КВ. 205
4

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ენის, ისტორიის და ეთნოგრაფიის
საზოგადოების გამოცემა

ქართველოს ძეგლები

ტომი II

ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით

ტფილისი 1909

Изданіе Грузинскаго Общества Исторіи и Этнографіи

ГРУЗИНСКІЯ ДРЕВНОСТИ

ТОМЪ II

Подъ редакціею Е. ТАКАЙШВИЛИ

Edition de la Société géorgienne d'histoire et d'ethnographie

LES ANTIQUITÉS GÉORGIENNES

TOME II

Sous la rédaction de M. E. Takaïchvili

TIFLIS 1909

ელექტრო-მბეჭდავი „ძმობისა“, მოსკოვის ქ. № 5

Ставропольская
краевая

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო
საზოგადოების გამოცემა

საქართველოს სიძველენი

ტომი II

ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით

ტფილისი 1909.

Изданіе Грузинскаго Общества Исторіи и Этнографіи

ГРУЗИНСКІЯ ДРЕВНОСТИ

ТОМЪ II.

Подъ редакціею Е. ТАКАЙШВИЛИ

К8.205
4

Edition de la Société géorgienne d'histoire et d'ethnographie

LES ANTIQUITÉS GÉORGIENNES

TOME II

Sous la rédaction de M. E. Takaïchvili

TIFLIS 1909.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Грузинскія древности, томъ II.

Второй томъ „Грузинскихъ древностей" составленъ по тому же плану какъ и I-й *) и содержитъ въ себѣ 509 актовъ, обнимающихъ періодъ съ XI по XIX вѣкъ.

Въ этотъ томъ вошли: законодательные акты, хартіи (сигели) и жалованныя грамоты царей, царицъ, царевичей, правителей, эриставовъ, князей, дворянъ, католикосовъ, епископовъ и другихъ знатныхъ лицъ; царскія грамоты, опредѣляющія цѣну крови членовъ княжескихъ и дворянскихъ родовъ; жалованныя грамоты (гуджары) церквамъ и монастырямъ; жалобы и прошенія, поданныя царямъ, царицамъ и правителямъ и послѣдовавшія на нихъ резолюціи; повелѣнія царей, царицъ, царевичей и правителей; протоколы рѣшеній мдиванбеговъ (судей), съ утвержденіями царей, царицъ и царевичей; медіаторскія рѣшенія; купчія крѣпости на имѣнія и на крестьянъ; присяжные листы свѣтскихъ и духовныхъ лицъ о взаимномъ согласіи, дружбѣ и вѣрности, въ подтвержденіе свидѣтельскихъ показаній и др., заемныя письма съ указаніемъ размѣра процентовъ; закладныя записи; тарханныя грамоты объ освобожденіи отъ повинностей; азатныя грамоты объ освобожденіи отъ крѣпостной зависимости; поручительства; описи приданаго; завѣщанія;

*) I-й томъ изданъ въ 1899 г. и заключаетъ въ себѣ 431 актъ съ XIV по XIX в.

раздѣльные акты; описи повинностей и податей; описи приношеній по случаю смерти членовъ княжескихъ и дворянскихъ фамилій; письма царей, царицъ, царевичей и др. знатныхъ лицъ.

Акты эти большею частью принадлежатъ фамиліямъ князей Орбеліани, Эристовыхъ, Багратіонъ-Давидовыхъ, Солаговыхъ и Джаваховыхъ и дворянъ Пицхелаури, Цинамдзгваровыхъ и другихъ.

Въ концѣ книги прилагается хронологическій указатель актовъ.

LES ANTIQUITÉS GÉORGIENNES, TOME II-ME.

Le tome II-me «Des antiquités géorgiennes» est rédigé sur le même plan que le premier*) et renferme 509 documents qui embrassent une période du XI-me au XIX-me siècle.

Dans ce volume sont inserés: les actes législatifs, les chartes (sigélis) et les actes de faveur des rois, des reines, des princes royaux, des régents, des didéboulis (grands) et des aznaouris (nobles); des catholicos-patriarches, évêques et des autres dignitaires; les chartes des rois fixant le prix du sang des différentes familles princières et nobles; les actes de donations (goudjaris) aux églises et aux monastères; les plaintes et requêtes adressées aux rois, aux reines et aux régents et leurs arrêts; les ordonnances des rois, des reines, des princes royaux et des régents; les procés-verbaux et les arrêts des divanbegs (juges) avec les confirmations des rois, des reines et de princes royaux; les arbitrages; les titres d'achat de terres et de serfs; les serments des personnes laïques et ecclésiastiques de fidélité, d'accord et d'amitié; les serments à l'appui du témoignage; les lettres de change avec indication de l'interêt; les titres de gage; les lettres d'immunités, les lettres d'affranchissement; les cautions; les inventaires de dot; les testaments; les partages; les listes des impôts et des charges; les listes des dons à la mort d'un membre de la famille princière ou noble; la correspondance des rois, reines, princes royaux et de divers dignitaires.

*) Le premier tome a paru à Tiflis en 1899, et contient 431 documents de XIV à XIX siècle.

Ces documents appartiennent aux familles des princes Orbéliani, Eristavi, Bagration-Davithichvili, Solaghachvili et Djavakhichvili et aux aznaouris Phitskhelaouri et Tzinamdzgvrichvili.

A la fin du volume se trouve une table chronologique des documents.

წინა-სიტყვაობა.

მეორე ტომი „საქართველოს სიძველენი“-სა შედგენილია იმავე გეგმით, როგორც პირველი ტომი *). შეიცავს სულ 509 სიგელ-გუჯარს და სხვა აქტებს მეთერთმეტე საუკუნიდან დაწყებული მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისამდე. ექვსი-ოდე სიგელ-გუჯრის გარდა, აქ სულ უცნობი მასალაა შეკრებილი. ამ ტომში უმეტეს ნაწილათ მოთავსებულია სიგელ-გუჯრები, რომელნიც ამ ათის წლის განმავლობაში შეიკრიბა ქართველთა შორის წერა-კითხვის საზოგადოების და საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წიგნთ-საცავებში და აგრეთვე ის მასალანი, რომელნიც ჩვენ შევაგროვეთ საქართველოს სხვა-და-სხვა კუთხეში მოგზაურობის დროს. უმეტეს ნაწილათ აქ დასტამბულია სიგელ-გუჯარნი ჯავახიშვილებისა, ორბელიანთა, ბაგრატიონ-დავითიშვილებისა, სოლაღაშვილებისა, ერისთავთა, წინამძღვრიანთა, ფიცხელაურთა და სხვათა მრავალთა საქართველოში ცნობილთა გვართა და მოხელეთა. ჯავახიშვილების სიგელ-გუჯარნი გადმოსცა წერა-კითხვის საზოგადოებას მარიამ დავითის ასულმა ჯავახიშვილისამ. ორბელიანთა სიგელ-გუჯრები ჩვენ კარგი ხანია მივიღეთ კნეინა მარიამ ვახტანგის ასულის ჯამბაკურიან-ორბელიანისაგან და გადავეცით წერა-კითხვის საზოგადოებას. ბაგრატიონ-დავითიშვილების სიგელ-გუჯარნი გადმოსცა საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებას კნეინა ელისაბედ ერისთავისამ, ზაალ ბაგრატი-

*) პირველი ტომი იბეჭდებოდა „მოამბის“ დამატებათ და შემდეგ 1899 წელს ცალკე წიგნათ გამოვიდა წინა-სიტყვაობით და ქრონოლოგიური სარჩევის დამატებით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ონ-დავითაშვილის ასულმა *). ერთი ნაწილი ბაგრატიონ-დავითაშვილების სიგელ-გუჯრებისა მ. გ. ჯანაშვილს გადმოუწერა დავით ბაგრატიონ-დავითაშვილის სიგელ-გუჯრებიდან და დედანები უკან დაბრუნებია, ხოლო უკანასკნელნი ცეცხლის მსხვერპლი გამხდარიყვნენ დავითის სახლთან ერთად **). ფიცხელაურის სიგელ-გუჯრები ჩვენ ჩამოვიტანეთ ქსნის ხეობიდან და მათი გადაწერა იკისრა ს. ი. სარაჯიშვილმა ***). წინამძღვარიანთა გვარეულობის სიგელ-გუჯარნი და კიდევ სხვები დ. გ. კარიჭაშვილმა გადმოსცა ჩვენს სახოგადოებას და ზოგიერთის გადაწერაც მან იკისრა. სხვა სხვადასხვა გადმოცემანი თავის ადგილებზე არიან მოხსენებულნი. კორექტურაში დროგამოშვებითი დახმარება აღმოგვიჩინეს ალ. ივ. სარაჯიშვილმა, ს. გ. ქუთათელაძემ და დ. გ. კარიჭაშვილმა. მუთრ ტომს სჯერთვნელოს სიძველესისას თან ახლავს ალბომი, რომელშიაც მოქცეულია ბაღდათელი ბირები ბაგრატ IV (1027—1072) და დავით IV (1266—1268) სიგელებისა. მზადდება შემდეგი ტომიც და ვთხოვთ ყველა იმ პირთ, რომელთაც სიგელ-გუჯრები მოეპოვებათ, წარმოადგინონ ტფილისის სასწავლო დეპუტატთა კანცელარიაში საისტორიო და საეთნოგრაფიო სახოგადოებისათვის. დაბეჭდვის შემდეგ სიგელ-გუჯრები უკანვე დაუბრუნდებათ, ხოლო თუ ასურვებენ, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო სახოგადოების წიგნთსაცავში შეინახება.

ე. თაყაიშვილი.

---

*) უმეტესი ნაწილი ამ სიგელ-გუჯრებისა, რომელიც მეთვრამეტე საუკუნეს ეხება, დასტამბული იქნება შემდეგ ტომში. შემდეგ ტომში იქნებიან აგრეთვე მითავსებულნი ჯავახიშვილების და ორბელიანების სიგელ-გუჯრებიც, რომელნიც მეთვრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარს ეკუთვნიან.

**) მ. გ. ჯანაშვილის გადაწერილ გუჯრებს ეკუთვნიან ჩვენს გამოცემაში №№ 194, 242—482.

***) იხილე ქვემოთ, გვ. 577, შენიშვნა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს სიძველენი.

1. ოპიზის სიგელი მეფისა ბაგრატ IV. სიგელი 144×28 სანტიმეტრი, დაწერილია მშვენიერს ეტრატზე მეთერთმეტე საუკუნის მხედრულის ხელით და ამჟამად შესდგება ხუთი ერთმანერთზე აბრეშუმის ძაფით მიკერებულის ნაჭერისაგან. თავი და ბოლო აკლია, ესე იგი ერთი ნაჭერი აკლია თავში და ერთიც ბოლოში. ძაფები, რომლებითაც თავი და ბოლო მიკერებული ყოფილა შენახულს ნაწილთან, დღესაც მოჩანან. მელანი დედნისა შავია და ისე კარგათ მოჩანს, თითქო სიგელი გუშინ იყოს დაწერილი. ეს სიგელი ნაპოვნია იმერეთში დ. ფურცელაძის მიერ, რომელმაც მისი რუსული თარგმანი დასტამბა თავის შრომაში: Церковные гуджары. Тифлисъ 1881 г. (გვ. 120—121). შემდეგ ქართული ტექსტი, რუსული თარგმანი და მშვენიერი გარჩევა ამ სიგლისა დაბეჭდა დ. ბაქრაძემ წიგნში: Статьи по исторіи и древностямъ Грузіи. Приложеніе къ LV-му тому Запис. Имп. Акад. Наукъ № 1. СПБ. 1887, стр. 20—30. დედანი ეხლა ეკუთვნის წერაკითხვის საზოგადოების წიგნთსაცავს. ჩვენ სრულად მოგვყავს ცალკე ალბომში პალეოგრაფიული ასლი ამ შესანიშნავი სიგლისა, რომელიც ძრიელ საყურადღებოა როგორც ისტორიულ და იურიდიულის მხრით, ისე პალეოგრაფიულის მნიშვნელობითაც. აქ აშკარათ სჩანს, რომ მხედრული ასოები წარმომდინარეობენ ხუცურის ასოებისაგან და მეთერთმეტე საუკუნეში ბევრ მხედრულ ასოს ჯერ კიდევ ხუცურის ხასიათი და გამოხატულობა აქვს. სიგელში მოხსენებულნი არიან წინაპარნი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბაგრატ IV: მამფალი გუარამ († 883); ერისთავთ ერისთავი გურგენ († 968); მეფეთ მეფე გურგენ († 1008); მისი შვილი ბაგრატ III (980—1014); ბაგრატ III შვილი გიორგი I (1014—1027) და ამ უკანასკნელის შვილი ბაგრატ IV (1027—1072), რომელსაც გაურჩევია დავა ადგილების შესახებ ორთა მონასტერთა შორის პოროხის ხეობაში ოპიზისა და მიჯნაძორისა და დაუდგენია ის განაჩენი, რომელიც სიგელშია მოყვანილი. ბაგრატ IV იხსენიებს კიდევ თავის შვილს გიორგი კუროპალატს ანუ გიორგი II, რომელიც მეფობდა 1072—1089 წლებში. შენიშვნებში მოგვყავს 27 შემთხვევა, როდესაც ჩვენ დ. ბაქრაძეს სიტყვების კითხვაში ვერ ვეთანხმებით. სინამდვილე მკითხველს შეუძლია შეამოწმოს ალბომის საშვალებით.

1027—1072..... [მა]ვალს ჩუენ წინაშე ქ უ თ ა თ ა ს, სხჳსა სამკუალრველებელსა ჩუენსა, ესე მამანი მ ე ჯ ნ ა ძ ო რ ა ჲ ე ნ ი და მამანი ო ზ ი ს ა ნ ი და მოაყუანეს მ ე ჯ ნ ა ძ ო რ ა ჲ ე დ ა ნ ი ხატნი წმიდათა მოციქულთა პ ე ტ რ ე ს ი და პ ა ვ ლ ე ს ი და ნაწილნი წმიდის ბ ა რ თ ლ ო მ ე მოციქულისანი, და მოახუნეს საგანი გ უ რ გ ე ნ ერისთავთა ერისთავისაი [1]), გ უ რ გ ე ნ მეფეთა მეფისაი [2]), პაპისა ჩემისა ბ ა გ რ ა ტ კ უ რ პ ა ლ ა ტ ი ს ა ი [3]) და მამისა ჩემისა გ ი ო რ გ ი მეფისაი [4]), რომლითა იგი ტყუენი და ზღჳრნი მიჯნაძორაისთუას დაემტკიცნეს და კრულობითა მოწმობანი კაოსკეთხას და მდედრთ-მაძღუარისანი. და მოდგს ოპიზრათა დაწერილი გ უ რ ა მ მ ა მ ე დ ი ს ა [5]), რომლითა მას ტყუეს და ზღჳრს მიჯნაძორელთა ერჩოდეს, და ამათ მიჯნაძორაისა სიგელთა შინა გ უ რ ა მ მ ა მ ე დ ი ს დაწერილი, რომელ ოპიზრათა-თუას დაუწერია, არა ესენებულ იყო არცა დამტკიცებულად და არცა

[1]) დ. ბაქრაძე კითხულობს: ერისთავისა.
[2]) დ. ბაქრაძე კითხულობს: მეფისა.
[3]) Ibid : კუროპალატისა.
[4]) Ibid.: მეფისა.
[5]) Ibid.: მამფლისა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გარდაგდებულად, და ჩუენ ესე შფოთი მათი გუამძიძეს, რაჟამს იგი წმიდანი (წმიდანი) უდანაო მშუადობისა და დაწუნარებისა და ჩუენ მეფეთა დიცვასთუის აღშენებული არიან. და გულს მადგანს [1]) დმერთმან და მადლმან მათ წმადათმან, და კელგუეგ ხარკებით სუარაჭს მათს, შეგრაბენ კარს დრბაზსა ჩუენისას მდელო-მოძღუარნი, ერისთავი ერისთავნი და ეოველთა (ყველა) კეთა ზემოთა ქუეშოთა ხნარი, მეცნიერნი სიბჯოთა სქმეთანი, და დაჯრენით წინაშე ჩუენსა და წყივეთოხენით მათნიცა და მათნიცა დაწერილნი და, რომელი სიტეუეს გებაი [2]) იეო მათ შორის, მოგისმინეთ, და სიმრთლით ესე გაგეგონეთ, რომელ კელნი ამათნი მრავალნი (მრჭნი) და მტკიცენი იეუნეს, და ჩუენგან მათი გატეხაი [3]) არა ჯერ იეო, და სულს მათ ბერგელთა მეფეთასს არა [4]) დაგმძიმებდით, და თუმცა ოხერხარნი უნეგეშინისცემად გაგეუქმნეს, იგინი შეწუხლებოდეს, და ესე ჩუენ ბრალად შეგინახეთ [5]), და აწ სიდიცვასა მეფობისა ჩემისა და შვილისა ჩემისა გიორგი გურიანდაჩისა და სიდიცვად სულს [6]) მათ ბერგელთა მეფეთასს კისრეთ განვაგე [7]) და დავშტკიცე [8]) სქმე მათი: ტუნი და ზღვარნი ამათნი, გითა მათ ბერგელთა მეფეთა დაწერილთა სიგელთა [9]) შიგან უწერიან, ნაშრათ ზღვარნი: სამხრით სიმწერიანს [10]) წყალი, გითა შავი წყალი წყალსა ჩაჩრეთის და ტაბარიანს [11]) კლდე და ქედ-ქედი გითა წყნეულს; დასვე-

---

[1]) Ibid.: გულსმდგანი.

[2]) Ibid.: გება.

[3]) Ibid.: გატეხა.

[4]) Ibid.: არ.

[5]) Ibid.: დავინახეთ

[6]) Ibid.: სულისა.

[7]) Ibid.: განვაგეთ.

[8]) Ibid.: დავამტკიცე.

[9]) Ibid.: სიგელსა.

[10]) Ibid.: სამწყრის.

[11]) Ibid.: ტახირის.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ღით ეშუანთა ქედი და ჩრდილოით დიდუბისა ხევითა ვიდი და სანქართველოს კარი [1]), ვითა ქედ-ქედი წყვდეს, დიდი ქედი ერთ კარი, ესე ზღვარნი მტკვრისი არიან მიჯნაძორაულთა ზედა, და ქედს ამერით არა უც სჯეშე და სისარწყოთი ოხერთა სადგისგედთა [2]) სოოაბისგან კიდე. და ამისდა ნაცვლად რათამცა (რეშეა) ოხერნიცა გულსავსე ვეყვნ სალოცველად სულისა ჩემისა თავსვე ჩემსა დაყოთნენ: ვიდე სამშობლოსა სამსხურებლისა [3]) ჩუენისგან ბარეგანი სოფელი და მეგზ ოხერთა სტრატეგოზად, და კარდავსწყუედე [4]) მათ შორის სიზიდი და სარწყლი, რათა ესე ორნიცე წმიდანი ულაბონი მშიერობით და უშოთოვედად იყუნენ და მეფობისა ჩემისა და ძისა ჩემისა კეთრეკა კურხევანტისა გუელოტვედენ, და მათ ბარეგედთა მეფეთა, მაშენებელთა და შემწირეველთაცა, ულოცვიდენ [5]), რათა ღმერთმან შეჰხვნეთა მათ წმიდათა მოციქულთაითა [6]) და მათდა მამართ ყველაებთა მათ წმიდათა მამათაითა [7]) დღესა მას კანკეთხეისსა ულხინოს ცოდვილს სულსა ჩემსა და მაცხონს სასჯულთაგან საუკუნეთა. აწ ვინცა ჭნეხოთ ბრძანებაი [8]) და სიკეთე ესე ჩუენი, შემდგომთა ჩუენთა მამავალთა მეფეთა, ერისთავთა ერისთავთა, ერისთავთა, ტაოისა [9]) და კლარჯეთისა ტანუტერთა და ეოველთა კელის-უფალთა და სქემის მოქმედთა, დაუმტკიცეთ და ნუ ვინ კელ-ჰყოფთ შლასა და შეცვალებასა ამისასა. და უკუმოუ ვინმე, რასცა ჯამსა, რაცა გუარი კაცი, დიდი გინა მცირე, ადგეს და ამის ნაქმარსა [10]) ჩუენსა

---

[1]) Ibid.: კარი. დედანში კირი სწერია (ნახე ალბომი), თუმცა შეიძლება ეს შეცდომით ეწეროს კარის მაგიერ.

[2]) Ibid.: სულსაველთა

[3]) Ibid.: სამსახურებელისა.

[4]) Ibid.: გარდავსწყუდე.

[5]) ეს სიტყვა გამოშვებულია დ. ბაქრაძის გამოცემაში.

[6]) Ibid.: მოციქულთათა.

[7]) Ibid.: მამათათა.

[8]) Ibid.: ბრძანება.

[9]) Ibid.: ტაოსა.

[10]) Ibid.: ნაქნარსა.

აქცევდეს, გამცაურისხდების მამაი, ძე და სული წმიდაი, და ესემცა წმიდანი მოციქულნი არიან მოსაჯულნი [1]) სულისა მისისანი დღესა მას განკითხვისასსა, და ჩემნი ბრალნი მისგან იძიენ ღმერთმან. და თქუენ, წმინდაო (წჲო) მეუფეო, ქართლისა კათალიკოსო (ჳ), და წმინდანო (წჲანო) მღდელთ მოძღუარნო უჯუარო...

2. სიგელი მეფისა დავით IV, რუსუდანის ძისა, ნარინად წოდებულისა, 132×24 სანტიმეტრი, დაწერილია ეტრატზედ მეცამეტე საუკუნის მხედრულის ხელით. ჩვენ გვაქვს მარტო პალეოგრაფიულად გადმოღებული პირი ამ სიგლისა გასანთლულ ქაღალდზე, რომელიც გადმოიღეს ილია პეტრეს ძემ და ერმილე კაცოს ძემ ნაკაშიძეებმა ამ ათის წლის წინ და გადმოგვცეს ჩვენ. დედანი ჰქონია ერთ გლეხს ხეფინის-ხევში, შორაპნის მაზრაში. ვინაიდგან ნარინ დავითის ხელ-მოწერილს სხვა სიგელს ჩვენამდის არ მოუღწევია, ანუ უკეთ ვსთქვათ, ჯერ არ აღმოჩენილა, ამიტომ ეს სიგელი, ისე როგორც იყო გადმოღებული სრულად მოვათავსეთ ალბომში (იხ. გვ. 7—10). როგორც ამ პალეოგრაფიული ტაბულიდან სჩანს, სიგელი დაზიანებულად შენახულა. რვა ადგილას ტყავი ამოფლეთილია და სიგელი სრულად არ იკითხება, თუმცა საზოგადო მისი შინაარსი ცხადია. ამას გარდა სტრიქონები 34 და 35 ერთი და იგივეა და ეს გამეორება პირის გადმომღებს უნდა მიეწეროს და არა თვით დედანს. სახელი დავით მეფისა ნაკლულევანობის გამო სიგელში აღარ იკითხება, მაგრამ რომ აქ დავით IV ნარინი იგულისხმება, ამას მოწმობს ის გარემოება, რომ ის რუსუდანის ძედ არის მოხსენებული. სიგელი დაწერილია 32 ინდიკტიონს დავით IV. დავით ნარინი ქართლის ცხოვრებით გამეფდა 1234 წელს და ერთი კვინკლოსის მინაწერით, (ჟორდანია, ქრონიკები, II გვ. 124) 1236 წელს. პირველ შემთხვევაში თარიღი ჩვენი სიგლისა იქნება 1266 და მეორე შემთხვევაში 1268 წელი. ჩვენს ალბომში მოყვანილი პალეო-

[1]) Ibid.: მოსჯულენი.

გრაფიული პირი ამ სიგლისა გვიჩვენებს, თუ როგორ შეცვლილა მხედრულის ხელის ხასიათი მეცამეტე საუკუნეში. აგრეთვე საყურადღებოა ენის მხრით ნაწილის „ყუ“-ს მიმატება სიტყვის ბოლოს, როგორც დღემდის დარჩენილია ჭიხიყში, იმერეთში და უფრო რაჭაში.

1266—1268. სხ[ელთა დ]ვ[ე]თ[ი]ს[ა]გ[ნ] ბაგრატ[ი]ონისა, რ[ო]ს[ა] უდ[ა]ნ[ა]ს ძ[ა]ს, ნ[ებ]ით ღ[ვ]თ[ი]სა[თ]ა, ა[ხ]ხ[ო]თ, ქ[რ]ისტ[ე]ს[ა]ნ, ქ[ა]რთ[ვ]ელ[თ]ა, რ[ა]ნთ, კ[ა]ხთ და ს[ომ]ეხთა მ[ე]ფ[ო]ს[ა] შ[ა]რ[ვ]ანშ[ი] და შ[ა]ქ[ი]ნშ[ი] და ყ[ო]ვ[ე]ლ[ა]ს ს[ა]ქ[ა]რთ[ვ]ელ[ო]ს[ა] და ჩ[რ]დ[ი]ლ[ო]ეთ[ა]ს თ[ა]ნ[ა]მ[ბ]ად მ[ე]ფ[ო]ბ[ე]ლ[ა]ს. მ[ა]ვ[ა]ლ[ე] ჩ[უ]ენ წ[ი]ნ[ა]შ[ე] ხ[ე]ფ[ა]ნ[ა]ს კ[ე]ლ[ა]ნ და წ[ა]ქ[უ]ლ[ა]ნ და მ[ა]ხ[ა]ხ[უ]ნ[ე] ს[ი]გ[ე]ლნი ....ს მ[ე]ფ[ო]ს[ა] კ[ა]თ[ო]ლ[ი]კ[ო]ს[ა]ნ, რ[ო]მ[ე]თ[ა] შ[ე]ც[ო]დ[ე]ნ[ე] და შ[ე]უ[ვ]ალ[ე] ქ[ა]ნ[ე]ს იგინი, და გ[ე]ც[ო]დ[ე]ს, რ[ა]ა[თ]მც შ[ე]ც[ო]დ[ე]ნ[ა]თ და ს[ი]ც[ო]ც[ხ]ით ა[მ]ით ჩ[უ]ენც[ა] დაუმტკ[ი]ცებ[ი]თ და შ[ე]უ[ვ]ალ ვ[ი]ქ[ნ]ით და კ[ა]ც[თ]ა-ე[ვ]ა[ნ]ე[ლ]ი[ო]ნ[ი]ს[ა]გ[ა]ნ ს[ა]ც[ო]დ[ა]ვ[ი] შ[ე]სწ[ა]ვ[ლ]ი[ს]ა[გ]ან ს[ა]კ[ე]ლ[ა]დ მ[ო]წ[ა]მ[ე]თ[ა]ს, ს[ა]ღ[ა]თ[ა]ს[ო]-ქ[ა]რთ[ვ]ელ[ო]ს[ა]ს და ს[ა]კ[ე]ლ[ა]დ[ა]ც[ვ]ით[ო]ს[ა]. დ[ა]გ[უ]ჯ[ა]რ[ა] დ[ი]ად[ე]მ[ა]ნ[ე] გ[ა]ს[ა]ხ[ა]ნ[ე] ჰ[ა]ვ[ა]ნ და [მ]ხ[ა]ხ[უ]ნ[ე]ბ[ა]ნ ხ[ე]ფ[ა]ნ[ა]ს-კ[ე]ც[ე]ლ[თ]ა[ნ] და წ[ა]ქ[უ]ლ[თ]ა[ნ] და შ[ე]ვ[ე]წ[უ]ნ[ე]ნ[ი] ი[ე]ნ[ი] და შ[ე]ნ[ი]ნ და ყ[ო]ვ[ე]ლნი მ[ა]მ[ა]ც[ა]ნ[ი] მ[ა]ნ[ი] და მ[ა]უბ[ო]ძ[ო]თ ს[ი]გ[ე]ლი ც[ე]ს და ა[ღ]წ[ე]რ[ე]ნ დ[ე]ო ყ[ო]ვ[ე]ლი შ[ე]სწ[ა]ვ[ლ]ი ს[ა]კ[ე]ლ[ე]წ[ო]ფ[ო]ა, ს[ა]ღ[ა]თ[ა]ს[ო]-ქ[ა]რთ[ვ]ელ[ო]ს[ა] და ს[ა]კ[ე]ლ[ა]დ[ა]ც[ვ]ით[ო]ს[ა], და თ[უ] რ[ა]ს ნ[ა]ც[ა]რ[ო]ბ[ი]ა ჭ[ი]ნ[ა]ბ[ა]დ. ჰ[ე]რ[ე]ვ[ე] მ[უ]ბ[ო]ძ[ო]თ დ[ი]ად[ე]მ[უ]ლი და რ[ა]ს[ა]ც ნ[ა]ც[ა]რ[ო]ბ[ი]ა კ[ა]მ[ო]ჩ[ნ]დ[ე]ს[ე]ც და მ[ო]აკ[ც]ა ც[ე]ს.... მ[ი]ნ[ა] ნ[ა]ც[ა]რ[ო]ბ[ი]ა ა[რ]ა ჭ[ი]ნ[ა]ბ[ა]ც[ე]ც, მ[ა]ს ტ[ო]ტ[ი]ს [შ]ვ[ი]ლ[ი]ს უ[ს]უ[ფ]ლ[ე]ს და ტ[ო]ტ[ი] მ[ე]ც[უ]ნ[ე] ვ[ი]თ[ა] წ[უ]ნ[ა], [ა]ხ[ე] კ[ა]ლ[ა]ბ[ა]კ[ე]ც[უ]ნ[ე] კ[ა]რ[ე]თ, შ[ა]კ ნ[უ] ჩ[ა]ჭ[ე]კ[ე]ბ[ა]ნ, და ი[კ]ი დ[ა]ც[უ]რ[ვ]ებ[ლ]ობ[ი]ს[ა]ს ნ[უ] ი[კ]ც[რ]ებ[ე]ს. თ[უ] კ[ა]ც[ი] მ[ა]კ[ლ]ან, ც[ე]ც[ხ]ლ[ი] შ[ე]უ[ძ]ლ[ე]ბ[ლ]ობ[ა]ი და მ[ა]ც[უ]რ[ე]ბ[ლ]ობ[ა]ი, ვ[ი]თ[ა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩუენისაა, არც ვინ მეუნებლე მაწუნებელი და დამ[შლელი] მათ. აწ ვინცა ჩვენთათ ბძანებაა და სიგელი ესე ჩუენი [ერისთავთა ერისთავ]თა, დიდებულთა, ახნაურთა, ოთხმოზურთა (?), ნა..... ტეის მცველთა უხუცესთა, ტეის მცველთა და [უფ]ეველთა] საქმის მოქმედთა ჩუენთა, დიდთა და მცირეთა, დუმტკიცეთ და ნუ ვინ უშალვით ბრძანებასა და სიგელსა ამას ჩუენსა, და ნუ[რცხ]რას ვინ დააკლებთ ნუ დიდსა და ნუ მცირესა, თუინაერ შეწუენასა და თანა დგომასა. დაიწერა ბრძანებაა და სიგელი ესე ჩუენი ანდრეტეთანსა მეფობასა ჩუენსასა ოცდა მეათორმეტესსა კალთა ზარდახნისა ჩუენისა [მწიგნობრ]სა მიქაელ გზაგალი ძისათა. (ხელის მოწერის ნაშთი დავით მეფისა ნახეთ ალბომში, გვ. 10). ჩვენის აზრით აქ უნდა იკითხებოდეს: ქ. [მეფეთ მეფისა დავით]სა ნებისაითა ღ[თისაისათა].

3. კეთილ მოყვრობის წიგნი ბექა მანდატურთ უხუცესისა და კახა ჯავახიშვილისა, 45×12.3 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მეცამეტე საუკუნის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითოეულის სიტყვის შემდეგ ორ-ორი წერტილი თავი და ბოლო წერილს აკლია და გვერდებიც დახიანებული აქვს. ის სიტყვები და ასოები, რომელნიც აზრით დავუმატეთ, დიდ ფრჩხილებში ჩავსვით. წერილი ეკუთვნის 1285—1308 წლებს, ვინაიდგან ბექა მანდატურთ უხუცესი და მისი შვილები სარგის ყვარყვარე და შალვა ამ დროს ცხოვრობდენ.

1285—1308..... რამელი წა.... მოგიქულო... წაისწყრა მეტკეცულთა, მოგიქულთა და ეულთა წიმაღათა, [რამელნი სათნო] კეუნეს უფალს ღსს ჩენსა (sic) იესო ქრისტესა, და ზარხმისა ხიტისათა ჯ გაქრეულისა [მაქ]ელ მთავარ ანგელოზისათა, დაგიწერე უოუმტოთ დრო დაუდებელი და მიზეზ[ისა]გან უმიზეოთა თქუენ კეხესა, თქუენსა ცოლშეკილსა, მე ბექამან მანდატურო უხუცესმან, ჩემმან [ძმან], სამცხისა სპასალარმან, სარგის, ყუარეყუარე: [ნათესავ]ნი ეოთუალნ ჩუენი სიხლი და თქუენი ოდეს მამ[ა ეო]ნ, და მათი უკანათა, რაი შე დავრჩა, ჩენისა sic) სიხლისა [ე]რთმანერთისა მოყუარენი, მომ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯმრთელნი, შეშუქლნი. [და] ძენი ჩემნი თქუენი და შეორთო და გედრა საყუარულოი ყოფელ ჟოველთაო. აწ უკანას ჩუენ გიმზახენით, და ზეცაი და მოგეც და ვერ ვითომე(?) იყუნეს და კიდე გან[სცდელი გრდაუშუიო. აწ ამას ითი ჟოყუნეთ ჭაგრეგე [ვითა წიანს ჟოფელ ვრთ გუყრელნი და მდგწერდენი.. დატოა და გამჟდენელი ქრისტეს წინაშე, ქრისტეს წინაშე (ქ: წე: ქ: წე) და შეფეთა წინაშე, [მ]ოურავი მოქმედი და მნდომი მრთალთაო გულითა[თა] და მოკმრებისა მნდომი და მოქმედი ჩემთა სასუმ.... გუერდით რაც საქმე გედგას მრთალთაო სამრ[თლო]ვი, თუ თქუენიცა მოყუარე ეფოს და შე და იგი[1] თქუენს და მას შუა ჯეფო, თუ რა გიშუქდო სახეს ჩქ[მს], და გიშუქდო და ვითა ამას წინაო მოყუარენი და განუერქნი ვეუნეთო, და მოგკიმრთ ჩემი სახდი [გულ]მრთლად, რაიც ვიცოდე და არ გკეგმჟდენო და უკეთესს მდომი და რაიც დამიწერია და მო[გკ]ლო, ჯთო, ჯთო, მამამან, ძემან და სულთნ წმიდამან და ძლმან და ცხრმამის ხტ[მან და ანჩისა ხტ]მან. და თუ ანუ სიტყუაი რაი გამოგაჩნდეს, ანუ საქმოთ და საქმოთა ესე დაწერადი გკეტეხო, მას უკან... ჯეუნეთო არც თქუენი მკუიდი თქუენი დაუკლებ[ქლ]ი და მამგუერდა და თუ რა.... (წერილის მეორე გვერდზე დაცულია ცოტა დაზიანებული მანდატურთ უხუცესის ბეჭდის ხელის მოწერა ხუთ სტრიქონათ.)

4. წყალობის სიგელი მეფისა ივანე ჯავახიშვილისაჲმი მიცემული, დაწერილია ქაღალდზე ძველის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. თავი აკლია და მარჯვენა მხარეც ისე დაზიანებულია, რომ მრავალი სიტყვები აკლია. ინდიკტიონის მიხედვით სიგელი მეფე გიორგი ბრწყინვალეს უნდა ეკუთვნოდეს.

1338. ....ყოველთა ჲდმოსულეთაის და დასულე[თაის] თუით ფლობით კელმწიფეჲ მჴ[წრობელმან.. მოგადგს წანაშე] ჩუენი დედაჲ ერდგული თ ო რ ე ლ ი ა ნ ე დ[ეკუპატი და მოგ უ]სჯესო, რათამცა კ ო რ [ი ს ძ]ისა მონასტერი ა]თ ე ნ გ უ ნ ი მა-გუბოს, დგუჯრი ღნ და... კანებელ თ ო რ ე ლ ი ს ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი-

[1]) დედანში ერთად სწერია: მედიგი (?).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სა ივანესი და [მაუბძეთ] კოერისა ძარსა მანასტერა ათანაგუნი სამეუდროდ... და შუუდვებლად და, გქონდეს შენ თო[რეთ] ივანესა კოერის ძარს მანასტერი ათანაგუნი... და ეოვლთავე მამაცთა მისთა, მამდგომთა, კულთა, ენისკოპოსთა, ტეოთა, წულთა, წისქუილთა, სინადროთა და ეოველთა სამართლიანთა მძდრთა და თავისუფლად, და არავინ კუბრძანებია მქლეთა ბძანებულისა ამის ჩუენისა, არც მეუნებლე მაგრებული ამისა. ჰე ვინც ნახოთ ბრძანება და საგული შემდგომად ჩუენსა მეფეთა, ანუ დედოფალთა, ერისთავთა ერისთავთა, ტეოლისისა ამირთა ამირთა, კოერისა დაბი[სა]... და მოურავთა, ეოველთავე დუმტკიცეთ და... ბრძანებისა და საგულსა ამას ჩუენსა, და ნუცა რას ვინ დაჰგლე[ბთ, ნუც დაგხს] და ნუც მცირეს, თუანაერ შეწევნისა და თანა-დგომისა [კიდე, და თქუენ ქ]რთველის კათალიკოზსა და ეოველნო მდრდელნო, [წუ]ელობათ და-უმტკიცეთ. დაიწერა ბძანებაა და საგული [ესე ჩუენი ანდაგტიანსა] მეფობისა ჩუენისასა: ლ'თ: კელთაა კარისა მწიგ[ნობრისა] ს ბ რ ჯ ნ ვ ს ვ გ ბ ე რ თ ზ ს ი ა ნ ს. (ბოლოს მოყვანილია ხელის მოწერა რომელშიაც ჩვენის აზრით უნდა იკითხებოდეს: „ქ. ვამტკიცებ გიორგი“. ამას შემდეგ მკრალის მელნით არის მეორე ხელის მოწერა, მაგრამ ეს ისეთი ნაკვანძია, რომ გარჩევა შეუძლებელია).

5. სიგელი ჯვაზისშვილებისა, 35×15 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ძველი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ თითოეულის სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავი და მარცხენა მხარე სიგელისა დაზიანებულია დროთა ვითარების გამო, სიგელი უნდა ეკუთვნოდეს გიორგი ბრწყინვალეს. ქრონიკონის პირველი ასო „ჯ“ სანახევროთ მოჩანს.

1339, ივნისის 6. ...ბაბაძეთ შენ მეაბჯრეთა უხუცესსა .... შადგა რაგურ ბატრონსა.... ...ებოძა შენი შამული შენთუის, ჭ[ა]გრ[ე]გ[ე] ჩუენ შეგიწყალეთ და გებოძეთ უცილებლად ეოველისა სულიერისგან, გვრავინ გეცილებოდეს ერდგულად მსახურებისა შინა მეფებისა ჩუენისასა, ურდოს დაშქრს შინა და გარე ეოველგან, და ვინც ამისი ხართ ახსაურისშეალი, მსახურა და გლეხი, ეველაი მსახურებითო

ერდგულად და თავდადებით. ვინც ლაშქარს წაგიტანოს, ლაშქარს წაჭუე-ვით, ვინც შინა დაგაგდოს, შინა მსახურებდით. დაიწერა ქნიჭნსა: [გ]ჲ: ივნისს: ვ: ჴელითა კარისა მწიგნობრისა ჩუენისა ქავთარისშვილისა?, ბოცოისითა. (ბოლოს ხელის მოწერა ისეთი ნაკვანძია, რომ გარჩევა შეუძლებელია).

6. სიგელი ჯავახიშვილის გამრეკელისა, 29×17,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ძველი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. სიგელი საკმაოდ დაზიანებულია და ზოგიერთი სიტყვები და ასოები გადასულია, თავში აკლია. სიგელი უნდა ეკუთვნოდეს გიორგი ბრწყინვალეს.

1345. ოკდომბრის 12. ..შენდა გიბოძები (sic) ჯავახისშვილს გამრეკ[ელსა], შვილთა სარიჯნა შენ...... შენთისა გიბოძები (sic), გქონდეს და ვერავინა გეცილებოდეს, ვითა შენს..... ლესა ჭმართებსა ერდგოლად (sic) სამსახორსა მიგანა მეფობის ჩენსსა (sic), ორდოს (sic) ლაშქარსა შინა და გარე, და კაგიუოსო(ს) ორი გლეხი მისთ მიწით (მწთ) და საქონებალითა, კომნაკომისძე და ბორტუოლა შენსა ბიძას ძის შალვასა შვილს ჭქონდესა, მისისა საქმის შეკაზმამდის, ნორსა (sic) ეცილები და სათათროსა და საელნოსა და სჩენს (sic) სამსახურსა თანა დაიუენებდი, და ვერავინ რა საქმე დაიგოს შენს მეტმა. დაიწერა ქჳნს: ლგ: ოკდომბერსა: ი ბ: ბძანება და ნიშანად გიბოძებ.. ჴელით კარისა მა... ჩმისა მაცრიტის ძისა დავითისაი და შალვას... დანა სხუასა (სხსა), ვისა გინდა ჩენი ბძანება და ნიშანი ჭქონდეს, უელა (sic) ამით გაგიტარე და ესე დაგიმტკიცე ბძანებაი (ბჲ). (აქ არის ხელჩართული ხელის მოწერა მეფისა, რომელიც არ განირჩევა).

7. სიგელი ქვენიფნაველის წითლოსანისა, 146×27 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მეთოთხმეტე საუკუნის მხედრულის ხელით, ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. ბოლოს ხელის მოწერას მეფისას ცოტა აკლია, ქაღალდი მოხეულია. სხვაფრივ სიგელი კარგათ არის დაცული. საყურადღებოა მეფის სახელი ა ნ დ რ ო ნ ი კ ე, რო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მელიც საქართველოს სხვა წყაროებში მეფეთ არ იხსენიება. თარიღის მიხედვით სიგელი ეკუთვნის 1348 წელს და ამ დროს საქართველოში მიღებულის ქრონოლოგიით მეფობდა დავით მეშვიდე, გიორგი ბრწყინვალის შვილი. თუ ეს ჩვენი სიგელი დავით მეშვიდეს ეკუთვნის, შეგვიძლია დავსკვნათ, რომ ის მამას მეფედ უკურთხებია 1339 წელს (ამ წელს უდრის ინდიკტიონი) და მისი მეორე სახელი ანდრონიკე ყოფილა. წითლოსან ქვენიფნაველი, ქსნის ერისთავი, ლარგველის შვილი, სხვა წყაროებში ჯერ ცნობილი არ არის და მით უფრო საყურადღებოა ეს სიგელი.

1348. ქ. სახელმოთა ღმთისათა, ანდრონიკესგან ბაგრატუნიანის, ნებითა ღმთისათა, აფხაზთა, ქართველთა, რანთა, კახთა და სომეხთა მეფისა, შარვანშე და შანშე და ყოველის აღმოსავლეთის და დასავლეთისა კელშწიფედ მპყრობელისა, მოგვდა ჩუენს[1] წინაშე ქუენიფნავედა, დარგელისა შვილი, წითლოსან და გუ(ე)ჯა და მოგ(უ)ბესენი, რაითამცა ქართლის მოხსენებისა სამართლუნი სოფელნი კარბაი და ცარეკჯარ ბაგურაის უბანი მასთანმცა მოგ(ე)ბოძებიეს და დაგუჯურა (დაგჯურა) ღმთმან და ვისმინეთ ჯაი ქუენიფნ(ე)ვედისა წითლოსანისი, ვანდგან მათის ტოლის ძმის მუხუსეს სამართლისა მისთის და მისთა დასწუდოთათს კანდარძს მასი მშობელი, ჩუენცა შეგუწყალეთ და მოუბოძებით ქართლის სოფელნი კარბაი და ცარეკჯარ ბაგურაის უბანი მისთა სამართლიანათა მძღვრეთა შეიდრად, სამშობლოდ, შეუწყალად და შეუნეგალებლად. ჭქონდენ ქუენიფნავედის წითლოსანსა შვილთა და მამკვიდრთა მისთა ყოველთაგე ქართლის სოფელნი კარბაი და ცარეკჯარ ბაგურაის უბანი მთიოთა სამართლიანთა მძღვრეთა, მთიოთა, ბარეთა, ტყეთა, გუდთა, გუნკეთა, წუდთა, წისქილთა, კალთა (sic), სათიბეთა,

[1]) დედანში ყოველთვის „ჩენს“ სწერია. საზოგადოთ ანბანთა მეტნაკლებობა ამ სიგელში ხშირია. ჩვენ მიერ მიმატებულს ასოებს ფრჩხილებში ვსვამთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სასადილოს, მგ(უ)ადრად, სამამულოდ, შეუგლად, მათის სკმრიის და უკმრიის, ეწოთბ ეოგლის. და თუ ვის რაი ამს ადგილს სიგელი და ანუ ნაშანი ჭქონდეს, ეოგელივე სიგლის ამით გაგეტეხა და დამტკიცე ესეოდენი და ორაენ გეგბრძანება მშლელი და მქცეველი ბრძანებულის ამის ჩუენისა, და არცა მეუნებლე მაგნებელი და დამაკლებელი მაი. ჲწ ვინც ჭნახოს ბრძანება (ბ`ბი) და სიგელი ესე ჩუენი შემდგომად ჩუენს მამაყლის მეუეის და დედოფლის, კარის ჩუენის გაზრის და მოურავის, ერისთაფის ერისთავის და ქართლის ერისთავის, ცორის და (ჩ)ეგენის ტიხისთავის და შეციხოფნეის და ცორის მოურავის, მერეშკეთ, შეკინიბეის, ბაზიანოს, მანდარეის, ხარბლის მკრეველის, შესპინგრეის, შეკუდუხეთ და ეოგელთაგე კართ ჩუენი სასქმად წარგზავნილია (ვიც), დადის და მცირეის, დაშტკიცეთ და ნუ ვინ უშლიფთ და ნუცა რას გინ დ(ს)კლებთ, ნუ დიდს და ნუ მცირესს, თუნიერ შ(წ)ეგნის და თანდგომისგან კიდე და თქუენ, წმიდაო მეუეფო ქრისტეს მაერ ქართლის ქოსდაეოზი და ეოგელნო (ვიც) მდრდგდო-მოძღვრნო, უგ(უ)ბრძანოს დაშტკიცეთ. დაიწერა ბრძანება და სიგელი ესე ჩუენი ინდიკტიონს მეფობის ჩუენის მეცხრეს, ქნს ი ვ: კალაის კარის მწიგნობრის ჩუენის მ ა ნ გ ლ ე ქ ი ს..... ძ ი ს ა ნ ა ე ო ზ ი ა ი ო ს. შემდეგ ხელის მოწერა მეფისა ამ სახედ უნდა იყოს ჩვენის აზრით: ქ. ვამტ[კიცებ] და უქცეველი [ერს] ნებაოს ღმრთოის.

8. სასისხლო სიგელი თულასძეთა, გადმოცემული ვახტანგ დიმიტრის ძის თულაშვილისაგან, 82×22 სანტიმეტრი, დაწერილია ტყავზედ მხედრული ხელით. ტყავი გაჭხმარი და დაზიანებულია, კიდეები იფშვნება, ნაწერი ზოგ ადგილას გადასულია, ზოგ ადგილას ძლიერ მჭრალი, ბოლო აღარ იკითხება, თარიღი არა აქვს, მაგრამ სიგელი უნდა გაუთვნოდეს ბაგრატ V († 1395). ამ სიგლის ყალბათ გადაღებული პირი მოიპოვება ერთ დ. ჩუბინაშვილის ნაქონ ხელნაწერში № 3677 და ამ ყალბის პირის თარგმანი ბროსეს შეუტანია თავის Introduction-ში, გვ. XC—XCIII. ყალბის მქნელს მეფე ბაგრატ აშოტ კურაპალატის ძეი დაუწერია: „მეფეო მეფემან ძემან აშოტ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კურაპალატისამან ბაგრატ“. ბოლოს კიდევ ასეთი ყალბი თარიღი მოუბამს: „აღიწერა ქ-ტეს აქეთ წელსა ყ მ ა“. რასაკვირველია ბროსემ ეჭვი გამოაცხადა ამ თარიღის შესახებ.

1360—1395. .. [ბაგრატისგან] ბაგრატოვანებით.. ადმოტეწებულმან ნებითა და შეწევნითა დმრთისაჲთა, ეფხაზთა, ქართველთა, რანთა, კახთა და სომეხთა მეფეს, შაჰან და შარვანში, და ყოველის ჩრდილოეთისა, აღმოსავლეთი ვიდრე დასავლეთამდის თვით ხელმწიფედ (sic) მჭირნეველ-მზერაბედმან, მეფეთ მეფემან ბაგრატ, გორგასლიანსგან ბრძანებულ. მთავდეს წინაშე ჩვენსა ჩვენი მ(ონაზ?) და პატრონისა მეფობისა ტახტისა და გუირგუთაისა თავდადებით ნამსახური და მოსამსახურეი და ნამსახური[1]) თ უ ლ ს ძ ე ნ ი ა ვ ა ნ ე დ ი ა ქ ე დ, შვილნი და მომავალნი სახლისა მთაისანი, მას ჟამს, ოდეს ჴ ნ ე ი ა ნ ი ს ჴ ნ უ რის შვილს თ უ ლ(ს)ძ ე დ ე მ ე რ ე ს ნ ი ნ ი ა გ ე რ გ უ ლ ი ა სანადირობად შეჯუდა, მას ჟამს მთავდეს წინაშე ჩუენს, იაჯნეს და მოგვახსენეს, რათამცა ერდგულად ნამსახურითა მთათა სანაცვლოდ ვჭენით მოგითხულ, და ვცნით მთ სახლის ვითარებს და ერთობი სპ(ი)ტ კეტი უოველეი და მისთანა სიგული ქონებოდა და იმგუ სიგლითა ჩვენ ხელად დაუშტკეცეს და გაუჩინეთ სრული სისხლი სირე და ამ ბერის ზედა: ვისცა ეშმაკისა მანქანებისათვისგან თ უ ლ ს ძ ე გულრის კეტი შეჰგულეს, ასოცი ათასი ძგელი თეთრი კორშხნული დაეგრებოდეს და გრდახდეს, და თორმეტი ათასი სანახშირედ დაეგრებოდეს. თუ ვინმე ეგულისა გუუტეხოს და სიფდგი გუუტეხოს, თხუთმეტი ათას თეთრი დაეგრებოდეს. ვინც ცოდი წაგდეს და ანუ მოგტეცოს, ნახეგარი სისხლი დაეგურას. ვინც დრბაზსს შეკასმინოს და შეგებეზდას, შესაძლი სისხლი დაეგრებოდეს. ვინც მთავდს გრძნეულობს შემოგეგლოს და გა(თხ)რას, ნახეგარი სისხლი დაეგურას. ვინც გათ(ხოვილი) ქალი დაგ(ეგ)დას, ნახეგარი სისხლი დაეგურას. ვინც...მან შვილი გიცეს და გათეზტეს (sic), შესაძლი სისხლი დაეგრეს. ვინცა ამა ექვსთა ასოთაგან დაგიშოს და ანუ და(გიხიჩ)ნაგოს, შესაძლი

[1]) დედანში „ნამსახურსა“ სწერია, მაგრამ უკანასკნელი ორი ასო შემდეგ გადაკეთებულია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სისხლი დაგვღრას. ვინცა ზედა მოგიხდეს ანუ დაგწვას, ორმოცი ათასი თორი დაგიგორას. ვინცა [1]) ჯოგი გაგიტეხოს, ოცი ათასი თორი და(ა)გრას. ვინცა მოახლე და ანუ სეიფე-ქალი (sic) და ანუ მეჯინიბე და ანუ მწყემსი გიცეს და გაგიუჩტოს, თუთხმეტი ათასი თორი დაგვგრას. ვინცა დიდი დაგსცეს, ოცი ათასი თორი დაგვგრას. ვინცა გერში გადახის, სიგერში დაგვგრას. სხვა გინდა რა უჯიტობა დაგუძრთოს, დაიდვიო ესე სიგელი, რაცა ამა სიგელშინ გაგიხანოს, ისრე დაგიურებოდეს. სხვა სრული სისხლი მეფეო მეფეობენ განჩენილი ან ოცი ათასი ძველი თორი კერშანული დაგიგრებოდეს და სინახშიროდ თორმეტი ათასისა. ვგრეცა რაც ამაშიდ სწერია, ისრე დაგვგრობოდეს. ესე ჩვენგან ბოძებული ბრძანება თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთ, ქართლის ქოსალეოზხა, ეფსუხეთის ქოსალეოზხა, ქუათათს ქუათაელო, გელათს გელათელო, სამცხეს ათაბაგელო, ადიშიდ-შოქვის მოქანელო, ბეღიას ბეღიელო, ცაიშელო, დრანდელო, სვანეთს ცაგერელო, სხვანი სრჯულ-მდებელო და სჯულ(ი)ს განმამაგრებელო, ებისკოპოზხი, მოძღუარო, მდრდელო და დიაკონო, თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთ. სხვანი დაღისა და დბიულ დამაგრებულისა ტახტისა და გვირგვინისა მეუობისა განმამაგრებელო ერისთაუო ერისთაო, მანდატურო უხუცესო, დადიანო და ამირსპასალარო (დამირსპასალარო), ათაბაგო და სუანთა ერისთაო, გურიელო, თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთ. სხვანი სახლისა ჩუენისა დარბაისელნო, ამირეჯიბნო, ერისთავო ერისთავო, ამილბარო, ამირამო, ამილახორო, ცახის თაო, სისხლის უხუცესო.... თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთ. სხვანი მოდარეო ...მოდარეთ უხუცესო, მესუმრეო, მოქანეო.... ბოქაულთ უხუცესო, მეჯარეთ უხუცესო და მეჯარეო, ...მესტვირეო, მესხდარეო, მზარეულთ, მუქაითნო (?), თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთ, ბაზიარო, მედვესეო და [მედვეისეთ უხუცესო]..... სხუანი დაგხო.... და მცირენი... ...შდად ... ჰრიან... დაიწერა... [2]).

---

[1]) ეს სიტყვა გამოორებულია დედანში.

[2]) ზემოხსენებული ყალბათ გადმოღებული პირი ამ სიგლისა ასე თავდება: „და სხვანო ყოელისა კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობარნო და გამგენო და ნურავინ შლად ხელ ჰყოფთ თვინიერ თანაშეწევნისა ქედე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

9. სიგელი ჯავახიშვილებისა, 33×14.5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება თითოეულის იტყვის შემდეგ სამ-სამი წერტილი. თავი აკლია და არა სჩანს რომელი მეფის მიცემულია სიგელი, მაგრამ ქორონიკონი და ბოლოს ხელის მოწერა გვირწუნებს, რომ სიგელი ეკუთვნის ალექსანდრე მეფეს, მეხუთის აღმაშენებელს. სიგელი შუაშიაც დაზიანებულია და სხვა ქაღალდზე დაწებებული.

1440. ჩ ე ბ ე რ ვ ლ ი ს 20... [ვნახეთ]ფსალმუნი სრულად მთარსტრათა, ცეხითა, სასხლდოთა, გლეხებათა, ყანათა, ვენაკითა, წელთათა, წისქვილთითა, ჭალითა, სათიბითა, ტყითა, სანადიროთა, მთითა და ბარათა, სჯერათა და უცრათა, საძებარ-სანადიროთა და საძებარ-უძებრათა, სჯერათა და უცრათა, საძებრათა და უძებრათა, მასითა მზღვრათა სამართლიანათ, ეულსთა უცდებულად სამუედროდ გუბებაძებით, და გქონდეს მოუშლელად და შეძუედებით თქუენ ჩუენსა თანა შეზრდილ-გაზრდილს და თავდებით ნამსახურს ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს ვ ა რ ე ჯ ა ნ ს თქუენ[თა] შვილთა ზაქარიაზ, ვახტანგ, ზაზასა და სიდარსა, შვილთა და მომავალთაც სახლთანა თქუენთასთა, თქუენის ვანაკოფის(ე)ული, თქუენი შეუდარი მამული, ცეხითა, მთანსტრათა, სასხლდოთა, ახნაურის შვილებითა და გლეხებათა, ყანათა, ვენაკითა, წელთათა, წისქვილთითა, ჭალითა, სათიბითა, ტყეთა, სანადიროთა, მთითა და ბარათა, სჯერათა და უცრათა, მასითა მზღვრათა, საძებრათა და უძებრათა, მასითა მიშო... [სამართ]დიანათა ეოფლათურთ... ბასგან კაღე. დაწერა ბძანება და სიგელი ესე ჩუენი ქნესა: რ ჯ ჽ: ინდიქტიონისა მეოთბისა ჩუენისა: ჯ ჽ: ფებერვალსა: ჟ: კვლათა თერად საწუალობელისა შესტუმრისა და კრის შეწევნობისა ჩუენისა კ ლ ა მ ი კ ა კ ლ ა ს ძ ი ს ა თ ს. მეცა ალექსანდრე გამტკიცებ (ეს უკანასკნელი ფრაზა ხელჩართულათ არის დაწერილი).

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი აკურთხნეს ღმერთმან და მწილელი ამისი რისხვაც მამა, ძე და სული წმინდა და ყოველნი წმიდანი მისნი, კორციელნი და უხორცონი, რომელიცა წლითი წლად წ~სა სვინაქსარსა შინა მოიხსენებიან ამინ. აღიწერა ქ~სტეს აქეთ წელსა ყმა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

10. წყალობის სიგელი გიორგი IX, 42×19,5 სანტიმეტრი, დაწერილია ეტრატზე რგვალის მხედრულის ხელით და შავის მელნით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი თითქმის თითოეულის სიტყვის შემდეგ. ეტრატი ძრიელ დაზიანებულია და აქ იქ ნაწერი ძრიელ მჭრალათ მოჩანს და ზოგან სრულებით გადასულია. ინდიკტიონი თუ ქორონიკონს შევამოწმეთ, გიორგის გამეფება გამოვა 1447 წელს, ხოლო მიღებულის ქრონალოგიით გიორგი გამეფდა 1446 წ. პირველი მეუღლე გიორგი მეცხრისა თამარ დღემდის უცნობი იყო. გიორგის მეუღლედ შემდეგ სიგელში და სხვებში ნესტან-დარეჯან იხსენება, რომელიც ალბათ მეორე ცოლი ყოფილა. ეს სიგელი სოფ. დიღომიდან ჩამოგვიტანეს, მიწაში შენახული ეპოვნათ.

1453. ა გ ვ ი ტ ო ს 6. ჩუენ წყალობაითა დიდისაითა ორისაგუ ტახტისა და სიმეფოისა დიახ ამერისა და დიახ ამერისა, შანშე და შარვანშე და ეოვლისა დასვფეოისა და აღმოსვფეოთს და ჩრდილოფეოისა თუით თქლობით მტკიცედ მჭირებელ-მჴორაბელმან, პატრონმან შეფეთა მეფემან გ ი ო რ გ ი და თანამეცხედრემან ჩუენმან, პატრონმან დედოფალთა დედოფალმან თ ა მ ა რ ესე წყალობისა და შეწევნებისა მტკიცე და შეუცვლებელი სიგელი გაბოძეთ ქუეყანა რ ე მ ა ძ ე ს ი ვ ე ნ ე ბ ს მდრდელსა, დ ა ვ ი თ ს.....[1]) და გ ი ო რ გ ი ს და [ეოველთა] შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისა ეოველთავე, შეგეწევდეთ და კანკალებისეულად ეოველისა ეერისა და სიმხოვარისგან ხსრე და ამა ჲთრთა ზედა, რომე დღეს და დღესთგან წადმა არა გეთხოვებოდეს ერთისა დაშქრობის მეტი, არა გეთხოვებოდეს, და თორმეტთა სიეულოთა დღეთა ჩუენისა სუფლისთუის და მეფობისა ჩუენისა წერისამრაულად გეუწერებდით, და ჩუენგან არა გეთხოვებოდეს არა მალი, არა ღუინო, არა ზრახა-სკვლავი, არა გოშ-ქაოსმი, არა მუშაობა, არა ულეეა, არა სკინიბი, არა სახორსკდალი, არა სისკლახი და სთაესკი, და სიმკადი და სალეწკი, და მთოსნადი (sic), არა სეულდარო, ერთისა დაშქ-

[1]) აქ ერთი სიტყვა აკლია.

რობისგან მეტი არ გეთხოვებოდეს. იყვენით სიფრთხილე შეიძლება და დეკანოზნი, საუფლოთა დღეთა გუთწორეგდათ. სხუა ამის გარეთ არა გეთხოვებოდეს არა ჩუენგან და არა შემდგომად ჩუენსა უკანის მოსაყდთა მეფეთა და დედოფალთაგან და არცა შეკუეცდეს; არცა გინ გუეძალებიეს შრომელ და მქცეველი ბრძანებულისა ამის ჩუენისა, დარცა (sic) რამე გეთხოვებოდეს [დაწერა წიგნი და] ბრძანება (ბრძა) ესე ქუსრმ ანდაკტიონსა მეფობისა ჩუენისა მ ე ქ უსესა კელათა კრის ხუცისა ჩუენისა ეოსებისა ბურგუნდიანთა(?), და მათ დღეთა თუ დაკლან [ანუ] წერვსა თუ დგეგმდებელ და არა გუაწორეგდეთ, ჩუენთუისმცა განგეთხოვებენ მას შეორედ მოსუდასა. (ხელისართული ხელის მოწერა მეფე გიორგისა გადასულია). ამას ქვემოთ მეორე მოკლე სიგელია მოყვანილი. ნაწერი გადასულია, განირჩევა მხოლოთ:

ჩუენ ხატრონმან მეფეთა მეფემან გეორგე ესე წყალობისა და შეწყალებისა წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გებოძეთ თქუენ ერქმაძესა [თ ე ლ ა ვ ე] მღუდელსა დ ა გ ო თ და გ ე ო რგეს.. და მამაკაცთა ყოგელთაგე შვილთა თქუენთა და გებოძეთ ცხოვრებაშვილეს... კ ე ფ წ უ რ ი ლ ს უკანთა, მანგლაურის კუნის წინა რაც სკმარი იყოს... და სამშუილოდ, რაც ჩუენკან ნაბოძებსა ჭმართებს...

11. სასისხლო სიგელი გამყრელიძეთა, დაწერილი ყოფილა ტყავზედ. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში გადმოღებული ცნობილის ბერის ალექსი ბაქრაძის მიერ. სიგელი ნაბოძებია მეფის გიორგი IX მიერ. ინდიკტიონს თუ ქორონიკონს შეუდარებთ, გიორგი მეცხრის გამეფება გამოვა 1446 წელს, რაც სხვა წყაროებსაც ეთანხმება.

1458. ა გ ვ ი ს ტ ო ს 27. ქ: ჩუენ დგომაე-გგორგგანთხნის მეფეთა მეფის გეორგეისგან, იაესან-დავითიან-სოლდომნიანობით ადმუდმან, გ..... დადგულმან, ნებათა და შეწევნით დგომისათა და წინამძღვრისა და ხატიოსნისა ჯუარისა ძალისა ცხოვრებისათა, აფხაზთა, ქართველთა, რანთა, კახთა და სომეხთა მეფეთა, შაჰანშაჰე

და შარვან-შაჰჲ და ყოვლისა ჩრდილოეთისა, აღმოსავლეთით ვიდრე დასავლეთამდის თვით კელმწიფედ ფლობით მპყრობელთასა. მოვიდეს წინაშე ჩვენსა ჩვენნი დიდად ერდგულნი და თავდადებით ნამსახურნი და ჩვენისა მორჭმისა და ამოდ ყოფისათვის დიდად მომჭირნენი გ ა მ ყ რ ე ლ ი ს ძ ე შ ა ლ ვ ა და შვილი მათი ი ნ დ უ ა და მ ზ მ ი ს ა, გვიაჯნეს და მოგვახსენეს ჩვენ (ჩ̃ნ) და თანამემცხედრესა ჩვენსა პატრონსა დედუფალთ დედუფალსა ნ ე ს ტ ა ნ-დ ა რ ე ჯ ა ნ ს და ძესა ჩვენსა ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს, რათამცა მრავალთა ერდგულობა-ნამსახურთა მათთასა სიგლითა ამით შეგვეწყალნეს და ამათთვის სისხლი გაგვეჩინა. დაგუიჯერი (sic) და ვისმინეთ ჯაჯა და მოხსენება მათი და გაუჩინეთ სისხლად ორას ოცი ათასი ძველი ცხუმური მისითა საგერშოთა და სანახშიროთა, მოკითხული ვქენით და ძველადაც თქვენისა სახლისა აწრე გაჩენილი ყოფილიყო და ძველი სიგელი კიდე დაგწვოდა, და აწ ჩვენცა შეგიწყალეთ და სისხლის სიგელი გაგიჩინეთ და გაგიახლეთ და თქვენდა სისხლად გავაჩინეთ ორას ოცი ათასი ძველი ცხუმური თეთრი, მისითა საგერშოთა და სანახშიროთა:. ვინცა თქვენგანი და თქვენის სახლისა და გვარისა უბრალოდ მოკლას და გიღალატოს, ესე ჩვენგან თქვენთვის სისხლად გაჩენილი ორას ოცი ათასი ძველი ცხუმური თეთრი გაგიჩნდებოდეს:. :—ვინცა ვინ დარბას შეგასმინოს, ანუ დაკოდითა დაკახიჩოს, ანუ საჩენსა და ანუ უჩენსა ალაგსა დაგკოდოს, ანუ ცოლ ვინმე წაგგუაროს, ანუ საფლავი გაგიტეხოს, ანუ სასახლესა ზედა ვინმე დაგესხას, ანუ ცეცხლი შემოგაყაროს, ანუ მუქარა გთხოოს, ანუ ცოლობით გაგინოს, ანუ ჯოგი წაგისხას, ანუ მეკობრობით ვინმე რამე მოგპაროს, და რაც კაცისაგან კაცს სავნებელი და საუპატიო საქმე წაეკიდების, იგი წაგეკიდოს, ამ ორას ოცი ათასისა ჩვენგან თქვენთვის გაჩენილისა სისხლისაგან მის ჟამისა ბრჭეთა, როგორიცა სამართლად მართებდეს, აგრე გაგიჩინონ და არას ჟამშიგან ესე არაოდეს დაგაკლდებოდეს. ბძანება (ბ̃ნა) ესე ნიშნად გვიბოძებია :- დაიწერა მტკიცე სიგელი ესე ქ̃ნსა :- რ მ ვ :- ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა :- ი ბ :- აგვისტოს: კ ზ :- კელითა წ ი რ ქ ვ ა ლ ე ლ ი ს ძ ი ს ა რ ა ტ ი ს ა თ ა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

12. სიგელი მეფე გიორგი მე IX-ისა ჯავახიშვილებისადმი მიცემული, 41×26 სანტ., დაწერილია ტრიადზე რგვალის და მსხვილის მხედრულის ხელით. ნიშნებად იხმარება თითოეულის სიტყვის შემდეგ სამ-სამი წერტილი.

1463. სჳტემბრის 2. ქ. ნებითა ღმა ჩუენ მეფეთა მეფემან გიორგი ძემან ჩუენმან ბარმშომან მეფემან ალექსანდრე, ამხა[ზ]თა, ქართველთა, რანთა, კახთა და სომეხთა, შანშე და შარვანშა და ყოველისა აღმოსავლეთისა ვიდრე დასავლეთამდის თუით ფლობით კელმწიფეჳ მტკიცედ მჴეროვლთასა, მოგიდეს წინაშე ჩუენსა ჩუენი დიდად ერდგულნი და ძალისაბრ (sic) თავ-დადებით ნამსახურნი ჯავახისშვილნი ზაქარია, კახა და ზაზა, გუაჯრეს (sic) რათამცა ნამსახურთა მათა მუქაფა გუეცა. ვისმინეთ ჯაჭ და მოკუენება მათი და მიუბოძეთ [მათ]ჳე მჳუდრი სოფელი ავგეთი და აიასტახე მთითჳს მზღურითა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქუილთა, ჴეკითა, ვენახეთა, სძებრითა და უძებრითა, მისითა სამრთლთანით ყოველითურთ უნაკლულოდ, სოფელი ავგეთი და აიასტახე მოგითხული ვქენით და ძუელითჳნება თქუენი მჳუდრი იყო, და ახლად სიგლითა ამით ჩუენცა კიდევე დაგიმტკიცეთ სოფელი ავგეთი და აიასტახე. ქონდეს თქუენ ჯავახისშვილთა ზაქარიას, კახასა და ზაზასა, შჳილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისთა ყოველთაჳე და კიბედნიერობ ღმერთმან ჩუენსა ერდგულად სამსახურს შიგან და არა მოგუშადოს არას ჴ(ა)ლისა გამზღავლებისათუის, და ასრე კელ-შეუგდებად გუიბოძებია, რომე ჩუენგან არა ეთხოვებოდეს სჯინიბო, არა ხორისდარო, არა ბაზიერთა, არა სუენო, არა ცხინის მუშაობა და ზუარის მუშაობა, არასთჳს შემოსწერა და სთხოვარი არა ეთხოვებოდეს, არა გორული და ატეხური, ყოველის სთხოვარისგან კელმოსნილი გუიბოძებია. დაიწერა ჴიტაკი ესე ქრჳწისრნ: თუესა სეკზებერსი: ბ: ინდიკტიონსი მეფობისა ჩუენისსა მეათჳ. ჩუენითა ჴელმოწერითა: ბ: ან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

13. სიგელი ჯავახიანთა, 33,5×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. სიგელი დაზიანებულია დროთა ვითარების გამო. თავში აკლია.

1463.... მეფემან კონსტანტინე მანჯელმან ჩვენმან გულდაშარ[1]), ესე წყალობის და სბობლად გასათავებელი [სიგელი] დაგიწერეთ და გიბოძეთ თქუენ ჩუენთა ერდგულთა და ჩუენსა ზედა მრავალ ფერად ჭირნახულთა ჯავახთა შვილთა ზაქარიასა, კახასა და ზახაზს და შვილთა თქუენთა, ჯავახს, ხადდოსი თქუენსა შვილსა, მას ყმას, ოდის ჭოიასა გრიგორანც უარეუარე ბატრონსა ბიძასა ჩუენსა შეუესა კაიერეს[2]) უდაბლეს და ჩუენსცა დაბლესა და ავსა ჰპირებდა, ღმთის მოგუარჩინა, წამოეგელთ და თქუენ დიდი ვალი და ნიშისჯერი დაგუდეთ: კოლისტახეს შემოგუეგიეთ და დაგუამაგრეთ და ისრე დაწერებულს ქუთათის ციხეს შეგუდგეთ და ეჭირა დიდი გუმსხურეთ. ჩუენ შეგიწყალდთ და თქუენისა დიდისა ვალდებულობისა მუქთად გიბოძეთ

---

[1]) ეს ხუთი სიტყვა მოყვანილია სიგელის პირში, ხოლო ნამდვილში, რომელიც ჩვენ ხელში გვაქვს, აკლია.

[2]) ვახუშტის ისტორიით კოსტანტინე III შვილი იყო გიორგი მეფისა, რომელსაც ყვარყვარემ უღალატა. ამ ახრს ეთანხმება ბროსეც. წინეთ მატიანეში კოსტანტინე ალექსანდრეს შვილათ ყოფილა მოხსენებული და ალექსანდრე ბაგრატის შვილათ (იხილე ქართლის ცხოვრება ტ. II, გ. 7). ჩვენი გუჯარი, თუმცა არ იხსენიებს ვისი შვილია კოსტანტინე, მაგრამ ვახუშტის ახრს არ ამართლებს. სიტყვა „ბიძასა“ გუჯარში გარკვევით არის დაწერილი. მაშასადამე კოსტანტინე მესამე არ არის გიორგი მეფის შვილი, არამედ მისი ძმისწულია. კოსტანტინე მესამე დიმიტრის შვილია, ვახტანგ IV და გიორგი V ძმისა. ამ ახრს ამართლებს ივანძაძის სიგელი, რომელიც ქვემოდ მოგვყავს და ქართლის ცხოვრების გაგრძელება, რომელიც, ვახტანგ მეექვსის ბრძანებით არის შედგენილი და შემდეგ შესწორებული (იხ. ჩვენი Описаніе рукописей Общ. грамотности т. II, стр. 124).

ცხიერეთისა გულგრძელ სრულად და კეთრებით, ხანდაკი და რაც ცხარეთის შესვლა არის სრულად და უკლებად, და ამის გარეთ ქალაქის ბერთა სოფელი თხილდაბნის მისთა შესვლითა. ესე მამულნი განაშვილთა მეუღლისა იყო და თქუენ განაშვილთაგან ნაშვილებნი იყუენით, სამართლადცა თქუენ ხუცებად და თქუენცა თქუენითა ნება წყალობითა, გულ-კეთილდით და ალალად თქუენთუის გუამობაძებით და დაგუამტკიცებია ცხარეთის გულგრძელი და ხანდაკი მისთა შესვლითა კეთრებით და სრულად, და თხილდაბნა მისთა მონასტრითა, ეკლესიითა, ციხითა, სასახლითა, ჭურმარნითა, კლეტებითა, ვენახებითა, ვენაკითა, წყლითა, წისქვილითა, ჭალითა, სითიბითა, ტეტითა, სანადირობითა, შესვლა-გამოსვლითა, სამზღუდრითა და მისთა სამართალთანით ეუკლებით უკლებად, თარნით და კეკლ-შეუკლებად, როგორცა ხუცთა თქუენთა მეუღლისა მამულთა შეუთს კეკლი და შესწირა ან შეუჯ, აგრე ცხარეთისა გუკურკლი ხანდაკით და თხილდაბნის ჩუენი შესწირა და სათხოვარი ან შეუვედეს და ან ეთხოვოს, ან დაღი ულუფა, ან რეგის-ბური და კალოს-კაბაწა, ან სვაკანაბი და სახორასდარი, ან ზრახა-სავალი და გოჭ-ქოთამი, ან საბაზეროთ და სამებანჯრეთ, ან ულაყი და საქონი, ან ცხოხის და სხუა სამუშაო, რასაც სათხოვარ[ჴ]და გამოსადები ჰქონეან, მასგან ყოფალნგნეე გუაზტებია და გუაოხრნებია. გქონდეს და არას ჭამის გამოცულადობისათუის არ მოგეშალოთ. ამისისა კათვებაის თავსდებით ღმა და მასხა წმადანი მოგუიცემია, და ჩუენსა ერთგულობასა შაგა კაცმორის ღმამან. დაიწერა მტკიცე ბიტკაი ესე ქნს: რნდ: კელთაა მდიგან-მწიგნობარის თუმანიშვილი ზაქარიასი:- შემდეგ სხვა ხელით: ზურაბის და ქუცას კარეთი მთისთვან შახნისა მა.. (აქ ხელჩართული ხელის მოწერაა), სანახის ამთით მაშეთ კარეთი... (აქ სადაც მეორე ხელის მოწერა არის მეფისა, ქალალდია ზეთ დაკრული სიმაგრისათვის და მით არის ხელის მოწერა დაფარული).

14. სასისხლო სიგელი ბაქრაძეთა, დაწერილი ყოფილა ტყავზედ. ამ სიგლისა ჩვენ ორი პირი გვაქვს ხელში. ერთი ახალი ცნობილის ბერის ალექსი ბაქრაძის მიერ გადმოღებული. მეორე

უფრო ძველი მოიპოვება ბაქრაძისეულ კრებულში № 131 და ბოლოს მინაწერიდან სჩანს, რომ სიგელი დაცული ყოფილა რაჭაში სოფელ ჯიხუბანს აზნაურის ივანე ბაქრაძის დათუაშვილის სახლში. ჩვენ ვხელმძღვანელობთ ორივე პირითა.

1501. ი ვ ნ ი ს ი ს 7. ძლიერისა ღვთისა იესიან-სოლომონიან ბაგრატონმან, ღვთივ ამაღლებულმან, ღვთივ-დამყარებულმან, ღვთივ გვირგვინოსანმან, ორისავე ტახტისა მპყრობელმან, ლიხთ იმერისა, ლიხთ ამერისა, ჩვენ მეფეთ მეფემან ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე მ ა ნ, აფხაზთა, სვანთა, კახთა, სომეხთა, ქართველთა, ჯიქთა და ალანთა (sic), შაჰნ-შაჰე და შარვან-შაჰე. ნებითა ღვთისათა მოვიდეს ჩვენს წინაშე ერთგულებაზედ თავდადებულნი და ჩვენს მსახურებაზედ ბ ა ქ რ ა ძ ე ნ ი ვ ა ხ ტ ა ნ გ და დ ა ვ ი თ, მათნი შვილნი და მომავალნი ყოველნი, და გვეაჯენით და გიბოძეთ ესე ს ა ს ი ს ხ ლ ო ს ი გ ე ლ ი: ძველათაც საპატიო სიგელი გქონებოდათ, მაგრამ ჟამსა აშლილობისაგან წახდომოდათ. აწ შეგიწყალეთ და ესე სიგელი გიბოძეთ: ნუმცა ნუვინ იკადრებს უბრალო კაცის სახლის დაურვას. ვინცა ეშმაკის მანქანებისაგან შენი გვარის კაცი მოჰკლას, სრული სისხლი ცხრაასი ათასი კირმანეული თეთრი დაგიურვოს, მას გარდა სამოცი ათასი თეთრი სანახშოთ დაგიურვოს. ვინც წაგიღოს რამე, ნახევარი სისხლი დაგიურვოს. ვინც ცოლი მოგი...ას ნახევარი სისხლი დაგიურვოს. ვინც მართალს გრძნეულება გითხრას, ნახევარი სისხლი დაგიურვოს. ვინც შენი გვარის ქალი დააგდოს, ნახევარი სისხლი დაგიურვოს. ვინც უომრად შვილი გიცეს, მესამედი სისხლი დაგიურვოს. ვინც დარბაზს შეგაბეზროს, მეოთხედი სისხლი დაგიურვოს. ვინც ყმა ანუ სეფე-ქალი გიცეს, ოცდა ოთხი ათასი თეთრი დაგიურვოს; ვინც სასაფლავო გაგიტეხოს, ას ორმოცი ათასი თეთრი დაგიურვოს; ვინც ცეცხლი შემოგიდვას, ას ოთხმოცი ათასი თეთრი დაგიურვოს; ვინც ჯოგი გაგიტეხოს, ათი ათასი თეთრი დაგიურვოს; ვინც მეჯინიბე ანუ მწყემსი გიცეს, ოთხი ათასი თეთრი დაგიურვოს; ვინც გერში სისხლი გადინოს, ოცდა ოთხი ათასი თეთრი დაგიურვოს. ხოლო სხვა რა გინდარა თუ უპატიოება დაგემართოთ, ეს ჩვენგან მოცემული სიგელი დაიდევით და ამაზედ დაგეურვებოდესთ. აფხაზე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თაჲ კაოოლეკოზა, ქუოაჩისა ქუოათელო და წანაშძღვარნა, მოძღვარნა, ოდიშის ჴუოინდელო, ბედაელო, მოქველო, ცხეერელო, ქართლის კაოოლეკოზა, სამცხის მაწეგარელო, დიკოსნო, თქუენცა დაუმტკიცეთ. ჩუენა თავდნა, დდიანი და გურიელო, სამცხის სათაბაგო, კარასა ჩუენისა გეზარნა, მსხურთ-ჴუტესა, ამირეგჲბი, ერისთავთა ერისთავო, ამილახორო, ამირახ ამირახ, მდივანო და სხლთ ჴუტესო, თქუენც დაუმტკიცეთ. სხუანი კარასა ჩუენისა მოხელენო, მეჯინიბეთ ჴუტესო, მოდრეთ ჴუტესა, ბოქაულთ ჴუტესნი, მედივნეთ ჴუტესო, გამბეთა ჴუტესო, ბაზიერთ ჴუტესო, თქუენცა დაუმტკიცეთ. სხუანი კარასა ჩუენისა მოხელენო, მოდრე-შერიქიეთენო, მეჯინიბენო, მედივნენო და მხარეულნო, ბაზიერნო, შემწერეთა, შეშსწავრე(?) და მეჩხუბეო, მენსაროე და მედბადბეო, სხუანი ხარკისა და დაღისა მგრეფელნო, ძროხისა და სკაჲსა მგრეფელნო, ჴორის და დეინის მგრეფელნო; კოკნის და ქათმის მგრეფელნო, თქუენც დაუმტკიცეთ, მეგჳანნო და მამასხლისნო, კეკლის უფალნო, დიდნო და მცირენო, თქუენც დაუმტკიცეთ. ქორონიკონს რ ჳ თ. იჳნისს ჱ.

15. განჩინება მეფის სვიმონ პირველისა მეკობრეთ მძებნელის განწესების და მეკობრეთა შესახებ, 36×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორორი წერტილი თითოეულის სტუკის შემდეგ. ზოგჯერ წერტილების შემდეგ პირდაპირი ხაზია ჩამოსმული: |. ასეთი ხაზი უმეტეს შემთხვევაში იქ იხმარება, სადაც ახალი სტრიქონი არის აზრით საჭირო. ეს მეფის განჩინება ძრიელ საყურადღებო წყაროა ქართულის სამართლისა.

1590. დ ჳ ა ნ ო ბ ი ს თ ჳ ს 18.. [ჩუენ] მეფეთ მეფემან ს უ ა მ ე ფ ო ნ [1]) უზედასოა მოგახსენებთ და უქუედასოა გაბძანებთ, ერთობ ბილნო დ ი დ ო მ ს ა ზ ლ ათნო, მტკუარ გამოდშორთნა ვიდრე კ ა ვ ა მდ ე,

[1]) ალექსი ბერს ეს ფრაზა ასე შეუცვლია: ვინც შენს მეუღლესთან მრუშობით შესცთეს.

[2]) აქამდის მკრალი წითელის მელნით არის ნაწერი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ებისჯაჭაზნა, თავგანა, ჯნიაურნა და გლეხნა, დიდნა და მცირენა, ყოსგანდაგან ბძანებისა ჩუენისა მოწჩადნი იყუნეთ! შერმე თქუნდა მეკობრას მძებნელად ჯავახიშვილი გოშთარ და დარასქე უარიგო კაშაგუეზავნია, ისრე რაშე ესე ჩუენგან ნაბძანები და დანაწესები ყოველგე ისრე ითავან და სხვა, რაც ჩუენი ნაბძანები არ იყოს, მის მეტი ძალი და უსამართლო არავის უყონ, თავრემ ჩუენდ შეცოდებად მოგჭეთხვო. იცოდეთ აგრეგე, რაც კაცი ჩუენს ნაბძანებზედ უარს ეტყუას მოკობრეო (ყც) მძებნელსა და ანუ დაუმდგის რასმე, მასცა ჩუენდ შეცოდებად მოგჭეთხვო. ვისცა სამრეშო სქმე ჭქონდეს, თავითავის ებისჯაჭაზით მიგიდენ და მით კარდაუწეუეტონ. ვისც სისისხარა სქმე ჭქონდეს, ჩუენს კარზედ მოვიდეს და რარაგდაც კარისა ჩუენისა სამართალი ეყოს, ისრე გარდაწეუეტონ. ვისცა ჩუენის ორდუსა [1] რამ მოეპარას, ის ქუდი ჩუენს კარზედ მოეწეუნონ. ვისცა გოროს ტახის ადებას წეინო რამ მოეპარას, ის სამეულად ახდეგვინონ: ერთი ბეტრახსა, ერთი და ხახეგარი ჩუენ და ხახეგარი მეკობრეთ მძებნელსა. ვისცა სხუის(ჯც) უშტერას თემისა რამ მოეპარას, ის ხუთეულად ახდეგვინონ: ორი ბეტრახსა, ორი ჩუენ და ერთი მეკობრეთ მძებნელსა. ვისცა ჩუენის სპატონასა რამ მოეპარას, ის შვიდეულად ახდეგვინონ: ორი ბეტრახსა, ოთხი ჩუენ და ერთი მეკობრეთ მძებნელსა. ვინც კაცი ჩაგდებინოს, ამის უკეთეს სიმსია შიგი, სიშეულს ორისი და უქეულს ასი შიგი ახდეგვინონ. ვინც ვის თავი გაუტეხოს, უკეთეს ასი შიგი, სიშეულს სამოცი და უქეულს ორმოცი შიგი ახდეგვინონ. ეს ყოველივე ამრიგად ისქმონ და სადაც რამ აიდონ, ნუსხად უნდა ქნან და ამ ნუსხათ კარისა ჩუენისა მოსაქმეთ ანგარიში უნდა მოსცენ. ქკსა: ს ო ჩ: ღუანობისთუეს: ი ჩ: ს ვ ი მ ო ნ (ჩართულათ).

მეორე გვერდზე მუსულმანური წარწერა არის მუსულმანურივე ბეჭედით.

[1]) ორდუსა ნახმარი უნდა იყოს ურდოსა მაგიერ, რომელიც ნიშნავს ლაშქრის ბანაკსა.

[2]) წარწერა ბეჭედისა მუსულმანურია. ბეჭედი სიგელს გვერდზედა უზის.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

16. ბძანება მეფე გიორგისა, 15,5×15,5 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება ორ-ორი წერტილი.

1602. ქრისტეშობისთვის 8. ჭ. რაც ჯამშერის დედას თუხარს ბატონის მამის ჩუენის ნაბოძის წიგნში მამული უწერია მასის სამართლიანის სიძღურათა და სქმითა, სიდამდის თუხარ ტიტხად იყოს, მასი კერძი მამულიცა და თუხრცა ჯუვახიშვილის ივანე შვილის ქახაბრთუს მიგუებარებია და მის საცოცხლეში ნურას დ(ა)გლეუს და კირგა შეინახოს, და, რა თუხარ ადარ იყოს და მოკუდეს, მასუკან რაც ბატონის მამის ჩუენისგან თუხრასთუის ნაბოძები იყოს და წიგნში ეწეროს, სამკუდროდ ქახაბრთუა გუაბოძებია და ნურა კაცი ნუ ცილდებით, და რაც ჯამშერის ნაცოდარს უდუმსიან ბატონის მამის ჩუენის ნაწყალობევს წიგნში ეწეროს, ამას ქახაბრთ ნურას ეცილებას, და რაც წიგნი არ ეწეროს, მას მეტს უდუმსიან ქახაბრთ ნურას ეცილებას, ქუსი: ს ჯ: ქრისტეშობისთუს: ჩ: გიორგი (ჩართული).

17. ნასყიდობის წიგნი ჯავახიშვილთა, 37×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება ორ-ორი წერტილი. შესავალი და წყვეტა განგებ გამოუშვით.

1606. ....ესე უკუნისამდე ჭამდ კასთავებული და უოველთა სქმეთა მაზედ შემოდებული უოუო და უოუმცაო ნასეიდობის ბირი, წიგნი და ნაშანი მოკახსენეო ჩუენ ჯავახიშვილმან ბეჟან თქუენ ბატრონსა ქეახაბრთს და თქუენთა შვილთა ასრე და ამა ბირსა ზედა, რომე მოკუდე თხდაური მაწა ქუქუეთ თქუათქუენ თქმა და ზედი ხატის მაწამდი, ამისთუის მოკუცით მასჭამსი, რომდეს ჩუენსა და თქუენ შუა სქმე იყო და ფასითა და სქონდითა ვერ ბეგვდითა და შემოკუხვეწუნით და მასთგის მოკუცით შემოცილებდა და ამის ვერა კუარი კაცი, არა ჩუენ და არცა სხუა, არა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დიდი და არცა მცირე [არ გეცილებოდეს]. ვინც ესე შეგიცვალოს, ანუ შეგიშალოს, რისხვასმცა მაშა, ძე და სული წმიდა და ამა ზემო წერილთ მადლი.... არიან ამისი მოწამენი და შუა დამხდომნი კაცნა კოკოზაშვილი ქრისტესია და მდგელი ათანასე, და მე ჯუარის ქრისტესის დეკანოზსა იოანეს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა წიგნი ესე მეფობასა ბატრონისა გიორგისსა, ქრსს: სჟდ: ინდიკტიონისა ზ. (ამ ასოს მაგიერ დედანში სწერია ხუცური ვ) +

18. ნასყიდობის წიგნი ჯავახიშვილებისა, 42,5×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე რვეული ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. ვრცელი შესავალი და წყეევლა განგებ გამოუშვით. თავში ნასყიდობის წიგნს სხვა ხელით წარწერა აქვს: „ქ. ზისიაურის ხოდაბუნის ნასყიდობა“.

1607. დ ე გ ე მ ბ რ ი ს 1. ქ..... ესე.. ნასყიდობისა წიგნი ბარი და ფიცი მოგახსენებთ ჩუენ ფ ი ე ნ ა ი შ ვ ი ლ ი ნ ი ბ უ ლ უ გ რ დ ი და შენდამ ჩემთა ზურაბ, ბ ე რ უ ა შ ი ნ და ი ო ა ნ ე ს თქუენ ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ თ ა, ბატრონსა ქეიხოსრო და შენდამ თქუენთანა სრე და ამა ბირსა ზედა, რომე მოგუიდე ზ ე ს ი ს ბიჯ(ა)სა ჩემი ხოდაბუნი მიწა ზედათ ტყემლიანი, ქუეშეთ გეცემლიანი, აქით ხოდაბუნიდი და აქათ კეცამდი. ვიდეთ ჩუენ თქუენგან ფასი სრული და უგლებათ, რომლითაც ჩუენი გული შესჯერდებოდა. მოგცეს და გებეძნეთრას ღმერთმან სიგრძეზე შინა ყოთასი ამის. გერგვან შემოგცეთ.... არიან ამისნი მოწამენი ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი შ ი ნ შ ი, კ ო ხ ო ლ ი ჯ ვ ა შ ი ლ ი დ ა ვ ი თ ი და გ ვ ი შ ვ ი ლ ი მ ა შ უ კ ი ა, და მე ჯუარის-ქრისტესის დეკანოზსა იოანეს დამიწერია და მოწამეც ვარ, ქრსს: სჟე: თუესა დეკემბერსა ერთსა. + + + +

19. ხიგელი ჯავახიშვილებისა ძიცემული მეფის ლუარსაბ მეორის მიერ, 35,7×15 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე რვეული ხელით. ნიშნებათ იხმარება ზოგან სამ-სამი, ზოგან ორ-ორი წერტილი თითითოეულის სიტყვის შემდეგ. თავი აკლია.

1608. ე ნ კ ე ნ ი ს თ ვ ი ს 7.... დ უ ა რ ს ა ბ ე სე წ უ ა დ ე ბ ი ს წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და კიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და თავდადებით ნამსახურსა ემსა, ჯვაჭვიშვილსა, პატრონსა ეს[1]ს, შეილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე მას ჯამსა, ოდეს მოგუდეგით გარსა და მამულის წყალობასა გუთაჯუნით, ვისმინეთ ჯაჭ და მოხსენება თქუენი და შეგიწყალეთ და გაბოძეთ თქუენი შვილდრი მამული ყარაჯს, რასაც მჭონებელი იყო, სიონთ, რასაც მჭონებელი იყო, ხანდაც, რასაც მჭონებელი იყო, ქუენდრაც, რასაც მჭონებელი იყო. კიდეგე ამის გარდაის შეგიწყალეთ და გაბოძეთ შენის განუყოფის გვშრეგიდაც გარმა მამული ყარაჯს, რასაც მჭონებელი იყოს, სიონთ, რასაც მჭონებელი იყოს, ქუენდრაც, რაისაც მჭონებელი იყოს, და კიდეგე სანარათანში წოდორეთს შენა და შენის განუყოფის ფაზაის კარმა, რასაც მჭონებელი ყოფილ იყოს. კისაი სრულად შენთვის გუთაბოძებია შვილდრად და სამამულედ, შენი და ოკარი, მათის სამართალიანს სამძღვრეთა, მითით, ბარათა, წყალითა, წისქილითა, ველითა, გენაკეთა, სავნაკეთა, სათიბრითა, ყოველის მათის საშუამთა. გქონდეს და გაბედნიერას დიმან ჩუენსა ერგულად სამსახურშიგა. ამწ გაბრძანებთ კარასა ჩუენსა გელქალ-გეზარნო, მდივანნო და სხვანო მოსაქმენო, ვინცაცდაენ იყუნეთ და ანუ დღეის წალმა იქნებოდეთ, მერმე თქუენც ასრე გაუთაჯეთ, რა რიგადაც ამ ჩუენგან ნაწყალობეგს ფარგანაში ეწერას, ნურცა რას თქუენ შეტიდებით. დაიწერა ნამანი და ბრძანება ესე ქუნ: სგვ: ენგებისთვესა: ზ: კელითა კარისა ჩუენისა მწიგნობარისა რევიშვილის ქუმსიასა. [1].დუარსაბ (ხელჩართულთა).

20. სითარხნის წიგნი, 26×18 სანტ., დაწერილია ეტრატზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ.

1614. დეკემბერსა 25. ქ: ღმისა და ყოველთა მის წმიდათა შუამდგომლობითა ესე უკუნისამდე ჯამთა გასთოვებელი წყალობისა წიგნი, ბარი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ჩუენ ჯაჭვაშვილმან, პატრონისა ათაბაგის ძემან, პატრონმა ეს

[1]) წარწერა მესულმანურია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და მოშვებულთა ჩუენთა შენ ქალაქსა და ენუქის შვილსა მდრ-
დელსა ათანასეს და ძმათა შენთა მოსეს, ბერუასა, გაიორ-
გის და ესაიას, ზაზასა და შერმაზანს, სახლისა შენისა
მოშვებულთა ყოველთაგე, ასრე რომე წყალობისა წიგნსა გუაჯენით,
ჩუენ ვისმინეთ და ვჰა და მოგსენებია თქუენი და მოკითხული ქმენით
და მაძთა და ბაბათგან სათარხნისა წიგნი და ნიშანი გქონდა
და ახწ ჩუენცა დაგიწერეთ სათარხნის წიგნი და ნიშანი და
გათარხნეთ და განგათავისუფლებით ყოველის ფერით. ასრა გუ-
თხოვებიდეს რა და ასრაც რა გაქნევინოთ, ასრა მუშობა და
ზიდვა და ასრა დუწვა, ასრა ულაყი, ასრა ბეგარა, ასრა გულუხი,
ასრა გამოსადები, ასრა გათხოთ რა და ასრ რა გაქნევინოთ რა. ბა-
ტონისა დაშქრობა და სხური უნდა, ასრა დაგუკანდა, და სხუა თქუენი
გამოსადები ყოველთა წყალობასა შინ. უნდა მოგუართუმდეთ, ოთხსა
კოდს ბერსა და ოთხს კოკასა დვინოსა და ორს წდისა სკორცე-
სა ძრახსა და ორს დდისა გუთანსა გუაენგდით. სხუა ამის ზემოთ
რაცა ამოგუეგუეთაა, ასრა გეთხოვებიდეს რა, და რა ჩუენი გუწერას
ამა სიგელსა შიგან, ამას ნუ დაგუკანდებით ბერსა, დვინოსა და სა-
კორცესა ამბისპირძდად და ორსა დდესა გუთანისა კუნასა. მოგტეს
და გიბედნიერას ღონ დღეს წყალმა სიგრძესა შინა ყამოსა. ამისად
გასოვებისად თავად დმერთი მოგვცემია, შერმე კრებისა ღობის
მშობელი. დაიწერა ბძნები და ქვს: ტ^ა: თვესა დვინობისთვესა:
ბ^ე: კელათა ჯუარის ქრისტესის დეკანოზის ათანასეთა. + [1]

21. შერიგების წიგნი, 25×14,7 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე
რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარებიან ორ-ორი
წერტილი. თავში ცოტა აკლია.

1620, მკათათვის 15... კაცისწყმეტლობის წიგნი და
ნაშანი მოგკსენეთ ჩუენ მოურავმან ბატრონმან გიორგი და ჩუენ-
თა შვილთა თქუენ ჯვარსა შეგდს ქახორას და თქუენთა
შვილთა, ასრე რომე ჩუენსა და თქუენ შუა სისამღურაო და სიდანა-

[1]) ბეჭედზე ჯვარია გამოსახული.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაკო სჩქმე იყო, ჩამოუდეს (sic) ჩუენ შუა სპატიო კაცნი: ბარა-თა შვილი ბატრონი ბარათა, ქუაოკეველ წინამძღარი (sic) ბატრონი ზაქარია, ხერხეულიძე დივნებეი ბატრონი ბეჟან, ბარათაშვილი გიორგი, მელუნეო-უხუცესი დაზნელიძე და ზნელი და კარის მდივანი ნასრი და ჩუენი სჩქმე სრე გადასწყუიტეს, რომე ჩუენ შუა ძმობისა და მოყრობის მეტი ადრა დარჩ რა სამყლიდე და სპობდოდ, სრე შეგრეგდეთ და შეგაწყუნეო, ჩუენ შუა საყრაშო სჩქმე ადრა დარჩ რა ქნსი: ტ წ: მკოთოგეს ი ნ: +

22. წყალობის სიგელი მეფის სეიმონ მეორისა, 25,5×17 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ სამი წერტილი. სიგელი დაბიანებულია.

1626, შრთაბ ი ვის 22. ქ: ნებითა და შეწევნითა დთასთა ჩუენ მეფემან, ბატრონმა სუიმეონ, ესე წყალობის წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეო და გებოძეთ თქუენ, ჩუენს ერგეგულსა და თავდადებით ნამსახურს ყმას, ჯავახიშვილს ბატონსა მასა ყმს, რადაც მოგუდგეთ კარსა და წოდარეთისა თქუენის სამკეადროს გუაჯუნით, ვისმინეთ ჯა და მოხსენება თქუენი, გებოძეთ წოდარეთ შენი სამკეადრო ყმები და შენის ბაძაშვილის შვილ-შვილ კერძი მართლის სამართლიანის სიძღვრითა და სქმით, მთითა და ბარათ, წყლითა და წისქუილითა, ველითა, ვენახით და ჭურ-მარნით და შესვლით და გამოსვლით. ცქონდეს და გებედნიერის დ-ოშნ ჩუენს ერგეგულად სამსახურს შიგან. გაბრძანებთ, კარის ჩუენის კეკილ-ჯახარნო და სხუანო მოსქმენო, რა რიგსაც ამა ჩუენს ნაწყალობეველ ფარვანშიკა ყმერის, თქუენც სრე გაუთვეთ, თუნაერ თანდგშის და შეწევნისგნ (sic) კედ. დაიწერა ნაშანი და ბრძანება კეღთი კარის ჩუენის მუშრაბის ბატისა. ქნსი: ტ დ: მარა-მაბისთუს: კ ბ: სგითნ (ჩართულით).... ამავე სიგელის მეორე გვერდზე მოყვანილია ბძანება როსტომ მეფისა (1634—1658):

ქ: მესტუმრეო, ჩუენ მაგიერად დარბას ბოქულთა-უხუცეს ბატონის ედიშერს სრე მოსხსენეთ: შერმე ამის ნუ იქო, ან ჩუენის

ფარეშთ-უხუცის პ ა ტ ა ს ყმა კ ო კ ო ბ ა შ ვ ი ლ ი და ან სხუა გლეხი ესახლოს ვისმე, სამართლიანის საქმით არ უყაროთ და არა მოაბაროთ. ხენართ ნურავინ დაუჭირავს და ნურც უარს იტყუიან. რ ო ს ტ ო მ.

23. წყალობის სიგელი როსტომ მეფისა, 45×19 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი ყოველის სიტყვის შემდეგ.

1633. ქ:- ნებითა და შეწევნითა ღ̃მთისათა ჩუენ ჴელმწიფემა, მ ე ფ ე მ ა ნ, პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ რ ო ს ტ ო მ, ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი წყალობისა წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ, გიბოძეთ თქუენ ჩუენსა ერდგულსა და თავდა(დ)ებით მრავალ-ფერად ნამსახურთა ყმათა, ფარეშთ-უხუცეს ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს პ ა ტ ა ს ა, ძმასა შენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს და შვილსა შენსა ზ უ რ ა ბ ს, მომავალთა ყოველთავე სახლისა თქუენისათა, მას ჟამსა, ოდეს მოგუიდეგით კარსა და ა ხ ა ლ-დ ა ბ ი ს მოურაობას დაგუიჯერით, ჩუენცა ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ა ხ ა ლ დ ა ბ ი ს მოურაობა ყოვლის მისის სამართლიანის საქ(მ)ითა, რარიგადაც ამას წინათ სხუათ მოურავს ჰქონებოდეს, იმ რიგათ თქუენთვის გუიბოძებია. რომელიც მოურავის სარგო ყოფილიყოს, შენ აიღებდი და სხუარიგათ ჩუენ გუმსახურეთ. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შიგან, სამკვიდროდ და საბოლოდ გუიბოძებია, ყოვლის კაცისაგან უცილებლად. აწე გიბრძანებთ კარისა ჩუენისა ვაქილ-ვეზირნო, სხუანო მოსაქმენო, სურამის ციხის თაო, მოურაო, თქუენცა ასრე გაუთავეთ, რა რიგათაც ამა ჩუენსა ნაწყალობევშ̃ა ფარავანაშია ეწეროს და ნუ შეცილებით, თანა დგომისა და შეწევნისაგან კიდე. დაიწერა წიგნი და ბრძანება ესე ქკ̃სა: ტ კ ა. □ (ბეჭედზე აწერია: ყაენის ფეკთა მტუერი როსტომ მეფე ვამტკიცებ).

მეორე გვერდზე ვრცელი მუსულმანური წარწერა არის. მუსულმანურისავე ბეჭედით.

24. სიგელი როსტომ მეფისა, 51×20,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1636. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისაითა ჩუენ, მეფემან მეფეთა ვახტანგ რჩეულმან ქრისტოს, და თანა მეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალმან დედოფლმან, ხანრანმან მარიამ, ესე უგუნებისმქმე ყოფა და ხანაა ესოდენგებელი წყლობისა წილნი და ნაშანი შეგონწყალებით ღმრთისა თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და წესებერთა თავდადებით მრავალ-ფერად ნამსახურთა ეშმათა, ჯავახიშუილს კარისა ჩუენისა ბოქაულთ-უხუცეს რაინს, (ძმას[1]) თქუენს გიორგის[1]), შეიღთა თქუენთა ქაიხოსრო და სახლისა მომავალთა თქუენისთა ყოველთავე მას ყმასა, ოდეს მოგუელგებით კარსა და თქუენის სასახლის ხავლის თარხნობის გუთჯუნთ, ჩუენცა მოგითხუილი გქონით და ხანეკარი ხოლე და ბანან თქუენი ნასეადი იყო და კიდეც ჩუენკენ ასრე გითარხნებული იყო, რომე ჩუენი სიხოვარი და გამოსადები ბანან და ხანეკარს ხავლეს არა ეთხოებოდა რა და ვითც რომე სასახლე იყო, ხანეკარს ხოლის თარხნობასაც გუთჯუნით და ასრე გითარხნეთ ერობითი ხავლე და სოფელი ბანან, რომე არსეულისათანა სიჩუენო სიხოვარი და გამოსადები არა ეთხოებოდეს რა, არა სიბაღახე, არა კოდის ბერი, არა ნახარის თავი, არა ბერის ოკა, არა სარი და სხუა ჩურიმალი სითხოვარი და გამოსადები, არასეულისათანა არა ეთხოებოდეს რა, ერთის დაშქრობისა და ხაღირობისაკენ კიდე. გქონდეს და გიბეძნიერთს ღმრთ ჩუენსა ერდგულად სიმსახურის შინა და არადეს არ მოგეშალოს არა ჩუენკენ და არა შეიდგომად სხუათა მეპატრონეთაკენ. აწე გიბძანებთ, კარისა ჩუენისა ვექილ-ეუხარჩინ, მდივანი და სხუანი მოსაქმენი, ვინცა ვინ იყუნეთ და ანუ დღეის ჭაშნიობდეთ, თქუენცა ასრე გაუთვალეთ და ნურას მოუშლიან და შეცილებით, თუნიერ შეწევნისა და თანა დგომისაკენ კიდე. დაიწერა ბძანება და ნაშანი ესე ქნესი: ტაბ: გიდეთა კარისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობრის თუშანი შუანდოს ბარათუალი თათ. რისტოს. მარიამ (ჩართულები). ამაზე სხვა ხელით: წყალს გამოადის, შეორის წყალიწყალს ასე დაგემტკიცებია.. (აქ ხელის მოწერა, ან ბეჭედი განგებ ამოგლეჯილია). მეორე გვერდზე სპარსული წარწერაა, სპარსულისავე ბეჭედით).

[1]) ეს სიტყვა მერმეთ გადაკეთებულია დედანში და მიტომ საეჭვოა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

25. სითარხნის წიგნი როსტომ მეფისა, 31×19 სანტიმეტრი, დაწერილია ეტრატზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებად იხმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ.

1637. ქ. ნებითა და შეწევნითა დუთაისთა ჩუენ შეფეთ შეფეთ-მან ბატრონმან როსტომ, და თანა შეცხლდეთნ ჩუენმან დედოფალთ დედოფალმან ბატრონმან მარიამ, ესე სიბოლოდ გასთავებელი წიგნი და სიგელი შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ თქუენ წმინდის გიორგის დეკანოზს ათანგელს, შვილსა შენსა დავითს, ქალაზარს, გედეონის და ივანეს ასე და ამა ბარსა ზედა, რომე მოგუიდეგით კარსა და სიათარხეის წყალობის გუთაჯუანით. ვისმინეთ აჯა და მახსენება თქუენი, მოგითხულ ქქნით და ძუელი შეფეთაგან წყალობა სიგელთც გინახეთ, და ვინც დეკანოზი ყოფილას, შუძლად თარხანი და ხარისი ყოფილას. აწ ჩუენად სიდეგრძელით და შეფობისა ჩუენისა წარსმართებულად ჩუენც კათარხნეთ და განგითვესუფეთ ასრე და ამა წესითა, რაშენ რა რეგვლიც ძუელს სიგელსა შინა თარხეტს ასუფლის დღეს ჭამის წორგა გეძლას, ის წორგა არ მოგეშალოს და შეფეს ბატონს გიორგის მოახსენებდეთ, და ჩუენ დაგუმწყალობებდეთ, ასრე კათარხნეთ, რომე არაფერი სიზეინო სითხოვარი და გამოსაღები არა გქონოდეს რა, არა მალი, არა დალა, არა გულუხი, არა სეფეობა, არა სპარულით, არა ულუფა, არა სიბალახე, არა სიმკაცობა, (ა)რა ბარიშაგი და სიმკალი, არა სიდუწვა და სიუფლიერო, ერთის დაშრობისაგან შეტი. აფუენით სიფლრის შვილნი და დეკანოზნი, გძონდეს და გიბედნიეროს დმერთმან და არიდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად სიხუთა შეფეთა და შეჯარნეთაგან. აწ კაბრძანებით კარისა ჩუენისა ჯიქილ ეგზარნი, მდაგანი და სიხუნი მოსაქმენი, დიდმანი მოურავნი და მოკალენი, ვინც ვინ აქუნებოდეთ, თქუენც ასრე გბუთაჯეთ და წერას მოუშდით და შეიცილებათ. დაიწერა ბძნების და ნიშანი ესე ქნა: ტბე: ესლათა კარისა ჩუენისა მწიგნობრისა თუშანიშვილის ბართუკალისათა. რისტომ (ხელმწიფეულთა).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

26. სიგელი სისხლის ზღვევისა მიქელაძისადმი, დაწერილი ყოფილა სქელ ტყავზედ, სიგრძით ხუთ ნახევარ ტყაველზე, განით ერთ ციდაზე. ჩვენ დედანი არა გვაქვს ხელში, არამედ პირი, ზოგჯერ ნამდვილის მიმსგავსებულათ გადმოღებული, ზოგჯერ გადმოწერილი 1893 წელს. სიგელი დაწერილია მეთოთხმეტე საუკუნის მხედრულის ხელით და ეკუთვნის 1326 წელს. მასში იხსენიება მიქაელ მეფე, რომელიც ჩვენის აზრით არის მეფის დავით-ნარინის ძე. ეს მიქაელ გარდა ქართლის ცხოვრებისა (I, 427—448) იხსენიება კიდევ სინას მთის ქართველთ მონასტრის აღაპებში, ხოლო სიგელში მისი სახელი პირველად გვხდება. ბოლოს ხელჩართული ხელის მოწერა ჰქონია ხუთ სიტყვათ, რომელიც ჩვენს ასლში ყარანდაშით არის დედნის მიმსგავსებულათ გადმოღებული, მაგრამ არ განირჩევა. კათალიკოსის სახელი, რომელსაც სიგელი დაუწერიაᲥ, მოხსენებული არ არის, ხოლო უნდა იგულისხმებოდეს ან აბრაამ ან ევთიმოზ. სიგელი იხსენიებს აგრეთვე იმ დროის წარჩინებულთ პირთ კახაბერიძეს და მხეცისძეს. პირი გადმოღებულია ილია ნაკაშიძის მიერ.

1326. ქ. სახელითა დმრთისითა, მამისა, ძისითა, სულისა წმიდისითა შვთ (sic), შარავშთა, კეხთა, ოფხაზთა, სომეხთა, კეხთა, ქართველთა ეოფლისა მჴერობელმან მიქაელ მეფემან. ამშჳდა მოკლეს სქმე: ჴარჭალაძესა ჳზური მიქაელაძე შეჯუფდა მანგასარ. გოგოტაშვილსა გიორგის და ჴუთს მაზედ დადი სქმე მოუვიდა. შემოვიდნეს დარბაისელნი კახეთრიდე, მგეძაე, სხვანი დარბაისელნი, დასხნეს მოურავნი, ქოთალიოზი, სხვანი დარბაისელნი, ქნეს საგდასი მოკითხული. თთართაგან წაღებული ქონდა. ზოვიდ მისი მახსოვარი კაცი და დაიფიცა ორფორცხედ: ეწერაო სიგელსი მიქაელაძესი სისისხლო ოთხმაცი ათასი ძეული კორმანეული თეორი, ექვსი ათასი სასახშარე, ორი ათასი სახ(?), მექვსე (sic) სისხლი, სკოლაო დადი ექვსი ათასი. ცოდა თუ ვინმე გაუბატიოს, ნახეგარი გარდაუხადოს; ქალი თუ ვინმე დაუგდოს, სრული სისხლი გარდაუხადოს. გარდაუვალ სისისხლო გოგოტაშვილმან მიქაელაძესა მანგასარ. მასცა რვა ტა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნი ებჯარი მასითა მოწუობადობაით, მასცა შვიდი გლეხი მას, ცხენი და კარი უთვალვი. კარდაწუვიდა სასისხლო გოგიტაშვილ-შვილ მიქელაძეს შვილსა სასისხლო სიგელი ოთხზოგი ათასი ძველი თუთრი კარშინეული, ექვსი ათასი სანახშირე, ორი ათასი საგო(sic), დიდი ექვსი ათასი, მექვსე სისხლის ყიმი(?). დაწერა ქრონიკონსა ათოთხმეტსა. დამიწერია ქათალოგოზსა, მოწუშეცა ყარ ამ კანჩენდიის (sic). ხელჩართული ხელის მოწერა.

27. სიგელი დავით მეფისა, 51×18 სანტიმეტრი, დაწერილია ეტრატზედ მეთოთხმეტე საუკუნის მხედრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში, პალეოგრაფიულათ გადმოღებული გასანთლულ ქაღალდზე ილია და ერმილე ნაკაშიძეების მიერ. მათ ეს სიგელი ეპოვათ იმერეთში, შორაპნის მაზრაში. თარიღი არა აქვს, მაგრამ ხელის მიხედვით სიგელი უნდა ეკუთვნოდეს მეთოთხმეტე საუკუნეს, ამიტომ აქ მოხსენებული დავით მეფე უნდა იყოს ან დავით მეექვსე († 1310), ან დავით მეშვიდე (1346—1360). ჩვენის აზრით ეს სიგელი უფრო დავით მეშვიდეს უნდა ეკუთვნოდეს, ვიდრე დავით მეექვსეს. დავით მეშვიდე გელათშია დამარხული. მეფის ხელის მოწერა უკანასკნელი სიტყვის გარდა კარგათ არის დაცული, ზოგ ადგილს ეტრატი ამოფულთილია, ზოგ ადგილს ნაწერი გადასულია, ერთი სტრიქონი შუაში აკლია.

1346—1360. ხსენებაი დმრთისაი, შეოკებაი წმიდისა დმრთის მშობელისაჲ, ხსენებაი დმრთის მშობელისაი და ყოველთა ზეცისა ძალთა მოყუარენგელოზთა და ყოველთა წმიდათა დმრთისათა შე შეფეთა შეფეშნ დაგით ყოველის ალმოსყულეთისა [და დასყდეთისა] კალმწიფედ მზეროშელისა, რანთა, კახთა, ბასაზთა, ქართველთა, სომეხთა, შანშით და ზოგათა შეფეშნ დგაით დაუმტკიცეთ სიგელი და ბძანებაი ესე გელაძესა გრიგოლს და შენს შვილს გაორგისა და შენთა შვილთა ყოველთაგე ოთხზოგი ათასი კარშინეუ[ლი მას ჯამსი, ოდეს] დაგდაქ(?) ქვე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თ ა რ ი (ქ ო თ რ ა) [შ უ ნ მ ა] ძ ე მ ან მ ო ა ლ ე, გ ა რ დ ა ი კ ა დ ა ს ი ს ხ ლ ი ს დ ა დ ა ვ თ ო რ შ ე ტ ი ე გ ლ ე ხ ი, მ ი ს ც ა ა ბ ე ზ ა ო ბ ა ს ი მ რ ა ვ ლ ე, ც ხ ე ნ ი ს ი მ რ ა ვ ლ ე, ნ ა ქ ო ნ ი ე ბ ი ა ნ ი ს ი მ რ ა ვ ლ ე, რ ა თ ა ც ჯ ე რ ა ჰ მ ო უ ვ ი ე დ ა, ა ბ ა ტ ი ე ბ ი ს ს ა უ ლ დ ა რ ს ი ს ა დ ა შ ე უ ვ ე ს ი ს დ ა დ ა რ ბ ა ი ს ე ლ თ ა ს ა უ ლ დ ა რ ი ს ი ს შ ვ ი ლ თ ა, მ ს ს ჯ მ ი ს, ო დ ე ს ი...[1]) კ ი ნ ძ ი ს ლ ა კ ი ი ო ო გ უ ლ ა თ ა ს ი მ ო ძ ღ ვ ა რ თ ა მ ო ძ ღ ვ ა რ ი ს ხ ე ბ ი დ ა ს ა უ ლ დ ა რ ი ს შ ვ ი ლ თ ა ნ ე რ ო ბ ა თ ნ ი მ ო წ ყ ა ლ ი ნ ი. შ ე მ დ ე ვ ე ხ ე ლ ი ს ა რ თ უ ლ ა თ: მ ე ფ ე თ ა მ ე ფ ე მ ნ ი დ ა ვ ი თ, დ ა ფ უ ძ ე ტ ე ბ ე ლ ი ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ი ს ა ქ ე ს ე ნ ი.

28. ს ა ს ი ს ხ ლ ო ს ი გ ე ლ ი ი თ ო ფ უ რ ი ძ ე თ ა, დ ა წ ე რ ი ლ ი ა ე ტ ა ლ ტ ე ზ ე, რ ო მ ე ლ ი ც შ ე ს დ ე ბ ა ო რ ი ე რ თ მ ა ნ ე თ ზ ე მ ი კ ე რ ე ბ უ ლ ი ნ ა ჭ ე რ ი ს ა გ ა ნ. ს ი გ რ ძ ე ო რ თ ა ვ ე ნ ა ჭ ე რ ი ს ა ა რ ი ს ო რ ი ა რ შ ი ნ ი დ ა ო რ ი გ ო ჯ ი. გ ა ნ ი ა ქ ვ ს 5½ გ ო ჯ ი. ს ი გ ე ლ ი ნ ა წ ე რ ი ა მ რ გ ე ბ ე ლ ი მ ე თ უ თ ხ მ ე ტ ე ს ა უ კ უ ნ ი ს მ ხ ე დ რ უ ლ ი ს ხ ე ლ ი თ, რ ო მ ლ ი ს ა ს ო თ ა შ ო რ ი ს „ჩ“-ს ჯ ე რ კ ი დ ე ე ხ უ ც უ რ ი ს ხ ა ს ი ა თ ი ა ქ ვ ს. პ ი რ ვ ე ლ ი ი ა თ ი ს ტ რ ი ქ ო ნ ი ს ი გ ე ლ ი ს ა ძ ლ ი ე რ გ ა დ ა ს უ ლ ი ა დ ა მ ა თ შ ი მ ხ ო ლ ო თ რ ა მ ო დ ე ნ ი მ ე ს ი ტ ყ ვ ა გ ა ნ ი რ ჩ ე ვ ა. ნ ი შ ნ ე ბ ა თ ა ო რ ე ვ ი ო ი ხ მ ა რ ე ბ ა ს ა მ - ს ა მ ი, ო რ - ო რ ი დ ა თ ი თ ო წ ე რ ტ ი ლ ი. თ ა ო რ ი ე ბ ი ა მ ჯ ა რ ა შ ე ც თ ო მ ა ა, მ ა გ რ ა მ ს ი გ ე ლ ი ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე მ ე ფ ე ს ე უ თ ვ ნ ი ს, მ ც ხ ე თ ი ს მ ა შ ე ნ ე ბ ე ლ ს, რ ო მ ლ ი ს დ რ ო ს ა ც ს ც ხ ო ვ რ ო ბ დ ე ნ ზ ო გ ი ე რ თ ი ს ი გ ე ლ ე ბ ი მ ო ხ ს ე ნ ე ბ უ ლ ნ ი პ ი რ ნ ი. ე ს ს ი გ ე ლ ი პ ი რ ვ ე ლ ა თ დ ა ი ბ ე ჭ დ ა ჩ ვ ე ნ მ ი ე რ გ ა ნ მ ა რ ტ ე ბ ი თ ი გ ა ზ. „ი ვ ე რ ი ა“-ი ნ 1891 წ. № 213. ვ რ ც ე ლ ს გ ა ნ მ ა რ ტ ე ბ ა ს ა ქ ა ღ ა რ ვ ი მ ე ო რ ე ბ ე თ.

1413—1444. ... ძ ი ს ა ს ... ს ო ლ ო მ ო ნ ი ა ნ დ ა ვ ი თ ი ა ნ ბ ა გ რ ა ტ ო ვ ა ნ შ ე მ ფ ი ს ა ს ა ნ დ რ ე ს ... შ ი რ ვ ა ნ შ ე ს ... მ რ ა ვ ა ლ თ ა ს ... დ ი ა ხ ი ა მ ე რ თ ა დ ა დ ი ა ხ ი ა მ ე რ ი ა ს ... ო რ თ ა ვ ე ნ ი ო ქ რ ა ს ტ ა ხ ტ ზ ე მ ჯ დ ო მ ა რ ი ს ა დ ა დ მ ი რ თ ი ე გ ი რ გ ი ნ ო ს ი ხ ი ს ა დ ა ე ო ფ ლ ი ს ხ ი ს ე ლ ი ე თ ი ს მ ხ ე რ თ ა ე ბ ი თ ი ს მ ჭ ო ნ ე ბ ე ლ ი ს, შ ე მ ფ ი ს ა ს ა ნ დ რ ე ს წ ი ნ ა შ ე მ ო ვ ი დ ს ჩ უ ქ უ ნ ა ს დ რ ო უ ლ ს კ ი რ ა ს ზ ე დ ა ე რ თ გ უ ლ ი ნ ი დ ა დ ა დ ე ბ ე ნ ე რ თ გ უ ლ ა დ ნ ა მ ს ხ ვ რ ე ნ ი თ ო თ უ რ ი ძ ე ნ ი, კ ა ც ი - ბ ე რ ი, შ ე რ გ ე ლ ი, გ ი ო რ გ ი, ი ო ა ნ ე ს მ ს ჯ მ ი ს, ო დ ე ს ე რ თ ი ა ჯ ო რ ი ს ც ხ ე ლ ი ს ა ნ ლ ე ბ უ ლ ი ა ო ქ რ ო დ ა ვ ე ც ხ ლ დ ი ე ბ ე ლ ი

[1]) ა ქ ჩ ვ ე ნ ს კ ო პ ი ო ზ ე ნ ა ხ ე ვ ა რ ი ს ტ რ ი ქ ო ნ ი ა დ ა ტ ო ვ ე ბ უ ლ ი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხას წყალმა წაშართვა, და კაცებერი მომირჩინა, და ჩუენ არა გიცოდით, და კაცებერმა მოშართვა იმა ერთგულობისთვის გვიპატრნეს და [გიგულსმოდ]გარეთ, გაშიადეს სიგელი, და ძველთაც წმიდა ხანურის შვილნი ეთიელუენ(sic), ვქენით მოგითხული და ტახტისა ხანურისა შვილნი გაშოვალენ, ვისმინეთ ჯაჭ თქვენი, მოვიგითხეთ ძველი და ახალი თქვენისა გვარისა ვითარობა და ერთობ წმიდა ხანურის კაცნი გაშოვიდნენ, სამხანსტრო სურათა და მისი შემფენელთა გლეხებთა, სამოსისახლეთა, სჯაყარათა გარეთ და შინთა, ბეგრის უშთა, სათიბეთა, ტეუთა, ველეთა, სოფელზითა, ეთგილის ფერთა წმიდა ხანურა კაცი გაშოვიდა. მართლით განაწყობი სისხლი გუჩინეთ ოთუ რიძეთა: დიდსა და მცირესა სამს სამოცდა ხუთა ათასი ძველ კერძნენულა დაგეურებიდეს სისხლი. არა ვინ კადრებულა, თუ გაისენ ვშშაკისა მიქანებათა ითუერძისა გუარისა კაცი მოკლას, ექსსი (sic) ასი ათასი ძველი კერძნენული დაგეურის სხანხშირო და ცხრა ასი ათასი [თეთრი] და მას გარეთ ხთი მეხდიდე გლეხი, თეთრი ჯორი, ვეცხლის იარდათა, მეჯინიბეთა, თეთრი ქორი, თეთრი მეძებარი, მისთა ბაზიართა დაგეურის. ვინცა სიხლად დაგესხს, დაგწყას, ალათი წაიდის, ნახეგარი სისხლი დაგეურის. ვინც ცოდი გაგეუბტოს, ნახეგარი სისხლი დაგეურის. ვინცა გვარისა ქალი დაგიგდის, ანუ სიხლის შვილი მოგაკვლის, ნახეგარი სისხლი დაგეურის. ვინცა გრძნეულობა გითხრას, მრთალი გამოხვიდე, ნახეგარი სისხლი დაგეურის. ვინცა ექსი ასათასგან ერთი დაგიშოს, ექსი ათასი კერძნენული დაგეურის, ოცი ათასი თეთრი უზდის. ვინცა კბილი ამოგიგდის, ნახეგარი სისხლი დაგეურის, ვინცა მესხდილეს გიცეს ანუ შეკეშისა, ნახეგარი სისხლი დაგეურის. ვინცა ბაზიარსა ანუ შეიეგზურის გიცეს, ვითარცა შეგვანდეს, ჯერე სამსი ათასი კერძნენული დაიურის. სხვა ნაძარცვი, ნაკოდი, გზასა ნაძარცვი ამა საგელსა და იადგარსა დახედის, მას მისითა წესითა დაგეურის. ვინცა ყანასა დაგესხს და გიოშთს, თუ დაიგდის, ნახეგარი სისხლი დაგეურის, თუ მოკვლა, სრული სისხლი დაგეურის. ამისი მოწყობანი არიან: თაყად დმერთი და კაცთაგან ისხდარი (sic) ოგანე ათა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბაგი [1]), ერისთავთა ერისთავი, მანდატურთა უხუცესი, დალიანი, სვანთა ერისთავი, გურიელი ფარამანიანი, ლაშარ ლაშარი წოდაძე, ამირახორბაი ავაზაშვრ, ცაცაშვილი დავით; სხვანი ჩვენი კარისა ვაზიარნი: შიოშ ფალავანდიშვილი, ფარნაოზ ფალავანდიშვილი, ბაგრატ ბარათაშვილი, თაბაურაზ დასიშვილი, მაზის მაზ კუწუიძე, ქეგლრძელი ჩხუტაძე, გიორგი ერისთავი, კახაბერი დოშისძე, რისტომ ჩავჭავაძე, ხუთიანდრო დადაბე, დოშისი მაქედაძე, ფანუელ დუთიტუძე, სავან მაწუტაძე, დუმიტრე ბერიძე, დოშიან მახაძე, ჯოლერელი ჩალჩაძე, მოსიათ ჯარალი ქორთოძე, შამადაულ დიპარტიანი, ლაბადურ გოშაძე, ულაშარ ამენისკარი, ირლუხი შარვაშიძე, ალთუმიშარ ამშაბაძე, ოუმელდი ქუდუსიძე. აწ სხვანი კარისა ჩუენისა ვაზიარნი და ხელის მჭონებელნი: მესტვარეთა, მესაღარეთა უხუცესნი, მადარეთა და ბაზიართა უხუცესნი, თქუენცა დაუტკეცებთ ბრძანება და სიგელი ესე. აწ ქრისოს(sic) მაერ კურთხეული კურთხეულნო, ქართლის ქაოლიკოზნო და ეპისკოპოზნო, თქუენთა ჯუართა, თქუენთა ოშიორათა თქუენც ისრე დაუმტკიცებთ; დიხტიმერატის (sic) ქაოლიკოზნო და ეპისკოპოზნო, თქუენცა ისრე დაუმტკიცებთ ბრძანება და სიგელი, სეიშან მწყურალო, მანუელ ქუთათელო, დავით ცხეთელო [2]), ლალა ჭიონდელო, ბართლომე ცაიშელო[ო], რომანოზ მოქველო, გრაგოლ ბედიელო, სიბა ხობელო, გედეშის ცხეთელო, თედორე დრანდელო, თქუენთა ჯუართა თქუენც ისრე დაუმტკიცებთ ბრძანება და სიგელი ესე. დაიწერა ბრძანება და სიგელი ესე ჟამსა ანგქსანდრე მეფობასისა, ქორონიკონსა ცხრა ას სამოცდა რვასა, თვესა მაისსა ჰრიადმეტსა(sic), კვლათა მდაბისა ი ო ა ნ ე ს ი ს ო ს ჰმან.

29. სიგელი გიორგი მე-IX-სა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში. თავი აკლია. მეფის სახელი არ იხსენიება, მა-

---

[1]) ივანე ათაბაგი ცხოვრობდა მეფე ალექსანდრეს დროს (1391—1444).

[2]) დავით ცხეთელი უნდა იყოს დავით კათალიკოზი, რომელიც იხსენიება ალექსანდრე მეფის დროს.

გრამ ქორონიკონი და ინდიკტიონი უჩვენებენ გიორგი მეცხრის მეფობას, ესე იგი 1454 წელს.

1454. ...და სიმრთლი თქუენუე უკეთ გუმრთებთ, თუ ერც ჩუენგან თქუენთუის სიმკეიდროო ბოძებულსა მრთებს, ესე ვინმემ იკადრა ამისი შლა და მოსრჩლა და, თუ ვინ კიმოდგა და გიშრჩლოს, მისი ბერისა და ბესუხის კუშტემი ჩუენ ვართ. კეონდეს თქუენ, დადით ერთგულსა და თკადდებით მრავალფერად სიმსხურისა ჩუენისა მორწუმისა და ამა ეოფისთუის დღეს და დღემ მეცილე-მომწირნესა, გორას მოურავსა, ჯავახის შეიდს კაბრიელს და შეიდოს თქუენოს ზაქარიას, კახს და ზაზას, შეიდოს და მამაკლდოს სიხლისა თქუენისთუს ეოველთუე, ცხერეთის გეერდი სრულდ მისიოს ცთხოთს და სიმაგრეოს, ზეშო ცხერეთი, ქვეშო ცხერეთი, ხანდაკი, ოძისი, ახლ შენი და ზეშო და ქვეშო ედდისი მთითს კაკლისიოს, სისოფლითი, სისხლითს, წურმარნითს, კლეხებითს, ველითს, ვენახითს, წელდითს, წისქვილითს, წკლითს, სითბითს, ტეიოს, სიმკედროს, მთითს, ბარითს, შესავალ-გასავალითს და მისიოს სიმრთლიანითს ეველთი მკედრო, შეძველებით, და სიო[დო] ჩუენი წუალობს ამს წესიოს კბეგოთკდეს და ერს მოგეშლოს. და თუ ვის სხვისს ამს მამულოს მოტეშულებისთუის ერს წუეძლოს და ერ მოგეშლოს. და თუ ვის სხვისს ამს მამულოს მოტეშულებისა ბრძანეს ქქმს, ეოველთუე სიტეთს ითიოს კბეგიტუდებია, მტკიცე ესე ოდენი ერის. ერისენ კეობძანებია ამისი მშლელი და მტეიდებელი, ერც მეუნებლე მაგებელ და შეშტებისკენ კიდე. ჩუენგან თქუენთუი სიმკეიდროდ ბერე კილეკუწეთების ეოველდ ფერად, რითც სქმით კეეპრიანების და იხმარებო ჩუენსი ერთ გულდ სიმსხურსი შიკან. კიბეძნერის და კეხმარის ღ-თან. ჴწ ვინცი ნახოთ მტკიცე ბეტაკი ესე ჩუენ შეიდგომდე ჩუენდ ჩუენთ მამაკლდოს მეფეთ, დედოფლთს, ერისთუეთ ერისთუეთ და კარის ჩუენისა ვეზირთ და მოსქმეთ, ეოველთუეს ამს წესიოს კუთუაეეთ და ნუ ვინ უშლით, თვინიერ თანდგომისა და შეწუენისკენ მეტსი. თქუენ წმინდანო ქართლის ქუნო, ევსტეოზნო, მდგელმოძღუარნო, დუმტკიცეთ. დაიწერა წუალობილ სიტეთი ჩუენ(ი) ესე ინდიკტი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოხსა მეფობასა ჩუენსასსა მერვესა, ქჳსრმა, კელაოა კარასა ჩგუნასა მდგომ-მწყობრასა და ყოველსა ადამსა მორჩილებასა [ურჩებასა] თუმცა შეიდა ზედა ჩქარასაო (ჩართულები).

30. სიგელი მეფეთა ბაგრატისი და კოსტანტინესი. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში. აქ მოხსენებული ბაგრატ მეფე არის ბაგრატ II იმერეთისა, ხოლო კოსტანტინე არის მეფე კოსტანტინე მესამე ქართლისა. ბაგრატ მეორემ, როგორც ვიცით, დაიპყრო ქართლი, მაგრამ ეტყობა, მეფის ხარისხი კოსტანტინესთვის არ ჩამოურთმევია და ქართლში გაცემული იმ დროის სიგელები ორთავე მეფეს იხსენიებენ. ეხლა ცხადია, თუ ავშანდაძის სიგელში (იხ. ქვემოთ, გვ. 42) რათ არის მოხსენებული ერთ და იმავე დროს კოსტანტინე III და ბაგრატ II. ჩვენს სიგელში იხსენიება მესამე ინდიკტიონი, ეს ინდიკტიონი იგულისხმებს ბაგრატის გამეფებას ქართლში, რომელიც უნდა მოხთარიყოს 1465 წელს და არა 1466 წელს, როგორც მიღებულია. ქორონიკონი უდრის 1468 წელს. 1469 წელს კოსტანტინემ დაიმკვიდრა ტახტი და ეკურთხა მეფედ, ხოლო ბაგრატმა ხელმეორედ დაიპყრო ქართლი და განაგებდა 1471—1477 წლებში. თუმცა ბაგრატი კოსტანტინეს ძმათ იხსენიებს სიგელში, მაგრამ კოსტანტინე მკვიდრი ძმა არ ყოფილა ბაგრატისი. კოსტანტინე, როგორც ზევით გამოვარკვიეთ, დიმიტრის შვილია, ვახტანგ IV და გიორგი IX ძმისა: ეს დიმიტრი მეფეთ იყო იმერეთში 1445—1453 წლებში, ხოლო ბაგრატ II იყო იმერთ ერისთვის დიმიტრის შვილი. მოღებულის გენეალოგიური ტაბულით კოსტანტინე III გიორგი ლაშის შთამომავლობიდან არის, ხოლო ბაგრატ II ნარინ დავითის შთამომავალია, რუსუდანის ძისა. შესაძლოა თუ არა, რომ მიღებული გენეალოგია აქ შემცთარი იყოს და კოსტანტინე მესამე და ბაგრატ II იმერეთისა მართლა ძმები იყვნენ, ამის გამოკვლევა მომავლისთვის გადავდეთ. ხოლო ეს კი ადვილად შესაძლებელია, რომ ბაგრატ II კოსტანტინეს თავაზიანობისთვის უწოდებდეს ძმას.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1468, ნოემბრის 6. ჩვენ ორასნეგ ტახტისა და სახელმწიფოსა დიხი ამერასა და დიხი ამერასი ღ-თივ კეთრკეთინასმან, შეფემ მეფემან ბაგრატ და ძმამან ჩვენმან ბატრონმან კოსტანტინე, ვებიათ მღ-თისათა ივსხაზთა, ქართველთა, რანთა, კახთა და სომეხთა მეფის, შანშე და შირვანშა და ყოველისა აღმოსავლეთისა დასავლეთამდის თვით მცლობით კელმწიფეო მბერობელისა, მოვედეს წინაშე ჩვენსა ჩვენნი დიდნი ერთგულნი და ჩვენისა მო(რ)ჩუმისა და კადიგებისთვის დღე და ღამე მომჭირნე-მოცდენი ჯვარისა შენისა ზაქარია, კახა და ზაზა და გვიპყრეს და მოკვახსენეს, რათამცა ერთგულობისა მათისა სამუქთოდ სიცოცხლითა ამით შეეწყალე და ქუეყანა სიცოცხლეცა უნახენით თამარ მეფისაგან და სხვათა ჩვენთა კეთრათა და ჩამებაკეთინებენ სამკეთილრად მათთვის ბოძებული, და ახლადვე დიდი ფასი და სიქონელი გამოიდეს და მათვე მკედრი მამული, მათვე ალადეთ სიქონელითა მათვე მიჰკეთდეთ და დაუმტკიცეთ სომხითს ქვეშა ცხითა, ბაგით და მისით მიდგომითა, და სოფელი რატევანი მისით სამრთლიანით და შესაკალ-კასკალით ყოველითურთ უნაკლულოდ, წყლით, წისქვილითა, სანადროთა, კეთნახით, სათიბით და მისით მიმდგომით და სამრთლიანით. სომხითს ქვეშა მისით ცხით, ბაგით და სოფელი რატევანი სრულად და უნაკლულოდ, როგორც თქუენ(ი)ს შეკედრის და ახლადვე თქუენგანვე ნისეტდის დაცილეს არვის მრთებს, ვერც ვერავის გამოცკალობისთვის ვერ ადამანით კეთრის კეთ ვერავის დაეცდის, ცქონდეს მოყურკა(ვე) უსრჩელად თქუენ ჯვარისა შენთ ზაქარიას, კახას და ზაზასა და თქუენთ შვილთა, შვილის შვილთა და მამკვიდრთა ყოველთაგე სახლისა თქუენისთა, და თუ ვისიმე ამ მამულის კეცქმულობის ნაშენი და სიგელი ჰქონდეს, ყოველივე სიგლითა ამით კეკეცქედებით, და მტკიცე უნდეს არის, ვერის და ბასიანის კომეშით ჩვენ ვართ. ნებით და შეწყნით მდთისათა დაეწერა სიგელი და ხელჯი ესე ანდრიტონისა მეფობისა ჩვენისის მესამესა, ქვს რნგ, ნოემბერსა გ, ვიდით კარის ჩვენის მდივანის თ უშანი შალისა მურდანთა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

31. სიგელი ავშანდაძეთა, 156×20 სანტიმეტრი, დაწერილია კარგს ეტრატზედ, რომელიც შესდგება სამი ერთმანეთზე აბრეშუმის ძაფით მიკერებული ნაჭერისაგან. ნაწერია მრგვალი მეთუთხმეტე საუკუნის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება თითოეულის სიტყვის შემდეგ ორ-ორი წერტილი. თავში ორივე მხარე სიგლისა დაზიანებულია და აკლია. ქორონიკონი უდრის 1452 წელს, მაგრამ აქ შეცდომა უნდა იყოს და სიგელი უნდა ეკუთვნოდეს 1465—1477 წლებს, როდესაც ცხოვრობდენ კოსტანტინე III მეფე ქართლისა და ბაგრატ II მეფე იმერეთისა და ამ უკანასკნელის მეუღლე ელენე. ბაგრატმა ორჯერ დაიპყრო ქართლი და ამიტომ გასაკვირველი არ არის, რომ სიგელში ორივე მეფე იხსენიება. ამის მაგალითი ჩვენ წინა სიგელში გვაქვს. ჩვენის აზრით, წინა სიგელის მიხედვით, აქაც შეგვიძლია ნამდვილი თარიღი ვუჩვენოთ ამ სიგლისა. წინა სიგელში მოხსენებულია მესამე ინდიკტიონი ბაგრატისა, რომელიც ქორონიკონის მიხედვით უდრის 1468 წელს. მაშასადამე ბაგრატისგან პირველათ დაპყრობა ქართლისა და მისი ქართლის მეფეთ აღიარება უნდა მომხდარიყოს 1465 წელს. ავშანდაძის სიგელი დაწერილია მეათე ინდიკტიონს ბაგრატის მეფობისა (იგულისხმება ქართლში გამეფება), მაშასადამე ეს ინდიკტიონი უდრის 1475 წელს. ამიტომ ჩვენის აზრით ავშანდაძის სიგელი დაწერილი უნდა იყოს 1475 წელს. კათალიკოსი დავითი, რომელსაც დაუწერია სიგელი, იხსენიება კოსტანტინე მესამის მეფობაში (ვახუშ. ისტ., ბაქრ. გამოც., გვ. 342). კოსტანტინე III თუმცა ვახუშტის და ბროსეს გენეალოგიური ცხრილით გიორგი IX შვილათ ითვლება, მაგრამ ეს მართალი არ არის, და ჩვენი სიგელის ცნობა, რომ ის დემეტრე მეფის შვილია, სინამდვილეს წარმოადგენს: დედა კოსტანტინესი გულაშარი ცნობილია ჩვენს ისტორიაში დემეტრე მეფის ცოლათ. ამას გარდა ჩვენ ზემოთ მოვიყვანეთ ჯავახიანთ სიგელი (გვ. 20), რომელშიაც კოსტანტინე გიორგი მეფეს მამად კი არ იხსენიებს, არამედ ბიძად. ბროსეს და თ. ჯორდანიას ამ სიგლის მარტო პირი უნახავთ და ყალბათ უცნიათ იგი (Introduction, p. XCI. ქრონიკები II, გ. 264

ეროვნული ბიბლიოთეკა

—265), მაგრამ რა კი ეხლა დედანი გვაქვს ხელში კარგ ტაეზედ ნაწერი, მეთუთხმეტე საუკუნის ხელით, ყალბათ ვერ ვიცნობთ ამ სიგელს. ის ლეგენდა, რომელიც დავით აღმაშენებლის ირმის რძით მორჩენაზე მოგვითხრობს, სიყალბეს კი არ ნიშნავს სიგლისა, არამედ იმის მაჩვენებელია, რომ საქართველოში მე-XV საუკუნეში ამგვარი ლეგენდა არსებობდა. ეს მოტივი ზღაპრულია და ხშირად შეხვდებით სხვა ხალხის ზღაპრებშიაც. დედანი სიგელისა განსვენებულის ალექსანდრე ჭყონიას ნაპოვნია და ეხლა ინახება წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნთ-საცავში.

1475. ...მეფემან ღ^ოშრთავ გჳორგ[ვინოსან]მან, დმრთავ აღმაღდებ[ულ]მან, ღ[მრთავ დ]მარებულმან, ძლი[ერ]მან და უძლეველმან, იესიან, დავითიან[ნ, ბა]გრატიან, სადმონიან, რანთა [და ა]ფხაზთა, სომეხთა მეფეთა, შანშე და შარვანშე, ამა ორისა ტახტის და სამეფოსა, აღ[მასრ]ულეთის ვიდრე დასვლეთამდის თუით მტკ[ა]ცედ თვლბაით მჴერობელისა, ქრისტეს დმერ[თის] მაერ სულკურთხეულისა, მეფეო მეფისა დ^ომ^ეტ^ერ^ესი ქუმნ, პატრონმან აღმაშენებელმან გ^ოს^ტანტ^ინ^ე, და დედათა დედამან ჩუენ პატრონმან გ^ულ^აშ^არ, ესე მტკიცე უქცეველი და უცილებელი, დრო დაუდებელი და მიზეზ შემო[უდებე]ლი, და სულისა წმიდისა ჩუენ დმრთავ გუერ[გუე]ნოსანმან, ძალიერმან(sic) და უძლეველმან მეფემ[თ მე]ფემან ბაგრატ, ნებითა დმრთისათა ათხზთა, ქართველთა, კახთა და სომეხთა მეფისა, იესიან, დავითან, სიბრძნით სადმონიან, შანშე და შარვანშე, ყოვლისა აღმოსავლეთისა და დასავლეთისა და ჩრდილოეთის საკუდმწეოსა მჴერობელმან, კუალდგე მისი სული კურთხეულისა მეფეთა მეფისა ბაგრატისა დედოფლთა დედოფლათასმან ელენე. მოსდგეს ჩუენსა კარსდან თქუენ, ჩუენი ერდგული და ერთგულად მოსამსახურე, ჩუენი მკვიდრი. ოდეს დარუბანდ[ი]თ გამოვედ ავ შანდაძის გუარის კაცი, დიდად ნამსახურები ნეფისა(sic), რომელ[ა]მშენებელი გელათს აშენებდა და გაკლ(ა)ვნიდიდმა გარდმოვარდა, სამს დ ხუთი აქამი მოასხეს და ვერა [უშე]ძლეს, მაშინდა ხუთი ერთი აქამი მოვიდა ეუკდას უკანის ბიდოსა. მან ასრე

თქუა: „თუ არა ირმის რძეშიგან დაგწუნოო არა ეშვილებოს რაო“. ქნეს მოკითხული, შედხდეს წამოდგა კაცი, ასრე თქუა: „აგშანდაძეს უთქმო თორშეტი ფური ირმის მეწველიო . სხუა ქუეყანასა ზედან არ აშოებოდა მოიდო აგშანდაძემან. იპირანი (sic) დეწერამან, დარჩა ალმაშენებელი. შეგიწყალებით აგშანდაძენი არჯეგან: საგანდაც დადგა და გოგს დადგა, სადა ძეგრეისა წუალი შერთვის უგვირილასა, ფაისანის და ჩხარას, მას დადგ(ს) სტეფანწმინდელ წუალობა(ს)დ მაგვიცემია აგშანდაძისათვის. მას უკანა დაგუკჯნით, რათმცა თქუენი ძეგლი სიგელი გაგითხლეთ, შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ახალი სიგელი სასიხსნო თქუენ დამამკუდით ეოგელთაგე ჩუენ, მეფემ მეფემან ბაგრატ და თანა შეცხელრემან ჩუენმან დედოფალთა დედოფალმან ელენე, შეგიწყალეთ და გაბოძეთ მტკიცე და უცვალებელი სასიხსნო სიგელი. მოკითხული ვქენით და ძველიცა გაჩენილი იყო დიად მეფისაკან. აწ ჩუენცა გაგითხლეთ, დაგმკუიდრეთ, რომე ვისცა შერისხდეს ღმერთ და ეშმაკისა ბარებითა სტიას და თქუენისა გვარისა კაცი მოკლას და შეაკუდეს, ესე ორასი ათასი ძველი თეთრი, ბოტონტური თეთრი, სანახმირე დაგეურგოს სან(ს)ხმარად, და შესამრელოდ ორმოც ჯერ ათი ათას სრული სისხლი დაგეურგოს. ვინცა თქუენსა გვარისა კაცსა ცოდი წუილის და ვინცა მოკეს...ს, ამა სისხლისა ნახევარი დაეურას; თუ თავსი თავსა სასჯლესა ზედან დაგესხ(ს)ს, იგივე დაეურას სისხლისა; ვერეგე თუ ვინმე შენათა სასძოვრეთა, ვინცა ყანათა, ვინცა ვენაკეთა, სადაცა თქუენი სამზღუარი მა[ს]წეგვეს, რასაკინდა პირობასთაგან, თქუენსა სახლისა პირუტეკი, ვინცა ცხენი, ვინცა კარი, ვინცა რაფერი რაცა პირუტეკი [წასხსს], სისხლისა მეოთხედი დაეურას; ვერეგე ვინცა შენსა გვარსა გვარის კაცი შეკადრს, რაკვარცა ძველთაგან წესია, დღეს განჩენაა, მით წესთა დაეურას; და კაქონდეს მტკიცე ესე სიგელი თქუენ აგშანდაძეთა არჯეგანს, თქუენთა შვილთა და მომ(ს)ვალთა ეოგელთაგე მას ჯამსა (შამსე?), რადეს მოგვადგებით ჩუენსა კართა ზედან, დაეგაჯერნით და გაგიჩინეთ სასიხსნო სიგელი ორასი ათასი ძველი ცხუთური თეთრი, თორშეტი გლეხი, თორშეტი თეთრი ჯორი, თორშეტი თეთრი ქორა, თო(რ)მეტი მეკობრი, თორმეტი თეთრი მიმინო, ერთი ჩექმისა ეედა, ატასისა ფერეფლი. მო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გითხული ვქენით და ძეულთაცა ასრე იყო თქუენი სასხლი და განჩენილი, და აწ ჩუენცა დაგიმეგადრეთ, ჯერეგე დაგიმტკიცეთ. შერისხ(ი)დეს დმერთ და შენსა ეგვრისა კაცი შეაეგდეს და მ(ო)კლას დ სტოეს ეშმაკესა ბრეებითა, ესე ორსი ათასი ძეული ცხუმური თეთრი დაგეურას უსურვად და შესმურედოდ; ჯერეგე ვინცა თქუენსა კაცსა ცოდი წუედის და ვინცა მოუტ..ას, ამა სასხლისა ნახევარი დაეურას; ჯერეგე ვინცა თქუენსა სასხლესა ზადა(ვიც) დაგესხს, იგივე ნახევარი სასხლი სახსენარი დაგეურას; და თუ ვინშე სასიფლო გაჯ(ი)ტეხს, ესეგე ნახევარი სასხლი დაგეურას, შენსა სასძოვრათ, ვინცა უანათა, ვინცა ვესახით, და ვინცა სადაც თქუენი სახლვარი მოწუედეს, რაგინდა არა ბორობაისათეს წაეგენს, ვინცა ცხენი, ვინცა კარი, რაგინცა რა ბერუტეეი, ესეგე სასხლი დაგეურას შეოხედი. გაქრხლეს სიგელი ესე მტკიცეე და უცხალებელი ამაერ და უკუნისამდე ვამნდაძეა ახალდებელს, გიორგის, ვეგრია და მომავლთა თქუენთა ეოველთათვე. ამასი მოწამენი არიან დიდებულნი ერისთავნი, ყაზარნი კარის ჩუენისანი, კათალიკოზნი აფხაზეთისა და საქართველოსა, ახნაურნი, უხელაესნი და უქეველესნი, მესტუმრენი და მოალერენი, ისპასულთა უხუცესნი და შესწორენი, შეპყრენი, გამგებულნი, შეღვინენი, ფარეშნი, შენდარენი, შესკელაენი, შეპყრენი, ეოველნივე მოკელენი კარის ჩუენისანი, წარმავალნი და მომავალნი. ნუ ვინ უშლით ჩემსა ბრძანებასა. ნეებათ დმრთისათა დაიწერა სიგელი ესე ქრონიკონსა ას ოცდმეცხრა და ინდიკონს(ვიც) მეფობასა ჩუენისასა მეათესა. კელთა დაიწერა მოყვარ ეოსკ(ო)ზისა დაეითა-სთა.

მერმე წერებული: გამტკიცებ... ბაგრატ, კელენ. (ამათში ეხლა მოჩანს კარგათ მხოლოდ სიტყვა ხელმართულად ელენე, დანარჩენი ძლივსღა ეტყობა). შემდეგ სხვა მე-XVII საუკ. ხელით და მკრალი მელნით: ქ [სგ]მონ ქუთათელს გამახსენებია წუალობა და ხელიც ჩამიორაკვს ამა სიგელში... მოწამე ქაიხოსრო მოწამე არის...

32. დიდმის წმიდი გიორგის გუჯარი ფილიპე მღდლის მიცემული, დაწერილია ქაღალდზე შავის მელნით, თავი და ბოლო აკლია, 22×15,5 სანტ. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლი ყოველი სიტყვის შემდეგ. წერილი დავით VIII (1505—1525) დროს უნდა ეკუთვნოდეს.

1505—1525. ..[წმიდაო გიორგი მფარველო].. ყოველსა ქვეყანასა, ახოსანო, მუნეო, [რომელმანმ] დაიცვეს ქვეყ(ა)ნა ესე დიდომი, ახსენო ყოველი ჭირისაგან, ქრისაგან, გრგვინ(ი)საგან, სეტყ(ვ)ისაგან, დაიცვეს ქვეყანა ესე, და სოფრველათა შენათა შე ფრანდ ცოდვილმა და სწუალობერმა (sic) მ ღ დ ქ მ ნ ფ ვ ლ ი ქ, ესე წიგნი დავწერე მას ჟამსა შინა, როდეს კელშწიფემა მეფემა ბატონმა დავით მოშაულ ს(ა) და დამისახლა ქვეყ(ა)ნ(ა)ს ჯმს, მომცა წმიდის გიორგის დეკანოზობა, ბერველ ჩემ ქონებულ ჩემსვე გიშველი, და გვიბოძეს. ა წ რაც ჩემის კოდავათა სოორმოცეთა მომული ამიდია, ბერველი უ ფ უ რ ი, ნასიდი ქორქდთა, ორის დღისა მაწა, როდეს ნ ა მ ო რ შ ვ დ ი ქ რ ი ს ტ ე ს(ა) მოკდა, მაშინ მომცეს, ის ხუცური მ ხ ა რ ე ბ ე ლ მა მომცა ცოდის სოორმოცეთა და თავის სოორმოცეთა, ნებერიდი ო ე თ რ ვ ძ ე მა, ოდეს მ ზ ე ვ ს ძ ე მოკლა, მაშინ სოორმოცეთ მომცა ტ ი ნ უ ნ დ ვ ე მ ე ლ ვ შ ე მ ნ ა ი ნ ე ლ მ ნ ცოდის და შეიდის სოორმოცეთა....[1]) გ ე გ ე შ ვ ი დ მ ნ ბერმა ნობა ხ ი ზ ა ნ ა შ(ვ)იდს გულსდებაგანა იყოდა ნ(ა)ვსრი ვენაკი. შემშალობა იყო ისეთი, დედამა შვიდი შეშვა. ერთი დიტრა ფეტვი ოცდა ათ თანკათ იყო, ბერს სოფურცდეს ფეტვი ედვა, იქადდმშობ(?) ისრე იყოდა, მერმე სოორმოცეთ ჩვენა მოგ(ვ)ცა, ჩვენ ერთი კარი კედეა მივეცით და ის კარი მანგდეს მიცა.. ქ ე დ ქ ე დ შ ვ ი დ ს(?) სოორმოცეთა, ისიც ჩემის კონდაკოთა მომებარა, ვინცა ს ჩვენ შვიდთა შეუცვალოს, ჩემთა...

33. სიგელი მეფე სვიმონისა მიცემული დიდმის წმიდა გიორგის დეკანოზის ერემასძის ნათანელისადმი, დაწერილია ქაღალდზე შავის მელნით, 32×15 სანტიმეტრი. ნიშნებათა იხმარება ორი ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ.

[1]) აქ ორი სიტყვა განგებ წაშლილია.

1582, მაისის 10. წყალობათა დვთისათა ჩვენ დვთივ გუარგუანთასნანმან მეფემ მეფემან სვიმეონ ესე წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალებით და გაბოძებთ თქუენ დიდმეულს ერეშის ქერ, წმიდას გიორგის დვანთასა ნათელსა და შვილსა შენსა ყოველს მას ყმასა, ოდეს მოგუალეგით კარსა და თარხნათასი წიგნისა წყალობისა გუაჯნათ, ვისმინეთ ჯაჭ და მოხსენება თქუენი და კეთრხნეთ და კანთაგისუფლეთ წიგნთა ამთა ისრე, რაჟამ არა სჩუენთ ბეგარა და გამოსაღები არა გეთხოვებოდეს რა, არა ბეშბალი(sic), არა დიდა და არა კულუხი, ერთისა წმიდის გი(არ)გის სამსხურისა და სათთრის სურას მეტი. გქონდეს და გებედნიერის ღ(მერ)თმან ჩუენისა ერთგულად სამსახურსა შიგან, და არაღეს არ მოგუშალის მტკიცე წიგნი და ნაშანი ესე ჩუენგან ნაწყალობევი. აწე გებ(ძნე)ით დიდმეს ტარუელსა, შელაქსა და სხუასა კარისა ჩუენისაგან წარგზავნილნი თჳნრდარნი (თავრდალრნი) და მოსაქმენი, ვინცა დავით იეფუნეთ და ანუ იქნებოდეთ, მერმე ესე ჩუენგან ნაწყალობევი წიგნი და ნაშანი თქუენცა ისრე გაუთაგეთ, რა რიგადცა ამ ფარგანში გწერთ, და ნურას შეუშლით და ნურცარას შეცილებით. დაიწერა ნაშანი და ბ(ძანე)ბა ესე ქნეს სო: მაისს: ი: სვიმეონ (ჩართულათ).

მეორე გვერდზე: ქ. მეფე მეფეთა სუიმეონ გაბძანებთ[1], ვინცანდა ვინ კარით ჩუენით წარგზანებული მოსაქმენი იეფუნეთ, მერმე ამ დიდმაც დგანაზს ნათნელს რა რიგადცა ამა ფარგანსშიგ ეწერნაზს, იმ რიგად გაუთაგეთ და ნურას სთხოვთ, ქნეს სო, დვინობისთუეს იდ. აქვე მეორე გვერდზე არის სპარსული წარწერა და დიდი ბეჭედი სპარსული წარწერით.

34. სიგელი ჯავახიანთა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს. თავი აკლია და არა სჩანს მეფის სახელი. ქორონიკონი უდრის 1586 წელს და ამიტომ სიგელი უნდა ეკუთვნოდეს მეფეს სვიმონ I.

1586, გიორგობისთვის 30. ესე წყალობის წიგნი და ნაშანი

[1]) ეს ოთხი სიტყვა დაწერილია წითლურით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შეგიწყალდეთ და გაბოძოთ შენ, ჩვენსა ერთგულსა და თავდადებით ნამსახურსა ემსა, ჯვარხის შვილსა ჯიშიაგრს მას ყმასა, ოდეს მამულის წუალობას გვთხოვნით, ვისმინე ჯმა და მოხსენებაჲ თქუენი და გაბოძოთ თქუენებურ კანაყოფოს რომაინს შვილი(ს) კერძი მამული, დღეს რისაც მქონებელი იყუნეს, მისთა მრთალთა სიმრთალისა სქმითა, სიმძღეროთა, ვედითა, წუალითა, წასქუალითა, ჭკალითა, სახნავ-სათიბითა და სიძოერითა, მთითა ველრე ბარამდის, ჭქონდეს და გაბედნიეროს დ~ნი ჩუენსა ერთგულსა სამსახურსა შინა. ამუ გაბძნებით სჯაჭანის (საქაჭანის?) ტარუელანი და მელაქმა-მოსაქმესა, ვინცაინდა ვინ იყუნეთ, და ანუ ვინცაინდა ვინ იქნებოდეთ, მერმე თქუენც ესე დუმტკიცებეთ □, რა რიგსაც ამათ ჩუენგან ნაწყალობაჲ ფიროანსა მოგანს ეწერთ, ნურცარა თქუენ შეუშლით და შეუცილებით. დაიწერა ნაშანი [ქსე ჩუენი] ქუს სოდ, გიორგობისათუე დ, ეკალითა ჩუენისა კრისა დიუან-მწიგნობრის ნაშაძის ესტატესი.

35. სიგელი მეფისა სვიმონ პირველისა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს. სიგილი ეკუთვნის 1588 წელს.

1588, გიორგობისთვის 2. წყალობითა დვთისთა ჩვენ დვთივ გიორგუნოსანმან, მეფეთ მეფემან სვიმეონ, ესე წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალდეთ და გაბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერთგულსა და თავდადებით ნამსახურსა ემსა, სიაჭაკს შვილსა მას ყმასა, ოდეს მოგუკლეთ კრისწლა მამულის წუალობას გვთხოვნით, ვისმინეთ ჯმა და მოხსენებაჲ თქუენი და გაბოძეთ ჯვარხი შვილი შაგრძანისა და მას ძმათა კერძი ოძისი სამრთლიანის მისის ვენახითა, ვენახითა, წუალითა, წასქუალითა, ჭკალითა, სისრაოთა, სათიბითა და სახნავითა, და ყოველის მისის სამრთლიანის სამძღეროთა და სქმითა, მთითა, ბარითა, თქუენთვის გვაბოძებია. გქონდეს და გაბედნიეროს დმერთმან ჩუენსა ერთგულად სამსახურსა შიგან და გერგან კელგეყოს ემის შლად, თავისიერ დამკვიდრებისა და განთავებისაგან კიდე. ამუ უზედასთა მოგახსენებთ და უქუეყანასა გებძნებთ, ერთობილნი სჯაჭახიანს მოურავნი, შეკიქნი, და სხვანი კრისა ჩუენისაგან წარგულენილნი მოსაქმენი, ვინცაინდა ვინ იყუნეთ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და ანუ ვინცაისდაი ვინ იქნებოდეთ დღეის წადმა, შერმე ესე ჩვენცას ნაწყალობევი მამულის წიგნი და ნაშანი თქვენცა ასრე გუთავეთ, რა რიგსაც ამ ფარვანში სწერია □ მის მეტს ნურას შეუშლით და ნურც არას შეცილებით □. დაწერა ნაშანი და ბძანება ესე ქვს სოფ, ციორგობისთვის ბ, კელითა კრასა ჩვენსა მწიგნობარის რეგიშვილის ზაალ უფარასოთა. (ხართული).

36. ნასყიდობის წიგნი სახლთ-უხუცესის ზურაბისა. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს. ქორონიკონი უდრის 1590 წელს.

1590, იანვრის 21. ..თვალი, ხარი და წიგნი მოგახსენეთ ჩვენ ჯავახიშვილთა რაინის შვილთა მსხურ დებეყან თქვენ, კემწიფეთს სახლის უხუცესსა, ბატონს ზურაბს, ასრე და ამ ხარსა, რომე დაგეკმარა და მოგეიდეთ ჩვენა მცვდრი მამული, რაც ძმათაგან მონდომია(?) მამა ჩვენსა რაინს მისძმათაგან, ზემო და ქვემო ცხარეთი და მისი კარეშემო და ცუცუბანი და ოძიანი ჩვენ გვმოდმა და ზემო ნასოფლარები, ცხვერი, მეცხო უბანი, ხვემბანი, ჯვარნი და მდდნი ამთითა ჭალითა, სახნავ-სათიბრითა, მისითა შემოსავლითა და გამოსავლითა, საქმითა, სამძღვრითა, საძოვრითა, სასრატოთა, მთითა ვიდრე ბარამდის თქვენთვის მოგეთქდა, და აგრთვით თვსი სრული, რამდითაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა. გქონდეს და გაბედნიერას დმერთმან ეგრეთის კეთისგან უსარჩლოდ და უწილებოდ, ასრე რომე არაგვარი კეთი არ შემოგეცილოს. აწე ვინცა და რამნიც გყარმან კეცმან, ანუ შეეცმან, ანუ დედოფალმან, ანუ კმისგოზოზმან, ანუ თავადმან, ანუ ახსნურმან, ანუ კლაბიმან და ანუ დიდმა და ანუ მცირემან კელი ყოს შლად და დაქცევად ამისდ, მასმეც ულბის ძრწოდა გეზისა, შიშთავდი თუდსი.... ვრთან ამისნი მოწამენი: მოურავი სიაუშ და მეეცეო შეთეს კრასა მწიგნობარი ბაშიძე ესტატე და კიდეც დამიწერია ქვს სოფ, იანგრის კა.

37. მზითვის წიგნი შამანდურ ჯავახიშვილის ასულისა. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს. ქორონიკონი უდრის 1597 წელს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1597. ნებათა და შეწევნითა დვთისათა და ყოველთა მის წმინდათა თანდგომებითა, ძალეერებითა და მეოხებითა ყოველად წმინდისა დ-თაის მშობლისა, მარადის ქალწულისა მარიამისათა... დაღისა და და მალალისა კელმწიფისა ბძანებითა და ნებართუფლობითა ესე ზათვის წიგნი და ნიშანი დაგიწერეთ, და მოგცეთ ქალი ჩვენ ჯვარხ შეალმა გაჩრქალმა და შეალთა ჩემთა თავსა და შენ შერ, მიყოთხოვეთ ჩვენი ბორშო შეალი და ასული ჩვენი ბატონი შამანდუხ ბატონისა მეფეთ მეფისა სახლის უხუცესისა ბატონის ზურაბის ძისა ბატონსა ივანეს, მიეცეთო და წარუძღვანეთ ზათვად ცხორეთა კოხაის გრეთად, რაცა ჩვენა კერძა მა შელი ითო, ანუ ცარშეკენ, ანუ სოფელშიკენ, ანუ სამებთან, ანუ მთასა, ანუ ბარსა, ამა ალაგებშიკენ, რაცა ჩვენი მორხდომი იყოს, ჩემის ქალისათვის ზათვად მიგვიცემია მთითა მითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, სიძოგრითა, ტყითა, სთიბითა, ველითა, ველხოთა, მთითა სიმძღრითა, ცხათა, რუთა, ყოველის მისის სიმრთლითიანი, რაცა ჩვენ კერძად მქონებელნი ყოთველთვენცა, ჩვენის ქალისათვის მიგვიცემია ზათვად და მოუშლელად, სრე და ამ ბორსა ზედ, რომე დარიბი ვიყვით, ზათვისა და წესისა ალაგი გვაქვნდა. ორის ამის მოწმენი ჯვარხ შეალი ქალხთრო, მხვალისძე ითოვმ და მისი შეალი... და მე რუსთველი შეალმ შერვანს დამიწერია და მოწმეც ვარ. ქვს სხვ. მუხთასი შინ ბერნისა სვიმეონისა. მოგცეს და გაბედნიეროს ღ-მან სიგრძისშიან ყმოსა უკუნათ უკუნისამდე ამინ.

38. ნასყიდობის წიგნი საკაძეთა. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში.

1607. დ-თასა მამისა და სულისა წმინდისათა, სხვადათა სამგეგმოვანთა... ...ესე უკუნისამდე ყმათა გასათვებელი წიგნი და სიგელი მოგცემი ჩვენ ჯვარხ შეალთა თვრ სვდანა და შერმეზანა თქვენ სვკაძეთა გიორგ ეს, შთაშინ შვალთა, და თქვენსა ძისა ქალხთრო და შენსა შვალსა ვთანდაც, მოგვიდეთ ჩვენი მკვიდრი მამული მოუ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სარწმუნო და მოუდუმარი უოველის ადამიანისგან, სიონთ გენახი, შვიდკურია ნახევარი, და სიუფროსო თვრისანი და წერაზანის კუმძი ქუმოთ არის რუმდენ და ზუმოთ დაბუა გუსხმდის, და გეკერდით დიბუაშეიდის გუსხმდისნ, სამანი ზის აქმდის, გოშბარის კერძმდის. შუაზედ სიმნები სხედს; ერთი ხაწუხდი და თადრისა ნახევარი. ორან ამისი მოწამენი და შუა დამდგომნი: ხორთ ადიბეგა და რჩეულა შვიდი ბიდანი და სხვანი და სხვანი, ქუს სუე.

39. სიგელი მეფისა ლუარსაბ მე-II-სა. ამ სიგელისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში.

1608, მკათათვის 12. ..დ-თვე გვირგვინოსანმან, მეფემ მეფემან, ბატონმა დუარსაბ, ესე წუალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწუალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩვენსა ერთგულსა და თავდადებით ნამსახურსა უშასი, სააკაძესა, ქალაქის ამირთ ამირასი, გიორგის, და ძმის თქუენსა ქაიხორო და შვილსა თქუენსა ივანდილ და მამავლთა სახლისა თქუენისთა ეოველთავე, მას ჟამსა, რადეს მოგუიდქეთ კარს და მამულის წუალობას გვთაჯინით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და შეგიწუალეთ და გიბოძეთ სიბარათიანოში სოფელი გრწანისი მასი სამოთდიანის სიმძღვრათა და სიქმოთა, მთას ხქეთ ჯავახიშვილის გამრეკელის კერძი, ცხარეთს ურუმ ბენა შვილი გოჩია გომბი ერთი, სჯავახიანოს ხანდაკ ჯავახიშვილის გამრეკელის ბერძი მამული, რისც მქონებელი ეოველთეის, მისის სამოთდიანის სიქმოთა და სიმძღვრათა, მთითა, ბარითა, წუდითა, გელითა, გუნაბითა, სახნავითა, სთიბრითა, ეოველის მისის სიქმოთა თქუენთვის გვიბოძებია მეკიდრით და სიმამულით. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ-მან ჩუენის ერთგულით სიმსახურის შიკან. აწე... დაიწერა ნაშანი და ბრძანება ესე ქუს სუე, მკათათვის ი-ბ, კუდითა ჩვენისა მწიგნობარისა რეგიშვილის ქუმსი[სათ]. დუარსაბ (ჩართული) □ □.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

40. ნასყიდობის წიგნი საკათედრო. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში.

1609, აპრილის 7. დვითისა მამისა და ძისა და სულისა წმინდისა, სხვლისათა დასაბამოსა, არსება აუცებულისა... მითითა მინდობითა და შუამდგომლობითა, ქ(რისტ)ე უკუნისამდე ჯუმათ გასათავებელი, შეუცვალებელი და უცვალებელი და ეოველის ადამიანის კაცისაგან მოუშელელ და მაზედ შემოუდებელი, შტკიცე წიგნი, სიგელი მოგცით და მოგახსენეთ ჩვენ ჯავახიშვილთა შვილვა ქორ შვილ, ბიძინა, თვრისადან, შერმაზან და ქორ და მამაკვლითა სახლისა ჩვენისათა ეოველთვე თქვენ, სასგძეთა შთაშილ შვილთა გიორგის ძესა ავთანდილს, ქორ და შვილთა და მამაკვლთა სახლისა თქვენისათა ეოველთვე, მოგეადეთ ჩვენი მგვადრი მამული სასახლე არჯვენა და მამული მასათ სახნავითა, ნაფუძრითა, მთითა, ბარითა, წყალითა, სასარითა, სავჯილოთა, საკითა, წელითა, წასქვეღითა, მასითა შესავლითა და გასვლითა ეოველითურთ უნაკლულოდ. ავიდეთ თქვენგან ფასი სრული და უკლებელი, რომლითაც ჩვენი გული შესჯერდა. ვრთნ ამისი მოწამენი და შუადამხდომნი ხასდაკელნი ეორდანაშვილი დავით, ხოვლელი წერეთელაშვილი დავითა და სხვანი. ქჳს ს ჯზ, თვესა აპრილს ზ.

41. განჩინება მოურავის და ქაიხოსრო ჯავახიშვილის სხვა და სხვა მრავალ-გვარის სარჩელის შესახებ. ამ შესანიშნავი განჩინების ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში. აქ მოხსენებული მოურავი ჩვენის აზრით არის დიდი მოურავი გიორგი საკაძე.

1620, აპრილის 15. ზე ადგილ [ლ]ეკლმწოფობას ბედნიერის შვილებისა და მეფესა პატრონის სეიმანიას დგისდედ ბრწყინვალე და მოსამართლესა ღ-თის შიშსა ქვეშე ჩვენ, დავით ბეჭ პატრონი ბექაანი, ბერთა შვილი პატრონი გიორგი, მეფეთაგან ხუცესი დაზნეკილი პატრონი დაზნეკილ, კარისა მდივანი ოშანაშვილი ნასრ, ბატონის მოურავისა და ჯავახიშვილის ქაიხოსროს კაცასწერელთა. ერთშანეთისაგან

ბეგრს რასმე ჩიოდნენ, სარჩლი და სახოცარი ორთავესა გაგებ-ნეთ.

სარჩლა ბერეველთ ბატონს მოურავმა: „რომე დ-თმან იცო-დეს, მე ქ ა ე ხ ი ს რ ო ს მოუვრად და მოსამართლედ გამოველდ-დი, შეველურავ ბ ე რ უ ე ბ გვსარგეო, ან ხელდამ გვუშეთ და ქახისრის ხელი მოვეცდეო“: ქახისრო ამას უპასუხებდა: „რომე, დ-თმან უწეოდეს, ბატონს მოურავს მოუვრადც გამოველდი და მო-სამართლეთაც“. ბერეველად მოუვრობის თავზედ ბეგრი რამ იუბნეს, სარჩლი და სახოცარი ორთავესი გაგებ-ნეთ. ბერეველის სალპარაკეო ერთმანეთის შეუდარეთ და ჩვასთავეთ.

კედეგე სარჩლა ბატონსმ მოურავმან: „რომე ქახისრო მოცა-რეც იო, ქალიც მთხოვა და კედეც დავმეკერდითო, და ჩემი სა-ქმითა და მოუვრობითა სამს წელთაჯას ასე შეეთხეო, არცა ვის წა-სახდენად და გასვგდებლად დავსებეო, რა მე წამსდანეს, ქახისრო-ჯ დარჩო და მე რას მემართლებოდა, რომე ან ისეთი უპატრა-ულო მცდარა და ან მესისხლედ ამიჩნდა, თუ რამ ცდ ქ ა დ ა მ-ნ ა ძ ე მ აწეთო, ცალქალამნაძეს მემდეტა ჭქონდა, სქალიც ქონდა, ცხენი და ბერუტეეტა ჭეყანდა, ისრეც ამას გარდავხდეთ-ნებდიო. ცალქალამნაძის გულისთვის რას ისთენ სიკვდილსა და უპატრაულს მემართლებოდა, ახლა კიდეც ამ ბორკუბაზედა ქახისრო-სი ასეთი ერთა-სთონ დაეწერეთ და მოუვრადც გამოველდი, რომე ირაგეს ერისთავი, მუხრანის ბატონეა, ქსნის ერისთავი, თალავნელის შეილი, ცილიშელი, ბარათაშვილი და სრულად ქარ-თველნი ჩემი მოუვრები და მოსამართლენი იუენეს; დღეს ამისთანა სქმეში ყველანი, თუ უნდოდეს მამდგომოდეს, კიდეც ქახისრის სა-თნოს გულისთვის არც ერთი მოეკენენ და მრტო ჩემის ეშით გაგე-მარჯეო და ჩემი მოუვრე და მოსამართლე არც ერთი ვინაც იმ სქმეზედაო“.

ქახისრო ამას უპასუხებდა: „მე ცალქალამნაძე ვერის დამა-კლებდაო, მაგრამ ბატონის მოურავის სახლი გამაწუროშაო, ამისი შემინი გვერდს მოეკენაო და, რაც დამეშვრა, ყველაკა ცალქალამნაძის ქნდობით დამემართაო. ქლაბაით(sic) ბატონის მოურავის კოშკზეკა და სასახლეში ადგაო, და ჩემგან იქ უპატრაული იკადრეოდა რაო“.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კიდეც სარჩლა ბატონმან მოურავმან: „ქალისარო მაგას შენგან არ მოგველოდიო, რომე ეს უკეთა უკუცრულია მოყოფა; რაც დამემართოს, უკეთა შენისა ქნილობით დამემართოსო. ბერუკა შვილისაგით გაზარდეო, და ორჯელ სიჭელ დაკრეჭელ მოგეყენებო; შეალურებ უკურებდიო. რა ეს შეიტყო ბერუკაშმა, რომე ქალისარომ მოურავს მოუარად დუწერაო, გარდმებრუნდა და ბატონს დუარსაბათან ბეზდობა დამაწყო ამის გუდასათვის, რომე ქალისაროს დამოყრებისარო; თუ არა და ბერუკაზედ ბეგრის კარგის მეტი არა მამიძღოდა რაო; და ესე თქო ბერუკამ, რომე ქალისაროს გუდასათვის დამეკარგა და წამსდანაო. ამაზედ ჩამომეკიდა ბერუკა და ჩემი მწყალობელი ბატონი გამაწყრომა, და ეს ალაკედამ ცოდითა და შეალითა დამეკარგა, სასოფლოსა და მოსასტერი დამაკარგვინა, და რაკუდამ შემეცვალა, სახლი, კარი და სქონელი რაც ვქონდა შამოკარგნ და ეს ჩვენი მოგებული იყო, ყველა წამართვა და დამითრიმნა, და ამახრეს. თუ მე ქალისაროს არ მივდგომოდი, ეს არც ერთი არ დამემართებოდაო. ბატონს დედა ჩემს ეთქვა კაცი იცნობი, ფეხშიშველი, შეალითა, მოახლებითა, მოსამსახურებითა დეხი-ათერთო კარდამაგდეს და დამიკარგეს. ბერუკა შეალითი კახრადი ჩედადმ კუშეი და ქალისარო მოურად დაიჭერე. შერმე გამიწერა, და ბერუკასა მაუდეს, და ეს ყველა უკეთა უკუცრული და სიკვდილი და ამოწყვეტა ყველა ქალისაროსაკენ დამემართა“.

ქალისარო ამას უპასუხებდა: „ამორის დემორამან, ჩემის გუდასათვის არცარა დაგმარცხებია, არც ჩემი საქმითით წამხდარხარ, არც ჩემზედ თავზედ ავი რამ დაგმართებია; არც ბერუკის ჩემის თავისათვის უკეთესარ, რაც (არც?) შენი მამული არ უპატრონ და ამისათვის არ გიყვარ“.

ჩვენ ამისა ასრე გავიხარეთ: წადეგეს ქალისარო თავითი თავის თავითა, სამის შესხვლებულის უმტერის მოურავის ცადარის კიტითა და ოთხის შეუსხვლებელის გუდათა და ასრე შეიტიტეს: „ბატონო მოურავო, ამასმან მადლმან, ამასმან ძალმან და ამასმან განმაცხადებელმან ქრისტემან დემორამან, არც წამხდარა ჩემის მოყვრობის გუდასთვის, არც არა ჩემს თავზედ შენ რამ ავი დაგმართებია და არცარა დაგმარცხებია, და ჩემის სქემით და ქნილობით გურთხეულს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბატონს თქვენს ძმასა სიკვდილით არა დამარცხებია რა". თუ დაიფიცოს, არა ზედა ვი, და თუ ვერ დაიფიცოს, ან დაუდგას რაც გოშტი გდგეხი და ან მიარიოს ორშოლი თუშთი თეთრი.

კიდევ თავს იდვა ქაიხოსრო, რომე დასტურად მინდორადმა ნოსტური, ახალშური და სომხეთ ნახირი ჩემის ქნილობით წამოგასხია. ჩვენ მოკითხული ვქენით და ორც ნოსტეს სასხვეს მიხდომად და არც სოფლადან წამოგასხა, მინდორადმ აფო წამოსხმული, მესამე დღეს წაზდომდეს ბატონის მოურავის უშინი, რაც ამათი პირუტყვი ქაიხოსროს წამოგასხა და ხოვდეს მოგასხა, ბატონის მოურავის უშოა თავისიც წამოასხეს და ქაიხოსროს უშისც თან გაპატიჟებია. ჩვენ ამისი ასრე გაუჩინეთ: პირველად ქაიხოსრო მიხდომად და მინდორადმ სამი სოფლის ნახირი წამოგასხა; რაც მასან ქაიხოსროს უშის პირუტყვი ამათი პირუტყვს გამოფოდდეს, ჩაგვიორთანებია, ამისთვის, რომე პირველ ქაიხოსრო მიხდომად და თავის წყუას პირველს.

კიდევ ქაიხოსრო ამას ჩიოდა: „სქონლის წაზდომასა და პირუტყვის წამოსხმას არა ვჩივთ; მაგრამ ესეხვეშო: ცოდი და შვილი დამდრიკეს, სასხდეც თავს დამქცეს; თუ რამ ჩემი სიბატონოს იფო, უველაკ ჩემი სხდიდამ გამოატანეს და დამიფორქეს; ძღივ ცოდი და შვილი ფეხშიშველა და დაცერცეხი გარდავეხეწო. წამიმდგა ცილქადიანძე სასიკვდილოდ, ღონ და თქვენშვე ბედნიერობით მომარჩინა და ცოდი და შვილიც ძღივ გარდავხეწო, და ფეხშიშველა დაცურენი მესამეს დღეს ვერ ვეხეწო. ამისთანა უკაცრაული გამოთრევა და სიკვდილი ცილქადიანძეს მოფო".

ჩვენ ამისი ასრე გაგიჩინეთ, რომე ქაიხოსროს დიდი სირცხვილი და უკაცრაული დამთრობილობა ასეთის კაცის ხელითა, რომე იმ ხელის კაცის სახლის ასეთი უკაცრაული არ უნდა დაკარებოდა, და ბატონშან მოურავშან სუკაცრაოდ ორშოცდა ათი თუშნი მიართოს, და რაც ქაიხოსროს სახლიდამ სქონელი გამოსულიყოს, რაც ქაიხოსროს ორშო შესხეულებულშან მსახურებშან გამოიტაცოს, მისი სქონელიც მისცეს და არას ეშართლებიან.

სწორედ კიდევ ბატონშან მოურავშან: „რომე სასიფლოზედ მა-

მიხდესო, ერტყმინდური ხახარი წასისესო და ეს ყველა უპატიობა და უკტრული ჩემს სისოფლოსა და ჩემს მამულს უყვეს".

ქაიხოსრო ესეყმინდის მიხდომისს და ხახარის წამოსხმისისა ამის უპასუხებდა: „ბეღნიერი ვიქიც აქ ქორდს იყო, ბერუკეც აქ იყო და მისივ აქ ყოფაში ხახარი წასისესო, და არცა რის ამის საქმეს შუა ვარო, და ხახარაც ისეც უკლებლად შეიქტიეს".

ჩვენ ამისი ასრე გაეკითეთ: ბერუკის დასუშვება სხვა ქაიხოსრისთვის არა გვაეთხვის რა, და არც ეს გვაეთხვის; ბერუკის ნაქმარი იყო და ამისკე ეკითხვის. კიდეც თქმის ბარდაც ქაიხოსრის შეკითხულობით მანკაძეს ორბარი ტყვარი ბატონის თ ა მ ა რ ი ს წამოსხა; რაც ამ ტყვის დაჭკეებდეს, ქაიხოსრო ისე შეიქტიის. ბატონის თამარის უკტრული სხვეც არის და მისი უკტრული ბასუხსა ერთ ბარათ მოკსხენებთ. კიდეც ბატონი მთრავი თ ე ლ ი ს დარბეკის ჩიოდა, რომე ჩემი ტიხე და სამაგრე ან იყო და ქაიხოსრო გამიტეხ და დამრბიაო.

ქაიხოსრო ამის უპასუხებდა: „გ ო რ გ ა ძ ე ბერუკის ემი ოო, ფელდო ამისი ტყვენი კმრთო; წვიდა გორგაძე და მისი ტყვენი წამოეყვანა, სხვა არა შემატოდებია რაო". ბერუკის საქმე არცა რა სხვა გვაეთხამს: მასის ემის ნაქმარი იყო და მანვე ახდის.

სარწყო კიდეც ბატონმა მოურავმა, „რაიც სხვის ნაწყენს არ დამჯერო ქაიხოსრო, ხუთი ჩემი მსხური და ხნაურშეიდი დაიბუზდა ბატონს თ ე ი მ ურ ა ზ ო ვ ნ ა, ერთი ცალქალმხიე, მერე ჩაეძე მხრაბელი, შერე მესმე ხასატა, შეთხე ალდა და შეადთო და მერუე ქვლეიძე მთაა დაეწერვინა ტოლთა და შეადთა და დატეეებინა და რაც ებდა წეერომეეინა".

ქაიხოსრო ამის უპასუხებდა: „ამთროს დ ღ ნ, არც ჩემი საქმოებთა და არც ჩემი სატეეთა მომმინოს კაცის ბერთა, ამ ხუთს სამსახურსა და ხნაურთანშეიდსა არცა რა დამრეხებია, და არც მე დამიბეზებია, და არც ჩემი საქმოებით ანანი დაეწერეან, რაცა ა რ დ ა შ ე დ ი ს შ ე ა დ ნ ა არ დაეწერა და მასი საქმოთაც ანანა; ვიდა ვიეკა, არდაშეის შეიდს დაეეთხეე, მან გამომაშა; კაეთისეეამდის თან გამაჰატანა; კაეთისეეს მოვასხა; ამ დამეს ეეეენი თაეის სახლში მიეიდეს; დილს ჩ ა ვ ა ძ ე მ კარგი სადი-

ლი მაკვამა, მე შან წავედი. ისინი გულდაწყვეტილნი მივბრუნდი და ამან ბატონთან წასვლისა, სხვას ამათ საქმეში მე არასფერს შუას არა ვარო".

ჩვენ ამისი ხერე გავიგეთ: მოკითხული ექნიათ, და ამ მხარეების არც არა საკვდილთა სწორად და არც რა გახვიბრებითა. წავედით ქალაქსრო ექუსი მანი შესხელებული მსჯელი: ორი ცალქალამნაძისათვის, და ოთხი ამ ოთხისთვის და შეიტყეს, რომ არას ფერ შეა არ ყოფილაყოს; თუ დაიჭერეს არა ზედა ან, და თუ გერ დაიჭერეს, ესი მარჩილი თარგმანად მათრთხეს.

ხარჭეს კიდევ ბატონმა მოუწვეს: „რომე შეიპასეთ ბერეკი გაეზარდეთ; ქალიხსრო ბერეკის მოეერთებიდან გამეკარო; ქალი მთხოვა და მეკვიცო, ან ქალიხსრის თავის შეიპასისათვის ცოლი უთხოვია; სხვის საკვდილს არ დამჯერო და დღეს ქალიც დამეგდო; ბევრი სპატიოს კეცისშეკი სხვის წყვედა ბედნიერის ყეენთანა, დღესიც ჩერეკ სპატიოს ქორეულთ კეცის შეიპებიც აქ არაან; თუ ყეენთან წასვლისა გულისთვის დამეგდო, ვისიც აქ ცოდი დანაშეულია ყეენდო. ისიც აქ გაუგზავნესო, ყეენთან წასვლის გულისთვის ქალი რატომ დამეგდო. ან ჩემი სხვი რატომ შეიდგო, დღესიც ისეკ უქმრად არისო".

ქალიხსრო ქალის გაგებისს ამის უპასუხებდა: „რომე დ'ამან ჩემმან გამაგონის, რომ კახის ბატონის, ქართველის ბატონისა და ამერდის ბატონისა ქალიც ჩემი შეიპასთვის ვისმე მოეცო, მაშინა ბატონის მოურავის ქალი და მასი მოურობის მანტერეც ვიყავით, ერთხელ ბატონი ადათაგი მაუგზავნეო: ქალი გთხოვეთო, და ესე უბრძანა, რომე ბატონს დედაჩემსა და შან ვეითხოვა და მას პასუხს მოკასუნებიო. გამოველა ხანია და არა პასუხი მომეგებაო. მერმე კიდევე ბატონა ადათაგი ბატონს თავისრს მაუგზავნეო, და მართალი პასუხი ეერცარა აქედან გამოველიო. მერმე ერასთავთან წავედ. ამას შეეკითხეო: მოურავს ქალსა ვთხოვდი და ამას გეუგზავნეო, ჩემი შეიპასთვის ქალი მოცემანო. ერასთავმან ასრე მიპასუხა: „ჩემს სიძეს შეეერებაო და თუ ას მოცემსო, არც მე დაუშლიო და კიდეც მოვაკარეგებ, რომ მოგცეს. ამ უფროსის ქალისა კარდასწედ და გაათხოვეს. ერთა ორი წელიწადი გამოველა და ჩემს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შვილს ქალი უთხოვეს, და ჩავიძეს მახარებელს შეეუხვეწა და უთხრა: „არ ჩვ(sic) უფრთხი არ იქნა და თუ სხვა უმეტრახი ქალი ჭკუაც, მეც უმტრახი შვილი შეკვსო, და ამას მთხეცსო და დიდათ წუალობად დავიჩენო". ჩავიძემ ალარც ჭსუხი მამიტანა და ალარც რამე მოვახსენე; ეტკბაის ჩემი მოეეფრთა ალარ ეჩრანებოდესო. მას უკან თუ ან ჩემთვის მოეეზვნოს ვინმე და ან ებრძანოს რამე, მაბრძანოს და ჭკუხს მოვახსენებო".

ბატონი მოერავი ამის უჭსუხებდა: „ჩვენ შუა მოციქული ბატონი ალათვნეგი იო, ამის კითხეო, თუ ქალი არ მიმეცესო და კიდეც არ დაეგმოეერებოდეო და მარიდად მისი მოეეფრთაც არა მდომდეო, მაშან კიდეე მეეე გამიტეუნეთო. მას უკან კიდეე ჩავიძე მახარე მოეეზვნო, რომე თქენი ქალი ჩემი შეილისთვის მიმეცო და ჩემის ემის ბიროთაც ასრე შეეთვალეო, რომე ქალი მაიციეთაო და არც დაეკრავო. მე ასრე შემითვალეთ და, თუ ჩემს ემს არ უთქვასმო, ჭსუხი ამის კასეცსო".

ქახოსრო ამას უჭსუხებდა: „თუ მართალი ჭსუხი შემეტეო, ნეტარ დ-თისგან მას უკეთესი რა დამემართებოდა, ბატონს მოერავს თავისი ქალი ჩემის შვილისთვის მოეცო".

ამხედ ალათნეგი გვიკეთხეო, და ალათნეგმაც ასე მახსენა, რომე უბრეყალი ქართული ბატონს მოერავს ჩემთვის არ უბძანებია რაო და არც მაეცემდობა უთქვამსო და არც ეს დუბარებაო, რომ მადი კარდახდეენო.

მერმე ჩავიძე გვიკეთხეთ და ქახოსროს ასრე უთხრა: „რომ შენს სახლში მოვედი და ბატონის ჩემისა ეს ჭსუხი მოგეტანეო: თუ ბატონს ჩემს შენს უკეთესი ერთი მოეყარე არ ჭკუსო და არც შენც მოეყარე ურჩეუნაო, და გულ-მართალად ქალსე მოქცემსო და ერთი ურემი ჩურაც მჩუქეო".

კიდეეე ქახოსრო ამას უჭსუხებდა: „ჯერაც მის ბარობაზედ მოკეტო, რომე მისი თავი და მოეყრობა მანდადაო. მაკრამ ეერც წეინაო და ეერც უკანით მართალი ჭსუხი კერა შეეტეეო რაო". და ამისა ეშარი ოქეა.

ჩვენ მოკეთხეული კქენით და ქახოსრო ბეერკან ცდალეაც და მართალი ჭსუხი ეერ ეშოენა, არც აეო მადი კარდახდილ და არც

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნაშან შეშფოთდა და ყურც ასეთა კაცი ვიშოვოთ, რომ დასტური დაეცა. ჩვენ ამისი ასე გავიგონეთ: წადგეს ქაიხოსრო თავის თვითა და ასრე შეჭვიტეს, თუ: „ამისმან მაღლმან, ამისმან ძალმან და ამისმან განმაცხოველებელმან ქრისტემან ღ-ან, ბატონი მოურავო, არც მოგეცია ჩემი შვილისთვის ქალი და არც დამაგდია, თუ არა, ზედა ვიც. და თუ ყურ დაიფიცოს, რაც მოურავის სახლის ქალის სისხლი ყოფილიყოს, ის ქაიხოსრო კარდასდას.

გიდევე სარჩლა ბატონის მოურავმან: „რაშე ქაიხოსრო ჩემს წასხდენას და შესისხლეობას ძალ მისცაო და არაფერს არ მომისვენო, მე მისის მოყვრობისთვის წამსხდანია, და ის ჩემის მტრობის გულითაც წახდაო. ზურაბ ჩემი მოყვარე იყო. შეუძლა ზურაბს ქვეშე და მოყვრობადამ გამოყარო, ვისის ქალი აითხოვო და ჩემი ქალი დამბედო, ეს ყველა უკეთრული და მტერობა მისგან მშვირს. რა მე ბედნიერის ყანიდამ მოვედი და ეს ყველა ავი ქაიხოსროსაგან მშვირდაო; ამას ასრე ეგონაო, რომე წუხდენელს არ ეუშველებაო, აიარა და სურამისკენ წავედაო; მაგრე ბაძანა უკანა და ისრე ყველა დაბრუნე და ცოლითა და შვილითა მოეყვანე და სრული სტატიშიდით ხელი ჩაუდე და მისი მამული განსაძღე დაიშარა; მისის ყვეკობის და მტერობის ნისანებელად კიდევ ისეთნი მოყვრობა და ყრგი კაცობა უყავ: ანუ ქაიხოსრის თქვენ გითხეთ, თუ მე ამიზედ რა დამიშველებაა, რომ ჩემზედ ეს ყველა მტერობა გამიჩინაო“.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: „შიორის ღ-ან, ყურც მართალ ბატონი მოურავის ქალის მიცემა შემეცოსი და არც ბატონს მოურავს ქალს დაუგდებდი და არც დამეგდოსი, და თუ მართალ შემეცო, რომ ქალი მოეცა, არც მოურავის უკეთესი სხვა მდომოდა“.

ამ ორს ამოროზედ ფიცი გაუჭრა. ეს ორი ამოროდ ერთი იყო. თუ დაიფიცოს, არა ზედა ვიც, და თუ ყურ დაიფიცოს, რა რაღაც გაკეთრინოს, სისხლი მისცეს.

გიდევე სარჩლა ბატონის მოურავმან: „ბატონი თ ე მ უ რ ა ზ ქართლში ჩამოვედით და სურამს იდგით; მე ბედნიერის ყანიდამს წამოვედით და ჩემს მამულში მოველით. ჯერ ეს ერთ კაცმან არ იცოდით, თუ ქართველ ბატონის სიტყვა მისრულებულიყო, თუ ბედნიერის

უკანის სუმოდ, ჩემს მამულში ვიყავო და არავისთვის რა შემეტოდაო; წჯილდ ქაიხოსრო და თვრისდანთან მივედით, რომე მოურავი თავის მამულში ნახტეს მოსულიო; დაშქარი მოვეცით, წჯილ თავს დავეხსენთ და მოუკლავს არ გუუშვებო. თვრისდან სამსი კაცი გამოსტანა და ჩემად სასიკვდილოდ წამოვიდა. ღ-თიც შეეწევის ერთს ჩემს მოკეთეს კაცსა, მოვიდა და შემტეობინა, რომე ამის დამ გულ-მრთლად ქაიხოსრო თავს დაეხსმისო და მოგკლამსო. ჯდეგ გკვეცლე და ხანდაც ჩამოველ და ღ-თნ და უკანის ბედნიერებამ მამრჩინა, და იმ ხანად ვეღარ მომკლა, ისეთი ერთა ხეი და უკეცრული ქაიხოსროსგან მჭირდა, და ახლა სიკვდილს რადას მეშრთველობდა და ან ჩემს მამულში მოსულისთვის რატომ მომკუდებდა?".

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: „ამორთს ღ-თნ, რასაც დროსა და ჟამსაო თვრისდანთან მეშქრისთვის მეყოლეთო, ან ბატონის მოურავის თავს დასმის და სიკვდილი გამომერჩიოსი, და ან მისად სასიკვდილოდ წამოსულიეთო, თავდამც ღ-თის შემეტოდე გაქნებაო და მერმე სრულად ქართველთაც. ამხზედ არ წამოველდი, რომე რომ ჩემი დარჩომილი იყო, ზოგი დამეშალა და ზოგი წამომეყოლა".

ქაიხოსრო ამხზედ ხმალი გაიღო, რომე მაგისი მოპირე კაცი მოვიდეს, რომ მაც სქმის მქნელი ვიყო, მასამართლეს ერთმანეთის ხმალი ვერთო.

თუ ხმალი გაგეჩინა, შეახედ სასხლი აქნებოდა: ან ერთი მკვდებოდა და ან მეორე. გაყოსჯეთ, დაშდილი ქმეყანა იყო და შეახედ არც არა ქნიდიეო. ჩვენ ამისი ასე გაყაჩნეთ: წჯდეგს ქაიხოსრო თვითონ თავისი თავითა, ორის შესხედებულის უმტერის კაცითა და ორის შეუსხედებელის კაცითა, ასრე შეჰფიტცოს: „ბატონო მოურავო, ამისმს მადლმან, ამისმს ძალმან, ამისმს კანმცხოვგედებელმან ქ-ისტემან ღ-თმან, არც წამოგსულვარ შენად სასიკვდილოდ, არც თვრისდანისთვის შენად თავს დასხმულად დაშქარი მითხოვნია". თუ დაიფიცოს, არა ზედა ვც, და თუ გერ დაიფიცოს, ან დაუდგას ხეთი კომლი გლეხი და ან მიართვას ორმოცდა ხეთ თუმანი იქ მისთვის. ამის მეტი გერა გაყაჩინეთ რა.

კიდეგა სჩრდა ბატონთან მოურავმან: „რომე მე გაკვეცებული და დაკერგული ვიყავო; ერთი შვილი შემენახა, დაიხოცებერიე

ტყვედ იყო, აზნაურისშვილნი, ყმანი და მსახურნი დაცურცილნი, გაუკაცრავებულნი და დატყვევებულნი მყვანდეს. ადგა ქაიხოსრო და ბატონს თეიმურაზს კაცი მიუგზავნა, რომე მოურავისაგან ბევრი ძალი მჭირსო, ამას გეხვეწებით, რომე ბატონის მოურავის დედა გამაბარჯო. ბატონმა თეიმურაზ ბატონს დედა-ჩემს მანუჩარ მიუგზავნა, რომე ქაიხოსრო თქვენის შვილისაგან ბევრსა ჩივისო და გაებარჯეო. ბატონმან დედა-ჩემმან ასრე მოახსენა: „დასტურად ბევრსა ჩივისო, მაგრა ასრე გასული და ასრე გამხდარი ჩემგან მაგისი ბარჯობა როგორ იქნებისო და თქვენი რა საკადრისი საქმე არისო, რომე ამ დროთ დედაკაცი ლაშქარში საბარჯოდ ურჩევს, რომე თუ არ გაებარჯოსო, ხელთ მივცეთო და, როგორც ერჩინეოს, მისი საქმე იმ რიგად გარდუწყვიტოსო“. ღ̃თიმც შეწევის ბატონს მიტროპოლიტს, მერმაზანს და ნოდარს, აღარ დანებეს, რომე ეგ როგორ იქნებისო, ახლა ერთი საბატიო დედაკაცი დაგვეჭიროსო და სატყოდ ხელთ მიგვეცესო; ამაზედ დაიმალეს და აღარ მისცესო. ეს ყველა უკაცრაული და სიკვდილი მჭირდა ქაიხოსროსაგან, იმას არ დამაჯერა, კიდევა ეს საქმე მიყო. ღ̃თმან იცოდეს, არც ახლა გავებარჯობოდი და არც მოვიგონებდი, მაგრა თუ ბატონს დედაჩემზედ ტაროსი იპოვა, ვინ იცის, საბოლოოდ საქმე რა რიგად მოხდების, და ახლა მისთვის გავებარჯეო, რომე საბოლოოდ ჩემთ შვილთ საყარდაშო საქმე აღარ დარჩომოდაო“.

ქაიხოსრო ამას უპასუხებდა: „აშოროს ღ̃თმან, არც ბატონის თეიმურაზისთვინ კაცი მამიგზავნია, რომე ბატონი თამარ გამარბარჯეო, და არც მაშინ მაგ საქმეში გავრეულვარო“.

ჩვენ ამის ასე გავაჩინეთ: წააყენოს ქაიხოსრო თავისი უფროსი შვილი და ასრე შეაფიცოს: „ბატონო მოურავო, ამისმან მადლმან, ამისმან ძალმან და ამისმან გამაცხოველებელმან ქრისტემან ღ̃თნ, არც მომიხსენებია ბატონის თეიმურაზისათვის ბატონის დედი თქვენის გაბარჯობა, არც მიმიგზავნია კაცი“. თუ დაიფიცოს, არა ზედა აც, და თუ ვერ დაიფიცოს, ბატონის თამარის ცხვარიც წამოესხმევინა, იქიც უკაცრაული ეკადრებინა და იმისათვის ან დაუდვას ერთი კომლი გლეხი და ან მიართოს ორასი მარჩილი, რომ უკაცრაული უკადრებია. კიდევე რაც ბატონის მოურავის ყმათ გამოიფიცოს, რომ ქაი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხასრას და მას ემაოს ხელთ აეოს, ბერუკას ემას გარდასახდ, ას საქონელი და პარუტეკი მასცენ.

კედეკე ცხლქალმნაძე და ოთხი მოურავის მსახური ამას სარჩლობდეს, რომე დაეკიბზდა და მას ენით წაეგახდინა და ასთანი საქონელი წაეგახდა.

ამაზედ ფიცი გაეგიჩენია: თუ ქაიხასრა თავისი ემანი შეითაცოს, არა ზედა აც, და თუ ვერ ითაცოთ, რაც წახდომადეს მოურავის ახსნურისშვილისა და მსახურისა და გამოითაცოს, ნახეკარი უხდას და ნახეკარი ჩაეგარდნებია ამისთვის, რომე მას ხელთ არ არის რა. დ[ა]მან უწეოდეს, რაც ჩვენის ხელიდამ და განებიდამ აქნებოდა, მოგეპარეთ და ვეტყვით და ამის მეტი ვერა გაეგიჩენით რა. დაიწერა განაჩენი ესე ქვს ტ[ო]ს, ჰბრადის ია. ს ვ ა მ ხ ნ (ჩართული).

42. გაერთიანების პირობა ჯავახიშვილის ზაქარიასი, იესესი და ბატონის მოურავისა. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში.

1624. ნებითა და შეწევნითა დვთისითა ჭესე წიგნი და პირი მოგარეთ ჩვენ ჯავახიშვილთა ზაქარიამ და იესემ თქვენ ბატონს მოურავსა, ასრე რომე ჩვენი სახლი და თქვენი სახლი მისთა დღეშაე ერთი ეოფილეთ, და გითაც სამდღეგრად ერთსა გეოფილვარო, დღეს კედეკე უფრო ერთნი შეგიქენიო, ამად რომე ჩვენი სამყვიდრო თავა მისთა დღეში ჩვენი ეოფილეთ და მერმე ბედნიერას ეეენისაკენ არ წაეგრომეოდა და ასრეც ჩვენი ეოფა და შავგიდი შერმზან თავის ძმებისა და სახლისა გარდი ეოფ, და ჩვენი შემოერდი ეოფ და სოფელმან მისი წესი არ დაიშალა და მოკედა, და იმის მამულიცა, რა რიგითაც ჩვენი სამყვიდრო, ასრე ჩვენ დაგეჩა. ესეები თქვენ მოგრთვით და დაკნებეთ, ამისთვის რომე ერთმანეთის ესხუსი და ვალის დადება შეგეძლო, და ამისთვის გაგვრთდით, რომე მისთა დღეში ერთნი ეოფილეეენით. დ[ა]ნ გაგითაოს და გიბედნიეროს, რა რიგადაც შენი მყვიდრი მამული არის, ჩვენი მამული რომ თქვენთვის მოგვირომეეს;

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ასზაურშვილი აბულგარდის შვილი მისის სისხლითა და ათის კომლის კაცითა, შოთა შვილებითა სისხლითა და ოთხის კომლის კაცითა და ოთხის სულთმოთა, ბერგნაინი ესის შვილები ნასე(ა)ლა სისხლითა და ოთხის კომლის კაცითა, გოთრგის შვილები სისხლითა და ხუთის კომლის კაცითა, ითრაშის შვილები ბერგია სისხლითა, ორის კომლის კაცითა და ორის სულთმოთა, გლუხები სკრას, ორი კომლი კაცი, სახუტა და ვაზანა მისის მშობლითა, სამსახური მშობელი, თებერაური მშობელი, ნახევარი სისხლე მისის ქვევრებითა, ზვრის ნახევარი და ხადაბუნები, ხოგლეს ერთი კომლი კანგნაშვილი მისის მშობლითა და სისხლე, ზეს სისხლე მის მარხითა და წაშლაშვილი დელაურის მშობლითა, ფოცეს ტატუაშვილები მთის მშობლითა და სახსო ხადაბუნები, სუაგრეს შგანაშვილები, ვარდანაშვილი მისის მშობლითა და ერემა გაწყრაურის მშობლითა და სისხლე მისის ქვევრითა და ხადაბუნითა, ზაგეს დეგაძენი ნადიაშვილი და ბახტაძეთის მშობლითა და ტაგელიშვილის მშობელი, და ჩვენი სახსო ყანობერი, ქვენაძრის სახსო ტახე და სისხლე მისის ქვევრითა და გარეშემოთ, და უსური ჩემ წილად ნახდომი; რგონს ორი დელაძე, ორი რთველიშვილი და ერთი ერთგულ მთის მშობლითა, წადორეთის სვიმონ, შელა და ხიშია მთის მშობლით და გარგვის ნასვენი. ამისი მოწმენი და შუადმხდომნი არაბ ერასოვა ბიტონიესე, ხერხაულაძე(sic) ბეჟან დაბაშაძე დონანა და ტიტი შვილი ვაზუნა. დაიწერა წიგნი ესე ქვეტაი, □ + □ + ხოვდეს ფაროდიოთა ზაური სახსოდა □.

43. სიგელი მეფისა თეიმურაზ I-სა. ამ ამ სიგლის ჩვენ მარტო ბირი გვაქვს, თავი აკლია.

1630. ...ცხარეთა ჯავახიშვილის ვახტანს სამკვიდრო ყოფადეთ და ჩვენც გებოძებია მრთლის სამართლით სმძღვრობა და საქმოთა, ყოველდიურთ უკლებრად და ხელ შეუწყობდ,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თქვენთვის და თქვენთა შვილთათვინ გვიბრძანებია, და ნურა კაცი ნუ შეეცილებით, ქვს ტიპ. თეიმურაზ (ჩართული).

44. სიგელი ჯავახიანთა როსტომ მეფისა, 35,5×20,3 სანტ., დაწერილია ქალალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ყოველი სიტყვის შემდეგ სამ-სამი წერტილი. სიგელს თავი მოცილებული აქვს და ლოტა დაზიანებულია.

1641. თებერვლის 24. ნებითა და შეწევნით ღ(მრთ)ისთა ჩუენ მეფემ მ(ე)ფ(ე)თ(ა)მ, ბ(ატონ)მან რ(ოსტომ)მ, და თანამეცხედარემ ჩუენმან, დედოფლობა დედოფლმან, ბ(ატონ)მან მ(არი)ამ ესე ამაერით უკუნისამდე ყმათა და ხანათა სამკუდროთ და სიბოლოოთ კასთაგებელი, შეუშლელი და შეუცვლებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ ჩუენსა ერდგულსა და წესისაებრ ერდგულობითა და თავდადებით შრომა-ჯაფრად ვალდებულთა და ნამსახურთა უმათა კარისა ჩუენისა მდივანბეგს ჯ(ა)ვ(ა)ხ(ი)შ(ვ)ილთ რ(ო)ინ და ..[1]) თქუენთა ი(ე)სუ და ჩამომავალთა სახლისა თქუენისთა ყოველთავე, მას ყმაშა ოდეს მოგუდებაი კარსა და სამართალსა თქუენის მამისა და ბაბისა ბაძაშვილებაის მკუდრსა და კერძ მამულებაის წაგებაის კახლებაზ დაგუანჯანთ, ჩუენცა ვეგუდით და ვეგუდსმოგებენით და მოგითხუთ ქქენით და უცხოეთრას ჩუენთა მამა ბაბათა და ჩამომავალთ კულმწოფაზედ დ(ა)დ(ა)თ ვალდებულნი და ნამსახურნი ყოფილიყუნეს თქუენის სახლის კენი და მამა-ბაბანი, და გორას ცხენ შიო რაშე ვეყვაით და ქართველნი უკუ გუადგეს და კახს ბატონს მაუგდეს, მაშან უცხოეთრს კრებად გუეერდგუდეთ, და ჩუენს ერდგულობას და სამსახურს ძ(ა)ლი მაქეთ ყოველს ჩუენთა დარბაისელთაგან ნამეტანთა, ჩუენცა თქუენის ერდგულობისად ნამსახურობის სამუქთოთ შეგიწყალეთ და დგემკუიდრეთ სიბოლოთ სამსრთალსა თქუენთა მამა-ბაბ(ა)თა და ბაძაშეილებაის სამკუადრო მამულა, რასც შქონებულნი ყოფილიყუნეს მოსპა და ბარსა უნაკლულოთ, ყოველს კეტანისკან უცილებლათ, ანუ

[1]) აქ დედანში ნახევარი სტრიქონი ამოკრილია.

დღეს რისც მქონებელნი თქუენ და თქუენი ძმა და შვილნი იყვნეთ, წყალითა და წისქჳლითა, ველითა და ვენაჴითა, სახნ(ა)ვითა და უხნ(ა)ვითა, ნასყიდითა და უსყიდითა, საძებრითა და უძებრითა, შენითა და ოჴრითა, ვიდრე მთით ბარამდე უნ(ა)კლულო, თუ თქუენ ჩუენზედ არა სტყუოთ რა, ჩუენ თქუენზედ არა ვსტყუოთ რა, რის(ა)ც მამულის მქონებელნი იყვნეთ, რაც არ მოგიმატოთ, არ დაგაკლოთ რა, გაუკითხვ(ა)დ არ შეგიბეზღოთ და, თუ თქუენი თავი შემოგვაბეზღოს ვინმე, გაგიკითხოთ და არც სჯის კარი დაგიჭიროთ, ოდუმც (sic) სამსახურსა და ერდგულობას მოიჭირვოთ, თუ რამ თქუენი მამული გ(ა)კლდეს, ისიც გიბოძოთ ღთითა და ყეენის ბედნიერობითა. გაქონდეს(sic) და გიბედნიეროს ღთმან ჩუენსა ერდგულათ სამსახურსა შიგან. აროდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არც შემდგომად სხუათა მეფეთა და მეპატრონეთაგან, და ვინ (ი)ცის ამ თქუენის მამულების წიგნი აქაონდეს(sic) ვისმე, ანუ ამას წინანდელი და ანუ ამას უკანდელი, წიგნითა და ამით გაგუიცუდებია, მტკიცე და უცვლებელი ოდენი ესე არის. აწ მოგახსენებთ, კარისა ჩუენისა ვექილვეზირნო და მდივანო, დღეს ვინ გინდა ვინ იყოთ და ანუ დღევის წაღმა ვინ გინდა ვინ იქნებოდეთ, მერმე ესე ჩუენგან ბოძებული მათის ს(ა)მკჳდროს მამულის წიგნი და სიგელი თქუენცა ასრე დაუმკჳდრეთ და დაუმტკიცეთ, რომე რა რიგადც ამა სიგელსა შიგან ეწეროს, და ნურაოდეს ნურას მოუშლით და შეცილებით, თჳნიერ თანდგომისა და შეწევნისგან კიდე. დაიწერა ბრძანება და ნიშანი ესე ქჳსა: ტ კ თ: თებერვალსა: კ დ: ჴელითა მდივან-მწიგნობრისა ყორდანაშვილის მერ(ა)ბისთა. ესე ასრე გაუთავდეს. როსტომ. მარიამ (ჩართულები.)

45. სიგელი როსტომ მეფისა მიცემული დიღმის წმიდი გიორგის დეკანოზის ათანელისადმი 42×17 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე შავის მელნით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავში სპარსული წარწერა აქვს.

1641. ქ: ნებითა და შეწევნითა ღ(მ)თისათა ჩუენ მეფეთ მეფემან, ჴელმწიფემან, პატრონმან როსტომ და თანა მეცხედრემან ჩუენმან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დედოფალთ დედოფალმან პატრონმან მარიამ ესე შეუნისაძლ ჯმობა და ხანთა გასთვებელი წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გებოძეთ შენ, ჩუენსა ერთგულსა და ნამსახურსა ჯმსა, დაღმელს წმადის გიორგის დეკანოზს ათანგელსა, შვილსა შენსა დავითს, კალაბაზარს, გეგდათნს(sic), იოვანეს, გიორგის დასახლისა შიშვილთა თქუენისთა ყოველთა მას ჯმსა, ოდეს მოგუდეგით ჯარსა და ცხორებაუალის შენისაგ სიკრის სასახლეს გუთაჯუნათ, ვასმინეთ ჯჯ და მოსენება შენი და მოგითხულა გეყვეთ და დავით მეფის სიგულიც განახეთ, და ჩუენც სიკილთა ამით დეკანოზობა და ცხორებაშეგიდის სასახლე დაგემტკიცეთ ყოველი კაცისგან უტეალად. გქონდეს და გებეჭდიერთს დემერთმან ჩუენსა ერთგულსა სამსახურსა შინა, და არადეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა შემგომად სხეთა შეპირთეოგან. აწე გებძანებთ კარისა ჩუენისა ყმეძალ-ვეზირნო და სხუანო მოსაქმენო, დიდმან მოურავნო და მოკელენო, თქუენც ასრე გუთვეთ და ნურაოდეს ნუ მოუშალით და შეცდალებით. დაწერა ბძანება და ნაშანი ესე ქნსა: ტაო: კელთაა კარისა ჩუენისა შდივან-მწიგნობრისა თუმანიშვილის ბერთვილისაო. როსტომ (ჩართულთ).

განის აშიაზე: ქ: ჩუენ მეფემა მეფემ პატრონი თეიმურაზ გამცეგებთ სიმარნესა და ხარატობასა ამას თიბათვის ბ ქნს: ულზ: □.

ჩუენც ამ რიგად გაშტიცებთ თიბათვის ბ, ქნს უდგ, რა. გვარაიც ბატონის მამაჩუენის წყალობა უქნია და სიკილთა ამით და უშტიცებია ასე [ირაკლი].

მეორე გვერდზე: ქ: ჩუენ სამართველოს და კახეთისა დედოფალთ დედოფალი დადიანის ასული პატრონი დარეჯან ამ ბატონების წყალობის სიგულსა გაშტიცებთ, ისეთის ია, ქნს უდგ [დარეჯან].

ქ. ჩუენ ბატონიშვილი გიორგი ამ ბატონების ბძანების თანა-მოწამე გარ, ისეთის ია, ქნს უდგ [გიორგი მეფის ძე].

ქ ჩუენ ბატონიშვილი დავით ამ ბატონების ბძანების თანა-მოწამე გარ, ისეთის ია, ქნს უდგ [დავით მეფის ძე].

46. სითარხნის წიგნი როინ ჯავახიშვილისა მეფე როსტომის სადღეგრძელოდ გაცემული, 22×17,4 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1642, იანვრის 8. ქ: ესე წყალობისა და სათარხნისა წიგნი და ნიშანი გაბოძებული ჩუენ, ჯავახიშვილთ მანს, დავსებულთ, ბატონშან რაინ, შენ სანთელს ნასუადასა ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე კელმწიფეშან ბატონშან როსტომ ყარაის ნადირობა მოახრიანა და წელწედს თავს მესამეს დღეს ანდარა, და მთარეშ ცხენი შემოაძგერა, და მასი მტერი ავად ჯაკა, და მჭარ-ბეშე აცხენა. აწე ამათად სადღეგრძელოდ და გასამარჯუებლად ასრე გათარხნე ნათალიდების მესამეს დღეს და გაზაფხულ, რომე არაფერი ხარჭუენო ხათხაური და გამოსაღები არ გეთხოებოდეს და არც კარზედ კაცი მოგეუნოო, და ეოველს წელიწადს ნათალიდების დღეს სადმოად სკელავს დღეგრძელდე და მეფის როსტომის სადღეგრძელოდ ქმნე ყორანებე ორს მდრდელსა, და სადმალისან შენ და შენის ხასლის კაცი აქნებოდეო, როსტომ მეფე დოგეთ და ადდეო, ქუსი: ტლ: იანვარსი: ჩ: და ხურსიც შენ მაგეარად ჩუენ გაბოდებდეთ. როსტომ. მარიამ (ჩართულები). როინ.

47. სიგელი როსტომ მეფისა, 16,5×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება თითოეულის სიტყვის შემდეგ სამ-სამი წერტილი.

1643. ქ: სამდგრეთოს და ახლ შენს და დოთასოვს სვეგაძის გოდგრძის და შვრმახანის მამას შათაშს მასის გუნაოთის ბუსხანის მამისკან რაც წიდი მახუდამადეს, ანუ სასხლესმაკან და ან ზურებისკან, და ანუ ხადაბუსებისკან, და ახლა ბუსხანს და მასთა შიდით ნასლდგვან ქონდეს რამე, წიდთ ნახუდმი ასრეეე ეოველს კაცისკან უდიდებდით და სადაბდეთ შვრმახანისა და გოდგრძის შუადასთუის გუაბოძებაი სამრთდასი: ქუსი: ტლ: როსტომ (ხელჩართულათ).

48 სიგელი როსტომ მეფისა, 50,5×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებით იხმარება სამ-სამი წერტილი.

1643, მარტის 12. ქ: ნებითა და შეწევნითა ღ-თისაჲთა ჩუენ შეფემან, კელმწიფემან, ჴ-ტრონმან რ ო ს ტ ო მ, და ორ-ნ-ტ-მ-ნ მ-ნ ჩუენმან დედოფალთ დედოფალმან, ჴ-ტრონმან მ ა რ ი ა მ, ესე სიბოლოო გასთაკებული წყალობაჲ წაგნა და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერთგულთა და წესაბრალსა ნამსახურთა უმჯობესთა, ბ ა რ ა თ შ ვ ი ლ ს თ ა შ ვ ი ლ ს და შუიდთა თქუენთა ს ი ა უ შ ს და ი ე ს ე ს და დ ვ ი თ ს და ჩამოსაგდთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე მას ჟამსა, ოდეს მოგუდგებით კარსა და მამულის წყალობაჲ დაგუიჯაწეთ და ჩუენცა ვასძინეთ ჯა და მახსენებაჲ თქუენი და შეგიწყალეთ და გიბოძეთ დ ო რ ი ს თ ვ ს სამრთალიანი ს ი ა ვ ა ძ ი ს ბ ე ჟ ი ა ნ ს გერძა მამული გ ო დ ე რ ძ ე ს და შ ე რ მ ა ზ ა ნ ა ს მ. მას კერძს კარეთად სრულობით და უკლებ(ა)დ წყალითა, წასქუელითა, ველითა და ვენაკითა, სახნაგითა, ნასეფლითა და უსეფლითა, შენითა და ოკრითა, საძებრითა და უძებრითა, ვიდრე მთით ბრამდე უნაკლულოთ, ყოველის კეთილსურ უტიდებლათ და შემოსარჩლებელთა, მისაის სამრთლიანის სქმითა და სამზღურითა, ჯ ა დ ნ ა მ ი ს ნასოფლარიანად და მინდურიანად. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ-თ ჩუენისა ერთგულთა სამსახურისა შიგან. აწე მოგახსენებთ კარისა ჩუენისა ვეჭიდ-ვეზირნი და მდივანნი, დღეს, ვინ-ვინდა-ვინ იყოთ და ანუ დღეის წყალს ვინ-ვინდა-ვინ იქნებოდეთ, მერმე ესე ჩუენგან ბოძებული მამული წაგნი და სიგელი თქუე(ნ)ცა ისრე დაუმტკიცებთ და დაუმტკიცეთ, რომე რა რაჟამს ამა ჩუენგან ბოძებულს სიგელს შიგან სწერია, და ნურაღას ნურას მოუშალით და შეუცილებით, ოუანარ თანა-დგომისა და შეწევნისაგან კიდე დაიწერა ბრძანება და ნაშანა ესე ქ(ა)ს: ტ ღ ა, მარტს: ი ბ: კელთა მდივან-მწიგნობრისა უ ო რ დ ა ნ ს) შ ე ი ქ ა ლ ა შ ე რ (ნ) ბ ე ი ს თ ა □. (რებუსს ა წერია: ყაენის ფუხთა მტკერი როსტომ მეფე ვამტკიცებ). მარიამ (ხელჩართულთა).

49. სიგელი როსტომ მეფისა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს.

1643. ნებითა და შეწევნითა დვთისათა ჩვენ მეფეთ მეფემან, კელმწიფემან, ბატონმან როსტომ და თანამეცხედრემან ჩვენმან, დედოფალთ დედოფალმან, ბატონმან მარიამ ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასათავებული წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალდეთ და გაბოძეთ თქვენ, ჩვენსა ერთგულსა და წესისამებრ მრავალ-ფერად თავ-დადებათ ნაშრომთა ყმისა, სააკაძისა მოურავის შეილს ოარხანს, აოარიმს და შეილთა გოორგის და მამა-კალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთაგე მას ყამსა, ოდეს შენი კანა-ყოფი ევანე ჩვენს დედაჭმა კაერია და კალაბიგწყო, მოკვალეკი კარსა და იმას მამულისა სქმე კაკვასინჯვინეთ, მოკითხული გეკა-ვით და თქვენი მამა-პაპათ სკუერძო მამული ჭქონებოდა და ამისი მა-წყალება ბეერი გეყვნდათ, რაოქ ნიადაქ(sic) კილეგებ ცილებოდაი. ესე შე-კიწყალდეთ და გაბოძეთ თქვენი სამკვიდრო მამული ხანდაბი ხა-ვიდაძე დემურჩა, გვედრეთ უმპარძე დუთისა და დუწეს თქვენს მამულზედ რომე გოგია სახლობს, ესეგები მთის მხრთდის სამხრთლიანის □ სქმითა და სამძღვრითა, მთითა, ბარი-თა, წყლითა და წისქვილითა, ველთა და ვენახითა, შენთა და ოხე-რითა, ყოველთაურთ თქვენთვის გვაბოძებია სამკვიდროთ და საბა-დოდ. გქონდეს და გებედნიეროს ღორ ჩვენსა ერთგულად სამსახურ-სა შენს და არაოდეს არ მოგეშლოს არა ჩვენგან... დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქნე ტლა, კელთა კარსა ჩვენისა მდივან-მწიგნობრის თუშნაშვილის ბერთვედისათა. როსტომ. მარიამ (ჩართულები).

50. სიგელი როსტომ მეფისა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს.

1643. ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასათავებული წყალობის და სკიდდაო წიგნი და ნიშანი შეგიწყალდეთ და გაბოძეთ თქვენ, ჩვენთა ერთგულთა და მრავალფერად თავდადებით წესისებრივე ნამ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სხურთა ყმათა, ჯავახეთსა შინა ფარეშთა უხუცესს ხაიტარს, ძმასა შენსა ქაიხოსრო-ს, შვილთა შენთა ზურაბს, ჯავახს და მამაცთა სახლთა თქვენთასა ყოველთაგე მას ჭირთა, ოდეს მოგედექით კარსა და მამულს წყალობას გვიერჯუნით, გოთც არაგვის ერისთავს ზაალ და ცოტაშვილი ნოდარ უკუგვიდგეს. კახს ბატონს, ეს ქმნეს, შეეყარნეს და არაგუზედ მოგებება გიბედს, და კახი ბატონი უნდოდა ქრთალში შემოეყვანა და გებატონებინა, ნოდარ მოსულიყო და თავისი მოსამართლენი ხუეძეგები გვერდ იახლა, და ხოვლეს თქვენს მამულსა ჩამომხლარიყვნენ და თქვენთანაც სქმობა დაწყოთ, რომე ბატონს თეიურაზ გებატონებს უნარებთ და შემოგვყარენითო. ესე ჩვენ ქალაქიდამე შინაც ყმის ჯარით წამოგვდით, თქვენ წინ მოგეგებებინით, მიგეძღვინით, გებგემარჯვა და შეგარცხვინეთ, და ხეძეგ ხუცა ჩამოგეგდო, ხელთ დაგენარჩუნ და ყოველს კაცისგან უწინ მოგეგებებედ. ესე შორთა მოგითხრობდ გიყვით და (ი)ას ცისკ და ვეგთი თავთ თქვენი სამეგობრო მამულიდ იყო და მერმე სჯილდოდ გებოძეთ ამ ორისჯ სოფლის ნახევარი ყოველითურთ მრთლის სამრთლიანის სქმითა და სამძღვრითა, მითით ბრძანებისან თქვენთავის და თქვენთა შვილთათვის გვებოძებია სამეგობრად და სიბოლდად. გქონდეს და გებედნიერეს ღ-თნ ჩვენსა ერთგულად სამსახურს შინა და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომთა სჯეთა შენეთა მეჯუარეთაგან. ესე გებძანებთ კარისა ჩვენის გექიდე-გეზიარნო და სხვანი მოსაქმენო, გინცა ვინ იქნებოდეთ, თქვენცა ასრე დაუმტკიცეთ და ნურაოდეს ნუ მოიშლითო და შეცილებით, თვისიერ შეწყნისა და თანდგომისგან კიდე. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქსნ ქ-ლა, კალთის კარისა ჩვენისა მდივან-შეიწყნარის თუმანიშვილ ბერთვედისითა. მეფე ერთომ □.

51. სიგელი როსტომ მეფისა, 39×25 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1651. ქ: ნებითა და შეწევნითა დვთისაჲთა ჩუენ შეფეთა შეფემან კელმწიფემან, ხელმწიფემან რ ო ს ტ ო მ და თანამეცხედრემან ჩუენმან, ხელმწიფისა, დედოფალთა დედოფალმან მ ა რ ი ა მ, ხელმწიფისა ძემან ჩუენმან ხელმწიფისა ძისა მ ა რ ი ა მ ს ლ უ ა რ ს ა ბ ს ძემან ჩუენმან ხელმწიფემან ლ უ ა რ ს ა ბ ს ძემან მტკიცე და უცვალებელი სამკვიდრო და სიბოლო წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერგულთა და წესისებრივ მრავალფერად თავ-დადებითა ნამსახურსა ჴანგაჩაბ შვილს, ფარეშას უხუცეს ბ ე ს ს ა, ძმასა თქუენსა ქაიხოსროს, შვილთა ზურაბს, ჯავახსა, გაბრიელს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაკე მას ჟამსა, ოდეს მოგუდგეთ კრძალ და თქუენს სამკუდრო წ ო დ რ ე თ ა ს წყალობას გუღანჯუნით, ჩუენცა გიდგულით და გიგულსმოდგინეთ, ვისმანეთ ჴა და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ წ ო დ რ ე თ ს თქუენი სკვერძი სამკვიდრო მამული, არდახლანდაშალის მისედელათა, რასაც მქონებელნი ყოფილიყუნეთ, ყოველითურთ, მკვრდელი და გულთა-შიდაც თქუენი მუნდრი იყო, მაგრამ ამ კელად ვერ გებოძეთ, და ამის გარდასწერ გასყიდული და გაუსყიდელი მოათა, ბერათა, წყალთა, წისქვილთა, ვენახთა და ვენაკთა, შენათა და ბაღრათა, შესწყალთა და გამოსწყალთა, სამრთა და ურმრთა, სიძებრათა და უძებრათა ყოველითურ, რაც თქუენის ნათესავისგან გამოკეთილ უკლებრივ და უცვალებრად თქუენთუის და თქუენთა შვილთათუის გებოძებია სამკუდრად და სიბოლოდ, ვითაც თქუენვე შემკვიდრი იყო, ამად დაგმკვიდრეთ და ყოველ კაცის უცილებრად გებოძეთ. ბრძანებს და გებედნიერთ ღ-ან ჩუენსა ერგულთა ამისახურსა შინა და არსადეს არ მოგუშლას არა ჩუენგან და არა შემდგომად სხუათა მეფეთა და დედოფალთაგან. ჩუ გებოძნებთ, კარსა ჩუენსა ეყოფილ-ეზიარნ და სხუანი მოსაქმენი, ვინცა ვინ იეუნეთ და ანუ დაეის წყალი იქნებადეთ, თქუენცა ისრე დაუკვდრეთ, რა რიგადც ამა ჩუენგან ნაწყალობეგებსა ფარეშანში ეწერას, და ნურანადეს ნუ მოუშალთ და შეუცილებიეთ, თუანარც შეწევნისა და თანადგომისაგან ვიდეც დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქვს ტ ო, კელთაჲ კარსა ჩუენსა შდგან-მწიკნობრის თ უ შ ა ნ შ ე ა დ ი ბ ე რ თ უ ე დ ი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სიათა. თუ ამ მამულის სხუა წიგნი და საგლა გამოჩნდეს, საგდათა ამათა გაგვაცვალაა და მტკიცე ესეოდენი არას და გედეტ უნდა სამოდოდ გუოვდეს. |როსტომ|. მარიამ, დურასა (ჩართულები).

52. სიგელი როსტომ მეფისა, 61×58 სანტიმეტრი, დაწერილია ეტრატზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამსამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ამ სიგლით მეფე უმტკიცებს გიორგი ანჩაბაძეს და მის სიდედრს ელენეს მათ მამულს. სიგელი შეიძინა კავკასიის მუზეუმმა.

1653. ქ. სახელითა სახეარისა, არსება დაუსაბამოსა, დაუსრულებელებელისა ღ-თაისა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისა, თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ყოვლად წმინდისა ღ-თის მშობელისა, უმტკიცესად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა, მარადის ქალწულისა მარიამისითა, ძალერებითა ცხოველს-მოუოველისა ჯუარისითა, რომელსა ზედან განეხურნა ხატოასნი მკლავნი თუასნი ქრისტემან ღ-ან ხსნისა ჩუენისათა, ამითაის თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმინდისა წინასწარ-მეტყუელისა, წინამორბედისა ნათლის-მცემელისა იოანესითა და იოანე ქალწულ-მხსრებელისა, ცითა მობაძვითა, ღ-თივ ხელმწიფეულისა სვეტისა ცხოველისა და კუართისა სუეტდისა მარნ წმინდისათა, ქართლისა განმნათლებელისა ნინო დედა მოციქულისათა, ამა უოველთა დედით წმინდათა თავდებობათა და შუამდგომელობათა ესე უკუნისამდის ჭამთა და ხანთა გასათაებული მტკი(ცე) და უცვალებელი წესდებაი წიგნი და ნიშანი შეგეწერეთ და გიბოძეთ ჩუენ, ქართლის და ჯიქოთის, ორისივ ტახტისა მჭირავებენ, შეფენი მეფენ, კელმწიფენ, ბატრონნი რ ო ს ტ ო მ, თანამცხედრენ ჩუენნ, დედოფალნი დედოფალმან, ბატრონნი ს ო ლ ა მ, თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და ნამსახურთა ქმათ დ ა ვ ი თ ი ს ცოლეთეულს ე ლ ე ნ ე ს, ასრე რომე ქმრი ჩუენს სმსახურს ზედ კარგად მოგეგულათ, აბისაგ სიცოცხლეში თქუენის სმენეადრის მამულის წიგნი და საგლი გიბოძეთ. ჴუ მეორეც ობოლქუაენი შეგ აბრალეთ და გისმინეთ ჯაჭ და მოხსენება თქუენი, წასა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხდენდად და გასდარიბებად არვისს დაგანებეთ; თქუენი ქადი ჩუენს ერდგულს და გაზდილს ანჩაბაძეს ათხზს გიორგის მიეცით და შენდა შეიდად მოგეცით. თქუენი მამული, დღეს რისც მქონებელნი ხართ, ასრე კიდ შეიდად დაგიმეგობრეთ და გიბოძეთ, რომე დღის უკან არ(ს)ს კაცს თქუენთან კიდი არ ჭქონდეს და არც ვინ გამოითხოს. მრავლის კაცის გუთხოა თქუენი მამული, მაგრა თავ(ს)დ ორჯელ წელობად გიბოძებდით და შერმე ჩუენგანი ასეთი სიფიცარი კიდი გეწერთო, რომე ის სიფიცარი არ მოიშლებოდეს და ადარ შეგიშალეთ რა. აწე რისც მამულის მქონებელი ხართ, ყოველს მისს სამრთლიანს სქმითა და სამძღურითა, მითა, ბარითა, წელითა, წისქუილითა, ვენახითა, ეკლესიითა, სასაფლოთა, ჭალითა, სანადიროთა, საწელიწადოთა, საკოსითა(?) და ყოველს მისს შესავლითა და გასავლითა ამა თქუენის შეიდის ანჩაბაძის გიორგის ათუის გუბიბოძებიათ, ყოველს კაცს უტიდებლად. ვინც და რამენც ადამის მონათესავემან კაცმან ეს ჩუენგან ნაბოძები თქუენი მამულები მოგიშალოს, მასმცა რისსაც თუდაუსაბმო, დაურულებელი დ(ი) და ყოველი მისი წმადანი, სგეტი ცხოველი, დ(ი)ვ ადსრთებული, მდრთ(ს)ეს უტყდებული, წმინდა გიორგი ადგერდისა, ზეცისა და ქუეყანისანი, კორტელნი და უკორტონი. დამშტკიცებელნი ამისნი დ(ი)ნ აკურთხოს, ამან. აწე გიბრძანებთ, კარისა ჩუენისა ვეძიდ-ვეზარნი და სხუანი მოსაწყენი, თქუენც ასრე გაუთვალეთ და ნურდეს ნუ მოუშდეთ და შეიცილებით. დაიწერა ბძნვნი და ნაშანა ესე ქვს ტ(ო)ა, კდეთა კარის ჩუენის მდგან-მწიგნობრის შეიდის თ(ე)შნი შვიდის მწერლის გიორგი სიდთ. რისტო(ს) მარიამ (ჩართულები).

53. სიგელი როსტომ მეფისა, 18×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი.

§ 1654. ნებითა და შეწევნითა დ(ი)თისთა ჩუენ მეფეთა მეფემან, კელმწიფემან, ხელრთუმან რ(ი)ს(ტ)ო(ს) ესე წყალობის წიგნი და ნაშანი შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და ნამ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სხურთა ემთოა ჯვაჯაიშვილს ფარეშთ უხუცეს ვიტასა და შენთა შვილთა. ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე მოკითხულ ქმნილნი და თრიადეთს ოდითისა მოურხაბა თქუენი ყოფილობა და ჩუენც შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ სამოურავო ყოველის კეთილისგან უცილებლად და ვრდეს მოგეშალოს. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქნსს: ტმბ. ოსტრომ.

54. სიგელი ოსტრომ მეფისა, 43×22,5 სანტ., დაწერილია ქალაღზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება სამ-სამი წერტილი.

1636. ქ: ნებითა და შეწევნითა დ-თისაითა ჩუენ დ-თოვ გუარგუთანისძემან და ორისაგე ტახტისა და სპათ-ბატონის მხედრობელ მჭონებელმან, მეფეთ მეფემან, კელმწიფემან, ხელრთნმან რ ოსტრომ და თანამეცხედრემან ჩუენთან, დედოფალთ დედოფალმან, ხელრთნიმან მარიამ და ძეთა ჩუენთა, ხელრთნმან გიორგ[ი]ნ, ესე უკუნისამდე ყოფით და ხსოვნა კასთავებელი, მტკიცე და უცხვალებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და წესისგებრ მრავალფერად თავდადებით ნაშსახურთა, ჩუენთან ადრიდგან-შეზრდილთა, ჩუენისა ხუთიადის შემსახველსა, ჩუენის მარჯუნა-გალდებისთაჲს დიდად მოშკრინეთა და ძალის მიმცემთა, ჯვაჯაიშვილს დავით[ბ]ეგს და ბოქაულთა უხუცეს რანს, შაალთა თქუენთა ბოქაულთ უხუცეს ქახოსრეს, რეგოზს და მოშაგალთა სხლისს თქუენისთა ყოველთაჲ მას ჯამსა, ადგს მოგუელგებთ კარსა და მამულის წყალობას დაჴგეგჯნით, ჩუენცა ვიგულვებთ და ვიგულისმოგებთ, ვისმინეთ აჯა და მოსრენება თქუენი, მოკითხულა ყმენით და ჩუენს სახლზედა და ჩუენს ძისწულს მეფეს სუამნზედა ნამსახურნი ეყენით და ამთოს ერდგულობისთჲს ბატონს თეიშერაზს დაეტყუენით და ხორციაჲკაი ცოხეში ჩაგდებით და ბოროტისა და უდრეკს ფიცით დაეშჯებინ. მას უკან ებრიანს ღ-თ და ჯუენს ბედნიერობამან და ჩუენს სიძეუღრმან, სპაბატონის და ტახტზედ მოგუდით, და რომელიც ხელრთნ-უმობის სიქმე და ერდგულება იქნება-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და ჩუენს ერდგულობასა და სიამოვნესა და მადგმას ძალი მეცით, ჩუენცა შეგიწყალეთ და ამასად სამუქადად გებოძეთ სოფლები ანანაშია თქუენის ამაგრძნობელის ნათესაფის საკვრძო მამულით თ ძაძილ გალმა და გამოდმა. ჩუენ რომ ამ ქუეყანას საბატონად მოგედით, ყუელა თქუენ და თქუენს შვილი დაგემკვიდრეთ, ჯერეც რაც ბატონს დუარსებს თქუენის ბაძაშვილის ბერუგასოფლის ამაგრძნობელის ნათესაფის საკვრძო თ ძაძილ გალმა და გამოდმა ებოძებინოს მონასტრითა, სასოფლოთა, სასხლითა, მთით ბარამდისი ყოველითურ უნაკლულოდ თქუენთფის გუბებოძებია და თქუენთა შვილთთფის. სხუა ამის გარდასიდ რაცაესც ბატონმს ჩუენს ძმისწულმან მამს თქუენი ე(ა)ენოსნ გებეზაფა, რაც ამ ხანად მამულა თქუენოფი და თქუენის ძმებისთფის დაკუდის, ის სასწორაო არის. თუ ერთფის ქნათ, ერთად იყოს, და თუ არა და რაც მამს თქუენს დაკუდეს, ის გაიყვეთ და სხუა თქუენთფის და თქუენთა შვილთთფის გუბებოძებია, ბერეც უარდაჯი, რა რიგსაც საქართუელოდ დადებული იყოს და ხუხუჯარს ისე დადგას. ესენი გქონდეს და გაბედნიეროს დ-ნ ჩუენს ერდგულად სამსახურსა შინა და არადეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა სხუათა მეფეთა-მეჯ-ტრონეთგან. ამ გაბრძანებთ, კარსა ჩუენსა ყმქედ-გიზარსი და სხუანი მოსაქმენი, ვინც ვინ იყუნეთ და ანუ დალეს წყალს აჩეყნდეთ, თქუენცა ასრე გაუთავეთ და ნუროდეს ნუ მოუშალეთ და შე(ე)ცილებით. შეწყენასა და თანდგომასაგან კიდე. დაწერა ბძანება და ნაშანი ესე ქუს ტმდ, ყლეთა კარსა ჩუენსა მდაგან-მწიგნობარის თ უ მ ა ნ ა შ ი ა დ ა ნ ბ ე რ თ უ ე დ ი ა ნ ი თ ა [რუსთ]. შ ა რ ა ვ მ (ჩართული).

ვახტანგ.

55. ქავთარიას სიგელი. დაწერილია ქაღალდზედ მრგვალის მხედრულის ხელით და შავის მელნით, ნიშნებით იზმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. აქ მოხსენებული ლევან ლიპარტიანი არის ლევან მე-II და ამიტომ სიგელი უნდა ეკუთვნოდეს 1628—1657 წლებს. ეს და ამას ქვემოთ მოყვანილი რვა სიგელი დადიანებისა გადმოვწერეთ ძველ სენაკში იპაურის ბლაღოჩინის ქავთარაძის დედნებიდან.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1628—1657. ქ. სანგლითა დ-თისთა გსე დწერილი წიგნი სამგზადრო, მტკიცე, უქნეველი, მაზედ შემოდგებელი, დრო დაგებე(ლი), ტყეური, ესაშუსო, სიტყვათ სრულ ქმნილი და საქმით საბოლოოდ გასათებელი, ესე წყალობისა წიგნი დაგიწერეთ და გაბოძეთ ჩუენ კელშეწეფემან დადიანმან პატრონმან ლ ე ვ ა ნ და პირშემოსმან ძემან ჩუენმან პატრონმან ა ნ დ ქ ი ს ა ნ დ რ ე და მ ა ნ უ ჩ ა რ შენ განდელსა ქ ა ვ თ ა რ ა ი ს ი ო რ დ ნ ე ს და შენსა შვილსა ი ო ვ ა ნ ე, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ყოველთაგე ასრე და ამა პირსა ზედა: ძუელად მაცხოვრის სენაკისა განდელობაში პაპა ჩემსა ბატონს მ ა მ ი ა დ ა დ ი ა ნ ს უბოძებია თქუენთუის და აწ ჩუენ ახლად გაგეახლებია და დაგეშენებია შენთუის ასრეგრამე, რაც საგანდელოო კაცი, მამული და შაჭა იყოს და ბატონის პაპის ჩემის წიგნში წაგწერას, ჩუენცა ასრე გვაბოძებია, არავისგან გამოგერთვის, არას დადანიას გვარისა მებატონისაგან, არცა წინაძღვარისაგან და არას კაცისაგან არ მოგეშალოს, გვაბოძებია და გაბედნიეროს დმერთმან ჩუენის ეროგულობისაგან. არიან ამისნი მოწამენი ბ ე ს ტ ა წუდუკაძე, რ ა მ ა ზ ი ჩ ი ა და ხ ი ხ უ ჯ ო დ ი ა. აწ ვინცა ეს ჩუენგან და გარეგებული კანდელაობა და სავანდელოო მოგაშალოს, რისხვასცა თავად დმერთი და ეოველნი მისნი წმიდანი, ზეცისანი და ქუეყანისანი, უპორტონი და პორტიელნი. ხელს აწერს ხელმართულათ: ლ ე ვ ა ნ.

56. გუჯარი რატიანთა, დაწერილია ქაღალდზე, სიგძე აქვს არშინი და სამი გოჯი, განი $3^1/_2$ გოჯი. წერა ნუსხა ხუცურია, საკმაოდ ლამაზი; მელანი მეთაურის ასოებისა წითელია, ტექსტისა—შავი. დროთა ვითარების გამო გუჯარი ალაგ-ალაგ ცოტა დაზიანებულია და ზოგიერთი სიტყვა აღარ განირჩევა.

ამ ერთს გრაგნილზე მოთავსებულია არა ერთი, არამედ სამი სხვა-და-სხვა დადიანის და სხვა-და-სხვა დროს გუჯარი, მაგრამ ხელი-კი სამისავე ნაწერისა ერთგვარია, ტყობა, სამსავე მთავარს ერთი და იგივე კაცი ჰყოლია მდივნად, ანუ მწერლად.

ფრანგული თარგმანი ჩვენის გუჯრისა შემოაქვს თავის არხეოლოგიურს მოგზაურობაში განსვენებულს ბროსსეს (იხ. Voy-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

age arch. IX Rapp. p. 39—43), მაგრამ როგორც გუჯარი კი არა, არამედ როგორც წარწერა წაჩხურის მთავარ-ანგელოზის ხატისა. ეს გადუცია მისთვის სამეგრელოს უკანასკნელს მთავარს დავით დადიანს. თვით ბროსსეს არც წაჩხურის ხატი უნახავს და არც ეს გუჯარი. ჩვენ ძალიან ვეჭვობთ, რომ ამ გვარი წარწერა მართლა იყოს წაჩხურის ხატზე. ჯერ ერთი, ასე გრძელი წარწერა ძნელად თუ რომელსამე ხატზე დაეტევა, რაც უნდა დიდი იყოს ხატი. მეორედ, თვით ბროსსესთვის გადაცემულს ასლში არის ნაჩვენები დადიანების ხელის-მოწერა და ბეჭედი, რომელსაც ხატზე ადგილი არა აქვს. ამიტომაც, ჩვენის აზრით, ბროსსეს ჩავარდნია ხელში პირი ჩვენის გუჯრისა და არა წარწერა ხატისა.

ეს გუჯარი ფრიად საყურადღებოა ჩვენთვის. პირველად მიტომ, რომ აქ მოხსენებული ფაქტები ემოწმება ჩვენს მატიანეში მოთავსებულს ცნობებს და ამით ამტკიცებს იმათს სიმართლეს. მეორედ იმიტომ, რომ აქ აღნიშნულია ზოგიერთი დაწვრილებითი ცნობა, რომელიც არ მოიპოვება სხვა წყაროებში, და ამით ავსებს ჩვენს ცნობებს. გარდა ამისა, გუჯარი ჰშველის დადიანების შთამომავლობის გამოკვლევას. ბროსსე ხშირად უჩვენებს თავისს ნაწერებში ამ წყაროს და ამაზე ამყარებს ზოგიერთს შემთხვევაში დადიანების „გენეალოგიურს ტაბულას“ (იხ. Hist. de la Géor. t. II. liv. I. p. 259, n. 3; 278—280; 647).

მით უფრო სასიამოვნოდ მიგვაჩნია ამ გუჯარის ხელში ჩაგდება, რომ ბროსსეს თვით დედანი არ უნახავს და იმის ასლში, როგორც ეტყობა, ზოგიერთი ფრაზა და სიტყვა გამოშვებული ყოფილა. უკანასკნელი ხელის-მოწერა ნაჩვენები არ არის და ამიტომ არა სჩანდა, რომელს დადიანს ეკუთვნოდა ბოლო გუჯრისა. არის ორიოდე ისეთი ადგილიც, რომელიც ეხლა არ განირჩევა, მაგრამ ბროსსეს ასლში ყოფილა. უმთავრესს განსხვავებას ბროსსეს თარგმანისას ჩვენს სხოლიებში ვეუჩვენებთ. კილო და ენა ჩვენის გუჯრისა, როგორც ბროსსეც შენიშნავს, მართლა სავსეა ახირებულის ფორმებით და გრამატიკულის უკანონობით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამ გუჯარში მოხსენებული ლიონ დადიანი არის ლევან I, მამია III-ის ძე. 1546 წ. ლევანი შეიპყრა ბაგრატ III, იმერეთის მეფემ, და დაუპატიმრა გელათს, მაგრამ ხაფილანდრე ჩხეიძემ გამოაპარა ლევანი და მოიყვანა ახალ-ციხეს. შემდეგ ლევანმა ათაბაგის და გურიელის დახმარებით დაიჭირა ოდიში. 1569 წ. ლევანმა ვერ გაუძლო იმერეთის მეფის, გიორგი მეორის, და გურიელის გიორგის ბრძოლას და წავიდა სტამბოლს. ხონთქარმა მოსცა აზორუმ-ტრაპიზონის ჯარი და ლევანმა ხელმეორედ დაიჭირა ოდიში. ლევანი მოჰკლეს ნადირობის დროს 1572 წ. ხომალდების ჩუქება ლევანისათვის არ არის მოხსენებული ქართლის ცხოვრებაში (ქ. ცხ. ტ. II, გვ. 190—192, 276—278).

ლევან პირველის შემდეგ დადიანობა ეჭირათ მის შვილებს —გიორგი III († 1582), მამია IV († 1590) და მანუჩარ I († 1611). მამიას და მანუჩარს ჩვენი გუჯარიც იხსენიებს. მანუჩარ პირველის შვილი და მემკვიდრე იყო ლევან II, რომელსაც ეკუთვნის პირველი ნაწილი ჩვენის გუჯრისა. ლევან II დადიანად დაჯდა მამის სიკვდილის შემდეგ 1611 წ. და მიიცვალა 1657 წ. ცოლი მისი ნესტან-დარეჯანი, რომელიც ჩვენს სიგელში მიცვალებულად იხსენიება, მოკვდა 1539, თუ 1540 წელს *). აქედან სჩანს, რომ პირველი ნაწილი ჩვენის გუჯრისა დაწერილი ყოფილა 1639—1657 წლებში. გასაკვირველია მხოლოდ ერთი გარემოება: ნესტან-დარეჯანი აქ კახელ ქალად, ანუ კახელად იხსენიება—„და მეცხედრისა ჩუენისა ნესტან-დარეჯანისა კახელისა სულისა საკრად და საოხად“—მაგრამ, როგორც ვიცით, ლევანის ცოლი, ნესტან-დარეჯანი, ჭილაძის ქალი იყო. აქ, ჩვენის აზრით, შეცდომა უნდა იყოს და შეცდომა მით აიხსნება, რომ ლევანის დედასაც ნესტან-დარეჯანი ერქვა, და ეს ნესტან-დარეჯანი მართლა კახელი იყო, ასული კახეთის მეფის ალექსანდრე II-სა. მწერალს ვინაობა ამ ორის ნესტან-დარეჯანისა აურევია. ბროსსეს თარგმანში, როგორც მოვიხსენიეთ, სიტყვა „კახელისა“ არ არის.

*) Hist. de la Géor. t. II. liv. I. p. 647.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლევან II სიკვდილის შემდეგ დადიანად დაჯდა ლიპარიტ III, მაგრამ ალექსანდრე მეფემ იმერეთისამ ლიპარიტ განაძო და დასვა ვამეყ III, რომელსაც ეკუთვნის მეორე ნაწილი ჩვენის გუჯრისა. ვამეყი იყო შვილი პირველ ლიპარტიანად ცნობილის გიორგისა. 1660 წ. (ვახუშტის ცნობით 1661 წ.) ვამეყი გადაადგდო ვახტანგ V, ანუ შახნავაზმა, და დადიანად დასვა შამან-დავლე, ანუ ლევან III, იესე ბატონიშვილის ძე. ლევან III ანუ შამან-დავლე მიიცვალა 1680 წ. ვამეყ III დადიანად იყო 1658—1660 წ. და მეორე ნაწილიც ჩვენის გუჯრისა ამ წლებშია დაწერილი *), ხოლო უკანასკნელი ნაწილი ეკუთვნის შამან-დავლეს, ანუ ლევან III, და დაწერილი უნდა იყოს 1661 1680 წლებში. ვამეყის ცოლი ელენე სვიმონ გურიელის ასული იყო. თინათინი, ლევან მესამის ცოლი, იმერეთის მეფის ალექსანდრე მესამის ქალი იყო, სხვა დაწერილებითი ამბები თვით ჩვენს გუჯარშია მოხსენებული.

I. 1639—1657. ჯ შენ დუთაის წინაშე დგომისა, სანუარისა და ხასუს შენიერისა, დადგების მიცემისა შემძლებელ მჭვინდო, ძლიერებით და სიტკბოებით მოუკლებელო, ცეცხლის-ფერად (ც'ცხლის ფერად) მჭეველო ზეცის უსხეულოთა ძალთაც, ერის მთავარო [1]), მთავარ-ანგელოზო წარჩინებისაო, რომელსა ძალ-გიც მეის მის წამს შემორებაჲ ცის კიდის კიდემდე, და სწრაფით რბინ ბრძანება შენი, მაქედ და კიბრაელ მთავარ-ანგელოზო, ჩვენ შინაშინ ოქვენშინ, და მოსვემინ, და შეგედრებელმინ სიწმინდის შენისამინ, ცეკა-ფერუთა შენითა მინდობილმინ, კელმწიფეგმინ, მრავალჯერ გამრჯენებულმინ, დადაენ მინ-გურიდმინ, ბატონშინ დევენ,— შემოგწირეთ მცირე და კნინი ქრე ძღუენა, ესრე რომე ვიეს ჩუენის დაო ნ(ჱ)ც დადაენი სტანბოლს წინულს, და რაც იდაშს ბატიოსანი სიდრეები უოფილა, იმისთჳს ზოგს ოცი, ზოგს ათი, ზოგს ხუთი შეუწი-

*) Ibid. იხ. აგრეთვე ქ. ცხ. ტ. II, გვ. 248—249.

[1]) ბროსსე თარგმნის: ზეცის უსხეულოთა ძალთა ერის მთავარო, (toi le chef des legions immatérielles du siel...).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაგს; ამ მთავარ-ანგელოზისა წარსულისათჳს შემოუწერავს წარხურვადი, და მისი შვილი[2]) კ ა ს ტ უ და მასი ძმა ქ რ ი ს ტ ე ფ ო ზი, ორმოცდა-თორმეტი მოსახლე კაცი ორი სასახლეთ. და ქრისტეფორე სტანიოლს წაუტანიათ[3]), და აქ ჰპოვნეს წყნარს გამარჯუებია, და აშათი ძალით[4]) გამარჯუებული მთაზედა, და ცხრა ხომალდი ბერძნების ხუანთქარს წყალობად მიეცა, და მთის აქეთ წამობრძანებულა, ქრისტეფორე აქ სტანიოლს დაუგლია ხომალდების წინამძღურად, და მდაბიონიც უბოძებია, და უფროსობაჲ ხომალდის. ასრე შეუწერავს ეს რატაა, რომე მზის და წყაროს მეტი მას კარსე არაჲ მიდგეს რაჲ, არც დაწერვაჲ, და არც გაღრაბებაჲ, არცა ნაუშვილევი, და არცა ბეგარაჲ მრთობაა, და ასრე კარგიაო. ეს ძველი წიგნები ვახსენთ დაღან დადახან, მამის და მანუჩარ, და მამის წყნის[5]), და მთაკითხული ვქმენით და წიგნებიცაჲ ვნახეთ, ასრე შეწერული ვპოვეთ. ჴწე წყნის ახლა განკვეხლებაა ეს შეწერული წიგნები, და ის ერის თავისა[6]), ჰაერის მთავარ-ანგელოზის და მთავარ-ანგელოზის წარხურის სიგრძისათჳს, ხატისათჳს შეგწერავს რატაა, გაბრიელ და ქაიხოსრო, და მასი შიდა ჰპჴუნაჲ მისი ყმათა, ორა სასახლეთა, ყმათ თავს შემოკრებულა წყნით სადღეგრძელოდ, განსამარჯუებელად და დღეის წყნისა წარსამართებლად, და შეცქერასა წყნისას, ნესტან-დარეჯანისა კანელის[7]), სულის სიკეთად და სიხარულ, და გან-

[2]) დედანში უქარაგმოთ სწერია: დამსრვილი.

[3]) ბროსეს თარგმანში სიტყვები „ორმოცდა თორმეტი მოსახლე კაცი ორი სასახლით“ გამოშვებულია.

[4]) ბროსეს თარგმანში: „ღვთის ძალით“ (par la puisance divine).

[5]) ბროსეს თარგმანში სიტყვებიდან „და ასე გაუროგებიან“—აქამდე გამოშვებულია.

[6]) ბროსეს თარგმანში უკანასკნელის სამის სიტყვის მაგიერ სწერია „ისრის“ (d'Jser), ესე იგი პირველი ორი სიტყვა შეერთებულია და მიღებულია საკუთარ სახელად. ავტორი იქვე შენიშნავს, რომ ეგ სიტყვა, რას ნიშნავს, არ ვიცით.

[7]) ეს სიტყვა ბროსეს თარგმანში არაა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სანთაებლად სულისა მისისა დღესა მას დადსა განკითხვისასა, ასე რომე ეოველს წუდიწად სულის-წმინდის მოსვლის დღეს ცხრად მდგელი და მთავარი ჯამსა უწორგებდეს, თავთა რატია და სხვანი ხუცები. მას კარზე არავერი(sic) მოდგებოდეს მზისა და წუმის მეტი, არც დაწერვა და არცა გასრიბებაჲ, არც ნაუშეალეგი, არც ბე(გრა)... გაგრიგებაი... ასე რომე ხატა-საყდრისათჳს სამსახურები, მთავარ-ანგელოზისათჳს პატივი დაჯეს. აწე რამინც ძეშან და გგარ-შან კაცისშან..[8] ეს წუწნგან გარეგუნული მოგიშადოს, მასაც მოეშალების ეოფაჲ და სიცოცხლე...[8]) დამშტკიცებელნი ამისნი ჯუართხნეს დმერთმან, ამინ[9]).

ბოლოს ახის ბეჭედი, რომელზედაც მხედრულად აწერია: „დეეგან დადიანი“, და შუაში კიდევ რაღაც თათრული წარწერაა. ბეჭედის შემდეგ მხედრულის ხელ-ჩართულით სწერია: „დეეგან“.

II. 1658—1660. ბრძანებითა დუთასთა ჩუნწნ დუთაჲ ადმატებულმან, დუთაჲ დამჯარებულმან, დ ა ვ ი თ მ ან გ ა მ ე ე, ადალ ბაძის ჩემის შეალი, დ ა დ ი ან ბატონი დ ე გ ე ნ, მიიცვალა, მაშან ადექსნდრე მეფე მოჲიყენეთ, ჩუნწნ გაგზატონდით ადიმს, დაგაჯარეთ დადიანობაჲ. ამასობაში გამოვიდა სხნი და ჯამი, აქლმწიფეთ აქლმწიფე, მეფეთ მეფე, ბატონი ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე, მიიცვალა, და გიჯულეთ და გიჯულსმოდეგინეთ, დაგაჯარეთ სრულიათ (ს'თ) ამერეთი და გაგზატონდით ამერეთს, და გაგელაშქრეთ გურიას ადამით და დიხთ-ამელაით(sic); ქაიხოსრო გურიელი კარდაგაგლეთ, ჩუნწნი ცოდის ძმაჲ დ ა მ ი ტ რ ა გ ურ ი ე ლ ი გაგზატონეთ გურიას. აწე ჩუნწნ აქლმწიფეთ აქლმწიფეშან, მეფეშ, დადიან-გურიელშან, ბატონშან ვ ა მ ე ე და თანა-მეტნდრეშან ჩუნწნშან, დედოფალთ დედოფალშან, ბატონიშან ქ ე ე ნ ე შ მოკითხულ ყქენით წესჩურას: ხაჲა ჩუნწნი დ ი ად ნ დ ა ჲ ნ ი სტანბოდს წესჩალეთ, მანი გამარ-

[8]) აქ და სხვა ამგვარს შემთხვევაში ჩვეულებრივი გრძელი წყევლა არ მოგვყავს.

[9]) სიტყვებიდან „მის კარზე არაფერი“ აქამდე ბროსსეს თარგმანში გამოშვებულია.

ჯუბისათვს რატა შეუწირა მთავარ-ანგელოზისათვს წმინდა ქრისტეშობა...*) ჩუნი ასეთ შეგუწირავს ბრაქედ (წმინდა) და მისი ძმის-წული ბუნაო სახლათ და მისი შემოსაფალათ ჩუნდა სადეგრძელოდ და ცასმარჯუბედ. და რაც ზემად დეგინ დადიანის დაწერილი ამ წიგნშიდ სწერია, ისრე ჩუნც ვანგუხდებია მისი ბრძანებაჲ. ვინც და რაშინც ძიმნ კაცესამნ ეს ჩუნნგან გარეგებული მოშალოს, ასამც შეიშლებს ჯუმლისა ქრისტიანობისაგან, ჩუნი ცოდვის მუქმად(81ი) ვანიკითხეს, ამინ და კირაალეისონ. ხელ-ჩართულად ხელს აწერენ: „ვა შეე. ქდეგ“ **).

III. 1661—1680. ოდეს ბატონი დეგინ დადიანია მაიცვალა მეფე ვახტანგ მტერა იყო, დიდის დაშქრით წაჰფიდა, ოდაშს ჩამოვიდა, ვამეე დაბრტიანი გაბატონა, ოდაშის ბატონობაჲ მისცა, მე გარდამგდეს, და მე, დეგინ დადიანის ძმისწუფალმან, იესე ბატონი შვიდის შვიდმან, შვიდვაგეშ, ქართველი წავედი. ქართველმა ბატონმან ისპაანს საყანოში ბედნიერს ცხოვ სწორს კედმწიფეს ბატონს ყანეს შემხუნჭეს, ყანმან ბრძანებითა მისითა თავად ქართველი ბატონი შარნაზ ***) მეფე და მისი ლაშქარი გამოგატანა, და ამერეთს და ოდაშს გამოეძახა, დიდის დაშქრით ამერეთს ჩამოვიდით, ამე-

*) ბროსსეს თარგმანში სიტყვებიდგან „მისი გამარჯვებისათვის“ აქამდე გამოშვებულია და ამის მაგიერ და აგრეთვე იმ სიტყვების მაგიერ, რომელიც ეხლა გუჯარში აღარ განირჩევა, სწერია, რომ სახსოვრად თავის გამარჯვებისა მას (ლევან დადიანს) ნამდვილს სიგელში დაუწერიაო **(en memoire de ses succés, il était écrit dans un acte authentique)**. მერმე მოყვანილია ზემო ნახვენები „ჩუნნ ეხლა“ და სხვა.

**) ბროსსეს თარგმანში სწერია: „ვამეყ ლიპარტიანი“. ჩვენ მეორე ხელ-ჩართული ეღნენდ წავიკითხეთ. ამ ქამად ხელში აღარა გვაქვს დედანი, რომ ეს სიტყვა ხელმეორედ შეგვემოწმებინა. ამიტომაც არ შეგვიძლია გადაჭრით თქმა, რომელი კითხვა უფრო მართალია.

***) აქ იგულისხმება შახ-ნავაზ, ანუ ვახტანგ V.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რეთი შეეშვნ მისოჯს დააწერა, და მისი შვილი ა რ ჩ ი ლ გააბატონა, ამიერთიდამ ოდაშს ჩამოვიდა, ვ ა მ ე შ ე დ ა ვ ი ნ ა გრდაჯგდო. ოდაში, ჩუნჩნა სპატონო, ჩუნჩნ გუბოძა, და გაუბატონდით ოდაშს. მოკითხული ვქენით წაჩხურის: ძუნდოვგან დ ი ო ნ დ ა ვ ი ნ ა სრანიდოს რომ წასულა, სუნთაქარს წინაშე გამარჯუნებია, მაშინდა შეწირული ეოთელა, ამ დღის გამარჯვებისთჯს შეუწირავს რ ა ტ ი მისი უმთა, მდივანი ეოთელა ქ რ ი ს ტ ე გ ო ჩ ი, რ ა ტ ი სრანიდოს წუტანა, და ბეღნიერს ხუნთაქარს წეფლობად დადიანისოჯს ხომალდები უბოძებია, მის მაგიერად აქ სრანიდოს დაუგდია ხომალდის წინამძღრად, უბოძებია ხომალდი მდივნ ი ო ნ ს, მეზობლ და მოალრობ ს. ახლა ჩვენ გიგულეო და გიგულისმოდგინეთ, როგორათც შეწირული ეოთელა, ისეთე ხატს შეეწირეო, ზემოთ ამ წიგნშად დ ე გ ვ ი ნ დ ა დ ი ა ნ ს გუწერია, ისე ჩუნჩნ ნება დაჯრთავს და შეეწირავს გ ა ბ რ ი ე ლ, რ ა ტ ი ა და ბ ა ბ უ ნ ა ჲ მისის ეოველისეერითა, ჩუნჩ კელმწიეეს, დ ა დ ი ა ნ ს, ბატონს დ ე გ ვ ი ნ ს, და თანა-მეცხედრეს ჩუნჩსა, მეფის ალექსანდრას ასულს, დედოფალს, ბატონს ო ა ნ ა ო ს ეje), გუბოძებია ბ ა ბ უ ნ ა, რ ა ტ ი ა ხ ა ჯ ს, ხომალდები სადც დადგეს, ტეყეურს და მორჯულს, ანაკლიას, ხორგას, მდივნობ ს, მებაჟობ ს, ჩუნჩი სახლის მოალრობ ს, მოალრეუხუცეს გრეო, მოალრეს უფრთხობ გუბოძებია. რდესც ხატი იდოცა, მის(ე)ინდობის მეტი სხეა მართებლობა არაფელი ეთხოეა, და სულის წმიდის მოსვლის დღეს ცხრა ხუცებით ჯმის სწირვედეს, საწირავა ბატონშნ უნდა უბოძოს. ვინც ა რ ამ ხატს ძეშნ გაცასიშნ... ჩუნჩი შეწირული გამოსწოროს... მის(ც ურისხვებს მოჯარ-ანგელოზი წაჩხურაის მიქელ და გაბრიელ...*)"

ასე რომე ქრისტეკოხი ჩუნჩი ბაბის ერდგული ეოთელა, შერმე და სხვანი მამა-შვილი ერდგული ჩუნჩი სახლის არის ბ ა ბ უ ნ ა, რ ა ტ ი ა... ასე რომე ხატის სამსახურები**) და შემდგომი დადი-

*) აქ გაგრძელებულია ჩვეულებრივი წყევლა.

**) ბროსსეს ნათარგმნში სწერია: „და ეხლა პაპუნაჲ რატია მსახური არის ხატისა". (et maintenant Papouna Ratia est le ministre de l'image).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნისგან, ძუძლად დაიო დადაიისა, და დუკანისა, კამეფისა, იესე ბატონიშვილისა, ჩუნენც ძველ წეკვსს ვერ შევარდით, მათი გრაგნებულებაჲ ჩუნენც ვერ მოაშლიეთ, ჯერ არის ხატის ერდგული და წარული მთავარ-ანგელოზისა, და მერმე ჩუნენი სხლისა ერდგული არის. ეს ძველი წეკვა და ახალი წეკვა მას მიეტევს, ვინც ეს სიგელში სწერია, მოშლიოს,..*) ხელ-ჩართულად ხელს აწერს: „დ გ ვ ნ დ ი ა“ **).

57. განჩინების წიგნი, როსტომ მეფის დამტკიცებული, 43×15,6 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით, ნიშნებათ იხმარება ხან ორ-ორი და ხან სამ-სამი წერტილი.

1656, თებერვლის 28. ქ: ჩუენ დავსხედეგმან ჯ ვ ნ ხ ი შ ვ ი დ მ ნ ს ბატრონმან რ ო ი ნ და ძდიპლომან თ უ შ ნ ი შ ვ ი დ მ ნ ბ ი რ თ უ ე დ მ ნ კელმწიფის მეფის ბატრონის რ ნ ს ტ ო მ ი ს ბრძანებითა ბ ნ ო თ ს ჯნაურისშვილის ბ დ ო რ ძ უ ლ ი ს მ ს მ უ ე ს ი და მათ ძმო სისძრთლოდ და გ ნ ი ს ბ ნ უ ნ ს ნ ქ ი ს შ ვ დ ე ბ ს სქმეზედ დუსხედით დ-ს შაშს ქუეშე. სრჩელი და სხჳვრი ორთეკსი გჳეკონეთ. ბერონ სრქასი შვილუბი და გრისენი მაწუხედ ესრჩეოდეს. აქმდი შუუტეობრად ვითუენით. ახლა კაცმა გუთმო, ეს მაწუბი სკგრისო ეოფილო და ორთ შ უ ს ნ ი ნ ი ნ ი ს ი ნ ი ს ი ნ ი ს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ადგილებსა და ციხესიმაგრეს ჭრილდა ორთაშუა და ტილობა არ გაეგონათ გარისქელთაგან. რადგან ამდენი კაცი მოწამობდა, ფიცით ადარ უნდოდა დაეგდოთ გარისქელთათვის და ისრე უფიქრებიათ ორთა-შუქელთათის უნდოდა დაეუნებებინა, მაგრამ გადეგე ბერეთის ეზოსურაშენიდან ესმეუკა და მისი ძმისა ძმაზედ ჩამოყოლეო, რომე ფიცი დაენებებეო ჯარუნ სარქისა შვილებსა და გარისქელთა, სამი მუშკეთლი მოდებული(sic) კაცი მოეფერდა დაედგეთ, გარეშემოს შეხობილი ეშოენა და ზემოგარისქელი მეშვიდრე შეგდებული კაცი. და თუ ეფიცა, სადც გაეყოლათ, დაეწერათ, მაგრამ ტილოსწყობა იო და ეკლარ დაითცეს და ვერც მოწამე აშოენეს. აწე ესება უეყლა კელმწიფემ გასინჯა, და რადგან არც ამის წინათ ეთფილიო ტილობა და ვერც მოეფერი აშოენეს, კელმწიფემაც გამტეკნეს. ჩუენც და სულ თემის კაცმა. და დარჩა ბერეთის ეზოსურაშენიდთა, და ორთა-შუქელთა დღეს და დღეის უკან ბერეთის შეტს სხუის ბერეთა შეედათ ამთან კელი არა ჭრილდეს, და არცა ვის სხუის თემის კაცსა. ადგილი და მიწაც ორთა-შუის არის და კლეზიც თვისი დაუსხლებიან. დარჩა მამუკა ბლოძელსა(sic), გიორგის, ტეოსის და გულბოს ამ წესითა, რომე გვრაენ ესრჩლოს. ქვნა ტმლ: თაბაითუს კ[illegible]. ☐. ბეჭედს აწერია: ყაენის ფერჯთა მტუერი როსტომ მეფე გამტკიცებ. [illegible]. ☐

აშიაზე მიწერილი აქვს: ქ. გარისიელ ბერუნ სარქისის შვილები ბროდძელს ორთა-შუა მიწებს შესრჩებოდენ. მოგეადენ ჩუენთან, ვალებრგეო. ბროდძელმა ეს განაჩენი წერილი მოატანა, ბატონს უჩუენეთ და ბატონმაც ეს სამართალი ადარ მოშალა. ჩუენც ესენ სამართლეთ ორთა-შუა მიწება ბროდძელს დაენებეთ ეოფალის გაცის უცილებლათ ქვნა: ტნაო: თაბაითუს: ჯ. ☐. ბეჭედს აწერია: მოსავი დ[illegible]ის მდივანბეგი... (სახელი არა სჩანს).

58. განჩინების წიგნი როსტომ მეფის დროისა, 26×11,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. როინ ჯავახიშვილი ცნობილია სიგლებში 1641 წლიდგან და ამიტომ განჩინება უნდა ეკუთვნოდეს 1641—1658 წ.

1641—1658. ქ. ნებითა, შეწევნითა დ-თასთა დაგსხეთ ჩუენ ზედა ნებანი(ცი) ბატონი ქოთლიკოზი, ბატონი ამილახორი და ბოქაულთა უხუცესი დავით და ჯავახ შვილი და გრიგორ ძე(ცი) სასამართლოთ. ჯავახ შვილი რომ მრავალს ჩიდა გლეხ გრიგორ ეოვნის და ამისი ასრე გაჩინეთ: თუ დაიფიცოს გლეხმა თორმეტის თავის ამხანაგის ხსნაზედ შეიძინოს, ექვსის შესხუელებულითა, რომ ჯავახ შვილს ამ(ს)ი(ს)ი კაცი არა ჰქონდეს. თუ ვერ დაიფიცოს, სჯულდა უზდოს, და სახლისა ბატონსმან იცის. ვინც ამ ბრძანებას გარდვიდეს, რომ ტოთ შეთის შემცოდე იქნების. რომ.

59. წერილი როსტომ მეფისა როინ-ბეგ ჯავახიშვილთან, 26×18,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრული ხელით. ნიშნებათ იხმარება ხან ორ-ორი და ხან სამ-სამი წერტილი. წერილი ეკუთვნის 1641—1658 წლებს.

1641—1658. ქ. მესტუმრეთ, ჩუენ მაგიერად ჩუენსა დიდსა ამილას დარბაზს მდივანბეგს ბატონს რომ ბეგს მრავალი მოკითხუა მოახსენეთ. მერმე იესე გრიგორიანც ჰქს ამ რიგი ამბავი გუგეგონეთ, რომე ვითომ მისდ თავის მესახლეებს მოუკლავსთო და მაგისთანა სიქმე უქნიათ, რასთვის თქუენც არ შეგუებიეთ? ან აწე თუ კე მაგრიგი სიქმე ქნილ იყოს და მართალი იყოს, ასე ქნილია თქუენცა, რომე ვინცა-ვინ ამისი უქმები და მოსახსენებელი იყუნეს ვინმე მოგიყუანო კუნდა, ნახეთ და შეიტყეთით, მართლა, ვინ არიან ვინ არა და ან ამისი თუ რამ სჯულნელი, იარადა, რაც რამ იყოს, კუდა კარგად მოიკითხეთ, შეიტყეთით და ნახარის მოახსენებინეთ, და ნახარის ბეკნდაო ერთა ნუსხა გამოართვით და ერთა ნუსხა თქუენც აქ ნეგონეთ, და ერთი თქუენი ასეთი კაცი, რომე ენდობდეთ, ისიც ზედ დასჭედეთ, რომე მანდ გზაში შუადამ არავინ არა დაგარბეთ რა, და კუდა კარგ რიგად თქუენ წამოგეთაოთხა, და კაცებსაც ნუ გაიერთ, და ღორსა შეწევნითა რასაც შემოდმაითს მობრძანდეთ აქა, მას უკან აქ რომელიც კუმბრთებდეს და ან სჯობდეს, ასრე ჭქნათ. რ ო ს ტ ო მ (ხელ-ჩართულით).

60. წყალობის წიგნი აფხაზეთის კათალიკოზის ხაქარიასი. დაწერილია ქაღალდზედ მრგვალის მხედრულის ხელით და შავის მელნით, ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. სიგელი ეკუთვნის 1650—1658 წ., რადგანაც ხაქარია ქვარიანი კათალიკოსი დახოლებით ამ წლებში იყო კათალიკოსათ.

1650—1658. (წყენ) ქრისტეს მაერ ჯურთხეგაო ჯურთხეულმან აფხაზთაისა კათალიკოზმან და ჯანთაელმან აბატონმან ზაქარიაჯესე სიხოლოთად გასოვაეებული, ძეკიცე და ყოველითური მახლობ მოულებული წულობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გაბოძეთ შენ ივანეს და შენს ძმას და შენთა შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, მოგცეთ საკუნდულოთ კაცი მოსახლე მაქეძე მახიადია და მისი შვილი თოშახიდია, ქვაჩალია და მისი ძმა მთათა მაწა-ადგილთა და ყოველისფერითა, ისრე რომე ქმთა გითარებასგან კამორომეული იეო და მოგითხული ექნით და აბატონის მამია დადიანისა და ლეკთ დადიანის წიგნები ვნახეთ და დიდი წყენა და ვრულვა ეწერა და წყენაში ვიდარ შეგვარდით და ჩუენცა ისრე დაგემტკიცებია და გაბედნიეროს ღმერთ ჩუენსა ერთგულობასა და სიდრის სიმსხურში. ქრთამიც აკარიოთ, რაითორცა გული შეგუეჯერდებოდა, ბქონდეს შეუდრად და მოუშლელად და არაოდეს არ მოგეშალოს და ვისცა მოგიშალოს ჩუენთანმც მუქთად განიგოთხეს. ესრის ჰმასი მოწამე ოავად ღმერთ და კაცთაკენ: ჯოჯუა ჯიჯინაძე, მოაკარ-დაკონი ზაბელი, მესრეშერა ოტია დადიაძე, მახარ გიელა კახიძე. მოგელენი: ბაბაშია ქვითარია, ბაბაშერია არჩილ, კილუ გორგოლაია დოთოთაი ქვითარია. ხელ-ჩართულათ ხელს აწერს კათალიკოზი ზაქარია.

61. სიგელი შაჰნავაზ მეფისა, 34×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1659. ქ. ნებითა და შეწყნარებითა ღ-ისაითა ჩუენ დიად მეფეთ-მეფისანმან მეფემან ალექსანდრემან, ხელმწიფემან, ხელმწიფეთ-მეფემან, ხელმწიფემან ვახტანგ და თანა შეხვედრემან ჩუენმან, დედოფალი დედოფალმან, ხელმწიფემან მარიამ და სიყვარულითა ძეთა ჩუენთა, ხელმწიფემან ვახტანგ და გიორგიმ ესე უკუნისამდე ყოფად და ხანად განსაყვეტელი სამკუდრო და სიბრძნე წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გებოძეთ ოქუენ, ჩუენით ქედგულითა და წესისებრივ შრომითა თქუენდ თავდებით ნამსახურის ეშიით დავინებეთ ჯავახიშვილის რიანს, შენდობ ოქუენთა ქალაქისა ქორწილს, რეკვაზს და მომავალთა სახლისა თქუენისთა ეთაკილებით მას კაცს, ოდეს მოკუედეთ კარსა, და დღეს რასაც მაშინდის მქონებელნი ითუენით ან სიკუდილითა და ან თქუენისავ ამოვარდნის ნათესავისაგან, ამის წიგნის განსწავებას დაეუთვნით, ჩუენცა დავიკუედრეთ და გებოძეთ, დღეს რაც კაცთ მაშინდი და ალაგი გეპყრათ ან მთასა და ან ბარსა, თქუენთავის და თქუენთა შეილთათუის გუებოძებია. გქონდეს და გებედნიერეთ ღ-ით ჩუენსა ერდგულად სამსახურს შინა და არდეს არ მოგეშალოს. ყუე გებრძანებთ, კარასა ჩუენსა ყუქალ-ეუზარსა და სხუანი მოსაქმენი, ვინცა-ვინ ითუსეთ და ანუ დღეს წყალს აქუნებდეთ, თქუენცა ისრე გაუთავეთ და ნურავდეს ნუ მოიშალეთ და შეიცილებით. დაეწერა ბრძანებს და ნიშანსა ესე ქუსი ტ[ა]შ, კალათა კარასა ჩუენისა მდგომ-მწოზნობრის თუმანიშვილისა ბარათ[ა]ულ[ა]სათ: შვიდსა (ჩართული).

62. წყალობის წიგნი ახალციხის კათალიკოზის დავითისი, დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრული ხელით. ნიშნებათ თითოეულის სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1661—1680 ქ. ჩუენ ქრისტეს ღ-ისა მიერ გურიხევით გურიაჩულშნ, ბრდადისა და ოსხოხეთისა კათალიკოზმან, ნ ე ს ი ს ძ ე მ ან ხელრნმნ დ ე ვ ე თ ესე სამკუდრო სიბოლოდ ჯსითა-ვე[ბ]ული წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გებოძეთ შენ კანდელაკს ქაფიარის ი ო ა ნ ე ს და შენს შვილს ი ა ნ ე ს და სხუათა შეილთა და მომავალთა სახლისა(sic) შენისათა ყოვლითვე, ს-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რუ და ამა ბერსა ზედან, რამეთუ მოგვდექით კარსა და გეეჯინით, და ვასმინეთ ჯჯ და მოხსენება შენა, დავითა ბაგნი გუთხოვეთ დასაგშდაა[1]) და ქრთამითა მოგვართვათ, რაგორც ჩვენი გული შეგწყერდებოდა და, ჩვენი ერთგულება და კარგი მოსმსახურე ეყვა, და გაბოძეთ ის ბაგნი დაგითა დასაგშდაა. აწე გაბოძებია და გაბედნიეროს ღმერთმან სატეს სამსახურისა და ჩვენსა ერთგულობითან მგედრად და მოუშლელად ჩვენგან და ყოველთა ჩვენის შემდგომის კეთილგოსახსენებელ. ვინცა... (წყვეტილა).. არავინ ამისნი მოწამენი და შუამდგომნი: ხახუტა ჯორჯაძე, გაოკრეა სვანიძე, სუდა გვენეტაძე. მოხსენენი სენაეს: ქუჩუა ლდმეა, თოდაიდეი სოსია, გრიგოლი და სხვანი ჩვენი კარის ემნი, ხიზნური შვილები. მე მდივანს ნასთაიანს იესეს დამიწერია და მოწამეც ვარ. ხელ-ჩართულად ხელს აწერს: გეთაგლაგოზ დავით.

63. წყალობის წიგნი აფხაზეთის კათალიკოზის დავითისი. სიგელი დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი.

1661—1680. ქ: ჩვენ ქრისტეს მიერ კურთხეულთა კურთხეულმან, ჩრდილოეთა და აფხაზეთისა კათალიკოზმან ნიკოლაძემ, ბატრონმან დავით, ესე ჯუარებულ მტკიცე, შეუცვლებელი, არას დროს და ბატონობასა შიგან მოსაშალი, სიტყვით სრული ქმნილი და სჯმით დედაი ჩვენია სპობილად ჯანთაჯუმელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გებოძეთ შენ კანდელაკს იაკინს ქვათარაის და შენს შვილს ათრდნეს და ბარდნეს და ნუშს და მათ შვილს ათაკინეს და სხვათა შვილთა და მათაკოთა სახლის თქვენისათა ყოველთათვე, ასრე და ამა ბერსა ზედან, რამე მოგვდექით კარსა და გეეჯინით და ვასმინეთ ჯჯ და მოხსენება შენა და ეშმაკსა წუწუბაჯს და მისის ძმის თუთარას სიგელი ბარტახეი გუთხოვეთ უშაბათა[2]) და იქაშქილა მოგვართვათ, რაგორათაც

[1]) გვარია.

[2]) უშაბათა სოფელია სოფელ ეკის მახლობლად სენაკის მაზრაში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩვენ ბუდი შეგეჯერდებოდა, და გებოძეთ ამ სიმის ძმისების კამოკულაის და გემძაღის და თუთარაის სუფლი ბერტხტი შინ და კარ მისის სახლ-კარითა, ჯურ-მარნითა.. (და სხვა განება გამოუშეით). ესის ამისი მოწამე და შუამდგომელი მახედე იქაური(გიც) ჭოჭუა ადამა, ჭოჭუ დვარდაა, სოსია კრაკოლაია, კოირკა მდუკული ელიავა, ოდიბეული ქაჯოირია და სხვანი ჩვენი კარის მდევნი ახნიურის შვილნი, მსახურნი და ბეღუხნი. მე მდივანს იესეს ასათიანს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. კათალიკოზი დავით (ჩართულები).

64. ჯავახიშვილების და თარხანის იორამ საკაძის დამოკვრების წიგნი. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს.

1663. სახელითა სახიერისა ესრეს დაუსაბამოსა დაუსრულებელისა ძალ-ღონუზომელისა... ამითითა თავდებობითა და შუამდგომელობითა ესე უთუო, უთუშტო, დრო დაუდებული და მიზეზ შემოუდებული, უთვალის ხსენებით და იდეთისგან გამოსირულ-გამოვარებული ფიცი, ხორი და წიგნი მოგეცით ჩვენ ჯავახიშვილმან ქაიხოსრომ და შვილმან ჩემან ბახუტომ, ბერმან და ბეჟან და სხვამან მამაკაცმან ჩვენიმ და ჩვენმან ძმისმან რეგაზ, თქვენ, დადის სვანძის მოურავის შვილს თორხანს, ითორამს და შვილს თქვენსა გითრგეს, ვთანდელს, წინამძღვარს ქრისტეფორეს, დათუნას, შითოშს და ჯანზურაბს, და სხვათა მამაკაცთა თქვენთა ასე და ამა პირსა ზედან, რომე ჩვენთვის კარგნი და კარგის მდომი იყვით, ამისთვის თქვენი მოყვრობა და ერთობა მოვინდომეთ და კელმწიფის მეფის შვილივით ბძანებით ჩემი ქალი თქვენს შვილს გითრგეს მოვეც და დავშოყრდით, და ამითაც ჩვენი სიყვენი და კასიურელი სქმე დაგეგდოს რა, და ყოთა ვითრებისგან, როგორდაც მომხდარიყო ცოტა რამ თქვენი სიკეთდრო მიმეღო შეჭირნეთისგან ჩვენ სახლს ეშინოდა, და ახლა რადგან მოყვრენი შეიქენით, თქვენისაგან მოყვრობის გულდასთვის თქვენი სიკეთდრო ოძალი ნახვენარი, რასაც მჭირნებული ჩვენ ვიყვენით, ხრეულ და უკლებლად ხელ-შეუყრელად მითის შესაფლათ, მიწა-წყლითა, კეკლეციითა, სახნავ-სათესითა, მისის სიმძღვრითა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და სძლებრათა თქუენთჳს მოგუიცემია, ყოველს კაცისგან უსარჩლოჲნად. გჭონდეს და გიბედნიეროს ღ~ო, ასრე რომე ვითცა ოძისი სრულად თქუენი სამყოფლრო ყოფილიყოს, მაგრამ ნახუევრის მეტი ჩუენ არ გუკუნარა და, რომელიც ჩუენს ხელთ იყო, მოგეცით და მოგანებეთ, არას კაცს ამაზედ თქუენთან ხელი ალარა აქუს. ჲწე ამისად გასთოვებლად, თავდებად მოგუიცემია ბერეული ღ~თი და მერმე ყოველი მისნი წმანდანი... არაჲ ამისი დამხდურნი და შუამჯდონი მთაყურ~ებისკოზრზი ჩნეიძე ბატონი ნ~ოდრზ, სრდალ სალთხუცესი ც~ტ~შვილი ბატონი ვ~ხუნა, ბ~რ~თ~შვილი, ყოველის სიბრძნით სრული, ბიძა ჩემი პატრონი რ~ეგზ. დაიწერა ჭიგნი და სიგელი ესე ქუს ტ~ნ, კალთა ამერელთ მეფის მდივნის-შჳილობრის ფ~შ~გ~სთ + + +.

65. ნასყიდობის წიგნი ჯავახიშვილებისა. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს.

1666, ივნისის 27. ..ესე ნასყიდობის წიგნი მოგართუთ თქუენ, ჯავსიანშვილს ზ~ურაბს და ჯ~ვახს და შ~ერ~ზანს, მამულთა სიზღუდის თქუენისათჳს, და ჩუენ სიდუ~ზიანშ~ილდის თ~ემდრემა, მ~ხ~ემ, რ~ა ს~ფ~მ, მ~ხრ~ე~ლმ, შეიდთა და სიზღუდის ჩუენისა მამულთა, ასრე რომე თქუენის ჰოდაუნის რასულის ბეერდზედ რასშეილისგან მოსყიდული მქონდა და თქუენ მოგეყიდა, აქეთ სამძღურამდი ჩემი კარმა და ჩემის ვინაყოფის ცისტერნე კარძაც, ვენახი ოსი სრული და უნაკლული, რათაც ჩუენი გული შეგეწერებოდა. არაჲ ამისი მოწამენი გოგიბერიძეშვილები დათუნა, ბაბუნა, თქუენ სიზღუდისა ნაკოლოფარ და ბ~ურ~ა, იორდანეშვილი იორდანე, ამირანშვილი გიორგა, მე რ~ამ~ნ~ზ ც~ტ~შვილ~ს ბალღრის მდედელს დამწერია და მოწმეც ვარ. დაიწერა ქუს ტ~ნ, ივნისის კ~ზ. + + +.

66. ნასყიდობის წიგნი 40×12 სანტ., დაწერილია ტყავზედ მოგვალო მხედრულის ხელით, ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. წიგნი დახვეულია ჯოხზე. ენახე ბეგიჩევის მაღაზიაში.

1669. ქ. სახლთაა ღმრთისაა, მამისა, ძისაა და სულთა წმიდისაა და წმიდის გაორგის დიდმას თავდებობაია და უდგილო წმიდათ თავდებობაია მოგედე მე ხუტიშვილმან ბაშვმან, გოგიაშვ, დემეტრაშვ, შვილთა და მომყვალთა სახლის ჩვენისაა შენ ჩემს განუყოფს ხოლიტესა, შვილს და მომყვალთა სახლის შენისაა, ჩვენი მამული დგინაშვილის ჯრის წინაა სოთაკე კლდემდისა და კოტორაშეთის კალთამდისა. ვიდე ფასი, რასაც ჩვენი გული შეკვერდებოდა. ორის ხმისა მოწუმე ბაბაშვილი რაჩელაა, გულით: შვინაშვილი მახრა, ყარდაშვილი გაორგი ხმისი მოწუმენი ვართ: :ქუსი ტმახ: + + +.

ქ: შეგიცვალე მე ბაბაშვილმა სტისისშვილმს კოკაძემ, ბაბაიმ, დემეტრემა, შენ ჩემს განუყოფს ხოლიტისა სკვალიც და კომოკართვი ვნუკი, რომელიც მე მინდოდა.

67. ნასყიდობის წიგნი ჯავახიშვილებისა. ამ წიგნისა ჩვენ პირი გვაქვს მარტო. პირველი გამყიდველის სახელი გამოშვებულია.

1670. ნებაითა და შეწევნითა მდთისითა ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა კაცთოვებელი წყალობის წიგნი კობაძეთ ჩვენ ჯავახიშვილმა ბიტრონმა და ბიტრონმა... ძმის ჩემმა ბეჟან, გახიშ და ედიზარ, თქვენ ჩვენს ერთგულს ვმსი და თავის შვილს ბერსა გაორგის, ესე და ამა ბერსა ზედა, რომე მოგვიდექით კარს და მამული გუთხოვეთ, ჩვენცა გისმინეთ ჯა და მახსენეთ თქვენი, გაბოძეთ მაწა ყვარდაჟუღშა ოთხის დღისა მალიეთრი, ხანდაზე ზუბიტის ნაქონი, რეჩ შუა ორის დღისა, გიდეგ ამის კარეთ გაბოძეთ ხანდაგ ჩვენი ნახვრეკი და მამულსა შეალის ნავენახები, ზოგი დაბეჟის შეალის მაწახედ კაცევლი და ზოგიც ჩვენი ნასეფალი, გიდეგ მამულის შეალისკენ დაბეჟის შეალის ნადირის მაწის ნაცვალი დეგ-ნახვერისა; გიდეგ მამულის შეალის ნაქონი ნაფუზარი, დაბეჟშეალის ნადირის ნაქონი, ორის დღისა კაცევლი. ქონდეს და გაბეჭდეროს ღ-ის ჩვენს ერთგულობაშე, ამისხურისა შინ. ორის ხმისი მოწუმე თავად ღ-ი და ეთგულნი მისნი წმინდანი ზეცისა და ქვეყნისა, ხორციელი და უხორცონი, კაცთაკენ მო-

წამე და თანა-დამსწრე ჩვენი მეღვინეთ-ხუცესი იესუა, თამაზ წერეთელი, თამაზ მოურავი ხოვლისა, თამაზ არევაძე. მე პაატას დამიწერია და მოწამეც ვარ. ქკს ტნჱ □ □.

68. ნასყიდობის წიგნი შანშიაშვილისა 33,5×25 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1670. ქ:- სახელითა სახიერისა არსება დაუსაბამოსა ღთისა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა, თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა ყოვლადწმიდისა ღთის მშობელისა, მარადის და ქალწულისა მარიამისათა, ძალითა და ძლიერებითა პატიოსნისა ჯუარისათა, რომელსა ზედან განიპყრნა ქრისტემან მეუფემან ღ̃თმან ჩუენმან უხრწნელნი მკლავნი თჳსნი ხსნისა ჩუენისათვის. ამისითა თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა, ზეცისა ძალთა, ქერუბინისა ანგელოზთა, მიქაილ და გაბრიელისათა, წმიდათა მოწამეთა შიშველ-მართალთა, მესვეტეთა, მეუდაბნოეთა, ოთხთა თავთა მახარებელთა, ათ-ორთა მოციქულთა და რანიცა წმიდანი წმიდასა საუფლოს საუნჯესარში სწერიან და მოიხსენებიან, ამა ყოველთა წმიდათა ღ̃თისათა თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა ესე საბოლოვოდ გასათავებელი ნასყიდობის წიგნი და პირი მოგეცით ჩუენ, ბარათაშვილმა შიოშ, ჩემა შვილმა თამაზ და სხუათა მომავალთა ჩუენთა თქუენ, შანშიაშვილს დონმაზასა, შენსა ძმასა ელიზბარს, შვილთა შენთა ნასყიდასა და სხუათა მომავალთა თქუენთა, ასრე რომე მოვინდომეთ და მოგეცით ჩუენი მემკუიდრე ყმა უმეკაშვილი კაკოზა თავკაცად ყოვლის კაცისაგან უკლებლად. ქონდეს და გიბედნიეროს ღ̃თმან, ასრე რომე ავიღეთ ფასი, რომლითაც გული შეგუიჯერდებოდა, აღარა დარჩა რა ამაში სალაპარაკო მუსაიბობისაგან კიდე. არიან ამისნი მოწამენი თავად ჩემი ძმა იესე, ჯავახიშვილი ზურაბ, თულაშვილი ოთარი, მუა ბოლნისის მამასახლისი ფინეზა, ოქაძე ესტატე. ამისად გასათავებლად, თავდებად მოგუიცემია ღ̃თი და ყოველნი მისნი წმიდანი. დაიწერა წიგნი ესე ქკს ტნჱ. |შიოშ|. |თამაზ|.

69. სიგელი კათალიკოზის ბატონიშვილის დომენტისა (1666—1675) მიცემული დიდმის წმიდის გიორგის დეკანოზის ათანელისადმი, 20×15 სანტ. დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავში აზის კათალიკოზის ბეჭედი, რომელზედაც ხუცურათ სწერია: „რომელიც გაკსნათ ქვეყანასა ზედა, კსნილ იყოს ცათა შინა“, და შემდეგ: ი. ქ. ძ. ლ. ნ. ქ. ქ. პ. ეს ასოები უნდა ნიშნავდეს: იესო ქრისტეს ძლევაჲ, ნებითა ქრისტესითა ქართლისა პატრიარხი.

1666—1675. ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ ჩუენ ბატონიშვილმა პატრონმა კათალიკოზმა დ ო მ ე ნ ტ ი შენ დიდმელს წმიდის გიორგის მღვდელს ა თ ა ნ ე ლ ს*), ასრე რომე წმიდის გიორგის დეკანოზობას შემოგვეცილნენ და ჩუენ მოკითხული ვქენით და მეფის სითარხნის *) წიგნებიც ქონდათ და არავინ რას გემართლებოდა და ჩვენც წყალობა გიყავით და წმიდის გიორგის დეკანოზობა ისევ თქუენ მოგეცით ყოვლის კაცის უცილებლად, არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა სხუათა კათალიკოზთაგან. არის ამისი მოწამე სახლთ-უხუცესი მაღალაშვილი პაპუა და თანია. კათალიკოზი (ჩართულად). განის აშიაზე სხვა ხელით:

ქ: გ ე დ ი ა ს, ე ლ ი ზ ბ ა რ ს, ჟ ე ს თ ე ლ ს, ბ ე რ უ ა ს ა. და ვინცა ეს მოგიშალოს, რისხავს ყოველნი მისნი წმიდანი **).

70. სიგელი შაჰნავაზ მეფისა მიცემული დიღმის წმიდის გიორგის დეკანოზის გედიას და ათანელისადმი, 40×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით და შავის მელნით, ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1675. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღთისათა ჩუენ მეფეთ მეფემან, კელმწიფემ პატრონმან, შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ და თანა-მეცხედრემან

*) ეს სიტყვა სხვა ხელით და მელნით არის დაწერილი.

**) ეს ფრაზაც იმავე ხელით და მელნით არის დაწერილი, როგორც პირველი ორი სიტყვა ზემო სხოლიოში მოხსენებული.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩუენმან, დედოფალმა დედოფალმან, ბატრონმან მარიამ, ესე სიბოლოთი გასთავებული წიგნი და სიგელი შეგწყალდეთ და გიბოძეთ თქუენ, წმინდის გიორგის დეკანოზს ბედიან, [ძმათა შენთა ათანგელს, კალიზარს და ჭიშთელს, სიხლის მომპყრობთა უოველთაგე ესე და ამა ბერსა ზედან, მოგუდაქეთ კერძს და სითარხნის წყალობასა გუაჯუნით, და ძუელი მეფეთაგან წყალობის სიგელებიც გინახუთ, და ვინც დეკანოზი უოფილა, მუდამ თარხნი დაზიტი უოფილან. ესე ჩუენდ სიდგერძელოდ და მეფობისა ჩუენისა წასიმრთელოდ ჩუენც გაოარხენთ და ესროვასიუფლეთ ესე და ამა წესით, რომე რა რეგეოს ძუელს სიგელში თორმეტის სიუფლის დღეს ქმნის წარეა ვერვის, წარეა არ მოიხდით. და ჩუენ დაგწყალობეთ, ესრე ვაოარხინეთ: არაფერი სიჩუენო სიოხოვარი არ გვთხოვებდეს, რა რეგეოს ძუელს სიგელებში გიწერიან, ერთაის დაშქრობა-ნადირობის შესი. იუუენით სიუდრის დეკანოზი, ქორდეს და გიბედნიეროს ღმრთ. ესე გიბძანებთ, კარისა ჩუენის ვექილ-ვეზირნო და სხუანა მოსაქმენო, თქუენცა ესრე გაუოსვეთ, რა რეგეოსც ამ ჩუენგან ნაწყალობევს ფარვანსა ვერეოს და ნურაოდეს მოუშლით. დაწერა კედ ბძანება-ნიშანი ესე ქ[ს]ნ: ტნიგ: კალთაი კარისა ჩუენის მდიანთ-მწიგნობრის მანდატურთ-ხუცესი რუსტეველიოა. შვიდ[ს]ნ-ვის. მარიამ (ჩართულები).

71. ნასყიდობის წიგნი ოთარისა, 38,5 × 14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებად იხმარება ორი ორი წერტილი. თავი და ბოლოს წყვეტა განგებ გამოუშვით.

1679, მარტის 13. ...ესე ამაერ უკუნისამდე ყმათა და ხანთა გასთავებული, მტკიცე და უცვალებელი ნასყიდობის ბიძა და ფიცი და წიგნი მოგეც მე ჩვენ[ა]ს შვილმა ბერუკაძემ და დაზარემ და დათუნამ და ზუბაშვილმა მზიტამ და მამაცვლოს სიხლისა ჩვენისა უოველთაგე. მოგუდეთ ჩვენი ნასყიდი გენისა თქუენ ბატრონს ოთარს მისის სამძღვრითა, ესრე რომე დაგეშენარა და აგიდეო ფსი სრული, რასაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა. ვინც ესე წიგნი შეგიშალოს, თავგადგა რისხვა ღმერ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თი... არის ამისი მოწამე ერასტესშეილი დაზარე საშამრი დათუნა, ებაღა, ფარეშაშეილი სუხნია. მე მდგელსა თევდორეს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა თვესა მარტსა: იგ: ქჭსა: ტნიზ: + + +.

72. სიგელი კათალიკოზის ნიკოლოზ ამილახორისა და ეკდემოზ დიასამიძისა, მიცემული დიდმის წმიდის გიორგის დეკანოზისადმი, 30×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებით იზმარება ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1678. ნებითა დ~თისათა ესე უკუნისამდე ჯამთა განსათვებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ჩვენ ბატონმან კოსტანტინემან ამილახორ~ისშვილმან ბატონმან ნიკოლოზ თქვენ დიდმელს წმინდის გიორგის დეკანოზს ითანგლასა, ძმასა შენსა გედევნასა, გედეზვრასა, უშვილასა, ოთარასა, ბერსა, მოშვილთა სახლისა თქვენისთა უკუნისამდე, ვრე რომე წმინდის გიორგის დეკანოზობის შემოგეცალნეს, მოხუცდით, ჩვენ შემოგვისწირია, ჩვენ მოკითხეული გქონია, კელშეობის სათორ ხნის წიგნი გქონდით და ბატონისშეილის კოსტანტინეს წიგნი გქონდით, სიმკედრით თქვენი თუ და ვრის გემთროლებლით, ჩვენც გეფიცით წყალობა და სიგლითა ესით დაგიმტკიცეთ და გაბოძეთ უოველის კეცის მოუდგარ და უცილებლივ. შენთან ვრე ზედეცეს ჭქონდეს კედი და ვრე სხვის კაცსა. ცქონდეს და გაბედიერეს დ~თი. ესე ესრე გიცითაცეს და ვრა მოკუმლოს ვრა ჩვენგან და ვრა შემდგომის სხვათა კათალიკოზთაგან. ვრათ ესისი მოწმენი(ა) და შუა დამხდურნი სახლის-უფლისა ესენი, ქორეძე დავით, თარხანშეილი ქლიაბარ, კანდელაკისშეილი ბერი. მე რეკვაზს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა წიგნი ესე: ქჭსა: ტნიაკ. კოსტანტინე დ~თ შენ(ა) (ჩართულია).

შემდეგ კათალიკოზის ეკდემოზ დიასამიძის ხელით სწერია:

ქ. ჩემ ბატონმა კოსტანტინემ დაისმიძეც ქედემოზ ესე წიგნი და ბძანება დაგვიტკიცეთ და გაგვოვეთ. ხუ მოგეხმების, რომე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაც უოფილა და ან ქონებაა ამ დეკანოზსა და მასა სახლსა [ქათლიკოზი გეგიწზ].

73. ფიცის წიგნი პაპუნა გოსტაშაბის შვილისა და მისი მეუღლისა ბანგიჯასაბისა, 39,5×15 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1684, იანვრის 17. ქ.... ესე ბარი, ფიცი და წიგნი მოგეცით ჩვენ ბატონმა ბ ა ხ უ ნ ა მ და თანა-მეცხედრემან ჩუენმან ბატონმა ბ ა ნ გ ი ჯ ა ს ე ი თქუენ, ჩემს ძმებს მდივანბეგს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს და სარდარს თ ა მ ა ზ ს, ასე და ამ ბარსა ზედა, შიგადა ბრძანება დ^ოითა და შეგიდი არ მოგეცა, და ჩვენდა შეგიდად ჩვენი ძმისწული გ რ ა ნ ტ ი ვიშვილეთ, და ამ მიზეზითი ძმაში სამდურავი ჩამოგვიყრდა და დაბრკა შეგვექნა, და რადგან მდივანბეგისა და სარდლის ქართული ერთი იყო, მეც თქვენგან მოგაწევე, ჩემს ძმას ანდანს და ძმისწულებს დაეკლაბრაგნეთ, თუ ამა ბარობითი უბოდი ქნან, რომ თქვენში საუფროსო და საუმცროსო ადარ იყოს, ჩემს საუფროსოს არვინ წამოეწყადოს, და ძმანი სართ და ჩემს წადილ საუფროსო უქვა ასისწორით იყოს, ასევე ტკბილად და საეკარდად იყვიეთ და ერთობა ქონით. თუ კინ იცის უშიაის საბრეთვეში არ აქნეკინას და ამის უბოდი არ ქნას, კიდეც გაუკარო, თქვენთანაც მოგიდე, არც თქვენის მეტი სხვა ძმა ვინდომო, ჩემი გერძი მამდადეც და საუფროსოდ თქვენ დაგნებო, და არც ამ ბარობასზედ ზედგა კიდროო, კიდეც გაგეთო. ამისად გასთავებულად მოცემია თავად დ^ოი, ეოველნი მისი წმადანი, ზეცასანი და ქვეყანისანი, კორცელანი და უკორცონი, და კ ზემოწერილნი ეოველნი. ქკს ტ ო ბ, იანვრის ა^ზ. □. □.

74. ნასყიდობის წიგნი თუმანიშვილთა, 88×35 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. თავში სპარსული წარწერა აქვს. გაინ აშიაზე მინაწერით ნასყიდობას ამტკიცებს ნახარალიხანი, ანუ ერეკლე I 1699 წელს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1683. ქ. სახელითა სახიერისა, არსება დაუსაბამოსა, დაუსრულებელისა, ძალ-ღონუზომელისა, მიზეზ შემოუდებელისა, უხდაველისა, უკმაღვისა, ურეულისა, ურაბამოსა, ყოველთა აძგრისთა და შეზღუდვისა დამბადებელისა. ზღვითა და კედლითა კელაშეფიებით დამსხმელისა, ღ-თაებით მაუწოდშელისა, ხსრისა და ცხორებისთვის ჩვენისა განკაცებულისა, ღ-თის შამისა, ღ-თის ძისა და ღ-თის სულის ცხოველისა; მოხებაითა ყოველად უხრწნელისა, უმეტესად კეფრთუველისა დედოფლის ჩვენის ღ-თა შეობელისა, მხრადა ქალწულის მრთამესისთა, რომელი მტკიცრად ექმნა უფალს ჩვენს იესოს ქრისტეს, და დიტეა ცეცხლი აგი დოცებისა დუტკნელი ცოთა სიფრცესა; შეხებითა ყოველად ძალერესა, შეფეთა სიქადელისა და ს(ა)ზურგველისა, ეშმაკთა წარმდეკნელისა, უძლეველისა, ცხოველს-შეოფელისა ჯვრისთვის, რომელსა ზედან კანაზენრს უხრწნელი მკლავი თვისი ჭისთვის ჩვენის ქრისტემან ღ-ან ჩვენთან; წმინდათა უკრტოთა ზეცის ძალთა ანგელოზთა და მთავარ-ანგელოზთა, მაქებელ და გაბრაელისთა, რომელნი მდგომარე არიან და მსახურ წინაშე მუფეთა; შეხებითა წმინდის წინასწარმეტყველის, წინამორბედის, ნათლის-მცემელისა იოანესთა, რომელი სულ-დაბერებულ ექმნა თვეს უფალისს და სიშოთ-გან ცხოველთა დედის თვისისთა თაყვანისცემად უფალის ჭკრაებად; შეხებითა წმინდის ქალწულ-მხსრებელისა მუფეს, მკერდს მორწინაბედის, ძეც ქუხელის წოდებულის, საკვდელის თანა წარმელელის, მოტიქულის და მხსრებელის იოანესთა; წმინდათა თავთა მოტიქულთა ჴუტრე რატორის და სხუფეველის კედლეთ შეროზელის ზედე სამ ცისქე ადწეფებულის და უსმენთა სიტყუათა მისენელის, რომელთა მოისდარეს ყოველი ქვეყანა ბედათა მათ ქადაგებისთა და სხვათა ათთა მოტიქულთა და სიშეობელ ათთა მოწაფეთათა; წმინდათა წინასწარმეტყველთა: მოსე, არონ, ელია, ელისე, დავით, ესაია, იერემია და სხვათა წინასწარმეტყველთა, რომელთა წინასწარ მოსწავეს კარდამოსდგა და განხორციელება ქრისტესი და ქალწულად დადგრომა ღ-თის შობელისა; წმინდათა მთავარ-მოწაფეთა: გიორგი, თეოდორე, დიმიტრი, მერკური, ბრთოლი, კვსტათი და არტემასითა, რომელთა დატოშეს დაწყლის და ტანჯვასა და მისცეს თავნი მათნი დანძეთა ტაფავსა და სი-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ჯვრის სიყვარულის ცხორებისა და სასუფეველისათვის; წმინდათა მდელოთ-მოძღვართა: ბასილი კესარიელისა, იოვანე ოქროპირისა, ნაკოდაზ მართ ქალაქის ეფესოჯვარზისა, გრიგოლი ღ-თაის მეტყველისა, ათანასისა და კირილესითა, რომელთა ჰქადაგეს მართალი სარწმუნოება და ადმოუხოვრეს ძარი სატაურისა და კანიოტეს უკეთურება და დ(ა)მტკიცეს კრება და მართალი სარწმუნოება; წმინდათა ქალწულ-მოწამეთა და მდგომეთა: თეკლა, ევპრაქსია, ირინე, მარინე, ბარბარა და ეფთერასინესითა, რომელთა განმშვენეს დამბარი სულისა და დასთხივეს სისხლი სიძისა მისთვის უკვდავებეს და სოფლის ტრფიალი და მოძულეს დგომელი კეთილი; წმინდათა მამათა განმორებულთა: ანტონი, ევთვიმი, საბა, ონოფრე, ჯერასიმე, თეოდოსი და ბიშენისათა, რომელთა დადგეს თავნი თვისნი ქრისტესთვის და განჭკეფეს კორცნი მათნი კლდეთა და კაჭანთა შინა; წმინდათა მეუორსთა გოზმან და დამიანესითა და მართალთა მშობელთა ივითა და ანნითა, ზაქარია და ელისაბედისთა; წმინდანი სვეტიის ცხოველისა, კეთრთისა სიფუძლისა და მარიანის წმინდანი. ამა ზემო წერილთა წმინდათა თავსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ესე ფიცი, დრო დუდებელი, მიზეზ-უქმოუდებელი, ეფთვიანის ხალთისა და იალთისკან გამოსული და გამოცრებული ნასეიდობის წიგნა და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩვენ სულხანშვილებმან ქრისტესიას შვილმან ბასილმან, მხსრეობდა შვილმან ფოფხიანმან, მხმუკა შვილმან დათუნაშვილმან, ხუთუნაშვილმან, მდედაშან სვიმონ, ჩემა ძმამ, ძაძვამ, მიზიტაშვილ, ბასილმან, ხოსიტაშვილ, ბერაიშვილმან ბუგუნაშვილ, თქვენ ოშანაშვილს მდიანეს ზურაბს, მდიანეს სულხანს, აანდრიასა, ლებარიტს, შვილთა თქვენთა: გიგას, დავითს, შიოშს და მანუჩარს, ისრე რომე უძოხა და უშველოს ჯვარიამ შვილი ზაქარიას უმხანა ვიფიანით და წიდიდრეთ ვსხლეთ, ამ მიკედა და თავის კერძობით უშველოდ კრალვდიდა და ჩვენ რიტომ შეფემ სახსოდ დაგვიწერა, აქედან აუოურენით და ხალხბერში დაგსხედით, ქედან ვსწამდით ჩვენს მამულსა, დაგვიწერა და რაც ჩვენი მამული იეო სამეცდრო მამთა და ბაბით დარჩომილი, ისი და რაც ნასეიდი წი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დ ო რ გ ო ს მამული, სახლ-კარი, ჭურ-მარანი, კალო, საბძელი, საბოსტნე, წყადი, წისქვილი, გელი, ვენაკი, შენი და უშენებელი, სანავ-სოფელი, მთა, ბარი, შესავლ-განსავალი, წ ო დ ო რ ი რასაც მქონებელნი ვიყვენით, სამგვადროსი თუ ნასყიდისა, სრულად თქვენოვის მოგვეყიდა. ამის გარდა რაც ჩვენი დ ა ნ ნასყიდი იყო, ისიც ებიც ყველა უკლებლად მოგვადგა, გელარა ჩვენი ნათესავი და სახლის კაცი გერ წამოგვადგა და არც ბეცალებოდეს განცადგან, განცემან, განსზითავან, ყოველად ბძანებულიდეს, რამეცა ჩვენი ნასყიდი იყო თუ სამგვადრო ყველა უკლებლად მოგვეყიდა და ვგებდით თქვენგან ფასი სრული, რათაც ჩვენი გული შეგვჯერდით. ვინცა რამან ჩვენმა ღვარის კაცმან თუ სხვამან ამისად ცილებად და შლად კელეთს, რისხვასმცა დაუსაბამო ღ ო ი, მამა, ძე და სული წმინდა; მასმე ქმნების კეთრი გეზისა, შიშთვალი იყვასა, დანთქმა ფარაონისა, მეხის დატეხა დვთისკორესა, მტერთო განდეგა ერთგული და ნუ-რათმცა სანთუროთო ნუ ანთებაის კანი სულისა მასისა. ორან ამისი დამხდომნი და მოწყამენი მთურავიშვილი გიორგი და ვთანდილ, ვაბაშვილი ასკანაზი, ბაბუნა, ხოსტა და რევაზ, თურქესტანიშვილი ბეჟან, ზურაბ, ბაგრატ და ერასტი, ქაღაქის მამასხლისი გიორგი, შადაქი ვთანდილ, ნაცვალი დათან, რევიშვილი გოდერძი, თუალაშვილი ოთარი და დინდარ. დასულნი, გეძელნი და დიდმულნი ამისნი დამხდომნი და მოწყამენი. მე სამეფოსა ქალაქისა ეფესკაბაზისტეფილეს ს ა ა გ ა ძ ე ს ი ო ს ე ბ ს დამიწერია და მოწყამცა ვარ. ეს ნასყიდობა და მამულები კეშეფოს(sic) მეფის გ ე ო რ გ ი ს დასტურით მოგვიეადა და მეფემან ამ მამულის სყიდვის დასტურის წაგნი კადეც სხვა გაბოძთ, რომ ვერა ადამის მოსთოსვეც კაცი ვერ შემოგვცილებს და არცა ვის კეცი აქვს. ქვსს ტ ნ ა ა. + + +.

ამიაზე სხვა ხელით სწერია:

ქ. ჩვენ მეფეთ მეფე, პატრონი ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ ამ ნასყიდობის სრე ვამტკიცებთ, რომ მეხუთედს ამ მამულს ჯაყახიშვილი შერმაზან შემოეცილა, მეხუთედი მე მეიდავიო, ამისი ფასიც თუმნიშვილს მივატეშინეთ. წ ო დ ო რ ე ო ს სულხანიშვილებს სამგვადრო ნასყიდი და უსიდი ეყვას თუმანიშვილს დარჩა აქა. მასმეკან თეყდორაშვილს ეფა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნეს რაც ნასეედობა უქნია, ნურც ვინ იმას ეტლეგება: ამბათვინ გვიობძეგბაა, თაბაოვის გგ, ქვს ტ ჲ ზ. [მეფე ნაზარალიან].

75. სიგელი გიორგი XI-სა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ხელში დავით თუმანოვის გადმოღებული ლურჯ ქაღალდზე და დიმიტრი ორბელიანის შემოწმებული.

1685. წეალობითა ღ-თაისაა ჩვენ ღ-თივ ხდმრთებულმან, და ღ-თივ დამშერებულმან, და ღ-თივ გურგენისძემან, იასიან, დავითიან, სოლომონიან, ბაგრატიონმან, კელწიფებენ და შეფეთა ზედ შეეგმენ, პატრონმან გიორგიმ, და თანა-შეიხედრენ ჩვენმან, დედოფალმ დედოფალმან, პატრონმან ხვარაშან, და ბიძაშვილ და სისორეწლმან ძმენ ჩვენმან, პატრონმან ბაგრატ, გიგულეთ და გიგულისხდგინეთ და მოგიხსენეთ ჩვენწინა ჯაჭა შედრეთა, თქვენ ჩვენისა დიდად ერდგულისა და წესისებრ მოსეებისა თავდადებით ნამსახურსა, კრისა ჩვენისა მდგინისა შანშაან შრეტ ერთ ზის შვილს ბეგთაბეგისა, შვილთა თქვენთა ვინცა დედისა და ბეჭანისა და მომავალთა თქვენთა ძეს ჯაშს, ოდეს სულ კურთხეული პატრონი მამა ჩუენი ყაენთან წაბძანდა და თქვენცა თან გაახელით, და ალსრულა გახგები ღ-თისა, და გზასა შინა ამაერ სოფლით მიიცუალა, და ვინცა-ვინ დარბაისელნი და კრის ჩვენისა შთაველნი თან ახლდით, ყაენთან ჩასველით და ოდეს მოგვესმა, ალარახანი გვეყვეთ, და ჩვენც ყაენთან ჩამოგბძანდით. ამა ჩვენთა დარბაისელთა კისად და წესისებრ ეთვალთა ნთესვთა ჩვენთა უხვეშთას და ულდებულს დაგვხუდა, პატივ-ეცუნ და განთხრა შეერა და ხიდა ჩვენი, და დიდითა ალერს-დხინ-სობითითა გახვისვენეთ, რვერთსაც ხანსა წადიერ ვიყვეთ, და ოდესცა ვისებეთ წარმოვეკლინეთ დიდისა მრავლისა და უტხისა საკართველოსა ტახტსა და სკვლიწითელსა ჩვენსა. გზასა შინა მოგვიხსენეთ თქვენი უხვერად მსახურება ჩვენზედ და არ ჯერ ვიქმენით, და არცა ეთ ჩვენულება ჩვენი რომე სიტყუენი დამსიშეხელთა წარმდგარიენ წინაშე ჩვენსა, მაგრა თვრეულთა შორეთა მრავალგზის გამოგვხედნეს ენთესება და მცირეი გახაწყრომეს გული ჩვენი თქვენ სედა და თქვენი შეკდრი და ნასეედი სო-

ფული ნაბახტეგი წყართვით და გაგეცით, და ვითაც არა იუვის გულსა ჩვენსა შინა განზრახვა უსამართლობისა, თქუენ მოგებოძეს წიგნი სამეფოსი, რათა განგებეთხუე მართლა და წამოგეყენნეს დამსამენელნი თქუენნი, და თუეს მარადნი გაშოლიეფუნენით, ალარც თქუენი შიშული მოგეგუშალა და სხუა წყალობაც გეგძნეს. შეწუენითა და ძალიერებით დ-თისითა შეგიდობით მოგებძანდით ტახტსა და სახელმწიფოს ჩუენსა, განვალით სამართლად კარი დარბაზისა ჩუენისა და განგეათხით. წარმოსდეგ ქედ დადრეკილ წინაშე ჩუენსა, დაიწეგა მოხსენება სატეფოსა შესით და ალხენე ცხოველს-შეფისა ხატი სჯაილგოსი და ფიც გეგძმენ ცულწინადდ და მრავალ-გზის. და დაჯერ დ-თ გული ჩუენი ერგულებისა და სამართლისა თქუენსა. წარმოდგა ვეარგაბი რეგზ და იგეგე შემოსმენილი სატეფო წარმოთქუა და კრძალვა შინა ეჯეთხოვა. წამსუე შინა ადაჯურე და წარეგდ და შეიჯურე სჯურეგდეთა შენითა და მოხუედ წაინაშე ჩუენსა, ხსენე სახელი დ-თისა, თაყუანის ეგძენ და შეჯეც, და უწოდე, ჯიშა ითოსო. ხალხსა ამისა შინა რეგზ უარეო ომი და ალარ ჩამოგეგა. ამისცა შინა განგამართლა დ-თ. აწ შეგიწყალეთ და მოგებოძეთ ასრეგ თქუენი მკედრი და ნასეფალი სოფელი ნაბახტეგი ნორაშნაოა, გეგორგზაოთა, კლდის წყაროთა, მთითა, ბარითა, ველითა, ჭენახითა, წუდითა, წისქუილითა, სითაბითა, უთაბეთა, ჭალითა, სასოფლოთა, ეკლესიითა, სასახლითა, ჯურ-მარნითა, შენითა და ოხერთა და ყოველსა მასის სამართლისის მზღურთა. ამისგა გარდ მაშინ ბრძანებულ გიქმენით, თუ განამართლო თავი, სხვაო წყალობაც კიუთხით, და ალასრულეთ სატეფო ჩუენი და რადგან განამართეთ თავი, შეგიწყალეთ და მოგებოძეთ დედოფლის შეგრძერობა და კლასი-ჩამრთმენელობა ყოველის კეცის უტალებლად, თქუენ ჩუენოა ერთგულთა და თავდადებით ნამსახურთა ქმით, შენ შეგინ მარტო ხაზი შეიდს, კარისა ჩუენისა მდივნის ბეგთაბეგს და შეიდთა თქუენთა ვეთანდიდს და ბეჯინს და მოძღვართა თქუენთა. ბძონდეს და გიბედნიეროს დ-თ ჩუენსა ერგულებისა და ნამსახურსა შიგან თქუენ მკედრი და ნასეფალი სოფელი ნაბახტეგი ნორაშნაოა, გეგორგზაოთა, კლდის წყაროთა, მთითა, ბარითა, წუდითა, წისქუილითა, ეკლესიითა, სასახლითა, ჯურ-მარნითა,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენთან და ოხერაობა, და ყოველის მისის სამაროლაისის მზდურაობა, კაღეც ამის გარდა დედოფალის მუცრდრობის და კალის-ჩამრთმეგნულობის თქვენოჯს და თქვენთა შეილთათჯს ეგვიბოძებია. ესე ასრე ვაკაოთვდეს და არაფერს არ მოეკშალოს არა ჩვენგან და არა სხვათა ჩვენთა ხელშეკვალთა შეცეთა და დედოფალისგან. თუ ვინმემ ამ მაშეულის სიგელი გაბოსჩინოს, სიგელთა ამით ეკეთებულება, მტკიცე ესე ოდენ არს. აწ ეიბძანებთ, კარისა ჩვენისა ეექალ-ეეხარონ და სხვანი მოსაქმენი, ბრძანება და ნიშანი ჩვენი თქვენცა ასე ეაფთვეთ, რა რეკანაც ამა ჩვენგან ნაწყალობევს სიგელსა მაეან ეწერან, ნურც არას თქვენ მოაშლით და შეეცილებით თუნიერ თანა-დგომისა და შეწყნისაგან კაღე. დაწერა ბძანება და ნიშანი ესე ჩვენი ქვს: ტოგ: ანდაგტაოსა მეფობისა ჩვენისასა წ, კალთა სამეფოსა და ტახტისა ჩვენისა ტფილელ მთავარ-ეპისკოპოსის ათანაზ სასანძისა (ჩართულათ) გიორგი. მარიამ. ბატონიშვილი ბაგრატ.

76. ნასყიდობის წიგნი ზურაბ ჯავახიშვილისა 30×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. ოვი და ბოლოს წყვეტა გამოუშვით.

1686. ...ეს უკუნისამდე ჭამთა გასაოვეებული, მაზეხშემოუდებელი, საბოდიო ნასეიდობის წიგნი მოგვართვით ჩვენ შადაგშვიდმა ბატონმა ზურაბ და შვილთა ჩვენთა რეგვაზ და ოთარ თქვენ, ჯავახიშვილს ზურაბს, ჯავახს, მანგლელ ეფთისკოპოსს გაბრიელ და შერმაზანს, მოგეიდით თქვენი სიმკუიდრო გასამრეულოდ ალებული ჯიგროსს ნახატარეული მისის მამულთა, იგინს შეიდები მისის სახლ-კარითა და სასოფლოთა, ვენახეთა, სასენაეთა, წულეთა, წისქვილთა, მთითა, ბარითა, შესავლითა, გასავლითა, მისის სარწყავეთა და ურწყავეთა, სიკაღეთა და სასარეთა. ექონდეს და გებედნიეროს ღ-ნ... ვიდეთ ფასი სრული, რათც ჩვენი გული შეეკერდებოდეთ. არაინ მისი მოწყმენი: ბარეგლად ღ-ი დაესაბამო, დაცრულებელი და ქვეყნის ზედ კორტიელნი, მანგლისელი ბაბუა, კალდაშვილი ოსეფი, ზუტა-

შვილი მადრეკილაძე. სოლომონ შვილი იორდანე, დეკანოზი მოსე, მათა ყმა მშვილობიძე ივანა, პაულვარდიშვილი ზურაბ, ბექნიშვილი ოთარ. მე დედოფალს კარის დეკანოზ შვილს გაბრიელს დამიწერია და მოწამეც ვარ: ქრსა: ტოდ. + + +.

77. სიგელი მეფე გიორგი მე-IX, 37,5×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორორი წერტილი.

1686. ქ. ნებითა დ-თაისათა ჩუენ დ-თავ გუირგუანოსსანმა, შეფეთ შეფემან, კელშწოფემან, ბატონთმან გეორგემ, ბერმშობამან და სისურველმან ძემან ჩუენმან, ბატონმა ბაგრატ ესე ამიერით ჟამთა განსთავებულთა წელიწადის წიგნი და საგელი შეგიწყალდეთ, გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა მრავალფერად ნამსახურს ემათა ჩუენთა დოვლენჯაშვილსა ზაალსა, შვილთა თქუენთა დუარსაბს მას ჟამთა, ოდეს მოგუალაქეთ კარსა და სრულ ერთობილ უაიუულუს მებაღახობის დაგუიაჯენით. ჩუენ გისძინეთ ჯაჭ და მახსენება თქუენი, შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ ამისთანა უაიუულუს სიბაღახის მერეცლობა ამ წესით: სიჩუენოთ ორშოცდა ათ სულზედ ცხუარზედ ერთს ცხუარს სიბაღახეთ აიეკნდე და ორს სულზედ ერთს ცხუარს შაშდიკო გაშთართაშვილე და სხუა რიგით კლეკს ძალს არ ეზეშდე. ამ წესით ვაიუულუს მებაღახობა ამისთანა თქუენთათს გუობოძებია. ქონდეს და გიბედნიეროს ღ-მან. ესე გიბძანებთ, კარისა ჩუენის ვექილ-ყუარაბი და სხუანი მოსუქმენი, ვინ-ცანდა-ვინ აიუნეთ და ანუ დღეის წადმა იქნებოდეთ, თქუენცა ასე გაუთვეთ და ნურაოდეს მოუშლიათ თუანიერ*). დაიწერა ბრძანება-ნიშანი ესე ქრსა ტოდ, კალათს კარის ჩუენის მდივან-მწიგნობარის მანდატურ შვილი რაზტევანათა. გეორგი (ჩართულათ).

შემდეგ სხვა ხელით:

ქ. ეს ბძანება ჩუენცა ასრე დაგუიშტკიცებია, სახეყარა მგრეგ-

*) აქ მწერალს დავიწყებია სიტყვები: „თანა-დგომისა კიდე".

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლობა გვიბოძებია. მერე გვერდზედ აზის ბეჭედი, რომელზედაც აწერია: ბატონიშვილის სახთ-უხუცესი თ ე ი მ უ რ ა ზ(?).

78. სიგელი ბატონიშვილის ლევანისა, 38×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ზოგჯერ სამ-სამი, ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ თითო წერტილი.

1688, მარტის 12. ქ: ნებითა ღ~თისითა ესე წყალობისა წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩუენ ბ ა ტ ო ნ ი ს შ უ-ი ლ მ ა, პატრონმა ლ ე ვ ა ნ, ძმამა ჩუენმა, პატრონმა ლ უ ა რ ს ა ბ, ძემა ჩუენმა, პატრონმა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ და ვ ა ხ ტ ა ნ გ, თქუენ გ ე რ-მ ა ნ ო ზ ი შ ვ ი ლ ს ი ე ს ე ს მას ჟამსა, ოდეს მოგუიდეგით კარსა და თრიალეთის ახალქალაქისა და ტამალის და ყოშა-გუმრის მოურაობას დაგუ(ე)აჯენით. ჩუენცა ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ, ვითაც ძუელიდგანაც თქუენი ყოფილიყო და ახლაც ისევე გიბოძეთ ყოვლის კაცისაგან უცილებლათ თრიალეთის ახალქალაქისა, ტამალისა და ყოშა-გუმრის მოურაობა. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ~თნ ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შინა. არაოდეს არ მოგეშალოს(sic) არა ჩუენგან და არა შემდგომად სხვათა მეპატრონეთაგან. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ჴელითა კარის ჩუენისა მდივნის ზ უ რ ა ბ ა-ს ი თ ა, ქკს: ტ ო ვ, მარტის: ი ბ, იალღუჯას სხოშაგუმროს იათაღითა გვიბოძებია. ლ ე ვ ა ნ (ჩართულათ).

79. სიგელი ერეკლე I-სა, ანუ ნაზარალიხანისა, 33×28 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრულის **ხელით.** ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი.

1688, გიორგობისთვის 15. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ~თისითა ჩვენ იასიან, დავითიან, სოლომონიან, ბაგრატოიანმან, ღ~თივ აღმატებულმან, ღ~თივ დამყარებულმან და ღ~თივ ზეცით გვირგვინოსანმან, მეფეთ მეფემან და თვით ჴელმწიფემან, პატრონმან ნ ა-ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ და დედამან ჩვენმან, დედოფალთ დედოფალმან, პა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტრონსმან ედუარდ და პატრონსმან სასურველსმან ძმან ჩვენმან, პატრონსმან იამაიკელმან და პატრონმან კოსტანდილემ ესე ამაერით უკუნისამდე ქმით და ხანით განსაცებელი, სამკვიდრად და სანდოდ გამოსაგები, შტკიცე და შეუცვალებული წყალობისა და შეწყალის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა ეშმაკთა ჯავახიშვილს ფარეშუზს და შვილთა თქუენთა რომელ და შამაცალთა სახლისა თქუენისათა მას ყოფილ, ოდეს მოგუადეგით კარსა დარბაზისა ჩუენისა და შეწყალის წუალობის დეგუაჯუენთ, ვისმინეთ ჯაჭ და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თემის ხანდაგი გოგიბედაშენი ველა გულასი, ავხუ და სბრაშა, ერთ კომლად შეოხუნი, მათის სამართლიანის მამულითა, დღეს რარც მქონებელეთ, თქუენთუის და შვილთა თქუენთათუის გუიბოძებია. ქონდესთ და გაებედიერის ღ-ან ჩუენი ერთგულად სამსახურსა შინა, არ მოგუშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომთა ჩუენთა მეფეთა და შეჰტრონეთაგან. ასე გიბძანებთ, კარასა ჩუენის ყმეილ-ეფხერნ და სხუანი გამრიგენი, ბძანება და ნიშანი ესე ჩუენი თქუენც ასრე გუთუეთ, რა რიგადაც ამა ჩუენგან ნაბოძებს ფარშანში ეწერას, თქუენიერ თანა-დგომისა და შეწევნისაგან კიდე ხუ შეეცილებით. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქჭს: ტოგ: გიორგობის: აე: კელთა კარასა ჩუენის მდივან-მწიგნობარის თუმანიშვილის გიგასიო. ერეკლე (ხართულად).

80. ბძანება მეფის ნაზარალიხანისა, 20×13,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა ხმელრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება ორი ორი წერტილი.

1690, ივნისის 27. ქ: შესტუმრეთ, ჩუენ მაგიერად ჩუენსა დიდს ამილს დარბაზს ჯავახიშვილს ბატონს ფარეშუზს ასრე მოახსენეთ: შერმე არჯანიან შეუორულობა თქუენთუის გუიბოძებია და რაცკარდაც ამის წინად შანაჯაზ შეფეისა და გიორგი შეფის ყმეში ყორული ეოფილეუის, ამ რიგად დაუორულე: ქჭს ტოგ, ივნისის კზ. შეფე ნაზარალიხან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

81. სიგელი გიორგი ლიპარტიანისა, დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. აქ მოხსენებული ლიპარტიანი გიორგი უნდა იყო გიორგი, კაცია ჩიქოვანის შვილი. გიორგი შვილი იყო კაცია პირველის, რომელიც ჩვენს გუჯარში იხსენიება. ამისათვის სიგელი უნდა ეკუთვნოდეს 1681—1698 წლებს.

1681—1698. (წელსა) წელსა და შეწევნითა ღ(მრთისა)ა ესე წელსა სამეგრელო, სამეფო, სპეციალურად გასათვალისწინებელი წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ჩვენ დ ი ე ა რ ტ ი ა ნ შ ი ნ ბატონმა გ ი ო რ გ ი მ და შვილმან ჩვენმა გ ი ო რ გ ი მ თქვენ, ჩვენს ერდგულს და სიძეს ფ ა ღ ა ვ ა ს ხ უ ხ უ ს, და შენს ძმებს, ასრე და ამ პირსა ზედან, რომე პირტახი*) მოხოვეთ და ვასმინეთ ჯვა და მოხსენება შენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩ ხ ე ფ ს პირტახი სამოსახლო დედასა და დედეს შუა, ასრე რომე დადიანს ამირანისშვილი დათუსოჯს ებოძებია და დათუ რომ მოკვდეს, მამული შენთჳს მაბოძებია მისის მაწყ-მამულითა, ტყეთა, ველითა, სყანითა, მთითა და ბარათა, შესავალ-გამოსავალითა, წ(უ)ლითა და სთვლებითა, ეკლესიის კარითა. მაბოძებია, გქონდეს და გიბეჭდნიერას ღმერთმან ჩვენს ერდგულობას და სამსახურს შიგან. ა(მ)ი ამის გასათვალისწინებლად თავდებათ მოგიცემია თავად დმერია და უოყენა მისი წმანდანი, ზეცისანი, ქვეყნისანი, ხარებად(ნა) და უხორცონი. ვინც... (წყვეტილია მოყვანილი). კაცთაგან არის მოწამე და შუამავალი შენდა ქვეყნა და დაბადებაჲ ჩხვა. და ეს წიგნი დამიწერია მდივანს მ ი შ ვ ე ი ა ს და მოწამეც ყარ ამისი. ვინც ჩვენის მეცხრათანისაგან გუთხოვებოდეს დადებით რამე. (ანის ბეჭედი, რომელზედაც აწერია: ლიპარტიანი გიორგი. შუა ბეჭედში ჯვარია გამოხატული).

82. სიგელი ერეკლე I-სა, ანუ ნაზარალიანისა. 63×26 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულიე ხელით,

*) მაღლარიანი მამული სავენახეც და სახნავ-სათესიც.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს.

1692, იანვრის 25. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღ[ა]თისითა ჩვენ მღ[ა]თივე ალმატებულმან, მღ[ა]თივე დამყარებულმან და მღ[ა]თივე ზეცით გვეორგვინოსინმან იასეან, დავითან, სოფომ(ნ)ან, ბაგრატოანმან, შეფეო შეფემან და კელმწიფემან, პატრონმან ნაზარ ალიხან და დედამან ჩვენმან, დედოფალო დედოფალმან, პატრონმან ქ[ა]ნ[ა]ე და ძემან ჩვენმან, პატრონმან ამამ[უ]ლიმ და კოსტანდილ[ე]მ ესე ამაერით უკუნისამდე ყოფის და ხანთა კასრთაგებული მტკიცე და უცვალებელი სამეედროდ და ნებიერობით გამოსიდგეი წყალობისა და მამულის წიგნი და ნაშანი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქვენ, ჩვენთა ერთგულთა და მრავალდგერთა ნამსახურის ქმის გამო შვილს ოვრემუზს, შვილს შენს როინ და მომავალთა სახლის შენისათა ძის ქმის, ოდეს მოგვადგეთ კარს დარბაზის ჩვენისას და მამულის წყალობის გვთაგნით. ვისმენეთ ესე და მოხსენება თქვენი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ ჩვენი სახსო სოფელი ორთაველობაზედ თ[ე]ზი მაშე მსხლობარის გლეხთა, მამულითა, ყოველთა მისთის სამართალითა სამძღვრით თქვენთვენ და შვილთა თქვენთათვენ გვებოძებია. გქონდეს და გებედნიერის დ[ე]ნ ჩვენსა ერთგულთა მსახურს შინა, რ მოგეშველოს ვრა ჩვენგან და ვრა სხვათ მეპატრონეთაგან. ესე გებოძნებთ, კარის ჩვენის ვეჭილ-ვეზირნო, ბძანება და ნაშანი ესე ჩვენი თქვენცა ხორე გუთაგეთ და ნუ მოუშლით, რა რიგადაც ამა ჩვენგან ნაბოძებს ფარმანსა შინა ყოფილა, თვისებერ თანა-დგომასა და შეწევნისგან კიდე ნუ შეეცდებით. და წერა ბძანება და ნაშანი ესე კეთდა კარის ჩვენის მდივან-მწიგნობარის თ[ა]მაზ[ა]შვილის გ[ი]ორგ[ი]სა: ქ[რისტ]ე ტ[ა]ო, იანვრის კ[ე].

მეფე ნაზარალიხან.

83. განჩინების წიგნი, 37,5×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1692, თებერვლის 15. ქ. ამ უხნოს სოფლისაგან ო ს რ ი გ ე რ მ ა ნ ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ი უშვილოდ დარჩომილიო. თვისი წილი მამული სრულ თვისის ძმისწულებისათვის სიფიცრით მიუცია. ამას გარდის, სხვათა მამულისაგან ერთი ვენახი ყოფილა, ზღვა თვისის ცოლის, ბატონის მ ა რ ა ვ ა მ ი ს, ზეთოვი მიუცია თვსთა და ზღვა სხვა თვსი და მის უკან ის ნასყიდი ვენახი ცოლისთვის სიფიცრით სამკდროო და სასდებოთ მიუცია, კილეგა ბ ე რ გ ე ძ ე ს ო ს ო რ ი ო ს მხლებელი გუტანს(sic) და სისხლით ვერ ასწოდა და მოსამართლებს ის გერგეძიე(sic) ოთარისთვის სიუპატიოთ მიუცია. ამაზე ოთარის ძმისწულები და ბატონი მ ა რ ა ვ ა მ სარჩლობდენ. მე ო რ ბ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ მ ა, სარდალმა*), ბატონს თ ა მ ა ზ ს გვიბძანა მეფემ ე რ ე კ ლ ე მ მთი გარეგან. მიგვლ, გავმინჯე და წიგნებიც ვნახენე, ჩვენ ასე უსამართლოთო, რომ რაღაც ოთარს თვისი სამკვიდრო მამული ძმისწულებისთვი(ს) დაეგდო და ნასყიდი ცოლისთვის სიფიცრით სამკდროო მიეცა, ასევე ბატონს მ ა რ ა ვ ა მ ს დაჰნებებოო, და გერგეძიეც თვისის მუახლის სიუპატიო იყო, და ისიც მას დაჰნებებოო. ამას გარდის ბატონის მარაამის დედასა თორმეტი თუმანი ოთარს ვალ(ს)ი ჰქდა და თორმეტი სპასალნე დვინოც სულ სასახლოო დ(ა)ხარჯა. ამისი კან(ს)ჩენ(ე)ბი სხვა მოსამართლების(ს)ც ქონდა, მასცემს იყო. ამისიც ასე გ(ა)ესინჯო, რომ ვარსი ეს ბატონი მარაამ იყო და ამას დარჩებოდა დედის ქონება, მაგრამ თუ სულ მეგვეცემინა ჴაჲ უ ს ძალი დაემართებოდა, სარგებელი ალარ გაეხანგინო, თვისკენ(sic) ნახევარი დაუჯდებაო და ექსი თუმანი თეთრი და ექსი სპასალნე დვინო კილეგა ბატონს მარაამს უნდა მისცეს ჴაჲუამა გერმანოზისშვილმა. ეს ასრე უნდა გარეგდეს. ქუს: ტ ე: თვესი თებერვლის ნახევარსა □. ბეჭედს აწერია: მოსე ლ თისა ორბელიშვილი თ ა მ ა ზ.

84. სითარხნის წიგნი გიორგი XI-სა, 38×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. სიგელს ამტკიცებს მეფე იესე ანუ ალიყულიხან 1725 წელს. სიგელი დამტკიცებულია ირაკლი I-ის ბეჭედითაც.

*) უნდა იყოს: „მე ორბელის შვილს, სარდალს“.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1692, ქრისტესშობისთვის ა. ქ: ნებითა და შეწევნითა მღთისაჲთა ჩვენ მეფეთ მეფემან და კელმწიფემან, ბატრონმან გაიორგიმ და თანა-მეცხედრემან ჩვენმან დედოფალთ დედოფალმან, ბატრონმან ხვარაშან ესე ამიერით უკუნისამდე ყმითა და ხანთა გასთავებელი, შეკეცვა და შეუცვალებელი, სამკვიდროთ და საბოლოოთ კაცისაგანეცა საოარხნის წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და წესისებრივ ნამსახურთა ყმათა ჯავახიშვილს ფარეშუაზს და შვილს შენსა რაიანს მას ყმასა, ოდეს ჴვარებისა და ჴვარების ნასოფლარებში შენის გერძის საოარხეს გეთაჯენით, ვისმინეთ ჯაჭ თქუენი და შეგიწყალეთ და გაოარხნეთ თქუენი წილი ჴვარება და ჴვარების ნასოფლარებში, რაც წილი გეგვასთ, ასრე რაშე რაც გელეხა მთაჟანსო და დასისხლი, ჩუენგან ოარხნა იყოს, არაფერი ჩუენი საოხაერი და გაბოსაღები არ გოხოვებოდეს, არა ეოდის ბეგრი, არა სიბალახე, არა ბეარის თაგი, არა ნახიარის თაგი, არა სიმეკობები, თეთრიერ ქრთამს სურასა და სიმეკობარის-მძებნელობისა, და დაშქარ-ნადირობის შეცა არაფერი ეოხოვებოდეს, სხვის ქეყანაში გეთაოარხნებაა. გბრძანებთ და გიბრძანეთ დრო ჩუენსა ერთგულად სიმსახურესა შინა, არ მოეეშალოსთ არა ჩუენგან და არა სიყოთა მეზატრონეთაგან. აწ გებძანებთ, კარისა ჩუენის ვეძიელ-ვეზარნი, იბარებს და ნაშახა ესე ჩუენი თქუენცა ასრე გეუოთ-ვეთ და ნუ მოეშალთო, რა რიგადაც ვის ჩუენგან ნაბოძებს ფარშანსა შინა ეწერას. დაეწერა იბარების ესე ეელთაა კარისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობარის თუმანიშვილისა გიორგისთა, ქრისტესშობის ხუთასა, ქნს ტზ. გიორგი (ჩართული). ჩვენ ნაზარალიანი.

განის აშიაზე სხვა ხელით სწერია: ჩვენ მეფემ მეფემან თვით ეელმწიფემან ბატრონმან ეირეგმ სულ-ეურთხეულმან ბატრონის ბაძის ჩვენის ნაბოძები სიოარხე ჩვენც ასე დაგიმტკიცეთ და გებოძეთ მარტის გდ, ქნს უგ. ვლიეუდისა (ჩართული).

85. ნასყიდობის წიგნი, 42×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1693. ...ესე ამაერ უგუნისამდი ყმათა და ხალთა გასაოგებელი, მტკიცე და მაზგზა-შემოულებელი სამკვიდრო და საბოლო ნასყიდობის წიგნი მოგვითო ჩვენ ასდუაშვილის ზაურაბა შვილებმა ხოსრუამ და ანდუკამ და ასრუთიანმ, შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა თქუენ შენ შაშვილს დოდმა ზასს, შვილთა თქუენთა ნასყიდად, რა სტომასს, ხოსრუასს, დაუნასს, ყოანდილეს, მანდუნასს. შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ეოგანოთვე, ასე და ამა ბარის ზედა, რომ ჩუენ თქუენი ვალი გვქმარია და დიად გამრავლდა, რომ სხუა რაცხა მოცემაშის ვერას თავს გუეგებდაო, ჩუენი ქმუნაი თქუენს მოშველებად მცარად იო, და რაგან ჩუმი ცუნაი თქუენ გემცროდაო, თქუენც ამაჟა ჩუმის ცუნაის ისუფთაქო თქუენი სამკვიდრო ზემო გუნაი საყდრს დაუყუეთი და მე ეს ჩუმი ვერძა ახალშენი თქუენ მოგცეთ ბერტნის ჩუმის, ბერტნის ბოგვნილ(sic) ეფოსეანთაზის ითავ ნ ეს ბძანებით და მისის დასტურით. ესე შეგრაცდით და ვერდაწუეტეო, რომ ჩუენ ერთმანერთთან კიდი აღარ გუქონდეს. გქონდეს და და გაბედნიერას ღ-ან, რ რეგუთაც გეწერანებოდეს, მოაგშარეთ, ყველთ გეკიდეთო. ესე ვინც და რამინც ადამის მონათესაეთ კაცმა, დიდმა ანუ მცირემა ამისად შლად და ცილებად კიდეთს, მისმაც რასმაც დაუსაბამო, დაუსრულებელი შამ, ქე და სუდი წმიდა და თუდასთანამაც იქნება ნაწილი და სამკვიდრებელი მისი. გამოვენ და დამმტკიცებულნი ამისნი ღ-ან აგერთხოს. ამან. ვრაინ ამისნი დამხდურნი და მოწამენი თავად ღ-ი და ეოგანი მისნი წმინდანი, კორგი კაცნი და უკორტანი. კიდოგან ბერტნის ბოგვნილის ძმენი გიდეძრძა და ბეკან, ნაზარი ბაინდური, მისი ძმა ბეკან. ზაგვარშვილი ბეკან, ისგულაშვილი გახუშტი, ფარსკან ურქმახაშვილი, ბაბუა მეშინდრაბაში ალაგერდ, თუშმალი მაკარდა. მამაკუდაშვილი ბერუა, ზემობოდნელი მოურავი დუშაა, კეკუბაშვილი გორან და სულ ამ კეობის კაცნი ამისი მოწამენი ვრაინ. მე დეკანოზს ოქროზირს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ქნს ტჱს. ამისი სამძღვარი ზეით ისევ თქვენი ვენაკი და ქვეით მირაქას კერძამდი თავის. გასწორ მიწით. + + +

ეროვნული ბიბლიოთეკა

86. სიგელი ერეკლე I-სა ანუ ნაზარალიხანისა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს.

1692. ნებითა და შეწევნითა დვთისითა ჩვენ მდგოთვ ალბატონებულმან, მდგოთვ დამპყრობულმან, მდგოთვ ზეცით გვორგონისნმან, ასიან, სოდომოხიან, ბაგრატიან, მეფემ მეფემან, თვით კელმწიფემ, პატრონმან ნაზარალიხანს, დედამან ჩვენმა, დედოფალთ დედოფალმან, პატრონმან ყურუმ, პატრონმან ამანუელ და პატრონმან გორგიჯამ ესე ამიერ ჯამთა და ხანთა სამკვიდრო და სიბოლოთ გასათვისებელი წყალობანი წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩემს ერთგულს და მრავალ-ეერად თვდადებით ნამსახურს ემსა ჯავახიშვილსა თვრისა დანსა, რომ შეგრისა და მანუგრის, შვილთა და მისთვალთა თქუენისთა მას ჯამსა, ოდეს მოკვდებოდეთ კარსა ჩვენისასა და მისულის წყალობის დაგვაჯეროთ, რადგან რომ ნამსახურა ნამსახურა შეგრჩია, ვისმინეთ ჯა და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ თქუენი განაოფის ზურაბისა ჯავახიშვილისა და შერმაზანისა მამული, რასაც მჭონებელი [აყენებს]: ზესა ბულგორი შვიდი, რასაც მჭონებელნი აყენებ, თავანთ და მამულითა, აქაც ზესა თაშურისა კერძა დაკრძალებია, ჭალწაშენაა, კორდიგლეკაშენაა, აქეც ზესა ზურბაის კერძა კვლაშენებია, კვეროს ბეკანის შენაა, რასაც მჭონებელი იყოს, ხანდის კიდეც მჭკლაშენებია, რასაც მჭონებელი იყოს, ცხოა, ხაღბენიოს და ყანახოა, ქვენდრისი, რასაც ემსა, მამულისა და მაწის მჭონებელი იყოს, სიონი, რასაც მჭონებელნი აყენებ, შვიდი, რასაც ემსა და მამულისა [ემსა] მჭონებელი იყოს, რკონი, რასაც მჭონებელი იყოს [ემსა და მამულისა], ფიცი, რასაც მჭონებელი იყოს, ზაქი, რასაც მჭონებელი იყოს ემსა და მამულისა, სვანკრი, რასაც ემსა და მამულის მჭონებელი იყოს, კვარები, რასაც ემსა და მამულის მჭონებელნი აყენებ, წოდორთოს, რასაც ემსა და მამულის მჭონებელი იყოს, ხოვლი ერთი კომლი მეზვრე, რასაც მჭონებელი იყოს, ფიცვი, რასაც ემსა და მამულის მჭონებელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აფხაზ. ეს შემულება ამათის მოათა, ბარათა, მიწეთ, წყალთა, ველთა, ველხათ, სოთაბეთა და უთაბეთა, სახნავთა და უხნავთა, საძებრათა და უძებრათა, დღეს რასაც მქონებელნი ეყენენ, შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ეოფალს კაცს უცილებლად. ქონდეს და გაბედნიეროს დმერთმან ჩვენსა ერთგულებასა და სამსახურსა შიგან, არადეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვათა შეფეთა და შეპირონეთ ჩვენისაკენ. ამუ გაბრძანებიმ, კარისა ჩვენისა ვექილ-ვეზარნი და სხვანი მოხელენი, ეს ბრძანება და სიგელი ჩვენი თქვენც ასუ გუთხვეთ და დუმტკიცეთ, რა რაგასაც ამ ჩვენს ნაბოძებს სიგელში ეწერას და ნურაიდეს ნუ მოუშალიათ. ამუ კიდევც დაეწერა ბრძანება და ნიშანი ესე კელათი კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობრისა ბეჟანისაი, ქკსტ'ა [შეფე ნაზარალიხან]. □ □. ამის წყალობაც გეუყოთ ეს სვრას(sic) კელენი რომ ამოგეშალეთ ამ წიგნსმი, ან ამისგე გაბოძებთ და ან სხვის სამუქაოს წყალობის გიზამთ [შეფე ნაზარალიხან].

87. განირების წიგნი, 21×11 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარებმ ორი ორი წერტილი.

1695. ქ. შეფეთა გეორგეის ბძანებითა მოგვედით ჩვენ ეფისკოპოზი ჯავახი შვილი მანკალელი, ჯავახი შვილი თარეშუზ და თეშანა შვილი დათუნა, ჯავახი შვილი ზურაბისა და შერმაზანის და გოგებედ შვილი ოთასი და მისის ძმების სჯმე ეყრაეთეთ. ოთასს ჩვირთს მჭედლი შვილი სხნე-კარი და მიწეთ ეედა, სომი წადი ეედა, ოთაი წარეელეთ და მზატეს კეცის ბარს სახდის ადგა გ(ა)უჭრა, ზეურბის და შერმეზანის დეშალა. ჩვენ ეს ასე გ(ა)ურაეთ: მზიტეს ნაქონი წყარო სომი წადი ოთაის დაჭანებეთ და შეთხეედი მჭედლიშვილს, მზიტეს კეცი რომ არის და ზეით თვის ბადეეის გზა რომ არის, ამის ქვეით და სიგბის კეცს შეი და ქვეით სომხეი რომ არის, ამათ შეი ნახეცარი რაც მიწი არის, ოთაის და მის ძმების დაჭანებეთ. ჩვენ სოფელში რაც სახნე-კარია მჭედლისშვილისა, ოთაის ეედა. სოფლის წყარო და ქვეკრები მჭედლი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შვილს დავანებეთ. სასიფლაოს სანვარა და სიფუზრას სანვარა ოთხას დავანებეთ. თელასთან მაწა ზურაბს და შერმაზანს დავანებეთ. ქვს ტ ხ გ. გაბრიელ. მ ა ნ გ ლ ე ლ ი (ჩართულათ).

88. ნასყიდობის წიგნი ფარემუზ ჯავახიშვილისა, 34×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1695. ქ. ესე ამაერ უკუნისამდე ყამთა, ხანთა განსთავეებული ნასყიდობის წიგნი მოგებ მე ტ ე რ ტ ე რ ა ს შ ვ ი ლ მ ა ს ვ ა ხ უ შ ა, ძმამა ჩემმან ს ვ ი მ ო ნ და ძმაწულმა ი ე ს ე მ, ა ნ დ ა ნ ა, (ძმისწულებმა ჩემმან) თქვენ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ო ფ ა რ ე მ უ ზ ს, შვილს თქვენს რ ო ა ნ ს და ა ვ ა ნ დ ე ს, ასრე რომე მოგვედ ჩემი ალალი და უოველის კაცისაგან მოუდევარი მაწა დ ო ქ ი ს ოყს ნ ა მ გ ვ ა ნ, ქვეით ტიტიშვილის მაწის ნამკალამდი და ზეით გზამდი თავით ბოლომდი, ვიდე ფერი, რათაც ჩუენი გული შეეჯერდებოდა, ბატონის ფ ა რ ი ს ა ნ ი ს დასტურითა, და არა დარჩ ასდაბრაკო თქვენს შუა და ჩვენს შუა. ხრის ამისი მოწამე თავად ლ-თა, კ ი ტ ი ა ვ ან ჩემი ეში ბერეა და ხრამანა, თქვენი ეში ხუცესიშვილი დემეტრე, ბაშკაცისშვილი ითანე და ქალაქს ს ი რ ა ჯ ი ბაარამ და თქვენი კანკაოი ნაკოს და ოთარი. მე მოაყარ-ეფიასკოპოზს ე ვ დ ე მ ო ზ ს დამიწერია და მოწმეც ვარ. დაიწერა ქვს ტ ხ გ. + +.

89. ბძანება მეფისა ნაზარალიხანისა, 6,5×6 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ ვინაითგან ნაზარალიხანი, ანუ ერეკლე I ქართლში მეფობდა 1695—1703 წლებში, ამიტომ ბძანებაც ამ დროს უნდა ეკუთვნოდეს.

1695—1703. ქ: ჩუენი ბძანება ვრას, ებაშო! ესე მოგვსწერდა: ახლა რომ სახლობის ტ ო რ ო ბ ა ე ძ ე, ეგ ალაგი ე ვ ო ნ დ ი ვ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს ვრას. ტორბაეძე აყრე, სადაც უწინ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ესხდა და გგმესხურებოდა, იქაც დაუყენე. ვრაცინ რა შესცოდოს, თვალ-ყური მიყარე, უწინდელის ადგილდამ გგმესხუროს ნაზარალიბან.

90. სიგელი ერეკლე I-სა ანუ ნაზარალიბანისა, 39 5×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი.

1697. ქ. ნებითა და შეწევნითა მდთისთა ჩვენ მეფეთა შეფემან და კელმწიფემან, ბატრონმან ნაზარ ალიხან და თანშეცხედრემან ჩვენმან, დედოფალთა დედოფალმან, ბატრონმან ანნამ და ძემან ჩვენმან სასურველმან, ბატრონმან იმანყულიმ, ბატრონმან გახტანგიდემ და გურგისდან ესე ამიერით უკუნისამდინ ჟამთა და ხანთა გასთავებელი წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ჩვენთა ერთგულთა ჯანიშვილს ფარემუზს, შვილს შენს რაინს და ივანდილს მის ჟამსა, ოდეს თქვენის კერძის ქარების სათარხეს გეპატრონთ, ვისმინეთ ჯა თქვენი და წყალობა გიყვეთ, ესე რამე თუ შენი წადი ქვარება ასშენო, კიცნა მოეყვანო და დასხდო, ჩვენც ესრე გვათარხნებია, რომე არაფერი ჩვენი გაბოსდება და სხახაარი არ ეთხებოდეს, არა კიდის ბერი, არა სიბაღახე, არა ბარისაი, არა ნახარისაი, არა სიმეჯახიბა, თვინიერ ერთის სათარხის სურასა და დაშქარნიდარობისგან კიდე არა ეთხებოდეს რა. არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვათა მეპატრონეთაგან. აწე გიბოძებთ კარისა ჩვენის ყმეძალ-ყმეხარნი, ბაზნები ესე ასრე დაუმტკიცებთ. დაიწერა ფარმანი ესე კელთა მწიგნობრის თ ივანე შვილის გიორგისა, ქუსა ტ ჲე. ნაზარალიბან.

91. ნასყიდობის წიგნი გივი თუმანიშვილისა, 135×42 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეული სიტყვის შემდეგ. თავში სპარსული წარწერა აქვს და უზის ორი სპარსული ბეჭედი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1697, გიორგობისთვის 11. ქ. სხვეთის სხიერისა, არსება-დაუსაბამოსა, დაუსრულებელისა, ძალ-განუზომელისა, ძალიერება მოუკლებელისა, უსაზღვროსა, კარე-შემოუწერელისა, უნივთოსა, ურულოსა და ურაბამოსა, ყოელთა მპყრობელისა, თჳთ არეისგან დაურსებულსა; რომელი იყო, არს და ყოველის უკუნისამდე და სუფევენს მისისა არა არს დასასრული; რომელის მიერ ძალიერებითა აქმნენ ყოელნი ანგელოზნი არსნი და არა არსნი, ხილულნი და უხილავნი, ნივთიერნი და უნივთონი; რომელმან წყობისეფთით მისითა შექმნა ცანი და ქუეყანა, ზღჳ და სივრცენი მისი, ყოელი და რა არს მასშინა; რომელმან დაბადნა ანგელოზნი დასნი, სულად და ხელად ტიცხლისად, და უძღწიან შიშით, თჳალთშეგმით ჳერ მჳლდებელ არიან მრავალ თჳალნი სერაბინნი, და ექუსკ-ექუს ფრთენი ქერობინნი ჳერ იკადრებენ ხილვად სხეთა ნათლისა გამოჳრთობამდისანს, რომელ ზეროს თჳისთა ფრთითა იფარენენ; რომელმან შექმნა ადამ კელითა სუფევლითა და შთაბერა სული ცხოველი და ადიმოდო გჳერდისა მისისაგან ევა, ბერჭენელი დედა, და მისცა ადამს ცოლად, და ადიმოუცხო ყოელი ხეხილი და მაწყ მჳლდონი საჭმელად და სუენებელად მასცა კაცთა; რომელი გამოავლენს სუნჯთაკან მასთა ქართა და ადგის მდინარეთა,—ამა ყოელთა სიბრძნით განმგებელისა ღ~თისა თჳალებითა, მანდაბითა და უუძდგომელობითა; ბრწყინვალისა და ყოელად უბიწოსა, ბიწ-შეუხებელისა დედოფლისა ჩუენისა, ღ~თისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა, და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისანა ჴეთაოსნისა, რომელსა ზედან განიბეჭდნა მეუფემან დადებისამან და მოაგრძან ძალიერებისამან, ქრისტემან ღ~ნ უხრწნელნი მკლავნი თჳისნი ჩუენისათჳის და დასთხია ყოელთა ბრალეულთა წმინდამყოფელი სისხლი და წყალი,—ოხა-მდგომრებათა ამისათა, თჳალებითა წმინდათა და უკორტოთა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა და მოაგარ-ანგელოზთა მაქებელ, ზეცისა მოაგარ-ანგელოზისათა, და გაბრიელ, ქალწულ-მახარებელისათა; ყოელთა მუსაიმნით რჯულის დამტკიცებელისა მჳბედ-ფენობრისა და მუროუზალისა თჳალებითა; წმინდისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა, ნათლისმცემელისა იოანესითა და სუხნის მობაძვისა, მკერდსა სიმეუფოსა მაერდნობიდის, ქალწულ-მახარებელის იოანეჳსითა; წმინდათა და ყოველად-ქებულთა ათორმეტთა ყოელისა სიტყჳერისა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემნარებელთა, დიდთა ქალაქთა ღ-თისა სიტყვისათა, რომელთა ბჭეთა მოძღვრებათა მათთაჲს მოსანარჩენ ყოველნი ნათესავნი კაცთანი, ჴელერე, სასუფეველ ცათა კელიტეთ-მჭერობელთანი, კელთანი სამკეპიტანი, და ჴელგე, სამ ცამდე აღწევნულთანი და უსმენელთა სიტყჳთა მსმენელთანი; წმინდათა წარსწყარმეტყველთა, ღ-თისა მხილველთა, შარაჲთგანვე ქრისტეს ღ-თისა მოშუსწყვეტელთა: მოსე, ჰჳრონ, კლაჲ, ხნგაი, ზხარაი, ჰბაჲგომ, ესაი, ნათან, დავით ღ-თისა მპრისაი, ჴ'ხეკიელ, გედეონ, იერემიაი და დანიელისაჲ; მეოხებაითა წმინდათა მდგელთა-მოძღვართა: ბასილი კესრაელისა, გრიგოლ ღ-თის მეტყუელისა, იოანე ოქრო-ნეკტარ წოდებულისა, ითხისი და კვირიკე აღექსანდრელისაჲ, ნიკოლოზ დიდისა მდგელთა-მოძღვრისა მირონ ქალაქისაჲ; თავდებობითა და მინდობითა წმინდათა და უძლეველთა მოწამეთა: სტეფანე, გიორგი, თევდორე, დიმიტრი, ჱრთოხი, ევსტათისაჲ; წმინდათა ულანთა განმხსოველთა, მათთა ჩვენთა: სხის, ანტონი, ეფთჳმისაჲ, და ქალწულ-მოწამეთა: თეკლჱ, ევპრაქსე, ირინე, მარინე, ბარბარესაჲ; წმიდისა ხინო მტიეჭულისა, სვეტისა ცხოველისა, კვართისა სუეტისა და მირონისა, ეურნებად ადმომქონრისაჲ; თავდებობითა და მინდობით სხვანი რაოდენი ღ-თის სიტყჳნი და სჯულთა სიმტკიცენი წმინდისა ეორენისა, ზაბერესი, თორათ და ინჯილნი შინა სწერად და ანუ დღის სუეტლისა სვინაქსრისა შინა წმიდათა მოახსენებაჲს, ამთათის თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა ქრ ეუოუო და ეუოუტო, დრო-დუდებელი, მიხეზ-შუმოულებელი, ეოველი ხდათის და ალდათისაგან გამოსული და გამოგერებული, ამიერო უკუნისამდე კაშთა და ხისთა გასათვებელი, სიმკვიდრედ და სიბოლოთო გამოსაცვეცი, ეოველ კაცის მოუდგარ-მოუსრბელი ნასეედობის აუარებელი ბერი, ეოცი და ასეული დაგიწერეთ და მოგეცით ჩვენ, მ ი რ ი მ ი ნ ი ძ ო ა სომხთათს შეღაქის ქ ვ ს ი რ ბ ე გ ე ლ ი ნ შ ე ღ ა ქ ი ნ, ბიტრონს ვ ე თ ნ დ ი ლ, ბაძაშვილთან ჩვენთან ბიტრონს დ ე გ ნ ბ ე გ, ეეენისეულთან ა თ ხ ბ ე გ, ძმაშვ ჩვენთან ჴ ა ჴ უ ნ ს ი ა, ზ ა ა ლ, დ ა ვ ი თ და ზ უ რ ა ბ, ბიძაშვილთან ჩვენთან თ ე ო ბ უ რ ა ზ, ი მ ი ნ უ ლ თ ი და რ ე გ ა ზ, შვილთან ჩვენთან ი ა ს უ ე და გ ო რ გ ა ს ჴ ი თ და შთამჯულთა სახლისა ჩვენისათა, თქუენ, თ უ შ ი ნ ი შ ე ღ ლ ი ზ უ რ ა ბ

მდიგნისშიალს, მდიგნს გიესს, შვილსა შენსა დიგითს და ზურაბს და მომაგდოთ თქვენთან. მაშინ, ოდეს დაგეყრება და მოგეყვანო ჩვენა სამეფოდრო, ალადა გამოყოლილი, უცილებელი მაშული შამარხს ნასოფლარა, მასიას სასოფლოთა, სახლ-კარითა, ჩვენებურნე კაკეთებულას მარნითა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წალიქვითა, საკნოვითა, სათიბითა, ჯალითა, საწყლისპირთოთა, სანადირითა, ველიკოთა, სიბილითა, სარწყვითა, ურწყვითა, სიძებრითა, უძებრითა, ყოველს მასიასა სამართლიანს სამძღვრით, მთლიგად და კელშეუვალად მოგეყოდო. ერთა სამძღვრი კერგაგოზს სოფლის სამძღვრიშალს, შორე გველი დურგაქალს სამძღვრიშალს, შესამე გველი ჩაცვალს სამძღვრიშალს და მეოთხე—ბერდიგის სამძღვრიშალს. ესე ყოველა თქვენთოვის და შვილთა თქვენთოთვის მოგეყოდებია, და ვიდეთ ფსი სრული და უკლებელი, რომელითაც გული ჩვენი შეეკურებოდა. გქონდეს და გიბრძანეროს დრო. რა რიგადც სხვაო ალალს მოსიყიდეს მარიებს, ეგრეთ შენ გეყიდოდეს გასყიდვად, გასახოო, გასცეგმალად, რასაც-ფერად საკმრისად კელგეშეოდეს. არაენ იოს შეიდე და მოდგე ამისი, თვითეარ მხოლოსა დროს მეტი, და თუ ვინმე გამოხდეს მოდგე და მოდასპრაგე ან სიტყვითა, ან წაეხითა, ან ქრთულითა, ყოელს ფერში ბერიასა და ხასუხისა გაშეგმნი ჩვენ ვიეუნეო. აგრევე რომელიც ჩვენს მაშულს მეორს გარდა ამ ნასოფლარშა ნასახლებია კეცა სხვის მაშულა იოს, და მოიეგნოთო, არც ამას შეშოგეცილოთ და არც კელი გაგეხადოს. ამას გარდა, რომელიც ჩვენი სამეკიქო გამოსაღები სხვას სოშხითას სოფელს აძეს, ამ ნათხოგრასგანც ასრე გვითარხრებია, რომე არაფერა ხაჩვენო სამეკიქო ნათხოგრა და გამოსაღები არა ეოხოებოდეს და არცა ჩვენებს და არცა სხვათა ჩვენთა შეშდგომოა შელაქოსგან. ესეს ამის მოწამე თავად დ-თი და ყოველნი მისნი წმანდანი, კეცითგან: ‹ოშხითის ჯხნაურშეიდი შეჭმანდრებიშა ადაგერდა, შანშაიშეიდა ბეჟან □, იაკანაშეიდა ბაირამა, მარიანაშეიდი ფხრისადანა, ხასრაიშეიდი ქიშა, დადადაშეიდი ზადა, გელაშეიდი შანაჯაგა□, შელაგრან ‹შამასიხდაია რეგჯა, ჩვენი ჯხნაურშეიდი აბაზაშეიდა ჯაჯა, შანაჯაგაშეიდი დოდმაჯა, მამასიხდაია ეგანეჩა. ესე ვისცა და რაშანცა და ადამიც მონათესაგმ კეტმნ დიდმან, ძლიერ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მან, ქმეენის მზურობელმან კელმწიფემან, მეფემან, ანუ დედოფალმან, უფალისწულმან, გიან ბატრიარქმან(sic), ებისკოპოზმან და სხვამან სამღ~თო კიმან, სხვამ რჯულმან, გიან ქრისტიანემ, დიდებულმან, თავადმან, ხუნაურმან, დიდმან ანუ მცირემან, ანუ დედაბრემან გინა მე, ამა ჩვენკან მოცემულისა მამულისა და საკლისა მოშლად და შეცვლებად კელჰყოს, შეჰრისხდა მან ღ~ო ყოველთაო! ჰვენ იგინი ყოთარცა მტკვარი წინაშე ბარსა ქრისისა. ადგადის ცეცხლი თავთა მათთა, გათარცა თიკთა გელისათა. დათრგუნენ გათარცა თიკა უბნისა. აუენ გზანი მათი ბნელ და საცთომელ ბრძანებათა სუფევლოა. ცოცხლივ შთკდენ ჯოჯოხეთად. აუენ სპანე და სამოდი მათი ცეცხლივ დუშრეტელი, მტლი დაუძინებელი. ანგელოზმან მრაბსხემან ძლიერად ჰხერგის მას, განუგრძელდეს ცხოვრება მქენჯნელთა ტარტაროზთაგან. მ~ათა მიერ შენენებულიყოს ორსავე შინა ცხორებისა სული და გორცი მისი, მკუდარი და ცოცხალი მისი, სარეცელი და ცხედარი მისი, საკრძალი და სალხინებელი მისი, სმა და ჭამა მისი, ადგომა და დაწდომა მისი, სამოსელი და სიბურველი მისი, ხილვა და სათქმელი მისი, თქმული და მკუდელი მისი, საცილი და სახარული მისი, სახოელი და საკმელი მისი, მხსენებელი და შემწირველი მისი და ნაშთომი მისი. ნუმცამც კომიადებს ორნაკი და ვენაკი-ნუსხელი ნაუოფსა მის კაცისათვის. არა განსცდეს ქვეყანამან და მწყანემან ვენაკისაჰნ ყოელ ხვისტაკი და ოთხფერკი მისათვინ. არა მოსცეს ცამან ცვარი, ჰაერმან დაშრეტებს მას კაცისათვინ. ყოველმც კაკებული მისი მოშლებაის. კრულმც არის ოთხთა პატრაჰთა, მათთა მატრაზოატა, ეოვსკოზოთა და ქორაკებისკოზოკანთ, და შვიდის კრების შეჩვენება მაზედამც მიყოს. შემცაუდების ძრწოდა კენისა, კეთრი კეზისა, ცოცხლივ დანთქმა თვრაოსი, დათან და აბირონისი, დაწყა ოფნი და ფინეზისი, მტკლათ შუშა ჰეროდესი, შეხის-ტეზა დიოსკორესი. მხსენებელმც იქნების კმა იგი სანინელი: სისხლი მაკისი ჩვენზედა და შვილთა ჩვენთა ზედაო! ქრისტეს ჯვარისმცემელთანამცა, განმცემელისა იუდასი და მარცხენით ჯვარმუშელისა ავაზაკისათანამც არს. მატკლის მას დაუძინებელსა, ცეცხლის დაუშრეტელსა შინა იყოს ცხორება და მოკლაქობა სულისა მისისა. და ბედნიერის უკუნის ოჯახის მკისისკენ და ნაზოდი და ნაჯ-

ზი აჟას! ხოდო დაშიტკაცებულშინ ამა წიგნისა და სიგლასხაშ ესე ვითარის წყვეისაგან განირინენ სული თვისი, ძის-ძენი და თესლ-ტომი მისი და არა შეეხოს მას ბოროტი. დაიშტკაცოს ღ-თნ სულითა ბრძჳმათითა, სულითა მოსაინითა, სულითა დაეითაინითა, სულითა უოველად წმინდითა და ნუგეშინის-მცემელისაჲთა. ამინ. დაიწერა სიგული ესე გიორგობისთუაის ი, ქნსა ტჲე, კეფითა ამილახორის მდივნის ჯ ვ ა ხ შ ე ი ლ ი ს ხ ე უ ნ ი ა თ ა ☐ ☐ (თთრული ბეჭდები).

აშიაზე მოწმეების ხელი და ბეჭედი:

კაიდაკაზი ბატონი იოანე ☐; მაყარ-ყბისკაზი ტფილელი

ტფილელი დომენტი

; ჯ ვ ა რ ი მამა

მონა ღთისა მამა ჯვარისა არსენ

; მუხრანბატონი კოსტანდილე

მონა ღთისა ბატონიშვილი კოსტანდილე

; ორბელიშვილი სომხითის მოურაჲ ასლან

ასლან

; არაგვის ერისთაჲ ბაინდურ ☐; ამილახორი იოთამ ☐; ქსნის ერისთაჲ დადეი; ჩვენ სახლის უხუცესი ბაჭუა მოწმე ვარ ☐; სარდალი დურასს; ცილიშვილი სახლთ-უხუცესი ქიტიშერ ☐; ყმაწვილსაზეშე აყორნილ ☐; მდივანბეგი ბაჭუა; ცილიშვილი ბაჭუნა; ბაზიართ-უხუცესი ოთარ ☐; ამირეჯიბი ქაიხოსრო

ქაიხოსრო მეღვინეთ-ხუცესი

; ორბელიშვილი სულხან

ქ: შე: ორბელის შვილი სულხან

[1]); ორბელიშვილი ბაჭუა; რამაზ

მონა ღთისა სარდრის შვილის რამაზისა

; მარაბდელიშვილი ზაქარიაშეგ ☐; ზურაბიშვილი რეგუს; იარალიშვილი როსებ; შერმეზანიშვილი შალვასაკეც; იარალიშვილი ფარემუზ ☐; ქ. მდივანი ოთარ ☐; ნიზარა ქიმერ ☐; მდივანი დავით [*].

92. ნასყიდობის წიგნი, 42×29 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. შესავალი განგებ გამოვუშვით.

[1]) ბეჭდის შუა გამოსახულია მტრედი.

[*]) ბეჭდების წარწერები, რომელნიც ხელის მოწერის ტექსტებს იმეორებენ, არ მოგვყავს.

1698. ...ესე უკუნისამდე სახთა და ჟამთა გასაოცებული მაზეზ-შემოუდებელი, შეუცდებელი და ეოველს კაცს მოუდგარი შუა ბოლნის, თქვენ ზვართან, ჩვენი ვენაკი მოგუდეთ ჩვენ სენხნის შემოხვედა შიდა შეიშ თქვენ კურთხეულის ბატონის უფლისა შვიდის შვიდის შვილს, ბატონს ხვეშვილს, გორჯასხვილს და ზურაბ-ს, მოგეადეთ ჩვენი ნასვიდი ვენაკი თქვენს ზვართან რომ ხრის, ხრაფის კუდი ხრა ხქუს. ხეიდეთ ფსი სრული და უკლებელი, თქვენც გქონდეს და გაბედნიერის ღ-ან და ეოველშინ შანშინ წმიდამ. ხრის ჟამი მოწყმე შუაბოლნაის მამისხლისი ბეჟუა ბერეშეალი, სამებისა თანეზაშეალი კაორგი და სულ ერთობილნი შუა ბოლნისელნი, ხიოხია მღ-აისმრობლის დეკანოზი ოქროპირი, ხსიოველი თამაზ, თუშმალშეალები სამავ ძმები: ზურაბ, დავითა და იორამ, შანშაშვილი ფრეშუბ, ბეჟან, გოდერძი, დოლმაზიშვილი ნასვიდ, ალახსნისშეალი ალაუერდ, იაკანიშეალი ბაირამ, ვახუშტის ძმა ხეჭუა, მირიანისშეალი ფარსადან, ხიფრაშეალი ბეჟან, თამაზი ხაფრაშეალი, ხაფრაშეალი მთარი, თუშმალი ზურაბ, მისი შვილი კაორგი, ხიდაი თუშმალისშეალი, ელისაშეალები სრული ერთბერად, მე ხიოდის-შეეშლის ბერს ხეთმანს დამიწერა და მოწყმეც ვარ. ქრს ტ ხვ +.

93. ნასყიდობის წიგნი, 30×23 სანტიმეტრი; დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება სამსამი წერტილი. შესავალი გამოუშვით.

1698, დვანობასთვის 10. ...ესე ჟამთა უკუნისამდე გასაოცებელი წიგნი და საგული მოგეცით ჩვენ შესვედაქ ერთსეკვნ და ძმასწულმა ჩემა ზალ და იოთრმა და შვილმა ჩემა დავით და სხდილა მამყალმა ჩემა თქვენ, დათვაშვილეს თავისა და მეშახმედსა და გიორგისა და მხრისა და სხდილა მომყალისა თქვენისა. ესრე რომე რუსეთ ურწყუს გეტალებიდი და მოგეადე და ვიდე ფსი სრული და უხვრელი, რათაც ჩვენი გული შეეკერებიდა. გქონდეს და ეშვრომოს მშვიდობაში მოგახმარის; ირვენ გეტალებიდეს ღ-თის შეტი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სახენაქრათ, რასაც გზაშდა, ქვეით რუშდა, ზეით გზაშდა; სიქვენაქრათ, რასაც ჩემი მაწა ამოატანს ძეძაშდა. გქონდეს და გიბედნიეროს დმერთმა. ესაის ამისი მაწამე თავდა დ-თა. კაცთაგან დაბუჟშედი დათუნა, თათარ, მამეკაშედი მამეკა, ამერეზშედი ოვანა, მაყვალისშედი დათუნა. მე ანრდანი ესტატეს დამიწერა და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ესე საბედი დგანობამთვის ათს დღეს გასულს, ქვს ტჱგ. + + + +.

94. სიგელი ლუარსაბ მე-II-სა, 30×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორი წერტილი. თავი აკლია.

1613, მარიამობაისთვეს 25. ...თავდადებით ნამსახურთა ეშმათ ა ბ ზ ძ ე ს [მსახურთ] უხუცეს ზ ე დ ს შენს ძმას ...ნ ბ ა რ ს და მოშვილთა სახლის თქუენისათს მას ჯამსა, ოდეს მოგეთქეთ კარსა და მამულის წყალობასა დაგეკანკუნა. ვისმესუი ჯა და მოსწყენა თქუენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ მაწობლამასყული მამული, რაც მოურჩისათუის წყალობად გუბოძებიეს მასის მართალს სამართალისანს ხმძღურათს და სქმითს, მათს, ბარათს, წყალით, წისქვილით, ველით, ვენახეთ, სკინგ-სთაბრათ, ჯალეთ და სანადრეთ, შესვლით და გამოსულით, ეოველთურთ სამუედროდ და სამშუდლო თქუენთუის გუბოძებია. გქონდეს და გიბედნიეროს დ-მთან ჩუენსა ერდგულად ხმსახურსა შეგ. ესე გიბრძანებთ, კარსა ჩუენსა ვაქილ-ვაზირნა, მდივანნა და სხუანი მოსაქმენი, ვინ-ვინდა-ვინ ეუუნეთ და ესე ვინ-ვინდა-ვინ აქნებოდეთ, მერმე თქუენცა ესრე გეუთვით რა რეგვდეს ამს ჩუენგან ნაწყალობეს საგანსა ქუროან, ნურეს თქუენ შეუშლით და შეუცილებით თუინიერ თანა-დგომისა და შეწუენისგან კიდე. დაიწერა ნაშანი და ბრძანება ესე ქვს: ტ: მარიამობის თუეს ბე, კვდით კარსა ჩუენის მწიგნობარსა თ უ შ ნ ი შ ვ ა დ ი ნ ს რ ი ს ი თ ს. □ დ უ ა რ ს ბ (ჩართულით).

95. წყალობის წიგნი დედოფლის ჯაჰანბანუ-სი, 37,5×15 სანტ.,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ.

1628. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-მისთა ჩვენ დედოფალმან, ბატონმან ჯ ა ნ ბ ა ნ უ ასე წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგვწყალეთ და გაბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და თავდადებით ნამსახურს ყმას, სახლის უხუცეს, ბატონს ქ ა ხ ო ს რ ო ს და თქუენს შვილს გ უ ბ უ ნ ს და ნ ა გ ო დ ა ზ ს და ბ ა რ ა თ ს და შვილს და შმაგალს სახლის თქუენისთა ყოველთავე მას ჟამსა, ოდეს მოგუდგეთ კარსა და ბ ე უ ლ ა შ ნ ი ნახორს ნასოფლარს წყალობას დაგვაჯენით, და ჩუენ ვისძინეთ ჯა და მოხსენება თქუენი და შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ნასოფლარი ბ უ ლ ა შ ე ნი მისის მართალ სამართალისა სამძღურითა და სქემთ, მთითა და სახნავითა, და სითიბითა, სიქებრათა და უქებრათა, შესვლათა და გამოსვლათა, ყოველთურ თქუენთან სიმუეადროდ და სამშულად გებოძებიათ ყოველის კეთისკენ უტალვებლად და შემოუსრჩებლად. გქონდეს და გაბედნიეროს ღ-მან ჩუენ ერდგულად ხემსახურსა შინა. ჴუე უფესოესა მოგხსენებით და უქუდესთა გიბძანებთ, კარის ჩუენის ყმქალნო და ყმზარნო და სხუანო მოსაქმენო, მერმე რა რიგადღა ამა ჩუენგან ნაწყალობეს ფარვანიშეა ეწერას, თქუენც ასრე გუთავგეთ და ნუ მოუშალით და შეცდენით თანა-დგომას და შეწევნისაგან კაცს. (დაწერა) ნიშანი და ბრძანება ქნს ტ ი ვ, მარტის ა ბ. ჯ ა ნ ბ ა ნ უ (ჩართულათ).

96. განჩინების წიგნი როსტომ მეფისა, 46×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი თარიღი არა აქვს, თავში მარჯვენა მხარე განჩინებისა ცოტა დაზიანებულია.

1634—1658. ქ. თუით კელმწიფემან ბატონმან რ ო ს ტ ო მ, ჩუენი ეფსისფშაილი ბატონი თ ი ნ ა თ ი ნ ა, სახლის უხუცესი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ბატონი ყ ა ი ა, ბოქაულთ უხუცესი დ ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ბატონი ე ლ ა ზ ბ ა რ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი მდივან-

ბეგი პატრონი რომ და თუ შენ შვილი ჩვენი კარის მდგომნი ბერთუდი გუერც შემოვისხიო ბერთოშვილის სხლის უხუცესს ყოფლისა, მეკონიბეო უხუცეს პატარა და ბუნის სისოფლოსა და სამშუალს სქმე ყულა გაუსწყო დრისა შაშს ქვეშე. ერომნერის ბეგრს სცალობულს სქმეს უჩიდეს. ხუ ჩუენ ამისი სრე გუჩენეო: რადგან სხლის უხუცესი ყოფნა ამს ამბიდა, ფატარეოს თვს სისოფლოსთან კელი არა გქეთო და რომელც თქუენი გეუდრი არის, ამს არს გეტილებთო, ამში პატრონ და ბუნემ სრე უპსუხეს: ტეუილდ ამბობი, თორე ყულგან კელი გუსქესო და სისოფლიც სისწორიდ გუქონებითო, ამზე ყოფლი სხლის უხუცესმს ამორის უპსუხს, თქუენ ერთის გეუდის მეტი სა გქონებითო. ხუ ჩუენ ამისი სრე გუჩენეო: წადეს ყოფლი ხუთის თვისის შესხელებულის სხნურის შედითო და თხუთმეტის შესხელებულის მსხურითო, რომელიც სისწუელი პატრონ და პატრონმ მოუსვენოს და სრე შეჴეტეს: ამისმს მადმს, მისმს გამტხორებელმს ქრისტემს ღ-ნ, პატრ და პატრონ, ფატარეოს რაც თქუენი გეუდრი არ არის და გლეხი, მის მეტი სქმე თქუენ თვს სისოფლიში კელი არა გქეს და მინდრისა და ჯაბის რომ გუეთდებით, ისიც ერთობის დროს ამ მონისტრისა და სისოფლისთვის შემოწირული იყოს და თქუენ კელი არა გქონებით. ოუ ამეგარად შეჴეტეს არა ზედ აც და დარჩეს სხლის უხუცეს თვი სისოფლი და შეწირული ნოკარი, და ოუ კერ შეჴეტეს, რაც სამძრთალის მთი კერძი იყოს პატრს და პატრონს დარეჩოს, და სხლის უხუცესი ყოფლი ნუდრ შეცდებას ჯრეს გლეხებსა, სიდბეს, არაგელს კეტს სვენელს, ერთს გლეხს დრეზიას, თუშმალის და ბრეტიანის მთს შეუმშვდის ნისელს ვენჯს, და ნისოფლის სრე ინეთ სხლის უხუცესი ყოფლი რომ ცილებს. ამისი ფიცი პატრს და პატრონს დეგდეთ. ხუთი შეგდებული მთი ხნურეშეიდი და ოთომეტი მთიც შესხელებული სხნური, ორთუ თხ მოპერონ და სრე შეჴეტეს: ამისმს ძალმ, ამისმ გამტხორებელმს ქრისტემს ღ-ნ, სხლის უხუცეს, პატრონო, ეოფლი, რაც სამდროდ არ მოგვინდომე ეს მიმეულები ჩუენო მამა-პაპითგან დაგურჩომდეს და ჩუენთან არცარა სქმე გქონდეს და არც თქუენის სხლის კაცის

აუას. თუ ასრე შეჴვეცონ, არა ზედა აც, და დარჩეს ბატასა და ბაბუანას, თუ გერ გამოათვეცონ, რომელზედაც გამტუუნდეს. დარჩეს სახლის უხუცესს, და ბატა და ბაბუნა ნუდარ ცილდება. აგრეგე ამას გარდასიდ სახლის უხუცესი ეთვლას და ბაბუნა ერთს სიწილქუდოსა და დაეურეოს ორის დღის მაწყუნედ რომ იცილებიან, თუ ესენ ფიცა თან გამოატანონ, ეთვლას ნუდარ ცილდება, და დარჩეს ბაბუანასა, და თუ გერ შეჴვეცონ, დარჩეს სახლის უხუცეს ეთვლანს. ჩუენი განაჩენი ამას იქით არ არას და ვინც ამას გარდავა, თუით სოფელი თარჯიმნად უნდა დაჴუედონ.

97. განჩინება როსტომ მეფისა, 19×19 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრილის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამსაში წერტილი. თავი აკლია. განჩინებას ამტკიცებს გიორგი მე-XI.

1634—1658. ...ორჯოგს არჩოდა, რადგან მდებანი თუშანი შვიდი ბიძა ყვდა და ეთხიბაში დონშა დასშეულებლად მოვიდით და ამისი ასრე გაუჩინეთ: წამოდგეს ბესდა შვიდი ძიეძა და თუ ასრე შეჴვეცონ, რომე შანშეს მიეცადის, ბატა ნუდარ ცილდება და დარჩეს რაწკაისა. ნაცი ხვარის სისხლის სჩემზედა, თუ ბატან კიდი შეთვეცონ რაწკაის ნუდარ ცილდება, და თუ გერ დათვეცონ, დარჩეს რაწკაისა. იტეშიდა შვიდის სისხლის სჩემზედა თუ რაწკაის ერთი სჯარედი შემჴედრე კიდი შეთვეცონ ბატასა, ასრე რომე სკარის ეთხიში არ მიეცადის და გაგდათოს რომ ეთვალეთს, ასშან მოვიდის, ბატა ნუდარ ცილდება, და თუ გერ შეთვეცონ, რაწკაიან დანებოს. საბატაი სჩემზედ თუ გაორგაიძ დათვეცონ, რომ მასი იყოს, ბატა ნუდარ ცილდება, და თუ არა დარჩეს ბატასა. სადაბოს მაწისა ბატან უჭკო ატაი, როგორც ერნაგონს, ასრე გაარაგონს. ბატას სჯანიბაისთან რომ ქებიძე სახლობდა, ის ადგა დარჩა ბატასა. გოჯაზა რომ სახლობის, ამისი საცდობელი სჩემა ასრე გაგარიგეთ: წადგეს ბეჯიტა ოქრობერიძე მისის შვილთა, თუ დათვეცონ, დარჩეს რაწკაისა, და თუ გერ დათვეცონ, დანებოს ბატასა; საერთოს წადისა, წაბებისა და წახწახის სჩემე გასაყოფად

ძავლევით, და როგორაც სამართალი იყოს, ისრე გაიყონ და იმაზე-დაც ასრე დაშველდენ. რ ო ს ტ ო მ (ჩართულათ).

მეორე გვერდზე სხვა ხელით სწერია:

ქ. ამ წიგნში ნ ა ც ი ხ ვ ა რ ა ს ი, ს ა ბ ო ტ ი ს ა, ნ ი ო ნ ჯ უ-ვ ი საქმე დარჩომილა, სხვა გარდაწყვეტილა. ამისი როგორც ფიცი ედვას, ისრე იფიცონ და გარდასწყვიტონ; სადაური მიწისა ჯავახი-ანი იციან. [მეფე გიორგი].

ამავე გვერდის აშიაზე ბეჭედი აზის, რომელზედაც აწერია: ბ ი რ-თ უ ე ლ ი ს.

98. ცნობები მთაწმინდის აღშენების შესახებ, 23×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე სიგელის მსგავსათ მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავში აკლია. აქ მოხსენებული მთა წმინდა, რაღა თქმა უნდა, ათონის მთა წმინდა არ არის, არამედ სხვა მონასტერი საქართველოში, ხოლო არა სჩანს, სად მდებარეობდა. ცნობები, როგორც მოხსენებულია, ქვის წარწერიდან გადმოუღიათ.

1542. ...თისათა ჩუენ ორთა მონაზონთა კელვყავით უდაბნოსა ამის, მცირისა ამის აღშენებად, ქრისტეს მიერ კურთხეულისა ქართლისა ქათალიკოზისა ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს ა და ტფილელის ი ო ა-ნ ე ს ა ნება-დართვითა, აღვაშენეთ უდაბნო, რომელსა ეწოდების მ თ ა-წ მ ი ნ დ ა, საყოფელი ყოვლად წმიდისა, და ღირს ვიქმნენით ჩუენ დ ა ვ ი თ და ნ ი კ ო ლ ო ზ, აღვაშენეთ საყდარი სახელსა ზედა ყოვ-ლად წმიდისა ღ~თის მშობელისა და შევწირეთ ორსა ხრამსა შუა უდაბნოსა ბაღი ვიდრე შარამდის. არა ვისი რა სასარჩლო იყო, არც ვინ შეცილოს მეუდაბნოეთა. ჴქონდეს უცვალებელად ესე უდაბნოსა. ქვაზედ ეწერა, ვ ლ ა ს ძ ე მ ა ნ ი ო ა ნ ე (ი~ე) გადმოვსწერე. შენდობა იყავნ:- კ~ზი ნ ი კ ო ლ ა ო ზ (ჩართულათ), ქჳს: სღ:

99. სიგელი მეფის სვიმონ I-სა, 37,5×14,5 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ

ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ.

1573. ქ. სახელითა ვრისაჲ დაბადებულისა ღმ[ერთის], მა-მისა, ძისა და სულისა წმიდისაო, მოიხსენებით ყოველად წმიდის ღ[ვთის] მშობელისა მარიამისითა და ყოველთა წმიდათა ღ[ვთისა], ზეცისა და ქუეყანისათა, კორნელოსი და უხორციოსისა, თანდაბითა და შუამდგომელობითა ჩუენ ღ[ვთაე] ბურგუანოსებმან შეეცა მეფეთ-მან, ბატრონმან ს[ვ]ამონ და თასი-მეცხუარემან ჩუენმან, დადო-ფალთ დედოფალმან, ბატრონმან ნესტანდარეჯან, და ძეთა ჩუენთა, ბატრონმან გიორგე, ბატრონმან დავითა, ბატრონ-მან ვახტანგ და ბატრონმან ალექსანდრე. და ძმათა ჩუენთა, ბატრონმან გიასონ-ქსანდრე. ესე უკუნისამდე ჯამთა განსაუფლელი წყალობისა წიგნი და სიგელი გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულად ნამსახურს ქალაქ ზაძისა გულბანდის შეილსა ქედაქნს მას ჯამსა, რადგანც თქუენის კერძის მამულის წიგნსა გეუჯუნით, ვის-მანთა ჯა და მოხსენება თქუენი და, რაც მამული გრგებოდა, მო-წმენი გეუანდეს კოალეოზა დომენტია, სახლის უხუცესი ზა-ზაი, რომელსაც ბერთაშეალი და იესე მიწობლიძე. შეგი-წყალეთ და გებოძეთ ამისი წიგნი და ნიშანი, გრგებოდა სუფრობად და წილად ქორეული მამული, რასაც დღეს მქონებელი არის, ამთაური, პატრუნაური მამული, რასაც დღეს მქონებელი არის, ამთაური, ბებუდაშეალი მისი მამული, ქრისტესი და ბაია მათაი მამულთა, მარანის ნახევარი მამული, გელდური ნადარა და მალუტა მათთა მამულთა, დოროს წყალხიშეალი მისიაი მამულთა, ჩაქველური მამული და სხვა, რაც სხისხდა მამული იყო ანუ სახლება, ანუ მთა, ანუ ბა-რა. ანუ მზეგრები, ანუ ხადაბუნები, ანუ სასუფალის-პირა, ანუ სკამა-რა, რაც ყოფილა, როდესაც თქუენ და ქედაქნ გაფრდახართ, ამი-სი ნახევარი თქუენ გულბანდის და შენს შეილსა გედევნის რეგებოდა, და ბაღნაურის მამულის ნახევარი. და ამისი წიგნი და სი-გელი გუებოძებია, გქონდეს და გებეჭდვოთ დ[ონ] თქუენ, ქედა-ნის ძესა, ჯვარის მეგობრობელს გედევნის, ჩუენსა და სეფეთ-ცხრაწილის სამსახურსა და ერდგულობასა შინა. და თუ ვისმე სხვასა წიგნი და ნიშანი ჰქონდეს, ყოველივე საგლახ ამით გაუგებუნებია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაწერა ბძანება ესე კელაითა ფრანდ ტოდვალისა ხერხულისძისა ნიკოლოზისათა, ქუსი: სწავი: ნესტანდარეჯან, გიორგი, ვახტანგ (ჩართულები). სხვა ხელის მონაწერებზე ქაღალდია დაწებებული.

100. ნასყიდობის წიგნი. 21×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ თითო, ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი. თავი და ბოლოს წყვეტა განგებ გამოვუშვით.

1613. ...ესე უკუნისამდე ჯამთა განსაჯებელი ნასყიდობის წიგნი და ბარი და ნაშანი მოგჳც მე სულტანისა შვილმა ტახუამა და შეიდმა ჩემა ვაჟიანდილ, თქუენ ბატონს სულხანს და თანა-შეგსულრეს თქუენს ბატონს ქაოჟანს ასრე და ამ ბარს ზედა, რომე მოგყიდეთ ესენი სვანეს აწყა ზედათ დიდს კლდემდი, ქუემო ნუფას ზურამდი მისის ნაგზნარითა, მისის რუთა და სისრთათ, სულა შენთვი ნასყიდათ მოგეცემია. ყველეთ ფასი სრული, რომლითა ჩუენი გული შეეჯერებოდეს. მოგცეს და გებედნიერის დ'თმა... არიან მისი მოწყენა კაცნი და განდგომელნი სრულიად ანტესულნი. დაწერა წიგნი ესე ქსე ტა, + +.

101. ნასყიდობის წიგნი, 15×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1621, მისის გასულს. ქ. სხვედითა სახაერასა, სრისებს დაუსაბამისა, მისისა, ძისა და სულისა წმიდისა, ესე ამაერ უკუნისამდე ჯამთა და სხთა განსაჯებელი დრო-დაუცემელი, მიზეზ-შემოდებული ნასყიდობის წიგნი მოგჳცით ჩუენ შენ ბაგდ შენ აესემ, შეიდმა ჩემმა ბაატამ, შიოშ, ზურაბ, თვრემუზ, ქუაბუდ, თავამ, შუნ დათუნს გუნაძეს, გიორგის, ბეტეს, ნანას და ხრეშას, შეიდთა და მამეულთა სხდასა შუასთა, ასე რომე მოგეყიდეთ სიმი დდის მაწყ მუხასთან

წყაროს თავს. ვრას ამისი მაწამე ჯერეთ დმერთა, მერმე მასი წმანდანი ზეცაერნი და ქვეყნიერნი, ჯორეელნი და უკორცონა. კაცთაკან ვრიან ამისი მოწყმე დათუშვილი დათუნა, რაზომაც ბაჯტა, ტრამაკაძე თამაზა, ფცანაშვილი ბერიკა, ბეჟიტაშვილი ბაჭუნა, ქებაძე ბერი, ბაიტა ჯორჯოშელაძე, ბერი ფუტკარაძე. ვინცა და რამანც კაცთან მოცემული წიგნი მოგიშალოს, ასიმც შეიძლება მასის რჯულასთვინ, რასხვაცა მამ, ძე და სული წმიდა, ნუმცა ახსნება სული მასი ნურას ხსნისაგან, ნუც წარწყოს, ნუც დოცეთოს. დაიწერა მაი გასულს, ქნსა ტ'ო. ⁘+⁘ + + + + +

102. სიგელი მეფის სვიმონ II-სა, 35×20 სანტ., დაწერილია ქადაღლზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ოროი წერტილი. ბოლოს სპარსული წარწერა აქვს.

1626, შკათაგას 1. ქ. ნუბათა და შეწყუნათა ღ-თასთა, ბრძანებათა შჯებზე ყეენისათა, ჩუენ მეფემან ბატრონმან ს უ ე მ ო ნ ქსე წყალობას წაგნი და ნაშანა შეგიწყალეთ და გაბოძეთ შენ, ჩუენსა ერდგულსა ემსა თ უ შ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს ა თ ა ყ ა ნ ს და ბ ე რ თ უ ქ ლ ს და შ ე ნ უ ჩ ო ნ ს და ს ვ ი ო თ ს და შვილთა თქუენთა ბ ა ი ნ დ უ რ ს და გ ო რ ჯ ს ხ ე ბ ს და მას ჯამსა, რადგს ქართველი ბედნიერს ყენს უორგულეს და წუფადეს და ჩუენ ქალაქს ცახუშაც გვიახლხენიათ და არაზ ჩუენს ემშ არ გუეყურა, მანუჩარ შენ ცახუშიც შემოგეყენეც და გუეერდგულე და ჩუენის სამსახურის გეყურებით ოყე და მასიდ ჯალდად დარბაზი წყალობის გუიჯე, ესმანეთ ჯა და მახსენება და გაბოძეთ დარბაზი სამეფოდ და სპოდად და მათს შესვენ-გასვენებათ, მთათა და ბარათა და წყალთა და წისქუალთა, და ველთა, და ველსუთა, სუენეთა და სოთბეთა, უოველს სამართალსის სჯმთა და სამძღურათა და ეოველს კაცს უდებად. და გაბედნიერთ ღ-თმა ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა მაკან. და გაბრძნეთ, კარგს ჩუენსა ვაზარ-ვეჭანო და სხუანო მაჯამენო, რა რიგადაც ამ ჩუენსა ნაწყალობეგსა სიგელშიგა ეწერას, თქუენც ისრე კაუოსთეთ და ნურა კაცი ხუ შეეცილებათ და არადეს არა მოგეშალოს და არც ჩუენგან და არც ჩუენის მამულის კაცისა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გან, თუანიერ თანა-დგომისა, შეწევნისგან კაცე. დაიწერა სიგელი და ბრძანება ესე ქვს ტ(ა)ი, მცხოთაეს ა, კირის მწერხობრის ო რ დ ა ნ შ ვ ი დ ი ს ხ ე ტ ი ს ა თ ა. ს უ ე მ ნ (ჩართულთ).

103. სიგელი როსტომ მეფისა. ამ სიგლისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს.

1650. ქ. წყალობითა დ(ა)ისა ესე წიგნი შეგიწყალდეს და გაბოძეთ ჩვენ დ(ა)ით გვირგვინოსანმან მეფემ მეფემან, ხ(ა)ტრონმან რ ო ს ტ ო მ და მეფსუდრემან ჩვენმან, დედოფალმან დედოფალმან, ხ(ა)ტრონმან ხ ო რ ე ა მ, ხორშმან და სასურველმან ძემან ჩვენმან, ხ(ა)ტრონმან დ უ ა რ ს ა ბ, შენ ჩუენს ერდგულს და ნამსახურს უმს ხ(ა)ტენელს ა ბ ე ა ს შ ვ ი დ ს ზ ა ქ ა რ ი ა ს და შვილს შენსა კირის ჩვენისა ესულს ხ ა ხ უ ნ ს, ხ ა ტ ს, ხ ა თ ა რ ს, შ ვ ი დ ს გ ო რ გ ი ს და მამაცსა სახლის თქვენისათა ეულადოვე მას ჯმს, ოდეს თქუნ და წედელნი სამძღარზედ შეიდგინეთ და ჩვენის კირის შიგნით ბ ე რ თ ვ ე ლ ი ასულ-ბაში და თულ-ბაში დ ო დ მ ა ზ ი გიხილეთ და მოგითხულ ქმნათ, რაც სწედისო ეთი-დიეთ, ამათთვის დაენებინათ და რაც სატენო ეთიდიეთ, თქვენთვის დაიქვეთ. კითი თქვენი სამკვიდრო და მამული იყო, თურმან ცუდათ შემოგსრჩებოდათ, და ახლა ამის წესით დაგიმკვიდრეთ კითის მაწა-ხლები ქუეშათ ხელის ხარამდინ, ზღუდ გზამდინ. ერთის მხრით ბერისშიდის ხიდ მიდგმამდინ, და ერთის მხრით ჩუსტიაშიდის მაწის მიდგმამდინ. ეს ასრე და ხელ-შეუწყობლად გვიბოძებია ეთქვის კაცისგან უცილებლად. ამე გიბრძანებთ, კირის ჩვენსა გექნა და სხუანი მოსაქმენი, თქვენც ასრე დაიმკვიდრეთ და ნურაიდეს ნუ მოიშლიან და შეეცილებიან. დაიწერა ბრძანება და ნამანი ესე ქვს ტ ლ ჩ, კვლიათა კირისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობრისა ო უ მ ხ ა ნ ს შ ვ ი დ ი ს ბ ე რ თ ვ ე ლ ი ს ა თ ა. რ ო ს ტ ო მ.

ამისი ასლი ვნახე, რომ დამპალი იყო და აღარა ჩნდა სავდი. მე გადმოვიწერე. არც მეტი და არც ნაკლები და არც შეიძლებოდა. ივანე ამირაღლი. დუშეთის სახანდარი კეთილშობილი. წელსა ქვისტეს აქეთ უძგ, იანვრის ლ, მე ქრისტესია მღვდელმა ამისი ასლი ვნახე და ხელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოვაწერე, ქრისტესია. გადმოვწერე ესე კოპია თანასწორეთა, რაც ზემოთ სწერია, ჩაჭდ წელსა, ივნისის ბ-ს დღესა, კნიაზის ნაზირი სვიმონ გიგაური. ამის გადმოწერაში დავესწარ ატენის მღვდელი დიმიტრი დავიდოვი.

104. სიგელი როსტომ მეფისა, 50×23 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მომრგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს სპარსულივე ბეჭედით.

1658, ენკენისთვის 12. ქ. ნებითა და შეწევნითა დ-თაისაა ჩვენ დ-თავ გუარგუანოსანმა ორისაკე ტახტისა და სახელმწიფოს მზრახველ-მქონებელმან, მეფეთ მეფემან, კელმწიფემან, ხატრახმა რ ო ს ტ ო მ, თანა-შეცხელდრემან ჩვენმა, დედოფალთ დედოფალმან, ხატრახმა მ ა რ ი ამ, ხარჭეშიძის და სხურველის ძემა ჩვენმა, ხატრახმა ვ ა ხ ტ ა ნ გ, ესე ამაერ ჯამოა და ხანაა სამეფოდროთ და სიბადოთ გასთავებელი მტკიცე და უცვალებელი წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩვენთა ერდგულთა და წესისაებრ მრავალფერად თავდადებით ნამსახურთა და ჩვენის მორჯულ-გადგებისათვის დაღათ მომჯარნეთა და ძალის ამტეგთა, ჩვენის ყაშაიადის შუშანაყოთა ეშოთ თ ო ე ნ ს, კარის ჩვენის მდაყან-შწეულობრს ბ ე რ თ ე ლ ს, მ ა ჭ ე დ რ ს მ ა ნ უ ჩ ა რ ს და ჯ ა მ ა ტ ს, ბ ა ი ნ დ ურ ს, გ ე ო რ გ ი ს, ზ უ რ ა ბ ს, ნ ა ს უ ა დ ს, ზ ა ზ ა ს, ბ ე ჟ ა ნ ს, ს ულხანს, ზ ა ქ ა რ ი ა ს, ქ ა შ ვ ა რ ს, გ ო რ ჯ ა ს ბ ი ა, უ დ ა ნ დ ა რ ს და ზ ა ლ ს, შვილთა და მამაყალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე მას ჯამოა, ოდეს მოგუდექით კარსა და მამულის წყალობას დაგუპყრიით, ჩვენცა ვისმინეთ ხმა და მოსმენება თქუენი და თქუენის ნამსახურობებსა და ერდგულობის სიმტკიცედ შეგიწყალეთ. დაგემუდარეთ და გიბოძეთ ბ ო დ ნ ი ი ს კეც სოფელი ბ ე რ დ ი კ ე ყოველის მისის სამართლიანის საქმითა და სამძღუროთა, წყალითა, წისქუილითა, ველითა ველსახითა, შენითა და ოყრით ვიდრე მთით ბარამდის უხაკლედოთ. გქონდეს და გიბედნიეროს დ-ან ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა შინა და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დგომად ჩვენდა სიცვაოთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. აწ გებძანებთ, კარასა ჩვენისა ყუქად-ყეზარნა და სხვანი მოსაქმენი, ვინცა-ვინ იყუნეთ და ან დღეს წადს ვინცა-ვინ იქნებოდეთ, თქუენცა ასრე გუთხვეთ, რა რიგითაც ამა ჩვენგან ნაწყალობევს თვრაენაში სწერაა, და ხურადღს ნუ მოუშლიეთ და შეციდვებით თვინიერ თანა-დგომისა და შეწევნისაჲ კედ. დაწერა ბასრებს და ნიშნი ესე ქუსა ტმგ, ენგენისთუის აბ, კვლათა კარასა ჩვენისა მდივან-ბეგობარს უორდანაშვილს შაჰ ყულისთა. | [რუსტომ], მარიამ (ჩართულათ). □ ამ ბეჭედს აწერია: ქ. ღ[თით შჰაბაზის ფეხთა მტვერი ძე მეფისა, დავითის ტომისა, ვახტანგ.

105. ბრძანება ვახტანგ მე-V, ანუ შაჰნავაზ I-სა, 10,5×15,5 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1665. ქ. რამედი მიწათურშა სისხლე ბერუგა თურქისტანიშვილს ზურაბისთვის დენებებინოს და სამძღურები ჩაესხას, ამისთან ქაიხოსრო და მის ახნაურებსდლე ბერიტს კედი არა აქუს, დარჩა ზურაბს. ქუს ტნგ. ახის ბეჭედი, რომელზედაც აწერია: ყაენის ფერაჯა მტუერი შაჰნავაზ მეფე ვამტკიცებ.

106. ნასყიდობის წიგნი, 52×23 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით, ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი და ბოლოს წყუეტა განგებ გამოვუშვით.

1666. ...ესე ამაერ უკუნისამდე ყამთა გასათგებელი, დრო დაუცემელი, მიზეზ შემოუგებელი, ნასეფდობის წიგნი დაგეწერეთ და მოგართვეთ თქუენ ბატონს ანას ჩუენ ჩხუტაშვილმა გრიგოლამ და შვილთან ჩემთან მახარამ და იესე და მომავლთან სახლისა ჩვენისათან, ასრე რომე თქუენის ყმის მამასახლისი ანდრია შვილისგან მაწა ვიყიდეთ ხუნკლის და ასანლშუნა ჩაუვარეთ და დაგიწერა და გასისეფლად მოგინდო-

მეთ, და რადგან მიწა თქუენის უმისეული იყო და გასყიდვა გვინ-
დოდა სხვისათვის, აღარ მიგვასყიდვინეთ და თქუენ გვიბოძეთ ფასი
დირებული, თქუენის ზითვისაგან თეთრი, რითაცა ჩვენი გული შე-
გვიჯერდებოდა. აღარა დარჩა რა ამაში სალაპარაკო, მოგყიდეთ და
ავიღეთ ფასი სრული და უხაკლულო მისის გზითა და წყლითა და
სამართლიანის სამძღურითა ზედათ გვერდამდი, რაც გზა ჩაიტანს,
ქვემო ხეჩიკაშვილის მიდგმამდი, იქით ფლატომდი... არის ამისი მო-
წამე და შუადამხდური სააკაძე ზურაბ, მისი ძმისწული შალვა, ბე-
რისშვილი ლაზარე, მტლაშაძე გიუნა, ამირაშვილი თათარა, ხეჩი-
კაშვილი მამასახლისი ზასელა, გოსტაბიშვილი ბიძინა, მისი განაყო-
ფი ხოსია, ჯვარის ქრისტესის დეკანოზი პაპუნა, ჯანიაშვილი ამირა-
ნა, ბარამიშვილი მაზიტა, ფოთლიშვილი ოსიყმა. მე ბ ა დ დ ი ა შ ვ ი ლ ს
ფ ა რ ე მ უ ზ ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქჳსა ტ ნ დ □ + + +.

პირველი გვერდის აშიაზე სხვა ხელით სწერია:

ესე წიგნი მოგართვი მე მიტრაპოლიტმა ე პ ი ფ ა ნ ე თქუენ ბატონს ა ნ ა ს ა, ასრე რომე ჩ ხ უ ტ ი ა შ ვ ი ლ ს მიწა ეყიდა თქუენი მამულისა და ისრევე თქვენთვის მოეყიდა და თქვენ ფასი გებოძებინა სრული. რადგან თქუენ გეყიდათ თქუენი სამკვიდრო მამული, ჩვენცა ასრე დაგვიმტკიცებია ამავე ფიცითა, რომე არას კაცს გელი არა ჰქონდეს. დათუნას ნახუცურისშვილის მოწმობით და ნასონას ძმის ბეჟუნას მოწმობითა მეც ასრე დამიმტკიცებია და ბეჭედიც ჩემი დამისვამს. +.

107. განჩინების წიგნი შაჰნავაზ მეფისა, ანუ ვახტანგ მე-V-სა, 51×19 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1670. ქ. წყალობითა ღმთისათა ჩუენ მისგანვე დიდებით სათვარველ მოვლინებულმან, ორისავე ტახტისა და საკელმწიფოსა თვით-პყრობით მტკიცედ მქონებელმან, შეწევნითა ღმთისათა ძლიერმან და არავისგან ძლეულმან, ღმთივ აღმატებულმან და ღმთივ დამყარებულმან, და ღმთივ გვირგვინოსანმან, მეფეთა მეფემან, კელმწიფემან, პატრონმან შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ, მოვიკმეთ სრულიად საქართვე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლოსი მკურთხეველი ქართლასა და კახეთისა კათალიკოზი, ბატონი-შვილი ბატონი დომენტი, ბატონიშვილი ბატონი გიორგი, ბატონიშვილი ბატონი დავით, მოვიდა-ვალისათზი ჩხეიძე. ბატონი ნიკოლოზ, ამილახორი. ბატონი გივი, ბატონიშვილი ბატონი ვახტანგ, სახლის უხუცესი ბატონი ზაზა, ტფილელი ბატონი ათანაზ, ბოგვილი ბატონი ათანაზ, ჩხეიძე ბეჟან, ბარათაშვილი შეკრებილი უხუცესი ვახტანგ, რატი შვილი შეკრებილი უხუცესი ვახტანგ, და დასხდეთო ბარათაშვილს ბატონის ყოფნისა და მასლის შედების ვახტანგს, ასლანისა, გახტანგისა, თამაზისა და გიორგისა და გორგლიშვილის ვახტანგსი, შანშისა და მათის შვილის ასლანისა, ზურაბისა და რეკაზის სასამართლოდ. სარჩელი და სასიავრი ორთავესი გაკაგონეთ. ბატონი ყოფილან გორშვილის შვილებს ბევრს რასმე შეკრობისა და წყენის უბრალო. ჩვენ გაუგონეთ და გავსინჯეთ, კეთილ სიკეთილი და სასაისხარი არა იყო რა, და თუ რამ მოშკლარიყო, ესის სქმით დაშეკებულიყო. ჯოისც მოუყარეთ და შეხვედნი იყუნენ, ხალი წყენა და დანაშული ერთმანერთის შეფიერდეთ და ისრე ჩავარონიეთ და ხალისა სიუხტოთ გაჭრილეთ ბატონს ყოფილს და მის შვილებს გორშლილეთ ბახშისა და შანშის მამულისაგან: სოფელი ბანო თავისა მისხედობელის გლეხითა, მაწყა-წყალითა, მამულითა და ყოფილს მასის სამართლიანის სამძღურითა სრულობაით; სოფელი სენების თოფრაყალა, გომბორეშვილის კერძს გარდასიდ, მასის გლეხითა, მაწყა-წყალითა და მამულითა და ყოფილს მასის სამართლიანის სამძღურითა, და ნახიდარი ბაღჩალარი ყოფილს მასის მაწყა-წყალითა და სამართლიანის სამძღურითა. ესეები მათის მართლის სამართლიანის სამძღურებითა, მაწყოთა, გელათა, გუნაგითა, მთითა, ბარითა, სიქებრითა, უქებრითა, სანსვითა, უკნავითა, ტეითა, სითაბაითა, წყალითა, წყისქვილითა, საუდრითა, სისოფლითა დავენებებინეთ და მივეცემინეთ ვორშვილიშვილს ვახტანგსა, შანშისა და მათ შვილებსა საუკუნოდ ბატონის ყოფილის და მასის შვილებისათვის ყოფილს კაცისაგან უცილებლად. ისრე გაგარიგეთ და გარდავწყვიტეთ, რომე, რასაც ერთმანერთს ან მამასა და ვახტანგ სქმესა, ან თავეის ცოლშა თავეთისა და თავთავეის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შვილის სქემეს ულებენ. ეუკლასიოვის ბოლო მოგვიდია, ამ წესით, რომე დღეს და დღეის წყეს ერომხერთოთხ ძმობისა და მოერობის შეტი კეკლი არა აქუო რა, არცარა მამულისა და არცარა სხვის ნაწუენის და ნამტერალის სქემისა. ეუკლა ცრდაგვაწუვეტია და ჩაგვირონებია და ბოლო მოგვიდია. აგრეგე რც ერომხერთის გლუხი ჭეუნდეს, ბატონის მოსქემე ჰუეროს. თუ რომ ვალი ერომხერთოა ემისა ეშრთოს, მაცემინოს. ცოხის ქორდოას რომე ბატონი ეოფლხ ჰპეუსს ემისა სწემობდა, ის კაცი თვითსის ცოლ-შვილით ეოფლხინისოფის დაგვინებებია. თუ რომ ხარბეეი და დატეტბუეი იოო, ერომხერთოისოფის შეგვიფრდებია და ჩაგვირონებია. დაიწერა ბძანება ესე ქვესს ტწ'ლ, იხდიკტიონსს შეფობისა ჩუენისა ი8. გმდითა კირისა ჩუენისა მდაგან-მწყალობარის შ ა ნ შ ე ი ნ მ ა რ ტ ი რ ო ზ ა შ ვ ი დ ი ს ბ ე ქ თ ა ბ ე ქ ი ს თ ა. შ ა ჴ ნ ი ვ ს ზ (ჩართულთ). ქ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი (ჩართული, ხელის მსგავსად, ჯვრით).

108. სისხლის ზღვევის წიგნი შაჰნავაზ პირველის დროისა, 55×26 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ სამ-სამი და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი.

1658—1676. ქ: თვით დაესაბძოს და დაესრულებულისა, ურაბძოს, უხალვისა, ცრე-შემოუწერელისა დ'ოისა, მაძისა, ძისა და სულისა წმიდისთა, თაქმებობით, მინდობით და შუამდგომლობით ეოველად უჩრწუნელისა და ბიწ-შემოუღებელისა და უმეტესად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა დ'ოისშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისთა; ძლიერებით ცხოველს-მეოფელისა და სიცოხლ-მეწიმელისა, დაუძლეველად სჯულეველისა, ეშმაკთა უხილავთა, მათ მტერთა, განმაქრველისა, ჰეტეოსინის ჯვარისთა, რომელსა ზედა განაბერეს უჩრწუნელი მკლავი თვისი ქრისტემან დ'ოი ჩუენმან კისისთვის ჩუენის: თქმებობით, მინდობით და შუამდგომლობით წმიდათა უკორეოთა ზეცის ძალთა, ანგელოზთა და მთავარ-ანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისთ; მინდობით, თაქმებობით და შუამდგომლობით წმიდის და ეოველთა ნაშობთა უმეტესისა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წანასწარმეტყველისა, წანაძორბელისა, ნათლისმცემელისა იოანესთან და წმიდისა იოანე ქალწულ-მხსრებელისათა და სხვათა ყოველთა წანასწარმეტყველთა; თავდებობათა, მანდობათა და შუამდგომლობათა წმიდათა და ღირსთა ქებულთა თავთა მოციქულთა პეტრესთან და პაველისთა და სხვათა სამოციქულოთა; მანდობათა, თავდებობათა და შუამდგომლობათა წმიდისა იოანე ოქროპირისა, ბასილი მდიდარ-მოძღვრისა, გრიგოლი ღ-თის-მეტყველისა და სხვათა ყოველთა მღვდელ-მოძღვართა, და წმიდისა და სასწაულთა მოქმედისა ნიკოლაზ მირონ ქალაქისა, და უდაბნოს განმანათლისა მამისა ჩვენისა საბასთაო და სხვათა ყოველთა შეღვაწეთაო, განშორებულთა; მანდობათა, თავდებობათა და შუამდგომელობათა წმიდისა და შენდ წილ უძლეველისა, მთავარ-მოწამისა წმიდის გიორგის-სვედრისთა და წმიდათა სხვათა მოწამეთა: თეკლორე, ევსტათი, დიმიტრი, მერკური, ბრიკხი, პეტელეიმონ და წმიდათა ორმოცდა ათთა მოწამეთა, სევასტიას წამებულთათა; მანდობათა, თავდებობათა და შუამდგომლობათა სასოსა ჩვენსა სვეტის-ცხოველისათა: ღ-თისმშობელისა ხახულის და გულრიფის და ყარძთის ღ-თისმშობელისათა მანდობათა და შუამდგომლობათა რანიცა წმიდანი ზეანაქსრეს შინა სწერან და მოაკსენებიან, ამა ყოველთა წმიდათა და ზეშოწერილთა თავდებობათა, მანდობათა და შუამდგომელობათა — ესე ჴელრეული და მიზეზ-შემოულებელი, უთუო, უთუტო, გულის წმიდათ, ხარათა და ენათა მიერ უტყუარი ფიცი, ხარი და სიფიცარი მოგართვით ჩვენ, ა ბ ა შ ი ძ ი ს გ ი ო რ გ ი, შვილმა ჩემმა ფ ი ნ ე ზ, შვილმა და მომავლმა ჩვენმან, თქუენ, ა ბ ა შ ი ძ ი ს ბატონს ბ(ა)ს ი ს, შვილთა და მომავლთა თქუენთა, ჴარე და ამა ზარსა ზედა, რამე გაბარისჩა ღ-თა და მომავალი ამ რიგი სიქმე და გურთხეული ბატონი მამა თქუენი მოგვკლ და გურთხეული ბატონისშვილი ბატონი დედა თქუენაც დაგვიდეთ და ბევრი ჯი სიქმე ქნეთ, სიგულდასც შეხორცებიდით და წაგიწყისცა. [ამ]ს წინაა გურთხეული ბატონი რ ო ს ტ ო მ მეფე და გურთხეული ბატონი მეფე ა ლ ე ქ ს ი ნ დ რ ე და სულ ამერელნი და ქართველნი შუა ჩამოვიდნენ და არა ჰქონით და ვერ შეეგორაგუს, და ახლა თავთა თქუენის ღ-თის გულისათვის და შერმე გურთხეულის ბატონის მამის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თქუენის და დედის თქუენის სულისათჳს, და შერმე ბატონი შანაზ შეფე და სულა დარბაისლნი შუა ჩამოგალხენ, მოაბრუნეთ გული და ჩვენის ამდენის დანაშაულის ბასუხი არ გუეცოდით და ჩვენი შრომაჲ მოანდომეთ. ჩუენ ბატონის მამის თქუენისა და დედის თქუენის სასხლის მოცემა რაჲთორ შეგუეძლო, მაგრამ თქუენს ღ-თის მამადლუთ, მოგართუთ ნასისხლად ჩხერის ციხე; ეჰყო ჩაშგიდა მასის მამულითა; ივანი ნაუძე მასის მამულითა და სახდის კაცითა; დათაბაღუაშგიდა, უბისა თუდრე მასის შადითა და მამულითა; ნასუდა კაბანძე მასის სახლის კაცითა და მამულითა; ხაქუცა შაქძე მასის სახლის კაცითა და (მა)მულითა; ადგმს შაშუა გორგძე მასის სახლის კაცითა და მამულითა. ეს რა თქუენის სასხდის სანუშო არის! მაგრამ ამის გარეთ ჩემი თავი, ჩემი შვილი და მამული თქუენს კუალად მამიგდეთ და რაც აქ ხერკაზედ*) კაცი დასხდით, ასიც ნასისხლით მოგუირთმევია, ასრე რომე არც მე, არც ჩემს შვილს და სახდის კაცს ამისთჳს კუალი არა ჰქონდეს, რადგან თქუენ ჩუენზედ ამდენი საკეთე ჰქნეთ, დღეს და დღეის იქით არცა სიტუვითა, არცა საქმითა, არცა მოუერთით და მოუერთ-მოუერთით, არცა ჩემის უმითა, არცა თქუენის უმითა შემოჩუნდობითა, არცა დადგებით, არცა მოწამლუთა, არცა ყანთა ჳთარებითა და დრეთ შემოგდებით, არცა ჩხუბითა და არას მოზეხით ჩუენ და ჩუენმა შვილმა თქუენზედ და თქუენს შვილზედ არა ვსტუოთ რა, და რაც სიფიცარი მოგართუთ და ამ წიგნში სწერია, გულის სამრთლითა ამისა გამოგვე ვოთ, და რაც დ-თისგან და კაცისგან კრძალი მოგიგდებიდეს, ამის მომსწორე ვოთო და თქუენი ჯი შუეთ გვეწუენის და თუ რამ თქუენი სიხანი გჳგონოთ, კიდეც მოგახსენოთ. თუ ამაში გიტუოთ რამე და ან, რაც ამ სიფიცარში სწერია, ეს სიფიცარი გაგიტეხოთ, ამ ზემო წერილით მადგმს მამის თქუენისა და დედის თქუენისა ცოდვა და თქუენი ცოდვა მის შეორედ მოსულის შე მეთხოს. კიდე ამაში გაგამტუნდეს, მასპინძი ჭეთხავს დაუსაბმო, დაუ-

*) შეიძლება აქ „პარტახზედ“ შეცდომით ეწეროს „პარტახზედ“ მაგიერ.

სრულებული დ თი, მაშ, ძე და სული წმიდა, წეული, კრულ და შეწევნებული იოს სული და კორცა მისი, ჰმი სოფელსმეა ადრე სიკუდილით ეკათხვის და მის სუეუნოს წაწუმელითა, და კეღც ასრე ჩაეუარათავს, რომ ამისი გათვებისა და სამართალს შეტი ჩეენ თქუნზედ არა ესტეუოთ რა ⊣.

109. სიგელი მეფის ვახტანგ V-სა, ანუ მაჰმადაზე I-ისა, 49×24 სანტ, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს სპარსულივე მეხედით.

1676. ქ. ნებითა და დ თისითა ჩუენ დ თიაე ადმხრთებულმან, დ თიე დმყრებულმან და დ თიე გუთრგუნოსანმან ეესეან, დეითიან, სოდომონიან, ბაგრატიანმან, მეფემ მეფემან, კელმწიფემან, ბატრონმან შ ჰ ნ ვ ზ, თანა-მეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთა დედოფალმან, ბატრონმან მ რ თ ა მ, ბიძებმან და სისუენეებმან ძეთმან ჩუენთან, ბატრონმა გ ი ო რ გ ი მ, ბატრონთან დ ე ვ ი ნ და ბატრონმა ს უ ლ ე ი მ ან ესე ამაერ უკუნისამდის ყმათა და ხანთა გასათვებელი, მტკიცე და უცვლებული წყალობისა წიგნი და ნიშანი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და წესისებრ მრჩვალ-ეერად თუ დაღებით ნამსახურს ემათ ბ რ თ ა შ ე დ ს, ო რ ბ ე დ ი შ ე დ ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, ასრე რომე ვითა მაშ თქუენსაც ჭ ქონებოდა ჩუენის სიბატონოს ქარიდის მდაბიონეობა და სამართალს ქნა, ასრე თქუენცა დაგუთჯობეთ. ვისმენით ყმა და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ მდაბიონეობა ქართლისა, ქაღაქისა, სიბრძოსშეიდლისა, სომხითისა და თიორისა. ვინცა-ვინ ჩუენსა სკელმწიფოსა და სიბრძნებელსა ქეეშ მორჩილი იოს, ან სისხლის და ან სხეის, რასაც სიჩაერასა, ეულეა თქუენგანით გ(ა)სამართლებოდეს, და გარდასეედებოდეს და ვინცა თქუენს გარეგებულს სამართალსა გარდაჭედებოდეს, ჩუენ დიდად გაუწერებოდეთ და გარდაკვლეენებდეთ, თქუენცა წესისებრ სამართალს გულს მაჰეერობდეთ, რამეთუ დიდი სისხლი და გასასამართლებელი იოს, ჩუენც შეგეტეობინებდეთ და ასრე გარდასწეეტდეთ ეს საქმე და სამსახური

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არ მოგცშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად ძეთა ჩუენთაგან. გჭონდეს და გებედნიერნეს დ'ონ ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შინა. დაიწერა ბძანებაჲ და ნიშანი ესე ანდაგტიონსა: ჴ: მეფობაჲსა ჩუენისასა. ქ'სჱ: ტნაჲ: კედათა კარისა ჩუენისა მდივან-ბეგნობრის თ უ შ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ს გ ი ო რ გ ი ა თ ა. შ ა ნ ა ვ ა ზ, შ ვ რ ი ა შ (ჩართულები).

პირველი გვერდის აშიაზე გიორგი XI-ის ხელით სწერია:

ქ: რა რაგვალც სულ-გურთხეულს შამს ჩუენს მდივნებეგნობა ებოძა, ჩუენც ისე გუებოძებაა: გ ი ო რ გ ი (ჩართულთა).

მეორე გვერდის შუა ადგილას ახის ბეჭედი, რომელსაც აწერია: „სახლთხუცესი ციცი“.

110. ნასყიდობის წიგნი ვახტანგ ორბელიანისა, 35,5×25 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი. შესავალი და ბოლოს წყვეტა გამოგუშვით.

1677. ...ესე ნასყიდობაჲ წიგნი მოგეცით ჩვენ ზ ა ქ უ შ ი ს შ ვ ი ლ ი ს შვილმა ა ნ დ ი უ ლ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ნ ზ ა ქ უ შ ი და ო თ ა მ ზ ა ს ი ა ნ და ს ე ფ ი უ ლ ი ა ნ, თქუენ ბატონს მდივანბეგს გ ი ო ნ ტ ი ნ ს და შვილთა თქუენთა ბატონს ს უ ლ ხ ა ნ ს და (აქ ერთი სიტყვის ადგილია დატოვებული) გ ი ო ნ უ ტ ი ს, და ყ ა ფ ლ ა ნს, და ზ ა ქ ა რ ი ს და მოგეცით ჩემ ბოდნური ჩემი მკუ(ა)დრი და ყოველის კეთილისგან უცილებელი და მოუკეგარი, ჩემი შამა-ზეპოაგან ვშენებული ზყარი, და ვიდეთ ფასი სრული და უკლებული, რათც ჩემი გული შეჯერდებოდა, ზეით ტ უ რ-ტ ე ფ ი ნ ს წ ი ლ ქ ო ფ ლ ი დის და ფოლდურისაკენ რ ჩ უ ლ ი ნ შ ე ი ნ ა ს ჩემისაჲ სამძღურიდის და ბოგაძურისაკენ ძველი რუ რომ არის, აქამდინ და ქუმო შუა ბოდნისისაკენ ჴ ე ჯ უ ბ ი შ ე ი ნ ა ს მაწუებამდის და თავისას წყალთა და შესაგალ-გამოსაგალთა და გზათა. ეს ესრე თქუენთუის მოგუეიდა ყოველს კეთს უცილებლად და ვისც ქრთული ჭირდეს, ბორისა და ბესუხის გამტეში ჩემ გიუენეო... არან ამისი მოწმე თავად ლ'თი და შერმე მისნი წინაწინა და კეთაგან რეგის

შვილი ბატონის*) ბოლნელი იოსებ და მავერდაშვილი დათია, მამასა-ხლისი ზალია, ჭეჭუბაშვილი ხეჩიკა, შვა-ბოლნელი მამასახლისი შერმაზანა და აქელაშვილი თემია, და მე მანდენანთ ავთანდილას შვილს ბაისონდულას დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქჳს ტ ნ ი ე □ + + +.

პირველი გვერდის აშიაზე ბოლნელის ხელით სწერია:

ამის მოწამე ბატონი ბოლნელი [იოსებ].

111. გაერთიანების წიგნი, 42×29,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ ვინაიდგან მეფენი არჩილი და გიორგი ერთათ არიან მოხსენებულნი, ამიტომ წიგნი უნდა ეკუთვნოდეს 1664—1695 წლებს.

1664—1695. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისა, მამისა, ძისა და სულისა წმინდისათა, მეოხებითა და შუამდგომელობითა ყოვლად უხრწნელისა, ყოვლად უბიწოსა ღმრთის მშობელისა და მარადის ქალწულის მარიამისათა; შეწევნითა და შუამდგომელობითა ცხოველ-მყოფელისა ჯვარისათა, რომელსა განიპყრნა უხრწნელნი მკლავნი თვისნი ჴსნისათვის ჩვენისა, უფალმან ჩვენმა იესომ ქრისტემან, დასთხივნა მას ზედა წმინდა სისხლი თვისი; მეოხებითა წმინდისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა, ნათლის-მცემელისა იოვანესითა; მეოხებითა წმინდათა მოციქულთა: პეტრე, პავლე, ანდრია, იოვანე, მათე, მარკოზ, ლუკა, იაკობ, სვიმონ, ფილიპე, ნათანიელ, ბართლომე და სხვათა სამეოცდა ათთათა მეოხებითა; მეოხებითა წმინდათა წინასწარმეტყველთა: მოსე, არონ, ისუ, გედავან, დავით, სოლომონ, ნათან, ელია, ელისეს და სხვათა ყოველთათა; მეოხებითა წმინდათა მღდელთ-მოძღვართა: ნიკოლაოზ, ბასილი, გრიგოლი, იოვანე ოქროპირი, ამბერკი, ეგნატი და სხვათა ყოველთათა; მეოხებითა წმინდათა მჴედართა ღვაწლისა მძლეთა მოწამეთა: გიორგი, დი-

---

*) ეს სიტყვა ზემოთ არის მიმატებული იოსებ ბოლნელის ხელით, რასაც მეორე მის მიერ წარწერა ამტკიცებს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მიტრა, გვსტათა, თუგდრეკ, ართემი, შერგვირა, ბროგოზი, ბანტე-
დემონისთა; მეოხებითა წმინდათა მამათა: სიბა, ანტონი, ათანასე,
მკარა, გიორგიმი, ალექსანდრე, ბაზუმი და სერაპიონისთა; მეოხებითა
წმინდათა ქალწულ-მოწამეთა: თეკლე, ირინე, მარიამ, ბარბარე, ნა-
ტალიმ, პარასკევე და სხვათა ყოველთათა; მეოხებითა ქართველთა გან-
მანათლებელთა წმინდათა მამათა: გიორგი, იოვანე, გიორგიმ, სტე-
ფანესთა და იოვანე ზედაზნელისთა, შიო მღვიმელისთა, დავით
გარეჯელისთა და ნახო დვალისა ჩვენისა ქართველთა მომძღვნელისთა,—ესე
ხანთა და ჭეშმა გასთავებელი, მტკიცე და უცვალებელი,
უხალთო, უმიზეზო, სამოთხე-სიმზეობელო, განაერთებელი ბერი,
ფიცი და სიფიცარი მოგებული ჩვენ ფასისკერტელმან ცი ცი შ ვ ე ლ-
მ ი ნ ბატონმა ო ვ ა რ ს ა ლ ა ნ, ძმამან ჩვენმან მალარეთ-ხუცესმა, ბა-
ტონმა ვ ა ხ ტ ა ნ გ, მერაქიფეთ-ხუცესმა ბატონმა ბ ე ს ტ ა მ და
ა მ ი ლ ო ნ ბ ა რ და ჩვილმა ჩვენმა ზ ა ზ ა მ თქვენ, ო რ ბ ე ლ ი-
შ ვ ი ლ ი ბატონს სულხანს, ბოქაულთ-ხუცეს ბატონს ე რ ს ტ ა ს,
ბატონს ვ ა ხ უ შ ტ ი ს და ბატონს უ ო ფ ლ ი ნ ს და ძმას თქვენსა ას-
რე და ამა ბერსა ზედა: მეფის ა რ ჩ ი ლ ი ს და მეფის გ ი ო რ-
გ ი ს და მათაც ძმების უზიანოს სიქმითა ჩვენი და თქვენი ბერი
გვაყენოთ ამისთვის, რომე რა ჩვენ და ბაძა ჩვენი ცი ცი გარდვი-
ქვენით, თქვენ ამოიკენ დარჩით, ჩვენ დაშორდით, ახლა რადგან
ასინი ბატონსა და ქართველზედ ასე დამნაშავენ და მუხანათთ დარ-
ჩნენ და მეფემ ა რ ჩ ი ლ ი და მეფემ გ ი ო რ გ ი მ ჩვენი გაერთები
მოინდომა, ჩვენც ასე გაგეერთდით, ვეუნეთ დღეს და დღეის იქით
თქვენთვის კარგი და კარგის მდომი. მდითით და კეცით რაც კარ-
გი დაგემაროს, მასი მდომი, თქვენის სახლის კეცი თქვენსს არ
გვერჩოს. ამისად გასთავებლად მოგვცემია დმერთი და უოველნი

მისნი წმინდანი. ამინ. | ბოქაულთ ხუ-
ცესი ფარსადან, | ვახ-
ტანგ | წერილ შვი-
ლი პატა

| სახლთხუცესი
ამილღანბარ | ზაზა

112. სიგელი მეფისა გიორგი XI-სა, 57×29 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებად ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს სპარსულივე ბეჭედით.

1679, აპრილის 29. ქ. შეწყნარითა და წყალობითა დ[ა]თ[ა]სათა ჩუენ მოწყალესა დ[ა]თას მაურ ხანშტებულმან და დ[ა]თა დამჯარებულმან, დ[ა]თა ოქრას გუარგუანისახმან, სქართველოს კელმწიფემა, მეფემ მეფემან, ბატრონმან გ ი ო რ გ ი მ, თანა-შეცხერემა ჩუენმა დედოფალ დედოფალმა, ბატრონმან თ ა მ ა რ, ბარშიმან და სასურველმა ძემა ჩუენმა, ბატრონმა ბ ა გ რ ა ტ, ესე სიბოლოდ გასათვებელი, მტკიცე და შეუცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გებოძეთ, დაგიმუდარეთ თქუენ, ჩუენთა ერგულად და მრავალგერად ერგულად ნამსახურს ემსახურეს ჩუენს მდივანბეგსა ო რ ბ ე ლ ი შ ვ ი ლ ს ა ს გ ა ხ ტ ა ნ გ ს, შვილთა თქუენთა ს უ ლ ხ ა ნ ს, ე რ ა ს ტ ა ს, გ ა ხ უ შ ტ ა ს, ე ა ფ ე ნ ა ს, ზ ა ქ ა რ ი ს და მამაჳალთა სახლისასა თქუენისთა ყოველთაჳე მას ჟამსა, ოდეს მოგუადგეთ კარსა და ქალაქს სასახლის წყალობის დაგვიჯენით. ჩუენცა ვისმენეთ ჟამსა და მახსენებ თქუენი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ ჩუენის მეცხედეთ-ხუცის ნაქონი სასახლე. ჭამთა ვითარებისაგან ჩუენი მეცხედეთ-ხუცესი შ ე ფ უ რ ა ამოვარდნილიყო და ეს სასახლე სულ-გურთხეულს კელმწიფეს, მამა ჩუენს თავის დალაქს ფ ა რ გ ა ნ ს და მისის შვილებისთჳე ებოძებინა, ფ ა რ გ ა ნ ს შვილებიც დახოცილა და ეს ადგა ბეითალმანდ დარჩომილიყო, ბატრონი არგან გაჩნდა. ამ ადგის წყალობის დაგუჯურნეთ. შეგიწყალეთ და გებოძეთ ყოველის კაცისაგან უცილებლად. ამის გარდა, ა თ ა ნ ს ნაქონი სახლებიც წყალობაც გაეგვით და ფასიც მაქე და იყოდე. სხვა ზოგი ადგები კიდეც გეყოდა იქით მარავალი*), შენობა და ჭარხანეულობაც დაგვდა. ესენი ყოველითურ მისის სიმრთელითანის სქმითა თქუენითჳს და თქუენთა შვილთათჳს გებოძებია. ქონდესდა გაბედნიერის დმერომა ჩუენსა ერგულად სამსახურს შაგა. არადეს არ მოგუშალოს არა ჩუენგან და არა

*) უნდა იყოს „მრავალი“.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემდგომად სხვათა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. ჰრწყ გაბძნებ, კარასა ჩუენის გექალაქეშრო, ქალაქის მოურო, მეღაქო და მამხსხსნისო, თქუენც ესრე გაუთავეთ ბძანება ჩუენი ესე. დაიწერა სიგელი მტკიცედ ეს კელათა კარასა ჩუენის მდგომ-მწიგნობრის თუშნიშნით დალისშუალხნისათა, ქნის ტნიზ, ჰრეალის კო. გიორგი (ჩართულათ).

განის აშიაზე იმავე ხელით სწერია:

ქ. ათანას სახლებაის წყალობის დაგუაჯუნათ, ისიც თქუენთაის გუაბოძებია, რაგან ჩუენ გიბოძეთ. თქუენ ფასი მიგეცით ათანას სახლებისთუი. გიორგი (ჩართულათ).

113. წყალობის წიგნი ვახტანგ ორბელიანისა, 36,5×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი განგებ გამოვუშვით.

1684. ...ესე მტკიცედ და შეუცვალებელი ნასყიდობის წიგნი და სიგელი მოგცეთ ჩუენ, ბარათაშვილმა, ფალნიხარისრაშვილმა, თაყაშვილმა ბარათაშვილ და ათათამ და ზურაბ თქუენ, ბარათიანო დედის ორბელიანშვილსა მდგანებეგს ვახტანგს, შვილსა თქუენოს სულხანსა, ერასტიას, გაზუმეტიას, ყაფლანს, ზაალს, დემეტრეს, ასე და ამ ხარისა ზედა, რომ ჩუენს ეშმს ქვრაგაშვილს შათ ესე და შვილს მისისა ბერაიარ-ქურდობა ექნათ და თქუენთან მოსულეებენ და მამეფთ შემოძღაო, თქუენ ამისა სიხდაურის ვალი გარდაგხდო. მერმე ჩუენ და თქუენ ერთად შეეყარეთ და ხრამულეიტ შეეყარეთ, ჩაჩაგშვილ ბეიტ მოგვალ, და ფონს გამოდს წილსქუალის არეკალი, ბაღანიშვილის ვენახი რომ არის, ამის აქთ ოხანნიშვილის სიმძურაშალის, მისის საწულისპირათ. გალეგ ოქრაისშვილის ვენახს აქთ, გზას ქეეთ აქთ, მარზუგისშვილის ვენახის მიდგმიმალის, ქვეთ ვენახებაის თავიმდის, კიდეგ მაღლა სახლ-კარი ერთა მისის მარნითა და ეზოთა მაისის შესვლითა და გასვლითა და გზითა მოგეთ ესე თავნი უფლის კაცისგან უცილებელი და ვერა ვინ გემცილებოდეს, თუ ვინმე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემოგეცლოს, ბასუხისა გამცემი ჩვენ ვიყოთ. არის ამისი მოწამე ჯვრეთი ღ-თი და ყოველად მისი წმინდანი, ხორცეული და უხორცონი, კეთილგან ხერხულიძე ქაიხოსრო □, ალიხანშვილი შემნდარბაში ალავერდ □, კინწკიშვილი გუგუნა, ჩაჩიკაშვილი გოგი, სრულ ერთბამად თავფულება. მე ემნა შვილს დავუნს დამწერა და მოწამეც ვარ. დაიწერა ესე წიგნი დვინობისთვის დამდეგს, ქვს ტოზ. +.

114. ნასყიდობის წიგნი მდივანბეგის ორბელ ორბელიშვილისა, 43×23 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1684, გიორგობისთვის 1. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თაისათა და მეოხებითა წმიდისა ღ-თისმშობელისათა, მრავალ ქალწულთა მარადმაისათა, და ცხოველს-მყოფელისა ჯვრისათა, რომელსა ზედა განაბჭერნა უხრწნელნი კელნი თვისნი მაცხოვარმან ჩვენთან იესო ქრისტემან; მეოხებითა წმიდათა წინამორბედისა, წინასწარმეტყველთა და სახალისტყველთა იოანესთა და მოციქულთა წინასწარმეტყველთა მადლით-მოძღვრთა და ქალწულთა, ესე ჯამთა და სხვათა გასათვალა, მტკიცე და უცვალებელი, სახითით, ნასეფთბილ წიგნი მოვეც მე ცოცია შვილმა ბატონის ზაალ და მამაკალთა სახლის ჩემისათა თქუენ, ორბელიშვილს მდივანბეგს, ბატონს ორბელ და შვილს თქუენსა, ბატონს სულხან, ბატონს ერასტი, ბატონს ვახუშტი, ბატონს ვაფლიანს, ზურაბს, დამონტრასს და ამ ზემოს ზედ, რომე მოგვეცით და მოგეცადეთ ქალაქს ჩვენი სიხარულით გურგენა ნაქონი, აქამ ვიდრე მამფურავს ეშის ვდუნს სახლთან დამისი, უკან გურგენს დარბაზის მადგომადის, დასავლით ნახარა ზაალის სახლის კედლამდი და წინ შარამდის. გქონდეს და გებედნიეროს ღ-თ. ვინცა და რომნიცა კეცმა ამის ცილებად იწყოს, ბიროსა და ბასუხის გამცემი მე ვიყო. არის ამისი მოწამე პარეკლესად ღ-თი და ყოველი მისი წმიდანი, კეთილგან საკუძე მოურავიშვილი, ბატონი ვაუსლიდ □, ამირეჯიბი ბატონი ქაიხოსრო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უშიკაღობაში ქაიხოსრო, ქალაქის შელაქი ამოსდადგ, მამასახლისი გიორგი გიორგი. მე ა ე ს ე, საბანის დეკანოზს, დამიწერია, მოწამეც ვარ. დაიწერა ესე წიგნი გიორგობისთვის ერთს, ქვს ტოზ. □.

115. ნასყიდობის წიგნი მდივანბეგის ეახტანგ ორბელიანისა, 42×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ხან ორ-ორი, ხან სამ-სამი წერტილი. თავი განგებ გამოვუშვით.

1685, თაბათოს 27. ...ესე ამიერითგან ხანთა და ჟამთა გასათვებელი, მტკიცე და უცვალებელი, უცილებელი, მოუსრწყვნელი და ყოფილის კეთილისგან მოდგეური ნასყიდობა, წიგნი და სიგელი მოგვართათ თქუენ, მდივანბეგს, ბატონს ვახტანგს, შვილთა თქუენთა ბატონს სულხანს, კრასტას, ვახუშტის, უაფლანს, ნაკოლოზს, ზაალს, ზურაბს და დიმიტრიას, სხვათა შეილთა და სახლისა თქუენისა მამკვიდრო. ესრე და ამა ვარსა ზედა, რომე დაგვიწერა და მოგახსენეთ ჩუენ ივანეულიაშვილთ ბატრაზმან მანუჩარ და ძმამან ჩუენმან შვილმან და მამკვიდრემან სახლისა ჩემისამან მიკეადეთ ჩუენი სამკვიდრო მამული კრუშულს ვენაკებში ურეაის ბერდბერ ანდუაშვილის სავენაკე. ვიდე ფასი სრული და უნაკლულო, რაითც ჩუენი გული შეგჯერდებოდა. ადრა დარჩა რა ჩემი თქუენზედა. გჭირდეს და გებეღნიერას დრონ, ურაების ბერდბერ, კრეშულს სავენაკეში ანდუაშვილის სავენაკე მასაც სამართალისის სამდგრაია, არადენ არ გეცოლებოდეს არა მე და არა ჩემსა შემდგომად ჩემი სახლის კეთი. თუ სარწყული ვინმე ნასყიდობისა ამის მოგახსენოს, ბერისა და ბასუხის გაბეცვა მე ვიყო. აწე ვინცა და რამანცა ადამის მოსაოუსვეყად ძალ წოდებულმან კეთმან, დადამან ანუ მცირემან, თაყადმან ანუ ახნაურმან, ანუ მოსახდომ ვინმე კლეხმან კეთმან ნასყიდობისა ამის შლად, ცილებად, ცვალებად, ქცევად და დარღვევად კელმოს, მასამ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცა რისხვაჲ ღ[მრთ]ისაჲ მძვრობილი, დაუსაბამო დ[რო]ი, მამა, ძე და სუ-
ლი წმინდაჲ; მასმენ ქედნი ტკბილად უშრეტი, ბინდი გარესენული,
მტკიცე უძაბრო და კბილი დღუანისა; მასმენ ქმნილნი ქმნების შაშვიდი თუ-
დისა, ძრწოლა ჴუანისა, დანთქმა დათან და აბარნისა, საკვდილი
ორეც, ზაბ და ზაბესი, ნუმცა იქმნების სულისა მისისა კსნა დღეს
მას განკითხვისასა და ჩუენთა ცოდვათაჲც იგი კანკალთხვის. ვრიან
ამისი მოწამე თავად ღ[მრთ]ი და ღ[მრთ]ისაჲ მისი წმინდანი, კაცთაგან ჩემი
ესხურშეიქნება: თანდარშეიდა ზუბატა, დანდარშეიდა გოგია;
თქუენი ესხურშეიდა ნარიანხა, მადრაძე ბაბან და მე შ ე რ მ ა დ ი ნ ს
დამიწერია და მოწამეც ჴარ ამისა. ქ[რის]ტ[ე], თაბათაჲს ჴ[-].

მანუჩარ .

116. ნასყიდობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა, 26×23 სანტ.. დაწერილია მოყვითანო ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ყოველის სიტყვის შემდეგ დასმულია სამ-სამი წერტილი. წიგნს მოგლეჯილი აქვს ბოლო და ძალიან დაფლეთილია.

1616. ქ. ჩუენ დმრთაის მიერ კურთხეულმან, უოყდაის საქართუელოჲს დიდმან მამა-მთავრთა მთავარმა, ქართდის კათ-ლიკოზმან, პატრონმა ი ო ა ნ მ ა ესე უკუნისამდე ჭამთა გასა-თავებული წიგნი და საგული შეგიწყალდეთ და კბილძეთ შენ, დაგიის და ცოლ მობძავის სულტანს ცხოველისა და კუარაისა სუფელოჲს კა-ოლაკეც კელესი(ა)სსა დეგაქალაქისსა მცხეთაის შეგიმა ე ლ ი ზ ა ი ძ ე ს დ ვ ი თ ი, რ ო ს ე ბ ი, ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, ჴ ე ტ რ ე ს, გ ო ლ ო რ [გ ი ს] და ა ბ ა თ ი ს, ძმათა, შვილთა და მომჭირდომა სა-ხლისა თქუენისა[თ] უოყველთაჲ მას ჭამსა, ოდესცა ბაძის თქუენს მამულს წყალობას გეყოჭენით, ვისმინეთ ჴმა და მოკსენება თქუენი, კათხვაის და ჯუარჩინებაის მეფეთ მეფისა, პატრონის თ ა ი მ უ რ ა ზ ი თ ა და თანა-შეცხედრისა მათისა, პატრონისა დედოფლისა ხვარაშანიათა მოკბძეთ მ ა მ უ კ ა ს ე ე დ ი სამამთოთვრო და ა ხ ტ ა ნ ს სამი კომლი კაცი გ უ თ ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ა და შ ა რ ბ ა ს-ძე ზ უ ბ ა ი და მისი ვინაოფი მათის მამულაი, რასაც მამულის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

(მჭირვებულსა ყოფაღაიეწეს, ან მთას.....*) [ყოველ]თურო უხვგულ-ღად და მტკუთს სასახლე უხვგებად თქვენოფეს გვებოძეთა. გქონდეს და გებულიყრან დმერამან სულთა და ჭეშის ერგეგულად სამსახურსა შინა. ამე ესე ეს ჩუენგან ნაბოძები შემული ვინც მოგა-შალოს, რასხვასმცა დმერთა და ყოველნი მისნი წმიდანი და ჩუენ-თაესმცა იგი ანათეთხოს დღეს მას განათხვისას, დამშტკეცე-ბელნი ამისნი დმერთმან ჯუროსნეს. დაწერ[ა] ესე ქრსტ ღდ. ჯა-ოალეგოზი ითვნე (ჩართულთ).

117. ყმობის პირობის წიგნი, 29,5×20 სანტ., დაწერილია მო-ყვითნო ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ყოველის სიტ-ყვის შემდეგ დასმულია ორ-ორი და ხან სამ-სამი წერტილი.

1656, მარტის 21. ქ. ესე წიგნი და პირობა მოგეცი მე მუსტაფა შუალმა გელაიმანსწიმ[1]) და ჩუენმა შუალე-ბამ თქუენ ტერტერ შუალს ბაიანდურასა და უუდაჯა-ნასა და გრიგოლასი, კალაზარასა[2]), ისრე რომე ბევრ-გუარად ცუდ ვიარე და გარსად ჩემი სამქმე გარ გაგეკეთე. და ბევრ-დრიობის შეწუანს(sic) და ღონე და ხელთალი მას მცირ ვიარა მქონდა, მოგელ და თქუენ გემეშეც და მამუდიც გამიჩინეთ. და კიდეც დამრჩი-ნეთ და ისრე გემეშეც, რომე მანამდინ ქუეყანა შენად იყოს, თქუენი უმა ვიყოთ; ორც გაგეგრთა, თუ ეს პირობა არ გაგითათ ან მე და ან ჩემ შუალმა. კიდეც ჩემი თავი ისრე გეშეკ, რომ არვინ იყოს ჩუენი მოცილე. რამინც კიცმა ესე პირობა და ცმობა არ გეკეთოს, მასმაც რასხვას ძალითა შუა დმერთი და ყოველი მისი წმიდანი, ზეცისანი და ქუეყანისანი, კორცქანი და უკორცონი; შემცუდები(ს) კეთრი გეჩასა, მიშიელი იყოსა, ძრწოლა კეთისა(sic) და ნუმცა იხ-სნებას სული მისი ჯოჯოხეთისგან. არას ამისი მოწუმე გოგებაშუა-ლი ხოსია და ბეგია და ქანანაშუალი ქაიხოსროვ, გელაშუალი ხა-

*) აქ მოგლეჯილია ქაღალდი.

[1]) ეტყობა, სამი უკანასკნელი ასო შემდგომია მიმატებული.

[2]) ეს სიტყვა სტრიქონს ზევით არის დაწერილი იმავე ხელით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დია. მე კ ე ი შ ე რ ს დამწერია, მოწამეც გარ. მარტს ჳა, ქჩს ტმდ + + + +.

118. ნასყიდობის წიგნი, 44×15,5 სანტიმეტრი, დაწერილია სქელს ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ყოველის სიტყვის შემდეგ დასმულია ორ-ორი წერტილი.

1672. ჳქ. სახელითა სახიერისა, სრულსა-დაუსაბამოსა, დაუსრულებელისა დ ო ი ს, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისაო, თავდებობითა და მანდობითა ყოველად წმიდის უხრწნელისა, უმეტესად გურთხეულის დედოფლისა ჩვენისა დ ო ი ს მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა: თავდებობითა და მანდობით, ძღვენებითა ცხოველსმყოფელისა, პატიოსნის ჯვრისაო, რომელსა ზედან განაბჭრეს უხრწნელნი მკლავნი ოვასი ქრისტემან ღმერთმან ჩვენმან კისრისთვის ჩვენის: თავდებობითა და მანდობითა წმიდათა მათ უკორციო ა ზეცის ძალთა ანგელოზთა და მთავარ-ანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისაო; თავდებობითა და მანდობითა წმიდისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იოანესისთა და იაკობ ქალწულ-მახარებელისა და დ ო ი ს-მეტყველისაო; თავდებობითა, მანდობითა და მორთ ქალაქს განძანთაებელისა წმიდისა ნიკოდოზისა; თავდებობითა და მანდობითა წმიდათა წინასწარმეტყველთა, მდგელთა-მოძღვართა, მოწამეთა, მამათა, მამათ-მთავართა, მოწამეთა ქალწულთა, შეუდახოთა, რომელნიცა წმიდანი და მოწამენი წმიდისა სვანა-ქსარსა შინ მოკვნებულ ყრან, და უფასოს ჩვენს ივსო ქრისტეს სთონ ეყუნეს და კუალად სთონ ეოთად ყრან, ამათითა თავდებობითა და მანდობითა და შეწევნითა ესე უკუნისამდე ჯუთო და ხანა გასთავებული, სამკვიდრო და სანდო ნასყიდობისა წიგნი და საგელი დავწერე და მოგეც მე წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ რ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ შ ი თ მ ა და შეიმან ჩემმან ხ უ ც ა შ ა, რ ე ვ ა ზ და ზურაბ, შეილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა თქუენ, წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ს ბ უ ნ ა თ ი შ ვ ი ლ ს დ ო მ ე ნ ტ ი ს, ასრე რომე დაგეშვარა და მოგეიდე ჯ ვ ლ ი ვენაკი მისის ჯ ვ ლ ი თ და წყლით, ზეით კნდელა-ი შ ვ ი ლ ის მიდგმიდი, სკვენსქროთ დილინჯ ა შ ვ ი ლ ის მიდგმიდი, სა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზენაჭროთ გოჯას მიდგმიდა, და ავიდეთ ფასი სრული და უკლებელი, რაითაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა. ასეთს დროს მოგეგებო, რომე სულს აქით გზა აღარა გუქონდა შიშიდისაგან. აღარა დარჩომიდა რა ამაში სადაპირაკო ძმობისა და მოყვრობის მეტი. გქონდეს და კიბენდიერობს დიერომან თქვენ და თქვენის მცველნი და მოყვრენი წმიდის ნიკოლოზს. ვინცა და რამნიცა ადამის მონაოსვემ კაცმან, დიდმან ანუ მცირემან, ამისად შენად და ქცეგად კელეფს, მსმია რისხაჲს დაუსაბამო და დაუსრულებელი დიერთი მამა, ძე და სული წმიდა და ეს ზემო წერილნი წმიდანი კორეელნი და უკორტონი. შემცველების გეორა გეზისა, მიშთვიდი იყვასი, მეხოტეხა დიაბაკირესი, ძრწოლა კეენისა, ტოტხლიე დანოქმა დოთნ და ბიბრონისი, სოდომ-გომორისმცენრ დაინოქმის სხლი და სიმუედრებული მისი; ჯვრის მცმელთნიმც დაისჯების სული მისი; ერდგესა და ბილტესთნმც აქნების ნაწილი და სიმკვიდრებელი მისი; უკეთუ კაცმან მოშალის, ამისცემს კაცისთნს დაუმკვიდრების სული მისი ჯოჯოხეთს, რომელმან მატხოვარსა ჯვარცმულსა გკვრდეს ლახვარი უგმირა; უკეთო დედაკაცმან მოშალის, იგიცა დედაკაცი შეიქმნების რომელმან იოანე ნათლისმცემელსა თავი მოჭკუეთა; წყეულ, კრულ და შეჩვენებულმცა არს სხლი და სიმკვიდრებელი მისი შეიდოვე მთ კრებისაგან, თორმეტთა მოციქულთაგან, ოთხთა ევტრატყოსგან; წარათმცა სინანულითა ნუ აქმნების კრნა სულთის მისისა, ნუცა დოცვითა, ნუცა მარხვითა, ნუცა გლახაკთა მიცემითა, ნუცა იყლუსლემს წასულითა. მს ზედამცა დაუსრულებაჲ წყევა შესწორვისა თუსლმუნისა. ამინ. ხოლო კიმოვეებელნი და დამშტკიცებულნი ამისნი დმერთმან აკურთხნეს. ამინ. ვრაინ ამისნი მოწამენი და კარგადმწუეტნი მოწრავი წინამძღურიშენი მეჩტუშრე ბერი, დეკანოზი ზემბად, ზურაბაშენი ნიკოლოზ, შინდაძე თევდორე, ონაშენი დოთუა, გეგდაშენი ნასეიდა, ხაბეღაშენი ბაბუა, სულდანმანაშენი ქიტა. დაწერა წიგნი ესე ბედისწერდაშვიდის მდგელის იესე სიოა. ქნსა ჩნა, იჩ*).

*) დედანში თვე გამოშვებულია და მხოლოდ ეს რიცხვი სწერია.

119. ნასყიდობის წიგნი, 29,5×21 სანტ., დაწერილია სქელს მოყვითანო ქაღალდზე ნუსხა სხვილის მხედრულის ხელით. ყოველის სიტყვის შემდეგ დასმულია სამ-სამი წერტილი. ნაწერია ასო მეტ-ნაკლებად. აქ დედნის მართლ-წერა ალაგ-ალაგ არის დაცული.

1681, თაბაოვის დამდეგს. ქ. სახლდითა ერთარსება დითასთა, შამისა, ძისათა, სულისა წმინდისა, ყოველად წმინდისა ღ~თის მშობლისა მრავლისა ქალწულ მარიამისათა, თავდებობითა, შუამდგომელობითა წმინდისა ზეცისა ძალთა და ანგელოზთა, მთავარ-ანგელოზთა მაქაელ, გაბრიელ, რაფელ და რაშთაელ, სხუათა მრავალთა დასთა ანგელოზთა; თავდებობითა, შუამდგომლობითა წმინდისა იოანე მახარობლისა, იოანე ნათლისმცემლისა, იოანე ოქრობერისა, წმინდისა შიშველ მრთალთა, ჩორცეულთა და უხორცოთა, მესუეტეთა და მეუღანოზოთა, რომელნიც ზედ განაბეჭრნეს უხრწნელნი მკლავნი თუისნი ჩუენისა ხსინისათუის, ამითის თავდებობითა, შუამდგომლობითა, წმინდისა, დიდისა, დიდებულისა, წმინდის გიორგის გორას ჯუარისთა, ხატის ოქონისთა და ეკლესტეთი(sic): თავდებობითა, შუამდგომლობითა წმინდისა, რანიც ხატოსნის დიდს სუეტლთა სუანაქსორს შიგან წმინდანი სწორან და ანუ მოთხსენებიან, ამა ყოველთა წმინდათა თავდებობითა, შუამდგომლობითა კსე უოუო და უოუმცო, დრო-დაუდებელი და მიზეზ-შემოუდებელი, ყოველის ჩხუბისა და ალეთისაგან გამოსული ნასიყიდობის სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩუენ ატანილმან ივანე ვასილ შვილმან ივანე უგლმან და შუილმან ჩემან ელიზარმან და მათიასმან, დომიასმან და შუილთა და სახლისა შემკემან(sic) ჩუენისამან ყოველთაგე თქუენ, გორასა და ოქონის ხატის დეკანოზის მარკოზის შვილებს, დეკანოზს დავითსა და გრსეგნეს, თამაზასა, შუილთა და სახლისა შემკეთა თქუენისთა ყოველთაგე მასა ყმობა, როდესც დაგეშუებრა და მოგეცით ბუღოაშე ორის დღის სახნავი მიწა, იაკე სიზენაქრო ბრიდის შვილის პაპუნს მიწის მადგომელისან, ბოლო დარჩის შვილის თეგლორეს მიწის მადგომელისან, ერთი გუერდი ჩემისგ განაყოფის როსტას მიწის მიდგომელისან, მეორე გუერდი ანდრიას შვილის ანდრიას მი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წის მიდგომამდისინ. მოგეყიდეო და ვიღეო თქუენისია ფასი, რომდითაც თქუენი გული შესჯერდებოდა. ალარა დარჩა რა ჩუენი თქუენს ხელთა, არც ერთა ათტის ფასი. გქონდეს და გაბედნიეროს ღმერთმან, როგორც შრომას ნასეიდს მრთელს და ხელი გეწიოთოდეს გასყიდვისა, ანუ გაზათად, ჭერენ შემოგეცილოს ერთის თუნაერის დითის მეტი. თუ ვინმე შემოგეცალოს, ბერის და ბასიუხის გამცემში ჩუენ ვიეუნეო. ვინც და რამინც უყრმან გაგეხს ამისად შიად ხელი ჭეფის, ო(ა)ყდეც რასმენ ღ-თა, ყოველნი მისნი წმინდანი, კიმცა(81c) ცდების კერთა გეზასი, შაშოული თეალის, ძრწოლა კეანისა; ნუმცა ეხსნების სული მისი ჯოჯოხეთისგან. ამინ. ვრაზ ამისი დამხვდურნი და მოწამენი კრიდებენ გოსტაბისშეილი თამაზს და მისი შეილ ეფთელი სიაძე *) გაორეკი, ოქროსშეილი ივანე, ბრთამის შვილი, მამისხლისაგ ძმისწეული ესია, ბეროსშეილი ქიტია, შეუნაისშეილი ზაქარია, ხადისთავის მამისხლისი დათუნა, ხიჩეულის შეილი ზუბია და შე ბერანს შვილს ფასიანს დამაწერეთ და მოწამეც ვარ ამისა. დაწერა თიბითუის დამდეგსა, ქვს ტნათ.

120. სიგელი მეუისა გიორგი XI-სა, 53×24,5 სანტ., დაწერილია კარგ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1688. ქ. ნებათა და შეწევნითა ღ-მითისითა ჩუენ ღ-მითავ ადმხრთეზულმან, ღ-მითავ დამეარებულმან და ღ-მითავ გეორგუენოსისნამ ესესან, დავითან, სოლომონიან, ბაგრატიონმა, მეფეთა მეფემა კელმწიფემან, ხატრონმა გიორგიმ და თან-შეცხედრემა ჩვენმა, დედოფალთ დედოფალმა, ხატრონმა ხორაშან, ბრძანებამ და სასურველმა ძემა ჩუენმა, ხატრონმა ბაგრატ, ესე ამაერ უკუნისამდის ჭამთა და ხართა გასოვებული წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგეწყალეთ და გაბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და მრავალთერად ნამსახურთა ემთა, მოდგრეთ უხუცეს მიქელაძეს გიორგის, შვილ-

*) ამ სიტყვაში მეორე ასო ვერ იკითხება კარგად, რადგან ნასწორებია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თა და მამფალთა სახლთანა თქუენისათა მაკმეს(ცი), ოდეს ბატონი დედოფალი რამ მოგეუწუთ, თქუენ იქადან მზითვად მოგეყვით და მამულის წყალობის დაგეპყრნეთ ჩუენცა ვისმინეთ ჯჯ და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ლურმაშხანის კერძის მამულთა საგან ბუყდულთანში სასახლე მისის ბაღით, მისის ჴურ-მა(რ)ნითა, კალო-სახძლით, შესავლითა, გასახვლითა, წყალთა, წყალქმილითა, მთითა, ბარითა, ყოველის მისის სამართლიანის სამძღვრითა. აქვე დურმაშხანის ზედა, რამეცა ქალისაგან ნასეედი არ იყოს, სადც დურმაშხანს სახსახ მიწები და ხადებუნები ქონებოდეს, უკლებად. მამულისა კლება ერთ კუთმელად ტხნარს კაკანი, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; იქაეე ბედაშვილი დომეკა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; აქვე დომეშერა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; ერთ კუთმელად ტხნარს ტებედაშვილი თეუდორა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; აქაეე ოსეფა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; აქვე ხახანაშვილი დათუნა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; ერთ კუთმელად ტბის ტუხაშვილი ბაბუნა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; ერთ კუთმელად წინაგნაჯს ქვარეკუნაშვილი ბერაკა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; ერთ კუთმელად ახალდაბის შალაშვილი ალუა, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს; ერთ კუთმელად ერტის არეშაშვილი, დღეს რასაც მამულის მქონებელი იყოს, ესენი ყოველის მამულითა, მაჩა-წყალითა, ველითა, ველსაით, სანსვეთა, უსაყოთა, მთითა, ბარითა, წყალთა, წყალქმილითა და ყოველის მისის სამართლიანის სამძღვრითა თქუენთანა და თქუენთა შეილთათუის კანონიკეთა ყოველის კეცის უცილებლად. კქონდეს და გიბოძეთ დ~ით ჩუენის ერდგულობისა და სამსახურის შაკვ. ესე სწერე ებეთაგდეს და ვინ ოდეს ვრ მოგეშალოს ვინ ჩუენგან და ვინ ჩუენთა ჩამომავალთა მეუფეთა-მეპატრონეთაგან. ჰწე გიბძანებია, კარისა ჩუენისა ვაქაკ-ვაზარია და ყოველნი მისანქმენი, ბძანეს და ნაშანა ესე ჩუენი თქუენცეს ასრე გუთავეთ, რა რეგითაც ამა ჩუენის ნაწყალობეგანს ფარვანსი შიგან ყოჩერას, ნურცა რას თქუენ მოუშალით და შეცილებით თვინიერ თანდგომისა და შეწყნარისაგან კაკეგე. დაწერა ბძანება და სიგელი ესე ქნის ტრფ. კალთა კარისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობრის შვ[illegible]ან

მარტოო ზეშვიდის ზაქარიასითა, პრეშვ წანდარსა ყვინთჭის რაც დურშიშხანს მაწა და ნასოფლარი არის, მესამდი მიწა და ნასოფლარიცა თქუნთვის გვებოძებია. გეორგი. ხორაშან (ჩართულები).

121. ნასყიდობის წიგნი საკაძისა, 41,5×14 სანტ., დაწერილია ქალაქზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. შესავალი განგებ გამოვეშვით.

1688, მკათათვის კასულს. ...ესე მტკიცე და უცვალებელი ნასყიდობის წიგნი და საგული მოგეცით ჩვენ ს(ა)ვ(ა)ძემ ზურაბ შვილდმა ზაალ, ძმამ ჩემ ივანეშ და შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა, ოდეს დაგვეშვირა და მოგეთქუა ყვავ(ა)ძის მახ(არ)ებლისა და გოდერძისა და ბერუკ(ა)სია, ოთაასი, დათუნასი, ერთის უშვილოს კაცისა, ჩემ წილათ ნარგები თქუენ, ჩემს ვახეთს ს(აა)კ(ა)ძეს ზურაბს და შვილსა და მომავალსა სახლისა შენისასა, სახვ(არ)ეს წინა ვენაკი, ერთა ზეით შარამდი, ხრჩვაძის რუმდი, შადაკურის მაწის მიდგმამდი, აქეთ რაბანაშვილის სამძღვრამდი. იქათ რაც ველური ეძევე იყოდა, ამის სამძღვრამდი. ვიდეთ ფასი სრული და მტკიცე, რათაც ჩვენი გული შეეჯერებოდა. ადარა დარჩომილა რა ჩვენს და თქუენშუა საფასეროკო. ხრის ამისა მაწეშე ციცაშვილი ნადარ, ბარათაშვილი ვახტანგ, შადვა ს(აა)კ(ა)ძე, შარმატა კლურჯაძე, შერმახან კლურჯაძე, ბეკან კლურჯაძე, იობ წინამძღვრაშვილი, სეხნია ჯაჯანაშვილი, ქაშუა ნასრაშვილი, ხასან მესხეთაშვილი, შორთუხუნეა ეობეჯაშვილი, კობაძე ვარძაელ, ხრჩვაძე გ(ა)ბრაზა, შედაძე რუსია, რობანიშვილი ბახუა, კობორაძე რუსმა, ჯერაშვილი დათუნა, ქნადაგეშვილი ოქრუა. მუკარიაშვილი კობრკა, კოკნია მანგასარაშვილი. მე ივ(ა)ნემ ს(აა)კ(ა)ძემ დამიწერია და მოწამეც ყარ ამისი. დაიწერა ოცს მკათათვის კასულს: ქჭს: ტშჯ: + +.

122. სიგელი მეფის ირაკლი I-სა, ანუ ნაზარალიხანისა, 37×21 სანტიმეტრი, დაწერილია ქალაქზე მრგვალი მხედრულის ხე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს.

1689. ქ. ნებითა და შეწევნითა მაღთაითა ჩვენ მეფემან მეფემან და კელმწიფემან, ბატრონმან ნაზარალიხან და დედამან ჩვენმან დედოფალი დედოფალმან, ბატრონმან კელენე, ძემან ჩვენმან სასურველმან, ბატრონმან იმამყული, კოსტანტინე და ისდამიარზამ ესე წყალობისა და სიმაურაოს წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩვენთა ერთგულთა და ნამსახურთა ყმათა გურმანოზის შვილის მეჯინიბეთ უხუცეს ბაბუას შვილს იასეს და მომავალთა სისხლის თქუენისათა მას ჟამსა, ოდეს მოგვიდეგით კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და თრაალეთის, ხახლქალაქისა და ტფილელის მაურაობის გვიაჯენით, ვისმინეთ ჯაჭ და მოხსენება თქუენი, ვინათგან ძველდითგანც თქუენ გქონებოდთ. ახლაც ისრეც თქუენ გიბოძეთ ყოველს კაცისაგან უცილებლად. გქონდეს და გიბეჭდნეროთ დ'თ ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შინა, არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვაგან მეპატრონეთაგან. აწ გიბძანებთ, კარისა ჩვენისა გექიდ-გეზარნო, ბძანება ჩვენი თქუენცა ასრე გაუთვეთ, რა რიგადაც ამა ჩვენგან ნაბოძებს ფარმანსა შინა ეწერას. დაეწერა ბძანება და ნიშანი ესე კელითა კარისა ჩვენის მდივან მწიგნობარის თუმნიშვილის გიორგისა, ქ'სა ტრ'ს. მეორე გვერდზე უხის სპარსული ბეჭედი.

123. ბრძანება გიორგი XI-სა, 14,5×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი არ უზის, მაგრამ ბრძანება ეკუთვნის პირველ ხანას გიორგი XI-ის მეფობისას, ესე იგი **1675—1688** წლებს.

1675—1688. ქ. უზეგესთა მოგახსენებ და უქმედგესთა გაბძანებთ ვინ-გინდა-ვინ ბძანებისა ჩვენისა მორჩილნი იყვნეთ სპარსთაშვილთს თავდინ, ახსაურნო და გლეხნო, მერმე ერთ ამხანაგად სპარსთაშვილთს მებაღეხთაბა ამხსადად ორბელიშვილის გა-

ხუმტასათვან გებბოძებია. ყოელმან კაცმან კარგად ასრქმეო და ჩვენი ბძანება ათვებინეო, სდგდოფლის სიბალხეს კარდასად სამეფოს ეს ბიღებდეს. გათრგა (ჩართულათ).

124. ნასყიდობის წიგნი, 28,5×15,5 სანტ., დაწერილია მოყვითანო ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1689, თებერვალს 7. ქ. ნებათა და შეწევნათა დ[ა]თესათა ესე უგუნასიშვე ჯამთა და ხასთა გასათვებელი, მეზეგ-შემოულებელი და დრო-მოულებელი, ყოველის კაცისგან უცილებელი და ჩხუბისა და ალათისგან გამოსული, სამკვიდრო და სპირდო ნასუდობისა წაგნა და საკვლი დაგწერეთ და მოგცით ჩვენ ორნ შვილებმა მამუკამა, შვილმა ჩემმა ქაცანამა, კაკონამა, ძმისწულმა ჩემმა თამაზმა, ოქვლდორმა, კილეკმა შვილმა ჩემმა იერუსალემა, ბესიდამა, ძმისწულმა ჩემმა მახრომა და მომაყლოს სახლისა ჩვენისათა თქვენ, წინამძღოლ შვილს გიორგის, ძმასა თქვენსა ზაალს, ძმისწულს შენსა ვაცესა, შვილსა შენსა ბერუსა, ბესაგასა, დვითონს, დ[ა]თ[ე]ს, ბექუნს, ხოსიასა, ძმისწულსა შენსა ბერსა, აგანასა, აესეს და მომაყლოს სახლისა თქვენისათა, ასრე რომე შეიშალობის წყლობასა დაგვეწერა, სულს აქთ ადრა გუქონდა, მოგცადათ, შემოგეხვეწეთ და მოგვედეთ ირიგეთ თქვენი კეთილსინდისიერი სულიერთა მიმდელი. თქვენგე მოგეცადე ჩემი წილი*) სათვების მაჯა ბედაურის განცალკე და ჭალის ველსა, ზედაჯვარს ახო ჩემი წილი, კილეკ მოაშე ახო, კაკეში ნახევარი, ამას ბერეთ კილეკ სახლი, კარი, ქვევრი, მარანი, შესავალი, გასავალი და ყველეთ ფასი სრული და უცილებელი, რათაც ჩვენი გული შესჯერდებიდა. ადრა დარჩა რა სიდავიანი, ესე ასრე გაგითავდეს და არანაგს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და სხვათა ჩვენთა ნათესავთაგან. ვინცა და რამინცა ადამის კეთილ,

*) აქ ქაღალდი ამოხეულია და დაწებებულს სხვა ქაღალდის ნაჭერზე ეს სიტყვა დაწერილია სხვა ხელით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ანუ დიდოს, ანუ მცირეოს, მღუდელმან, გინა ბერმან, ანუ ერისკაც-
ოს, თავდმან, კელმწიფემან, გლეხმან თუ რამინაც ძის ძეთა, თუსლ-
ტომთა კეცთა ესე ჩვენგან მოსწესეადაბა მოკიმალოს, თავდმც რა-
სხვს დ-თა დაუსაბამო, მამა, ძე და სულთწმიდა და უოველნი ანგე-
დოზნი დ-თაისნი, ჯვეაისნი და ქუეყანაისნი, ხორცეელნი და უხორ-
ცონი, და შემცუდებას კეთრი ეუხისი, შიშოვილი თუალსი, ძრწოდა
კეენისი, შეხდტეხადაბა დიაცეორესი, ცოტხლიც დაბოქმი დათს და
აბარნისი, ხურჯთმეა ხსნაოს და სიხარულითა ნუ დაიხსნება სული
მისი დღეს მს სიმანულს დიდს ეკსეათხეისს, ჩვენის ცოდვის
მოსხდისუფლ თეოს და ესუეხის კიმცემი. დამმტკიცებულნი ამისი
დ-თ დამტკიცოს. არან ამისი მოწმენი და დამხდური კიბედაძე
გოგელა, ალექსიშვილი ნონია, ახიზაშვილი თუქორე, კანდელაკი
კიშვილ*) ბერა, ხიბედაშვილი ბაბუა, ზურაბიშვილი**) ნი-
კოდოზ, გუდაბაშვილი ბერუკა, ზებედეშვილი ბაბინა, ფურძელაძე გი-
ორგი, ალექსაძე რამაზ, წინამძღურაშვილი ბაბუა, დარბაზი დათუ-
ნა. მე ბაღდადელაძეს ბედისწერდაშვილს ნათანაელს და-
მიწერია და მოწამეც ვარ. უწეის დ-თ მართალიც ყოს ეს ნასყი-
დობა. დაიწერა ქუს ტოზ, თაბაოვე ერთ კვირა გამოსულსა.

125. ნასყიდობის წიგნი ხითარ კიტირაშვილისა, 40×25 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია სამ-სამი წერტილი. შესაყალი და ბოლოს წყვეტილი განგებ გამოვტოვეთ.

1690. ...ესე ჯამთა და ხანთა გასათვებელი, მტკიცე და შეუცვლებელი, უხერხი და უტეუარი, დღეთ სიკუდილამდი მოუშ-ლელი ფიცი, წიგნი და ნასყიდობის პირობა მოგებეთ ჩუენ ჯიაშვილმა ზურაბ, ჯავახი, შერმაზან და შვილმა ჩუ-

*) ეს ორი სიტყვა სხვა ხელითაა დაწერილი დაწებებულს ქაღალდზე.

**) ხაზ-გასმული ასოები სხვა ხელითაა დაწერილი დაწებებულს ქაღალდზე.

ენმა და სახლისა მოშავდმა ჩუენისამა თქუენ, გორგლს კ ი ტ ა რ ა შ ვ ი დ ს ხ ი თ ა რ ს ა, შეიდსა თქუენს ბ ე რ ი ნ ა ს ა, მ ა რ ტ ი რ ო ზ ა ს ა და სახლისა მოშავდსა თქუენისათა ყოველთაგე მას ყმასა, ოდეს დაგეშერა და მოგეიდეთ ჩუენი მეუდრი სერული ბ ა ღ უ რ ა შ ვ ი დ ე ბ ი გ ი ო რ გ ი და ი ნ ა უ რ ა ა და ამ ბ აჩუების და დ ე დ ა ს მოგეიდეთ და ვეიდეთ თქუენგან ფასი სრული, რაითაც ჩუენი გული შესჯერებოდა. ადარა დარჩა რა ჩუენი თქუენს კედლ, ერცა ერთის ი ო ტ ი ს ფასი. გეუნდეს და გიბედნიეროს ღ ო მ ა, როგორაც მრავდს ადდლს ნასეიდს მარიედეს. კედგეწოდდეს გასეედგდ, გაზიოად, რათც ფერად მოსახმარისად გინდდეს, გერავინ შემოგეცილოს თუ ინიერ ერთის ღ ო თ ს მეტი. თუ ვინმე შემოგეცილოს და წ ე კ ა რ თ ვ ს ვინმე ეს ბაჭები, ამათი სანაცვდო სხუა ბაჭები მოგეც... ორნი ამისი მოწ ე მ ე ნ ი: ა ბ უ დ ე რ დ ა შ ე ი დ ი ბ ე რი, ა ბ უ დ ე რ დ ი ე ფ ი ი ო ნ ა თ მ, გორგლი მამასახლისი ხ ი თ ა რ ა შ ვ ი დ ი ზურას [მამასახლისი ზურაბ], როსტევანაშვილი მამუკა [როსტევანაშვილი მამუკა], ბასტამაშვილი ბ ე ქ ა ა [ბექა], ადდდაშვილი ხასინი, დაიკინაშვილი გ ი ო რ გ ი და მე, წ ე კ ა რ თ ვ ს შ ვ ი დ ს გ ო გ ი ნ ს დამიწერია და მოწმეც ვარ. დაიწერა ა ქ რ ი დ ი ს ე ქ უ ს, ქ ვ ს ტ ო ჩ [ზურაბა]. + +.

126. წინა ნასყიდობის წიგნის შემდეგ, იმავე ქაღალდზე სხვა ხელით მეორე სიგელია დაწერილი. ნიშნებად ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1697, მკათათვის 10. ქ. ნებითა, შეწყნარებითა მღვთისათა ესე წიგნი მოგეცა შ ე ხ ი თ ა რ ვ ს, ჩუეს შეილს ბ ე რ ი ნ ა ს და შ ა რ ტ ი რ ო ზ ა ს შვ, ტ ე რ ე ქ ო რ ა ს შ ვ ი დ ს ს ა ს ა ხ ლ ს და შვს ძმს ტ ე რ ე ქ ო რ ა ს, შვს შეილს ე ს ტ ა ტ ე ს და გ ი ო რ გ ი ს და შ ა ხ ა რ ს, სახლისა მოშავდსა შენასსა, ასე რომ ჯ ე რ ი ხ ი შ ვ ი დ ი ს ე ნ ბაჭები ბ ე ღ უ რ ა შ ვ ი დ ე ბ ი მეუდა გ ი ო რ გ ი და ი ნ ა უ რ ი ა, მე და შენ ს ს შ ო რ ი ო თ შეგეკრნა, ს ა მ ა რ თ ა ლ მა მე მომცა, მას უკან ფასი გ ა შ ო

კართაჲ და მოკუედე, რადჱს ამათ ბიძებაჲ შენ გეყონდა, რათჳს ჩემი გული შესჯერებოდა, ეს ჩემი ნასიდობის სიგულიც შენ მოგეცა, ბატონის განჩენიც შენ მოგეცა, არც მე და ჩემს შვილებს და არც ჯავახისშვილს ხელი არ გუქონდეს. დმერთმა მოგახმაროს, რასაც ფერად მასხმარად გინდოდეს გასყიდვად, გამზითვებად. არან ამისი დამხდური და მოწმე ფარანდისშვილი მდივანი დავით მონა მღთისა დავით, როსტევანისშვილი მაშუკა, ამირდისშვილი ფარსადან, ხუდადისშვილი ბაღდასარ, მამოჯანისშვილი ათაბეგა, დაკუნისშვილი ციორგი, ბარამისშვილი ჯუანბა. მე კორაი მამასახლისის შვილს ფარსადანს დამიწერია, მოწამეც ვარ ამისი. ქკს ტბე, მჯითათვის ი. + + + +.

127. ნასყიდობის წიგნი დავით ჯავახიშვილისა, 32×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი და ბოლოს წყევლა გამოვუშვით.

1690, მარტის 12. ...ესე ამაერ უკუნისამდე ყამთა განსათგებელი, უთუო, უთუმცა, დრო-შემოუდგებელი და მიზეზ დაუდებული ნასყიდობის წიგნი დავწერეთ და მოგცეთ ჩვენ კოდიშვილმა შიომ და მახრეკელმა, მისიამ, თევდორემ და ესტატემ, შვილთა და მომავალთა სიხლისა ჩვენისათა ეთევლოვემ თქვენ, ჩვენს ბატონს ჯავახიშვილს დავით, ძმასა თქვენსა ვახუნასა, ივანესა და ბერუკასა და მომავალთა სიხლისა თქვენისათა ეთევლოვემ მას ყამსა, ოდეს დაგვჭირა და მოგუდეთ ჩვენი მკვდრი, ალადი მამული ჭალის პარს, სამის დღის მაწა თქვენის ხადაბუნის ბოდოს კუნელთან, ვერხუაშვილის მაწის გვერდზედა, სანკუსქრო გვერდი კერხუაშვილის მაწის რუშდა, სიზენაქრო სამდგარი ჩვენს მაწამდი, ბოდო კიდევა ჩვენის მაწის მიდგმადი და თავი თქვენს ხადაბუნამდის, და ყოდეთ ფასი სრული, რამდითაც ჩვენი გული შეეჯერებოდათ. ადარა დარჩომოდა რა ჩვენი თქვენზედა არც ერთის ითხეს ფასი. არიან ამისი შუა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კაცნი გარდამწყვეტელნი და მოწამენი თავად ღ-ისა და ყოველნი მისნი წმიდანი, კაცთაგან: ზედგახაძე ილე. მაწანაძე კაცია, ბაბანაშვილი დასხარე. ბაბაიაშვილი აბრამ და დათუნა, დუდიერი მამუკა, ხუციშვილი ბერა, კვიზუაშვილი ქუმსია, ქორჩხეველი ნიკოდა, მამაიშვილი გიორგი და ბერა, ბაძის ბაჭა ბერა, კახიაშვილი აბრამა. თუ ვინმე წამოგვდაოს, ბერიასი და ბახუხის გაშტეში ჩვენ ვეყოთ... დაიწერა წიგნი ესე მარტის ი ბ, ქნს ტოწ. კვლეთის ისეს შვილის ბარვაძის ბაძანიასთა. + + +.

128. წყალობის წიგნი ლუარსაბ მეფისა ბაგრატიონ-დავითიშვილისადმი, 30×20,5 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1610, მაისის 13. ნებითა და შეწევნითა დმთისათა, ჩუენ, ღ-თეჳ გუარგუანოსიძემან, მეფეთ მეფემან, ბატრონმა ლუარსაბ ესე წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეეწყალეთ და გაბოძეთ თქუენ, ჩუენს ერდგულს და თავდებით ნამსახურს ემსს, ბოქაულთ-უხუცესს, ბატრონს დავით, თქუენსა შვილსა კოსტანტინეჳს, კალიზარსა და შაოშს მას ყმასა, ოდეს მოგუელგეთ კარსა და მამულის წყალობის ცვალჯანეთ, ვისმანეთ ჰკა და მოხსენება თქუენი და შეეწყალეთ და გაბოძეთ კორწერთავრაშვილი სოლაღა და ვარანაშვილი მთის სამართალის მამულითა და სამძღვრეთა, რასაც მქონებელნი იყუნენ, სრულობით თქუენთჳის ცუბოძებია. ბქონდეს და ეპყრათ ერთ-ორ ჩუენსა ერდგულად სამსახურშია. ჰრე გიბრძანებთ, კარსის ჩუენისა ვექილ-ვეზირნო, მდაჳანნო და სხჳანო მოსაქმენო, ვინ-გინდა-ჳინ იყუნეთ და ანუ ვინ-გინდა-ჳინ იქნებოდეთ, და ჯორის მოურავო და მამსახლეასო, თქუენცა ასრე გუოსცეთ, რა რიგადაც ამა ჩუენგან ნაწყალობეგზე ფარვანაშა ეწეროს, ნურცა რას თქუენ შეუდგომ და შეეცილებით, თჳითაერ თახა-დგომისა და შეწევნისგან კედე. დაეწერა ნაშანი და ბრძანება ესე ქნს სჳწ. მაისს ი ბ. კვლეთს კარსის ჩუენისა მწიგნობრისა რეგჳშვიდი ქუსისთა სპარსული ბეჭედი დუარსაბ (ჩართულთ).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1.9. წყალობის წიგნი როსტომ მეფისა ბაგრატიონ-დავითშვილისადმი, 12×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1633, მჯოთხეგეს 21. ქ. ესე წყალობისა წიგნი და ნაშანა გებოძე(თ) ჩუენ, მეფემან, ჴ^ნტრონმან რ^ოს^ტო^მ, თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა ყმათა დ^ავ^ით^აშ^ვილთ, ბოქაულთა უზეტეს დ^ავ^ით^ას და შენთა შეილთა კ^ლი^მზ^არს და კ^ოს^ტან^დი-დ^ას, ესრე რამე ბრძოთს ჩუენგან გქონდა, და ბ^რძ^ოი^ავ^ას^დი-შ^ვი^დს ქ^აი^ხს^რო^ს მიგვცით. და სადამდი ამ ქუეყანას იყოს, მასთუის გუებოძებია, და რა ამ თავის ადგილ წყუდეს და აქ ადგილ იყოს, თქუენთუენ გუებოძებია, ყოველის კაცის უტიდებრივ. ქ(ნ)ს ტ(ჱ)ს. მჯოთხეგეს კ(ა). □. (სპარსული ბეჭედი. მეორე გვერდზედაც ორი სპარსული ბეჭედი).

130. წყალობის წიგნი როსტომ მეფისა, 19×17 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავი აკლია.

1642, ოქტომბრის 15. ...წყალობის წიგნი და ნაშანი შეგუწყალდეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა ყმასა ჯოჯრ^ა-შ^ვილს ფ^აც^ალ^ას და შუილთა თქუენთა თ^ავ^ის^აზ^ას და ჯ^ა-შ^ას და ჩამამაკლეთ სახლისა თქუენისათა ეთაქეთაქე მას ყმასა, ოდეს თქუენის ბაძაშეილის ბ^ექ^აჭ^ან^ას კერძი მესხს ქალებისა და ჩუენგან ბოძებულს ჩუენს სახსრის ს^აჭ^ირ^ოს^ას^ა გუაჯენით, ჩუენცა ვისმენეთ ჯაჭ და მოხსენებაც თქუენი და ბეჭრნის შუალესც დაეწებებინა, ჩუენც ესრე გებოძეთ ბეჭდის კერძი მესხი ცხრებით და სურის ჭალა სრულებით, რაც ჩუენი სახსრ სანდობოთ ეთიდებოდეს. ქონდეს და ებოჭნიერეს დ^ან^ი ჩუენსა ერდგულთა სამსახურსა შინა. ქ(ნ)ს ტ(ჱ)ს, ოქტომბრის ი(ზ). კ(ალ)ეთა მწ(ელ)ობრ(ის) ე^ორ^დან^აშ^ვილ^ი მ^ეფ^ებ^ას^ათ^ას. რ^ოს^ტო^მ (ჩართულათ)

131. წყალობის წიგნი პაატა აბაშიძისა, 33×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი,

1691. ქ. ნებითა და შეწევნითა მრ-თისათა, შემისა, ძისა და სულისა წმინდისათა, კსე ამაერთ უკუნისამდე ჯუმთა და ხანთა გასათვებელი, მტკიცე და შეუცვლებელი ყოვლის სჯმით უმიზეზო და მიზეზ-შემოუდებელი წყალობის წიგნი, შეკეწყალეთ და გებოძეთ ჩვენ, ს ბ ა შ ი ძ ე მ ა, ბატონს ბ ე ს ი მ ა და თანა-მეცხედრეს ჩვენს ფლანგნდიშვილის ასულს, ბატონს მ ა რ ი ამ, შვილმა ჩვენმა გ ე დ ე ო ნ, შვილმა და მომავლმა სახლისა ჩვენისამან ყოველთავე თქუენ, ჩვენს ერთგულს(sic) და თავდადებით ნამსახურს, ანანურიშვილს ო რ ჯ ო ნ ი ძ ეს შ ე მ უ კ ა ს, შვილსა შენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს და ბ ე ჟ ა ნ ს და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაჲ, ასე და ამა ბარსი ზედა, რომე საწულისბარს წყალობას შემოგვიხვეწნიეთ, და გიჯეთ წყალობა და გებოძეთ წულისთავს წყალი სოფიწხულე, თავს სავნლის მადგომადი, ბოლის შარა რომ ჩამოვა, ამის სწორათ დაგიდებულებაა. მოგებეს და გაბედნიეროს ღ-მან ჩვენს ერდგულად სამსახურშია. ამისად გასათვებლად (მოგვიცემია) თავად ღ-თა და ყოველი მისი წმინდანი ზეცისა და ქვეყნისანი, ხორცეული და უხორცონი; კეცაკან მოწამე: სახლთხუცესი თ-მზა და სავანელი გიორგი. მე ჯ ა შ ი ა გ ე ლ ს დ უ შ ი ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ქ-სა. ტრფო. აბაშიძე პაატა.

მარიამ. აბაშიძე გედეონ.

132. სიგელი მეფისა გიორგი XI-სა, 29×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1692. ქ. ნებითა და შეწევნითა დმთისთა ჩუენ, დმთისგ გვირგვინოსანმა, მეფეთ მეფემ, ბატრონმა გ ი ო რ გ ი და თანა-მე-

ცხედრემა ჩუენმა, დედოფალთ დედოფალმა, პატრონმა ხოროშან, პირმშომა და სასურველმა ძემა ჩუენმა, პატრონმა ბაგრატ, ესე ამიერ უკუნისამდის ყოფით და სახით გასათგებელი წყალობისა წინა და სიგელი შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა დიდად ერგულთა და ნამსახურთა დემურაშვილს ასდანასა, ძმასა შენსა ამირხანისა და ამხასა და შეილთა თქუენთა ანაბეგასა და მამულთა სახლისა თქუენისათა ეოველთავე მას ყმასა, ოდეს მოგვიდეთ სქმე და იმერეთს კარდაბძანდით და იქადამ სამსხეს მოგვიდით და თქუენ ჩუენ გვეახელით და ბევრი გუმსახურეთ, პატრონს თქუენთანაცა და სალტ გვინდოდა ჩუენი სამსახური და სასქმო, უკუღა კარგად მოიჯერეთ, და თქუენის ერდგულად სამსახურის შეძენად ჩუენც ეს წყალობა გიყავთო, თუ ღ-ან წყალობა გვეთქუს და ჩუენი საბატონო ვიშოგნოთ, სიდედოფლო თავდადებანი, რაც თავდადშეიძლს ჭქონებია, მისის მოთით, ბარათს, წყალთს, წისქვილთს, სენებითს, უენსვითს, ვენახთს, სასოფლოთს და ეოველს მისის სამართლიანს სამძღურთს, თქუენთვის და თქუენთა შეილთათვის გვებოძებია ეოველს კალს უცილებლად. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ-ან ჩუენსა ერდგულობასა და სამსახურსა შიგან. ესე სწერე გკეთოვდეს და არა ოდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა ჩუენთა ჩამომავალთა მეფეთა და დედოფალთაგან. თუ ვინმე ამ მამულის სიგელსა გასოსახინოს, სიგელთა ამითა გაუგიცუალებია. მტკიცე ესეოდენ არს. ამ გებოძებით, კარასა ჩუენისა ყმაღლეულსარდო და სხვანი მოსაჭენო, ბძანებს და ნაშანი ჩუენი თქუენცა სრე დუმტკიცო, რა ბეგლდეს ამ. ჩუენგან ნაბოძებსა ფარვანსა შიგან ეწერას. ნურცა რას თქუენ მოიქმით და შეიცილებით თვინიერ თანა-დგომისა და შეწევნისაგან კიდე დაიწერა ბძანება ესე ჩუენი ქვს ტბ. ქედთა კარასა ჩუენისა მდინის შანშეთან მარტვილოსა შიგან ბეგობეგისათა. გიორგი. ხოროშან (ნართულები).

133. წყალობის წიგნი ტატიშვილისა. 23×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მრგვალუას ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავი აკლია.

1692, გიორგობისთვის 10. ...სიგელი შეგიწყალეთ და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გაბოძეთ ჩვენ, ტარიელ და ბატრონმან სვიმონ და ბატრონმან დედოფალ ჩვენმან ანანურ, შენ, ჩვენს ერთგულსა და ნამსახურს ემსა ჩვენსა მიქელ შალიკაძესა, ძმისა შენსა იოანეს, სვიმონ და გიორგი, შვილსა და მომავალსა სახლისა შენისასა ყოველთავე მას ჟამსა, ოდეს დაგვმკვიდრა ბედობასა ჩვენ და ჩვენთაგე შემოგუეთით გბებედვენით და დაგვეჯ მაშულია ჩვენისაგან ნაწყალობეველი ვენაკი სათარხნესა, ვისმინეთ ჯჯ და მოხსენება თქვენი და გიყავით წყალობა შრაშეგნათ ვენაკისა, ნაშენისა და უშენისა, ბეგრის უთხოვრობა და ჩვენი სახსნა მოწყ ქუმ ძვიმდეთ, კაცსა ბაგის თავიდამ ინდუშვილის ბაგის მიდგმამდი, მოკვეცემა. ეძონდეს და გიბედნიერის ღონ ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შინა. ვინცა და რამინცა ადამის მონათესავემ კაცმა, ან ჩვენთა შვილთა და მომავალთა, ან სხვათა მეპატრონეთა, ეს ჩვენგან ჩვენის ნებით შემოგუეთადეი ნაწყალობევი წიგნი და წყალობა მოგაშალოს, მასამც რასაცა ღთი დაუსაბამო, დაურულებელი, მამა, ძე და სული წმიდა, ზეცისანი და ქუეყანისანი, პორტეელნი და უკორტონი; მასმცა ედემის კეთრი გეზისი, შეხლატეხილობის დაოსკორესი, შაშთვალი ოფლისი და ტოტლაგ დანთქმა დათან და ბიორანისი; და ნურაითმცა სინანულეთა ნუ იქნების კისი სულისა მისისა, ნურც წორგოთა, ნუც კლასკუთ მიტემთოა, ნუც იერუსალიმს წასვლითა; ხოდო დამშტკიცებული ამისი ღონ ჯუთხოს. ორიან კაცთაგან ამისი გამრიგენი თვითჯს ბიძა ჩემი პეტრე, კიდეც ბიძა ჩემი დეკანოზის შვილი ედისბრ, ჩვენი ერთგული ემი ინდუშვილი ბერა, კიდეც ჩვენი ემი მხსნდაშვილი გიორგი, კიდეც თამზის ემი გიგრიაშვილი ბერი, კიდეც იასტრელიძე შოშიტა და სულ ერთბიით ჩვენი ემნი. შე, კუმწიფის გრის დეკანოზის შვილს მდედს გიბრიელს დამიწერია და მოწამეც ვარ. ქვს ტბ. გიორგობისთვეს ათს, გიორგობს.

134. სიგელი დედოფლის ელენესი, მეფის ერეკლე I-ის დედისა, 54×25 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის

ხელით. წიწნებათ ნახმარია ხოგჯერ თიოო და ხოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1693, მკათათვის კასულს. ქ. არსება დასაბამსა და დაბრუნებულისა დ[ა]ით, მამის, ძისა და სულის წმიდისათ; ძალებათა ცხოველთ-შეოფელისა, პატოსნისა ჯვარისათ, რომელს ზედა განაბორა უხრწნელი მკლავი თავისი კასისათვის ჩუენისა; მოხებითა უოველად წმინდის[ა] დ[ა]ით შობელისა, მარიამ ქალწულის მარიამისათ, ამათათ თავდებითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა, ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მაქებელ და კაბრიელისათ; მოხებითა წმინდის[ა] წინასწარმეტყუელისა და წინამორბედისა, ნათლის-მცემელისა იოანესი[ა]თა და იოანე ქალწულ-მახარებელისათა და სხუათავე მოციქულთა და წინასწარმეტყუელთა, მდუღელ-მიძღვართა, მოწამეთა, ამათათ თავდებითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა; წმინდის[ა] მოციქულის პეტრესი და პავლესი[ა], კრებულ და მარკოზ, მათესი[ა], ლუკა და იოანესი[ა] და რანიცა წმინდანი და მოციქული და წინასწარმეტყუელი დიდნი და პატოსანნი სვიმეონისნი შიგან მოიხსენებიან, ამათათ თავდებობით, მინდობით და შუამდგომლობით, ესე უთო და უთუცო, დრო-დაუდებელი და მახზომოთუდებელი, ხანით და ჟამით საბოლოოთ კასთავებული, მტკიცე და შეუცვალებელი წიგნი და ნაშანი შეკრწუელთ და გიბოძეთ ჩუენ მღ[ა]თაე გვარეობისმან, დედოფალთ დედოფალმან, პატრონთ პატრონმან ქ[ა]ნ[ა]ე და ძემან ჩუენმან პირმშომან და სასურველმან, მეფეო მეფემან, პატრონმან ნახარდ[ა]ხან თქუენ, ჩუენსა ერთგულსა და წესიერებერ შრომადფერად თავდადებით ნამსახურს ვახტანგს ზანაღლ, შვილსა შენსა დავით, სუხიასა, ძმისწულსა შენსა ქაიხოსრო, რომ შექნა და გიორგის, შვილის შვილთა და მამულთა სახლისა თქუენისათა, ასე და ამა პირსა ზედან, რომე ბატონის დედის გიორგი მეფისაგან, ბატონის სვიმონისაგან, ბატონის ლევანისაგან, ბატონის თეიმურაზისაგან და მეფის როსტომისაგან, თქუენის ერდგულობისა და დიდის ნამსახურობისათვის წყალობა ექნათ და თქუენის მამა-პაპათ სამგიდროს წიგნები გქონდათ და მათი ბოძებუ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლი სიკლდეი გინახვი და ვითაც იშთაგანც გბოძებოდათ და წყალობა ქქნათ, მოგვადგეთ კარსა ჩუენსა და სიკლდეის კაცსდებს დაგვაჯუნით. ჩუენცა ვისმინეთ ჯუ და მოსსენება თქუენი და რაც დიდს გეორგი შეფეს აქთ სწყით შეეწეთ და შეჰტრაბოთაგან წყალობა გჩერგებოდათ და ან გქონებოდათ: ადაბეგშეიდი გოგანს შინდარას, გვახაშვილი ბექუა და შაო, ნაქოხელი ბერეს შეიდები და ზარგუელი მამული, ხაშურს ჩასხაძისეული მამული, ოძის ჯდენტი და ღამჰრიტშეიდი, ნოზაური ვენაკი, ცეცხლი მასის გომდეურითა, მოითა, ბარითა, შესაფდითა, გასაკეთა, სამძღურითა, სოთბითა, სახლითა, ჭურ-მარნითა, მიწითა, სარწყაფითა. ყორეფითა, წყლითა, წისქილებითა და მამულითა, მოითა და ეკლესიითა, დღეს რასაც მქონეფლი ითუნენ, ყოფდის მასის სამართლიანს სიქმით, ყოფის კაცის უცდებელად თქუენთვის გეგიბოძებია. გქონდეს და გიბეჭდიერად ღ-თნ, რაგორაც ბატონის თეიმურაზის ერდგულსი ყოფილხართ, აგრეფე ჩუენსა ერდგულობასა და სამსახურსა შიგან. არაოდეს არ მოგუშფრს არა ჩუენგან და არა შემდგომად სიფაო შეჰტრაბოთაგან ამა ფიცტოო, რომელიც თავს ღ-თი და მასი წმინდანი იხსენიებიან, ამისად გამოვიფიცეთ, ღ-თნ გიუროსნეს. ანუ გიბრძანებით კარის ჩუენის ვეკილ-ვეზირსა და სურამის ციხისთა, ვინცა-ვინ ჩუენის ბრძანების მორჩილნი იყუნეთ, თქუენცა ასრე გიუოფიფთ ბრძანება და ნიშანი ესე. ქნს ტჳ, მკათათვის*) კ-სულს. დაიწერა სიკლდეი და ბრძანება ესე კარის ჩუენის მწიგნობრობის თუმანიშვილის ესტატეს გიდითა. ედუნე (ჩართულია).

მეორე გვერდზე სხვა ხელით სწერია:

ქ. ჩუენ სჩქარობენდისა და კისთის დედოფალი დედოფალი, ბატონის დადიანის ასული, ჰეტრონი დარეჯან. გიუროსნეულს ბატონის ედუნე დედოფლისგან ჰქ ბოძებულს წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. იანვრის აა, ქნს უჲდ. დარეჯან.

135. ნასყიდობის წიგნი დავით დეკანოზისა ჯავახიშვილისა,

*) აქ დედანში ულის ნოლი ქარაგმით და ქვემოთ ორი წერტილით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

43×22 სანტ., ნაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სტიქონის შემდეგ. შესავალი და ბოლოს წყვეტა განგებ გამოგუშვით.

1694, ივნისის 12. ...ესე ამაერითკუნ და ყოდრე უკუნისამდე ჭუშია და ხასა სამკვიდროდ და სავალოდ კასაკუთრესა ნასეიდობის წიგნი დაგიწერეთ და მოგართუთ ჩვენ, ბიბიანე შვილმა ანრიან და ბიძაშვილმა ჩვენია დათუნაშა და შიომ და ძმამ ჩვენმა ნასეიდაშა და შვილია ჩვენია ქისტაკეშ, ჴუტრაშ, ბერშა და ბიბიდაშა და ხახლის ძა(შა)კლთა ჩვენია ყოკუდაგუ თქუენ, ბაქონს ჩვენს ჯავახიშვილს, დეკნაზს დავითს და ძისს თქუენსა ზვიუნასა, ივანეს და ბერსა, შვილთა და მოშვილთა სახლისა თქუენისაა ყოკუთაგე მას ჭამსა, ოდეს დადა შაშმაღობა შეიქნა და დადით დაბეჭდარა და მოკედით ორის დდისა სვენაკა მაწა ბიძასით ვენასის კვერკუდა, თავი მამიაშვილის მაწის მიდგაშვილის და ბოდი სოფლი შარამდის, და სქვენაკრო კვერი რუშდის, და ვიდეი ფსი სრული, რომდითაც ჩვენი კედი შეკჯერდებოდით. ადარა დარჩომდა რა ჩვენი თქუენზედ არც ერთის ოხტის ფსი. ესის ამისი მოწუმე: ზედგასიძე იესე, მაწონიძე კაცია, სუეიშვილი ბერა, კვირიაშვილი თედი, დედეური მამუკა, კოკაშვილი მახრა, სანლუდაშვილი ქაქა, კეჩხუაშვილი კბერაქა, ქორჩაშვილი ნაკიდ, ჯორბოდი დასხარე, მამიაშვილი კიორგი და ბერა, ნუქაფაშვილი დვითა, ბიძასით ბერა, კახიაშვილი ბერაშა. არეშაშვილი მსია... დაიწერა სიგელი ესე ივნის იბ, კედითა დათუნა ხარგაძისათა. ქვსა ჩჲბ. + + + + + + + + +.

136. ნასყიდობის წიგნი გიორგი წინამძღვრიშვილისა, 33×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წეუტილი.

1695. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თისაჲთა და მეოხებითა ყრწობით ყოკუდაჲ წმიდათა ღ-თისათა, ზეცისათა და ქუეყნისათჳ,

კორტიელთა და უკორტოთა, რაადენიცა წმიდანი და მოწაფენი სათნო ეყუნეს უფალსა ჩვენსა იესოს ქრისტესა და აწცა სათნო ეოფად არიან, ამათითა თავდებობითა, შესდებიან და შუამდგომელობითა ესე უკუნისამდე ჭეშმა და ხანაი გასთავებულდა, სამკვიდრო და სიბოლო ნასყიდობისა წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთო ჩვენ ხუცი შიოდმა მახარებელმა და ძმისა ჩემი ბერმა და ბაძანიშა, შვილთა და შთამავალთა ეოკუილთაკუე სახლისა ჩუენისათა თქუენ, წანაშძღურიშვილს გიორგის, ზაალს, ზვიტასა, შვილთა თქუენთა ბერუასა, ბაკარსა. დავითს, ბეჟანს, ხოსიასა, დოშკაცსა, ივოსნდილს, იესეს და იოსებს, შვილთა და შთამავალთა ეოკუილთაკუე სახლისა თქუენისათა. ესრე რომე დაცგეცწერა და მოგეცადეთ მაწა ბანკანშვილის მიდგმიდი ბელენზედ და გურასხშვილის მიწაის მიდგმიდი და ვიდეთ ფასი სრული და უკლებელი, რათაცა ჩუენი გული შესწყრებოდა. აღარა დარჩა რა ჩუენ შუა ამისი სალაპარაკო. გჭონდეს და გიბედნიეროს ღ~თ, რა რიგადაც თქუენ გინდოდეს. არაოდეს არ მოგუშალოს არა ჩუენგან და არა სხუათა ჩუენთა ნათესაუთა და მოშვალთაგან. ვინცა და რამინცა კაცმან ამისად შლად და ქცეუად კელყოს, რასხუაც ღ~თა და ეოკუილნი მისნი წმიდანი, ხოლო დამმტკიცებელნი ამისნი ღ~თ დაამტკიცოს. არიან ამისი მოწაფენი და კარდამწერელნი: ზურაბაშვილი არსენ, ონაშვილი დათუა, ბანკანაშვილი დათუნა. დაიწერა წიგნი ესე კელითა იესე ბედაშვილისათა. ქ(ესა) ტ(ე)ბ. + + +.

137. სიგელი ერეკლე I-სა, ანუ ნახარალიხანისა, 41×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1695. ქ. ჩვენ, მეფეთა მეფემა, ბატრონმა ნაზარდახანმა ესე წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ჩვენსა ერდგულს და თავდადებით ნამსახურს ჭაბუკ ბაბუაძეს ზაალსა და ძმისწულს შენსა ქაიხოსროს და ძმისა შენსა რამაზ ქას, გიორგის, შვილთა დავითს და სულხანსა და შეილთა და შთამავალთა სახლისა თქვენისათა, ოდეს ჭეშმა დგდა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სა ჩვენსა, დედოფალო დედოფალსა წუალობა ექმნა და შენი სამყაროდრო შამული სიგლით გებოძებინა და მოგკადეგი კარსა ჩვენსა და ბატონის დედოფლის სიგლისა კახლებას დგებოჯენით, ეწინაც რაცა წუალობა ექმნა, ის გლეხნი და შამული თქვენი სამყაროდრო ეოფილეო, და ჩვენცა ვისმინეთ ჯა და მოხსენება თქვენი და შეგიწუალეთ და გებოძეთ, რაცა სულკურთხეულის დედის ჩვენის დედოფლის სიგლისა შეგან გაწერია, რაცა დანაქს შამული, გლეხნი, მაწა, წუალი, წისქვილი ქონდეს ეოველს მისს სამართლიანს სამძღუროთა, სადებრიათა და უძებრიათა, თქვენთა შვილთა შვილთათვის სამყაროდროდ და სიბოდროდ გებოძებია ეოველის კაცის უტიდებლად. (გ)ქონდეს და გიბეჭდნიეროს ღ~თ~. ქ~ს~ ტ~ს~ მეფე ნახარალიან.

განის ამიაზე სხვა ხელით სწერია:

ქ. ჩვენ ცხებულის მეფის თ~ა~მ~ა~რ~ა~ზ~ი~ ძე ირბაგლი მოვე, მეფე ქართველის და კახეთის, ამ ბატონის მაჯის ჩვენის ნაბოძებს საგელს გამტკიცებთ. ადწერა ივნისის ი~ბ~, ქ~ს~ უ~ნ~. □. ამ ბეჭედს მხედრულათ აწერია: „მე ფეხთ განბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე", ხილო ხუცურათ: „ერეკლე".

იმავე ამიაზე სხვა ხელით შემდეგი სწერია:

ქ. ამ ბატონის მამის ჩვენის ბრძანებისა თანა-მოწამე ვარო ბატონისშვილი გ~ი~ო~რ~გ~ი~ და დ~ა~ვ~ი~თ~. იანვრის ზ. ქ~ს~ უ~დ~. მეფის ძე გიორგი. ლეონ.

ამავე სიგელის მეორე გვერდზე სხვა ხელით ასე სწერია:

ქ. ამ ბატონის მამის ჩვენის ბძანების თანა-მოწამე ვარო ბატონისშვილი ი~უ~ლ~ი~ო~ნ~, ვ~ა~ხ~ტ~ა~ნ~გ~, თ~ე~ი~მ~ურაზ, მ~ი~რ~ი~ა~ნ, ალექსანდრე და ი~ა~რ~ა~ნ~ა~ზ~. იანვრის ი~ა~, ქ~ს~ უ~დ~. იულონ. ვახტანგ.

138. ნასყიდობის წიგნი სულხან ორბელიანისა, 41×26 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1696, მაისის 26. ქ. არსება დაუსაბამოსა, დაუსრულებელისა ღ~თ~ის მამის, ძის და სულიწმინდისაო, მინდობითა,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შეწყენათა და შუამდგომლობათა ესე ამიერიდგან ვიდრე უკუნისამდე ხანთა და ჟამთა ვასპაზეებელი, მტკიცე და უცვლებელი, დრო დაუდებელი და მარგო-შემოუღებელი ნასენადობის ხარი და წიგნი მოგართვა თქუენ, დიდის ბატონის ორბელიძეო, გუთხოვეთ ბატონი ყაფლან შვილ ბატონს ესე ხელ-ნაწერი, ბოქაულთ უხუცესს, ბატონს გრიგოლს, ბატონს გიორგის, ჯოფლიანს, ზაალს, ნიკოლოზს, ზურაბს და დამიტრის, შვილთა და მამაყაცთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე ჩუენ, ესე ზემო-ნაწერ-ნი შვილთა შვილ-მან ესე ოვალ-ნათელ და ხელ-ტაშა, შვილთა და მამაკაცთა სახლის ჩუენისათა ყოველთაგე, ესრე რომე ჩუენი ყმა ჩხიქვთველი შეიშინაელი ესტატე და ივანე ბეგლეური და თქუენნი ყმანი შეიდგეთ გაეიდით და დაგისხლდით, ივანე მსხურად გაეხდით და ზოგი ბაღდათს და ზოგი სიგას ეიზიდებით ნატეცებით და ნაეგვრეცი აქლემი და ხარ-ქონელნი და აქლემს სოროგენ. ეიყოთ თქუენის ძმუდიდამე, ესრეც ჩუენთან თავის სამკედროზედ მოგიდეთ ახ(ა)ლი და საქონლის ბატონობა მოსდგებოდეს და თავის ნაეგზავნებით და კელმწიფეს ბაჯებისა სიხოგდენ. ამ თავითან მოცემა და გარდაეცა არ შე(ე)ძლო და ჩუენ ამის ნაეგზავნებით და ნატეცებს არ გარდეეგდით და არც რას ამის საქმეში გაეერთდით, მოგიდა ჩუენის დასტურათა და თავის ნებით შემოგაქუნეთ. რათამე თქუენ დაეკისრათ და ესრე გეემოთ. ჩუენად შეიგეთხუად თქუენ არც ანდომეთ და არც დაესრენათ. ამ ჩუენც შემოგაქუნეთ და ეს ნასენადობის წიგნი მოგართუთ მოცემული შიოშუმიდი ესტატე, ივანე და ბაბუნე შიოს ცოლ-შვილითა და ჩამოსდგომითა, და თქუენ ამის მაგიერ ეიხმაროთ სახლური გარდუკიდო. ეს კაცნი ამისთუის ნასენადნი ჩუენც მოგართუთ და თავის თავ თითონც მოგართოთ. ეკვნდეს და გიბედაეროს დ-ნ. არა მოგეკდებოდეს ნასენადობა ამის არა ჩუენ და არ სხეა ჩუენი ნათესავი, არცა სხვა კაცი ვინმე. ამ თუ ამის მოდგე და საქმოდ მეღებეკდა კაცი ვინმე გამოჩნდეს, ბერიასა და ჩხეიძის გამცემი ჩუენ ეიყუნეთ. ეგრე ვის იცის. დრო დადგებით და ან ეს კაცნი ეყოთ და თავის მამეულად მოხუდეთ, ანუ სხეას მიეცეთ რითმე ეს კაცნ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წამოეგდაო და ამ ნასუადობის მოშდას და კატ[ა]ს ეუცადა, ორის კვამლის კაცის მამცემა ოქვენთვის ვიო და კელმწიფემ თავის შეცოდებად მომკითხოს. ორის ამისი მოწამე თავად ბ'თა, კაცთაგან ბოქაულად უხუცესი სპან □, გურამხოშიშვილი გუგუნა, გოსტაშაბაშვილი ჰპუნა □, ზალიშვილი ქაიხოსრო და ზურაბ □. მე მეკანიბეი უხუცეს შ ე რ მ ა დ ი ნ ს დამიწერია და მოწმეც ჯრ ამისი □. ქნს ტ ჲ ჴ, მაისს ოცდა ექვსს + + +. კიდევ მოწამე საგანშვილი ადათური და ზაქ, ზა(ა)ტა და იოანე □.

139. საფიცრის წიგნი ორბელიანთა, 37×29,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. და ზოგჯერ ორი წერტილის შემდეგ მძიმეა.

1696, სექტემბრის 15. ქ. სახელითა ვრსება-დაუსაბამოსა ბ'თაისა, მამისა და ძისა და ცხოველს-მყოფელისა სულისა წმიდისა და შეუხებითა ყოველად წმიდისა, უხრწნელისა და უმეტესად კურთხეულისა, დედოფლის ჩვენისა, მარადის ქალწულისა მარიამისაო; შეუხებითა და შუამდგომლობითა ცხოველს-მყოფელისა, ჴატიოსნისა ჯუარისაო, რომელსა ზედა განიპყრნეს მკლავნი თჳსნი ცხორებისათჳს ჩვენისა უფალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან; მეოხებითა წმიდათა ზეცისა ძალთა მიქაელ და გაბრ(ი)ელ და სხვათა ცხრათა ანგელოზთაო; მოწმობითა და შუამდგომლობითა წმიდისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იოანესითაო, და წმიდისა ქალწულ-მახარებელისა იოანესითაო; ანა-შჳობითა წმიდათა ოჳთა მოციქულთა: პეტრე, პაული, ანდრია, იაკობ, ბართლომე და სხვათა ყოველთა მოციქულთათა წმიდათა წინასწარმეტყველთა: მოსე, ჰარონ, დანიელ, ამბაკომ, ელია, ელისე და სხვათა ყოველთა წინასწარმეტყველთაო; წმიდათა მღდელთ-მოძღვრთა: ნიკოლოზ, ბასილი, გრიგოლი, იოანე ოქროპირისაო და სხვათა წმიდათა მღდელთ-მოძღვრთა; წმიდათა მოწამეთა: გიორგი, დიმიტრი, თეოდორე, ჴრისტესთჳს, ჴსტეფანეთ და არტემისთა და ყოველთა წმიდათა მოწამეთაო; წმიდათა მეუღაბნოეთა: საბა, ანტონი და ყოველთა წმიდათა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შეუდარებელია, წმიდათა მესვეტეთა, წმიდათა ქალწულთა, წმიდათა მოწამეთა და მამათ-მთავართა, და ყოველთა წმიდათა ღ-თისათა, ვისთა წმიდათა ძალთერებითა, შეუძლებლობითა და მისდობითა ფიცით-თანა ღ-თის მშიშრებისათა, ესე უგუნისაძლე გასაოცებელი, მტკიცე და უცვალებელი, დრო-დაუდებელი, მიზეზ-შემოულებელი, სიბოროტად და უგუნისაძლე მოუძველი, საუკუნოდ და უგუნისაძლე შე(მ)ართებული და ცნუშორებელი, ყოველის ხალათის და მრუდის იდათისგან ცნუებული, უმტყუნო და უტყუარი, მართალი ფიცი, ბიძა ოქვენთან, ბატონთან ს ი ლ ვ ი ნ, შვილთან ჩემთან, ბატონთან ე უ ა ნ დ რ ე ს, სარდალთან დ ე ო ნ ი ს ე, ბატონთა ქ ა ხ თ ა ნ ო მ, ბატონი უხუცესთა, ბატონთან ი ო ა ნ ე, მთლიანი უხუცესთა ნ ა ნ უ ჩ ი, შეკითხებით უხუცესთა რ ე ვ ა ზ, შეიდით და მთხვალთა სახლთანა ჩვენისანა, ესე და ამ ბიძის ზედა. დღეს და დღეის ახლა ვიეფიცეთ თქვენთოვის კარგნა და კარგის მდომნი. რაც ჩვენ ვიი კვნდომდეს, ცუდი ვიკვნდომდეს და ჩვენგანწიდან და ჩვენის ცუნათესაობისა და ჩვენის ცუნათესაობისა და ჩვენის ცუნათესაობისა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტომეტრი, დაწერილია ქაღალდზე სანახევროთ მრგვალის და სანახევროთ ნუსხა მხედრულის ხელით. ნაშენებათ ნახმარია ოთხი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს სპარსულივე ბეჭდით.

1696. ქ. ნებითა და შეწევნითა დმ-ისითა ჩვენ, დმ-ითა ზედ ადამრთებულმან იესემ, დავითის, სოლომონის, ბაგრატიონმან, დმ-ითა ზეცით გეორგიოსთანმან, მეფეთა მეფემან და თავით ყმლმწიფემან, ბატონიშვილმან ნაზარალმან, თანა-მეცხედრემან ჩვენმან, დედოფალთა დედოფალმან, ბატონიშვილმან ანნამ, ბარძიმიან და სასურველმან ძემან ჩვენმან, ბატონიშვილ ალექსანდრემ, ბატონიშვილ გიორგიმ თქუენ, ჩვენსა ერდგულთა და თავდადებით მრავალფეროვნად წესისაებრ ნაშრომთა ყმათა შენთა, შეთორეს შვილიშვილს ისტატიანს, ივანეს, ქართველიშვილს და ხატოსანს ბიძას თქვენს სეფეულსა ესე შენეულად და სიმდიდრედ გამოსადეგი წყალობის წიგნი ნაშენი გიბოძეთ მის ყმასა, რადგანც ბეჭის თქვენის ნაქონი დღევს ელენეზი და ზრდაის ზედა ტოტს ხის თუალშეგალებს უბოძეთ, რადგან ორანიშიც ერდგულად მოგუდეგით და ცოხით კარგმდაინ გეყმსხურენით. ჩვენც შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ასეც ბეჭის თქვენის ნაქონი დღევს ელენეზი და ზრდაის ყანახი, რასაც შქონებელი შეიარ, შენ-თანა ყოფილიყოს. ან ელენახის, ან ყანახის და ან წისქვილისა, დღევს, თუ ზარბაისა. ყველა უკლებრი თქვენთაგის და შეგითა თქვენთაგის სამეფოდრად და ყიზილად გეპაიძებით და ასეც გუთაურნეთა. რაშე არც ეთხოვებოდეს არა კოდის ბერი *), არა სიბანდის ცხვრისა და ღორისა, არა ზარისაგი და ნახარის თავი. არა სეფეთაბ **) და ბეკარი, არა ბზე და შეში და წურილმანი ხათხარი ეროის ხელისა და ბაჟიარნაღარიბისგან კიდე. გძონდეს და გიბედნიერონ ღ-ნი ჩვენსა ერდგულად ხმისხურს შინა, არ მოგეშალოს ჩვენგან და არც

*) ეს სიტყვა შემდეგ გათხუპნულია მელნით.

**) უკანასკნელი ხუთი სიტყვა განგებ არის შემდეგ გათხუპნული მელნით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სხვათა, შემდგომთა ჩვენთა ნაოესავთა, მეფეთა და მეპატრონეთაგან. ესწე გაბძანებთ, კარის ჩვენის გმქედ-გმზარნი და სხვანი მოხელენი, ბძანება და ნიშანი თქუენც ესე გუთვალეთ და ნუ მოუშლით თვინიერ შეწევნისა და თანადგომისგან კაცე. დაიწერა ბძანება ესე ანდრეტონის მეფობისა ჩვენისასა ცხრასა, ქვს ტბდ. ხელითა კარის ჩვენისა მდივან-მწიგნობრის დ ა უ თ ა შ ვ ი ლ ი ს დ ა ვ ი თ ა ს ი ა ს.

მეფე ნაზარალიან.

141. ნასყიდობის წიგნი ხაალ წინამძღვრიშვილისა, 40,1×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი და წყვეტა გამოეუშვით.

1697, მაისის 21. ...ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასაოვებელი სიმკვიდრო, საბოლოო და ყოველის კეტისაგან უტიდებელი ნასყიდობის წიგნი მოგეც მე, ფ ი ო ფ ა შ ვ ი ლ მ ა გ რ ს ტ ი მ და ძისწულმა ჩემმა ბ ი ძ ი ნ ა მ ა, ი ე ს ე მ და ხ ა ნ მ ა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა თქუენ, წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ რ ი შ ვ ი ლს ზ ა ა ლ ს და შვილს თქუენსა ა ვ ა ნ დ ი ლ ს და ი ვ ა ნ ე ს, ასრე რომე დაგეშვირა და მოგეცადეთ ჩუენი სიმკვიდრო უ მ ი ს*) სასახლე შისის სახოსრტნოთა კალდა-სახოსლოთა და გზათა ბერეულიშვილის მიდგომიდა, ქვეით გუარამაძის უმის ბიძასის მიდგომიდა, ზეით გზამდა, ქვეით წულამდი, და ავიდეთ ფსი სრული და უკლებული, რასცა ჩუენი გული შესჯერდებოდა. მოგეცეს და გებედნიეროს დმერთმან, რაგუარადც თქუენს გულებს უნდოდეს... ვრას ამისი მოწუენი და გარდამწყეტი: გუარამაძე დოშია, ავიანდალიშვილი იესე, მამასახლისი სოფლისშვილი პაატა, ბერეულიშვილი პაატა. ფიცხელიშვილი მძულია, სომეხიშვილი დითუნია, ბუღეშვილი დომელა და სულ ერთობილნი ქეთუთულნი. ი მ ე რ დ ი შ ვ ი ლ ი ბ ე რ უ ა, შ ვ ი ლ ი შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ნ ი ა. დაიწერა წიგნი ესე კვლითა დ ა ვ ი თ

*) ეს სიტყვა სხვა ხელით არის დაწერილი დაწებებულს ქაღალდზე.

მღრდელის ფრანგიშვილისათა. ქ͞კს ტ͞პე, მაისის კ͞. + + + +.

142, ნასყიდობის წიგნი ზაალ წინამძღვრიშვილისა, 41×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და წყევლა გამოვუშვით.

1698. ...ესე ამიერ უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათავებელი, მიზეზ-შეუხებელი და დრო-მოუდევარი, სამკვიდრო და საბოლოო წიგნი, ფიცი, პირი მოგეც მე, ბუნიათიშვილმა წინამძღვარმა დომენტიმ. მოგეც ჩემის ალალის კონდაკით ნასყიდი ვენახი მოსყიდული, ჭალის ვენახი, ზეით კანდელაკისშვილის მიდგმამდი, ბოლო მისის ჭალითა, საქვენაქროთ ჯილინჯაშვილის ვენახის მიდგმამდი, საზენაქროთ ნახევარს ქვეით გოჯის ქესივენაკის მიდგმამდი, ნახევარს ზეით სულთანაშვილის გოგიას მიდგმამდი, თქვენ წინამძღვრიშვილს ზაალს, ძმასა შენსა ბერსა და გიორგის, შვილსა შენსა ავთანდილს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ყოველთავე. ავიღეთ რამაზასაგან მოსყიდული სასახლე მისის ბოსტნითა, შესავალ-გასავლითა, ზეით დეკანოზის მიდგმამდი, ქვეით რუმდი, საზენაქროთ ხუროშვილის მიწის მიდგმამდი, საქვენაქროთ ნერგამდი, ობოლაურის სასაფლაო მისის სენაკითა და ქვევრითა. ეს ვენახის სამუფქრო ავიღე. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ͞თნ... არიან ამისი მოწამენი და დამხდურნი: ისანაშვილი თევდორე, ზურაბაშვილი ნიკოლაოზ, ონაშვილი დათუა, კაკაშვილი მაზია, პაპინაშვილი გიორგი, ხაბელაშვილი პაატა, კანდელაკიშვილი ბერი, სულაიმანაშვილი ბერუკა. მე გაგაძეს მღდელს დავით(ს) დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ქ͞კს ტ͞პვ. დომენტი (ჩართულათ).

143. ნასყიდობის წიგნი საბარაშვილისა, 35×23 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი. შესავალი და წყვეტა გამოუშვით.

1690. ...ესე უკუნისამდე გასაოცებელი მშობლის წყენა და სიბედი მოგებთ მე ჭკვიერებმა ს ა ბ ე რ ძ ე მ ს გ ე ო რ გ ე მ ს. შვილთა, მომკვდავთა სიხლისა ჩვენისათა თქვენა, ბ ე რ ა ძ ე ს ა ბ ე რ ა ს, ბაბუსსა, თამაზსა, დათუნსა, მამისა-ძმებსა, ავნეს, გიორგისა, მომკვდავთა სიხლისა თქვენისათა, ასე ამა ბარის ზედა, მოგებედ ბატონის ჩემისა ნება-მოთხდომაითა, კიდეც ამათ მომსწყდენასა გადაუწყვეტელიცა ესა, ბერძა და ხასა ბეჟანის შვილმა, მოგებედო მაწ ს ა კ ე ე ო ე ს ა, ხოშ დღენიჭვარისა, თელს ა ქ ო, ს ა ხ ე ნ ა ქ რ ო თ ბ ე ჟ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ს ს ა მ ძ ღ რ ვ ე ლ ი, ზ ე თ ა ო ს ო რ მ ო ე ლ ი, ს ხ ლ ქ ე ნ ი ქ რ ო თ გ ო გ ე ბ უ ლ ი ს ი ა ს მ ე ლ ი ს ა მ ძ ღ რ ვ ე ლ ი. ა რ ა ს ა მ ი ს ი მ ო წ ყ ა მ უ თ ა ვ ი დ ე დ ე ბ ი ა დ ე ბ ი ა დ ე ბ ი ა მ ი ს ი წ ი ნ ა ნ ა ლ ი, წ ი ნ ა ნ ა ლ ი ს თ ე ა ლ ე რ ა ს ი თ ა, კ ა ტ ო ა გ ა ნ მ ო წ ყ ე ბ უ ლ ი ს ა ხ ე ლ ი ს ე ი ო რ გ ი, ს ა ლ ე ე ნ ე ხ ნ ი ს ე ბ ი ე ლ ი მ დ ე დ ა ი მ ხ ო რ ბ ე ლ ი, ბ ე რ ი ე ა კ ა რ ს ი ს ე ბ ი ე ლ ი, გ უ ლ უ ა რ ე ბ უ ლ ი კ ო ტ ე ტ ე, მ ე ტ უ რ ფ ლ ი ს ე ბ ი ე ლ ი ს ე ე გ რ ე ლ ა, გ ო ბ ე ლ ი ს ე ბ ე ლ ი მ ე მ წ ე ა ... ნ ი ე ო რ დ ო ზ ი ს მ დ ე დ ლ ი ს დ მ ი წ ე რ ი ს და მ ო წ ყ ე ბ ე ს ყ ო რ. ქ ვ ი ს ტ ო რ + + +.

144. ნასყიდობის წიგნი ურდუბეგაშვილებისა, 41×29,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებად ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და ბოლოს წყვეტა გამოუშვით.

1692, მარტის 3. ...მოგვადეთ ჩვენ უ რ დ უ ბ ე გ ე შ ვ ი ლ ე ბ მ ა დ ვ ი თ და გ ი ო რ გ ი თ და დ უ რ მ ი შ ხ ი ს და ა ვ თ ა ნ დ ა ლ ჩ ვ ე ნ ი უ ც ე ლ ე ბ ე დ ი ნ ს ი ე დ ი ე ვ ნ ა ი შ ე ნ კ ა ხ ს დ ა თ უ ნ ი ს და ძ მ ი ს შ ე ნ ი ს გ ე ო რ გ ი ს და ჯ ა ვ ე ლ ი ს და შ ვ ი ლ თ ა ს და მ ო მ კ ვ დ ა ვ თ ა ს ი ხ ლ ი ს შ ე ნ ი ს ა თ ა შ ე ნ ა - ბ ო ლ ო ნ ი ს, ა ქ ე თ დ ე ი ვ ნ ი ბ ე ე ს ზ ღ ვ ი ს ი, ა ქ ა თ შ ა შ ო ბ ი შ ე ი ს ე ს ნ ა ხ ე ლ ი, ქ ვ ე ე თ ო რ დ ო ბ ე ლ ი, ზ ე მ ო ნ ა ხ ე ნ ა რ ი, მ ი ს ი შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ს ვ ე დ ი თ და მ ი ს ი ს გ ზ ი თ. ა ვ ი ე ლ ე თ ფ ს ი ა ს ი რ ე ლ ი და ე ტ ა ი ე ბ უ ლ ი, რ ა ს ც ჩ ვ ე ნ ი გ უ ლ ი ა შ ე ს ჯ ე რ დ ე ბ ო დ ა. ა დ ა რ ა დ ე რ ჩ ო მ დ ა რ ა ს და ჩ ვ ე ნ ს და თ ქ ვ ე ნ ს შ უ ა ძ მ ი ს და მ ო ა გ ე რ ო ს მ ე ტ ი ... მ ო წ ყ ე მ თ ა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვად დმერთა, კაცთაგან შეჰ-ბოლნის ხსაბარი ბერეა, მისი ბაძსშვილი ტერტერ. მამსახლისი შერშუხანს, სანგალი ბერეა, ჯვარშვილი სარქისი, სრულ ერთობადი შეერიხი შეჰ ბოლნისეულნი ამბობებიი(?). მე ბიტონის კათალიკოზის მსაღერს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა წელსა ქსე მარტის სამს, ჯანულს, ქვს ტ ჯ ი. + + + +.

145. პირობა გივი ამილახვრისა პაპუნა ორბელიანისადმი მიცემული, 36×24 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავი დაზიანებული აქვს და ერთი ნაწილი შესავალისა ჩვენ გამოვეშვით. თარიღი არა აქვს, მაგრამ სიგელი ეკუთვნის დაახლოებით 1685—1695 წლებს.

1685—1695. ...მოწმობათა და შეჰმდგომლობათა წმინდასა წინასწარმეტყველთა მოსეს რჩეულისა ძისა, დ-თისა მიერ ქმნებულისა და ყოველთა დედათ მობიდათგან უდაბნოელისა ქადწულებით, ქადგობით, მეუდაბნოობით, განშორებელობით, მდედრობით და მოწამეობით განსრულებულისა წინამორბედისა და ნათლის-მცემლისა იოანესისათა: მოწმობათა და შეჰმდგომლობათა ზეგისა ძალთა ერის მაცხოვრისა, რომელნი მრე ქმნეს გუნდათა ბეღალისთა და წმიათვრობენ ცხრათა ეროვნათა ანგელოზთა მიქედ და გაბრაელისათა და სხვათა: რაფაელ, ყუშიაელ, ანრაელ, ზაშთიელიელ, შეყლიდან და იოგელ და ყოველთა სამყაროთა ძალთათა; მოწმობათა დ შეჰმდგომლობათა ახალის ადამისა მქადგებელთა, თავთა მოციქულთა პეტრე, პაველ, ანდრია, იაკობ, ფილიპე, ბართლომე, ანანია და სხვათა მოციქულთათა; მეხუთეთა და შეჰმდგომლობათა ჩვენთა განმანათლებელთა თათოს მხედრეულისა: იოანე, მათე, მარკოზ და დიდასთა; მოწმობათა და შეჰმდგომლობათა წმინდათა მოწამეთა: იაკობ, მტბიელოზ, გელოვა, შადა, ორბანის და სხვათა ყოველთა სამოციქულო ადრიცხულთათა; მოწმობათა და შეჰმდგომლობათა, რომელთა ბერეულად მოსწყვეს მისეულ ქრისტესა, წმინდათა წინასწარმეტყველთა: მოსე, ერონ, ისო, გედეონ, სამოელ, დავით, სოლო-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შთნ, ყლაპ, ყლაპე, ნათნ, აითნ, ამბავთმ, სოფთნაპ, ზაქპრაპ და ყოველდთ წეთნსწყარშეტყუეყდთთპ; მოწმობითთ და შუამდგომლობითთ წმინდათთ მართლ-მეგვოელთპ, მართლიად მსჩგრეტთთ შემწირეყდთთ მდგელდთმოდგართთპ: ნაკოლოთზ, ბისიდპ, გრაკოლპ, აითვნე, სფერიდნთ, ამბრთსპ, დითდოდი, ნთსყდა და ბაბიდპ და ყოველდთთ მდგელდთმოძღვართთპ; მოწმობითთ და შუამდგომლობითთ წმინდათთ დვწელიპ მძღეთთ, ეხოვნთთ მოწამეთპ: გიორ(გ)ი, დიმიტრი, თევდორე, ევსტათი, ართემი, მერკვირი, ზრთოზე და ზინტკლეიმინ და ყოველდთ სიმრთდით სისხდ-დთხეყდთთპ; მოწმობითთ და შუამდგომდთთბათთ წმინდათთ შრთმით დდეთთ დიმდეყდთთ მამთპ: სპბ, ანტონპ, ეფრემ, ეფთთმემ, მპკრი, ზთფოტპ, ზთსიმე, ითთფრე, აითვნე, შით და დვითთისთპ; მოწმობითთ და შუამდგომლობითთ წმინდათთ ზინეყდთთ მთით-მთთყართპ: ადმ, აბედ, სეით, ენთპ, მდდედდ, ენუქ, ნთე, აბრთჯნმ, ისპე, იაკთბ, იუდ და ედი მდგედდისთპ, ითბ და ისმმონიათპ; მოწმობითთ და შუამდგომლობითთ წმინდათთ ქადწედ-მოწმეთპ: თეკდა, იროთნ, მრთნ, ხრთბრთ, გკპტერთნ, რითსიმე, ნისიმე, ქრისტინ და ქართდის განმანთდებედთნ ნინოთპ; მეთხებითთ და შუამდგომლობითთ წმინდათთ შენედისცხებდეყთთ დედთთ: მრთიმ, სედოთმე, იოთნნ და მრთისთპ; მოწმობითთ და შუამდგომლობითთ მრთდდ შეუდდეთთ იოთგიმ და ანნ, ზაქპრთპ და ედიდისბედ და ეოველდთთ სათნო წინაშე მღ-თიპ ყოველთთთპ და რითდენი წმიდანი მოიკენეყნებიან შეკრებულნი სეინაქსრიპ, ესთთ წმინდათთ მოწმობითთ და შუამდგომლობითთ, კნე ყოთთ და ხანთ გასთთვგებედი, მტკიცე და უცხვლებედი, უკერკო, უდთთთ, ზრა-უტყუვრი ზრი, ოცი და ისთე ცხრი მოგცდთთ ჩვენ ა მ ე ნ ა ხ რ ძ ნ, გ ე გ მ ნ და ძმპ ჩვენ უოროზებშე ზ ვ ს ტ ვ მ ნ, ძმისწულმპ ჩვენ ბოქულდთ-უხუცესპ ი ო თ ვ მ და ვთთნდედ და რეყგნ თქუენ, ო რ ბ ე დ ი შ ვ ი დ ს, ბატრის ზ ვ ს უ ნ ვ ს, სრდდეს თ ვ მ ზ ს. ს უ დ ხ ნ ს და ბოქულდთ-უხუცეს ე რ ვ ს ტ ი ს და ვ ა ხ უ შ ტ ი ს, ანე რომე ვეუენეთ თქუენთთის დდეს და დდეის იქით კრნეი და კრნეის მდომნი და უხიანთნი, ბატრის ჩვენის უხიანის სქმით, რც ან დ ი ი ს ნ ან ან კვი ს კრე დ ე ნ ა მ რ თ ს, ამისი მდომნი ვეუენეთ უოველდის თქუენის ამხანგისის თქუენი გვერჩით და ვრის კეტს თქვენ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზედ არ მოუდგეთ, ამის გაოთვეას თავდებად მოგეცემია თავად ღ~ა და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქუეყანისანი, კორციელნი და უკორცონი და კუდაც ასე ჩაგართოო, ამას გაოთვების შეტი არა ადეარრთ რა, და თუ ძმა გაეუარშიედეს, თქუენი ვარჩიოთ. □.

146 ნასყიდობის წიგნი ხაალ წინამძღვრიშვილისა, 27×19 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ნუხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და წყაება გამოუცემით.

1699, დეკემბრის 28. ...ესე უგუნასამდე ჯამთა და ხანთა გასაოვებელი, სამეგრელო და სიბოლოდ ყოველის კაცისაგან უცადებელი, მტკიცე და უცდაღებული ნასყიდობის წიგნი მოგეც შე წინწაძეს ოთარძეს და ძმას ჩემს ბერძენ, შეიდმა ჩემს ქალხაზარ, ბეჭან, ზურას და იესეს და მომავალთა სახლის წეენისათა თქუენ, წანამძღვრიშვილს ხაალს და შეილსა ვოთანდალს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა, ასრე რომე მოგუადეთ ვენაკი წალაზედ დათუაშეილის ნაქონი, ზეით დოშლძის მახრას სამძღვარშდი, სახენაქრათ შაგელას ვენაკის მიდგმამდი, სანქვნაქრათ თქუენის ვენაკის მიდგმამდი, ბოლოს მისის წალითა და კიდეც ჩემის ნება-წადებითა ამის ფასში ჩემის ზარის თავსა თქუენგან ნასყიდი სკუნკა მიწა, სანქვნაქრათ დაგითას სამძღვრამდი და სახენაქრათ ნასყიდშეილის სამძღვრამდი და განზედ ცხოეტა ადგა და ამას გარდა რასაც ჩემი გუდა შესჯერდა, ფხანი სრულათ ამიდია, სადაბარეკ ადარა დარჩომადა რა. მოგეცეს დემერამან, რა გეგანდეც თქუენს გუნებს უნდოდეს... ორან ამისნი მოწამენი და დამხდრნი ჩემი ყმა წაქარაძე გიორგი, ბაბუშეილი ბეჭანა, ჯუანაშეილი გიორგა, მამასახლისი სანეაშეილი ბაატა, ზეიდაშეილი ბაძანა, მამასახლისი მათეოსშეილი მარდხი და მისი ძმა იოსებ, ქალაზარაშეილი ბერი. მე დავათ: მდრდელს დამიწერია და მოწამეც გარ. დაიწერა ქწსა ჩჳზ, დეკემბერის კ~. + + +.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

147. ნასყიდობის წიგნი, 17×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი უხის წარწერას, ნასყიდობის თარიღიც იგივე უნდა იყოს.

1699, იკლისას 11. ქ. ესე წიგნი მოგართვათ თქვენ, ბატონს მანკ(ლ)ელს, ბაძა ჩემს სურაბს(sic), ჯავახს, შერშანს, თქვენშა ბაძას შვილმა ფარსადან, გოშფარ და მანუჩარ, სავაჭროდ და ზეგის ნაწერი მოგეცადე; სამი თუმანი და ორი მიღანთური თქვენი შემორთა, ათხ თუმისა უნდა შემითხოთ და ათხი დღის მაწიო უნდა მოგართვა ვეკაკი, ნაფუზარი, და სასოფლო ზეგისათვან ექვსის თუმნის თამასუქი წაგიღე შეურაჭისა და მისის შვილის სარჭასა, ამის წყალობა მეყოფა, თუ შენმა მოგალეგებმან შენ გაგატაროს სრგებელიო, ასე მაბძანეო, შენ ამას ვბატონე სრგებელიო და ვარსი გახთო, თუ არა რაც ჩემი სრგებელება და გაგაჩინეს და მოგალეს შეგაბარეს, ამ ექვსის თუმნისაგან უნდა დაითგ-ლოთ და სხვა, რაც დარჩეს, უნდა მომცეთ. ეს თქვენი თამასუქი ვინ იცის მოგალებამან არ დამაწარონ, ასეც უნდა მოგართვა და ათის თუმნის, ათის თუმნის დარებული უნდა მომცე. თუ მარამაბისოვის ნახევარს გარდასცდეს და თქვენი თამასუქება ასეც არ მოგართვა, თქვენთან კედა ადარა მაქვს, ვინაც დ-თან მშვიდობაში მოგაგებრახ. არის ამისი მაწამე და დამხდომი ჩემი ახნაურის შვილი დაბეჭრატ, თქვენი ახნაურის შვილი ბერი, ბიულეგარდისშვილი იახუტა, დაგრძე ხეცესი იასე, სულ ერთბერათ ჩვენი მსახურ-ახნაურის შვილები, მოქადაქე ნასუდა მწერალი. დაიწერა იკლისა თერთმეტსა, დღესა ხარასკვეს. ფარსადან.

მეორე გვერდზე სხვა ხელით სწერია შემდეგი:

ქ. მანგელს ფარსანაბაშა თამასუქები მაცა და ვერა ვუდა. კელმწიფემან ბძანებაა ჩვენ ხერხუდაძე რევაზ მოგეცათა, ერთმანერთის მსაცემი მოგიეშინეთ და გაგვრაგეთ, ზვარზედა და გოგაიშიდზედა ერთმანერთან ჩალი ადარ აქვთ. ქნს ტბზ. ფარსადან. ზერხულიძე რევაზ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

148. ნასყიდობის წიგნი ზაალ წინამძღვრიშვილისა, 23×10 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ხუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. წყვდა გამოვუშვით.

1700, მარიამობისთვის 29. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისაჲთა ესე უგუნისიშიდე ჯამთა გასაოვებული ნასყიდობის წიგნი და ხერი მოგცემთ ჩვენ ქუბ(ა)ძ ე გაორგი და ძმისწულმა ჩემმა მახარებელმა და შვილმა ჩემმა ბერუაშა და შადუტმა შენ, წინაძღურიშიდეს ზაალს და შვილსა შენსა ვგონდალს და მომავალთა სახლისა თქუენისთა მთ ყოველთავე, ესრე და ამა ხერის ზედა, რომე ისყიდებით მადგნენ ბატონის ჩემისა და ჯუარუმს მოხოვდენ და დიდად შეღონებ და დაწერება მქონდა ბოროკილსა და კუნდში გდებულ და მოკიდებ კარსა და მუქლს მოგეხვიე, სხვა დრო და სახსარი კელარა ვიშოე რა და მოგეიდე ჩემი ალალი და სამკვიდრო ორის დღის მიწა ზომითა შენი სახლეს ჰქონ, იქით ბინკინაშიდის მიწის მიდგომიდი და ჰქონ ფეიქრისშიდის მიდგომიდი, ზეით ალექსიშიდის მიდგომიდი და ქვეით მარამდი. კიდეგე სხვა კძელი მიწა, ჰქონ დითუშიდის შ(ა)ტუტს მიწიდი, იქით ხუცესიშიდის მიდგომიდი, ქვეით გურასხიშიდის მიდგომიდი, მოგეიდე და ვიდეგ ფასი სრული და გამ(ი)თ(ა)ვე, რითაც ჩემი გული შეკჯერდებოდეს, სულ ნაღდი. ქონდეს და გიბედნიეროს ღ<u>ო</u>ნ... ვინაც ამისი მოწინაღმდეგი: მღებრი გოდერძა, ცერცვაძე ივანე, ონაშვილი დოთუა, ალექსიშვილი ბეჭუნა და სულა ჩემი მეზობლები, და მე ხახუცარის ო(ა)რის დამწერია და მოწმეც ვარ ამისი. დაიწერა ნასყიდობა ესე ქ<u>ს</u>ე ტ<u>ჲ</u>ე, მარიამობისთვის ოცდაცხრას გასულს, დღეს კ. + +.

განის აშიაზე სწერია:

და თუ ამ მიწის მიდგვე გამოგიჩნდეს, შენი თეთრი ერთოსხვერთო სრგებდით მოგცეთ ნადდით.

149. წყალობის წიგნი როსტომ მეფისა, 27×14 სანტ., დაწერი-

ლია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1634. ქ. ესე წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ჩუენ შეფეშან, ბატრონშან როსტომ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და მრავალდგერად თავდადებით ნამსახურთა ვამათა დავითა წვიდს დავითს და თქუენთა შვილთა გოსტანდილეს და ქდიზბარს, ასრე და ამა ზარისა ზედან, რომე ამის წინათ თქუენს ნარძღვეს დაეგორავებიან თქუენი მუედრი მამული თავრეგი და ნამოარძისთვის მეცა, და ჩუენცა მოვითხული ვქენით და დაგაკუთს მამულის გასყიდვა არ ეხლეულად, და გუეყოფა და თქუენი სოფელი თავრეგი ასრეგ თქუენ გაბოძეთ და დაგხეთეთ ყოველს კაცისგან უცილებრად და მოუსრულად. გქონდეს და გაიძლიერო ღ-ან ჩუენსა ერდგულად ნამსახურს შან. დაიწერა ბძანებაჲ და ნიშანი ესე ქნსა ტბ. ერთი ჩუენი წიგნი ნამორძებს ჭქონდა და მამული სამგუეროთ დავითისა ეთო და არას ემორთებოდა, და ნამორძის წიგნი ამით გაგუოცნდებით და მტკიცე ესე ოდენ არას. (სპარსული ბეჭედი აზის).

150. ნასყიდობის წიგნის პირი, 43,5×34 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. პირს ამოწმებენ მრავალი მცხოვრები გორისა თავიანთ ხელის მოწერით და ბეჭდებით. პირი გადმოღებულია მეორმოცე წელს მეთვრამეტე საუკუნისა, რასაც მოწმობენ თარიღები ბეჭდებზე: 1733, 1738 და 1739 წლები.

1682. ქ. სახელითა ერთარსებითა მრთითა, მამისა, ძისითა, სულისა წმიდისა, ყოვლად წმიდისა მრთის მშობელისა, მარად ქალწულის მარიამისა; მოწშობითა წმინდისა ზენის ძალთა ანგელოზთა, მთავარ-ანგელოზთა მაქაელ დმ გაბრიელისათა; მოწშობითა და შუამდგომლობითა წმიდისა იოანე ნათლისმცემელისა, იოანე ოქრობერისა, იოანე მახრობლისა, მთის მოწშობითა და შუამდგომლობითა წმიდის ათორმეტთა მოციქულთა, მთავარ-მოციქულთა პეტრე,

ბუნებასთა, მთათა მოწმობათა და შუამდგომლობათა წმინდის გიორგისა გორას ჯვრისათა, წმინდის გიორგის სადგრისათა, წმინდის ესტატეს და ხატისა, და ხატისა ოქორისათა; მოწმობათა და შუამდგომლობათა და შეწევნათა წმინდისა შვიდთა დაიკონთა: ქებულიანი(sic), სტეფანე, ფილიპე, ბარხორე, ჯუჯუკარ, ანთუ და ელიან, ესე ყრის მღთის სიტყვანი, მთათა მადლთა და შეწევნათა წმინდის გორისა მღთის მშობლისა და რანიც ბერეთისანს სუანქსრისა შიგან სწერია და ანუ მოიხსენიენ, მთთის მოწმობათა და შუამდგომლობათა, ესე უოუო, უოუმცო, დრო-დაუდებელი, მხსნელ-შემოუდებელი, ყოველის ჩხუბისა და ალაპისაგან გამოსული, ხიბოდოო საკუდალმძლის კანსაკუთებული ფიცი და ბარი, მტკიცე და შეუცვლებელი ნასწავლობის სიგელი დაგიწერე და ეს ჩემი ოვი ჩემის ნებით მოგეც მე ქაძაოელმა ვრაქელს შვილმა ზურაბმა და ჩემან შვილმან ბაბუნამან, მამაჯალმა ჩემი, ასრე რომე დიდე და ალაჯი თქვენს შეტი არა მქონდა, მოგადებმა ძალი მეეკეს, გარდახდა არ შემეძლო, მოგეც და შემოგჩივენ, მოგალებს მამაჩინე, ყალი რაც შემართა, გარდმახდე და გეუმეე და მზითვის მეახლე შეგირთეო თქვენი, მოგეც ჩემი შვილიც თქვენ, გორელს იარაღის შვილს ბაბუნასა, შვილსა თქვენსა ბეგანასა, გოგერძასა, ყოთნდილსა, ზურაბასა, ოსასა, იარალს, ხახლის მამაყალსა შენისა. გქონდეს და გებედნიერას დ-თ, როგორც მრავალს ადალს მონასეულს და მზითვის ეშას მართებდეს და ხელი გეწიოდეს. გერავინ შემოგეტლოს თვინაერ ერთის მღ-თისა მეტი, თუ ვინმე მშვილი და მტიდე გახდეს, ან წიგნის ბირი მოაშალოს, ისიმც ეიშვიდოს თავის სისხლის და სხეულისგან, მასმც რისხვა მადალი დ-შერთა, ცოცხალი მისი წმინდანი, ზეცისანი და ქვეშენისანი, ხორცეული და უხორცონი, კიმც ცუბის კერთი(sic) გეზისა, შაშთალი ეშალის, ძრწოდა კ(ა)ენისა, დაოქმა ბიბრონისა, ნურაოთმც ფერიო ხუ იხსენების სული მისი ჯოჯოხეთიდამ, ამინ. დამტკიცებული აკურთხის დ-თ. ერიან ამისნი მოწმენი თავად დ-შერთი, კლდეკარ: გორის მამასახლისი დავითა, ადგილისშვილი ივთნდილა, სვეკა, ბეტროზა, გიგინა, სტეფანოზ-შვილი ტარტუა. დაიწერა ესე წიგნი სულითა სუნ უასშვიდის მიანდურიოა. ამინ. ქრს ტრ + + +.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამავე გვერდის აშიაზე სხვა-და-სხვა მოწმეები თავიანთი ხელის მოწერით ამტკიცებენ პირს:

ქ. ამისი ასლი სიგელი ვნახე, ეს სიგელი დავბეჭდე მე ხითარს შვილმა დავითმა □.

ქ. ამისი ასლი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე მე, მაღალსარას შვილმა იოსეფმა იოსეფ 1733.

ამისი ასლი სიგელი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე მე, სანან მანუჩარას შვილმა იოვანემ □.

ქ. მე ამირანას შვილმა დავითამ ამ სვავდაის ასლი სიგელი ვნახე და ეს დავბეჭდე □.

ქ. მე ალიელი მანუჩარას შვილი დავითამ ამისი ასლი სიგელი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე □.

ქ. მე ხითარანი გაორგას შვილს ზურაბაშს ამ სიგელის ასლი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე □.

ქ. მე ჯაისუანი(?)ზურაბაშვილმა დავითამს ამისი ასლი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე ძმანი დ̃ის დ̃ვითა. ქ̃ს შ̃ბ.

ქ. ამისი ასლი სიგელი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე მე დავრეშანი ფარსადანაშვილმა ოთმამ □.

ქ მე ზალიასშვილმა ავთანდილმა ამისი ასლი სიგელი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე □.

ქ. ამისი ასლი სიგელი ვნახე და ეს სვავდა გადმოვწერე მე უანდანანი გაორგას შვილმა იოანემ დ̃ითის წ̃ანშ̃ეს +.

ქ. მე გორძაკელმან(?) ტერ-სვაშმა ამისი ასლი სიგელი ვნახე და დავბეჭდე ეს სვავდა □ *).

ქ. მე ავაქერეტმა ტერ-შუხარამა ამისი ასლი სიგელი ვნახე და ეს სვავდა დავბეჭდე □.

ქ. მე სურტეფანოს ტერ-მინასამა ამისი ასლი სიგელი ვნახე, ეს სვავდა დავბეჭდე □.

---

*) ამასა და ორს უკანასკნელს ბეჭედს წარწერა სომხური აქვს; ამავე ბეჭედზე არის სომხური თარიღი არაბულის ციფრებით 1185 (=1737 წ.). სხვა ბეჭდებს ყველას ქართული წარწერები აქვსთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

151. ნასყიდობის წიგნი, 43×16 სანტ.. დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავი და ქვემოთ წყვეტა განგებ გამოუშვით.

1700, იგვისის 11. ...ესე ნასყიდობის წიგნი და ბერი მოგეცით ჩვენ, თქვენს ბაძაშვილმა ფარსადან და გოშთარ და მანუჩარ თქვენ, ჩემს ბაძაშვილს ზურაბს, ჯავახსა, მანგლელს, შარმაზანს ჩვენს ზ(ვ)რასი ჩანჯერი, ჩვენგან ნასყიდი დაგერძის მიწა, იმის ბოდნის ამელის დათუნის ნაქონი ყანაი მისის ნიგზათა, ჩემგან ნასყიდი ჯაუაშვილის მიწა სამნიმღი, ბოდის ერდეულაშვილის მიწის სამღერამდი, ჯვარის გოგაშვილის სახლ-კარი, ქუეყრი და მარანი, სისოფლი მისის ნაფუძრითა, შესაფდაი და გასვედითა, წუდითა და ბოსტნითა, მისის ყენაკითა და სანაფითა, გასედულს გარდა, დღეს რასაც მჭონებელი იყოს, ისრითა და ყველითა მოგეცემა და მოგეუფლა. ბედი თქვენ სრული, რასაც ჩვენი გული შესწყდებოდა. ვინც და რამანც კეცმან ამისა შლად კელეს, რისხვის დგრეა... არან ამისი მოწმენი, დამხდომნი, შემრაკებულნი და გარდმწერელნი თარხნის ხნისურშვილი სესანა ჯოროშვილი, მისი შვილი ცქიტა, წერეთელშვილი დათუნ, გორგისშვილი პატა, დაჯარეტ ანდერძნისშვილი, მოძღვარი გაბრიელ, გორგი ანდერძნისშვილი, ბეჭნისშვილი ბესუტა, მოქალაქე ნასყიდი მწედელი. დამიწერია მე დაგრეძის ასეს მდედლის და მოწმეცა ვარ. დაწერა ეს წიგნი თვესი იგვისისა თერთმეტსა, დღეს ორშაბათსა, ქ(ე)სა ტ(ი)ზ(ე). □ ⊣.

152. ნასყიდობის წიგნი ხალ წინამძღვრიშვილისა, 20,5×17 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. წყვეტა გამოუშვით.

1701, თებერვალს 28. ქ. ნებითა და შეწევნითა მდთისათა ესე ნასყიდობის წიგნი და ბერი მოგეცით ჩვენ, ცერცვაძეს შალუტაშა და ძმამა ჩემა თეკდორაშა, ბაძაშ დვი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნაიშა და მომავალმა ჩემა შენ, წინამძღუარი შვილს ჩა-
ვდს და შვილს შენსა ავთანდილს და ავგანჯა, ასრე რო-
მე დამშეარა და სულს აქით გზა და დანე ადარა მქონდა, შამში-
დობა იყო და ჩვენის სულის მოსარეუებლად მოგეადე ჩემგანც ნა-
უადი მაწა ბედმზედ ერთის დღისა და ათა შვარი, აქა შარამდა,
აქით ახუბაძის მადგმამდი, ზეით და ბოდის ქუბაძის მადგმამდი.
ამიდე თუსი სრულდა და გამოვეე ჩვენის გუდის შესჯერებელდა და სა-
დარელი. ქონდეს და გაბედნიერის დ-თ... არიან ამისი მოწმენი
და დამხლურ-მოწმენი ჩემიე განუოფი ივნე ონაშვილი, დათუა გამ-
ზომიც და მოწმეც. მე ოთარს დამიწერია და მოწმეც ვარ. და-
წერა ნასეადბა ესე ქნს ტ ბ თ, თებერვალს კ ზ გასულს, დღე-
სა ვ +.

153. ნასყიდობის წიგნი ორბელიანთა, 66×25 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და ბოლოს წყვეტა გამოეუშვით.

1701, მარიამობისთუას 15. ...ესე ამიერით უკუნისამდინ ჟამთა და ხანთა განსათვებელი, მტკიცე და შეუცვლებელი, სამუდამოდ და საბოდიშოდ გამოსადეგი, ეოველის კეცის მოუკეცარი, მაუსარწყედა ნასეადბის წიგნი, თეცი და სიგელი მოგვართეთ ჩუენ სომხითის ახნაურშეილშან გოგიბაშვილმან, ბაბაშვილმან, ფარეშვილმან, გიუნამ, ბეჭინ, გოჯუარიშ და ფარსადან და სხეთა შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათუს თქუენ, ორბელიშვილს გიორგიშვილ, ბატონს ბაბუას, გორჯასბაბ და ზურაბს და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისთა ეოველთაუე მის ჟამსა, ოდეს დაგვეწერა და მოგეციეთ ჩუენი ადადის საქონდეთი ნასეადი ჩუნისა, ზაქეშიშვილის ეიბისაგან და ტერტერაშვილისაგან მოსეალული, თავს სამძღვარი რუმნის, ბოდი ისრეე თქუენის ეიის ვენაკამდინ და თქუენის ბაძაშვილის სულხანის ზვარამდინ, აქეთი გეერდი, შუა-ბოდნისისაგან, ბოდნელის ზვარამდინ და მეოთხე მხარე ემანაშვილის მაწამდინ. ესე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უფელაგე მასას სამრამაანას სამძღრათ თქვენთვის მოგვეუდია და ვეიდეო ფასი სრული და უკეებელი, რომდეითაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა. არავინ იფას მტილე და მოდაგე ამისი, და თუ ვინმე გამოჩნდეს, ბარასი და პასუხას გამტემა ჩვენ ვიფოთ. ქონდეს და გაბედნიერას დ-ან, რა რეგადაც სხვის ადგილ მონასეგდეს მრთებდეს, ისრე თქვენ კიდ გეწოდესთ გასეედვით, გამხითვით და რათაც ფერად სკამრად, ისრე თქვენ მოკმრეთ. არან ამისი დამხდურნი და მოწამენი: რევიშვილი ბიძელ ებასტიზახი +, სამხითის შეღიქი ჯოანდედ □, ქვემო-ბოდნასის მოურავი ზურაბიშვილი რეგიზ +, სომხითის ახნურშვილი ადაგერდ +, თუშმდიშვილი ბეგიან +, ზაგრიშვილი ბეგიან +, ქვემო-ბოდნასის მამასხდასი პაპუა, შუა-ბოდნასის მამასხდაისი +, და ერთობით ბოდრასის კეთბის ახნურშვილნი და გდეხნი. მე, კიდშწოვის კირას მდივნს თ უმ ხ ნ ა შ ვ ი ლ ს გ ი ვ ს, დამიწერია და მოწამეც ვარ +... დიწერ სიგდი ესე ქვსი ტ ე ბ ი, მარამობის ა ნ. (ბოლოს უზის ორი ბეჭედი, პირველს აწერია: „მონა მღთისა გოგიბაშვილი მოლარეთ-ხუცესი ლუარსაბ(?)“, ხოლო მეორეს აწერია: „მონა მღთისა ფარსადან“.

154. საფიცრის წიგნი სარდლის თამაზ ორბელიანისა თავის ძმის მდივანბეგის ვახტანგისადმი მიცემული, 35×17 სანტ., დაწურილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ საფიცარი დახლოვებით 1676—1686 წლებს უნდა ეკუთვნოდეს. წიგნი ძლიერ დაზიანებულია და დამდნარი, ზოგი ადგილები აკლია. წყვეა ბოლოში გამოვუშვით.

1676—1686. [ქ. სხვადათ დ-თასა, მამასა], ძასა და სულასა წმიდასთა, მეოხებითა უმეტესად კურთხეულის დედოფლისა წუნანისა, შრომის ქალწულის მარიამისათა; თავდებობითა და შუამდგომლობითა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა მაქნე და გაბრაელისათა; ახითა და მეოხებითა ბატიოსნისა და ცხოველ-მყოფელის ჯვრისათა, რომელსა ზედან კანაერა უფალმან წუენმან იესო ქრისტე უხრწნელი მკლავი თავისი კისისათვის წუენთა; თავდებობითა, მან-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დობაია და შუამდგომლობაია წმიდაია თავია მოციქულთა ჴელტრეს და ჴვლესაია და სხვაია სამოცდა ათია მოციქულთაჲს; თავდებობაია და შუამდგომლობაია წმიდაია წანასწარმეტყუელთა: მოსე, არონ, სამოელ, ელია, ელისე, დავით და სოლომონ და სხვაია წანასწარმეტყუელთა; მანდობაია და შუამდგომლობაია წმიდაია მდგელობა-მოძღურთა: ბასილი, გრიგოლი, ნიკოლოზ და იოანე ოქრობერანისაია და სხვაია ყოველთა მდგელო-მოძღურთა; თავდებობაია, მანდობაია და შუამდგომლობაია წმიდაია მოწამეთა: გიორგი, დომიტრი, თეკლოზე, ევსტათი, ჴრისპინე და სხვაია ყოველთა მოწამეთა; თავდებობაია, მანდობაია და შუამდგომლობაია წმიდაია ქალწულთა მოწამეთა: შუშია, შუშა-მთავრთა, შუქლიბოაია, მესვეტეთა, განშორგებულთა, შაშუქლ-შრომაია და ყოველთა წმიდაია დობაისაი ზეცისა და ქუეყანისაი, კორნელიანა და უკორტოი, ესე ბერი, ფიცი და ჴიცნი ყოველი ჩხუბისა და ადაობისგან კამორჩუელი, უშიზეო, ჯიშია და ხასი გასაკეთებელი და საფიცრი მოგიც მე თქუენსა ძმაჲ სარდარსა ათაბაზ და შვილთა ჩემთა თქუენ, ჩემს ძმის მკვიდრებს ჴარჭანგს და შვილთა თქუენთა ყოველთაგე, ასე და ამა ბერსა ზედა: ამას წინაა კელმწიფის, მეფის, ბატონის გიორგის და ბატონიშვილის დემეტრეს ბძანებით და ბერებით ერთმანერთისაფის საფიცარი მიგიცეს, დღეს ბატონიშვილის კელით დაწერილა, მეფის კელი რაჲს და ბერისაც ეს [დაკვალდვა], რომ ერთმანერთისნი ვეუღალეთ და არც სხვა ძმა შენს ვერჩაი; რაც ჩვენ ჩვენი ძმისაკენ კამაკატანობა, ან დ-თაი, ან ბატონიი ნაშიანი, მორისიდან კარეი, ეუღლი ერთა ეფიცი, ჩვენს ხიცოცხლეში არ კვაეარნეთი და ჩუენს უკან ჩუენმა შვილებმა შუა კაყონა. ამ[ვარი წიკნი გეძონდა. აწე ერთა ეძაი ჩამეიდა და ..[ემ]რ დამჯერე. ტოტა რამ დაბერება დაგიწეი, და რომელი ეძაი მქონდა, ამ ეძაიზედაც გული კამამაღლე, და სისარეისაც შენ მე შემომიკიდე და მე შენ შემოგიდეე, და როგორაც ხიფიცარი მანდადა, ამიკეკრი ხიფიცარი მამეც, გულიც დაგიჯერე. აწე მეც შენი გული გესიმაღლებლად ეს ხასია ფიცი და წიკნი მოგეც და კიდეც შემოგიფიცე. ამ ხიფიცრის მადგმა არც შენსა [საქმესა] სხვა ვიკრძაო, არც სხვის ძმისათს ბერიობა მქონდეს და არც ხიფიცარი და არცა ვის დადეს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჭკნ მაგნე, არც მე შენ გაგაშვა, არც სხვას ვის მოგეცადა, არც ჩემს ცოლსაშვილს გაგეკარა, არც რა შენა ისხიანო და უნებური ყმა, გიდეც უფროსად მაგაჩნია, გიდეც გაუფრთხო და რომელიც ღ-თაია და კაცაო მოგაკვდებაო, იმას მქონია ვეფო. ვასკანასმე შენა სახიანო ვიცოდე ..ან [ვასკენ შეგეტეო, არ დაგამალო, გიდეც გითხრა. სანამდი ჩუენა მამა, ბატონა ვ ა ხ უ ნ ა და ბატონა ჩვენა რამდი ცოცხალი იყოს, მათი სატეკვის მორჩადნი ვეუენეო. რახან ჩუენ ადრ გეუენეო, ჩუენს უკან ჩუენმა შვილებმა რაც დაგვრჩეს მამიდა ძმისკაც კუმოყოდილი, ან ღ-თაის, ან ბატონათა ნაშიაში, ნასიდალ გარეთ, ყუალ შუა გაიეთ. ვასცა, რამანც გაეშა, ან ბატონმა ბატონობაით, ან ბატონისშვილმა ბატონისშვილობაით, ან კაითაკოზმა და მამის კრებულმა, ან დადმა და რჩეულმა, ან ცოტამა, ან მტერმა, ან მოეგარეშე მოეგრობაით და ქრთამის ძალაით, ან შეაგინმა მდაბრობაით და ჩხუბაით და ალათაით ან ეშმის ეშობაით... ჩვენი კანწესებული სიტეცარი და ძმობა მოშლილს, რასხვასრცა დმერთი...

მანა ღ-თაის ამიალხვარი გეფი.

განის აშიაზე სხვა ხელით მოყვანილია სანახეროთ გაფუძებული წარწერა:

ქ: ჩვენ თქვენნა ბაძაშვილმა მამეყვმ და რამაზ, მხეკბუნე, რეკოს თქვენ, ბატონ მდევანბუნეს ერასტას, კახუშტას, ესთვანს, ზაქარიას, დეშტერეს, ასე რომ მამა ჩუენის მამის თქვენისათვის სიტეცარეა.. არც ჩვენ ეს ბარობა გვგეტესთო და რომელი ჩვენი სიხლის კაცი შენ არ განდაგეს, არც ჩვენ.. ეს [ბარი] მოკეცია, რომ ეს სიტეცარი არ გეგეტესთო და რაც ღ-თამ ან კაცთა დაგმართოდეს ამის მომშუარნე გეყვსთო... □.

155. პირობის წიგნი ზაალ წინამძღვრიშვილისა, 12×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1701, მარტის 24. ქ. ესე წიგნი და ბარი მოგეც მე ბერუკაშ ხიბრაძემ შვილმა შენ ბაძა ჩემს ზაალს, სარე რომე შენა მაწყა ბედემზედ მინდოდა, ჩემს სიმაროთ იყო და ბერაძოკაშე ჩემი მაწყა შენს ხადბუნის გვერდზედ იყო და ერთმანერთის შეეთხულობათ და ჩვენის ნებით მოვინდომეთ და გავსცადეთ,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არც ბატონის ჩვენის სიწუენი არის და არც ჩვენის მეზობლისა. არის ამისა მოწუშ და კაშხაშელი და დამსჯერი ონაშვილი დათუა, ალექსიშვილი ჴაჴუნა. ვინც ეს გაცუდლობის და შერაგების მოშვლის, ჩვენისამც ტოდვისათვის ის კანაკოხვის მას მეორედ მოსულას. ქრსა ტჴო, მარტს კდ, დდესა.

ჰბ: და კიდეც რაც ტოტა რამ კორდა აუო და ტუე აუო ამის ფასი ამდაი და ისიც დმერთმან მოგასმაროს...

156. ნასყიდობის წიგნი ორბელიანთა, 43,5×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნა,-მარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი 18 სტრიქონი და ბოლოს წყეული გამოუშვით.

1702, აგისთს 20. ...ესე უოუო და უოუმცო. დროდაუდებელი, მაზრახ-შემოუდებელი, მტკიცე და მოუძლეველი სამყოველთოდ და სამაგალითოდ გაბოსდგეა ნასეიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგართვით ჩვენ, გ ე რ მ ა ნ ო ზ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ ვ ა რ ა ზ ა მ და ჩემნ შვილმან დ უ ა რ ს ა ბ და მომავალთა ჩვენთა, თქუენ, ო რ ბ ე ლ ი შ ვ ი ლ ს მდგომბეგას ვახტანგიშვილთა, ბატონს ე რ ს ტ ე ს, ძმათ თქუენთა ვ ა ხ უ შ ტ ე ს, ე ა ფ ლ ა ნ ს, ზ ა ქ ს, ზურაბს და დ ე მ ე ტ რ ეს და შვილთა და მომავალთა თქუენთა მაშინ, ოდეს დაგეკუჭარა და მოგეიდეთ ჩვენი ალალი სამყოველო მამუდა რ ე გ ა შ ე ნ ს უხანაშვილის საკომლო, რომელიც ერთს მთელს სკომლოს მართებს იმდენის მამულითა და თუ მთელს სკომლოზედ დაეგდეს, სხვაკუნდამ შეგითხო ეს საკომლო მასის მითით, ბრათა, ეგლითა, ვენაკეთა, წულითა, წისქვილითა, სახოსტენთა, ნაგზნარითა, სწულისჴაროთა, ჭალითა, სითიბითა, სძებრითა და უძებრითა, უოველთურთ უკლებლად მოგეიდეთ, და ვიდეთ ფასი სრული და უკლებული, რათაც ჩვენი გული შესწყრებოდა, არა დარჩა რა ჩვენი თქუენზედ არცა ერთის აოტის დანაფასეგი. გაქუნდეს და გაიგიაგრან დ-ონ, რა რეგადც სხვას ალალს მონასეიდეს მართებნ, ეგრეთ შენ ეიდეგუწითოდეს გასეიდეთ, გაზითოდ და რასაც ფერად სკმართასად, ვრაეინ იუოს მცილე და მოდგეე, და თუ კაშოსწდეს, ჴარისა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და ბასუხა[სი] გამტკიცა ჩვენ ვიუოთ. თუ რამე მთელს სპარდის პალდეს და სხვაგანდამ არ შეგეთოო, ქართველი ბატონის მესისხლე და შემტოდე ვიუო. ორთა ამისი მოწამენი გოსტაშბიშვილი ბეჭუნა, სუფრაჯი ჯაოხლდელ, ქვაოთრიშვილი ფეთანდელ[1], მანუჩარ, მასი ბიძაშვილი გუგუნა, ნამანგლელუაშვილი როსტომ, სპარნაშვილი ფარეშუს, სპარნაშვილი დურმიშხან. მე კელმწიფის კარის მდევნის თუმანაშვილს გიგს დამიწერია და მოწამეც ვარ გივი მდევანი[1]. ...ხოლო დამამტკიცებელნი ამისი აკურთხეს ღ-თ. ქრს ტჳ: მოაბაოთვის: გ: ვარაზა.

აშიაზე სხვა ხელით სწერია:

ქ: ბოქულთა ხუცესი სამ ამისი მოწამე ვარ *.

157. პირობის წიგნი მანგლელი ნიკოლოზისა, 29×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი. სავულისხმოა ამ წიგნში ის, რომ ვახტანგ VI 1702 წელს გამგებელათ იხსენიება ქართლისა.

1702. ქ: ესე წიგნი მოგეც მე, მანგლელ ეპისკოპოზმან, თქუენმან დისწულმან, გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ, ბატონმან ნ ი კ ო ლ ა ო ზ, თქუენ, ბიძაჩემს ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს, ბატონს თ ა ვ რ ე შ ო ზ ს [2], ასე და ამ პირს ზედა, რომე ამის წინათ ე რ ე კ ლ ე მ ე ფეს თქუენთვის უბრალოდ თქუენი მემკუიდრე ემს ხაკეს ხარახისშვილი ნაკოლოზა, სჯნაა და შიო წყარომკუანა და მანგლისის დეთასშობილისთვის შეგწერა, მერმე შ ა ე უ ლ ა ხ ან რომ მობრძანდა, რომელაც ამგვარი უბრალო სჯქეუნა იუო, ეუკლა ისევ მოშალვს და ჩვენც სჯართველოს გამგებელის ვახტანგის ბრძანებით და დავით ერისთავის და მთავარეპისკოპოსის ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ი შუამავლობით

---

[1]) ბეჭედზე მუსულმანური წარწერაც არის.

*) წარწერა ბეჭდისა მუსულმანურია.

[2]) აქ სხვა ხელით მიმატებულია: და შვილს შენს აროანს და ეთანდილს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თქვენი მემკვიდრე უმა სრაზისშვილი ისეც თქვენვე დაგიდგეთო, და თქვენც ამისად სიმტკიცით ბანოურშა გაუგლახვილის ნაჭონა ნავენაკობი კეტიშულასკენ, ჩვენის ზერის გვერდზე, მინგლისისა შეფოისშიშობულს შეშისწერეო და საცლით დუშტკიცეთო. შეგიწერის წმიდამან დოისშიშობულმან ენანი ეგე შესწერივი და შეიან გეფოსი დღეს მას სიშანელს მეორედ მოსვლისას. დღეს და დღეის უკან ხარზისშვილის სიმეზე ერის დიდს და ერის მერეს კეტს და ერც მინგლულს და აქ მჯდომს ეშისკიეის ამიზე კეტი ერვის ქონდეს, და თუ წიგნი რამ გამოჩნდეს შეწირულობისა, წიგნითა ამით გვიფდებულ აქმნეს, ქვეს: ტ.ფ. დაიწერა წიგნი ესე კეტითა კოთხეიეოზის მდივან-მწიგნობარ-მკადიბულ შ ი ო ა ნ ე ს ი ო ა ნ ი ს ი ო ა ნ ი ს ი ო ა ნ ი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გვიდებია და მაგისი დანაშაული შეგვინდია, რომე როგორც ბედნიერის ყმენის შეტიდებაში არ გაგრეგი და თქვენ ბევრს ურაკოს და უჭკუოთრობას არ ეკიდრებ, ისრე ჩუნი შეიდიც რომ დაეკლას, მაშინც მე სულ ხანს ადარც რას ვუსყვედრებ, და ყოველი მაგისი დანაშაული გიდეც მაპატიებია. ნურას ეზიათ ჩუნებურ მაგისი ურაკოს ყმენი ნუ ჰქნა; ღ-თა მოგეცემა ამის ოავდებიდ, რომე ჩუნებიც და ჩუნის საქმეთ არა უმარცხეს რა. შეუე ნახარალიან.

159. განჩინების წიგნი მეუის ერეკლე I-ს დროისა, ანუ ნახარალიანისა, 42×15,5 სანტ., დაწერილია ქალდეზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით იხმარება ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ განჩინება უნდა ეკუთვნოდეს ერეკლე პირველის ქართლში მეფობის დროს, 1692—1703 წლებს.

1692—1703. ქ. ზედადნეს ღ-თან ძალიერა და უძლეველი მეფეი მეფე, პელმწიფე ნახარალიანი! ბძანებთ კელმწიფეთსა დაგსხედით ჩუნ, სრდიდი, ბატონი თავზე და შვილნი ბეგი გვერე გეხედით, და გერმანოზაშვილთა ვეზირი და ბუნუნასი და ბაძის მასის გარაზის სრჩელი და საჩაჩი ორთაგნი კვეკრესეო, გუერაში რაც საკვირაკო დრჩომილა, რომ ჭერ გეთაგებინა. ახლა ჩუნთან ადგირაკენ: მარადის გუშეოფრის მანდატის და ხადაიჩუნებელ არჩიდეს. ჩუნ ისრე გუზეიხეთ, რომ რომელიც გლეხები გერაში ბრუთიი ერთის და მეორეს ერთმანერთისაკენ რეგებიდეს, რისიც მქონეელი გლეხი გერაში ეთოველთოს, ან ისრეც გლეხს დრჩეს, ნურავინ ეცილებეს; ხადაჩუნი, რომელიც სახასიდ ეთოველთოს, ორი წილი ხვეშს და ეშეუნახს და ერთი წილი გერახახს. სხეს მაწეზიდ კიდეც დაბრაკობდეს. რომელიც მაწი ან ბეერახი და ან სიმკერდისაენ ოახს წედაწედს მოკენს, ან ისრეც სიმთ გეთენ, და რომელიც გლეხის მაწი ერთ ორ-სიმს წედაწედს მოკენის, ან ისრეც გლეხს დრჩეს. რომ ხათხოვები ეთოველი ქხეიც სხეიდეე, გერახის ერთი მსხერი ისრე შეიტეს ხვეშუნა, რომ საერთოს ფსიდი ეთოდეთო, თუ ისრე თეთეს ხვეს ოდე რომ ცხედეი ნასეიდი ეთოველი, იმისი ფერდი უწედიდ

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბაბუას და გუგუნასა და სხვა სამათ კაეთან, და თუ გერ იფიცოს, და სრულ ბაბუასა და გუგუნის დარჩეს, ვარაზას კული არა აქუს. მოფიცარი მსახური ერთი ეთაბრიანი მსახური მაფიცას შეუგდებარა. ტბის მანგლდის ზვარზე სარწყობდეს. დამბარაშეალმა სრე ოთარის ტოდეა სოფლაზე შედგომათ აეკალის, რომ სანმის ფასით იეღა და კიდეც ვარაზის წილი აქუსო. თუ სრე ტოდეა აეკალის, ორი წილი ბაბუასი და ერთი ვარაზასი, და თუ გერ აეკალის, უწილოდ გუგუნას დარჩეს, ვარაზი ნუ მაერჩის, ტოდეაში კისეც ჩაატანოს, გაურაში ბატონმა და მოსამართლემ სანმათ დადგეს თქო. მარაბდის ერთი წყდათ სამი საწისქვილო ალაბარეგეს, ორი ბაბუასი და ერთი ვარაზასი. ზაზაშვილის გოგო [1]) და ბაბუა მოსაქმემ აკათხოს, თვითის სახლის კეტის გაერთი ეთოდა თუ არა. თუ გუერეთია, ვარაზა არას ემართლება და თუ გერთია, და სამათ კაეთან. გდანის ერთი გოგო რომ ფატერეთს შეხვედილა, ვარაზასი ეთოდა, და ბაბუამ და გუგუნამ დაუხსნეს. ბუდახაზედ ალაბარეგეს. გუგუნამ ბარათი მოატანინა, რომ ჯაფახაშვილის საკვამლოთ ქიტია ამათ რგებოდეს. თუ ამასთანა ბარათი მოატანონ, ბუდახი გუგუნას დარჩეს, და თუ გერ მოატანონ, და სამათ კაეთან. ეხანის გოგოზე ალაბარეგეს. თუ დათუნამ, თვითის ძმამ, დათვიცოს*), რომ ყანა ჩემი გუგურეთია არანი, გოგო ბაბუამ ვარაზის მისცეს(sic), და თუ გერ დათვიცოს, და სამათ კაეთან. მსურას ბაბუა სამათ კაეთან. ცერხვანას ბაბუასი ახობების ფერდი მესამედი ტყე ვარაზის კაეკუნოს. აქეთ მამულის საკვამლო სამად კაეთან. რეკანაულის სანქარეთა მამული თუ ბარათში არ აწერონ, სამათ კაეთან, თუ ბარათში აწერონ, ვისაც ბარათი ჰქონდეს, ამის დარჩეს. სისანარის გოგოლაშვილის საკვამლო დრბაისუმამ ვარაზის ტოდეა თუ სრე აეკალის, რომ გაურაში მამეკუთვნის გაჭეკეთ, თუ სრე იფიცოს, ვარაზის კული არა აქუს და თუ გერ აეკალის, სამათ კაეთან. ჯერის თამაზის საკვამლო სამათ კაეთან. კოხტას ფაზაშვილების საკვამლო სამათ კაეთან. აქეთ ზაზაშვილის

[1]) ამ ორი სიტყვის თავზე სხვა ხელით და მელნით აწერია: ეს გუგუნას დარია.

*) აქ სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით და მელნით აწერია: სულ: ვარა(ზა)ს: დარჩა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სჯგამლოსად*), გაურაშა თუ დვანაა სახლეულად, რომ სხვა არა ჭქონებოდეს, დვანაის არას კმართებაის, და თუ არა, და სამთა კაიეთ, მოსჩქმეშ ბარათა ნახოს. ძაშეგიდას შოშიტას ბარათა მოსჩქმეშ ნახოს**), თუ თვითან ბოგანოდ ცქერას, სამად კაიეთ მომცალი, და თუ არა ასრე ცქერას, რომ დღეს რასაცა მქონებელი იყოს, არას ეპარებაის. გერმანოზის სპილენძეული და ცხაერი, ან სამკერდის არჩიდეს. არ ვალებარაკეთ, ჩაჯტარეთ. ქ. გიდეც ამბრაშიდას საქმე მოსჩქმეშ მოთქმეს ჭკითხოს, თუ ბაძის გაურიდი ეოფილა, სამთა კაიეთ და თუ გაუცრელი ეოფილა, და სულ გეგუნას დარჩეს. მახარაშეიდას გოგაიშ თუ იფიტოს, რომ ჩემი ძმისწული ჩემი გაუცრელი არიხო, ვარაზს დარჩეს, და თუ ვერ იფიტოს, და სამთა კაიეთ. ამარაშვილეშ თუ იფიტოს ასრე, რომ კოტიაშვილი შე ზედ საძედ შეგინდაო, თქვენს გაურაშა მე გამამეცოო და არც ბატონის და მოსახრთალეშ გასეოფად დადგესო, თუ ასრე იფიტოს, ვარაზს დარჩეს და თუ ვერ იფიტოს, და სამთა კაიეთ ***). ანდრაშ ადგილ-მამეული სამთა კაიეთ. საქორწილო ადაბარაკეს. ყაისრიშ და გიდეც იფიტოს, რომ ამის ამდინის თუმნის შეტი არ მომცეროფია გეგუნასთვინა, რაც ფაცი თქვეს, რაც ვარაზს გლეხი რეგიმდეს, ამის გარდა რაც გეგუნას გლეხი რეგიმდეს, ამაში მოუგრიდეთ და მისცენ, ვარაზიშ თვალი მაეოფადოს. აშიაზე ამავე ხელით სწერია: ასრე გარგუ □. ქ. გიდეც სასახლის ზვრის წყალზედ ადაბარაკეს. რვის დღეს გეგუნას კეჩიროს და ოთხს დღეს ვარაზისა.

პირველი გვერდის განის აშიაზე იმავე ხელით სწერია:

მარაბდას, ვაჟთა-კეცეს და ქაცბანს ვარდა ეკუდა გაეყაეთ სარაწყეთა. წასქეიდის მესამედი უნდა მასცეს.

*) ამ სიტყვის ზემოთ სხვა ხელით და მელნით აწერია: პაპუას დარჩა.

**) უკანასკნელს ოთხს სიტყვას ზემოთ სხვა ხელით და მელნით აწერია: ეს მამეულით პაპუას დარჩა.

***) აქ სხვა ხელით და მელნით სტრიქონებს შუა სწერია: ესეც გარიგდა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

160. თავის დახსნის წიგნი, 31×23,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავი განგებ გამოუშვით.

1703, თებერვლის 1. ...ს(ე) უთუო და უთუ(მ)ცო, დრო-დაუდებელი, მაზეზ-შემოდებული(sic), ყოვდის ჩხუბის და იდეთისგან გამოსული წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე მეუთნდე დ ა თ უ ნ ა შ ვ ი დ მ ა ნ ა ხ დ ა მ ა ზ ე, [შვილმან ჩვენ]მან, სახლის ჩვენის მომავალმან ყოველმანვე შენ, გ ე რ გ ი ძ ე უ ნ ა შ ვ ი დ ს ე ხ ნ ი ა ს, შაილს შენს ე დ ა ზ ა რ ს, ...ასნს, სახლის შენის მომავალს ყველაკვე მას [ყმენა], რაღეს დაგეშვირდა ავიდე შენგან ფასი, რათაც ჩემი გული შესჯერდებოდა, რადგან ჩემი ემა ეყოფა და თქუენი ჯაბანი ჩუენი მომისეული ნასყიდით იყო და მასეყან თქუენც მეუმეც და ნასეიდით გაეიდე, ახლა ჩემის ნება-წყალობით თავი დაგახსნეყანე და თქუენი ფასი თეორად ავიდე, თუ ბევრი, თუ ტოტა ჩემი გული შემჯერეე. ღ-ან გაშეყდეს, ვისაც გინდა ეყოვე, არა მე და არა სახლის მომავალი ჩემი, არა მტერი და მოყვარე, არა ბიტონი და ეს შენან კედი არა ქონდეს. თუ ან მე და ან ჩემი სახლის მომავალი, ან მტერ-მოყვარე ვინმე წამოგედავის, სცა იჩივლის, ამ წიგნმან ამ სიტეყეს გამტეუნოს და ქრთდის კედმწიფის ჯრიმის მომცემი იყოს. ნუმც იხსრების სულა მისი ჯოჯოხეთისგან, მასმაც რასხეს ზეით ღ-ია (და) ყოველნი მისნი წმინდანი. ამის იქით რაც თქუენი წიგნი გამოხდეს ნასეიდობის, ამ წიგნმან ამ წიგნს გამტეუნოს და ის წიგნები ბათილ იყოს. თქუენი ოხრი წიგნი მაქუს ნასეიდობის, ის წიგნები კედად არა მქონდა. ის წიგნები თქუენ მოგეცა, თუ არ მოგეცა. ჯრიმის მომცემი გიყო. ვრას ამისი მოწმე მყოფი გიორგი □, მამასახლისი ფარსადან □, ნაცვალი ქაიხოსრო, გომაშტალსი მელქოა, ჯყიშვილი გიორგი, მამასახლისი სანთ სეფე ხელოსნისშვილი გიორგი. მე გომაშტალსი საფარს დამიწერია, მოწმეც ვარ. დაწერა თებერვლის დმდეგს, ქნს ტჟ ⊣.

161. ყმის ნასყიდობის წიგნი, 23×22 სანტ., დაწერილია ქა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1703. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისაითა ესე წიგნი მოიბეჭდა ქალაქსა ტფილისს მეფობასა ბატონისა ბატონისა ვახტანგ მეფისა ძისა ბატონისა ბატონისა ბაქარ მეფისა, ხელითა რომელ ჩემი ეშმაკისაგან ძაძილ სახელით კახეთს ეპისკოპოზ და იქ რაღაც დატეხადა, მერმე შენთვინ თავი მოეყარა, მერმე მე წამოვედგე და სამართალში გელაზარაკე, სამართალში მე მომცა, ანუ შენ შენი ნასყიდი მუხლე ტოლად მაგეცა, რადგან ნასყიდი მუხლე ტოლად მაგეცა და მერმე თავიც მოეყარა, ვედეც მე და მ(ა)ორედ თავი დავხსენეგინე, ვედე შენკენ ფასი სრული და უნაკლულო, რა(სა)ც ჩემი გული შესჯერდებოდა. არას ეტყ შენთან კედა არა აქვს, არც ჩემი ძმა და არც სახლის კაცი არ წამოგედგოს. თუ ვინმე წამოგედგოს, პარისა და ბასუხის გასცემი მე ვიყო, მარტო სენ თავის ტოლ-შვილით მომიცია, სხვის ამის სახლის კაცთან კედა არა გაქვს. გქონდეს და გაბედნიეროს ღ-თ. არის ამისი მოწამე ყორღანაშვილი ივანდა, ჯაკეძე ზურაბ, ზარგრაშვილი ივანდაც, კიდეც ყორღანაშვილი თაყა. მე ოთარს ბარათაშვილს დამიწერია და მოწამეც ვარ, ქვს ☐.

162. ნასყიდობის წიგნი სეიმონ ამერეჯიბისა, 41×25 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი თითოეული სიტყვის შემდეგ.

1703, სექტემბრის 24. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღ-თისაითა, შეოხებითა ყოველად წმინდისა ღ-თის მშობელისათა; ძალებითა ჴატოსნისა და ცხოველს-მყოფელისა ჯვრისათა, რომელსა ზედან განაბურნეს უხრწნელნი მკლავნი თვისნი ხსნისათვის ჩვენისა; თავდებობითა და შუამდგომლობითა იოანე ნათლის-მცემლისა; თავდებობითა და შუამდგომლობითა თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესთა; თავდებობითა და შუამდგომლობითა წმინდათა ზეცისა ძალთა მიქაელ და გაბრიელისათა, სხვათა ყოველთა წმინდათა ზეცისა

და ქვეყანასთა, ამბოხს თავდებობაია და შეიძლებობაც ესე ნასოდობის წიგნი და ბარი მოგეცით ჩვენ ხელშეწყობდნენ მასუკანან, ძმასან ჩვენ ბერთობან, შვილთან ჩვენ ოთრმან თქვენ, ჩვენს სიძეს ამორეკებს სვიმონს, შეილთა და მამაცვალთა სხილის თქვენისთა მას ყმისა, ოდეს დაეკეტნარა და მოგეყიდა სუფეს ჩვენი მკვიდრი და ადალი სიფუზარი სოდმინური, აქათ ბიგის ბარამდი, ქვეით რაც სხინვი არის ბზის ბორიმდის. ზეითი გეკვრდი სოფლის სახიზრო ბზა რომ ჩამოაგლის ხრამისკენ, ერთი გეკვრდი ჩემს ბოსტნამდის მისის უხნავის გეკვრდითა. ამის სიფულად ორის დღის მაწყ ანდრასს გორაზე კაცთა შვილისკენ მოსიდული მაწყ რომ გქონდა, ის მოგეცით, და სხვა ამის გარდა ვიდეცით ფსა სრული, რათაც ჩვენი ცული შეეკერებოდა. ადრი დრმა რა ჩვენი თქვენზედა. გქონდეს და გიიდნეროს დ-ნი, ვერავინ შემოგეტლოს. თუ ვინმე შემოგეტლოს, ბარისა და ხასიხას გიშეემი ჩვენ ვიუნეით. ვინცა და რამც კიეშ ეს ნასიდობა მოგიშლოს, მასმაც რისხვის დაუსაბამო და დაურულებელი დ-თა, ნურაცა სინანულით ნუ იხსნება სული მისი, ნურც ელუსრემის(sic) წასულითა, ნუც ცვლესთა საშენებოთა, ნუც გლახაკთა მიცემითა, ხალი დამშეკეტებელი ამისი დ-ნი აკურთხოს. ბარის ამისი მოწყმე თავად დ-თა და ყოველნი მასნი წმინდანი, კორეველნი და უკორტონი, ზეცისა და ქვეყანისანი, კეთოსენ ჩემი კანყოფი ბიული, გიორგი, რეგაზ, ჩემი ყმა ორისშვილი ოქა, ბიძინაშვილი ჩალილული, მაცხონაშვილი და სულ ერთობით სოფელი, ჩვენი მოყურება: საკძე ზურან, საკძე შერაბ, ბაბოთაშვილი იესე, შატბერაშვილი დათუნა. მე თუმანიშვილს ზალს დამიწერია და მოწამეც ვარ. ქვს ტყა დაიწერა ენკენისთვის კ დ. მამუკა. +.

163. ნასყიდობის წიგნი შანშიაშვილებისა, 50,5×21 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეული სიტყვის შემდეგ.

1703, გიორგობისთვის 15. ....ესე უთუო და უთუმცა,

ბოდბო-მოულებული, მიზეზ-დაუდებელი, სამუდრო და საბრალოდ გამოსაცდელი. მტკიცე და მოუშლელი. ეულის კაცისგან მოულეცარი ნასვედების წიგნი და საგული მოგებით წვენ ი ვ ლ ე ბ ს შ ვ ი დ მ ა ნ ბ ე უ უ ა მ, ძმამან წემან მ ე რ ა ბ ა მ, ბაძაშვილმან წემან დ ა თ უ ა მ, ო ვ რ ე შ უ ზ ა მ, სახლიან მომაყვლმან წვენ ნახ ოქვენ, შ ა ნ შ ი ა შ ვ ი დ ს დ ო დ ბ ა ზ ა ს, შვილს ნ ა ს უ ი დ ა ს ა, ძმასი შენსა რ ო ს ტ ო მ ა ს ა, დაეთისა, მანდატისა, ყოთნდაღას, ეულეულობე სახლიან მომაყვლის ოქუენისათა, წვენი სამკვიდრო თ ე დ ა ს წყარის თავს ეკვსის დღის მაწა, ქვეითი საქციეი სამწყემრის მამასახლისის უზარის წადის მაწა, ზეითი საქციეი დიდი რუ, ზეითი გვერდი ბაბაშვილის ბეყანის მაწა, წვენგან გასეიდული, ქვეშეთი გვერდი ქვემო-ბოლნისის სალმახინს მამასახლისის მაწამდი. კიდეე დოდმაზარად გასეიდული, წვენის ბაძის გითრგისგან თედის ორის დღის მაწა თავის საცოცხლეში მოეედნ, თვითან ამოვარდ, ვითცა ამის ცეედა, ამის წიგნის ეძონდა, წვენც მოგეიდეთ, რითრცა ამის მოეედა, და ამისი წიგნი ვერ გვეტეხეთ; ქვეშეთი საქციეი დითუს მაწა, ზეითი საქციეი ადსტეფანწმენდის მაწა, ზეითი გვერდი თედა, ქვეშეთი ეგვერდი შალუბითის მაწა. ეს ასრე თავის სახრთდანის სამძღვრით მოგეიდეთ და ვითცა არც დღის გეითხვებოდეს ამის მაწისა. ადგილი ეასი სრული, რითრც წვენი გული შეეჯერდებოდა. თუ ვინმე ამისი მოდგმე გამოჩნდეს, ზითასი და ბერეხის მამცეშა წვენ ვეფით. ცქონდეს და გითვდიეროს ღ ნ. არ ოდეს არ მოგეშდის... არის ამისი მოწამე თავით ღ ითი და ეფ ვედნი წმანდანი. ეცითაცან მდევანი ითარ □, მდევანი ეგეი □, ნაზარი ედიერ □, თუმნიშვილი ბახტეს □, თედნიშვილი ოსიეშე, ადახნიშვილი დურმიშხნ, მირიანიშვილი ფერისადნა, დადღაშვილი ზადა □, თუშმედიშვილი ზადა □, ქვეშე-ბოლნისის მამასახლისი დითუს, ბაბუა, ამირანა, სიფრაშვილი ადვერდ, სეხნიშვილი ასდნა +, მირქარა არეეკანიშვილი +, ვედუაშვილი ვირითნა, ჯანდიერიშვილი ჯანდიერ □, ტერ-ანდრანა □, დორედი ფერისადნა +, ეორდნიშვილი ბერეა, მე თუმნიშვილს მამუს დამწერია და მაწამეც ვარ. დაიწერა ეითრგობის თხუთმეტს, ქნს ტ ვ. + + + + +.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

განის ამიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ჩვენ, მდგომნებეგი, ბატონი ერასტი ამისი მოწამე ვართ □.

ჩვენ, სახლთხუცესი ზერაბიშვილი, ბატონი ზაალ ამისი მოწამე ვართ □.

მე, ჯვალისშვილი ლუარსაბ, ბოლნისის მთავრება ამისი მოწამე ვარ □.

164. ნასყიდობის წიგნი ორპელიანთა, 41,6×20,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი სულ 24 სტრიქონი გამოუშვით,

1704. ...ჩვენ, ბართაანთ(sic) თავს შვილმა, ბატონმა ბერთომ, ბატონმა იოთომ, ბატონმა ზურაბ ეს წიგნი და საგელი, შეკერტე და უფიცლებელი, ყოველის კაცის მოულვარი, მაზეც.შემოუდგელი მოგართვი თქვენ, დიდის ორბელის შვილს მდგომნებეგს, ბატონს ორბელსა, შვილთა თქვენთა ბატონს ხულხანს, ბატონს ერასტის და ბატონს ვახუშტის, ბატონს ვიფანის და ყოველთ მთავლთა სახლისა თქვენისთა, იდეს დაგეშერა და თავანს ორა სვენაგე და მისს სახლ-კარითა მოგიდე, ქართ სოფლის ბერს სვენაგე, ბემს-გალმა, ქვემო ბოდის ქვებით რომ ერის, ჯარეგების ზეთ რომ ეხა ეკიდეს, იმის ქვეით სახლება რომ ერის, იმის ქვეით სახლის ადგი რომ ერის, იმის ქვეით სრულ ქართ გეგრდი ოქრუსშვილს გენაოან ბეი რომ ერის და იქით მიზეგსშვილის გენაგიდამ ჩატნებით სრულ, და სხვა სვენაგე ბალახშვილის გენაგს იქით, ოსმანსშვილის სიმდგრამდე, ისე ჩატნებით თავისის სწულის-ბერითა, თავისის მადმოთ და ეხათ და წელით, გიდეგ მდე-ბეეზედ სახლის ადგი მ(ე)რნით, თავისის ეარეშიმოთ, თეთრი ეხა რომ ითელის იქიდამ, იქით კეგაშლი სრულ მოეცადეთ, და ითელეთ ფასი სრული და უკლები, რასაც ჩვენი გული შეეკეთებოდეს, სადახრეგო ადარ დარჩ რა. ვინც ამის წამოგეღოს, ბასუხის გაშტემი მე ვიყო. ერის ამისი მოწამე ბერეგელად დვერთ(ი) და მერმე ყოველნი მისნი წმინდანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი. კაცთაგან ჩაჩეაშვილი ეიეი და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მუგუთქდი ვარსიამსშვილი სამებისა, თოხუდი ოქრუასშვილი სამნა, მარხუვას შვილი ამირანა, თავდაში ადიხნა და სრულ თოფუნდნა და მუგუთქდნი. დაწერა წიგნი ესე ქმს: ტუბ: + + +.

165. ნასყიდობის წიგნი ზაზა მახვილაძისა, 40×16 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნავათ ნახმარია სამ-სანი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და ბოლოს წყვეტა გამოვუშვით.

1704, თაბათოს 6. ...ესე ნასეიდობის წიგნი და საგდა მოგუდითა ჩვენ, ჯვაზიშვილმა, ბატონს ნაგოდაზს, ძმობან ჩუნი ბეჟან, კახიმ და შვილთა და მამაცთა სახლის ჩვენისთა შენ, ემსა ჩვენსა მახვადაძეს ზაზას, იმ უნს, დვათს და კდაზარს, შვილთა და მამაცთა სახლის თქვენისთა, ამა ბირს ზედნ, რომ დაგეწერა და მოგვლე გვეწუხებდა და სხვა დონე ადრ გეძონდა და თაძმზედ შენი ნასყიდი ზგარი გამოგართვით და გეცვადეთ და მოგეთ, ამისთ სახლეულად ხანდაც კახის ბატასგან ნასეიდი ყენაკი, ამისას ბასუხის მაძებელი ჩვენ ვეუნეთ. კიდეც ხანდაც ზუბატაშვილი ბერი და ამისი ბაძაშვილი ფსია მისის მამეთია, დვდეთია, სხვდითა, კორთა, ქვეგრათა, მრნათა, დდეს რისაც მქონებელი იყოს. არადეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგნ და არა მეპატრონეთა სახლის ჩვენისგან. არის ამისი მოწმე და მუთქმელნი თავდ დმერთა და ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცაორნა(sic) და ქვეყნიერნა(sic), კორტიელი და უგორტონა. კეტოაგნ მუხრანის ბატონი ერეკლე □, მანდილ ეეთსოპაზი ნიგოდაზს, დიდის მოურავიშვილი, მოურავი ბატონი ჰოვანდიდ □, ხერხეულიძე ასე □, ოთიაშვილი მამეკა □, ჩვენი მსახურ-ყმიურშვილი ხალაშვილი კორსვან, ჯაკუაშვილი დავით, მე სეიადაშვილს ზედს დიმაწერია და მოწმეც ვარ. დაწერა ესე წიგნი მთაბათვეს ქმსს, ქნს ტუბ, □. + +.

166. ნასყიდობის წიგნი პაპუნა გოსტაშაბისშვილისა, 51,5×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით.

ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი, შესავალი განგებ გამოვუშვით.

1704, მარტის ცხრამეტს. ...ესე... ფიცი, ბარი და ნასყიდობის წიგნი მოგეცით ჩვენ, ს უ ხ ი ს ქ ვ ა დ მ ა ხ ვ ი მ ა, ბ ე რ უ ა მ, გ ი ო რ გ ი ქ ვ ა დ მ ა ხ ვ ი მ ა ისე და ამა ბარსა ზედა, რომე დაგვიწერა და სულს აქით დონე და ადგილი ადარა გ(გ)ონდა. მოგვდით, შემოგეხვეწით, ჩვენის ნება-შეოფლობით მოცვალეთ ჩვენივ ნასიდი სასოფლოსთან ნაბადყარი თქვენ, გოსტაშაბიაშვილს ხახუნაისა, შეალსა თქვენსა თამაზსა, ამილდიმბარს ეფრემეს, ბეჟანს, გოსტაშის, როსტომს, ქაიხოსრის, ვახუტას, მისის წილათა და რუთა მოშიედას, ნასყიდობის წიგნიც თქვენთვის მოშიცია .. ერის ამისა მოწმე თავთ ძვირ-უსნენებელი ლ-თა, შამა, ქე და სულა წმანდა, კაცთაგან მოწმე და დამხდური და შემრეგებელი ნამნეულეები(ვი)ან რასტომ □, ამისი ძმა გუგუნა, ქაჟაიერშვილი გიორგი, ასე თუ შვილი, გოდერძი რევიშვილი +, ყაოსნელ ს(ს)ეძე +, გიორგი მოდარე +, მოქალაქე გოგინაშვილი პაპუა, ჩემი მეზობელი ამირჯანა, ჩემთვ მეზობელი ნალბანდი მირზა, მანველა შექვაბე. თუ ამ ადგილს მოდვე გამოჩნდეს ვინმე და ან წამოეგდვანოს ვინმე, ბარისა და ხასუხის გამცემნი ჩვენ ვიყვნეთ. დემერთმან მშვიდობაში და გამრჯებაში მოგვხმაროს. ადრი დრმე ფასი თქვენზედ ერთის ოცტასი, ფასი მთლად მომეცა. ერის ამისი მოწმე ქეგვედი კალატოზი პაპუა. მე ეორნინაშეალს ირიდაშეალს თავს დამაწერია პაპუსი და ბერუას დრიგებით, და მოწმედ ვარ ამისი +. დაწერა მტკიცე და მოუშლელი საგედა, მარტის ცხრამეტს კასკედს, ქნს ტჟბ + +,

განის აშიაზე იმავე ხელით:

ქ. ერან ამისი მოწმე რევიშვილი, ბატონი ბოგნელი იოვანე.

167. სიგელი ლევანისა, ანუ შაყულიხანისა, 28×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითეული სიტყვის შემდეგ.

1704, ნეკნასთვის 22. ქ. ნებათა და შეწევნათა მდთა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სათა ჩვენ, ერანის მდევნებეგმა და საქართველოს ჯანაშინმა, პატრონმან შაუუდიხან, [ძეთა ჩუენთა] პატრონმან ქაიხოსრომ, პატრონმან ვახტანგ, იასემ, სვამონ და [თეიმურაზ, ეს] ამაერ ჟამთა და ხანთა გასთვებელი წყალობის წერა გაბძოთ თქუენ, ჩვენსა ერდგულსა და შრომად-ერად ნამსახურს ორბელიანშვილსა სუღხანოფალს სპას, თქუენს ძმათა და შამაყალთა ეოფულთაეე სახლის თქუენისათა, ასე რომე ჩვენს ძმას, მეფეთ მეფის [ერა]ნის სპასალარს, ესლარას და ქორშინის ბეგლარბეგს, გარეშეან და ჰვიანათს პატრონს, მეფე გიორგის, შენიგნ ხანს, თქუენთუის სჯულდებ სოფელი შიშველ ებოძა. ჩვენც სიგდათა ამათ ასე დაგმტკიცეთ სრულად სოფელი შიშველთა მისის მათთა, ბარათა, წყალქვდათა, სიფცრათა, სწყლის-ბერობა, საქმრიათა, უქვრათა, მისის სიმართლიანის სიძლრიათ გუბებიქმა. (გ)ქონდეს და გებედნიერის დ-შენ ჩვენსა ერდგულად ისმისხორს შინა, ვრდეს ვრ მოგუშლის ვრა ჩვენგან და ვრა სხვათა მეფეთა, მეპატრონეთგან. ასე გებძნებით, ერისა ჩვენისა ეეძლ-ეეშარ და სხვანა ერისა ჩვენის კეშრეგენ, ებძნეს და ნიშანა თქუენს ასე გუთვეე და ნურდეს მოეშლით. დაეწერა ებძნეს და ნიშანა ესე ქნწ ტჯბ, ენკენისთუის კბ, კედითა ერისა ჩვენისა მწიგნობარ თუმანიშვილი ზაქარიასი. შეუდეხან (ჩართულად). □, ამ ბეჭედს აწერია: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ისვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით. □ მოსავი ღთისა ძე: მეფისა: ბეჭედს ვამტკიცებ იასე. □ მოსავი ღთისა ბატონიშვილი ქაიხოსრო. □ მოსა ღ ბატონიშვილი თეიმურაზ.

168. სიგელი ლევანისა, ანუ შაუღიხანისა, 44×28 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1704, ვრდეს 3. ქ. ნებათა დ-თისათა ჩვენ, ქართველთა მეფეთა და ერანის სპასალარისა, ესლარასა და ქორშინის ბეგლარ-ბეგისა და მაგიერად შეოფმან, ერანის მდ(ა)ვნებეგმან და საქართველოს ჯანაშინმან, პატრონმან შეუდიხან, და ძეთ ჩვენ-

მან, ბატრონმან ქაიხოსრომ, ბატრონმან ვახტანგ, ია-
სემ, სვიმონ და თიმურაზ კუე მტკიცე და უცვლებე-
ლი წიგნი და სიგელი შეკუწეცდეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთ-
გულთა და მრავალ-ეერად ნამსახურთა, ორბელიშვილს
სულხან-ოფილს სებას, ძმასა შენსა მდივანბეგს ერა-
სტიას, ვახუშტიას, უოფილნ, ზურაბსა და დიმი-
ტრიას შინა, ოდეს ზაღ ერასთუის ქალს, ბატონს დედა თქუენს
თაეის მზითეის სამკუდით ჯილდიმი და დორისთვი
უეედა, შერმე ჩუენის ერდგულობისათუის და ნამსახურობისთვის უო-
გელ მეფეს დაუნაშვებლად ესრე წუეცდინე, არც ამ ქმეყანს დაუეც-
ნებინე და ნისედიც წუერთმია. თავად დაუნაშვებლად წერთმა და მე-
რმე ნისიდის ერადეს ეოფილეო. თვითან მსოცუს ამისუე თქუენი
დუნაშვებლობის შეცტეო, რომე ჩუენის ნამსახურობის შეტი ამაზედ
დნაშუილი არა გეწონდა რა, და ახლანთიდამ ისრეც მოეუცანეო და
დედის თქუენის ნისედი ისრეც ებოძა, ჩუენც ამ სიგელით დაგემ-
ტკიცებია, რომე სრულობით ჯილდიმი და დორისთვი
თაეისს სამართლიანის სამძღრით დედის თქუენის ნისედია და ესრს
კაცს კედი არა აქუს. გქონდეს და გებედნიეროს ღ~თ ჩუენსა ერთგუ-
ლად სამსახურსა შინა დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე კედითა კარისა
ჩუენის მდივან-მწიგნობრის თუმანიშვილის გაბისიოა, ქნს
ტჯბ: ხმრიდის: გ: შ ჯ უ ლ ა ხ ნ (ჩართულათ). □ □ □ ამ ბეჭდებს
შემდგი წარწერები აქუს: პირველს—რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად
ვით ის, ვახტანგ ეამტკიცებ მეფის ძეობით. მეორეს:—მოსავი ღ~ს: ძე:
მეფისა: ბეჭედს: ეამტკიცებ: იასე. მესამეს:—მოსავი ღ~თისა: ბატონი-
შვილი ქაიხოსრო.

169. სითარხნის წიგნი კათალიკოზ დომენტი III-სა, 57×22 სან-
ტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მომსხო მრგვალი მხედრულის
ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითოეულის სიტყეის შემდეგ ორ-
ორი წერტილი. თავში სიგელს უზის დიდი და რგვალი საკა-
თალიკოსო ბეჭედი, რომლის სურათი და წარწერა ცუდათ არის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენახული. ბეჭედს იქით ნაკვანძი ხელის მოწერაა კათალიკოსისა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი და შემდეგ ტექსტი იწყება.

1705, ქრისტეშობისთვის 3. ქ: დიდება ღ-სა ყოველის შემძლებელს, ყოველთა მარად-მარწმუნეთა, მარად-მადიდებელთა ქრისტიანეთა, მდიდართა და მონა-ზონთა და ყოველთა სიმდიდრეთა დასთა, ყოველად სამდელთაა მატრიარქატა და ღ-თის მოყუარეთა, ეფისკოპოზთა, და წმიდისა და ყოველად პატრიარქისა მუუფეს, სინა-ტრელსა უზეშთაესთა! შემდგომად ჩუენ მდგომად მკლიმარენო კათალიკოზ-პატრიარქნო, ვიდრეცა ვ ყეყნდრები უფალსა ჩემსა იესოს ქრისტეს, რათა მოაწიოს მადლი და ცხორება მისი და ყოველად წმიდისა სულისა და მთავრეთ და შემწე იყოს თქუენ ყოველთა მარად-მარწმუნეთა ქრისტიანეთა ყოველად უხრწნელი დედაფალი ღ-თის მშობელი მარიამ ქალწული უკუნითი უკუნისამდე, ამინ! ესე ბაძის ჩემისა დიდისა უფალისა და მეუფისა კეთრისუფალისა, მი-ცვალებულისა, სინატრელისა, უზეშთაესისა, წმიდის კათალიკოზ-პატრიარქის დიმიტრის ღ-ნი შეუნდოს! წ ი ნ წ ყ ა რ ო ს მიქარა ეფა-და და ქალაქს დაესხნებინა, და კარგი კედლისანი შეალება გამოსა-დიდა: დურგალი ერთი გიორგი და დურგალი მეორე ოსეს, და ერ-თი მჭედელი ჰვეტიზა, და ერთი ჭანი ალამიზა. ესენი ეს მიზე-ზენი გითარნენ, რომე ჩვენს სიქმეს ესენი უკეთესად გაკეთებულ, და როცა კეთებისებულიყო, რისცა კედლისანი იყოს, დურგალმა დურგლობითა, ჭონმა ჭონობითა და მჭედელმან მჭედლობითა, რაც საჭიროა კეთებისათ, კედელსა არ მოგეცემოდეს, და სხვა რეგა-ხეზენი გითარნენ. სვეტის-ცხოველისა, რაკორც ეგების, სიხოვა თუ სხვა მისი შესაფერი, მითრთვილეთ, და სხვა საჭიროი სადაი სადმდი კედლისობა, იდგეთ, არა გეთხოვებოდეს რა, არა მადი, არა ბეგა-რა, არა ტაკი და ტომარა, არა ულაე, არა სხვა წურთლმანი ითხოვარი. ეკრნდეს და გაიკეთეროს ღ-ნ, და სადმდი კედლისანი იყო, თქუენც თარხანი იყოთ, და თუ არა, ნუ იქნებით. არაინ ამისი დამ-ხდურნი და მოწამენი სახლთხუცესი რეკაზ და ამიდბარ, მკალობელი იორამ, ქალაქის ქეთხუდა ისაზშვილი ასლამაზი, ოქუაშვილი ბეჭვა,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დალაჭა გასწირა, გიქნიშვილი მერაბა და თაქნიშვილი როსტომ, ნაცვალი ესრომ, სრული ერთობილნი მეხუთენი. დაიწერა წელსა ქრისტეშობისთვის: გ: ქჭს: ტჟბ: ქრისტეს ჰქით: ჩდე: კვლეთა მდგომნ-შწყრობრის მადლმძის ზურაბისთა. კ ო ნ ს ტ ა ნ ტ ი ნ ე დ ო მ ე ნ ტ ი (ჩართულია). *

ქვემოთ სხვა ხელით:

ქ: მე სახლთუხუცესი რ ე ვ ი ზ ჩემს კემწიეშვილს ბატონიშვილს, ბატონის კოსტანტინეს ბძნებს ესრე ვამტკიცებ. ეს მოიშალოს | სახლთუხუცესი რევაზ |.

აშიაზე გადასული მხედრული ასოებით სწერია:

ქ. ჩვენ ყოფილის საქართველოსა და აღმოსავლეთისა ბატრიარქმა, შეფის ი ა ს ე ს ძემ ნ ტ ო ნ ი ს ეს წყალობა გიყვეთ ჩვენის ცხის მხრქრისშვილს გ ე ო რ გ ი ს შვილობილს გ ე ო რ გ ი ს, ისე რომ მხრქრის შეფედ აქეთნე და კეკსხრდე და თავის სჯრონელი, სახლი და კარი შენთვის დაეგდო და მოეცა, კურთხეულის ბაძის ჩემის ბატრიარქის დ ო მ ე ნ ტ ი ს წყალობის ქაგნი გძლნ. ჰ ა თ ა დ ი კ ო ზ ი (ჩართულია).

ამის წინ კათალიკოზი ანტონი მეორეს ხელით:

ქ. ჩვენ ყოფილის საქართველოს ქათალიკოზ-ბატრიარქმა მეფის ი რ ა კ ლ ი ს ძე ა ნ ტ ო ნ ი გვმტკიცებთ სიტყვასა ამას ამ რიგსი, რომორც ბატრიარხებს დაუმტკიცებიათ, ჩვენცა წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია და ორი... მოკვეცვმია მკოთოვის აა, ქჭს უბ, კ ა თ ა დ ი კ ო ზ ი (ჩართულია).

170. ნასყიდობის წიგნი ორბელიანთა, 42×29,2 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია

*) კათალიკოზი დომენტის ბეგებიდან გამოხატულია ეკლესია პეტრე-თი და პავლეთი აქეთ-იქით; ქვემოთ ასომთავრულით აწერია: კ ზ. ბ ტრაქი: დ ნ ტი ქ ს ჰქით: ჩ დ ე.

სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ძლიერ ვრცელი შესავალი და ბოლოს წყევლა გამოეუშვით.

1706, სექტემბრის 23- ...ესე... ხასვადაბას ფიცა, ბერა, საფაცარი და ხასვადაბა მოგაროგეთ თქვენ, დადეს ბატონის ორბელიანს შვილ, ბატონის ყაფლანიშვილს, მდივან-ბეგს ბატონს ვახტანგს, და შვილთა თქვენთა ბატონს უდახანს, ქრისტეს, ვახუშტის, ეკლესიის, ხალს და ნაკადოსს, შემდგომთა სიცოცხლეთა შვილთა და სახლის თქვენის მამაცილთა, ჩვენ თამაზ შვილმან, ბატრონმან შიო შ, ესე ჩვენ და ღვიო, შვილმან ჩვენმან თამაზ, გუგუნამ, ბერმან, გიორგიმ, ბარათამ და დურმიშხან, შვილგომთა სიცოცხლეთა შვილთა და სახლის ჩვენის მამაცილთა, ასრე და ამა ხარის ზედა, რომე დაბეგვარა, მოგინდომეთ და მოგუცილეთ ჩვენი მცირედი და სამცირედრო უცილებელი მამული ჯვლდამსა, რომელსა ეწოდების ძველთაგან დორთოვი, ბაბაშვილი გრიგოლა და ვართანა და თამზა მთის ცოლთა და შვილთა, სხეთა მთის სახლის მამცილთა, და დღეს რისც მამულის მქონებელი არის, მისის მითითა, ბარათა, სვანავთა და უკანავთა, ვეღითა და ვენაკითა, წულითა და წისქვილთა, ტეთა და მინდვრითა, სათიბითა და სისრულთა, ყოველის მისის სამრთლიანის სიმძლავრითა მოგარიგი, და ქონდეს და გიბედნიერის დმერომან ყოველის კეცის უცილებლათ, ვიდეთ ფსა სრული და უგლება, რათაც ჩემი ბული შეეჯერებოდეს, ადარაფერი ფსა არ დარჩომილა რა... ასის ამისი მოწმე ითრალიშვილი როსპი, დოლეჯაშვილი დურმიშხან, და მე დადის ბატონის ორბელის მონათესავედ ძმე წოდებულმან იოთამის შვილმან შერვანდიანს დამიწერა და მოწმეც ვარ. დაიწერა ქსნ: ტყდ: ენკენისთვეს: ბ: + + +.

171. განჩინება ვახტანგ VI-ისა პაპუ გერმანისშვილის ბუშის შესახებ, 31×17,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1707, ივნვრის 25. ქ: გერშანოზისშვილი ზაზა უშვილოდ გარდაიცვალა, შვილი არ დარჩა, ერთი ბუში დარჩა. დასტურ სქართველოში ბუშს სწილოდ მამულში კელი არა აქვ, მაგრამ ზაზა ოცაის მამულზე და ხახვში ჭარხახლი და დიდდ გარჭილი კეი იო, ამისთვის ზაზუს ბუშს ბერუაულის წილი დაუდეთ მცოვრეთ*) უზუბატიშვილი გოგია კეშმილი ერთი, ზაქრიშვილი ბლო ერთი, აქა ილდამხიშვილის საკემლო ერთი, ეს გულხი და სა(გ)ვამლო და ეს, რასც მამულის მქონებელნი იყვნენ, ზაზუს ბუშს ბეჭუის უბოძეთ, და ბუკუნამ და ილიამ დანებონ, და სიხვის ამის მეტს მამუ(ლი)დან კელი არ აქვს სწილოდ, ასრეც ბაძებით და ბაძიშვილებით დადგეს, სიხვისთ ნურავინ წყვა, და რადასც ბუბუნა და იასე გაიყარნენ, საწილოდ და გასყოფად კელი არა აქვთ, და რომელთანც ბაძისთ და ბაძიშვილებით უნდა დგეს, ამისთ მიგიდეს და დადგეს, სიხვისთ კი ნურავისთ წყვა და ნურც ვის ეყმობა, თუნდა ბუბუნასთ იყოს, თუნდ ესესთ ამ სარჩოთა, ქვსი: ⊙ჟე: ივნვრის: ბე: □ ამ ბეჭედს აწერია: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვიოთის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძოთით. □.

აშიაზე:

ქ. ჩვენ იასე და ჩემი ძმისწული დათუნა ასრე შევუთანხმდით ამ ბერუაულს, ასრე რომე ზაქარიშვილი ბასიანა თაეის ნდობით დაგვნებეს ბუბუნამ და ამის სანაცვლოდ ჩვენ ზაზანიშვილს ბუტეს და ეზდას მამული დავუნებეთ, ასრე გვთანხმდით □, □. მეორე გვერდზე ახის ორი ბეჭედი, პირველზე აწერია: მონა ღმა ყმა გიორგისა დივანბეგი ერასტი.

172. სიგელი სვიმონ მეფისა, 42×17,5 სანტ., დაწერილია ეტრადზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1623, მარტის 15. ქ. ნებითს დ[თისთა ჩუენ, მეფემან ბატრონშან ს უ ა მ ო ნ, ესე წყალობისა წიგნი და სიგელი გაბოძეთ

*) სხვა სიგელებში მძოვრეთი იწერება.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თქუენ, შუა-ბოლნისის მამასახლის ბერუასა და შენთა შვილსა სიმებაისსა ტერ-დუგზასა და ითოთმს, ფიანეზს და ზუროს (მას ჯიმს), ოდეს მოგუიდგეთ კარსა, მამულისა წყალობისა დაბეჭდვანთ, ჩუენ გისმინეთ ჯჯ და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ სომხეთს ნასოფლარი ჭვუტე, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, ველითა, გუნაგეთა, სკუნაგითა, უკნაგითა, ჭალითა, სითიბითა, ტყეთა და მისის ყოველის სიმართლიანის სქემითა და სიმტკიცითა. გქონდეს და გიბეჭდიერეს დ-თმნს ჩუენსა ერდგულსა სიმსჯულსა შიგან. ესე მოგახსენებთ, სომხითსა ტარუდვე, მედიქო და სხუანი მოსაქმენი, თქუენცა ესრე გიყოთ და დაუმტკიცეთ, რა რეგულც ამ წყენგან ნაწყალობევს ფარგანიშია კეკე. და ნურაოდეს ნუ შეუშალეთ თანა-დგომასა და შეწევნისგან კიდე. დაწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქწსა ტაა, მარტის იე, კედითა კარისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობრისა ოქრუაშვილის მერმხანისა. სუემან (ჩართულია). აქ უხის სხარისული ბეჭედი.

მეორე გვერდზე სხვა ხელით:

ქ: ესე ბრძანება ესრე უნდა კაცსაგდეს. □.

173. საფიცრის წიგნი თამაზ და ვახტანგ ორბელიანებისა, 42,5 ×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ უმეტეს შემთხვევაში თითო წერტილია ნახმარი, თუმცა ზოგჯერ სამ-სამი წერტილიც იხმარება. წიგნი დაახლოვებით უნდა ეკუთვნოდეს 1675—1685 წლებს. ეს ის საფიცრის წიგნია, რომელიც იხსენიება ზემო-მოყვანილს თამაზ ორბელიანის საფიცრის წიგნში (იხ. გე. 185).

1675—1685. ქ. სახელითა სახიერისა ესრეს-დაუსაბამოსა დ-თისა, მამისა, ძისა და წმინდის სულისაოსა; თავდებობითა, მინდობითა და შეუმდგომელობითა ყოვლად წმინდის დ-თის მშობელისა, მარადის ქალწულის მარიამისთა; თავდებობითა, შეუმდგომელობითა ხატაოსნისა, ცხოველს-მყოფელის ჯვრისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შეუმდგომელობითა წმინდათა ზეცისა ძალთა, ანგელოზთა, მთავარ-ანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისთა; თავდებობი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თა და მანდობითა წმინდასა წანასწარმეტყველისა და წანამძღებლისა იოანესითა; თავდებობითა, მანდობითა წმინდათა თავთა მოციქულთა ჴელტრეს და ჴვდესითა და სხუათა მოციქულთითა; თავდებობითა, მანდობითა და შუამდგომლობითა წმინდათა მახარებელთა: მათე, მარკოზ, დუკა და იოანესითა; თავდებობითა, მანდობითა და შუამდგომლობითა წმინდათა წანასწარმეტყველთა, მდგელთ-მოძღურთა, მოწამეთა, ნეტართა მამათა, მამად-მთავართა და ქალწულთა და უოველთა წმინდათა, ზეცისა და ქუეყნისათა, რაადგნა წმინდანი წმინდასა სვანსქსრს მაკან სწორიან და მოიხსენებიან, ამა ეოველთა წმინდათა მანდობითა, თავდებობითა და შუამდგომლობითა ესე ფიცი და ბარობა მოგჳც მე სარდალმან ა ს ა ხ თქუენ, ჩემსა ძმასა, მდგისნებეგს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, ასე და ამა ბარსა ზედან: ძმობასა და სიხლთან კეცობის ბარობაზე ეოეო შეხთაენ კარეი და კარეის მდომი, შემოდგა და მ(ა)შებელა, არც სიკერეოთ და სინტეუეროთ გამოცადებე, თავად ამის გეცადო, ჩვენი სიხდი არ მოიშლდის და არ გაეაუარის, თავის და, დ-ან ნუ ქნის ერთობა არ მოკდეს, ჩვენ ერთმანერთის არ მოეუშორით და ერთნი ეოეჳნეო, რაც ჴ-ან დ-თაოს და ან ბატონით მომეცეს და ვეშოგი ნასეადს კარდა, სიერთო იეოს, არც ჩემს ცოშა მოეშორდე და გბეეუარო, თუ შენც ეს ბარობა ასე ეაოოო. თუ ვან იცის, დ-ან ნუ ქნის, ჩვენი შეიდება ეერ მოთაესდეს და კაეარნეს, ნასიდს კარეთ სჭორაო კაეან: ამისად გასთაჴვებდად, თავდებად მომიცემია დ-თა ეოედასა მჴეროსდა და შემოქმედა და ეოეკდა მასი ჭმინდანი, ზეცისა და ქუეყნისანი, კორცეკდა და უკორცოსაო(sic) [მოხი მერთის სარდარი თამაზ].

განის აშიაზე ამავე ჴელით:

მე დ ე კ ვ ნ(ი)ც ამასი დამხდურა ვარ და ასე უნდა გითვდეს [მოხი დთისა ლეკან].

პირველი გვერდის აშიაზე იმავ ჴელითვე:

ქ. ეს ბაძი ჩვენები ამგკარად შარაგებულიენ და ჩვენ შაგვტეობინეს და ჩვენც ასე დაუშტკიცეო, ჩვენს კომად და ჩვენს უკან ასე უნდა დაუშტკიცდეს, როგორც ეს წაკნები ერთმანერთისათვის შუტეათ, შეეცოს და მოსპრობეოკენ ეს არ უნდა მ(ო)შდეს. გ ი ო რ გ ი (ჩართულათ).

174. სია საღალათო გამოსაღებისა ვახუშტი ორბელიანისათვის, დადგენილი ლუარსაბ სარდრის მიერ, 50×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. დედანში ყოველის სოფელის სახელი და მისი გამოსაღები ცალკე სტრიქონს შეადგენს და წინ უწერია ასო „ქ“. ჩვენ ამგვარ წესს არ ვიცავთ და ასოს „ქ“-ს ვუშვებთ. ვახუშტი ორბელიანი მეფე გიორგი XI-ს გაყვა სპარსეთში და, როგორც სჩანს, იქ გარდაცვლილა 1707 წელს.

1707. ქ. ქჳს ტუე. უნდა გამოადგან ვ ა ხ უ შ ტ ი ს ს(ას)დაბა: წვრაუთს ძრახს ერთი; გუგუთს ძაღუნაშვილთ ძრახს ერთი; იოწიბს ძრახს ერთი; კარცხიალას და ბაღნაურს ძრახს ერთი; შუხნარს ძრახს ერთი; ადაბაღურს ძრახს სამი; შუსეფრიანის ახნაურშვილების ძრახს ერთი; იქიც გლეხების ცხვარი ერთი; ჯანღიანის ყოანიძეს არდაშენს, ოქრომჭედელს და ბეღაშვილს ძრახს ერთი; იქიც გლეხებს ძრახს ერთი; ტანძიას ძრახს ერთი; კაბრუჭს ჩოხაყიშვილებს და მჭედრულიშვილებს ძრახს ერთი; მაძაღაშვილებს სამთავე-ოთხთავე ცხვარი ორი; ბაბნის ძრახს ერთი; ფოცხორიანს ძრახს ორი; გარდისუბანს ძრახს ერთი; დიდმაშენს ახნაურშვილს უმის გარდ ძრახს ერთი; ჩინჩხურს ცხვარი ორი; ბოსლების ძრახს ორი; ოდუზსა და ნახიბრს ძრახს ერთი; ქობეგანს ძრახს ერთი; ქორაქეს, ქუდლა-დმანის, ანჯუკეს ძრახს ერთი; მიჯას და ყაღრეულს ქუდლამ ძრახს ერთი; მანკურტს ძრახს ორი; თათოხაშვილების ძრახს ერთი; ოროზმანს ძრახს ერთი; ყორმანის ძრახს სამი; იქიც მოურავს ჯანიასაშვილს ძრახს ერთი, მუკაფის ყოხაშვილების ძრახს ერთი; შარანაშვილების ძრახს ერთი; ხიდს ძრახს ერთი; გაცეხილს სიყდარს ძრახს ერთი; ჯანბ(ა)ხჩის ცხვარი ორი. დადიყულიჯანის ძრახს ერთი; წიაულ ეკლესიანს ძრახს ორი; მაორჩეტს ძრახს ორი; ადმაბეყულს ძრახს ერთი; წუნიის ძრახს ერთი; ფარჩუხლუს ცხვარი ორი; იანგიხს ძრახს ერთი; ფარჯუს ძრახს ერთი; მაჯის, ზეში მაჯის, ძრახს ერთი; ტამალს ძრახს ერთი ჯარეშაშვილთ; შელაყარს ძრახს ერთი; კატაყეთს ცხვარი ერთი; ნრიას სოფელს ცხვარი ორი; გულ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დიგალანს ძროხა ერთი. ჯამი: ძროხა: 3 თ, ცხვარი: ი ბ: იქნ ძროხას: 3 ი ბ: | მონა ღთისა სარდალი ლუარსაბ |.

175. სია ვახუშტი ორბელიანის მოძრავი ქონებისა, 148×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით, ხოლო აქა-იქ ნუსხა მხედრული ხელიც ურევია, რომელიც ჩამოგვას მეფე გიორგი XI-ს ხელს. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ, და იქ, სადაც აზრი თავდება, ორ წერტილის შემდეგ შეფული ხაზია |. სია დაყოფილია პარაგრაფებათ. ყოველ პარაგრაფს წინ უზის ასო „ქ“ და ბოლოს მორგვალო ბეჭედი, რომელზედაც აწერია: „მონა ღთისა მდივანბეგი გიორგი“. ბეჭედს ჩვენ არც ერთს პარაგრაფს არ ვუსვამთ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წინა ნუსხის მიხედვით, ეს სიაც ეჰკუთვნის გარეშე 1707 წელს არის შედგენილი სპარსეთში, ყანდაარს, სადაც ვახუშტი მიიცვალა. ეს სია ძლიერ საყურადღებოა: ამისგან ეტყობილობთ, თუ რა ჰქონდა თან ქართველ დიდებულს მეთვრამეტე საუკუნის დამდეგს უცხო ქვეყანაში წა ღებული, ანიქ შეძენილი. ზოგიერთ ნივთების შესახებ სწერია, აქ (ესე იგი სპარსეთში) შეიძინაო.

1707. ქ. მაყბარა ზანდ კაიანა შვილს თავდად რაც რამეური ქონდა ბატონის ვახუშტისა ოჩერი საქონელი. ხადდათ თორა აქოფრა თუმანი ოთხმოცდა-ათა, ბატონმა შემოაწერა თუმანი ოცდა-ათი, იქნა ამ თორას ჯამი: თუმანი ას ოცი,

ქ. კრმალი ერთი.

ქ. კლშის ირიღი ოქროსა ფარეულ ქერი-ყდა ერთი, ქუდა ერთი, სადება ორი, ბუნაკი ერთი, ბაფთა დიდი ორი, კაჟი ერთი, სირთხეი ერთი, წინა ბაკთა კეტსი, ეს ას ნასიყდი არის.

ქ. მდივანბეგის ერისტავ გამოტანებული ხანჯალი ფარეულ-ქერისა კეტრათა და ქერქეშათა, სამი თვალი უზას, დიდი ერთი, ზურმუხტი ორი.

ქ. თეიმურაზ კბილის ბატარა ხანჯალი, ბიჩაში ოქროთ არის მოწყვადილი, ერთი.

ქ. ყმაწვილებისათვის ხანჯალი ოქროსა ორი, ტარი თევზის კბილისა, დანა ოქროთ მოჭედილი ერთი, მაქური მოჭედილი ოქროთა ერთი, კიდევ მოჭედილი დანა ერთი.

ქ. ბატონის ნაბოძები ქვის ყალიონი, ოქროთ მოჭედილი, ქანარა ერთი თავის ოქროს ბადგირითა.

ქ. საცერე ოქროსი ერთი, ბავათა არის ცამეტი.

ქ. ხანჯლის ტარი ეშმისა ერთი.

ქ. კულა ერთი, პირი ოქროთ მოჭედილი აქვს.

ქ. ქართლიდამ ჩამოყოლილი ყალიონი ვერცხლისა ერთი, ნალობაქით და თავის ბადგირითა.

ქ. ქანარა ყალიონი ვერცხლისა ერთი, ვერცხლის ბადგირითა და ზარფუშითა.

ქ. ქართლიდამ ჩამოყოლილი დეზები წყვილი ერთი.

ქ. დიდი თასი ერთი.

ქ. პატარა ფიალა ერთი.

ქ. აზარფეშა ერთი.

ქ. ყმაწვილებისათვის ლეკური ვერცხლით მოჭედილი ორი, ქამარი ვერცხლისა ორი.

ქ. ნაჯახი ვერცხლით მოჭედილი ორი.

ქ. ყადარა ვერცხლით მოჭედილი ერთი.

ქ. ქართლიდამ ჩამოყოლილი უნაგირი ვერცხლისა ორი.

ქ. რახტი ვერცხლისა ორი, თავის ვერცხლის ბილნითა.

ქ. ყუთაზი ვერცხლისა ერთი, ბეშტი ძუისა ერთი.

ქ. ყალანდარი რახტი ერთი.

ქ. სირმის ნაკერი ორთუკი ერთი.

ქ. კიდევ ორთუკი ორი, ერთი ალაბისა და ერთი ნაკერი.

ქ. კიდევ ორთუკი ალაბისა ერთი.

ქ. ზილფუში საისა ერთი და ლანდრისა ორი.

ქ. სკიპტრა სანდლისა ერთი, მათრახი სადავისა ერთი.

ქ. იეზდის ფარჩა ალისფერი, ატლას ბავთი ერთი, კიდევ იეზდის ფარჩა ყირმიზი ა.

ქ. თეთრი დარის ბავთი ერთი.

ქ. შალი, თირმა ნარინჯი, ერთი.

ქ. შალი თირმა თეთრი ერთი.

ქ. შალი თირმა კორცის ფერი ორი.

ქ. შალი მუშტა ფისტაი ერთი.

ქ. შალი ხასყირმიზი ქურა ერთი.

ქ. ნიმშალი ქურა ხუთი.

ქ. საკაბე შალი ნარინჯი ერთი.

ქ. ბავათი ნარმა ზარიანი ფერადი ექვსი.

ქ. კიდევ ზარიანი ბავთი ერთი.

ქ. ხოშაბის ჩითი თოფი ორი.

ქ. საბნის პირი ხოშაბისა ორი.

ქ. სუსი ტანი ერთი.

ქ. თაჯ-თვაუჩი ერთი.

ქ. ქუდი საისა ორი.

ქ. წმინდა სადა ბავათი თოფი ოცდა ორი.

ქ. ნარმა თოფი ოთხი.

ქ. ალაჯა ინდაური ერთი.

ქ. მაშათის ალაჯა ორი.

ქ. სინჯაფი თოფი ხუთი.

ქ. სევათანგა თოფი თორმეტი.

ქ. ხავედის ნაჭერი ადლი სამი.

ქ. სუზანი ზარიანი ერთი.

ქ. სუზანი ჩიგინი ერთი.

ქ. კაბა ატლას-ზარბაბისა შავი გილანურის ღილითა ერთი.

ქ. კაბა ატლას-ზარბაბისა გილანურის ღილითა იის ფერი ერთი.

ქ. კაბა ყვითელი ჩიგინისა ერთი, ზედ ასხია ოქროს ღილი მარცვალი ოცდა ექვსი.

ქ. კიდევ შავი ჩიგინის კაბა ერთი, ოქროს ღილი ასხია, ხიარა თხუთმეტი.

ქ. კაბა ჩიგინისა ჩინი ერთი, ღილი ასხია ოქროსი ოცდა ხუთი.

ქ. საის ჩოხა იისფერი ერთი, ჩაფარასტი ასხია წყვილი თხუთმეტი.

ქ. ყვითელი დიდი ზარბაბის სარტყელი ერთი.

ქ. ყირმიზის ზარბაბის სარტყელი ერთი.

ქ. დოლბანდი ფათანისა დიდი, ნარინჯისა ერთი.

ქ. დოლბანდი ფათანისა დიდი ყირმიზი ერთი.

ქ. დოლბანდი ისპანისა, ლაჟვარდის ფერი, ორი,

ქ. თავიანთ ოთახის ზირფუშითა.

ქ. კურტაკი ყვითლის დიბისა ერთი.

ქ. ხარის ქურთუკი სიასამურის ბეწვითა ერთი.

ქ. ქათიბი ნაქსოვისა ნარინჯი, სიასამურის ბეწვითა ერთი.

ქ. ქათიბი სისა აშიანი, იისფერი, ყალამის ბეწვითა და გიდა-ნურის დილითა ერთი.

ქ. ჩახჩური სისა ყირმიზი ერთი.

ქ. ძველი ჩახჩური წყვილი ოთხი.

ქ. თეთრი ნარმის ჩიგინზე ნაკერი სარტყელი ერთი.

ქ. ქარვის კრიალოსანი მარცვალი ორმოცდა სამი.

ქ. აბანოს სუზანია ორი.

ქ. ახალი ყადიფა წყვილი ერთი.

ქ. ძველი ფუთა ორი.

ქ. ნაჭერი ყალამა ერთი.

ქ. ჩიგინის ჩექმა წყვილი ორი.

ქ. მასრა წყვილი ერთი.

ქ. ძველი თაჯფუჩი ერთი.

ქ. პირისახოცი ერთი.

ქ. სავარცხელი ერთი.

ქ. თუშური ქუდი ერთი.

ქ. ნარმის ჯორაბი წყვილი ორი.

ქ. კოვზი ჩალისა ორი.

ქ. პატარა ხონჩა ორი.

ქ. ხათაბანდის ნარდი ერთი.

ქ. ინდაურის ნიგვზის კაკალი ორი

ქ. განჯაფა ერთი.

ქ. ყინვარე შაქარი ორი.

ქ. ჩითის ფარდა ორი.

ქ. მანდილამ გამოყოლილი პატარა ვერცხლის ბარძიმი ერთი.
ქ. ჯაჭვი ერთი.
ქ. ზუჩი ერთი, ბუღუჯ ქუდი თეთრი ერთი.
ქ. ჰელნავი წყვილი ერთი.
ქ. ჯაჭვის პაჭიჭი ერთი.
ქ. ფარი ოქროდ მოჭედილი, ფოლაქი აქვს ექვსი.
ქ. კიდევ ფარი ქუფთიქრის იარაღით ერთი.
ქ. შუბი ერთი.
ქ. მშვილდი ერთი.
ქ. ინდაური ყადარის ქუფთაიქრის კუ-ტარი ერთი.
ქ. სასწორი ერთი.
ქ. ყამნი ერთი.
ქ. ხატი ორი, ხატსა ორი ფლური ზურგზედ აკრავს.
ქ. ორხოვა წყვილი ერთი.
ქ. თაქნაბადი წყვილი ერთი.
ქ. კიდევ ორხოვა წყვილი ერთი.
ქ. ქეჩა ოთხი.
ქ. დორის საპირე ორი.
ქ. ქირმანის ხალიჩა ერთი.
ქ. ვერცხლით მოჭედილი თოფი ერთი თავის იარაღითა.
ქ. მათრაშა თალათინისა წყვილი ერთი.
ქ. საბანი ყუთნისა ორი.
ქ. ზეწარი მსხლისა ერთი.
ქ. ბალიში ერთი.
ქ. ყურის ბალიში ერთი.
ქ. ქუდი ერთი.
ქ. მაშია ერთი.
ქ. არხალუხი ერთი.
ქ. ხალი ჩაფუჩი ერთი წყვილი.
ქ. შირაქი ორი.
ქ. ბანბის ფარდაგი ერთი.
ქ. ორხოვის მათრაშა ერთი.
ქ. ფისოსი ერთი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. ტაშტი ალთაოვა ერთი.
ქ. ყავადანი ერთი.
ქ. ყავადნის ნალბაქი ერთი.
ქ. ჩაიდანი ერთი.
ქ. ფეიდანი ერთი.
ქ. ბოშკაბი ოთხი.
ქ. ჯამი ოთხი.
ქ. ქაფქირი ერთი.
ქ. სურა ერთი.
ქ. ცალი მაფრაშა ერთი.
ქ. პატარა ქვაბი ერთი.
ქ. კარავი ერთი.
ქ. კარავი-საყდარი ერთი.
ქ. ფანარი ორი.
ქ. თულუფნი თითბრისა ორი.
ქ. დიდი სუფრა წყვილი ერთი.
ქ. პატარა სუფრა ერთი.
ქ. ცხენის სათლი ერთი.
ქ. თასი ერთი თავლისა.
ქ. ნალბანდის იარაღი გასაკვერი და ფეხის მოსათლელი.
ქ. ბოხჩა ჩითისა ხუთი.
ქ. შალვარი და საწვიმარი ორი
ქ. ნარმის ბოხჩა ხუთი.
ქ. ჯამ-თასი ერთი.
ქ. ბატონმა გარდაბურა მძიმე დიბა ყვითელი.
ქ. სეხნია ციციშვილმა იეზდის ჩიგინი იასამინი.
ქ. მდივანმა გიორგიმ იეზდის ჩიგინი იისფერი ა.
ქ. ბეჟან რატისშვილმა ყირმიზი დარისბაფი ა.
ქ. გამდელმა ჯანფიტამა ინდური კუთნი ა.
ქ. აქლემი-ლოში ათი.
ქ. ჯორი ერთი.
ქ. ცხენი თოხარიკი რახსი(?) ერთი.

მონა ღთი-
სა მღივანი
გიორგი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

176. წიგნი მდივანბეგ ერასტისა თავის შვილების ელიზბარ და ვახტანგისადმი მიცემული, 33,5×19,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორი ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წიგნი უნდა იყოს დაწერილი ვახუშტი ორბელიანის გარდაცვალების პირველ ან მეორე წელს, ესე იგი 1707—1708 წლებში.

1707—1708. ქ. მე მამა თქუენი, მდაბალსა ერასტი, მოგკსენებ ჩემსა დამტკრებულსა შვილებსა, კდისარ და ვახტანგ, ესე რამე ჩემი ძმა ვახუშტი რამ შეფუე გაორგასთან წავედი, თქუენ ერთი ოთხის წლის იყვით, ერთი სამის წლის ამოუნახორთ. თქუენგე იცით, დედა თქუენს რაგორ დაუზდახორთ. ახლა ჩემის ცოდვით ჩემი ძმა აქ მოკუდა, ბატონს ჩემთან. თუ რამ შეფუე გაორგის წუალობა ეშოგნა, სულ აქ მოგვედა, ზოგი ამის სულისთუს დავსრჯე, ზოგი თქუენ მოგახმარე, ზოგი თქუენს დას გაგატანე; მეც დავსრჯე. რადგან მე მამა ვიყუე, თქუენ შვილები ჩემი, თქუენთუს შანდობა, თქუენი ჩემი იყო, ამისთვის რა გინდა-რა დავსრჯე. რადგან სოფელშა ასე შემოკდინ, შენც მამა შენისთვით ბატონ შენს გუქეც. როგორც შანდობა, ეს არ მახდა. რადგან ჭირნახული მამა და დედა ვიყუთო, ჩვენც, რაც ჩვენი ნასოდა იყო სატრედთ გარდა, თქუენ მოგეცით ორთუე ცოლშა და ქმარმა. ღ-თ ხომ იცის, რაც კეთილია, უფროს ერთი სულ დედის შენის ჩითვით, ზოგი ამის კედლისქმრისაგან კეთილია, არცა რა თქუენის სახლის ურუთი, მეგიც თქუენს შეტი არგენ ჩემიწერთი, არც ბიძა თქუენებს კედი აქუს ამ ჩემს ნასოდში. ეს ჩემი ნასოდობა ახალშენი როცა მითდია, არც გირათთ მაქუს, უკან დადგეთს თათრისშეთის შემდგი, ქალაქის სასახლე, მამის ჩემის სასახლეს უკან, დედის ითვნადმ მოკიდებული, ამაე მამის ჩემის დუკახანმადის, სამძღვარი და ძველი კედელი შორს ეტეობა, ესეები უკანა თქუენ ორის ძმისთუს მოკეთებემთ მეც და დედ თქუენსც. შანამდის ცოცხალი დედ თქუენი იყოს, მორჩილებით უნდა მსახურით. თქუენგე იცით, როგორ დაუზდასრთ, ან რაც ჩემს ანდერძში სწერია, ეს არ შოუშლით; თუ მოუშლით, ქრისტეს სამართლში ბესუსი გომეცით.

რახან ეგ დედა თქუენიც ჩემსავით მიიცვალოს, შვილებმა დამარხეთ. ეს ჩემი ნასყიდი თქუენ გქონდესთ. სხვა სწორეთ მოიკმარეთ. ეგე-ბა ჩემა ძმებმა რამე თვითანვე იციან, რა ძმა ვყოფილვარ, ან თითოს თითოსთვის რა მიმიცემია. ვინც ეს ჩემი მიცემული წიგნი მოშა-ლოს, იგიმცა მოიშლების ყოვლის კეთილისაგან, მასამცა რისხავს მამა, ძე და სული წმიდა და ჩვენთა ცოდვათა მზღველი იყოს, და მეორედ მოსვლას მოგვცენ პასუხი □ □*). მე დედა შენს ანახა-ნუმს ეს წიგნი მომიცია მამა შენ(ი)ს(თვის) **).

პირველი გვერდის აშიაზე სხვა ხელით:

ქ: მე მ ა რ ი ა მ ამისი მოწამე (ვარ), რომ გვერც გვჭდომი-ვარ, რომ ჩემა დედ-მამათ ეს ასე გაარიგეს. მ ა რ ი ა მ (ჩართულათ).

177. წერილი მდივანბეგის გიორგისა საბა და ერასტი ორბელია-ნებისადმი მათის ძმის ვახუშტის გარდაცვალების გამო, 30,5 ×16,8 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხე-ლით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წინა წერილებში მოხსენე-ბულის საბუთების გამო წიგნი უნდა ეკუთვნოდეს 1707 წელს.

საბა და დივანბეგო ერასტი!

1707. ქ. ამისთანა მოულოდნელისა და მღთის რისხვის შემსწრებ, რამდენის უანგარიშოსა ავის დღის მნახავი, მაგრა, ღმერ-თმან იცის, ამისთანას არცეთის შემსწრორე, ჩემის მოწყალისა და მო-ბრალულისა, ვინ იცის, თუ რის სასახელოს ჩემდა უღირსად პატივ-სათვარველ მომნიჭებელის, მისის პატიოსნის თავის წახდენის მნახავი, გაიმე! თქვენთან პირ-შავი, ამის გაჭირვების დღის მოუხმარებელი, მდივანი გ ი ო რ გ ი მოგახსენებ, ჩვენო მოწყალენო და მრავლის კე-

*) პირველ ბეჭედს სპარსული წარწერა აქვს, ხოლო მეორეზე გა-მოხატულია გამარჯვების ღმერთი ბავშვის მსგავსად და აწერია: NYKE.

**) ეს უკანასკნელი ფრაზა დაწერილია არა ტექსტის ხელით, არა-მედ ანახანუმის ხელით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თაღის შეთვისებით ბატონო, ბატონო *), შრომაში სამსახურის ნატრა მოგვბეზრებიაო! ახა ვაი და ვაგლახი ჩემს თავის ნუსხა, რომე ჩემის კელმწიფის შვილის ალაგს სიხვაის ბატონის ვახუშტი ნასწავლი მოგინახე! ხელიც ეს შრომად რაგად გრძელი თავი მოგდომად და შე ამის წასწერეს და თქვენი გამწარება არ მომეწახა! დმერთმის იცის, დღეს ამტროლი ბატონიშვილი მომკდომად, ან დღე იყო ჩემთვის, მაგრა ბრძანებისა მდიასხა რა გაეწყობა! ამასთანა ცილრე წაცი თქვენი საკადრისი არ იყო, მაგრა ჯერ მცთვებელი და მცხელებელი და შერმე, დმერთმან იცის, რაც ჩემის კელდგმე გამოვედოდა, ამის სამსახურის ვერ მოგიწი, რაც სქონული ქონდა, ყველ და ამიწერეა. სწსხია ცაცი შვილი ბძანდებოდა და ეს ზადე კეკონსშვილი და ამ ზალისთვის თავდასდ დამიწერეა და ნუსხის ნახვი, ჩემის ბეშქდიო არის. ღ-თ იცის, რაც შეშეძლო, მოვდად სამსახურა არ დამიკლეა, თუორა მოქდაქენს მიეცემი და ზადს თავილად ვწერა, თამსწუქმი მოცოვო; ამიტომ ვქენთო, რომ ქაცრა თუთრი მანდ არ გაეგდოდა. ახლა მანდ სერგებელით მოგრომენ. მე რაც სქონია ცაციშვილმს და ზალ მაჩუენა, ან დამიწერეა და დმიბეშქდვს სა, და მაინცდამაინც. ვიდ ვიეც, ანდერძს არ დაგხდომიგარ, სხვინს არ ვიცი რა. ბატონს ასე ეწუანა, რომე თავისი ბაგრატ დღეს მოგდომდეს. რომ მოგხსენეო, არ დაეგჯერა: ჩემი ვახუშტი ახლა ვნახო, ეს რა დეკმრთაო, ეგრე გაცხენდებსი და ცხელებით მეუნებოდეო. შერმე მოაკხენე: სიუარელი რომ გაცს არ ეშეტებიდს შეყო, მისს არას დიჯერებს შეყო. მერმე წაიშინა თავსა და შრაფალი იცა. ღ-თ იცის, არც შეიზიდ, არც ქსიდ ეს არ უქსია, რაც ბატონმს ვახუშტიზე ქნა. შენდად ეტარა, გარდაუარა, ოდა ეთი თუშანი შემოაწეწეო; ოთრმეცეს დღეს კარში არ გაშოსულა, დაიდ დატარა და გაშოასტუმრა სპატიუარად. ახლა, ჩემო მოწყალეუია, თქუენთან ზარ-მაც ვარ, რომე ამისთანა სქმე მოხდა, ან რას ვიროთ გახალიო ზარი თქუენი! წანაძღარი გამოატანეს, და ერთი რამ ასეთი ალაგი შუთუნეო, რომე ერთი დუქანს ზური გქნებოდეს.

*) თითოეულის ამ ორის სიტყვის შემდეგ დედანში ცარიელი ადგილია დატოვებული თითო სიტყვისათვის.

178. სამძიმრის წიგნი მიწერილი მეფის შაჰნავაზის მიერ ყაზდაარიდგან საბა-სულხან ორბელიანისადმი სამას ძმის ვახუშტის გარდაცვალების გამო, 75×29,2 სანტ., დაწერილია ქალღმერთ მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წიგნი უნდა იყოს დაწერილი 1707 წელს, რადგანაც ერთის მხრით ვახუშტი ცოცხლათ იხსენიება ზემო მოყვანილს ნასყიდობის წიგნში 1706 წლისა (იხილე ზემოთ გვერდი 210—215), ხოლო 1707 წელს დაწერილია სია მისი საღვთოდ გამოსაღებისა (იხილე ზემოთ გვ. 209). სჩანს, ვახუშტი 1707 წელს გარდაცვლილა.

1707. ქ: ოდეს სიტყურა სიფფლისანა და უჴებლიად ქნეგანა ვითარებათა წეულთა და შეწამსნილთა ჯამთანი გაერანს გეითალთა ძმათა ჩემთა მხიდებად, ვითარცა ატეუს მოცაჭველ: „მაშან მოაგებ ღონეს იგი შეგველი ჩემი ანკუდოზი, მაჭირდა სწერტელი, რათა მქნინდეს და არა დრო შეცა შე ჯამთაი კიშენ“. ვიდრე მე მოსწეგრასა ამის ჩემდამო რასხვის მ[ა]დთის სენად, არამედ სვინდისი ჩემი მეასსი შინა თვისიერ გრძნობისაკან კიდე მამხილებდა, ვითარცა ატეყეს: „ოხნიცა თავსი ჩემისანი აღმიფოდებდეს“. უწეის უფლემან ჩემან, არა ვსიტეი, ვეგონებდი აღსრულსა ამას და არა დაშთომად იყო სასაბა ჩემი ჩემთანი ცხოვრებისა, ესე რა ვარეთ იქნებოდა, მაშინ მოაწეია ვითარცა ჩემდა სიშინელი ძმათა ჩემთა ზედა გერძოთ ოხრისა, ვითარცა წეფლთა მდელვარეთა და ქუხილთა ჭეიანისათა და დგრიალ ხეთქებისათა და მთაყრთა იგი მოუთმენელი კიანი საყვარელნი, რომელი ჴანსი შინა მეის შეკრების ტეტვრისა ქვეყანისანა ვიდრე კორც ჩუანდეც; მოაწეია კიმ ზარისა, მომაკუდა კეთილი უოფლობიმ მქნელი, ჩემი დამტირებელი, დამმრიგეველად კიმოსდგილნელი, დიმომეხვეწა ხე იგი კეთილი, ნერეად დიორძინებული, წარშეკეკეენ ვაზი ტეყეან-ოქროანი, სიტკბოების და ვითარი სიტკბოების ჩემი? ოფლისა გოდეულისა ტკბილი, ოქრო ბრძნელის შინა გაძოქანდაკებული, მშვიდი და მდაბალი, ყოველის ქეელის საქმისა მოქმედი, ხატრონია მოსურნე, კიცია მოეყარე, ჯარია და დირბაისელთა კანმაგუ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დოფსებელი, დიხინთა და მეკლისთა ჩემთა განმანთლებელი, ეოფლის ხფაშიდისა ჩემისა დამარხველი, ბრძანებისა ჩემისა მორჩილი, ეოფელთა ბრძოლთა და მტერთა მომსრველი, ვაჰმე! და კვალად ვიტყვი: ვაჰმე! ნათესავთა თქვენთა და სახლეულთა უმეტესად ქებათა წარმოსაბადი და ადორძინებული ვახუშტი, ძმაც, შვილიც ჩემად ქმნილი. მოგიწერ მე მეფე შანვაზს, ძმებო, ბატონო სპასპეტო და მდივანბეგო, ბატონო ერასტი! მოგახსენებ ძმათა თქვენთა ქარტასა უსწორესს მწუხარებითა თქვენითა. ვითარ მოგითხრას განმან ჩემმან? ანუ რომლისა ბირთით ვიხილო ბერი თქვენი? თვალის სინათლე თქვენი და დიდო ზურგად ამქვეყნიერო ჩემო, სასუფეველი და საქადიდო ძმა თქვენი, წინაშე ჩემსა წარმოგზავნილი, ვხსნ(ა)თა და შემოგვერდებული, და ჴწ სულდგმითა კეთილითა და ფერებითა შეგრული წარმოვიდეხარ, ვაჰმე! რა ეყო მე ცოდვილსა, მომიკლა სვიფოთი, დოთი და გეშაბი, შეწიგა დელგა გეგმეული და მომისაშენებელი მკვლარი, ჩემი ვახუშტი, და დამეკარგნეს მსწრაფლ თვალთა წინა და ვარონინებ განცვიფრებული თვალისა და ვერსად მხვნელი ვარ. ვიდრემდის მცხედარს ზედა მდებარ ეოო, მივიდეროდი ხილვად და ტკბობად ქართულნი მიმეცა, მსურდა, რათა მასცეს ენა გამო(ე)ცა. ვარქვ: „ძმაო ვახუშ(ტ)ა, რად მკშინვარე ხარ მცირეს სნეულობასა ზედა? აგე არა სნეულება არს, აღდეთს დრეთისთა გბურების უფალი ჩემი“. ვიც ნუგეშინ და არა ისმინა; მიეც დიდებს, არა კედ-ეო, მიუგე იგავი ბერეული დახზარესი, ვინ ბეთნიად სნეულ ეოო და ადდგინა უფალმა, და არა გულის-კმა ეო; შეიშოსე დიდებისა სამოსელი და შეგიც ბეკნედი, რათა დიდგინ ბჭეთა და ბჭილტოა ჩემთა და განგო გასაგებელი ჩემი. ამა საკეთილს სანაცდოდ მომიგო სიტყვა, ვითარც მძიფერი ადტუანებული, და ადგილს მახვილი ორ-ბირი და შთამბეთრა გულსა ჩემსა და მცხო ბაგესა ჩემსა სამსალა ნაღველთურთ დღრეული: წარმოსთქვა ანდერძი, რომელი ბერეულ დაემარხნეს: „ჭე მეფეო, მე არა ვისწრაფი დიდებისა შენისათვის, სოფელი ესე წარმავალი არს და მიუნდობელი, ვითარცა ჩრდილი დამისა, მე მსურან უფალი ჩემი, რათა განვიბინო სული მწეკლდაზნი და ვიხილო ძალი და დიდება მისი და დავეგო მარჯუენესა მისსა, და დამიდგინოს, რათა შევხნი მართალნი იხრებენ მისთანა. ესე არს ჴშენება და მოხსენება

ჩემი და ვეხვეწები კელმწიფებისა შენისა, ქენი და ასრულნი ჩემი დაიცვა სიფრთხილისა შენისა და ადამიანურნი, რაოა შენი ერთგული აძაოს თბილად ჩემთა“. და[ა]სრულნა სიტყვა ესე და შეჭრის უტკბობისა ბაგეთა მისთა ადმოკლდა ბრწყინვალე სული აგრ და ადიტკბეს ანგელოზთა და და(ა)დგინეს საფასესა მასსა. ვაჰ! მან ყოველივე აღასრულა, ბერგვალი მეფეთა სჯქმე. ვაჰრა და ვსტერაო შეცთომილნი ბაგეთა ჩვენთაო, სისავსი ვერასი მარგენი ვიქმენით. ღ[მ]ათის ბრძანებას რა გაუწყობის! ჰქმნა და მანდატი ბრძანება მასი უნდა აღსრულდეს. მრფალი თავს ცემით მწუხარება მამახსენებია. დასტურ ძმა თქვენი ეთო, მაგრამ ღ[მ]რთ იტის, ჩემიც შვილსა და ძმისაეთ სიყვარული ეთო. ჩემთვის ეს ღდე იყო, რომ თავი მამკლიმდა, ჩემი თავლის სინათლე ძმანი და შვილნი დღეს დამ[ა]ოდეს. მოყვა და კელის შეწუობა არ დაგვაკლია, მაგრამ ეს ბეკერა ყოველის კეთს თავს კარგუალია. შ[ა]ნ[ა]გ[ა]ზ (ჩართულათ).

179. სამეძრის და სახუქრის წიგნი შაჰნავაზ მეორისა მდივანბეგის ერასტი ორბელიანისადმი, ყანდაარიდგან მოწერილი, 48×25,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეულის სტყვის შემდეგ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წინა წერილებში მოხსენებულის საბუთების გამო წიგნი უნდა ეკუთვნოდეს 1707 წელს.

1707. ქ: თქუენის ამგვარად მარცხისაოვის დიდათ მომძიმარი მეფე შ[ა]ნ[ა]გ[ა]ზ გაჯდრებ, მესტუმრეო, ჩვენ მაგიერად ჩვენსა დიდს ამელს და დიდად ამელად მასჩენელ-მასიხდავსა, ჩვენსა ნაადგილს ჯმს კეთილად სხსენებელს და არადის არ დასვიწყარს, გრძლად რადა მოგხსენოთ, დარბაზს მდივანბეგს, ბატონს გ რ ა ს ტ ი ს, მრფალი მაკათის ბატიშნის თავის მოკითხვა მოგვიხსენებია! მეც მვიცით, რომე ჩემს გ ა ხ უ შ ტ ი ზ ე დ გულ-მტკივნეულად იქნებით, მაგრა დ[ა]რთ იტის, მე უფრო მტკივის გული, მაგრა ბრძანებასა მდთისასა რა გაუწყობით? ვახუშტი ჩვენად დამტრებლად გვეგულვებოდა, რომ რაც ჩვენ მამა-პაპათა და ბებიათა ჯარისუფლად ვსხდო-

მაყარო, ასრე ჩუენი ჴარისუფლობა ამისთჳს უნდა ვარდეგუნდეგუნებანი, მაგრამ შუხანოს სოფელს არ დაუგებდეს და ასრე მოახდინა სჯმე. ან ჩუენი მაგიერი ვარდაუნდა და ან მისი ტრემდი კუდ[ი]რისებოდეო. ვიცით, მწუხრებით აქნებით და მჯობა. შუბის გამოსცვლად ხალათი მოხდებია, კაბა დაბანია, თოფი ხუანარიანი, ერთი ქამარ-ბანდი სარტყელი ზარბაზანის, ყორმახი, ერთი დოდხანდი თამახარი, ნადრა მწყანე. ერთი თუ ჩუენი თვე გიანდა, ეს ჩაიცით. რა ჴქნით, თქუენ ბეჱიეის და ჩუენოვანსც მწუედ სტეგარით მის ამეგარად სქმე. დ-თის სუდარა სომხთარი მოგცეს; დმერთს მადლი მიეცით, სხუა არ კუდრებაის რა. ხალათი ჩუენის მერაქეთს მანუჩარის ძმისწულის დავითაის კელით გეახლებია. შ ჳ ნ ე ვ ზ (ჩართულია).

180. მეფე გიორგი XI-ს წერილი საბა-სულხან ორბელიანისადმი, 32,5×17,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წერილი, როგორც წინა საბუთებიდან სჩანს, 1707 წელს უნდა ეკუთვნოდეს.

1707. ქ. ჩემო სხანსაკად სანტრელად ძმაო, პატონო სულხან! მრავალი მოგითხუა მომახსენებია. მერმე, თუ ჩემს ამბაჲს იგითხუაო, მდითად უკუარგალად ვარ. შენთან რომე ჴმად-ბეგს წეგნი მოუწერა, ამისი ქართული ეს მომიხსენებია: თუ გეჯობოდ და ან გამჯობებინებათ, თქუენ იცით და ქენით. ახლა უკუანა და იქურა ამბაჲი ახლა მე ადარა ვიცი რა, თქუენ უკეთ იცით, რომელიც მოგეხსენოს, ის ქენით.

ქ. რაც გუროხეულის ვახუშტი ეთისთჳის წეგნები მოგეწერა, ეგენი შეგიტეგე. დმერომენ კი იცის, ვახუშტის საკუდარი ასრე მომძიმს, რომე ამტოდი შენი დამარხებოდეს: შენდაგდე მოხსნდა და ძნადაც, მაგრა რა ეკნა, ბძანება შეთისს რა გაეწუობის? ბ ე ნ უ ნ ა ს სუეროსით რომ მოგეწერათ, ახლა მე რომ კიდეც ერთი წეგნი დავსწერო და გამოგეზავნო, რას ეჭუთ ამისთანა წეგნსა? რაც ქართული მქონდა, ეგენი მდაგზავეგის ე რ ე ს ტ ე ი ს თ ჳ ს

მომაწერია და რაღორც მომეწერას, ისრე ქნიათ. ვისც ის წაენა ჰქვს, თუ ცუდი უნდა, რას მდებს, და თუ სახლი-კაცობა უნდა, და ამათ რას მდებს, რას კამოადგება? მეც რომ ვრ ვიყო, ისრე კარაკეშეულია, ვ ა ნ ა ს საუღრასო სულ ქვეყანაზე იცის. რაღორც კარაგაბეულს, ისრე უნდა იქნეს და არც მოშენება უსაცილოდ, ნუროვის ამის ფიქრი ნუ ქნია. ბატონო ს უ ლ ა ნ, რადს მდებთ, რატომ საჯარად და საბატონოდ არ იტყვით, რაღორც კარაკეშეულია? ისრე უნდა იქნას, თავრეშ დაეკონიათ, ერთი წენა მოგეცა, ამ ერთის წაენით რას კაკეთებთ? ძალიან ლაბარაკეთ და რაღორა ქნან, ის მაცოდენეთ. თუ ჩემზედ მოაკლებენ, და მე ვიცი, რაღორც უნდა იქნას. რც ე რ ს ე ი ს თ ა ნ შემაწერას, ისრე ჭქნეთ. ამეურეს რომე უშვიდო კაცი მოკუდეს, ის მიშლია ბატონის ხრას. ქორდეშა თუ უშვიდო კაცი მოკუდების და მალ კერა მოხდა, კეგე ამაო იქნას და მაეცეს ამ სახლის კაცსა, თავრეშ თუ დრო დაეკონდა და ეს სახლის-კაცობა კეთან კაიყრა, ბატონის მზეშა, ბატონის ხრას უშვილის კაცის მამული, თავრეშ რას ქვთან ამის-თანა ქრთუდი? რას ხნის კარაკეშეული სქმე ხრას, ვინ იცის! ვინ მოშდის ამ სქმესა? ამიტომ შეიქნა ჩემზედ ბატონი დ უ ხ რ ს ჭ ე-შვიდმეთი, რომე ის ამეკონდ კარაკეშ. სულ ქორთუდი ისრე კარაკეშ. კინ(ა) ახდინდეშა სქმე ხრის? ძალეი წენია. რას ეშორთდებოდეს? უთროსი კაცი იყო და თავის წილს აითხეშდა. შერმე ეველაფის მისცა.

ქ. დექსიანი კამოგეგზავნა და ნეტარც ამას მოსწერებოდა, ვისთვისაც კამოგეგზავნა! მე ის მაშენებოდა, შენს მსგავსი, ისრეც მა-ვრა და კაკეწერეც, რომე თითონეს წაკრხეშ მაგაკარგრა და კედეც ვისწვდე. ღმერთ ის კამაშობინა ამისის კათხვაში. ბევრი შენდობა მოთქვამს და კიდეც ეცტეკი შენდობისა. დიდ კერკი წაენა და კრეკ-დიც კაგეწერეც. ახლა ამ წაენაში ზოკი რამ ქართული სიტყვა ხრას, ვერ შეიტეცავთ. თუ ამის კარეკეშეთ კაის კედად დამოწერინეთ და კამოგზავნა, კარკი იქნება. ეს ნუსხა ხრას, შენთვის კიდეც ეძძ-ნება, ამიტომ კარდმოვწერინე. დიდ დაკამდდეს. ან რას ვარეთ დაეკდა სქმე? ამისთანა სქმე იქნა, შეკრა ბძნება შ-თისის რა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გაყწყობაბ! ჩემო ძმაც სახავა, ჯახ უშტაბ დამკარგა ნუ მოძაძულებ. კოორგი (ჩართულათ).

პირველი გვერდის აშიაზე:

ქ: ჩემგაეერ ნაკოლოზს, ყაფლანს, ზურაბს, ტეტიბ მრავალი მოკითხვა უამბეთ.

181. ნასყიდობის წიგნი ერასტი მღვანებელისა 44×27 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი და ზოგჯერაც თითო წერტილი. თავი და ბოლოს წყვეტა გამოუშვით.

1709, მაისის 10. ...ესე ამაერად უგუნასამდე ჭამთა და ხანთა გასოვგებელი, მტკიცე და უცვალებელი, მოულეგარი-მოუსრწყებელი ნასყიდობის საფიცარი, წიგნი და ბარი ჩაგიწერეთ და მოგართვით ჩვენ, სახიანოშვილებმან ფარემუზ, ოთარმ, ბაბამ, მომაყალთა ჩვენთა თქვენ, ორბელიშვილს, ბატონს შდგომნეგს ერასტის, ძესა თქვენსა ბატონს ყაფლანს, ზურაბს, დიმიტრის, ძმასწულთა თქვენთა ელიზბარს, გახტანგს, ორბელს, დავითს, გიორგის და სულხანს მას ჟამსა, ოდეს დაგვიწერა და მოგვიდეთ ბერთაქარს ჩვენი წილი რაც არის მაწყაწყეთაა, სასროფლოთა, ორმოთა, ჩემ სასახლის გარდასავლ, ნასუადთა, უსუადთა, ტეთა, ველთა, მანდარეთა, სთაბახთა, უთაბახთა, ჭალთა, წყალთა, წისქვილთა, წყალის-ბარეთა საქებრეთა, უთბრეთა; იქით ჯუჯუტურასშვილის სახლ-კარი, მარანი, ეზო, სიცხვარე, ბოსელი, კალო, სამქლო და მასი გარემო, სამრთოდაინის სამძღვრეთ. ამის გარდა ჯვ შანაშე ჩემი წილის სახნავთა, უსნავთა, ტყეთა, ველთაც, სავენახეთა. ამის გარდა შქვა სახლ-კარი, მარანი, ეზო, ბოსელი, მასის სამრთლაინის გარემო და სამძღვრეთ მოგეცადეთ და ვეღარეთ თქმა ჩრდილი, რომელთაც ჩვენი გული შეჯერდებოდა. არავინ არის მცილე და მოდავე, თუ ვინმეს გამოჩნდეს ვინმე, მასუხის გაცემენი ჩვენ ვიყვნეთ. ეჭონდეს და გაბედნიეროს ღმერთმა, რა რაგვადც სხვის ადგილს მოინასდეს მარათებდეს, გერეთ თქვენ კედი გუწეთდეს, რასა გინდა საქმარად. არა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ან ამისა მოწამენი და გამრიგენი შენშაშვილი გოდერძა, უაითმაზა-შვილი გოორგი, ქანანაშვილები ტერ-ერემია +, ერთობით ქანანა-შვილები. დაიწერა საგუდი ესე კელთით ჰელშწოფის ჯარას მდივან-შწიგნობრეს თუშანაშვილის ცაცალითა... ქრსს ტჟს, მაისს ი. + + +.

182. სიგელი ვახტანგ VI-სა, 27×14 სანტ., დაწერილია ქა-ღალდზე ნუსხა მხედრულით ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წრტილი.

1709, თებერვალს 22. ქ. ესე წიგნი და ბერი გაბოძეთ ჩუენ, სჯულისა ერთგულობის გამგებელმან, ბატონიშვილმან, ბატრონმან ვა-ხტანგ და ჩემნ ძმან ბაქარ თქუენ, ჯავახიშვილს თქ-რუშუს და რაანს, ასე რომე თქუენ ხოვლეს ბეგა-შვილს, ვინცა მოგუედეთ და ეს ბერობა გუთხოვე, რომე ამისა შუშობა სჯულისათუს არ დაგუდვითო. ჩუენც ეს მართალი და ჭეშმარიტი ბერობა მოგვიცემია, რომე არას დროს ჩუენგან არც ეს ბერობა მოგეშალოთ და არც სჯულისათუს ემების ამისი შუშობა არც დავდვით და არც ვემუშაო. ჩუენს ნასელს ჩუენას ემითა, თუ ჩუე-ნას თუსით ვემუშაებით. ქრსს ტჟს, თებერვალს კბ □. ბეჭედზე აწე-რია: რტოდ ვარ დვითის, მგელ-ლომად ვით ის ვახტანგ ვამტკიცებ მე-ფის ძეობით.

183. წყალობის წიგნი ქაიხოსრო ბატონიშვილისა. ამ წიგნისა ჩვენ ორი პირი გვაქვს ხელში. ერთს თავში ასეთი წარწერა აქვს: „წამდვილი ამ წერილის ასლი გეროლდიშია გაგზავნილი ჩვენის წილის ორბელიანის გვარის დასამტკიცებლად და იქივეა დარჩომილი.

1710, იანვრას 27. ქ: ნებითა და შეწევნითა ღ-თისათა ჩუენ, ღ-თივ გვირგვინოსანმა, იესენ, დავითან, ხოლომონან, ბა-გრატიონმა, შეფეთ შეფემან და თით მფლობელმან ქ ა ხ თ ს რ ო შ ესე ჭმით და ხასით გასოვაკებელი, მტკიცე და უცხულებელი წყალობ-

ბაი წიგნი და საბეღლი შეგიწყალე და გაბოძე თქუენ, ორბელ-
შვილს, შალვანიშეს, ბიტონს ერასტის, ძმისწულს შენს
კალისპერს და ვახტანგს და ძმისა შენსა ყუთლანს, ზუ-
რაბს და დიმიტრის მას ყმასა, ოდეს თქუენი უხუცესი ძმა
სულხან-ფოფალი სიბა, კურთხეულს და ამადლებულს სახელობასა
ბიძის და მამის ჩუენსაც დადგ ნამსხუერი და მრავალ გარჯილი იყო
და მათ მასთაის სჯულდებად ჩაჩაკუშვილი გიგის შვილები თვითასა
სოფლებითა და ყმარეებით ებოძა, და ვეკილად ქრიას ხეგზე სოფე-
ლი შამშვილეთი ებოძა, ჩუენც გაგსინჯეთ, და მასი ნამსხუერობა
თქუენ ალარ ჩაგეტარებ, და ეიბოძეთ გიგის ჩახჩახუშვილები
ზურაბ და ოთარა და სამის მთაის შვილებით და შვილის-შვილებით,
და მთაის სამკვიდრო სოფლებითა და ყმარეებით, და ეოფილს მა-
სის სამრთლიანს სამკვიდროთა, ვითარცა სხუა საკლებით გაწუესე-
ბულ არს განსამზღვარსა და ბოძებასა, გერეთის სოფელი შამშვილეთი
მასის მთით და ბარით, სახნავ-ულნაყით, წყლითა და წისქვილებით,
სოფლითა, სათუნე გიდრებით, ტეთა და ველებით, რაც მასი სა-
მრთლიანი სამკვიდროა, ჯერეც სჯულდებად დაგიმტკიცებიეთ; არაო
დეს არ მოგიშალოთ. გაბძანებთ, კარის ჩუენის გემეწ-გეზარნო და
კარის ჩუენის განმგენო, ბრძანება და ნიშანი ჩუენი თქუენც ასე და-
უმტკიცეთ. დაუწერა ბრძანება და ნიშანი ესე იასეარს კ, ქვს ტუნ,
კარის ჩუენის მწიგნობრის თუმანიშვილის ბერთ(ე)ოლომეოსისა. ქაიხოსრო. ესრეთ დამტკიცდეს ვახტანგ (ჩართულები).

განის აშიაზე იმავე ხელით:

ქ. ეს კურთხეულის ბიტონის, ჩემის ძმის, ბრძანება ჩუენც ასე დაგიმტკიცებია. ვახტანგ (ჩართულათ).

184. გარდაწყვეტილების ფარვანა მეფის სვიმონ I-სა, 18×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. წინწებათ ნახმარია სამ-სამი წარტილი. პირველი ექვსი სიტყვა წითელის მელნით არის დაწერილი. ზედ ტექსტზე დასმულია ორი სპარსული ბეჭედი.

1596, მარტის 1. წყალობათა დ-თასათა. ქ. მეფე მე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფეთა ს უ ა მ ე ო ნ გაბოძეთ ესე გარდწყუეტილობისა ფარგანი გაბოძეთ ჩუენ, ღ ისა გუარგუინოსნებმან, შეფეთ შეფემან, ჰატრონმან ს უ ა მ ე ო ნ და ძმა ჩუენმან, ჰატრონმან გ ი ო რ გ ი მ თქუენ, დ ა ვ ი თ(შ უ ი დ თ ა...*) დ ა ვ ი თ ს მას ჟამთა, ოდესაც თქუენ და ბ ე რ ა ნ უ დ ი ე ნ უ დ ზ უდა შეიცილებიათ, და ვქენით მოგათხუდი და სამკუიდრადცა თქუენი უოფილიყო და სიცილიც თქუენ ქონდა. ნაული(sic) ისრეგე თქუენგე გაბოძეთ. აწე ამისა აქეთ ვინ-გინდა-ვინ შემოგეცილოდა(ს), ამა ჩუენ-განით ნაბოძერმან ფარგანმან გაიცუდოსა. ქრს ს ჱდ. მარტის ერთსა.

185. წყალობის წიგნი მეფის სვიმონ I-სა, 11×15 სანტ., დაწერილია თხელს ქაღალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავი აკლია.

1596, მარტის 12. ...მეფე მეფეთა ს ვ ი მ ე ო ნ. ესე წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალდეთ და გაბოძეთ თქუენ, დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ო ს (აქ ერთი სიტყვის ადგილი ამოგლეჯილია) და დ ა ვ ი თ ს, ასრე რამე ნ უ დ ი ს ე რ ხ ა უ დ ი ძ ს შ ი ო შ ს უბოძეთ და ფარგანც მიგეცათ. აწე ისრეგე თქუენ გაბოძეთ, და ამ ფარგანმა ის ფარგანი გაცუდოს. გქონდეს დ. გაბედნიეროს ღ ვთმან ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შიგა. დაიწერა ნაშანი და ბრძანება ესე ქ ჩს ს ჱდ. მარტს ი ა ბ. ს ვ ი მ ე ო ნ (ჩართულათ).

ბრძანების ტექსტზე დასმულია სამი სპარსული ბეჭედი. მეორე ეგერზე სპარსული წარწერაა თავისის ბეჭედით.

186. ბრძანება მეფის ლუარსაბ II-სა, 17×16,5 სანტ., დაწერილია თხელს ქაღალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1614. ქ. რისაც სამკუიდრის მამულის მქონებელი დ ა ვ ი თ ყოფილა, მისის სამართლიანის სამძღურითა და სქმითა, ის-

*) ამ ადგილს ქაღალდი ამოგლეჯილია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რეგე დავათასა, მასის შეადის კოსტანდაგსა, კლაზბარიასა და შაოშაოსა გუბოძებია და ნურა კაცა ნუ ცილდებით. ქსს ტბ. დუარსაბ (ჩართულათ).

187. ლუარსაბ მეფის წყალობის წიგნი, 29×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. ჩვენ ხელში გვაქვს ავრეთვე ამ წიგნის სავადი, ანუ პირი გადაწერილი დავით ბაგრატიონ დავითაშვილის ხელით, რომლისათვისაც ნაბოძებია სიგელი. და ეს სავადი სრული სინამდვილით არის გადმოწერილი დედნიდამ. ასეთი სავადები ქვემოთ იბეჭდება იმავე დავითის გადმოწერილები.

1615. ქ: ამწ წყალობისა წიგნი და ფიცი გაბოძეთ ჩუენ, შეფემან, ბატრონმან ლუარსაბ თქუენ, დავითსა და შეილთა შენთა კოსტანტინეს, კლაზბარს და შაოშს ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე მოხუცდით კარსა ჩუენსა და ვასმინეთ ჯჯ თქუენი და მოგებოძეთ, რასაცა მამულის და ემისა შენებული ითჳთოთ, ანუ ყაჩრისა და ანუ ახსუარის შეიდასა, ანუ ძეცლად ნაქონი და ანუ ჩუენგან ნაბოძება, ყუელა უცდებად შენთუის და შეილთა თქუენთოთუის გუბოძებია, ყოფდის კაცისგან კელ შეუადლად. და თუ ვინმე შენი თჳი შემოგუსეზდის, გკეკითხოთ, და რასაცა შემოდგინ არ იყოთ, მისგან(ნ) მეცა არა კარდაკკდგინოთ რა; და არცა ვის უსამართლოდ სიძლიერ დავნებოთ შენი თჳი; და არას შენის გუარის კაცს შენს მამულზედ კელი არა ჰქონდეს; და ბანა, რა რაკაცა უნ ჰქონებოდეს, ასრეგე თქუენთუის გუბოძებია; და რა რაკაცა ბელთიერის ვაენა ფარგანა გქონდეს, ჩუენცა ასრე გკუეთოგებია. აწ გქონდეს და გებედნიეროს ღმთ ჩუენსა ერთგულად სამსახურსა შინა. ამისად გთოგებისა თჳდებად მე.გუეცტემია ღმა და უოგდნა მასნა წმინდანი კორტიელნი და უგორცხინი, და კდიცა ასრე ჩაგართოთ, რომე გუნებაში ამის გთოგებისგან(ნ) მეტი სიტა არა ვაართოთ რა. ქსს ტგ. ლუარსაბ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამ სიგლის სავადას ანუ პირის ბოლოს, რომელიც ხელში გვაქვს, სწერია:

ქ. ესეც სწორე სავადაი არის. ღ-თაი შეიწყნეს თავდებობა და ამისი დედანი აქ მაქვსი დუედით.

ქ. ეს სავადაი შე ქართისრა ბეგს წამიადაი ქართისრა.

188. წყალობის წიგნი როსტომ მეფისა, 43,5×17 სანტ., დაწერილია თხელს ქახალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1633. [ნებითა და შეწევნით]ა ღ-თისა[თა ჩუე]ნ, ხატრონ-მან [რ ო ს ტ]ო მ ესე [ხანთა და ჟა]მთა გასაოვებელი წყ[ალობისა [წ]ოგნი სი]ეგული შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და მრავალ-ფერად თავდადებით ნამსახურთა ეშმათ ს ვ ა თ ა შ ვ ი ლ ს ს ვ ი თ ს და შვილთა თქუენთა კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ნ ე ს და ე ლ ე ზ ბ ა რ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე მას ჟამსა, ოდეს მოგუადგეთ კარსა და თქუენის მამულის წყალობას გუთჯუნით, და ჩუენცა ვისმენეთ ჯჯ და მოსსენება თქუენა და შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენი სამგუადრო და ნაწყალობეგი მამული, რაც ამას წინაო მეფეთაგან ანუ სამგუადრო და ანუ ნაწყალობეგად გქონებოდეს. ჩვენცა ისრეგი უკლებრივ გუებოძებია, მოათა, ბრითა, წულითა, წისქუილითა, ველთა და ველხითა, შენათა და ოჯრათა, ეოველთუორი, სამგადროდ და სიბოლოდ თქუენთუის და თქუენთა შვილთათუის გუებოძებია. ანუ გქონდეს და გებეძნაერის ღ-თი ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შინა და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად სხუათა მეპატრონეთაგან. ანუ გაბძანებთ, კარსა ჩუენსა გექნე-გეზარნო და სხუანი მოსაქმენი, გან-გინდა-გან ეუნეთ და ანუ დღეს წყდმა ეწერებოდეთ, თქუენცა ასრე დაუშტკეცეთ, რა რეგადაც ამა ჩუენგან ნაწყალობეგსა ფარგანასა მიგვან ეწერის და ნუროს მოუშალოთ, თუნაეერ თანადგომასა და შეწევნისაგან ჭალე. დაწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქ[ს] ტ[ჱ], ეკლითა კარსა ჩუენსა შეწევნობისა თ უ შ ა ნ ი შ ვ ი დ ი ს ბ ი რ-

ოუ ედ ა ს ა თ ა. □ □ (ორი სპარსული ბეჭედი).
მეორე მხარეს სპარსული წარწერა.

189. სავადი როსტომ მეფისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ყოველი სიტყვის შემდეგ სამ-სამი წერტილი. პირი გადაწერილია დავით დავითაშვილის მიერ მე XVII საუკუნეში.

1634. ქ. ნებაითა და შეწყნარებითა დოსტითა ჩვენ, შეფეთა მეფეშან, მატრონშან რ ო ს ტ ო მ და თანა-მეცხედრე(შა)ნ ჩვენშან, დედოფალთა დედოფალშან, ბატრონშა მ ა რ ი ა მ ა ს ესე წყალობაის წაგნა და ნაშანი შეეაწყალეთ და გაბოძეთ თქვენ, ჩვენსა ერდგულსა და მრავალ-ფერად ოყალდებათ ნამსახურსა ყმასა დ ა ვ ი თ ა შ ვ ი ლ ს, ბატრონს დ ა ვ ი თ ს და შენთა შვილს ბაქარელთ-უხუცესს, ბატრონს კ ლ ი ზ ა რ ს და შვილთა და მამა-ვალთა სხვილს თქვენისაა ყოველთაგე მას ყმს, რადგს მოგვადეთ კარსა და ზეშა ხ ა ნ დ ა ბ ა ს მოურჭობა(sic) დგე(ე)ჯგუნათ, და ჩვენც ვასმინეთ ყმა და მოხსენება თქვენი და მოვითხუთა გჭ ქნია და ბერგელადც სამურჭოდ თქვენი გქონებოდა და აწც სიგელითა ვითა გეგთხეთ და გაბოძეთ ხასდაბაის მოურჭოთა ყოველის კეცისგან შემოსარჩლებლად და მოულეგრად. გქონდეს და გაბედნიერთ დ თ ჩვენს ერდგულად სამსახურსა შიგან. აწ გაბძანებთ, კარის ჩვენის გქედ-გეზარონ და სხუანო მოსაქმენი, შერე ამა ჩვენგან ნაწყალობევს ფარვანში ეწერთ, თქვენც ასრე გიყოთგეთ და ნურაოდეს ნუ მოშლითო და შე(ე)ტანებითო, თან-დგომისა და შეწყნარისგან კიდე. დაიწერა წიგნი და ბრძანება ქვს ტ ე ბ ე, ქეითა კარის ჩვენი(ს) მდივან-მწიგნობრის უ ო რ დ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი ვ ა ს ტ ი ა ნ ი. რ ო ს ტ ო მ. მ ა რ ი ა მ (ჩართულები).

ქ. ეს სწორე ს(ა)ბაძი არის, დ თი მომეცეს თავდებით და ამისი დედანი აქ მე მაქვს დ ე თ ი.

ქ. ეს ს(ა)ბაძი მე, ქაიხოსრო ბეგს წამიღია ქ ა ი ხ ო ს რ ო.

190. სიგელი როსტომ მეფისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1634, დვინობისთვის 24. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღუთისთა ჩუენ, მეფეთ მეფემან, ბატონმან რ ო ს ტ ო მ და თანამცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთა დედოფალმან, ბატონმან შ ო რ ა ნ მ, ესე ვიხილეთ უკუნისამდე ჭეშმარიტი და ხანთა განსათვებული, შტიცტ და შეუშლელი, შეუცვალებელი, სამუდაროთ და ხიბოლად განსაოგებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალებეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და მრავალთგერთ ერდგულობით და თავდებით ნამსახურსა ქმასა დ ვ ი ო ნ ს შ უ ი დ ს, ბოქაულთ-უხუცესს დ ვ ი ო ნ ს და შუილთა თქუენთა კ ო ს ტ ან ტ ი ნ ს და ე დ ი ზ ბ ა რ ს და შუილთა და ჩამომავალთა სიხლისა თქუენისთა ყოველთათვე მას ჟამსა, ოდეს მოგუადგეთ კარსა, თქუენსა და თქუენისა ძმისწულის რ ა მ(ზ)ი ს კარდაწყვეტილებაის წიგნი გუანჯუნიო. ჩუენცა ვთქუენ ჯა და მოხსენება თქუენი. მამცნებოზედ თქუენ და რამსა ი(ს)რწყეთდით. სიბრძნით და სისუხრდღით დვენახეთ ღუთისა შიშსა ქუეშე თუითონ ჩუენ, მეფეთ მეფე, ბატონი რ ო ს ტ ო მ და ქართლის კათალიკოზი, ბატონი ე ფ რ ე მ ი(sic), ე რ ე ს თ ვ ი ზ ხ ა დ ი ბ ე ც და ამიდასთარი ი ო ა ნ ე და ბერათშვილი დვენიბეგი ე ს ტ ე ფ ა ნ და ბერათშვილი სარდარი ზ უ რ ა ბ. სიმართლითსა სჯმით ფიცი დ ვ ი ო ნ ს შეკრდეთ, ბუმძღვნეთ დათის სიფიცრით ეფისკოპოზი ს(ე)ბანშვილი, ბატონი ტფილელი ქაიხოსრო, ს(ა)ვაქ, ატენის მთურვი, ეიორგი, მაჭუჭა რამზ ემი სის შუილებითა და დათ და(ა)ფიცეს, გამოითფა დათ და გამოატანს ფიცითა თქუისა ნაშიფსა კელშეწიფეთაკან ართნურთშეილები ერთობით ტატიანი მთის მამულითა, სოფელი ბ რ ო წ ლ ე თ ი, მთი კერძი, სოფელი თ ი ხ რ ე ვ ი, სოფელი დ ვ ე რ თ ე თ ი, მთი კერძი, სოფელი თ ო რ მ ნ უ ლ ი, მთი კერძი, სოფელი ნ უ ლ ი ტეხით და სისხლითა, სოფელი ა ბ ა ნ ო, სოფელი ს ტ ე ფ ა ნ ძმრეკობითნათკან ნისფელი, სოფელი წ ა ბ ლ ო ვ ა ნ ა, სოფელი ს ტ ე ფ ა ნ ც და რეკძე(ე)ბი მთის მამულითა, ე ი ო რ ე ი ა მ ი ა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რ ჯ ი ბ მ ი ნ და დ ვ ი თ ერომანურთას სამართალი უნდა (მასტენ) უკან. კისები უკლებრივა დუით კუმოითები და იმის დარწმ, ასრე რომე რამეზსა და მასთა შეალთა და სახლის ჩამომავალთა, რამეზსა, დავითს და მასთა შეალთა და სახლის ჩამომავალთათა, უკუნისამდე კედა ალარა ქონდეს, ასდენურთის დასდით(?) მოწმობითა ესე სიბოდროთით კასთავებული კარდწყვეტილობის წიგნი და [სიგე]დი უბოძეთ. ჩუ უოველის კაცისგან უცილებლათ, შემოუსრჩებებლად გქონდეს, კაბედნიეროს ღ-თან ჩუენსა ურდგულად სამსახურსა შიკან. ვრობდეს ან მოკეშლის არც ჩუენკან და არცა შემდგომად შეეთო შეეთოს და შეჰატრონეთოსგან. და ვინ იცის, რამე ამის წინანდელი და ან ამის უკანასკნელი ამ კიმოთიტულის მომუდების წიგნი, ანუ ბძანება და ნაშანი კიმოჩნდეს, იკი უოველივე საკდათა ამით კუკუცულებია. შტვიცე და უტყუებული [ესე ო]დენი ესე კრის. თქუენც ასე დაუმტკიცეთ, კრისა ჩუენისა კეძლ-ვეზარნა და მდივან(ო) და სხუან(ო) მოსქმენო, დდეს ვინ-კინდა-ვინ იეენით და ანუ ალმე-წედმა ვინ-კინდა-ვინ იქნებოდეთ. მერმე ესე ჩუენკან ნაბოძები კარდწყვეტილების წიგნ(ი) და საკედი თქუენც ისრე დაუმტკიცეთ და დაუმკვიდრეთ, რომე რასც ამა ჩუენკან ნაწუალობეკს კარდწყვეტილობის ფარკანში კუროს, და ნუ(რა)ოდეს ნუ შეუშლიათ და შე(ე)ცილებით თან-დკომისა და შეწუენისკან (კედ). დაიწერა ბრძანება და ნაშ(ა)ნი ესე ქუს ტკბ, თუეს დეკინობისუეს ოცდა ოთხს, კედაითის მდივან-მწიკნობრისა უ ო რ დ ა ნ შ უ ა დ ი ს შ ე რ ა ბ ი ა ო ს. რ ო ს ტ ო მ. მ ა რ ი ა მ (ჩართულები).

191. სავადი (პირი) როსტომ მეფის წყალობის წიგნისა, 23×15 სანტ., დაწერილია თხელს ქაღალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია სამ-სამი წერტილი, თავი აკლია. პირი გადაწერილია დავით დავითაშვილის მიერ, რომლისათვისაც სიგელია ნაბოძები.

1635. ...ნაშანა შეგიწყალეთ და გაბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ურდგულსა და წესისაებრ თავ-დდებით ნამსახურს ემსა დ ა ვ ი თ ა შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს და თქუენთა შეალთა კ ო ს ტ ი ნ ტ ი ნ ე დ უ

სა და კარისა ჩვენისა ბოძაულთა-უმუტეს ყ დ ი ზ ბ ა რ ს ა და შეადგა და მომაგდეთ სახლისა თქუენისაგა უოველთაგე მს ჭაშსა, ოდეს მოგუიდეთ კარს და დ ო რ ბ ა ს მოურაობს ეგეაჯუნეთ და ჩუენცა ვისმინეთ აჯა და მახსენება თქუენი და შეგიწყალეთ და გიბოძეთ დარბაზ მოურაობა სამართალთანის საქმეთა და სამძღურეთა, სამკვიდრად და სპობილად თქუენთგან და თქუენთა შვილთათუის ეგეაბოძებია უოველის კარის უცალებრად. ქონდეს და გებედნიერას დ ღის ჩუენსა ერგებულად სამსახურსა შინა და არაოდეს არა მოგეშლებოდ. დაიწერა ბძანება ესე ქ წს ტ ბ ე, კედათა კარსა ჩუენსა მდგომან-მწიგნობარს თ უ მ ნ ი ა შ კ ი დ ი ს ბ ი რ თ კ ი დ ი ს ი ო ს. რ ო ს ტ ო მ (ჩართულათ).

მეორე გვერდზე აწერია:

ქ. ეს სწორე სიგელია კარის. დმერთო მომეტეს თავდებსო. ამისი დედანი აქ მე მაქს დავით.

ქ. ეს სიგელია მე ქაიხოსრო პეტს წაძალია ქაიხოსრო.

192. წყალობის წიგნი როსტომ მეფისა, 33×18,5 სანტ., დაწერილია ქადაღდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგან ორ-ორი და ზოგან სამ-სამი წერტილი.

1637. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ თ ი ს ი თ ა, ჩუენ, მეფეთ მეფემან, ხ ტ ე ფ ა ნ მან რ ო ს ტ ო მ და თანამეცხედრემან ჩუენმან დედოფალი დედოფალმან, ხ ტ ე ფ ა ნ მან შ ვ ი ლ მ, ესე უკუნისამდე ჭაშითა და სხინა გასათვებელი წყალობანი და სამეფო წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერგებულსა და შრომაგდებულად თავდადებით სამსახურსა ეშია დ ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ე დ ა ზ ბ ა რ ს და შეიდია და მომაგდია სახლისა თქუენისაია ეოველთაგე, ახრე და ამა ხარის ზეკარ, რომე ვიუნეთ თქუენთუის მწყალობელნი, მოჯარეანი და კარებს შიდამნი, უენათა და ურხანოი. ხარს კიცხია და დედაკაცს ბარათ ხრ შეეხებოდით და ხრც ეხუეთ ხვად გჯეწურეთ, მოკათხული ქნით, და რაც ხრა დაგშვებინოს რა, მის მეტი ხრა გარდაკვლეთ რა. და დღეს რასიც მომეთას მქონებელი და ანუ ხაკიდისი აიუნეთ, ამისკენ ხრ დაკმეტრით და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვრცა რა მოგაშალოთ, თუ თქუენ ჩუენზედ ვრა სტყუოთ რა. ამისად გასთავყებულად მოგვატყმა თავდებად თავად ღ~თა და ყოგულნი მისნი წმინდანი ზეცისა და ქუეყანისანი, კორცთქმნი და უკორცონი. დაიწერა ბძნგბა და ნაშანი კსე ქსი ტბე. რ ო ს ტ ო მ. მ ა რ ი ა მ (ჩართულები).

193. როსტომ მეფის წყალობის წიგნის პირი, 25×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ სამი წერტილი. პირი გადაწერილია დავით დავითაშვილის მიერ.

1642. ქ. ნებითა და შეწყნარებითა ღ~თისათა, ჩუენ, მეფემან მეფეთმან [ქრისტ]ოსმან, ხელმწიფემან რ ო ს ტ ო მ და თანა-მეცხედრემან ჩუენმან [დედოფალ]ო დედოფალმან, ხელმწიფემან მ ა რ ი ა მ, ესე უკუნისამდა ყამთა [და ხანთა] გასთავყებელი წყალობაჲსა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გაბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და წესიაბერად მრავალთეგრად თვ~დდებით ნამსახურსა ყმათა დ ვ ი თ შ ვ ი ლ ს გ ო ს ტ ი ე ლ ს და კარისა ჩუენისა ბოქაულთ-უხუცესს, ხელმწიფის ე დ ი ზ ბ ა რ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე მას ჟამსა, ოდეს ე ი ო რ გ ე მ ა რ ჯ ო ბ მ ი ნ ტეფილად ეკვეს[ხ]ვენ, რომე [რა]ც ყალაბარს ს ტ ე ფ ნ ს და წ ყ ი დ ო ს მახულა ქუსა, ჩემი ხმ[ყუადრო ვრა]სა. ტოტას ხანს კეხუსნ[ჯ]ვენ კმოკვრთგით და ამის უბოძეთ. ჲწე მას უკნ მრთალი მოკითხუნი ყქნეთ და თქუენი ხმკეყდრო ყოფალიყო. შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ასრეყა თქუენი მახული სტეფნეს და წიდღახნა ყოგლის სამართლიანის სამძღურით, მოათ ბერამდის. გქონდეს და გაბედნიერდეს ღ~თ ჩუენსა ერთგულსა სამსახურს შინა და არადეს ვრ მოგეშალოს ვრა ჩუენგან და [ვრცა] შემდგომად სხუათა მეფეთა და შეჴტრონეთაგნ. ჲწე გაბძნებით, კარისა ჩუენისა ყქმელ-ყმზირნი და სხუანი მოსაქმენი, ვინცა-ვინ ეყუნეთ და ანუ დღეის წყალს აქუნიდეთ, თქუენსა ერდგულსა გულითა. ნურავინეს ნუ მოუშლით და შეუცილებით, თუნიერ შეწყნარებისა და თანდგომისაგნ კიდე. ვინ იცის... სხუათს კედლი ამა მამულებისა წი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვხა და ნაშახა გამოჩნდეს, სიგლეთა ამოთა გაგეგიგუდებია, და მტკაცე ეს ოდენი ხრთა. დაიწერა ბძანება და ნაშახა ესე ქვსა ტდ. კვლდთა კრთსა ჩვენთა მდივან-მწიგნობარისა ოუმანის შვილის ბერთუკდისათ. როსტომ მხრთან (ხართულები).

ქ. ესე მუსვადა თვითონ მე, დასვით, დაესწერე და ამისი დედანი, რომ ეთომ ნეფისკენ(sic) ნაბოძები, ჰქ მე მაქვს. და რაც ამ სისფში ამა მუსვადის დედნშია სწერია, ამა მუსვადაც ის დამიწერია. და თუ ერთი სიტყვა ტყუილად დამიწერის, ჯერ ვიყო დ[ა]თის შემცოდე, და ხეგების მაგ ბატონმან თავისის თავის ფიცი (და) დაფიცება არ დამჯერის და ამა ერთის კედმწიფის ნასოფი ნაყოსი*) ვიყო და თუ მე ამა მუსვადაში თუმე ტყუილადაი დამიწერის რამე. და თუ ეგებულა და დაჯერა, კერგი წყადობა ეგნებია, და თუ არადა არა ეგებულა, კერგათ იყოს, ბატონის წერომის და დ[ა]თის წერომისა რა კეუწყობაის? დასვით.

194. სიგელი როსტომ მეფისა, დაწერილია ქალაქში მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1644, თაბათვის 7. ქ. ჩვენთა და შეწყვნათა დათისთა ჩუენ, შეფეთ შეფემან, კედმწიფემან, ხატრონმან როსტომ ესე უკუნისამდე ჭიმა და ხისთა კასთაგეშკედა წყადობისა და სჯულდიდ წეკნი გიბოძეთ შენ, დვითომ შვილი კალაზარის ანზაურიშვილს რაკაძეს, ჩანქდის(sic) შ[ა]ტესა, და მომავალთა სახლის თქვენისათა ეოველდისეე მას ჭიმსა, ოდეს კახეთს სრიეეულად კეკაძახეთ და უკან წამოკწეოდნენ, მწეედ კარკად ეოფილეეთეთ, კიტი დაგენარჩუნათ, და ამისად სჯილდიდ თქვენის ოთხშეოც კომლის კაცის კოდის ჴერის ამოკეეთის გ(ვ)ეკუნათ, ჩვენც ვისმინეთ ჯეს და მოხსენება თქვენი და სერე ამოკეეთეთ, რომე ესეს დრის კოდის ჴერი არ ეოხებოდეს თქვენს კდეებს. ისე გიბრძანებთ, კარგის ჩვენისა გეძლ-გეზარნი და სიკუნი მოსქმენი, ვინცა-ვინ ეკუნეთ და ანუ დდეის წადმა ექნებოდეთ, თქვენცა ესრე კეთოეეთ და

*) მეორე მუსასდაში ეს სიტყვა ორ სიტყვათ არის გაყოფილი: „ნა ყაზი".

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნურაოდეს ნუ მოუშალოთ და შე(ე)ცილებით. დაიწერა ბრძანება და ნიშანი ესე ქვსს ტლბ, თებერვლს ზ. რ ო ს ტ ო მ (ჩართულთა).

195. პირი როსტომ მეფის წყალობის წიგნისა, 29×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრული ხელით. ნიშნებით ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავი აკლია.

1645. ...[ბა]ტრონის რ ო ს ტ ო მ და თანამეცხედრემან ჩვენმან, დედოფალ დედოფალმან, ხ(ა)ტრონის მ ა რ ი ა მ, ესე უკუნისამდე ყმათა და სიწია ვასთავებელი წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქვენ, ჩვენთა ერდგულთა [და წასა]სებრივ მრავალ-ფერად თავდადებით ნამსახურთა ყმათა დ ვ ი თ ი [შ ვ ი ლ ს], ბოქაულთა-უხუცეს ე დ ი ა ბ ა რ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ეროელთაგე მას ყმისა, ოდეს მოგუდაგეთ კარსა და მამულის წყალობის გუთჯარიაი, ჩვენცა ვისმინეთ, ვითგულისმოდგინეთ ჯაჭ და მოსჩივრეთა თქვენი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ სომხითს სოფელი... *) მასას მზრდათ, სამართლიანის სქმითს, მოითა და ბერითა, წყლითა და წისქვილითა, ველითა და ვენახითა, შენითა და ოკერითა, სვემრითა და უემრითა, სიძეებრითა და უძეებრითა, შესვენდითა და ვისვენდით, ეოველის სქმით და სამძღრითა თქვენთგის და თქვენსა შვილთითვის გუებოძებია სამგულად და სიბოლოდ. გერნდეს და გიბედნიერას ღ-ონ ჩვენსა ვერგულად სამსახურსა შინა და ვრდეს ვრ შეიკეშლას ვრა ჩვენგან და ვრა შემდგომად სიჭაბა მეფეთა და შეჲერთნეოგან. ჴუ გებძნებთ, კარის ჩვენისა ვექილ-ვეზირნი და სჯულნი მოსქმენთ, ვინცა-ვინ, ოეუნით და ანუ დღეის წასა იქნებოდეი, თქვენცა სრე ვაუოსგეო რა რეგდეს ამ ჩვენგან ნაწყალობევსა სიგელსა შინა ეწერას და ნურაოდეს ნუ მოუშალოთ და შეეცილებით, თუნიაერ შეწევნისა და თანადგომისგან კაცე. თუ სჯუს ამისა მამულის წიგნი და ნიშანი გამოაჩნდეს, სიგლითა ამითა გაგეცუდებია და შეეიცა ესე ოდენი არის. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქვსს ტლბ, კალითა კარისა

*) სოფლის სახელი მოხეულია.

ჩვენისა მდგომ-მწყრომისა ო უ მ ი ნ ა შ ე ი ნ ა ბ ი რ თ ვ ე ლ ა ხ ი თ ს. რ ო ს ტ ო მ. მ ი რ ი ა მ (ხართულები).

ქ. ეს მუსვაჲდა თვითონ მე, დავწერე და ამისი დედანი, რ ო ს ტ ო მ ნეფეს ნ(ი)ნოძეა, ჰქ მე მაქს. და რაც ამ მუსვაჲში სწერია,ამ მუსვაჲის დედანშიც-სიდმეიც ისრე სწერია. და თუ ამ მუსვაჲში ერთი სიტყვა თუ ტუეილი ამ დაწერას, ჯერ ვიყო ღ-ოის შემცოდე. და ესპის მაგ ბატრახის თავისის თავის თეძი და ფიცეს არა დამთჯერა, და ამ ერანის კელმწიფეის ნისიტი ნაცხი ვიო მე ამ მუსვაჲში თუ მე ტუეილით რამე დამწერის რამე. და თუ აეხოლების და დაჯერებს, კარგი წეალობა ექნების, და თუ არადა არ აეხოლების, კარგი აეთ, ბატრახის წერომის და ღ-ოის წერამის რა გაწყეობის? დაწერ.

196. პაპუნა მახვილაძის დასახლების წიგნი, 41,5×19,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნახევარი მრგვალის მხედრულის და ნახევარი ნუსხურის ხელით. ნიშნებათ ნაბმარია ორ-ორი წერტილი.

1656. ქ. ისრება დაწესრულებულის, ღ-ოისა, მამისა, ძისა და სულისა წმანდისა; თავდებობაით, მანდობაით და შუამდგომლობით ეოფლად უხრწნელისა და ეოფლად ბაწ შეუხებელისა დედაოფლისა ჩვენისა ღ-ოის მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისაოს; ძალერებით ცხოვნელის-შეოფელისა, ბჭეთაისაის ჯვარისაოს, რაჲ შეღსა ზედა გაჩაჭერნა უხრწნელნი მკლავნი თავისნი ესპისაოვის ჩვენისნა; წმანდაო ანგელოზოს და მთავარ-ანგელოზოს მაქედ და გაბრიელისაოს; წმანდისა წანასწარმეტეველისა, წანაძარებელისა, ნათლის-მცემელისა იოანესაოს და იოანე ქალწულ-მახარებელისაოს; თავსმდებობაით, მანდობაით და შუამდგომლობაით წმანდაო წანასწარმეტეველოს, მოციქულოს, მღელიო-მაძღაროს, მამაოთ, მამაო-მოვარო, მოწამეთაოს, ჩვენ, ბოქაულო-უხუცესმან, ბატონმან ე ლ ი ზ ბ ა რ ვეიდეო ქ ვ ე მ ო-მ ქ ო ს(sic) ჩ ე შ ე ბ ი ძ ი ს-ჩ ე ნ სისხლის ალაკი და ე მ ო ზ ე ნ ე ბ ე ნ ჩენი და დასისხლეო ჩვენი მემკუიდრე ემი მ ხ ვ ი დ ე ბ ე ნ ე ბ ე ნ ჩ ე ნ და მისი შვილები და უბოქო და მეკეტეო სამკვიდროდ და სახოლოდ ჩასა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თვეებდად და დავსდეგით ამ ჩვენს ემას ჩვენს ნასიდას მამულზედ ადგილ ჩვენის სუფარდასა და სასურველდას ბატონის ანანანუმაასოვის, ასრე რომე ოცს ანუარს, მასის მიცვალების დღეს, მიგადდეს ეს ჩვენი შდელდა რუაზ და ჩვენის სულისა და სიცოცხლისა და ჩემის ოჯახის სანათლის, გურთხეულის ბატონის ანახანუმის სიფლავზედ ემს სწირვედეს, ერთს ცხუარს დაკლვდეს, მის ბუხუს და ორს კოკის დვინის ერს ჩუროგებდეს, მის სისთალ-სისამელსა და ხადს ტაბლაზედ მაუტანდეს და ერთს მდდელს ემს აწირვ(ინ)ებდეს და სიწირვის მისცემდეს. კიდეც ამის კურდასად უნდაეურის შაბათს მივადდეს, ერთს მდდელს ემს აწირვინებდეს, ერთს ოქუნის გასცრადეს, მის ბუხუს და დვინის და სისთალ-სიქმელს დახუჯვედეს და გუროხეულის ბატონის ანახანუმისთვის შენდობის ითქმევინებდეს. სიფა ამის კურდასად ამ კაცს არის ფერასთანა სიჩვენო სითხოვრი არა ეითხებოდეს რა, არა ჩვენკუნ და არა ჩვენია სიხლის კაცოკუნ და არცა სიჭოა კურეშე კაცოკუნ, ამად რომე ამიზედ არა ჩვენის სიხლის და სალაროს და არცა ჩვენის ემისა და მამულისკუნ არა დახარჯულა. ეს ასრე მისის ზათვის საქონლისკუნ გვიედია და მეკადვედ ასრე დაკვლისხდებია. აწე ფინცა და რანცა მონიცა მონათესვემან კაცმან, დიდმან ანუ მცირემან, მეეემან ანუ დედოფალმან, კაოდეკაზმან ანუ შემდგომად მისმან ეფისკოპოზმან, თვადმან ანუ ახნაურმან და ანუ ჩემ სიხლის კაცმან ვისი შიად და ქნევად კიდ ეოს, წუნუდ, კრუდ და შეჩვენებულმა არის დაუსაბმისა და დაუსრულებედის დროისკუნ, შკადა კრებითკუნ და ოთხთვე მთ ბერნაჭოსკუნ; შეცვდების კეთრი ეუსისა, მაშოკადა ეუდასი, მუხის-ტეხი დაოსკორესი და ცოტხდივ დანთქმა დათ და აბარონასი; ოდდმეოზოზის დაქცევის რისხვაში მაეწევის მასზედა და სიხდსი მასის ზედან; უკეთუ თათრმან მოშადის, აკიმეა შეიშვების მასის რჯულისკუნ; ანუ თუ კაცოკუნმან ქრისტიანემან მოშადის, ამიმეა კაცოთ დაისჯების, რომელმან მაცხოვრის ლხვრი უქმრა გვერა ჯვრცმულს; უკეთუ დედაკაცმან მოშადის, აკიმეა დედაკაცი არის, რომელმან ოჯანე ნათლისმცემელს თვი მოჭკვეის. ნუროთმეა სანინდეთ ნუ აქნების კინა სედარა მასისა, ნუცა დოკვეთ, ნეცა მჯნვეთ, ნუცა გდასკეა მაცემეთ და ნუც იკდესრემს(ის) წასკდა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თა, და მასზედამც დასრულების წყევა იგი მეას და რვასი ფსალმუნასი და ჩვენად ნაცვალდმც იგი გასაკეთებელი დღეს მას დიდსი განკითხვისასა. ხოლო დამშტკიცებელნი და გამოკვანი ამასნი აგურთხეს ღ-მთმ და წმინდამან მდთაისშობელმან. დაიწერა სიგელი ესე ქ-ნს ტ-შდ. ...წყევული იყოს ამასი მომშლელი.

პირველი გვერდის აშიაზე სწერია:

ქ. ესე ასრე უნდა გპოვიდეს. [რუსტომ]. შ ა რ ი ა მ (ჩართულით).

197. საფიცრის წიგნი მეფის ერეკლე I-სა, 30×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1688. ქ. ჩვენ, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, ბაგრატიონიანია ნათესავმა, მეფეთა მეფემა, ბატონმა ნ ა ხ ა რ ა ლ ი ა ხ ნ ესე წყალობის წიგნი შეგიწყალდეთ და გებოძეთ შენ. დ ა ვ ე თ ა ს შ ე ვ ლ ს დ ა ვ ე თ ს, შვილთა თქვენთა ე ლ ი ზ ა რ ს, ასე და ამ პირსა ზედან: თუ თქვენ ბედნიერს ყანეზედა, ჩვენცა ბედნიერ სტეფო რა და სხვათა ჩვენი არჩეთო, ჩვენ თქვენი შეწყალობელი ვეყოთ და არცა რა თქვენ გაშვდეს რა. გებოძებია ხვთის და მამის თქვენის სამკვიდრო მამული და სახლთ. ქონდეს და გაბედნიერთს დმერთმა ჩვენს ერდგულად სამსახურს შიხ. ამისდა გასათვებლათ თავდებათ მოგვეცემა თავად დმერთი და უთვეალი მისა წმინდანი, ზეცის და ქვეშეისანი, ხორცეული და უხორცონი. დაიწერა წიერა და სიგელი ესე კრის ჩვენის მდაბიურ-მწიგნობრის ე ნ კ ო ლ ო ზ ი შ ვ ი ლ ი ს ბ ე ჟ ა ნ ი ა თ ს. ქ-ნს ტ-ოვ. ე რ ე კ ლ ე (ჩართულით).

198. გაყოფის წიგნი ტატიშვილებისა შახნავაზ II-ის დროისა. ამ წიგნისა ჩვენ მარტო პირი გვაქვს ძველათ გადაღებული სიგლის მსგავსათ უშნო ნუსხა მხედრულის ხელით.

1674(?), ივნვრის 11. ქ. ნებითა და შეწევნითა დ-თისთა და ბძნეებითა კეშიეთის შ ა ნ ა ზ ს შეთესითა და ბატონისშვილის

გაორგისათა მოგედით ჩვენ, ცოცხლო გველო, ბატონო ცოცხო და ბატონიშვილის სახლთხუცესო შიოშ ზედგანაძეს ტუტუშვილებს გასაყოველთაო. რომელიც ჩვენს ჯვუას და მგზნებარში მოგედ და მოგსვლებოდით, სამართალისა საქმით სამართალი არ დაგვკელით და გაყვაყით. და ერგო ბაბუას სუნცროსიდ სასახლე მისის შესაყვალ-გასაყვალითა და ნაშუნაით, ხიდნარითა. ნაშუნის წიადად, ხოსიათვან ორის დღის მაწა მაყაცმინეო ბაბუას. ნაშუნი დიდი არა იყო რა. ბაბუა, ვითაც დაწრალი და ნაშორნახუდეგი იყო, მისგედ სასწორისუდგად: დუდარიძე დუმეტრა მისის სახლის კაცებით, რითაც მჭონებელი იყო; ზემო-მძუაძეთის ჩაჩანით ბაბუა, ზურაბის გამონაყარის სისხლითა, ჯვრათა; ბერეშიდი, რასაც მჭონებელი იყოს; ქვემო-მძიმძეთის ქალი ძაგნიძე, რასაც მჭონებელი იყოს; გოგალა დუდარიძე, ბაბუას შვილი, რასაც მჭონებელი იყოს; გრაუაშა, მისის მამუდით; ამის გარდა ქოტეტიშვილი, რასაც მჭონებელი იყოს დღეს; სასიფდაო კარისკენ ერთი ადგილ, კარზე—მესიშვილი; კვიდრისაკენ, კოშკი რომ აუშენებინა ბაბუას, ორი კვიდრე. ოსმაზისა და ხოსიას: სიდრის ეგვირდით ბოსტნის შესიშვილი, ქვემო კერძი; ჯუარისაკენ გოშკს, ჯუარისაკენ სანუქიო სისაკენ მიეცა ემაწვილეებსა, ხოსიას და ოსმაზისა. მარნეებისა და სიდან სახისა ჯუარები იყო, სამ წიადად გაკეთეთა. მესიშვილი ბაბუასითეს მაგვიანა. მოსიშისხურე ბაქრაძი იყო გასაყოფი. ბაბუას მისიდა ხრამიდაძე მამუკა მისის ცოლ-შვილითა, და ოსმაზის გულეგერდშვილი დათუნა, და ხოსიას ხრამიდაძის ძმა ბერა. კაცის მეფრძიქს ცდა დეიდად ბაბუას. და კაცია წიდეს და ოყალი ოყი გამოიყიდა და ბაბუას დარჩა მისის ცოდლ-შვილითა. სისხლი მაწეი რაც იყო მძეიმეებმა ეკუკაით, ოვითონ ჩვენ გაყვაყით, მესიშვილი ბაბუასი, სისხლის სისაცვლი მაწა მაყაცით; ოსმაზისა და ხოსიას—ჯაბი სისხლისუცეს მიდგმიდან, ზეით გზიდან, ქვეით კიდი გზიდან, ქვემო დაბუას მაწის მიდგმიდა; დეკრიუის, წაბანძე, რასაც მჭონებელი იყო; სისხლი ზგრის მესიშვილი, ზეით კერძი სისაშენი იყო, ცოცა მისის კოდითა, შესიშვილი-ზგრის გზა სირე გაკეთიწესა: ხესიის და შუშის დროსი, სეხნის ემის სიმძვრის ჯქეი, შეთროს, ოსმაზისა და ხოსიაშ ეკრ დაუშდის და სამწიფის დროს თაკისის კერძის დიბი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დამ იარას. სწწხედა ოდა ით მარჩიდით დაჯაფასეთ თადრახით, ფსი ხოსამ გაიდო. სხვა ჭერი სამად უნდა გაიყოს, აქა გუერდის ვენახი მესამედი ჯამურაშვილისაკენ, თორმანეულს გგიმრაძისეული ვენახი სამ წილად უნდა გაიყოს, სენიას ტატაშვილის მამული, ხოსიტა მისის მესამედის მამულით, ბაბუს ძმა დათუნა მისი მამულით, რასაც მქონებელი იყოს, ბაბუა მუხასთან ხიდბუნით, გრძელი ვენახითა, ბეგოშვილი, რასაც მქონებელი იყოს დღეს. ნადარა ანტებულიძე მისის კურძის მამულით სახლიდამ გაყენება, და ორას დღის მაწყ, სიც უნდა, მისცეს; სახსო მაწა მესამედი, სახსოს ზვრის მესამედი, სანწყ ხელს ზედით. სახლის იარადი გაყენება სულ, სადაჩრაკო ადრა დრჩომიდა რა. ხბადესძის იარადი წოანთ მესამედი მიგვიცია. ამთში სიდაბრაკო ადრა დრჩომიდა რა ძმობისა და მოურობის მეტი. რომელიც ამის იქით დაშაგეს რამე, ეგმეფიფე თავის შეცოდებით მოგვათხმნ. ამისა მოწამე და დამნიდური ნიქოხიდი ნაგოდოზ, კოზმან, ცაღისრი ებატა, სრულ ერთობით სიტიციშვილთ. ახნურშვილება, ერთობით სიდავითშვილთ ახნურშვილება, ფარსადანისშვილი ავთანდილ, ანდუზაშვილი ქადაბარ, გამურეძე ავთანდილი. დაწერა წიგნი ესე კელითა ბეგისმწერალისთა ი ო ა ნ ე ს თ ა. ქვს ტ ჲ ბ *).

პირველი გვერდის ბოლოში:

ქ. შემგვიდრე ამთი, ბატონიშვილი ლ ე გ ი თ ქა ბძანდებოდა, ვითიცა რომ შემწყალი იყო, მისის გულისთვის გვებძანეს ამთი გაითოს.

199. ნასყიდობის წიგნი მიქელიშვილებისა, 31×19 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. გძელი შესავალი გამოვუშვით. ბოლო დახიანებული აქვს.

1697, ივნისის 15. ...ესე სიბოლოდ ამაერ უკუნისამდე

*) ამ ქრონიკონში ასო „ჲ“ არ არის, მაგრამ რომ აქ „ჲ“ შეცდომით არის გამოშვებული, ამას მოწმობს შაჰნავაზ მეფის და მისი შვილის გიორგის მოხსენება წიგნის თავში. შაჰნავაზ I მეფობდა 1658—1675 წლებში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყამთა და ხანთა გასათვეგებელი, მიზეზ-შემოუდებელი, დრო დაუცდომელი და ყოველის ჩხუბისა და ალეთისაგან გამოსული, მტკიცე და ბინა-უქცეველი ნასიდობის წიგნი და სიგელი დავწერეთ და მოგუცით ჩვენ, ტბეთის შვიდის ხვეშუა შვიდმან ჯარდან და ეპისკოპოსმა და ბაღდათარ და მეხრეთ და შიდთა და მამაკაცთა სხვილის ჩვენისამ თქუენ, მთქმელთ შვიდეს შოშიტასა და ითვნუსა და სეხნიასა და გოგრეთისა და შვიდთა და მამაკაცთა სხვილის თქუენისათა, ასრე და ამ პირს ზედან, რომე ჩვენის მონდომებითა და ნებაყოფლობითა მოგუადეთ ჩაჩნი ძიძაკუდა გუნახა, ზეით ხახიას ზღრის სამძღურამდი და ქმეთ ბუზაღძის გუნახის სამძღურამდი და ბოდის თამახს და გაგრეიშვილის გუნახის სამძღურამდი, და ზეით შარამდი, და ყიდეთ თქუენგან ფასი სრული და უკლებელი, რაითც ჩვენი გული შეგუჯერდებოდა. ადრე დარჩომადა რა ჩვენი თქუენს კუდაო ასრე ერთის ითტის ფასი, კარ(გი) კეთების მეტი. ვრავინ იათს ამის მეღდე და მოდგე, ასრე ჩვენი ნათესავი და ასრ(ც) სხუა კაცი, და თუ ვინმე მოგუდაო, პირასა და ბასუხის გამცემი ჩვენ ვიეუნეთ. გქონდეს და გაბედნიერო ღ~თ ყოველის კეთის უცილებლად. კეთისგან ასრის ამისა შემრიგებელი და მოწამე, იოდანესშვილი მდგელი ბარნაბე და გაგრეიშვილი იესე, და ხოჯასშვილი გიორგი და შიო გუდუბაძე; და ნაჯოდახა კეთასშვილი, და გებეძილი ქაიაშვილი, და მე მერვიანის დამწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა წიგნი [სხე] მარტის ნ-ს ქვრს ტ~ე + + +.

[ასრის] ამისი მოწამე მამეკა ორბელაძე. ჴწე პირაბა ასრე [შოშიტ]ასია, რაც შენგან საქონელი მამეცა, თუ დღეის ყვანს შენი მოსაგდებს, ბა[ტონე]ს ქონაზარისა და კოსტანტილეს შემტოდე ვიყოთ. ბოდო კაცს მისი ...რეთ, რომე კარგების წასხმაზედ ბევრი ვილაპარაკეთ და რომელიც ჩვენ ...კარები წაგასხიათ...

200. ნასყიდობის წიგნი ორბელიანთა, 42×25 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. მოწმეთა ბე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბლების წარწერა ყველა არ მოგვყავს, რადგან ეს მეტ შემთხვევაში განმეორება იქნებოდა მათის სახელების.

1712, ვპრილის 4. ქ. სიხელთა სიმებისა, სიმთვითებისა, სიმ-ბერებისა, სიმ-გუმოვანისა, ერთორსებისა, ერთუოვლებისა, ერთ-ბუნებისა, ერთ-ღ-თებისა, მამისა, და ძისა და სულისა წმიდისაო; შეოხებითა ეოგდად წმიდისა, დიდებულისა ღედოფლისა ჩუენისა, ღ-თისშობელისა და მარიამისაო; ძლიერებითა ჯვ-ტოხანისა და ცხოველსმოფიელისა ჯვრისაო; წმიდაო ხარებოზ-ოთ და მთავარ-ანგელოზოთ მიქაელ და გაბრიელისაო, წმიდისა და დიდებულისა წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ხოლოსმცემელისა იოანესაო და ოთხ ქადწულ-მახრობელისა ღ-თისმეტყუელებისაო, წმიდაო ოცდა ოთხო წინასწარმეტყუელოა, წმიდათა და ეოგდად ქებულთა ათორმეტოა მოციქულთა და სხუათა სიმეოცდა ათოა მოწაფეთა, წმიდათა და სოფლისა ქადაგთა, დიდებულთა მღდელთმოძღუართა, წმიდათა და ღვწულის მძლეთა მოწამეთა, წმიდათა და კანონიერებულთა მეუღლიანოთა მამათა, წმიდათა და ქალწულ-დედათა მოწაფეთა და სხუათა ეოველთა წმიდათა მოწობითა და შუამდგომლობითა, ესე უტყუარი და უცვალებელი წიგნი დაეწერე და მოკეტე მე თქუენმა ბაძაშვილმა კაორგის შვილმა ზ ურაბ და შვილმან ჩემმან *) და თქუენ, ჩემს ბაძაშვილებს, შვილანებეს ერისტეს, ელიაზაბარს, აკოფლანს, სუფრაჯს ზურაბს და ნაზარს დიმიტრიეს, ესრე რომე კურთხეული ჩენი ძმა ბაბუა უშვილო დარჩა და მისი გული მე და ჩემს ძმას გორგასლიანს დაეგდეგუს. სხუა დინე ვერსაით მოვემარჯუე და ამაჟ ჩემის ძმის ბაბუას ადგილი ნასყიდი ვენაკი იყო, მამის ჩუენის ნასიყიდს ზვარსა და შემზაშვილის მონასყიდს ვენაკს კარეთ, მანშაშვილების მოსყიდული ვენაკი, სხვის მისყიდვის და ან ბატრონის დასხსნის ისპე ჩემის სიხლის კაცისა გარეშე და გაჯობინე და მოგუიდე ჩემის ძმის გორგასლიან ჩილს კარდა შანშაშვილის მოსყიდულის ზურის ნახევარი თავის შესაფლით და თა-

*) აქა და სიტყვა „და“-ს შემდეგ თითო სიტყვის ადგილია დატოვებული.

ვის გასავლით, თავის სამართლიანის სამძღურით, გამართულის საწ-ნახლით. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ̃თნ, ამისთვის რომ ავიღეთ ფასი სრული, რითაც ჩვენი გული შესჯერდა, აღარა დარჩომილა რა ჩემი თქუენზედა ძმობის, სიყვარულობის მეტი. თუ ვინმე წ მოგე-დაოს, პირისა და პასუხის მიმცემი მე ვიყო. აწე არიან ამისნი დამ-ხდურნი და მოწამენი ჩვენი ბიძაშვილი, სარდარი ბატონი ლუარსაბ[1]) □, თბილელი მიტრაპოლიტი, ბატონი დომენტი □, ოთარი □, მა-ნუჩარ [*], რევაზ, სარდრის შვილი მამუკა, რამაზ □, მზე-ჭა-ბუკ [2], რევაზ □, ბატონის კარისკაცი მდივანი ოთარ □, მდივანი გივი, მდივანი ავთანდილ, ნაზირი ედიშერ □, ამისი გამრიგე და შუამ-დგომელი ქვემო-ბოლნისის ხასადარი ზავარაშვილი ფარსადან □, ჩვენი ყმანი ავთანდილაშვილი ყულიჯანა, მკერვლისშვილი როსტომა +, ბოლნისის მამასახლისი ლუა +, შუა-ბოლნისის მამასახლისი ზე-გულაშვილი ბეჟუა და სულ ბოლნისელნი. დაიწერა წიგნი ესე კელი-თა წმიდის სიონთა ღ̃თისმშობლის დეკანოზის ი ე ს ე ს ი თ ა. ქ~კს უ, აპრილის დ. □. (ბეჭედს აწერია: მონა ღ̃თისა ზურაბ).

განის აშიაზე სხვა ხელით და სხვა მელნით:

ქ. მე, მდივანი ო თ ა რ ამისი მოწამე ვარ □.

201. ნასყიდობის წიგნი, 18,5×23 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1712, მაისის 11. ...ესე ნასყიდობის წიგნი, პირი და პასუხი მოგეცით ჩუენ მ ა ხ ვ ი ლ ა ძ ე მ რ ო ს ტ ე ვ ა ნ, შვილმა ჩემმა დ ა ვ ი თ და თ ა მ ა ზ ა მ თქუენ, დ ა ვ ი თ ა ს შ ვ ი ლ ე ბ ს თ ა მ ა ზ ს ა და მ ა მ ი ს ი მ ე დ ს ა და გ ი ო რ გ ი ს ა და მ ა ხ ა-

---

1) დედანში სწერია „ლუარამ“.

*) ამ ბეჭედს აწერია: მონა ღთისა მოლარეთ-უხუცესი მანუჩარ.

2) ბეჭედს აწერია: მონა ღთისა ორბელისძე მზეჭაბუკ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რა ს, თქუენის სახლის მამაკაცს, ასრე რაიმე მოკეთე ელისაბედ-შეილისაცუდა მაწა, ზეით ოუელაეშეილისა შეილის სამძღურამდის, სასჩენაქრთო ბალრაიშეილის სამძღურამდინ, ქუეით ელისაბედშეილის სამძღურამდინ. დმერთმა მშეიდობაშა მოკახმრთს. ჯვალეგეთ ოუსი სრულა და დარებულა, რაოთც ჩუენი კუდა შეკჯერდებოდა. ადარა დარჩა სალაპარაკო ერთის ოთხის ოუსი. ამისი მოწაშე თუალაშეილა, საოხელა ბაპია და მაკალაშეილი მამეკა და კეთა ოთოსნაშეილი. მე ნარიბეკასს ე დ ი ს შ ვ ი ლ ს დამაწერა და მოწაშეც ვარ ამისი. დაწერა ესე წიკნი მაისის თერთშეტ დღეს კასიელსა. ქ(ს) უ. + + +.

202. ვალის გარდაწყვეტის წიგნი, 16×7,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1712, ენკენისთვის 19. ქ. ესე კარდაწყვეტილობის წიგნი მოკეც მე კოპალდაშეშვილმან ს ო ლ ო მ ო ნ შენ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს ვ ა მ ო ნ ს, ასე რომე ჩემი კალი კეშორის, რასაც ჩემი კეთი შეკჯერდებოდა, კამოკართი, კარდაკეწყვეტია, შენთან საქმე აღარ მაქვს. თუ რამ სხვა თამსუქი გამოჩნდეს, ამან გატეცეწნოს. ვრის ამისი მოწაშე ჯავახიშვილი ქაიხოსრო, პატლებარდიშვილი ბეჟან, დაეპაშვილი პაპაჯანა. მე კ ი ო რ გ ი ს დამიწერა, მოწაშეც ვარ. დაწერა ენკენისთვეს ი ო, ქ(ს) უ. □. (ბეჭდის წარწერა სპარსულია).

203. ნასყიდობის წიგნი მეფე ვახტანგ მე-VI-სა, 29×19 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1712, აპრილის 21. ქ. ნებითა და შეწევნითა დ ღთისითა ჩვენ, საქართველოს მპყრობელ-მჭირნეველმან, პატრონიშვილმან, ბატრონმან ვ ა ხ ტ ა ნ გ, ესე ჯუთა და ხანთა ვასაოვებული წყალობის წიგნი და ნაშანი გაბოძეთ თქუენ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს შ ე რ მა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზანი შვიდს სვიმონს და მამასახლის შენოს მას ქალსა, ოდეს თქუენგან თქუენი წილი ჴელეყო და ამისთვის ფასად გაბოძეთ, რაც შენს მამულში მოს თუ ბარს შენი წილი სამსახურნი გედგა და ან გამოგედიდა, ან ტყეტეფა და ამისთვის მოგეტეო. არადეს შენ და შენს მამულს საშჳვრნი აღარ გეთხოებოდეს. ესე გაბძანებო, კარის ჭუნის ყუქილ-გუზარნი და წარგდინებულნი ბაზერონ, ამას მამულთან კილი ნუ გაქუთ და ნურც ვინ გარჯათ, ბრძანება ჩუენი ასრე დაუმტკიცეთ და ნუ მოუსდით. დაიწერა სიგელი ესე კილითა კარის ჭუნის მდივან-მწიგნობრის თუმანი შვიდის ცვამეტსა. ესპიდას კი. ქრსს უ. ვახტანგ (ჩართულად).

განის აშიაზე სწერია:

ქ. ეს ბატონის მამის ჩუენის წყალობის წიგნი ჩუენც ამგვარად დაგვიმტკიცებია, რომე ნურც ჩუენი ბაზაერი და ნურც ბაზაერათ უჩუენს კილი ნუ გარჯის და არც კილი აქვს | მეფე ბაქარ.

უკანა გვერდზე ახის ბეჭედი, რომელსაც აწერია: მონა ღთისა ერისთვისწილი გიორგი(?).

204. ნასყიდობის წიგნი აბულავრიშვილისა, 54,5×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1713, თებერვალს 26. ქ. ნებათა და შეწევნათა მდგთისაო, მეფისებათა მდგთის მშობელისაო, ესე უკუნისამდე კმაო და დრდოო, ხანო გასთუვებელი, მტკიცე და უცვლებელი, ყოველს კაცს მოუდეგარი, ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეც მე, ჯავახიშვილმა გოშვარ, ძმამ ჩემმა მანე(ლ)გლდელმა ეოსებ შენ, ჩემის ვანაყოფის ანჩაურშეილს, ავლაღვარდიშვილს ზალს, ბასიმს, ზახას, ოთარს, დვითს, შვილსა თქუენსა ესეს, გიორგის, მომავალთა სახლისა თქუენისაო, ასე რომე დამეშუარა და მოგედგ ჩემგან გამოთვებული ჴვიროს ზალისშვილის ნაქონი მაწა, ბეჟანისშვილის ბაგის გვერდზე, სახვნელ-ქროდ სამნიმდი, ზეით რუმდი, ბოდის ბეჟანის მაწამდი თავისის წულითა, რაც მოუნდებოდეს. ვინცა და რამიც ეს შლად კილეუოს,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მასმც რასხვას მამა, ძე და სული წმინდა და ყოველნი მასნი წმინდანი. არიან ამისნი მოწამენი, დამხდურნი თავით დმერთი. კეცაკვან ეშიკვდომბაშს ხანურეშვილი ბედიანაშვილი დალვენჯი, ჩემი მოეკარე მეტეხის მოურავი მდღაბრეშვილი იყვნე, ამირაშვილი მდღვილი ჯოანასე, ტატანაშვილი გიორგი, ცხირისეშვილი ბაჯი, გოგიბერაშვილი ბაგრატიაი, ჩემი ანანურეშვილი ანდრიანისეშვილი რევაზ, ტეფნენაშვილი ბაიაურე, ერდგულანსეშვილი იმედ. მე ნინო არძ ევს ივსვს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა თვესს თებერვალს კესულს ვე, ქნს უა. ინდიქტ. + + +

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რია თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავი დაზიანებული აქვს.

1703—1711. ქ. ჩვენ სქართველოს კანაშინმა ბატონიშვილმან, ბატონმან ვახტანგ, ესე სიმოურავოს წყალობის წიგნი გამოძეო თქვენ, ყოფილ ჩვენ მეორგეს შეილს ზურაბს მაშინ, ოდეს წყალობას გვიჯურნა, მოგითხულია ჭქონით, ვითაც ტაშარზედ აიდარბეგის მოურაობა მაშ თქვენსაც ჭქონებოდა. ეწ ჩვენც შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ტაშარზედ ჩვენის სასახლო სოფლის აიდარბეგის მოურაობა მასის სიმართლითის მოურაობის წესიოვ და სარგოთი, რომელიც დღესმდინ უოფილაუოს და სდებოდეს. □. ბეჭდის წარწერა: რტოდ ვარ დავითის მგელ-ლომად, ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძოებით.

განის აშიაზე სხვა ხელით:

ქ. ეს ბძანება ჩვენ, სქართველოს კაშკაშელს, ბატონიშვილს სვიშონს ასრე დაგვიმტკიცებია □.

207. ადგილის დათმობის წიგნი ბატონიშვილების კოსტანტილესი და ოტიასი, 36×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1708, დეკანბიასთვის 24. ქ. ესე წიგნი გიბოძეთ ჩვენ, ბატონიშვილმა კოსტანტიანემ და ჩემს ძმამ ოტიამ შენ, კელშეწიფის კარის მდივანს ნათმს და შეიდია შენთა, ესე რომე შენის სახლის კარდამხსნელათ კელვეფის კარეთ-ადგი ჩვენი იეო, შენ შეკრიშვილის ნაქონობით გეცილებოდა. ბატონთან ვიდაბრაკეთ და სამართალი შენგე დაგრჩა. ახლა ბატონი დედოფალიც შუა შემობძანდა და შენც ფეშქაში მოგვართვა და, რადგან ბატონი შუა იეო, რასაც შენი სასახლე გაშოტანს, შენგე დაგინებეთ ქუეთ შიდაღაშენის მიდგმამდი, ზეით მებაღე ჯაქის კიდეებამდი და წინ წყალამდი. გქონდეს და გიბიდნაგრის დ-თნ, რიგორათაც შენ კინდოდეს. ვერა ჩემი ნათესაი კაცი ვერ გეცილების. ამისი დამშტკიცებელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დ~თ აგურთხოს და მშლელი წყეულმა იყოს დ~თისგან. არავინ ამისი დამშდურნი და მოწამენი დედოფლის ბაქარულთა-უჩუცესი თავეულიშვილი ხასიტა, ჩვენი ახსუროშვილი გოზა და ჯუჯუნ. მე კელმწიფის კარის მდგელს ბარათელს დამწერია, დგვირბისოვის ოცდა ექუს, ქვის ტ შვ.

მონა ღთისა ბატონიშვილი კოსტანტინე

მონა მღთისა ბატონიშვილი ოტია

208. განჩინების წიგნი ვახტანგ VI, 35,5×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1703—1711. ქ. ჩვენ საქართველოს ჯანიშინის ბატონიშვილშან, ბატრონშან ვახტანგ და ძმამან ჩვენმან, ბატონიშვილმან კაოსდაკოზმან, ბატონშან დ~თ ენტე~თ, და ძმამან ჩვენმან, ბატონშან სვიმონ და თეიმურაზ გეგით ვაზილეთ მუხრანის ბატონი ერეკლე, ირაკლის-ერისთავი გიორგი, სრდალი დუარსპი, ამილახორი ივანდიდი, მდივნბეგი ერასტი, მოურავი ივანდიდი და სხვანი ეპისკოზოზ-დარბაზილნი და მდივნები. ცილი შეიდა ბიძუნასა და ვახტანგისა და იქით ჯავახიშვილის ფარეშუბისა, ზურაბისა, ნაგოდაზისა და გოშვირის ჩვარებს სახორცეს ზეით ნასოფლარებზედ ცილების სარჩელი და სჩაური გვიგონეს და გაესინჯე. ცილი შეიდა ამას ჩაედენ: „ამ(ა)ს წინათ მეფემ გიორგიმ რომ გოშვირის ერძი ჩვარება იყოსო და შაშან ნასოფლარების ესაყორეც რეზიშეიდა, მოაყარ-ებისკოზისა და შაბაზედა ადგზე რომ გამოგზავნა, საკორეტს ქვეითი ნასოფლარები გვეკუთნა და ამაზეთია ნასოფლარები არც გუკუეთო და კიდეც ჩვენს სახელზედ სარჩენად გუქუეს“. ჯავახიშვილ(ნ)ი ამას უპასუხებდენ: „შორის დ~თ, რაც ჩვენ სახლისკენ ჩხუბი არ გამოგვერიო და ერთმანერთს არ დაუშინეთ და გაეთოზედ შაი არ შეაშალენათო, შის შეტად თქვენდ სახელზედ არცრა გებედაშვიო და არც ამ ადგეში კელი გქონებიათ და არცა გიქეთო, თორემ მოაყარ-ებისკოზისზედ დაჭეთჩეი, მასიც ახსოვსო“. ჩვენ მოაყარ-ებისკოზის უკი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თხეთ, ამასაც ასრე მოაწესენებიანთ: „სკაორტე და ამას ქვეითა ნასოფლურება რამ გუგვეთითო და ამას ზეით გასწყოფელად რამ მივიდეთო, ჯაჯხიანი შეალხინგდენთ, ჩხუბი გამოერიათო, დაუშანეს, შეაშლენეს და ბატონიან წაშიეიდენეთ და მასთანვე დარჩითო, თორემ აქ ცილიშეიდას ცილები არ კეგეგიანთ“. ეს მოწმობს დასჯერებელი იყო, მაგრამც უფიცრად ამთაში ჩხუბის გაძლიანებას ვხედევდით და ერთმც ერთი ურაკი რამე მოკიდიანთ და არ სჯობდა, ფიცი უფრო ცულის დასჯერებელი იყო. ჩვენ ამისა ასრე გუგხენით: თუ წადგნეს ჯაჯხიშვილნი, ეს ოთხნი თავნი კიცნი ოთხის მთიან ხიხნეიშიდათ და სადც ჭვარების თავს გარდახრან და ასრე იფიცონ: „ამისმს მადლმან და ამისმს ცამცხოვე(დე)ბელმან ღ-თ ეს ადგი, ეს ნასოფლურება ამის ქეთ კიდეც ჭვარებიანს და ხაჯაჯიშვილო იყოს და ერც ცილიშეიდეს ამაში კელი ჭქონდეს“, დარჩეს ჯაჯხიშვილებსა, და თუ ეგრ იფიცონ, დარჩეს ცილიშეიდესსა □. ბეჭედს აწერია: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად, ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

209. ნასყიდობის წიგნი მროველის ნიკოლოზისა, 22×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1715, მაისთვეს 20. ქ. ნებაით და შეწევნით ღ-თისათ ესე ნასიყიდობის წიგნი და საბუღალი დაგიწერეთ და მოგართვით ჩვენ, მე ლაძარ თამაზაშ თქვენ, მროველს ორბელიშვილს, ბატონს ნაგოდოზს, ასე რომე ყალი შემორთა და მოგეც და შემოგეხვეწა და ყალისკენ დამახსენით; თავიან-შიდანიანთ თქვენ ცუმშვიდ ეოფალი კიცის უცილებლად, ღ-თს კარდა თქვენს მეტს ჩემთან სხვიტონეშიდ კელი არაფერი ჭქონდეს. ორის ამისი მოწმეც სარჩი ქალა ჯაჯხიშვილი, დეკანოზი იესე [ზედელ-დეკანოზი იესე], კანდელაკი გრიგოლ, და მე ხახისეს დამიწერია და მოწმედც ვარ. დაიწერა მაისთვის ე, ქვის უ-ე +.

210. საფიცრის წიგნი ორბელიანთა, 38×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავი დაზიანებული აქვს.

1715. ქ. ნებათა და შეწყნარებათა ღ-ისათა და ყოველთა მისთა წმინდათა მოწამეთაჲ ესე მტკიცე და მარხულ-შემოსილებელი და უცვალებელი ძმობის ზარაბა და სოფლარი მოგებით ჩუენ, ოქუენმა ბაძაშუილმა, მდივანბეგმა, ბატონმა გ ი ო რ გ ი მ, ძმამან ჩუმმან, ბატონმა მ ა მ უ კ ა მ, ყ ა ფ ლ ა ნ და რამაზ, ზურაბ და მზეჭაბუკ; ალიაზარ, დიმიტრიმ და რეგიზ ოქუენ, ჩუენს ბაძაშუილს გ ო რ გ ი ს ბ ა ს, შუილს ოქუენს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, ასე და ამა ზარს ზედა, ვითუმცა ოქუენთაჲს კერძი და კერძის მდომი ძმანი და სიხლის კცნი. რაც ღ-ითაჲ და კიდით შემოგემტკიცოდესთ, მისი მცდელნი ვითუმცა. თუ ოქუენ ჩუენზედ არა დაუშოთ რა, ვერცარა ჩუენ ოქუენზედ რამ სიხიანი ჴქნაჲ მტრის მტერთა ვითუმცა და მოუცრის მოუსრე. თუ სარდალმა და მისმა ძმებმა შენზედ სიხიანი და დასჯაჲ ებეთა არ მოინდომოს რა, ჩუენც ამას რაჲთანი და კერძი ძმობა და სიხლისკცობა უყოთ. და თუ ამან შენზედ ურთიერთ და დაჲლება მოინდომოს შენი გორჩიოთ ამისჲს და რაც შეიძლოთ, შენ ამას თუ სიტყვის ვასმე სა(ა)თ არ დაუნებოთ. ამისდა ჴსნითჲცებლად მოგვიცემია თავად ღ-ითა და უოველი მისი წმინდანი. ვინცა ეს ფიცი და ბერი მოშალოს, მისმე რისიმე სიმძიმე-ერთოსუბა. ვინ იცის, სარდალმა ჩუენ მოინდომოს, შენ არ ჲჯეთმჭით და ამას არ ეპყრუეთ. ქუსა უ ე. □ □ □ □ □ + □. ამ ბეჭდებს სხუა და სხუა წარწერები აქვს, უმეტეს შემთხვევაში გადასულები.

211. ნასიდობის წიგნი ორბელიანთა, 45×20,5სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათა ნახმარია ორი ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ვრცელი შესავალი და წყევლა გამოვუშვით*).

1620, მაისის 10. ...ჩუენ, შ ე მ ა ზ ა რ შ ე ა ლ ე ბ მ ა

*) შესავალში სხვათა შორის სწერია: ოხითა და მეოხებითა წმი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ს უ ხ ნ ა ვ ს, ო ა ვ ს ზ ა ვ ს, გ ე რ ს უ ფ ე ნ, შვილთან ჩვენთან გ ე ფ შ ე, ზ ა ვ ლ დ ე გ ე ო რ გ ი ა და მთავრობის სახლის ჩვენ ნასთა თქვენ, ბატონის ქ ა რ თ ლ ი ს ქ ა ლ ა ქ ი ს გ ე ო რ გ ი ს შვილის ვ ა ხ უ ს, გ ო რ ჯ ა ს ხ ე ბ ი დ ა ზ უ რ ა ბ ს თქვენი ნასეიდს ვენაკოთ შუა-ბოლთის ჩვენი ნასეიდი ვენაკი ეკრა თქვენს ზეკრს, ახლა თქვენ მოგეკალეთ ჩვენი წილი მამული, რაც ჩვენს ძმობაში წილად გვერგებოდა, ის ჩვენი წილი მამული მოგეცალეთ და ვალეგეთ ოცი სრული, რათაც ჩვენი გული შესკერებოდეს, ვრა დარჩა მაგა რა ჩვენი თქვენზედა ვრაფერათაც ერთის დანაკრის, ს(რ)ულად და უკლებად ვალეგეთ. ახლა და ამის უკან არცრა კელი ჩვენ გვქონდეს და არც რა სალაპარაკო, ვრა შეიძლეს, ვრა მომავალსა სახლისა ჩვენთანაც, არცა განთოფსა ჩვენისა, დღეს და დღეის უკან ვინც ჩვენს მოსეიდულს კენაკს შეშალიტოს, ამისთა ბასიუხის გამცემი ჩვენ ვეუნეთ... დაიწერა სიგელი ესე თვენს მაისს ათსა, ქნსა ტ(ჱ *). და ვრაის ამისი მოწამენი ბეკენ რანტრომაშვილი, მდგელი რამანოს და სრული ბოლნელნი, და მე გიორგი დეკანოზიშვილს, მდგელს რ ა მ ა ზ ა ს დამიწერია და მოწამეც ვარ. მაისესშვილი ბერუკაც მოწამეა ამისი და ბოლნისის მამასახლისი ნოდარა, ნაცვალი კაცია, ფთენტიასშვილი ოქეშნგი, მისი ძმა გიორგი, სასვალრი დამასხა, მისი ძმა სამებისა, ჯვარაშვილი სარქისა, შარაქასშვილი თამაზა, ზონიაშვილი მამუკა, აქელაშვილი თამაზა და სრულ კელი-ერთპირ შუა-ბოლნისის ხანგები, ქმეშე-ბოლნისის მამასასლისი ბაბუა, მისი ძმა ტერ-ანდრაასი, შეშარაბაძე ნასხარა, ჯანდაერაშვილი ჯოანდილ და გორჯასპი, არეშასშვილი გორჯასპი, ყაიასშვილი დვითა, შალუაიანსშვილი ამარანა და მანაზარა და სრული კელი-ერთპირ ქმეშო ბოლნელნი ამოვაწერ. დაიწერა სიგელი ესე თვენს მაისს ათსა, ქნსა ტ(ჱ *). + + + +.

პირველი გვერდის განის აშიაზე იმავე ხელით სწერია:

თავად არის ამისი მოწამე სიონაა მდთისმშობელი, შერმე მა-

დათა ქართველთა მნათობთა მამათა: ეფთვიმი, გიორგი, პროხორე, ილარიონ, ეფრემ, არსენი, იოვანე, შიო და დავით.

*) დედანში სწერია: ტჱ.

სი ეფესკოპოსისა, რეგიშვილი იოვანე ბოდნელი, მერმე იმისი დეკანოზი ოქროპირი, ზემო-ბოდნისის მამასახლისი და მოურავი დუშაც, მერმე შანშიანიშვილი ნიჩარა პაიდური, მისი ძმა ყაფიში ბეჟან, ბაძა იმისი დიდმაზა, მისი შვილი ნასყიდა, იაგულაშვილი ადამურად, მისი შვილი დურმიშხან, იაკანაშვილი ბარამა, მისი ძმა ზურაბა, მარიანისშვილი ფარსადან, ჩანდარი ვახუშტი, ვეფხისშვილი ჰაბუში, ყაფიში შანიხარა, გოგებისშვილი ითბეგა, მისი კნინოფი ბეჟან, თუმანიშვილი ზურაბა. (ამის შემდეგ დასმულია ხუთი ბეჭედი, რომელთა შორის პირველ სამს სპარსული წარწერა აქვს, ხოლო ორს უკანასკნელს ქართული).

212. სიგელი მეფის შაჰნავაზ I-სა ანუ ვახტანგ V-სა, 43,5×19 სანტ., დაწერილია ქადაღლზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავში სპარსული წარწერა აქვს სპარსულივე ბეჭედით.

1662. ქ. ნებითა და შეწევნითა დ-ოისთა და წყალობითა კელმწიფეს შაჰნაზისთა ჩუენ, იესეან, დავითან, სოლომონან, ბაკრატონიანმან, მეფეო მეფემან, ბატრონმან შ ა ჰ ნ ა ზ და თანა-შემცხედრემა ჩუენმან, დედოფალო დედოფალმა, დადიანის ასულმა, ბატრონმან მ ა რ ი ა მ, ბარძიმიმა და ასულოგელმა ძემა ჩუენმან, ბატრონმან-ა რ ჩ ი ლ, ბატრონმან გ ი ო რ გ ი მ, ბატრონმან დ ე ვ ი ნ, ბატრონმან დ უ ა რ ს ა ბ, ესე უკუნისამდე ყმობა და ხანთა გასთავებეთა, ისმაელიდრო და სპბდეთა წყალობისა წაიგნი გებძეთ თქუნ, ჩუენთა ერდგულთა და წესისაებრ ნამსახურთა ყმათა ჩუენს მესტუმრეს დ ო ნ დ ა რ ს ა და ძმასა შენსა ზ უ რ ა ბ ს ა, შვილთა თქუენთა შ ა ვ ე რ დ ი ს, ზ ა ლ ი ა ს, გაშრეკასა, ბეჟუასა და ქაიხოსროს, შვილთა და შომყვალთა სახლისა თქუენისთა, მას ყმასა, ოდეს მოგუდეგეთ კარსა და მამულის წყალობის დაგუთჯინით, ჩუენ გისმინეთ ჯაჭ და მახსენეს თქუენი, ნაჯილდოებად მეფეს რ ა ს ე ო მ ს ი ოდენი ვ ე რ ხ უ ნ ე ლ ი თქუენთაის ებძანებინა. ამ გაჯ-მოგარიგით და მისდა სამუქმოდ გებძეთ ესუნდარიდამე სარუხანა, გუამდი ერთი სარქასა, გუამდი ერთი ჰაბია, გუამდი ერთი ზაქარა,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გუამლი ერთი ვაჭარ, გუამლი ერთი კაცეც სარქისა, გუამლი ერთი ბოგანო ტერუმანთ სრულნა, ერთი გრაქორა, ერთი ესპი თავის მთითა, ბარითა, ველითა, ეშხეთა, სვანეთა, უანსვეთა, წულითა, წოსქუელითა, ჭალითა, სახლებითა და ეძებრითა, კალთა-სახლითა, ეოულის მასის სამართლისის საქმითა და სამძღურითა, უკლებლივ თქუენთუის გუაბოძებია ეოველის კაცისაგან უტილებლად. გქონდეს და ვაიანდიერის ღონ ჩუენსა ერდგულად სამსახურს შინა. არაოდეს არ მოგუშლოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად სიცუოცა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. უხელსაცა მთავარსეპეთ და უძუელესთა გებძანებთ, კარაპა ჩუენსა ყუელა-ეჩაპარნო, თქუენცა ასრე გუოთვეთ და ნურას შეუშლით თუისაერ ათას-დგომასა და შეწუენისაგან კაცე. დაიწერა ესე მტკიცე და უცვლებელი ქ(ს)ს ტ(ი)ნ, ინდიკტიონს(sic) მეფობასა ჩუენსა მეოთხესა, კალთა კარსა ჩუენსა მდგომ-მწყობრასა ქ(ა)ნდურ(ა)ლ(ა)შ(ი) ვ(ე)რ(ა)ლ(ი)ა(თ)ა. შ(ე)ნ(ა)ვ(ა)ს (ჩართულად).

213. ნასყიდობის წიგნი ბარათაშვილის დბანელ ქრისტეფორესი, 34×20,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1665. ქ. ნებითა და შეწევნითა დ(ი)ა(ს)ისა, ესე უგუნებაშ-დგ ყამთა და ხანთა გასთ(ა)ვებელი, მტკიცეც და შეუცვალებელი ნასყიდობის წიგნი და საგული მოგცეთ ჩუენ, შ(ე)ო შ(ი)ვ(ე)ნ(ა)ს შვილმან ყ(ა)რ(ა)ბ(უ)დ(ა)ხ და ძმამან ჩუენმან ა(ე)ს(ა)მ, შვილმან ჩუენ შ(ე)ო შ(ი)ო და ს(ი)ნ(ა)ზ(ა) თქუენ, ბ(ა)რ(ა)თ(ა)ს შ(ვ)ილ(ი) დმ-ნ(ა)ყ(ა)ს ქ(ა)რ(ი)ს(ტ)ე(ფ)ორე, ძმის თქუენის ს(ე)ხ(ნ)ა(ს)ი და ბ(ე)ჭ(ნ)ი, შვილთა თქუენთა ბაბუისა და ვითაც(ა)ნდელს, ასრე და ამა ბარს ზედა, რომე შეა-ბოდნისის ძეგლისწილთან შერმაზანისა და ბაღურისაგან მოსულიყუა ჭინაკი გვქონდა, ამისთის ხაშა კუალი ჭინაკი ნაგრიზისშვილის დვითისკენ ვიდეთ და ეს ორივ თქუენ მოგუიდეთ ეოველის კაცისენ მოუდგარი და უტილებელი. ვიდეთ თქუენგან ფასი სრული, რაოდ(ე)ნ(ი) ჭუენი გული შეჯერდებოდეთ. ადარა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დარჩა რა ჩუენსა და თქუენს შუა სასარჩლო და სალაპარაკო. და თუ ვინმე ესსუა ჭქონდეს, ვიარსა და ესსუის კაშტეში ჩუენ ვთუენით. ესე ასრე ეკეთოვდეს და არა შოგუშადოს არცა ჩუენგან და არც სხუის კაცისგან. ეჭონდესთ და გაბედნიეროს ღ~ნ. ვრაან ამისნი მოწუმენი და დამხდურნი: ბადნანის ნაცვალი დოუნა, მამისხლისი ფანუშა, ძეკლდაშვილი ყერმაშა, ამისი ძმა ნაზარა, მარაქსშვილი მარაქა, ჩაეანისშვილი მირამანა, ჯაკრაშვილი ბახია, ეუდაშვილი სქია, ჭანისშვილი ულუხანა, ჩუნი ემს ეურეუნიძე ბაღრია, ქიტუაშვილი დოუნა, ამისი შვილი ხუტესი, და მე ბატონის კაიდეგაზის სახლთუხეს შვილს რ ე გ ვ ა ს დამოწერა და მოწმეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ქნსს ტნგ. + + + +.

აშიაზე უზის ბეჭედი, რომელზედაც გადაბმულათ სწერია: ხალ.

214. ნასყიდობის წიგნი გიორგი ყაფლანიშვილისა, 68×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1674. ქ. სხსელათა სხაერასა, ერსეს დაუსრულებელისა ღ~ისა მამისა, ღ~ისა ძისა და ღ~ისა სულისა წმადისა; მეოხებათა ყოველგან წმადისა, ყოველგან უხრწნელისა და ყოველგან ბაჭ-შეუხებელისა, დადებულისა დედოფლისა ჩვენისა ღ~ისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისთჳს; ძალიერებითა პატრონისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისთჳს; ხახათა და შეოხებათა წმადათა უცოტოთა ზეცისა ძალთა, ანგელოზთა და მთავარ-ანგელოზთა მაქელ და გაბრაელისთა და ცხრათჳე ერგეთა დასთა ანგელოზთათჳს: ხახოთა და შეოხებათა წმადათა მოციქულთა ჴელრე სამოათხის სჯულთ მჴერმეტყველისა და ჳალე სამ ცხრაე ალწეგნელისა, რომელსა ესმენს უ(ს)მენელი სიტყუანა; ხახათა და შეოხებათა წმადათა მღუდელთმოძღუართა, დადისა ბასილი, ღრიგორი, იოანე ღ~ისმეტყუელისათჳს; ხახათა და შეოხებათა წმადისა მამისა ჩუენისა ნაეოდოთს მარონ-ქალაქის განმანათლებელისა და წმადისა მამისა ჩუენისა სპირიდონ; ხახათა და შეოხებათა წმადათა ქალწულთა-მოწამეთა: თეკლა, ეკატერინა, არანა, მარინა, ბარბარესთა; ხახათა და შეოხებათა წმა-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დაოს უქრაიმოოს მეურნალდაა კაზმან და დამიანესაოა, კვაროს და აოფანესაოა, ერმაღაოს, სიმფსონ, დიმიდე, ერმიდალოს და ერმედანესაოა; ახაოა და შეოხებაოა წმადანი სვეტიცხოველისა, კვართაის სიუფლაოის და მარან ღ-მუოფელისაოა; ახაოა და მეოხებაოა წმადაის დედაის მკოცნელისა, ქართველაოა განმნათლებელისა ნინოსაოა; ახაოა და მეოხებაოა წმადაოა მოწამეოა: გეორგი, თეკლორე, დიმიტრი, ნრაგობი და ჰანტელიმონისაოა; ახაოა და მეოხებაოა წმადაოა ქრაოველთა მნათობაოა: ეფთვიმე, გეორგი, ნრაოხორე, ილარიონ, ეფრემ, ირსენისაოა; ახაოა და მეოხებაოა წმადაოა, მრთალაოა მეუღლეოა ილვაკეთ და ანნისაოა; ახაოა და მეოხებაოა ეოველთა წმადაოა ღ-თაისაოა და ამა წმადაოა, რომელნი სუეტნათოცნ სათნო ეფუნეს უფალსა ჩუენსა იესუს ქრისტესა, და ჟამსდეც სათნო ყოფილ ირან, ამათაოა მოწმობითა, თავდებობითა და შუამდგომლობითა ესე უკუნისამდე. ყამოა და ხანაა ესპათვეებელი და, მაზედ-შემოქმედებელი, დრო-მოუქცევრი და ეოველის კეცის მოუქცევრ-მოუსრულველი, ეოველის ილათაის და ხდათისაჯან გამოსული სიკეთე მოკრთვით და მოკეთეო ჩუენცა ნასეული ჯუნკი, იქუ შუა-ბოდნის ბატონის ბოდნელის ეუნაჯ ქუეით ჩუენ, შუა-ბოდნელმა მამასხლისმა თ ე ო ნ ა შ ი ს და შეილმა ჩუმ თ ე შ ი ნ კ ი ი ვ ნ უ ნ ი ს ძმისწულმა ჩუმ რ ე ც ვ ი ს, ტ ე რ-დ უ შ ი ს და მოშვილოოს უოველთაეე სახლისა ჩუენისაოს, თქუენ, ბატონის(sic) ე ა თ ლ ი ნ ი ს შ ე ი ლ ს კ ი ო რ კ ი ს, შეიდით თქუენით ხ ი ნ უ ი ს, კ ო რ ჯ ი ნ ე ი ს და ზ უ რ ა ბ ს და მომეცით თქუენით, ასრე რომე ჩუენცაც ნასეული ირის და უტიკეიდე, და ჯუ თქუენ მოკეალეო მასის მიწაოა და წუალოოა, შესეფილოა და ცისფლითა, რომე ჯრა ეკეი ჯრ ეცდებოდეს ირეა დაღი, ირეა მტერე, ირა ებისგოლისა და ბერა, და ირა ერის ჯეი. და ეიდეო ფუსი სრული და უდებული რეა თუმსი ნიდაი თეორა და სხეა ეუკი. ადრი დარჩირა ჩუენი თქუნზედ. კეონდეს და კიბეკნიერის ღ-ის საკრძუსი შინ დდეოსი. ირიან ესისი მოწმენი და დამხურეი: მოურავი, სხხდოსუეის ძმა ზაალ, თვითან ბატონი ბოდნელი, შუა-ბოდნისის ნაეკალი დაოუნ და შუა-ბოდნის ამიკები, ზეკეკლიშეილი შერმიზისი, ჩიკინიშეილი მირაქ, თქუენი ეს ქქლიშეილი ოუთია, ხისიდრი ბე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რუა, ბატონის დედოფლის ეშაკასსა მანთაშს და სრულა ერთობაღნი სამაგ ბოდნელანი. აწუ ვინცა და რამინცა კაცმან, ანუ დიდმან, ანუ მცირემან, ანუ ეფისკოპოზმან და ბერმან, კინა ერის კაცმან კალაუს შდგად ამისდა და ქცევად, თავდამც რასხვს ღთა და ეოგელნი ანგელოზნი ღ-თაისნი, ზეცისანი და ქვეყნისანნი, ჯოდეელნი და უკორტხი, მამ დაუსაბამო და ძე და სული წმიდა, და შეშცაველების კეთრი გეზიანი, შაშთალი იყოსი. ძრწოდა კაცისა. შეს-დრტხაღობს დიასეორესი და ნურათ(ს)მცს კსნთა ნუ იქნების კსნა სულიღ დისა მისისა დღეს მს დიდს განკათხვისსა, ხადი დმშტკიცებულნი ღ-თ დაშტკიცოს. დაიწერა საგელი ესე კალათა ბედისწერდაშეთას ნათანადი ამათ. ქრს ტბ. + + + + + + + + + + +.

215. ნასყიდობის წიგნი გიორგი ყაფლანიშვილისა, დაწერილია წინა სიგელის მეორე გვერდზე სხვა ნუსხა მხედრულის ხელით, ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1675, მაისის 12. ქ. ჩვენ, შუა-ბოდნისელმა უშახ(ს)ს შვილმა ბ(ა)ნდურამ და ძმამან ადაბეგამ ჩვმა და მამაჯალმა ჩვმის და შვილთა ჩვმთა, ესე ნასყიდობის წიგნი მოგრაოვით თქვენ, ბატონის უფლისანი შენი, ბატონს გიორგის და შვილთა თქვენთა, ასე რომე ჩვენის ვასუფთავის შენი ზის და რეგვიზის წილი გვერდით თქვენ მობძნდით და იქა ამაც თქვენის ნასყიდის ვენაკის გვერდით ჩვენი ვენაკი თუ, ჩვენც ვალქმთ, რადგან თქვენ მოხვრანით და მოგეყიდით და ჩვენს ვენაკს მოგჯერით, რაც რომ სწორეთ თქვენი ვენაკი გამოიტანს აშენებულათ და ნუშენებელთა. კიდეც გლეხებისგან ამის გასწორ მაწი რომ ეყიდათ, ამის გამოსწორ მოგეყიდა. გქონდესთ და მოგეს ღ-მან. არა კაცი არა ჩემის ხისლისა და არა სისთა ხისდისა, არა გაჩნიფთი და არა მეზობელი, არა შვილი ჩემი და არა მამკვალი ხისდისა ჩემისა არ გეცილებოდესთ და მოგედაეებოდესთ. ვინც ეს ჩვენ ნასიდობა მოშალოს, რაც ამ საგელში წმიდანა მოაკსენებს, ისიმც რასხვს და მთა დაშტკიცებული ქრისტეს ღ-თისაგან რისი-

ხვაი კანაკოსება მხ შეორეთ მოსლხ. ჰვალეთ ფსი უკლეებრავ თუშხნ-ხსქვარა. ადარა დარჩჩ რა თქვენზედ ჩეშა, არც თეთრა და არც ყვჯა. დაიწერა წიგნა ესე მაისს აბ, ქჭს ტნაე. მოწშობით ფარეშუს საკინშვალისა და სრულ ერთობადათ შუა-ბოდნულათ(sic) მოწშობითა და შუამდგომლობით ეს ასე გაკეთდაო.

216. პიროპის წიგნი ეიავ ჩალაბის და ხალინას მიცემული მდივანბეგისადმი, 15,5×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მომრგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1677, მარტას 10. ქ. ესე წიგნი მაგარიათ ბატონს შდივანბეგს ჩვენ ეიავს ჩვდიბამ და ხვდინამ, ასრე რომე ხვრიბხნინა სქმეზედ წელწყდა ორშიდა ათა თუმანი მოგართოო ეს ნივრუხი ამ ნივრობამდინ. არის ამისი მოწამე ალიხნ და ნასიდა და მე ხვდინს დმიწერია და მიმცემიცა ვართ ამისი. დაიწერა მარტას ი, ქჭს ტნაზ. □ □ □. წარწერები ორი პირველი ბეჭედისა სომხურ-სპარსულია, უკანასკნელისა ქართულ-სპარსული. ქართულათ აწერია: ხალინასია.

217. ნასყიდობის წიგნი გიორგი ყაფლანიშვილისა, 26,5×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. ბისავალი და წყეცლა გამოგუშვით.

1679, დგინობასაოს 15. ...ესე წიგნი მოგარიათ ჩვენ შემოხვიშვალეშ ვხვნინამ და შიდამ ჩემი შერშხვნ, აესეთ და ვათნდიდ და გეგმ თქვენ, ბატონის ესფლანეს შიდს, ბატონს გეორგის და შვილთა თქვენთა ვხვნა, გორჯისთის და ზურაბს, თქვენს ნასიდს ვენაკს შუა-ბოდნის ჩვენი ნასიდი ვენაკი ვერა, ასდა თქვენ შთანდშეო ჩვენი წილი ვენაკი, ჩვენც ავდექით და მოგვედით ჩემი წილი ვენაკი, რაც ჩემის მამისაკნ წილში გამომეტანა ჩემის ძმებს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სამძღრამდის თავის შესავლით-გასავლითა, თავის შენით და უშენითა. ვფიცეთ თქუენცა ფსა, რათცა ჩუენი გული შეჯერდებოდეს და არა დარჩა რა ჩუენი თქუენზედა. ახლა და ამის უკან თქუენთან არც რა კედი მე მქონდეს და სალაპარაკო, არ შეიძლა ჩემსა და არა მამაყალსა სახლისა ჩემისსა და არა ძმითა ჩემთა და არა განუოფითა ჩემთა... დაიწერა დვინობისთუეს ი̃ე, ქკს ტნაზ. + + +.

218. ბძანება ბატონიშვილის ლევანისა, 18,5×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1689, ივნისის 26. ქ. ჯამასაძად ერთ ამხანაგად სასარდაშვილთან სასჯახის მკრეთლობა ორბედ შეიძია ესე უასთ გან გებოძებაა. ეოლშან ჩუენის ბძანების მარჩიელმან ჩუენი სამსახური ათაგებინეთ და გუგორუნდეთ. ივნისის კ̃ვ, ქკსა ტაზ. დ ეგვან (ჩართულათ).

219. ნასყიდობის წიგნი ქუბაშვილისა, 14×26 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1691, ივნისის 12. ქ. ნებათა და შეწევნითა მდთისათა, ძლეერებითა ცხოველს მეოფელის ჯუარისთა; ოხითა და მეოხებითა ეოველად წმინდის მდთის მშობლის, მარადის ქალწულის მარიამისთა; ოხითა და მეოხებითა წმინდის გიორგის აწეწილის თავგებობით და მისის მოწმობით და შეიძლობით; ოხითა და მეოხებითა წმინდათა და ეოველად ქებულთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესთა, ამათის მოწმობით და შუამდგომლობითა, ესე ამიერითგან ქმნილი და ხანთა შეუცვალებელი ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩუენ, კახის შვილმან დოშიტამ, შვილმან ჩემმან ბეჟუამ და ბერმან, ბაძისშვილმან ჩემმან შერმაზანმ, მისმან შვილმან გიორგიმ და მომავალმან სახლის ჩუენისამან შენ, ქუასშეილს ქიტაის, შვილსა შენსა შიოს და მეღანს,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შვილის შვილს ი ა ს ე ს და ბ ა ს ი ლ ს (და) მამასავლა სახლისა შენისასა, ასრე და ამა ჴარსა ზედან, რაჟე დაგვიჭარა და მოგუდეთ ჩვენი ადამა, ყოველის კეცის უცილებელი მაწყ მამოდგომის ერთის დღისა ტუტაო ბოლის ნაყუძრა. ყოველ ფასი სრული და უკლებელ და, რათაც ჩვენი გული შესჯერდებოდეს. გჭორდეს და გაებედიერის დმერთმან, თუ მაგას შემოგცდალოს ვინმე, ანუ ბატონი, ანუ ყმა, მასაის ჴასუხის გამცემი ჩვენ ვიყვნეო. ოდ ვერ მივცე, ერთისთვის ორი მოგცეთ და სიაჴეულოდც ჩვენ მივცემთ. აწე ჴრთნ ამისი მოწამე თავად დმერთი; კეცთაგან მამახშენადი მამუკა, ჩემი განაოფა ხეცისა. მე რ ო მ ა ნ ო ზ ს მღდელს დამაწერა და მოწამეც ვარ ამისი. ვინც და რამანც კეცმან ეს მოშალოს, მასმც რისისჯს მამა, ძე და სული წმანდა. მასმც ეჯებას ცეცხლი გენასა, შიშთვალი იყოდსი, ძრწოლა კეხასა, დანაჭმა ამორანასი. ხურას გზაითმც ნუ აქნებაის ხსნა სულისა მასისა. დაიწერა წიგნა ესე ივნერას თორმეტს კასულს, ქვს ტ ო ო. + + +.

220. სიგელი ერეკლე I-ისა, ანუ ნახარალიხანია, 36,5×25 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ.

1696, დეკინაბისთვის 14. ქ. ნებითა და შეწ(ე)ვნითა მღთისითა ჩვენ, შეფეთ შეფეშან და თჳთ კელმწიფეშან, ჴატრონ-მან ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ, თანა-შეცჩელრეშან ჩვენიშან, დედოფალთ დედოფალშან, ჴატრონიშან ა ნ ა მ, ჴარშიშან და ასპარეზელშან ძეშან ჩვენიშან, ჴატრონის ი მ ე დ ი ე ვ ნ ე მ, ესე ამაერით უკუნისამდე, ხანით და ქ-თ(ა) ჯანთაგებელი, მტკიცე და უცვალებელი წუალობაის წიგნი და ნიშან(ი) შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩვენსა ერგულს და თავდადებით ნამსახურს ო რ ბ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ს ვ ა ს ი, ძმას თქუენს, ბოქ(ა)ულთა-უხუცეს გორჯასპაის და ზურაბს და შემაჯალს სახლისა თქუენისასა, ოდეს ჟამს მოგუდეგი კერს დარბაზის ჩვენისასა და ჩვენს სახსრად გამოდამ სდედოფლის ნ ა კ ე დ ი ო რ ი ს მოერობის დეგუთჯუნით და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩვენც ვისმახეო აჯა და მოხსენება თქვენა, და ვითაცა ნაკადურის რუზედან ჩვენის ბძანებით ბეგრი ხარჯი გაქმნათ და სოფელზე ბეგრს კარგათლეგენით და მასდა სანუფქოთ ჩვენც შეგიწყალეთო, გიბოძეთ კახოდმს ნახიდურის და ქალაკარის ყარამალს თაბუნის მოურავობა, ყოველის კეცის უტალებლად სამოურად გვებოძებია სამგვადროდ და სიბოდად ქონდეს და გაიკნაურის დ-თნ ჩვენსა ერდგულობის და სამსახურს შაკას, მოკვამარა, ვრადეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვაო მეეთო, დედოფალთაგან. ჯუ გიბძანებთ, კარის ჩვენის გამრავნო და სადედოფალის(sic) გეძელ-გშაკალსნო, თქვენც ასე გუოთვეთ და ნუ მოუშალით, რა რიკადც ამა ჩვენგან ნაბოძებს საეკლესიო შაკან ეწერას. დაეწერა ბძანება და სიგელი ესე ქუს ტ ჲ დ, დეკემბერსთვეს ი დ. კარის ჩვენის დედოფალის მდივანს ე დ ი შ ე რ ი ს კალთაა.

დედოფალი ანნა.

შემდეგ სხვადასხვა მერმენდელის ხელით სწერია, რაც სიგელს არ ეკუთვნის:

ქრისტეს არცა ცეშაა, სანამდი ჯვარს არ ეცვა, ედიას სახარებაში არის, სწერაა: კლდეზე წაეყვანეს, მაგრამ მაეფარა.

შეშრე ამას მოგახსენებ, აქაც გავაშანჯვა, ახლაც მოგახსენებ, თუ დმერთმან კიდა მოგაშვრათო, ას მე ღ-აო, ვეცდები, თუ კეცის სახელი იკითხოთ.

პირველი გვერდის განის აშიაზე სხვა ხელით დაწერილი ყოფილა რამოდენიმე სიტყვა, მაგრამ მოხეულია.

221. ბძანება დედოფლის ანნასი, ერეკლე I-ის მეუღლისა, 17×18 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი.

1696, დეკემბერსთვის 1. ქ. ჩვენის ბძანებათ ნ ა ხ ი დ უ რ ი ბ ე ჳ ს ჩქარებად და ახლა ჩვენთვის დაგებეწერა და ნახიდურის მოურაობა კიდ-შეუ(ვ)ლია ბ ე ჳ ს ა ს ი ფ ი ს გებოძებია, და რაც ნახიდურის მისაყადი იყოს, უკლებლად ჩვენს ქარხანაში მი(ვ)ბარებდეს. ქუს ტ ჲ დ, დეკემბერსთვის ჲ. ან თათრისა და ან სომხისა ეუკლა უკლებად ჩვენთვის მოატანონ.

დედოფალი ანნა.

222. ნასყიდობის წიგნი აბულავარდიშვილისა, 21,5×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1698. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ^ოისათა ესე უგუნასმ-დე ჯმთა და სახთა გასხოვებელი, მიზეზ-შემოუდებელი, დრო-მოუდგური, ეოველის ხსენისა და ხლოსისგან გამოსუფლი წიგნი და სიბეჭდი დაგწერეთ და მოგვეცით ჩვენ, წ^ას^ახ შვილმან დავითა და ძმისწულ ჩვენ იესემ და ვახუშტიმან, და ბერტრამ, და ქ^ატ^ოსმან, და გრიგოლმან, შეიდოა და მოშვიდოა სხდასა ჩვენისასმან მოგეიდეთ მაწ^ოა ერთაი დღისა, ეზოსმდი შენის მაწ^ოის თავსა შენ, ა^ბუდგარდიშვილ*) შედგინ, კვიცასა, შეიდოა და მოშვიდოა სხდასა შენისაა. ვიდეო ფასი სრული და უკლებული, რაოდეც ჩვენი ეული შესწერდებოდა. ადარა დარჩომდა რა შენსა და ჩემში სადავოდ. ქონდეს და გიბედნიერად ღ^ოის, როგორათაც თქუენს ეულს უქადდეს. ორის ამისა მოწმე თავი ღ^ოა და კვიცაგან მოწერე ა^ბუდგარდიშვილი ეიხოსმე, ხდერმენინიშვილი ზაქარია, დაერძე ზალ, ძუძესშვილი იესე. ჴწ ვინც და რამინც ჩვენისნ ნათესავმან ეუარნს კიცმს შდდ და ქცევდ კედ-ეოს, თავდამტ რისხვს ღ^ოა, მაშ, ქე და სული წმინდა, ზეცისანი და ქვეყნისანი, შემცვალების კეთრი ეგზისა, შიმთვდი იუდასი, ძრწოდა კენისა, მეხთა-ტეხადობა დიოსკორესი, ტოტხდეც დანთქმა დათან და ა^ბირონისი: ხოდო დამტკიცებული ამისი ღ^ოის ჯუართხოს. მე გიორგის მდუქარა და მოწერა ვარ. ქ^ს ტ^ვვ. + + + + + +.

223. წყალობის წიგნი იმერეთის მეფისა სვიმონისა, 37×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით და მჭრალის მელნით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1699—1701. ქ. სახელითა სახიერითა, ვრისებს-დუსაბა-

*) ამას იქით ორი სიტყვა განგებ გამორულია მელნით.

მოსა, დაუსრულებელისა, ძალ-განუზომლისა და ძალერება მაუწდომელისა მდ-ოისა, მაშისა, ძისა და სულისა წმინდისა; თავდებობათა, მანდობათა და შუა-მდგომლობათა ყოველად წმინდისა, ყოველად უხ-წნელისა, უმფრასად გურთუნელისა დედოფლისა ჩვენისა მფოსა-შემაბელისა, მარადის ქალწულისა მარიამისაო; თავდებობათა, მანდობათა და შუამდგომლობათა ცხოველს-მყოფელის ჯვრისათა, რომელსა ზედან განიბერა უწწნელი მკლავნი თვისნი ქრისტემან დემერომან ჩვენმან ხსნის მის ცხოგრებისა ჩვენისათვის; თავდებობათა, მანდობათა და შუამდგომლობათა რანაც წმინდანი მდ-ოისანი მის დიდს სუეტლას სვინაქსარშიდან სწერიან და ან მოიხსენებიან, ამათის თავდებობათა, მანდობათა და შუამდგომლობათა ჩვენ, მდ-თად ადმ-ტებულმან, მდ-თად დამკრებულმან ქუეს აკსუსმან, ნორჩმან დავითისმან და ყუელამან სოლომონისმან, შეფეთ მეფემ, ბატონმან ს ვ ა მ ო ნ, ესე წყალობაის ფიცი, ზარი შეგიწყალე და გიბოძე თქუენ, ჩუენს ერთგულს და თავ-დადებით ნამსახურს ემის კ ლ ა ა შ ვ ი ლ ს ი ე ს ე, ბ ე რ ს და ქ ა ხ თ ა ს რ თ ა, სხუა თქუენს შუილთა და მოშუაგედა, ასე რომე წყალობის საქმეს დაეკარგინოთ, და ვისმინეთ ჯუ და მოსწერებს თქუენი და შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ს ვ ა მ ო ნ ე ს ი ა ა მ ე ო ლ ა ძ ე მისის ცოლ-შუილთაო, სახლთაო, მოშუილთა და ადგილთაო, მისის სიძეებით და უქმრებით, მსოფლიო

ნაბრას ადამიანს სოდომნასა. სგამან (ჩართულათ). მეფე სვიმონ!.

224. წერილი მეფისა გიორგი XI-სა 17,3×22,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1675—1692. ქ. ბატონო მდაბნებეგო ვახტანგ, შენ რამ მითხარ, ან შეო და ჩემი ძმანაო და ან ჩემი შვილი და ჩემი ძმანი და ძმაწუდებაი კაიჟარნენო, გასამრელობს შამიშნებენ, ჩემს შეიდეებს და მე მაშცდა. მე ეს მოგახსენე: თავად დშერომან ნუ ქნას, რამ შენი სახდი მოიშალოს და ძმაბა წაგიდეს, და თუ არ დაიშალონ, კაიაოთ და კათავისდეთ, რაც კასამრელობით ვიდრა, რამელიც ძმა შენ თუ შენს შვილებს კამოჰყვენ, ორთავე მიეცე და არც დშიათ მადდმა, მე შენ ამაში კაგიმტკ(უ)ნდე, უსაცადოთ კადეც ეს ბერი გაგათავო, ამ წესით კაგარგო. გიორგი (ჩართულათ).

განის აშიაზე სხვა ხელით:

ქ. ეს ბანება ასე კათაგდეს. შენუდაბან (ჩართულათ).

უკანა გვერზე სხვადასხვა ხელით:

ეს ბძანება ასე კათაგდეს □. ბატონიშვილი ვახტანგ.

ქ. რა რაკათ კურთხეულს ბატონს ბაძი ჩვენს, მეფეს წყალობა უქნია, ჩვენც მეფეს, სპასალარს ხარგა ასე დაგვმტკიცებია. ხარგა (ჩართულათ).

ქ. ეს ბძანება ასე კათაგდეს მოსავი ღთისა ბატონიშვილი სვიმონ. მონა ღთისა ბატონიშვილი თეიმურაზ.

225. წყალობის წიგნი საქართველოს გამგებელის ლევანისა, 34×24 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1703, ენკენისთვის 7. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თისა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თა და წყალობათა დადის კეკლმწყობასთა ჩვენ, სრულად ერანის სპასალარასა, ქორშანის ბეგლარბეგისა და საქართველოს გვალს შაგაერად მეფეშან, ერანის მდევანბეგმან და საქართველოს ჯანაშანმან, ჰატრანშან შვილ ალხან და ძეშან ჩვენშან, ჰატრანშან ქაიხოსრომ, ჰატრანშან ვახტანგ, ივსემ, სვეშთან და თავ-მურაზ ესე წყალობაი წიგნი ანშანა შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩვენთა ერთგულს და ნამსახურს ორბელ შვილს ივანეს მაშან, ოდეს სკეპტრის წყალობის გუპაჯუნაი. ვისმენეთ ჯაჯ და მახსენება თქუენი, შეგეწყალეთ და გიბოძეთ ტაშარზედ ჩვენი სახსნო სოფელი აიდარბეგის მთურაობა, მასის სამხრთ-ოდანის სამთურაის წესითა და რიგით. გქონდეს და გიბედნიერის ღრან ჩვენს ერთგულად სამსახურს შინა. აწე გიბძანებთ, კერასა ჩვენის გეძალ-გეზარნო, ბძანება და ანშანა ჩვენი თქუენც ასრე დაუმტკიცეთ. დაიწერა ფარმანი ესე კეკლიოს კერასა ჩვენის მდევან-მწაგნობრის თუშანი შვილს გივანიოს. ქსე ტფ, ენკენისთუის ზ. შაუნდახან (ჩარშოლათ).

მეორე გვერდზე აზის ბეჭედი ქართულის წარწერით: მოსავი ღთისა ძე მეფისა ბეჭედს ვამტკიცებ იასე.

226. ბრძანება ვახტანგ V-სა, ანუ შაჰნავაზ მეფისა, 10,5×15,5 სანტიმეტრი, დაწერილია ქალალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1665. ქ. რამეღლაც მანათურმა სასხლე ბერუკა თურქისტანი შვილს ზურაბისთვის დენებებინას და სამძღურება ჩესხას, ამისთან ქაიხოსროს და მის ახნურა-შვილს დავრიტს კეკლა არ აქუს, დარჩა ზურაბს. ქნს ტნგ. □ (ბეჭედს აწერია: ყაენის ფეკთა მტუარი შაჰნავაზ მეფე ვამტკიცებ).

227. სიგელი გამრეკელებისა, მიცემული როსტომ მეფის მიერ, 67×23 სანტ., დაწერილია ტყავზედ ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლი სიტყვის შემდეგ. თავში სიგელს სპარსული წარწერა აქვს სპარსულისავე ბეჭდით.

1651. ქ: ნებითა და შეწევნათა ღ-ისათა ჩუენ, ღ-თივ ცუარგუანოსანმან, მეფემან მეფემან, ხეტრონმან რ ო ს ტ ო მ და ოთხმეტხელრემან ჩუენმან, დედოფალმან დედოფალმან, ხეტრონმან მ ა რ ი ა მ, ხარშმაიმან და ხსიერეულმა ძემა ჩუენმან, ხეტრონმან დ უ ა რ ს ა ბ, ვის უკუნისამდის ჭამთა გასოსაგებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალენით და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და წილისაებრ ნაძსახურთა ჟამთა, კარსა ჩუენსა მჯდომარეს ე ჯ ი ა ნ შ ე ნ ს დ ო ნ ე ბ ი ს, ძმასა ჩუენსა ზ უ რ ა ბ ს, ჴმალთა თქუენთა შ ე ვ ე რ დ ი ს და ე ვ მ რ ა ე ს, შეგიდით და მაძღრად ყოველთაგე სიხლისა თქუენისათა მას ჟამსა, ოდეს ქალაქს თუთარაკის სჯმთა ქუეყანაჲსა თქუენის საქონისა და შეორედ ჩუენკენ ნაწყალობეველის და ჯილდოდ ნაბოძებას ტ ე ლ ა ვ რ ა ს ათას სოფლის შ ი ტ ა რ(ვ)ი(ქ)ნ ი ს ა და კიდეც ჩუენკენ ჯილდოდ ბოძებული ტ ე ლ ა ვ ს ჩუენს სახსისა შებაღრასა და დარბაზედათვის თქუენი ნასუდის სავენაჯის წიგნები და სიგელები დაგწყდა და დამწარი წიგნებიცა ჩუენს წინა მოატანეს და წ-ნებასა ე[ნ]ხლებასა დაგუჯერეთ, ჩუენ ვისმახეთ ჯა და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და საგდათა :შათა გაეახლებია და გიბოძეთ ქუე(ა)თკენტ თქუენი ნაქონი. და ნ ო დ ა რ ზ ე დ რომ გეყმანოთ და თქუენ კიდა დგრძა და მოგუართოთ, სელახლად ამისად ჯილდოდ ჩუენკენ ნაბოძები სოფელი შ ე შ ტ ა რ ე შ ე ნ ი. კიდეც ო ა ნ ე ო ხ ი ატონს თ ქ ე მ ე რ ა ზ ე ზ ე დ რომე გეყმანოთ და შანდა კიდი დგრძა და ამის ჯილდოდ კიდეც გიბოძეთ ტ ე ლ ა ვ ე რ ჩუენი ხახისა შებაღრათა შეურღუმელობა: ხ ო ჯა, ს ა ბ ა რ ა და ს ა ბ ა რ ა ი ზ ა მთის შეღებაო, და ტალავრისა და დარბაზის სამხედოთარულად თქუენკენ ნასუდი მაწა, სვენაკე, ასდაშენი ბაღი. ესენი მთანი მთანი, ბარათა, წყლათა, წასქუელთაო, ველთაო, ჭენკიათა, სავენაეთა და უენკეთაო და ყოველნი მანის სანრთალთანაც სამზღუდრათა და სანქმით სამგუალრად და სიბოდეთად თქუენთჳს და თქუენთა შვილთა-თჳს გუბოძებია. ცქონდეს და გაბედნიერდეს ღ-თ ჩუენსა ერდგუ-

დობასა და ხამსახურსა შეკა. ყუ კაბრძანებთ, კარასი ჩუანასა გექალ-უკაზარნა, მდიკანნა და სიჯანო მოსაქმენა, ვან-კანდა-ვან იკუნეო და ანუ დღეის წყდმა ვან-კანდა-ვან იქუბოდეთ, შერმე ბძანება და ნაშანი ესე ჩუენი თქუენცა ასრე დაუმტკიცეთო, რა რაკეცა ამა ჩუენკენ ნაწყალობეესი საკედლისა შეკან ეწერას, წერეა რას თქუენ შეუშდეთ და შე(ე)ცალეთით, თუანაერ თანა-დკომისა და შეწევნისაკან კიდე. დაიწერა ნაშანა და ბძანება ესე ჩუენია: ქვსა: ტდთ: აგდითა კარასი ჩუენასი მდივან-მწიკნობრისა მ ს რ ტ ა რ ო ზ ი შეიდი ს ვ თ ხ დ დ ი ა თ ა: რ ო ს ტ ო მ. დ უ ს რ ს ბ (ჩართულები).

228. სია იმისი, თუ ვინ რა გადაბურა ვახუშტი ორბელიანს სპარსეთში, 28,5×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. სია ეკუთვნის 1707 წელს: ამ წელს გარდაიცვალა ვახუშტი (იხ. ზემოთ გვ. 210).

1707. ქ. ბატონმა გარდაბურა მძიმე დაბა უგეთელი ა.
ქ. სეხნია ცაცაშვილმა გარდაბურა ახსნისი აუზდის ჩაგანი ა.
ქ. მდივანმა გიორგიმ გარდაბურა აუხდის აისფერი ჩაგანი ა.
ქ. ბეჟან რატაშვილმა გარდაბურა წითელი დორასსაკოა ა.
ქ თამაზ გაბრიაშვილმა გარდაბურა ინდოური უუთნი ა.
ქ. ზაალა ქავთარაშვილმა გარდაბურა ჩინი დორის ბაგთა ა.
ქ. ბაშმან გარდაბურა მწვანე ჩაგანი ა.
ქ. ქაიხოსრო აურკუულაქმ გარდაბურა ასფერი დორის ბაგთა ა.
ქ. სეხნია ჩხეიძემ გარდაბურა მთაწმიდური ატლას-ბაგთა ა.
ქ. ჯოანდელ მესხიშვილმა გარდაბურა მთაწმიდური ჩიგანი ა.
ქ. შაოშ ზურაბიშვილმა გარდაბურა უუთნი უგეთელი ა.
ქ. ბაბადურ ცაცაშვილმა უუთნი ა.
ქ. ჯანფიტარ ინდოური უუთნი ა.
ქ. ბეჟან გუდუშვილმა თეთრი უუთნი ა.
ქ. ამ გარდასაბურაგის ეს მომახსენებია: მხედ ვრად გამოიეე-

ნებოდა და ზოგი აქ ბერსა და ხუცეს საორმოცოდ მივეცით და მანდ სირცხვილით ვერ გამოვგზავნეთ..

ქ.*) ქირმანს რომ მოვასვენეთ, ისე ბატონისშვილმა გარდაბურა ჩაქსული ალიბის ყირმიზიანი შიბი ნაქსოვი ა.

ქ. ბატონისშვილი ალექსანდრემ გარდაბურა ხორცის ფერი დარაი ჩიგინი ა.

ქ. ქირმანიდამ რომ მოგვეგებნენ ბეჟან მოლარეთ-ხუცესი და ნოდარ, ბეჟან მოლარეთ-ხუცესმან გარდაბურა ერთი ისფერიანი დორი ბავთი.

ქ. სუფრაჩის შვილმან ნოდარმან გარდაბურა ყირმიზი ატლასი ბაბთი-ბაბრი წრილ-თვალი.

ქ. საგინასშვილმა ზურაბ გარდაბურა ქაშნის მალი ჩიგინი ა ისფერიანი.

ქ. უზბაშმა ქაიხოსრომ გარდაბურა წითლიანი მალი, ყუთნი ა.

229. სია იმისი, თუ ვის რა გადაუხურავს ვახუშტი ორბელიანისათვის საქართველოში, 46×13 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ, ხოლო ასოების შემდეგ, რომელნიც ციფირების მაგიერი არიან, ორ წერტილს გარდა უზის კიდევ შვეული.

ქ. კურთხეულს ჩემს ძმას ვ ა ხ უ შ ტ ი ს გარდახურეს:
ქ. ერისთვისშვილმა ოთარმა ყირმიზი დარაიბაბთი ა.
ქ. მისმა ძმამ რევაზ არაფი წითელი ა.
ქ. ნაზირის დედამ ხაზუამ აშრაფი ა.
ქ. ხამფერვან იისფერი**) შალყუთნი ა.
ქ. სოლაღაშვილმა იესემ მწვანე მუშაბათი ა.
ქ. მთავარ-ებისკოპოზმა ხარა ჯინჯილო ყვითელი ა.

---

*) აქედგან ტექსტი ნაწერია სხვა ხელით და მელნით.

**) დედანში ყოველგან „ისფერი“ სწერია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. ხრეგვის ერასთვის ტოლმა ზრდაბა ქამხა ა.
ქ. მასმა ქალმა მარამ წაითული დარაიბაბთა ა.
ქ. ხრეგვის ერასთვემა კაიორკამ ეარშახი დარაიბაბთა ა.
ქ. დედოფლის წანამძღვარმა ბახი ა.
ქ. ბატონის რძალმა მარამ ხრეთა ა.
ქ. ბატონისშვილმა სვარამზემ ჩაქსული ხარა ა.
ქ. დედოფალმა ცვითული დაბა ა.
ქ. მეფემ ცვითული დაბა ა.
ქ. ბატონიშვილმა სვამან ჩითი, დარაიბაბთა ა.
ქ. ბატონიშვილმა თომმან ეარშახი დარაიბაბთა ა.
ქ. ქვათაგვის წანამძღვარმა ხითაა ა, ოთხი კვერი სანთული და ორი სანთლის დვინო.
ქ. ზაბუა მამასახლისმა წაითული დოფლდარი ა.
ქ. თბილელმა ეარშახი დარაიბაბთა ა.
ქ. მანუჩარ მეთოხრემ აისფერი ჩაქანი ა.
ქ. ოთარ მდივანმა ეარშახი დარაიბაბთა ა.
ქ. მასმა ტოლმა ცის ფერი დარაიბაბთა ა.
ქ. ქალაქის ქვლხუცებმა თეთრი სუთი (თუ სეთი?) ა.
ქ. ყაითმაზემ აბაზი ითა.
ქ. ბატონის რძალმა თამარმა მანდოული დ, შაური ა
ქ. ზურაბ გშაგდასმა გულხარ დარაიბაბთა ა.
ქ. ჯავრასმამემ ქრისტეფორემ აის ფერი ჩაქანი ა.
ქ. ედიშერ ცეციშვილის ტოლმა ეშრათი ა.
ქ. მდივანიგის ბარძიმის ტოლმა წაითული ატლა(ს)ბაბი ა.
ქ. ცეცის ტოლმა ეშრათი ა.
ქ. ზაზასერგის თეთრი დარაიბაბთა ა.
ქ. ორბელის დედამ ჩაქსული ხითაა ა.
ქ. ედიშერ ნახირმა ცის ფერი დარაიბაბთა ა.
ქ. ზაზუნა ცეციშვილმა მწვანე დარაიბაბთა ა.
ქ. კოსტანტინემ ნარინჯა ჩაქანი ა.
ქ. რევაზ გშაგდასმა მწვანე ატლას-ბაბი ა.
ქ. აბაშერ თეთრი შალუუანი ა.
ქ. ზაალ რობაკიშვილმა ეშრათი ა.

ქ: ამილახორმა ჯოსნდალ წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. ფარსადანიშვილმა წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. ამილახორაშვილმა გაორგან მწყანე დარაბაბიძია ს.
ქ. დურმიშხან ცეილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. ბაზაერთ-ხუცესმა ჯოსნდალ წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. თეიმურაზ ხახთახუცესმა წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. ამილახორაისშვილმა ჯანრანგ ანრაია ს.
ქ. დავით სუფრაჯმა მუშაბაძია წოილელა ს.
ქ. კოსტანტინემ ნაკოლაზ მწყანე დარაბაბიძია ს.
ქ. ბაძანი ფალავანდაშვილმა წოილელა დოფლარა ს.
ქ. მუხრანის ბატონის ბაჯუამ წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. ნინოწმიდელმა წოილელა შალუუნი ს.
ქ. ამილახორის ცოლმა თეთრი დარაბაბიძია ს.
ქ. შაქუხან შალუუნი ს.
ქ. ქაიხოსრო სოდალაშვილმა ანრაია ს.
ქ. კოსტანტინემ ბატონისშვილმა აის ფერი დარაბაბიძია ს.
ქ. კოსტანტინემ ჯუდეშაზ იასიფერი დარაბაბიძია ს.
ქ. მოურავმა ჯოსნდალ წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. რამაზ სარდალაშვილმა წოითელი დოფლარა ს.
ქ. ზაალ სახლთხუცესმა უკოილელი ჩაქანი ს.
ქ. თურქისტან ხათაი ს.
ქ. ქაიხოსრო ამირეჯიბმა ანრაია ს.
ქ. ყორჩიბაშმა ბარძიმ ანრაია ს.
ქ. ქალაზბარ ლევთაშვილმა წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. მანაბელმა ზურაბ ანრაია ს.
ქ. რაისე იარდაშვილმა მწყანე ჩაქანი ს.
ქ. ქაიხოსრო სააბიშვილმა ანრაია ს.
ქ. ცაცაშვილმა ზაზან ქვეშოლმა ანრაია ს.
ქ. ანხარაბეკან წოილელა დარაბაბიძია ს.
ქ. ზაალ სალხუცის ცოლმა ანრაია ს.
ქ. ყუზანთ ანტურან ანრაია ს.
ქ. ანგულანთ არუთინან ანრაია ს.
ქ. უთრუთ ანრაია ს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. მასის ტოლმა წეთოლი დოდარი ს.
ქ. ბეჭან შელიქის ძმამ წეთოლი ხარა ს.
ქ დიაპარ ჰშრაფი ს.
ქ. დმანუელმა შაგი დარაიბებიდა ს.
ქ. ანუკაფარ ჰმალახარის ტოლმა ჰშრაფი ს.
ქ. ტატისშვილის ნოდარაშვილმა ჰპტარ შელუუნა ს.
ქ. მდაჭანმა ჰფოანდილ წეთოლი დარაიბებიდა ს.
ქ. დაისიმაქ ჰფოანდილ ჰშრაფი ს
ქ. ჰაბუნა გოსტაშაბაშვილმა ჩქანი უკეთოლი ს.
ქ. მანგელიმა ხრანჭა საა ხარა ს.
ქ. თაქაშვილმა ქელისმ ებახი ზ.
ქ. გურმახახაშვილმა დოშუტამ ებახი ვ.
ქ. გოზჰან უუონი ს.
ქ. გოსტაშაბის ტოლმა ებახი ო.
ქ. დვითი გორგოტის დედმ უუონი ს.
ქ. გოსტაშაბისშვილის ნაბაშუკარმა უუონი ს.
ქ. მანგელის დმ უუონი ს.
ქ. იასიმან გამდელმა ებახი გ.
ქ. ოშმახის ტოლმა შელუუონი ს.
ქ. ბერძნისშვილის ტოლმა უუონი ს.
ქ. დესხან ჰშრაფი ს.
ქ. გუგუნა გურმანახაშვილმა ჩანი ჩქანი ს.
ქ. იასე გურმანახაშვილმა შვი ზუფი ს.
ქ. ანუკამ დოფდარი ს.
ქ. მასის შვილმა ხად ჰშრაფი ს.
ქ. ჭოანდილ სუფრაჯმა შწვანე დარაიბებიდა ს.
ქ. ხარდილ ტოლმა ანმ უკეთოლი სუკხარი ს, მოთანა ს.
ქ. მაშუკამ უკეთოლი ჩქანის მოთანა ს.
ქ. ჰაბუნი წეთოლი დოფდარი ს.
ქ. მახაიმ წეთოლი დარაიბებიდა ს.
ქ. იესე ჩაჩიკაშვილის ტოლმა ხოთაა ხალაია ს.
ქ. ზურაბისშვილმა ბეჭან ჰშრაფი ს.
ქ. ბეტონაშვილმა მარიამ იისუური ზარაბია დარაიბებიდა ს.

ქ. ქსნის ერისთავმა აისფერა ჩაქსა ა.
ქ. აკორთის წინამძღვარმა მწყანე დარაა ა.
ქ. გრაგოლის წაბურვედი უეთი ა.
ქ. ფარსადანის ცოლმა დარეჯან მწყანე დარაიბბთა ა.
ქ. შერმადინ წიოელი ჯაჩრიე ა.
ქ. ზაალ დოლენჯისშვილმა თეთრი შალუეთი ა.
ქ. დარეჯან, ჩემი დამ, ჯაჩრიე ა.
ქ. მუსხელაშვილმა დათამ აისფერი დარაიბბთა ა.
ქ. ოქროჭიაშვილმა სულხან ყვითელი ჩაქსა ა.
ქ. ვარაზის რძალმა შალუეთი ა.

230. ნუსხა იმისი, თუ ვისთვის დაურიგებიათ ვახუშტი ორბელიანისადმი გადაბურვილი ნივთები, 46×13 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორორი წერტილი.

1707. ქ. კათალიკოზს ნაგოდაზს—მასი გარდახურვედი ა, მოქალაქეთ გარდახურვედი თეთრი ნაქსოვი ა, დავითაშვილებისა დარაიბბთა ა, მხნებლის დარაიბბთა ა, ოთარის დედის წაბურვედი ა.

ქ. დიასამაძე კათალიკოზს—მასი გარდახურვედი დარაიბბთა ა, ყვარამზეს გარდახურვედი ხარა ა, ერასთავის შვილის ოთარისა ა, ამარეკაბის ქალისარისა ა, მის ძმისწულს ბერს, ედიშერის ცოლის წაბურვედი ა.

ქ. მთავარ-უეპისკოპოზს—მასი წახურვედი ა, ბატონაშვილის თეთრფარსისა ა, ცაცაშვილის ბაბუნისა ა, ერასთავისშვილის რეგაზისა ა, ხრის თაშის სულხუცის ცოლისა ა.

ქ. ნანოწმიდელს—მასი წაბურვედი ა, ნოდარიშვილის ზაზისა ა.

ქ. კარის წინამძღვარს—გუშაკანსის ფურაბისა ა, ცაცის ცოლისა ა.

ქ. ბატონის მოძღვარს—მასი წაბურვედი ა, ხრაგვის ერისთავისა ა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. სალხუტაია ს, ქეშმა ცაცაშვილის ზაზასი ს.

ქ. ქყარაანს კაბარელს—ეორჩაბაშს ს.

ქ. ჩხ(ე)ოძე მატრახლადეს—შალვუანა ს.

ქ. ცაცასშვილს მატრახლადეს—ასრაბი ს.

ქ. მდგომაე წანამძღვარს—ნადარაშვილის ზაიესია ს.

ქ. ყვალაშვილს ნაკალაზს—წითელა აშრაფი ს.

ქ. ბერმანოზაშვილს დამქრეს—ბაბუანს წაბურვალი ს, აშრაფი ს.

ქ. თაყაშვილს ყალასეს აშრაფი ს; შალვუანა ს.

ქ. კაბაშვილს ხასების—რეკაზ გმაკალასაია ს; ჩაქსული ყუთია ს.

ქ. იასეს კორკეტს—დერმაშხანაია ს, ხალაია ს; რაჭეკაია ს.

ქ. მანგულს კაბრაელს აშრაფი ს.

ქ. კახპანს დოფალრა ს, ჩაქსული ყუთია ს.

ქ. ყურას მამა—მაია კარალხურვალი ს, ბახარ-ხუტაია ს.

ქ. ალალაშვილს რასების ს; წითელი დოფალრა ს; თურქასტანაი ს.

ქ. აბალქს,—შუხანას ბატანაია ბაბუაია ს, ამალხარის ტოლაია ს; ფალაკანდაშვილის ბაძაძაია; შალაქის ხარა ს, შეთარაა ს, ამალხარაშვილის გიორგაია ს, თავაია წაბურვალი ს.

ქ. ნაზარის დგალაია ს.

ქ. მანგულს—მაია წაბურვალი ს, მალარეთ-ხუცაია ბეკანაია ს, სვამან ბატრანაშვილაია ს, წითელი დარაიბაბაია ს, სუფრაჯის დაეთაია ს, რამაზაია ს, თარმა შალი, სარტყელი ს.

ქ. სარიტანს მაძღარს—შუთს დაბა ს, თარმა შალის სარტყელი ს.

ქ. ბოკონს—ანას წაბურვალი ს, კრასოვის ქალაია ს, ოთარ მდივნის ტოლაია ს, მამასახლისის ბაბუაია ს, აშრაფი ს.

ქ. იეთრთის წანამძღვარს-ამალხარის დარაიბაბაია ს.

ქ. აშრაფი ს, თავაია დარაია ს.

ქ. ხალ კაკონაშვილს—ნასურა აშრაფი ს, მდივნებეგმა ბანკუან ხათაა ს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. მოღარე ედიშერაშვილს მიეცეთ ას ხარისი ა.
ქ. შაოშს მიეცეთ ჩაქსული ყუთი ა.
ქ. კარკარეთელს ბაზეს—ხათაა ა.
ქ. შიო ბერს—ჩაქსული მუშაბათა ა და ყუთი ა.
ქ. გრიგოლს—დარაბაბათა სუფრასანის ა, ხარისი ა.
ქ. სტეხრად მეკვერეთ შაღუთი ბ, სტეხრა ა.
ქ. ყუთასა ორა, ამისგან ერთა შაღუთი და ერთა ყუთი ქარმანული აყო.
ქ. მცხეთას დეკანოზას შვილს დანაღს—მაურავის გარდახურვადა დარაბაბათა ა. ნაოდოზას სტეხრეში მიეცეთ მდაბანეგის ტოლის წაბურვალი წითელი ალანსაბა ა.
ქ. დმანელს მაკარს ნაგოდოზს—ხარისი ა.
ქ დმანელს ისწორებად ბაბა ერგის წაბურვალი თეთრი დარაბაბათა ა, წითელი დარაბაბათა ა, ქარმანული ჩაგანი ჩაქანი აისფერა ა, ბაბის წაბურვალი დოფდარი ა, მას მაკელებს ხარისი ა.
ქ წინამძღვარს ათას—დმანელის წაბურვალი დარაბაბათა ა, ათარ მდაგანის წაბურვალი ა, ხარისი ა.
ქ. იერუსალემის ბერიარქს—დედოფლის კარდახურვალი ყვითელი დაბა ა.
ქ. ბაბა ერგის—ბატონიშვილის მარიამის წაბურვალი აის ფერა დარაბაბათა ა.
მის ბერს—ქარმახა დარაბაბათა ა.

231. ნუსხა ვახუშტი ორბელიანის საქონელისა, რომელიც მიუბარებიათ სეხნია ძაგანაშვილისათვის, 38×12 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ ქვემოთ მოყვანილ ნუსხიდამ სჩანს, რომ ამ სიაში მოხსენებული საქონელი ჩაუბარებიათ ძაგანაშვილისათვის 1711 წელს.

1711. ქ. მაყაბარეთ ჩვენის თვალა-სინათლის ძმის საქონელა ძაგანაშვილს სეხნიასა და საუმეასა:
ქ. ფაოსანი დიდბანდა ათხი, ყვითელა დაბაისა სიასვეშარასა ერთა, ყვითელა დაბაის კურტკა ა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. შავი აეზდის ზარბაზი, კაბა გიდანის დიდითა ს.
ქ. აის ფერი ზარბაბის კაბა გიდანის დიდითა ერთა.
ქ. მწვანე ჩაქანის კაბა ოქრის დიდებითა ერთა.
ქ. ყვითელი დიბის სარტყელი ერთა.
ქ. თირმა-შუშტა შავის სარტყელი ერთა, თორი.
ქ. თირმა-შუშტა ყვითელი სარტყელი ერთა.
ქ. თირმა-შუშტა ნარინჯის სარტყელი ერთა დედოფალს [1])
ქ. თირმა-შუშტა კორალისფერი სარტყელი ერთა.
ქ. ნაშაშლი ხარაზჯი ორი ელახზარ და ჯხტანგს [2]).
ქ. თეორი ბაგთის ჩაგანით ნაკერა სარტყელი ერთა ბანგუასა [3]).
ქ. დოლბანდის თხრეული ნაკერა ერთა.
ქ სპანის საპირე თეთრი ჩითის ორი.
ქ. ზარბაბი ბაგთა თოფი სურმა ორი.
ქ. კორტის ფერი თოფი ერთი ზარაანი.
ქ. ჯიღარი თოფი ერთი ზარაანი.
ქ. და ამოწერილი თოფი ერთი ზარაანი.
ქ. თირმა საქითაბე ხარანჯი ჩაქრული შალი ერთი.
ქ. ყვითელი სუნი თოფი ერთი, გიდეკ თხლხი სუნი თოფი ერთი, ანდაური თეთრანი ალაჯა ერთი თოფი, გიდეკ ქარმანის ალაჯა ერთი.
ქ. სამი ალდი ხაგდის ნაკერი.
ქ. ყარმაზი ზარბაბი აეზდის ორი.
ქ. აეზდის ჩაქანი დარაბაბითი ერთი.
ქ. ზარბაბი სუფანი ერთა.
ქ. ძველი ჩახჩური წეკალი სამი.
ქ. ბანოს სუფანი ერთა, თელეთაური ს.

---

[1]) ეს პარაგრაფი დედანში წამლილია და უკანასკნელი სიტყვა სხვა ხელით არის მიწერილი.

[2]) ორი უკანასკნელი სიტყვა მიმატებულია სხვა ხელით.

[3]) ეს პარაგრაფი დედანში წამლილია. უკანასკნელი სიტყვა მერმე მიწერილი სხვა ხელით.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქ. თეგზას კბილის ოქროთი მოკუდილი ხანჯალი ა.

ქ. შერასა ფიროუს-ქარა ხანჯალი ა.

ქ. ოქროს დანა და მოკუდილი თოთრა მაქური ა.

ქ. ემპწვილებისა ოქროს ხანკლება ორი, ვერცხლის ქამარი და ლეკური ორი.

ქ. მოკუდილი დანა ერთა.

ქ. ცმალი მისისის აირადეთა ა.

ქ. შერასა კალმისა აირადი უკლებლათა ა.

ქ. ოქროთ მოკუდილი ყალთიანი ფიზარი ა, ბაღდერთა

ქ. ვეცხლის ყალთიანი ორი მჭიის ბაღდერთა.

ქ. ეშმის ხანჯლის ტარი ერთი, ალმასი ერთი.

ქ. შალი თირმა ორმოკლდა ორი წასახვეველთა.

ქ. სანდლის ბეჭარა ყაგრეკური ა.

ქ. დოლბანდის კალანშა გ, ჩითის ყითიდელი ბ.

ქ. ჩაგანის ნაკერი ჩექმა წუდელი ბ, ბეღელეს ქუდი ა.

ქ. დვითრები ბ, სასწორი ა, ჯურღანთა დაბეჭდილი ბეჭდები, ფარა ოქროთ მოკუდილი ქარგაღნისა ა.

ქ. მეორე ფარა ვეცხლით მოკუდილი ა, ჯაჭვი ა, მუსრალი ა, კვალნავი მისის სპეკერთა ა, წუდელი ჯაჭვის ხაიში ა, თოფი ალთაშეთის ქქს ა, მეორე ბეჭატის ქქს მოკუდილები, ხანჯალი, სხვადელი აირადით გაწყობილი ა, ხალფუჩი სამი, ვეცხლის მოკუდილი ხანახი და თულუნგი ბ.

ქ. ვეცხლის დეზები წუდელი ა, სპისის შადარი ა.

ქ. ვეცხლის თასი ა, ხბრეშა ა.

ქ. ოქროთ მოკუდილი კეზი ა, რახტი ვეცხლისა მთელი ბ, ყალდარი ვეცხლისა ა, მთრეკი ა.

ქ. ხუნგარი ვეცხლისა მთელი ა, ამერულად მოკუდილი ვეცხლისა ა, ვიანდა წუდელი სამი.

ქ. ორთქა სირმიათ ნაკერი ა, მაქსოველი ბ.

ქ. შარაქი ბ, ვეცხლის ეუთხი ა, დიფერალი ა.

ქ. ვეცხლის ძეხ ვეშლი ა, თაქთოთ ბ.

ქ. ხარნაშნი ხუტარი ინდური ა, სიფთანგ თოფი თერთმეტი, სანჯაბი თოფი ოთხი, ბაბთი თოფი ცხრაქეტი, ნარმა თოფი გ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. ყაღრა მაკუდილი გეცხლითა ა, არახჩინა ა.

ქ. ქოთბაის ბეწვი საისამური ტანი ა, ძგული თაჩუგი ა, კაბის დიდი ტანი ა ოქროსი და მარცვალი თხუთმეტი, ქამრის ბალთები თოთხმეტი, ჯამი ა, ყაყანი სპილენძისა ა, ჩაიდანი ა, ფანარა ა, ანდაზური კაკალი ა, წუდები წვეთილი ეროა, სუფრა დიდი წვეთილი ა, ორხოკ წვეთილი ა დირანი, ქარმანის ხალიჩა ა, თაქნაბალი დიდი წვეთილი ა, ქაჩა ოთხი, ათუნაკა(?) ბ, სუდრის კარვი ა, მესი ტრეზორი.

ქ. სალაჩაუნი წვეთილი ა, მეჩაგდანი ა.

ქ. მიფრაში თალითანისა წვეთილი ა, ჯეჯიმი წვეთილი ა, ემაწვალების დეკულა(sic) და გეცხლის ქამრები ორი, ნადდი თეთრი თუმანი ოცდა ხუთი, მანდატური ექვსი, ბაზრი ბ, თამასიქა(ო) მაებარა თუმანი ორმოცდა ოთხი, გეცხლის აირადი დეკურასი ეკელა მთლად.

232. სამი ნუსხა ვახუშტი ორბელიანის საქონლისა, რომელიც ჩაბარებია ზაალ კაკონაშვილს, 99×15 და 45×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე. ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. პირველ ნუსხას თავში აწერია: „ქ: მომეპარა მე კაკონაშვილს ხალს ბატონის ჩემის საქონელი თავილად, რაც ამ ნუსხებში სწერია. მონა ღთისა ხალ (ბეჭდით)". სხვაფრივ ნუსხები ნამდვილ პირს წარმოადგენენ იმ სიისა, რომელიც დაბეჭდილია ზემოთ, გვ. 210—915. მესამე ნუსხა იმავე ხელით, იმგვარივე ქაღალდზე, 42,5×15 სანტ. თუმცა აქაც ზოგიერთი საგნები განმეორებაა იმ პირველი ნუსხის ნაწილისა, რომელიც დაბეჭდილია მე-215 გვერდზე ზემოთ, მაგრამ ამაში უმეტეს შემთხვევაში თვალ-საჩინო განსხვავებაც არის და ამიტომ მოგვყავს აქ იმ ნუსხის შესავსებათ. თავი ამ ნუსხის მოხეული აქვს.

1707. ქ. ფიდანი და კოვზი ა.
ქ. ბაშხაბი თ.
ქ. ჯამი დ.
ქ. ქოფარა ა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქ. სურა ა.
ქ. ცალი მაჰრამა ა.
ქ. კარავი დიდი ა.
ქ. კარავი საყდარი ა.
ქ. ბატონმა კარდაბურა მძიმე დიბა ყვითელი ა.
ქ. სეხნია ციციშვილმა კარდაბურა ისამხნი იეზდის ჩიგინი ა.
ქ. მდივანმა გიორგიმ კარდაბურა იეზდის ჩიგინი ისფერი ა.
ქ. ბეჟან ამილახორ-ბაშმა კარდაბურა წითელი დარაიას ბავთი ა.
ქ. თამაზ ყოშტაშაბისშვილმა კარდაბურა ინდური ფათანის ყუთნი ა.
ქ. პატა ქავთარისშვილმა კარდაბურა დარის ბავთი, ქაშანის ჩიგინი ა.
ქ. აბაშიმ კარდაბურა მწვანე ჩიგინი ა.
ქ. ქაიხოსრო ხერხეულიძემ კარდაბურა ისფერი დარის ბავთი ა.
ქ. სეხნია ჩხეიძემ ატლას-ბავთი ქაშანისა ყირმიზი ა.
ქ. შიოშ ზურაბისშვილმა ყუთნი ყვითელი ა.
ქ. ბა(ა)დურ ციცისშვილმა ჩაქსული ყუთნი ა.
ქ. ჯანთვიტა გამდელმა კარდაბურა ინდური ყუთნი ფათანი ა.
ქ. ბეჟან ველაშვილმა თეთრი ყუთნი ა.
ქ. საწერელი გაწყობილი ა.
ქ. ბოხჩა ჩითისა ე.
ქ. მალევარი და საწვიმარი ა.
ქ. ნარმის ბოხჩა ე.
ქ. ტოლბის საპირე ძველი ა.
ქ. აქ დარჩა:
ქ. საბანი დ.
ქ. დორი ა.
ქ. ორხო ძველი წყვილი ა.
ქ. თაქნაბადი ცალპირი დ.
ქ. სპილენძის იარაღი [მონა ღთისა ზილ].

233. ნუსხა ანუ სია ხარჯისა, რომელიც გაუწევიათ ვახუშტი ორ-

ბელიანის დამარხვაში, 46×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. ნუსხა ეკუთვნის 1707 წელს.

1707. ქ. ნათიშვილსა და მის შვილს—აბაზი დ.
ქ. მეღრეველს ბერს—აბაზი გ.
ქ. ალვაბრელს(sic) ბერძენს—აბაზი ე.
ქ. იმერელს ლეკს ხუცეს—აბაზი გ.
ქ. გარსევანაშვილს იესეს აბაზი გ.
ქ. კათალიკოზის ხუცეს—აბაზი ა.
ქ. ბეჟან მუშრიბის ცოლს—აბაზი ე.
ქ. უწინდელ საწირავად წიწამ წაიღო აბაზი ე.
ქ. დღის მწირველებისათვის წაიღო ნიკოლოზ აბაზი იდ, შაური ბ.
ქ. მაჭუტაძის მონაზონს—შაური ი.
ქ. გლახა პაპუნას შაური ი.
ქ. ჩხეიძის დედას აბაზი ე.
ქ. ნიკოლოზ მუსხელაშვილს—აბაზი გ.
ქ. თომას ბერს აბაზი ბ.
ქ. წიწას აბაზი გ, წინწყაროს.
ქ. წინწყაროს ტერტების აბაზი ბ.
ქ. გზაზე გლახებს—შაური ი.
ქ. საკაცის მზიდავთა მინალთუნი დ.
ქ. როჭიკს ბერს—აბაზი ბ.
ქ. გლახებს აბაზი ა.
ქ. დიღმელს მთავარს—შაური ბ.
ქ. ალვაბრელს ხუცეს—აბაზი ა.
ქ. გარსევანაშვილს—აბაზი ა.
ქ. კუტს დანიელს—აბაზი ა.
ქ. ნინოწმინდის კაცს—შაური ბ.
ქ. ფანოზას—შაური ვ.
ქ. გრიგოლს მღდელს—აბაზი ა.
ქ. ერთი შაური გლახა დემეტრეს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქ. ერთი აბაზი—კუტს ზურაბას.

ქ. თხუთმეტს მწირველებზე—აბაზი ცხრა, შაური ბ.

ქ. აბრამას ტაბლისათვის გავგზავნეთ ექვსი მინალთუნი და ათი შაური.

ქ. ქალაქს შვიდის მაგიერად გლახაზედ—თუმანი ა.

ქ. გერმანეს მარჩილი—ოცი, მაზიას აბაზი გ, საგინაშვილს იესეს—აბაზი ა, ქალაქს გავგზავნეთ საორმოცედ ხუცებისათვის—თუმანი ბ, კიდევ დაიხარჯა აბაზი—შვიდი, სამოსელი ვიყიდეთ ორი—აბაზი სამი.

ქ. გრიგოლ ბერს მივეცით ხუთი აბაზი.

ქ. საივლავის ქვის მთლელებს მივეცით—აბაზი რვა.

ქ. ნიკოლოზის სტიხარი ვიყიდეთ, მივეცით აბაზი ვ.

ქ. თბილის კაცს აბაზი გ, გლახას შაური ბ.

ქ. ორმოცის დღის მწირველებს—აბაზი დ, შაური ბ.

ქ იერუსალიმის პატრიაქს და პაპა სერგისის საწირავი თუმანი სამი, ბესარიონს თუმანი ერთი, ზოსიმეს—მინალთუნი სამი.

ქ. ირინეს—მინალთუნი სამი, ბესარიონის ბერს—აბაზი გ, მის დიაკონს—აბაზი ა.

ქ. გალავნის ოსტატებს—მინალთუნი სამი.

ქ. ნიკოლოზისაგან ჩვიდმეტი ფლური ვიყიდეთ ელიზბარის ქამარისათვის და მივეცით თეთრი მარჩილი ორმოცი.

ქ. ლიპარის ხუცეს—შაური ექვსი, გლახას შაური ორი, ოქროს საწერელი ვიყიდეთ ბესარიონისაგან და იმაში მივეცით მინალთუნი რვა. კიდევ ბესარიონს მივეცით მინალთუნი ორი, დმანელს მივეცით მისი ანდერძი მინალთუნი თხუთმეტი, ბანგუამ დახარჯა—აბაზი ოთხი.

234. გაგრძელება წინა ნუსხისა, დაწერილი იმავე ხელით ცალკე ქაღალდზე, 45×12 სანტ.

1707. ქ. გიორგის შაური ბ.

ქ. ნიკოლოზს—შაური ბ.

ქ. ბასიტაშვილს—შაური ბ.

ქ. შიოშვილს — შაური ბ.
ქ. დეკანოზიშვილს — შაური ბ.
ქ. მანველიშვილს — შაური ბ.
ქ. ჩხიკვთელს თომას — შაური ბ.
ქ. ჩხიკვთელს პავლეს — შაური ბ.
ქ. ერწოელს ნიკოლოზს — შაური ბ.
ქ. გომარელ ბარნაბე — შაური ბ.
ქ. ენაგელ ბასილი — შაური ბ.
ქ. რომანოზიშვილს — შაური ბ.
ქ. მანგლელს იობს — შაური ბ.
ქ. ჭიჭინაძეს აბაზი ა.
ქ. ბასილს — აბაზი ა.
ქ. ბოვნელს გიორგის — შაური ბ.
ქ. გიორგის — შაური ბ.
ქ. კიდევ გიორგის — შაური ბ.
ქ. მილას — აბაზი ა.
ქ. არსენს — აბაზი დ.
ქ. ზაზას — აბაზი ა.
ქ. პაპუას — აბაზი ა.
ქ. ხახუტა ხუცეს — აბაზი ა.
ქ. ოქროპირს — აბაზი ა.
ქ. დავით ხუცეს — აბაზი ა.
ქ იორდანეს — აბაზი ა.
ქ. ბასილს — აბაზი ა.
ქ. რამაზას — აბაზი ა.
ქ. ფიტარეთის კანდელაკს — შაური ბ.
ქ. ზალიშვილს — შაური ბ.
ქ. ამირეჯიბის დავითის ბერს — აბაზი ა.
ქ. ბერი იოსებ — აბაზი ა.
ქ. სხვა დიაკვნებს აბაზი გ, შაური ბ.
ქ. გლახებს — აბაზი ერთი.
ქ. მოძღვარს გაბრიელს — აბაზი ბ.
ქ. გულიზარს — აბაზი დ, შაური ბ.

ქ. ყოდამშის — მაური ვ.
ქ. თვალსამოთხისას — მაური ვ.
ქ. გულჩინას — მაური ვ.
ქ. მონავარდისას — მაური ვ.
ქ. ქეთიას მონაზონს — მაური ვ.
ქ. ბეკანთ მონაზვნებს — აბაზი დ, მაური ბ.
ქ. სამშაბათს წირვაზე ხუცებს — მაური ვ.
ქ. ქრისტეფორე ლიპარიტიშვილს — აბაზი გ.
ქ. ბიძინას — მაური ვ.
ქ ორს მთავარს — აბაზი ა.
ქ. ქვდემოზ კათალიკოზის ხუცეს — აბაზი ა.
ქ. მის მთავარს — მაური ბ.
ქ. მთავარ-ებისკოპოზის ხუცეს — აბაზი ა.
ქ. მთავარს — მაური ბ.
ქ. ნინოწმიდლის ხუცეს — აბაზი ა.
ქ. მთავარს — მაური ბ.
ქ. კოკოზაშვილს ბასილს — აბაზი ე.
ქ. ქვათაკევის ხუცეს — აბაზი ა, მის მთავარს — მაური ბ.
ქ. სამტვერო თბილელს — მინალთუნი გ.
ქ. ჯვარისმამას — აბაზი ზ.
ქ. მანგლელს — აბაზი ზ.
ქ. ბოვნელს — აბაზი ზ.
ქ. დმანელს — აბაზი ზ.
ქ. ხარიტონს — აბაზი ე.
ქ. იობს წინამძღვარს — აბაზი გ.
ქ. გერმანეს — აბაზი გ.
ქ. ქეთიას — აბაზი ზ.
ქ. ელენეს — აბაზი ე.
ქ. ირინეს — აბაზი ე.
ქ. იოვანე გოჭიყლაპას — აბაზი ა.
ქ. წრაუთელს ხუცეს — აბაზი ა.
ქ. დმანისელს იესეს — აბაზი ა.
ქ. ჩხიკვთელს გიორგის — აბაზი ა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. ყინწველს გიორგის — აბაზი ა.
ქ. წობელს ბარნაბეს — აბაზი ა.
ქ. კრწანელს მარკოზს — აბაზი ა.
ქ. ცხნარელს იორდანეს — აბაზი ა.
ქ. საგინაშვილს გაბრიელს — შაური ვ.
ქ. შიო ბერს — შაური ვ.
ქ. დმანისელს ბასილს — აბაზი ა.
ქ. მანგლელის დეკანოზს — აბაზი ბ.
ქ. მანგლელის ბარხაბე ხუცეს — შაური ვ.
ქ. პაპუნას ხუცეს — აბაზი ა.
ქ. მუსევრანელს თევდორეს — აბაზი ა.
ქ. მონასტრელს იოვანეს — აბაზი ა.
ქ დორისთველს ბასილს — აბაზი ა.
ქ. სულთან ჯუმჯუმს — აბაზი ა.
ქ. სავანელს იოსებს — აბაზი ა.
ქ. დალელს შიოს — აბაზი ა.
ქ. გუდარეჴელს რომანოზს — აბაზი ა.
ქ. ბოვნელს ოქროპირს — აბაზი ა.
ქ. ოთარას — შაური ბ.
ქ. დავითს — შაური ბ.
ქ. ბოვნელს სვიმონს — აბაზი ე.
ქ. იესე ეგნატაშვილს — აბაზი ე.
ქ. რომანოზს — შაური ბ.
ქ. დარბაზელს ისონს — აბაზი ა.
ქ. იქივ ბარნაბეს — აბაზი ა.
ქ. ხეკორძელს თევდორეს — აბაზი ა.
ქ. ჯვარისმამას გაბრიელს — შაური ვ.
ქ. კუტს ბასილს — აბაზი გ.
ქ. მანგლელს ბერს ნიკოლოზს — აბაზი დ.
ქ. ფიტარელს აბრამს — შაური ბ.
ქ. მაჭუტაძეს — შაური ბ.
ქ. სვიმონს — შაური ბ.
ქ ფიტარეთის დეკანოზს — შაური ბ.

ქ. სვიმონს სამსა - შაური ა.
ქ. გაგალას—აბაზი ა.
ქ. დმანის დეკანოზს—შაური ბ.

235. გაგრძელება წინა ნუსხისა ცალკე ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით, 27,5×13 სანტ. აქ მოხსენებულია, თუ რა დაუხარჯავთ მეორეცე დღეს საწირავად.

1707. ქ. რამანოზ მეორმოცედ დაინი ა, ნარმა ადდი დ, ჩაია ტანი ა და სამოსელი ა.

ქ. სვიმონ მეორმოცედ დაინი ა, ნარმა ადდი დ, ჩაია ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. ოთარა მეორმოცედ დაინი ა, ნარმა ადდი დ, ჩაია ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. დავით მეორმოცედ დაინი ა, ჩაია ტანი ა, არძი ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. რამაზა მეორმოცედ დაინი ა, ტანი ჩაია ა, არძი ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. აბრამ მეორმოცედ დაინი ა, ნარმა ადდი დ, ჩაია ტანი ა.

ქ. მეორმოცედ მაჭუტაძე დაინი ა, ნარმა ადდი დ, ჩაია ტანი ა.

ქ. მეორმოცედ შიოშვილს ტანი არძი ა, დაინი სამოსელი ა.

ქ. მეორმოცედ ბასილაშვილი ტანი არძი ა, ტანი ჩაია ა, სამოსელი ა.

ქ. მანველიშვილი მოსყარს—ჩაია ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. ბერდებულიანი მოსყრა—ტანი ჩაია ა, სამოსელი ა.

ქ. დეკანოზიშვილი დავით ფოტარელი—არძი ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. ფოტარეთის დეკანოზს მეორმოცე—დაინი ა, ნარმა ადდი დ, ჩაია არძი ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. იერაბეგ მეორმოცედ—დაინი ა, ნარმა ადდი დ, ჩაია ტანი ა, არძი ა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ ჯვეუნა დეკანოზი—დაინა ა, ვრძა ტანი ა, ნარშა ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. რომანოზიშვილი მოაყვარა—ჩაითა ტანი ა, სამოსელი ა.

ქ. ჯაყვს მოაყვარს—ტანი ჩაითა ა, ნარშა ა.

ქ. დმანისის გიორგი—დაინა ა, ვრძა ტანი ა.

ქ. ნაკოდაზს—ჰრიფა ა.

ქ. კანდელაკს ფიტარელს—ტანი ჩაითა ა, ვრძა ტანი ა.

ამის შემდეგ დატოვებულია რამოდენიმე ადგილი და შემდეგ სხვა, უფრო მომსხო ხელით წერია:

ქ. მარეუნებაზე სამკისა და ფრანგზე ფლური ზ.

ქ. სანოელი დაიხარჯა დატრა დ და ნახევარი.

ქ. თხუთმეტზე დაიხარჯა სანოელი დატრა ოთხი, ბაშმა დატრა ტხრა, ორმოცზე დაიხარჯა სანოელი დატრა ოთხი, ბაშმა დატრა რვა.

236. ნუსხა ვახუშტის წლის თავზე დახარჯულის საქონლისა და ფულისა, 30,5×13 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1708. ქ. გ ა ხ უ შ ტ ა ს მოყოლდასგან დაიხარჯა ნარშა ა.

ქ. შალ-უუონი ასეური ა, და ჩაქსელი ა სტეხრებათ.

ქ. დოლბანის ჯალანშა ოთხი ა, საფოსნეკა ოთხი ა.

ქ. ქობა ადლი ბ.

ქ. ქარმანის ალაჯა ოთხი ა.

ქ. ხაშაბის ჩაითა ოთხი ა.

ქ. დმანელს ნაშანი სპის ასეური ქოთბი აშიანი და უალაშით საგრე ა, ყეთელი აუზდის ჩაქანის კაბა ა, ქაშმირი შალი ნაშა ა, სპის სხური ა, ქუდი ა.

ქ. წინამძღვარს იობს—ასეური სპის კაბა ა.

ქ. კურთხეულას ჩემის ძმის ვახუშტისა წლის საწირავად:

ქ. ბოგნელს—მანდათუნი გ.

ქ. დმანელს—მანდათუნი გ.

ქ. ჰაჰ: საბას—აბაზი ზ.

ქ. იოსებს—აბაზი დ.

ქ. იობ წინამძღვარს—აბაზი ე.

ქ. გერმანეს—აბაზი ზ, შაური ბ.

ქ. ახალციხელს ივანეს—აბაზი ა.

ქ. დარბაზელს იოვანეს—შაური გ.

ქ. ამას გარდა ხუცებზე აბაზი ია, შაური ბ.

ქ. გარგარეთს პაპუას—აბაზი გ.

ქ. ნიკოლოზ კორკოტს აბაზი გ.

ქ. მებარათეს იოკიმე დედოფლის ხუცეს—აბაზი თ.

ქ. ნაომს—აბაზი თ.

ქ. მარკოზს—აბაზი თ.

ქ. წიწას—აბაზი თ.

ქ. სიონის დეკანოზს მარჩილი ვ.

ქ. მის შვილს ზაზას ცხენი ა ჭაკი.

ქ. კანდელაკს გრიგოლს ცხენი ა ჭაკი.

ქ. ანჩისხატის დეკანოზს—აბაზი თ.

ქ. სეხნია ხუცეს—აბაზი თ.

ქ. ოცდა სამი აბაზი სხვა დახარჯულა.

237. სია იმისი, თუ როგორ დაურიგებიათ ვახუშტი ორბელიანის საქონელი, 46×12,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ქვემო მოყვანილის ნუსხის მიხედვით ეს ნუსხა ეკუთვნის 1711 წელს.

1711. ქ. შუშტა შალი ნარინჯი—დედოფალს.

ქ. ნიმა შალი ორი ელიზბარ და ვახტანგ და ერითაულს(sic).

ქ. თეთრი ბავთის ჩიგინი სარტყელი ბანგუასა.

ქ. სურმა ბავთი ერთი—დედოფალს მივართვით და ერთი ჩემა რძალმა ანახანუმ გაცვითა.

ქ. ყვითელი სუსი ელიზბარასა და ვახტანგს პერანგებად დაუ-ჭერეთ და ბანგუასა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. თალხი სუსი კალეკ სამთავ კა-ძმით—ხსალუხებად.

ქ. სამი ალდი ხაკალი – მდივანბეგს დაუხარჯეს.

ქ. ერთი იაზდი გაეყოდეთ და წითელი ხრამ ქოთბი იმისის სახსოვრით უმწყალებისთვის ვრის.

ქ. იაზდის ჩაქნი კბად შეეკრალი ძე.

ქ. სამი ჩაჩხერი უმწყალეებმ ბაღჩებად დაეთოეს.

ქ. ორშოცდა ორი შალი სარტყელი რომ სწერაა, იცდა ხოი მოსესის მივეცით ცისკეთდედად.

ქ. ამის გა(რ)და ისინ-თვშის ერთი.

ქ. ხანუნის ერთი.

ქ. გულჩიჩქს ერთი.

ქ. სბის ერთი.

ქ. ნიალდოზს ერთი.

ქ. ბესრიონს ერთი.

ქ. ჯვარისმშის ერთი.

ქ. ამილდბარს ერთი.

ქ. ზალიხინს ერთი.

ქ. ბინგუს ერთი.

ქ. დარეკანს ერთი.

ქ. მდივნის ხვთისდალს ერთი.

ქ. ბატონის შვილს სეიმონს ერთი.

ქ. სუფრაჩის ცოლს ერთი.

ქ. სინდალის ყავარჯენი ბატონს მიჰრთვეთ.

ქ. დალბინდის ჯალაბს ერთი დახარჯეს.

ქ. ერთი ნაკერი ჩექმა ისინ-თვშისა და ერთი ისეც ვრის.

ქ. ხეკანდები ორი უნაგირზედ ვრის და ნიალდოზს აქვს.

ქ. სითანკა თერთმეტი თოფი სულ დახარჯულა სპინებისა და ხსალუხისთვის.

ქ. სინჯითა რომ სწერაა სამი თოფი ქოშებად დახარჯულა, ერთი კალეკ ვრის.

ქ. თეთრი ბაბთები რომ სწერაა თოთხმეტ-თოთხმეტ შაურად ესყიდულა, სამი სპინი უმწყალებისთვის შეუკერავთ და ორი ბაბთი და სხვა სპინის მონარჩომა თეთრი მდივნებეს დაუხარჯავს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. ხალიჩაფუნჯები დაცვლა.

ქ. მუჩაგლანი ბიტონს მიაყარაფათ.

ქ. ვეტხლის ლეკურას იარადი მდივანბეგს დაუხარჯავს.

ქ. იქადამ რომ თეორი მოვიდა, ჰქ არ გავიდა და ხუთა თუმანი დაგვაკლეს ქალურს თეო(რ)ზე რომ ვეკვეკლეთ ზარაფისაკენ.

ქ. ყანდარადამ რომ დაეთარა მოვიდა, ამასკენ რაც ჩარეკლს მოსვლაზე და რაზედაც ან სუფასი, ან გადაანასაფაის და რასათაისც დაახარჯა, ეკვლა გაშოვდათ და რაც შეიძ ძარს დარჩა ამისი ნუსხა ჩვენსავ კვლათ დაწერილი და მდივანბეგის ჩარათ ნაბძანები ნუსხაც ქალა ძაც და ფიტრეთს. უკან შესვეს წედაწევს ქალაქს გაანგარიშეთ, მდივანბეგი სუფრაკი და მე ვახდა, დანახარჯი ეს არის და ამის გარდა, რაც დარჩა, ამის ნუსხა ამისათანვე ძეს; ამის გარდა თეორი, რაც ძარს დარჩომილა, თავუნი ეს არის.

ქ. ოთხმოცდა ორი თუმანი თავია, არის ვალად გაცემული და ამ თეორის ანგარიშის შეტი ოცდა ხთი თარეზიშად ბაზარშია, გასახედად არის, ისინი ამ თეორში არ არის, ამ თეორზე შეტი არის.

238. ნუსხა საქონელთა ვახუშტი ორბელიანისა, 46×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1711, აპრილის 15. ქ. კურასკვილას ჩემის ძმის რაც თეო კედელ გაკისანჯეო და ქვის ტ ე ო, აპრილს ტხუტმეტს ქალაქს გაჯისანჯეო, რაც დარჩომილიყო, მიაბარეო ძ ა გ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს ს ე ხ ნ ი ა ნ ს და ს ი ე შ ი ა ნ ს.

ქ. შურანს კედის იარადი მთლად და უკლებლად.

ქ. ალმასით რომ სწერაო, ასიც ამასთან ძეს.

ქ. სტეფენ ოქროსი ცამეტი ბადოთ.

ქ. ოქროთ მოჭედილი ფური ქორეანასი ერთი.

ქ. ქანცრა ყალიონი ოქროთ მოჭედილი ფხუნრი ა.

ქ. ოქროს დილები ტანი სიმი, ერთი ოცდა ოთხი მარცვალი, ერთი ოხუთმეტი და ერთი ცხრამეტი, ზოგს გაკეთებაც უნდა.

ქ. ქორეანდნის ფური ხანიშნისა ა.

ქ. ჯაჭვი ვეცხლის საყელოთი გაწყობილი ა.
ქ. ჴელნავი საბუხრიანად ა.
ქ. ჯაჭვის პაიჭი ა.
ქ. მუზარადი ა, თავის ზარადითა.
ქ. შუბის პირი ჯავარდენი ა.
ქ. შუბი კიდევ სხვა ა.
ქ. ვეცხლის უნაგირი დიდი ა.
ქ. იმერულათ მოჭედილი უნაგირი ერთი.
ქ. ვეცხლის რახტი მთელი ორი, ბილახი ბ.
ქ. ყალანდარი ვეცხლის რახტი ა.
ქ. ორთუქი სირმისა ა
ქ. მოქსოვილი ორთუქი ორი.
ქ. ზილფუჩი სამი.
ქ. ყუთაზი ვეცხლისა ერთი.
ქ. სპილენძი დაფერილი ა.
ქ. ძუის ბუშტი ვეცხლისა ა.
ქ. ვეცხლის დეზები წყვილი ა.
ქ. შალვარი სიაისა ერთი.
ქ. მათარაკი მოშლილი ა ვეცხლიანი.
ქ. მდივან ბეგის სეული თარნიშანი მურასა, ა; შუაზე ლალი ა; იქით-აქეთ ზურმუხტი ორი.
ქ. ოქროს ხანჯალი ორი უმაწვილებისა.
ქ. თევზის კბილის ხანჯალი ოქროთ მოჭედილი ა.
ქ. ეშმის ხანჯლის ტარი ა.
ქ. ოქროს დანა მოჭედილი მაქური ა.
ქ. კიდევ ოქროს დანა მდივანბეგისეული ვახტანგისა ა.
ქ. მოუჭედელი დანა ა, ჯავარდენი.
ქ. კმალი ზარნიშანი იარაღითა ა.
ქ. მატეტას რომ კმალი აქვს იცის(sic) ამათია.
ქ. ყადარა ვეცხლის მოჭედილი ა.
ქ. ვეცხლის ქამრები და მოჭედილი დაშნები ბ.
ქ. ელიზბარის ოქროს ქამარი ოცდა ცამეტი ბალთა.
ქ. ინდოური ზარნიშანი ხეტარია ა.

ქ. ვერცხლის მოჭედილი ნაჯახები ორი.

ქ. საწერელი გაწყობილი ა.

ქ. ქანარა ვერცხლის ყალიონი ბადგირით ა.

ქ. ნალბაქიანი ყალიონი ვერცხლისა ბადგირით ა.

ქ. თასი ვერცხლისა დიდი ა, ელიზბარისა ბ, ამისგან ერთი გირათა.

ქ. აზარფეშა ვერცხლის ა.

ქ. ოქროს მოჭედილი კულა ერთი.

ქ. დოლბანდები ოთხია, ერთი წითელი, ერთი ყვითელი და ორი ლურჯები.

ქ. თაჩვუქი ახალი ა, ძველი ა.

ქ. ყვითელი დიბის კურტაკი ა, ღილებით.

ქ. შავი იეზდის კაბა გილანის ღილებით ა.

ქ ისფერი იეზდი კაბა ღილებით ერთი.

ქ. ჩინი დარაიბაბთის ჩიგინის კაბა უღილოდ ა.

ქ. ყვითელი დიბის სარტყელი ა

ქ. შუშტა-შალი თეთრი ა.

ქ. შუშტა-შალი ყვითელი ა.

ქ. შუშტა-კორცისფერი შალი ა.

ქ. კორცისფერი იეზდის დარაიბაბთის ჩაქანის კაბა უღილოდ.

ქ. იეზდი წითელი გაუჭრელი ფარჩა ა.

ქ. საქათიბე ჩაქსული შალი ა.

ქ. ჯიგარი ზარბაბი ბავთი ა.

ქ. გულიხარი ზარბაბი ბავთი ა.

ქ. მახოხის ფერი ზარბაბი ბავთი ა.

ქ. ყალამქარი საბნის პირი ორი.

ქ. ინდოური თეთრიანი ალაჯა ა.

ქ. კიდევ ჯიგარი ალაჯა ა.

ქ. სუზანი ზარბაბი ა.

ქ. აბანოს სუზანი ა.

ქ. ჩითის ყაფილაულები ორი.

ქ. ქობა თოფი ა.

ქ. ჩითის ბოხჩა სამი ახალი, სხვა ჩითი ა.

ქ. ინდოური ნაკერი ჩექმა წყვილი ა.

ქ. ყვითელი დიბის ქურთუკი ა.

ქ. ნარმის ბოხჩა ა.

ქ. ყავადანი სპილენძისა ა, ჩაიდანი ა, დოლდუშვიდანი თითბრისა ა, ყავადნის სინი ა.

ქ. შალის პაიჭები ა, ყათარვაზნა ბ.

ქ. ფანარი ა, ორხოვა წითელი წყვილი ა.

ქ. თაქნაბადი წყვილი ა, ქირმანის ხალიჩა ა.

განის აშიაზე იმავე ხელით:

ქ. დოლბანდის შალითა თოფი ბ.

ქ. სუფრა წყვილი ა.

ქ. მაფრაშა თალათინისა წყვილი ა.

ქ. ძუის გარა ა.

ქ. ჯეჯიმისა წყვილი ა.

ქ. ქეჩა სამი, ბეჭედი სამი.

ქ. სათლი ქვაბი ა.

ქ. ქურის თასი ა.

ქ. გასაკვერი ა.

ქ. ჯამთასი ა.

ქ. ორხოვის მაფრაშები წყვილი ა.

239. ნუსხა იმისი, თუ რა დაუხარჯავს ზალ კაკონაშვილს მიბარებული ნივთებიდამ, 45×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. ამ სიაზე მიწებებულია ნაწყვეტი მეორე სიისა სხვა ხელით დაწერილი, სანახევროთ გასვრილი. ეს მეორე შეიცავს ფულის ანგარიშს, რომელიც გაუბარებია მანუჩარ და დავით ორბელიშვილებს. ეს ნუსხა არ მოგვყავს.

ქ. აქ დავხარჯეთ:

ქ. ქუდი ა.

ქ. შალი ა.

ქ. შავი ტანი ა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. ნარმა თოფი ა.
ქ. ბერისახლი წითელი ა.
ქ. სარკე ა.
ქ. სავარცხლი ა.
ქ. ულვაშის საკარი ა.
ქ. კელი-სახლი ა.
ქ. ჩახჩური ა.
ქ. ჯორაბი ა.
ქ. რაგინფერი(?) კელო-ნაქმარი.
ქ. ჩექმა ა.
ქ. მოშაია ა.
ქ. ერთი ძველი ზარბაბის სარტყელი ა.
ქ. ერთი ყუთიელი ზარბაბი ჩაგინი ა.
ქ. ბატს მისცეს თავის კაბისა და შალის ზარბაბი, მასცეს ყუთიელი ჩაგინი ა, ძველი სარტყელი ა. მონა ღთისა ზალ.

240: წერილი ბატონიშვილის ლევანისა, სპარსეთიდან მოწერილი, 44×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სტყვის შემდეგ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წერილი ეკუთვნის 1707—1709 წლებს: ვახუშტი ორბელიანი, რომელიც აქ გარდაცვლილათ არის მოხსენებული, მიიცვალა 1707 წელს, ხოლო ლევანი გარდაიცვალა 1709 წელს.

1707—1709 ქ. მცხეთიდგან, ჩვენ მაგიერად ჩვენის დიდსა ამილახს და დიდად ამილად მისახჩენელ-მისახვედველსა, ჩვენსა ნაცვალ ყეთილად სახსენებელს და პატივსცემულს დასავეყარს დარბაზს მდგომარეს ბატონს ე რ ე ს ტ ი ს მრავალი მაგალითა ბატიოსნის თავის მოგითხვა მოგვიხსენებია, მერმე, რაც მოგვწერა, ყველა შეგატევე. თქვენის სიყოვრისოს წიგნის სქმეს შემოგვწყდა, ამის რატომ არ გასიგრძეგოთ, რომე მე რომ ჩუმად წიგნი მოქცე, რას ეკლესა ერი? ის სქმე სულ ქრთველთ იცით. ბატონო, რას მალავ, რატომ ძალიან არ ელაპარაკები? ჩემი ჯანიშინი მანდა ხარ, ალაპარაკეო, ქართველთ ბერმა და ერმა ყველამ იცის. ვინც მოკუდა, თვრემ ვინც ცოცხალან ხო მაშინ დაესწრენ, ტყეილ ხომ ყერ იტყვიან? ბერობა ასრე დაზედ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვეს და წიგნი, რომე ბაბუნას საუფროსო ეგვლამ სწორედ გაგეთოო. ახლა თუ ჩემზედ მოაგდებენ და დამეკითხვიან, მას ქართულს მე ვეზიგნი და მოგსწერ, თუ როგორ იყო. ჩემად მაგიერ კეკრას ბატონი, მადით, იჩივლეთ, და რა ქართული დასწუნათ, მაშწერეთ, თავრემ მე რომ კიდევა აქ ერთი ბრძოა ჩემად დაგწერინო, რას კეძლა ერი? ვნას არეინ იცის? რა საშლაეა? საჯაროდ გახდე, რომე რაც ბიწყეთ გბეგერეგეინოს; ის უნდა იქნას. მაშინ კეთხვეშა ვახუშტიმ თავისი ქალი ბაბუნა ცოლიშეიდს მისცა და ეკეშაი, აქიდი იმის ამბავიც მოგეიდოდა, ვრიმე არ კეეთხა. ხუშრიბის არ არის, თუ გეუარ გინდათ, რა საშლაეა? რეტომ საჯაროდ არ იტეეიეთ? თუ გეუარ არ გინდათ და რას მალვის, ვიდეც მაგ წიგნის მალვის? თუ არ კეიერებით და ის ჯობაა, რომე სახლის-კეცობა ქნით. ვინც ცოცხალნ მაშინდელი გეშრეგენი, ეგვლა მოიეგნეთ, მარაადის იტეეიან, რადა საშლაეა? თუ მარტეკა ჩემი წიგნია დაწერილი, მარტეკა ჩემი ბეჭედი იქნება, თავრემ ქვეყნისა ბეჭედი ახის. ოქვენი და მათი ნება რათვის. ეს რა დასაშლაეა ან ვახტანგის შვილისათვის, ან თამარის(?) შვილისათის და ან გიორგის შვილისათვის? ეს ასრე გრიაგებული, არ უნდა მოიშალდის. თუ გიორგის შვილი მალვის, საუცროსის ვინც მისცემს? თუ ასდინის შვილები მალვენ, დ-თან და ქვეყანაშა კედა ადეკანა: ბაბუნა უწინ დაიბადა, საუფროსის ვინ მისცემს? ქვეყანის, ბატონისა და ემის გრიგებულია. ამის რადა ბეგრი ქართულის თქმა უნდა? თუ არ კიაერებით, ასი სჯობს, თუ კიაერებით და ბატონი კიდევ ბერს აშოგინის. დ ე გ ი ნ (ჩართულათ).

241. ტატიშვილის საფიცრის წიგნი, 39,5×29 სანტიმეტრი, მორგვალო მხედრულის ხელით ქაღალდზე დაწერილი. ნიშნებად ნახმარია სამ-სამი წერტილი. ამ წიგნს თარილი არა აქვს, მაგრამ ბოლოს მოხსენებული მეფე გიორგი XI და მისი შვილი ბაგრატ († 1692) უტყუარი ნიშანია, რომ წიგნი დაწერილია 1675—1692 წლებში.

1675—1692. ქ. სებითა და შეწევნითა დ-თისათა ეს წიგნა მოგართვა ჩვენ, ტ ი ტ ი ს შ ვ ი დ მ ა ნ ბ ა ბ უ ა შ ა, შვილთა და

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მომავალთა სახლისა ჩემისმან, ვისცა დაუხვიმოისა(sic) დაცვრუდებულისა ღ-თისა, მამისა, ძისა და სულის წმინდისათა, მოხვებათა ყოველდღე წმინდის უხრწნელისა და უმეტესად კეთროწუდლისა დედოფლის ღ-თისმშობლისა, მარიამის ქალწულისა მარიამისათა; ახათა და მეოხებათა ბეტლიხსისა ცხოველს-მყოფლისა ჯვრისათა; თავდებობათა, მინდობათა, შუამდგომლობათა წმინდის ზეცისა ძალთა ანგელოზთა მაქელ-გაბრაელისათა, მთრთლთა მშობელთა იოვაკემ და ანნისათა; თავდებობათა და მინდობათა და შუამდგომლობათა წმინდის იოანე მახრებლისა(sic) და ღ-თისმეტყველისა იოანე ოქრობჯრისათა, ბასილი და გრიგოლისათა; თავდებობათა და მინდობათა და შუამდგომლობათა წმინდათა თავთა მოციქულთა პეტრესითა და პავლესითა, თომა და ანდრიასითა; თავდებობათა, მინდობათა და შუამდგომლობათა წმინდათა წინასწარ-მეტყველთა, მღვდელთ-მთავრთა, მოწამეთა, მოციქულთა, ნეტართა მამათა, მამა-მთავრთა, ქალწულთა ირინე, მარინე, თეკლე, კვიტერინე და თეოდოსიათა, და ყოველთა წმინდათა, რასაცენი სათნო ყოფილ უფალსა ჩვენსა იესო ქრისტესა, გეფიცები სათნოთ ვრავ, ამათით თავდებობათა, მინდობათა, შუამდგომლობათა; წმინდისა მთავარ მოწამისა გიორგის ზღუდრისათა, წმინდისა მთავარ მოწამისა გიორგის გეორგის ზღუდრისათა, წმინდისა მთავარ მოწამისა გიორგის გეორგის ზღუდრისათა, ხაშნელისა ცხოველ მეოფელისა ძელისათა; თავდებობათა, შუამდგომლობათა ყოველთა წმინდათა ზეცისა და ქვეყნისათა, კორეველთა და უკორეოთა; ამენ ყველა ნეშოწერილთა ყოველთა წმინდათა, რასაცა წმინდანი სვანქსრში მოიხსენებიან, ამათით თავდებობათა, მინდობათა, შუამდგომლობათა, ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა ვასხოვებულია, დროთ მოუშლელი, მტკიცე და შეუცვალებელი ღ-თის ნებითა ესე ფიცი და წიგნი მოგართვა მე, ვ ი ვ უ ა შ ტ ი ა ნ შ ვ ი ლ ა, შვილმან ჩემან ო ა ნ ო მ ა ნ, ი ო ა ნ ე მ, ჯ ვ რ ე ნ, ა ნ ა ნ ა ს ე მ, გ ი ო რ გ ი ა, ბ ე ნ ი ა მ ი ნ, მ ი ხ ე ი ლ, შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისთა თქუენ, ბეტრონს ჩვენს დ ა ვ ი თ შ ვ ი ლ ს კ ო ნ ს ტ ა ნ ტ ი ნ შ ვ ი ლ ს ბეტრონს დავითს, შვილთა და მომავალთა ტომთა თქუენთა: ვითომცა დღემდლემდისა, ბევრი ვაწყენით ბეტრონს ჩვენს, ბეტრონს დავითს, ეს შემინდოთ. თავისას ღ-თის გუდასთვის ჩვენი შესაცოდავრი შეგვინდის დღესა, და დღეის იქით არც გვინ-

დიდგუს თქუენს მეტი ბატონი და არც ვინლიმთოთ, კიდეც ერდგული ვიყოთო. რაც თქუენი სიორგულო შეგიტყოთო, თუ ჩვენ შეგვეძლოს, ჩვენ გარდავხდეგიბოთო, თუ არა და თქუენ მოგახსენოთ. დღესა და დღესაი წალმთ თქუენი გუურელნი ემსი ვიუნეო, და თქუენის სიტუეის და ბრძანების მორჩილნი ვიუნეო. რაც დ'თასგან და კაცისგან მოგუეგებოდეს და შენს საქმეს უოკობდეს(sic), მოსწორდი და ძალის მიგცემნი ვიუნეო. თუ რამ თქუენი სიორგულო და სიხიანო გუეგონოთ, ადრე უმზედ გიცნობოთ. თუ ვინახრობს მეითხოთ, რაც შეიტუო, მართალი და სიერდგულო გიმოგირჩიო. თუ ჩვენთვი გამოგუნდოთ, არა ემსი, არა დროს არ გუეშფდვნოთ. არის მორჩილისთუის და არის დარბაზისთუის, არის დროს ბოგინისთუის, არის შეწუხებისთუის არც წუგეთდეო და არც გუეეურნეო, შენი გუეერდნი გარგად და ერდგულად და მ(ს)მებდად გმსახუროთ. არც ბატონის დედის თქუენის უროგო ქართული არის ქეუნისა და არის ემზედ არა ვოქუოთ. თქუენის მერიას, რაც გიმოგუეგდეს, შეცრი ვიუოთ; თქუენს მოეკრეს, რაც კელადაც გიმოგეთდეს—ემს ხუროთ. არც ამალახორს და ამის ძმს და სახლის კაცს არცა ემსხუროთ, არცა ერდგული ვიუოთ *) შენს ამხანაგსა(?), არც ერდგული ვიუოთ, რაც შენი ქიშე იუოს. შენის ძმის ხოსიოსთუანეც კარგი ვიუოთ **). ამისგა გასთავეებლათ მომიცემია თავი დ'თა და ჯოეგლნი მისნი წმინდანი ხეცისანი, ქეუნისანი, კორნელნი, უკორნონი. რომნეც ადამს მოსთუისეებენ, ან ჩემ შეიდმნ, ან ჩემ ტომ(მ)ან, ან ჩემ თუსდმნ კიცნენ ეს ფიცი მოშლილს,—რასხვასმც დ'თა დაუსპამო, დაუსრულებელი, ჯოეგლნი მისნი წმინდანი ამხზედ მაწუროდნი, წმინდანი ხეცისანი, ქეუნისანი, კორნელნი, უკორნონი; შემცუდების მაშთედი თუსი, მესი-ტუნ დაისჯორეს, დანთქმი თანა(sic) ებიროსა; ნუმც ახსნეს სული მისი გამოშვედის ჯოჯოხეთისგან; ნურამც ნუ არის მისი და მისის ნათესეთის კისკი; ჯოეგლთა ქრისტესთა მეშობრეთაც არის ნაწილი და სამეგობრეგი

*) ეს ორი სიტყვა სხვა ხელით მიმატებულია.

**) ეს ხაზგასმული სიტყვებიც სხვა ხელით არის ჩამატებული ტექსტში, განზრახ დატოვებულს ადგილზე.

და მასი; ნურა რაოამც ნუ აკსნება სული და კორცი მასი, ნურცა წარგვაოს, ნურცა დაგვცოს, ნურცა აღდუსდგეს(sic) წასვდით, ნურცა გლახკაცთა მიცემოთ; ამის კაცთისმც დაეშვებაის სული და კორცი მასი, რამისცა კაცსს აესო ქრისტე ქალსს კაკერა და გგერცა დახვარი უკმარა; ამან დედაკაცთისმც დაეშვებაის სული და კორცი მასი, რამისც დედაკაცსს აოვანეს ნათლის-მცემელს ოვი მოაუშოა და ერთდეს კელმწეთეს ოვი დაესთა მაორთა; თუდა კრიოტელთა(sic) დაეშვებაის სული და კორცი მასი. ვინცა ესე მოგიშალოს, რაცა ამაცა ზემოთ წერილთა წმინდათა სწერია, ამთაიც მადლი რისხვა იმის ცოდსს და შეიდსი, ტომსი და თესლის კაცსა. წყეული და კრული არის ნაწილი და ხვედრეული მასი, თუ ეს მოგიშალოთ ან მე და ან ჩემს შვილმა, ან ჩვენმა თესლთა კაცთან. არის ამასი მოწამე: ათე მურვანისშვილი, ჩემი განყოფეები რაკაძე, ხახდო-უხუცესი ოთარ რაკაძე, დათუნა ციმაკურაძე, ხახუტა რაკაძე, ხალ ყვაკანძე, გიორგი და სულაის დაეთანშვილი ერთ-ბერთო მოწამე არან. თუ მე ეს სიფიცარი გაგიტესო, ჯერ მრისხვის ღ~თ, გ ი ო რ გ ი ს ნეფის(sic) შემცოდე ვიყო, და მასის შვილს ბ ა გ რ ა ტ ი ს მკვდარი ვიყო და ყოველის ქრთვილის კელმწიფისა. + + + + + + + +.

242. ბრძანება ვახტანგ VI-სა, 20×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1703—1711. ქ. ფ ა რ ე მ უ ზ ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლს ქსნის ე რ ა ს თ ვ ი ს მამულად ოსეთი მოსდებდეს და ქ ვ ა რ ე ბ ი ს ს ა კ ო რ ტ ე მ ი დასწესებინა, მერმე აჭედრებენ ის ოსები და ჯ ვ ა რ ც ე ბ ი შ ვ ი ლს მისწოდენ. ფ ა რ ე მ უ ზ ჩაოდა: ჯვარის ტანა მოუკლესო, ჩვენი გასისხლული კაცის წამბეგდანისო და ის ოსებიც ძალად ამოეყარა, წასხსო. მოკითხული ექნათ და ათასული კაცი ცხენეები სხვა ნუდარც არის ფერეშეზ მიეცაებინ. ჯვარის ის ოსები, რაც წაუყვანია, ისევე ფერეშეზ მოსცეს და კაცი თანდარდეთ ისევ გაუკეთონ. ათასული, ას-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რუ გჳურაგე. □ ბეჭედს აწერია: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად, ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძობით.

243. ბძანება მეფისა ვახტანგ VI-ისა, 45×9 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1703 – 1709. ჩუენი ბძანება არის ა ვ ღ ა ბ ა რ ი ს ხსი-ტარო! მერმე ეს თ ა თ რ ა შ ვ ი დ ი რ ვ მ ზ ა ჩუენდა უბრძანებდად არავ ჳუყარო. თუ ვისმე ქარდული ჭქონდეს, ჩუენ მოგვხსენოს, თორემ ნურავის დანებებთ. □ ბეჭედს აწერია: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძობით.

244. სიგელი მეფისა ბაქარისა, 30,5×19,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1717, თაბათვის 6. ქ. ესე წუალობას წაგნა და ნიშანი შეგიწუალდეთ და გიბოძეთ ჩუენ, საქართუელოს გამგებელმან, ბატონიშუილმან, ჴიტრონიშნ ბ ა ქ ა რ, თქუენ, ჩუენსა ერგეულსა და წესისაებრ ნამსახურს ეშას ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს რ ო ა ნ ს და შეილეს შენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, ასე რომე შენი წილი ნადირბაზეგი გეშოგრთათ და ამისად სანატუელოდ შენს წილს მიშუალს სიშაყრდნობ გჴიტეგუეთ, რომე ვინდეს არ გეთხოებოდეს, და შენ ამ შენს გერძს ნადირბაზეგში ნასეიდსა და უსეიდში შენ ხელი არა გქონდეს. გქონდეს და არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა სხეათა მიჴიტრონეთ-გან. აწე გიბძანებთ, კარსა ჩუენსა ვჭილ-ვაზირნო, ბძანება ესე ჩუენი თქუენც ესრეთ დაუმტკიცეთ. დაწერა ბძანება და ნიშანი ქუსა უ, მაისთვის ვ. კალათა კარსა ჩუენსა მდგან-მწიგნობრიშეილის ო უ მ ნ ი შ ვ ი ლ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს ი ა თ ა. ახის ბეჭედი, რომელიც წარმოადგენს ორ-თავიან არწივს და ზედ აწერია: რტო დავითისა ძე ვარ მეფისი, ქართლის გამგებელი, ბაქარ ცმობილი. ქრს აქათ ჩლიზ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უკანასკნელ გვერდზე ახის ორი ბეჭედი ქრათული გადასული წარწერებით.

245. ნასყიდობის წიგნი ედიშერ ციციშვილისა, 40×25,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და ბოლოს წყვეტა გამოვუშვით.

1719. ...ესე ამაერ უკუნისამდე ჭამთა და სხუთა გასათავებელი, სამკვიდრო და სიბოლოო ნასყიდობაის წიგნი მოკრძალებით ჩვენ, ბერძენ ოთარძე, ძმამა ჩუნ ბერძენ[ძ]ე სოდომან, ვბრძანებ, შვხვრევი, შვილთა და მემკვიდთა სახდისა ჩემისათა თქუენ, ცნობილ ვყოს, ბატონს ედიშერს, შვილს თქუენსა ქაბუკსა, ეგდიბერს, დვითარ, შვილთა და მომკვიდთა სახლისა თქ(ვე)ნისათა მას ჟამსა, ოდეს დაგუკერა და მოგუადეთ ჩვენი ადალი ნასუდი ვენაკი უმეკაური, ზეით ორდობეშდი, ქმეთ მუნდირისშვილის ვენაკის მიდგმიდი, აქით ბერეკს ვენაკის სამძღვრიდი, აქა დანბაწვეტისშვილის სამძღვრიდი, ამისი გარდა მოგუადე ანაც ჩემკენ ნასყიდი ვენაკი კარგუდი, ზეით გზიდი, ქუთ კუმიდი, ქმეთ კაორგუშვილის ვენაკის მაკუნიდი. ყოდეთ ფასი სრული, რათაც ჩუენი გული შესჯერდებოდა. თუ ვინმე წუმოგუდას, პირისა და ხსუხის გაბეგმი ჩვენ ვიუნეთ... მოწუმე თვით ლ-თა, კაცთაკენ ბერეშვილი ბერეკ, წოწკოშვილი ბერი, მამასხლისი ისეკ, წონიაშვილი ბერო, ჯოსტაბიშვილი კაორგი და თანშხ. მე, ტლაშძეს მდგელს ი ს ე*) დამიწერია და მოწუმეც ვარ. დაიწერა თიბათუის დ, ქნის უ ზ + + + + + + +.

246. სასახლის ნასყიდობის წიგნი ორბელიანთა, 77×32 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

*) ეს იასე ტლაშაძე ავტორი არის თხზულების „კათალიკოზ-ბაქარიანისა“, რომელიც ჩვენ გამოვეცით 1907 წელს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1717, ივნისის 6. ქ: სახელით სახიერის, ერისა-და-უსაბრძოს, დაუსრულებელის, მოუწდომელის, გაბოუცნაებელის, ძალგანუზომელის, ძალერება მოუცდებელის, უსაოთას, ურულის, უთანაბრის, გარე-შემოუწერელის, ყოველგან შეოფის, ყოველის მხედის, ყოველი მაარსებელის, თვით არგანსგან დაარსებულის ღ-თის მამის, ღ-თის ძის და ღ-თის სულის წმინდის; თავდებობაო, მიხდილია და შუამდგომლობაო ყოველად უბიწოს და ბაწ-შეუხებელის, დედოფლის ჩვენის ღ-თისმშობელის და მარადის ქალწ(უდ)ის მარიამისაო; ჴატოსნის და ცხოველ-მყოფელის ჯვრისაო, რომელსა ზედან ეკიდერნენ ქრისტემან ღ-ნი ჩვენმან უბრწყინვალი მკლავი თავისი ხსნისა ჩვენისათვის და ყოველის ბრალეულობ, წმინდა შეოფილი სისხლი დასთხეს, თანა წყალი მკეთრებიაო, ამისაო თავდებობაო, მანდობით და შუამდგომლობაო წმინდის და ზეცის ძალთა, უკორციო ანგელოზთა და მთავარ-ანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისაო; წმინდის წინასწარმეტყველის და წინამორბედის, ნათლის-მცემელის იოვანესაო და იოვანე ქალწულ-მხარებელისაო; წმინდის ოთხთა ავგოა მახარებელთა, ათორმეტთა მოციქულთა, სხვათა ყოველთა წინასწარმეტყველთა, მდრდელთ-მოძღვრთ-მოწამეთა, მამათა, მამით-მოვარო, მუნდაბნოელთა, ქალწულთა, ყოველთა სათნო-ყოფილთა და ყოველთა ღ-თისთა, რომელნი წმიდასა სვინაქსარსა შინა სწერიან და ანუ მოიხსენებიან, ამათისა თავდებობაო, მანდობით და შუამდგომლობაო, ესე უთუო და უთუმცა, დრო-დაუდებელი, მიზეზ-შემოუებელი, ყოველის ხლათის და ადგილისგან გამოსული და გამოკრებული, ყოველს კაცისგან მოუცავრ-მოუსრნელებელი, სავკვდროდ და სიბოლოდ გამოსაცემი, სასისხლის ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დგმწერეთ და მოგცეთ ჩვენ, თქვენ-მან ბაძაშვილმან გ ი ო რ გ ი შ ვ ი ლ მ ან, ბატონმან ზ უ რ ა ბ, შვილ-მან ჩემმან დ ე მ ე ტ რ ე მ ან და ო რ ბ ე ლ მ ან, თქვენ, ჩვენს ბაძაშვილს, მდივანბეგს, ბატონს გ რ ი ს ტ ი ს, ძმისწულსა თქვენს ქ ე ლ ბ ა ს რ ს, ძმსა თქვენსა ვ ა ფ დ ა ნ ს, ზ უ რ ა ბ ს, დ ე მ ე ტ რ ი ს, შვილთა თქვენთა ო რ ბ ე ლ ს, ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, დ ა ვ ი თ ს, გ ი ო რ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გ ი ს, ს უ დ ხ ა ნ ს *), და მაძაგლთა თქვენთა მას ჯამსა, ოდეს ჩვენის ძმის ჳ ა ვ უ ა ს გალა ბეერი დაგეგლვა. სხვა დრე არა მჭონდა და სხვის მამულის გასვედვის კისეც ვარჩე, ამითი დაგეგჭირა და მოგეადეო ბატონის ხაბის ჩვენისგან შენებული სასახლე, რომე ჩვენ დაგვრჩა ბაძის ჩვენის, ბატონის ჳ ა ვ უ ნ ა ს, სახლიდამ ბატონის ს ი დ ხ ი ს სახლებამდინ, კუხა ხომე თქვენი არის, თქვენის სასახლემდინ, ბატონის ბებაის ჩვენის საკუჭნაოთა, რომე ახლა მარნად გექონდა, უკან რაც დობე გდებია და წინ რაც დობე გდებია, ან დღეს ვალია, მიკან ხატარის ბადითა, ცეცხვის ქვეყრების ადგილიც თქვენთვინ მოგეადებია, და ბატონის ხაბის ჩვენის მარნები საძმოდ გასაფოდ არის. ესეები თავის შესაფდითა და გასაფდითა მოგეადეო და ჴედეო ფასი სრული და დაუკლებელი, რამდითაც ჩვენი ეული შესჯერდებოდა. არა დარჩა რა ჩვენი თქვენისგან არცა ერთი იოტის ფასი. გქონდესთ და გაიგდებაერის დ-ან რა რაგადაც სხვათა ადგილს მონასიადს მარიებდეს, გერეო თქვენ კილეგწეიფდეს გასვედვად, გახითვად, რასაც ფერად საკმარისად. არაენ იფოს მშვიდი და მცილებელი, და უკეთუ გაშორჩნდეს ვინმე, ³ ბარისა და ხასუხის გამცემი ჩვენ ვიყვნეთ. არან ამისი მოწამენი და დამხდურნი ჩვენი სახლის-კაცნი სრდადი, ბატონი დეურასა □ **), ბატონი მამეკა, ბოსელი, ბატონი დომენტი [1], ბატონი ოთარი □, ბატონი რაზაზ [2], ბატონი მანუჩარ [3], მეჯინიბეთ-უხუცესი, ბატონი მზეჭაბუკ □, ეოველი ჩვენი სახლის-კაცნი, ჩვენი ებისკოპოზი, ბატონი დმანელი ეღისე □, წინამძღვარი, ბატონი იობ, ქალაქის მეფიქი, მასასახლისი თორსდან □, მამასახლისი □, თამამშეშეილი რანტომა [4],

---

*) სახელი „სულხან“ შემდეგ არის ჩამატებული სხვა ხელით და სხვა მელნით.

**) მოწმეების ბეჭედთა წარწერები ყველა არ მოგვყავს, რადგან უმეტეს შემთხვევაში განმეორება იქნებოდა მათის სახელებისა.

[1]) ბეჭედს აწერია: ტფილელი დომენტი.

[2]) ბეჭედს აწერია: მთნა ღთისა სარდრიშვილი თამაზ.

[3]) ბეჭედს აწერია: მოლარეთ უხუცესი მანუჩარ.

[4]) სომხური წარწერა აქვს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩვენი ახსნაშეგილი, მწყობარი ფრანდან +, სახლთხუცესი ბიძანა, ბოქაულთა-უხუცესი ჩაჩავაშვილი ზურაბა, ჩაჩაკაშვილი ესეი, ყაითმაზაშვილი გიორგი, სულა ჩვენი მსხურ-ახსაშვილი. მე კილეშწეთს კარის მდივან-მწიგნობარს თუშანი შვილს გვ და-მაწერია და მოწამეცა ვარ. ქვსა უე, ივნიერის ვ. ათე ვინცა და რამენც ადამის მონათესავემან, მეფემან ანუ დედოფალმან, პატრიარქმან სამღთოკანმან, უფლის-წულმან, თავადმან, დიდებულმან, ახსაშმან, დიდმან, მცირემან ამისად შენად და ცვალებად კილ-ჭეთს, შერანდი შენ დ-თა ჩვენთა, ჭეშეს იცინი ვითარცა ურამის-თავლა და დერწყინი წინაშე ბერისა ქარისასა და ილეფენს ცეცხლი თავსა მათსა, ვითარცა თიფთა ვედისათა და ტიტხლიც შთაკლეს ჯოჯოხეთად და ნურათმცა სინანულით ნუ ახსნებაის სული მასი ცეცხლისა დაუშრეტელისა და მატლისა დაუძინებელისაგან, ხოლო დამპატიჟებელი სიკვდილი ამისი აუფრთხეს დ-თან □ □ + +.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. მე მდივანი ოთარ ამის მოწამე ვარ □.
ქ. მე მდივ(ა)ნი ვეთანდად ამისი მოწამე ვარ □.
ქ. მე მდივანი გიორგი ამისი მოწამე ვარ □.
ქ. ამისი მოწამე მე ნაზარი მდივანი ქდიშერ □.

247. მომულის დავის გადაწყვეტა, 30×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სტყვის შემდეგ. თავი დახიანებული აქვს. სიგელში იხსენიება შაჰნავაზ მე-III, ესე იგი მეფე ბაქარ.

1717. დვინობისთვის 24. [ესე მტკიცე და ყოგელის ხლ]ათისაგან გამოსული და მიზეზ-შემოწყებული, დრო მოგვეგვარ ფიცი და ბარი მოგეცა ჩვენს განყოფს ფარეშუბიანს რობიანს, შვილსა თქუენსა ქაიხოსროს, ჩვენ, ჯავახიშვილმან გიორგ და ბარ და ძმისწულმა ჩემა ქაიხოსრომ, ასე და ამა ბარსა ზედა, რომ რადგან მამულს გედვებოდა და ბედნიერმან კილმწიფე მეფემ შანვაზ ჩვენი დაბადისა და სარჩოდ გა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაგებს და გასინჯავ ცოცხალს, სხვადასხვაგვარს, ბატონს ედა-
კარს უმძიმ. მაგგვიანა, ორივეგე გვალვებიკა, რომელიც სამთა-
დაი იყო, ეგელა ჩვენი სიქმე რიგიანათ გასინჯა და ამის შეტს ვერას
შემოკიდომდაი, ამათაც სამართალში გაითრეს და შენც დამხობე,
ბანჯის გაგელაშვილი ბრძა, ამისი ძმა იყუნა და შვილნი და მთამა-
კარი მათი, კიდეგე ამისი განყოფი მკერვალიშვილი იყო, ამისი ძმა
გიორგი, შვილნი და მთამაკარნი მათი, კიდეგე ამისი განყოფები,
შვიდა შვილები გაგელა და ზურაბი და კიდეგე შვილნი და მთამაკარნი
მათი, დღეს რისაც შემყალის მქონებელნი იყვნეს, მისის სამართალი-
თა და დღეს და დღეის იქით, თუ ან სამამულეო, ან რისაც დრო
შემოკიდებითა კიდეგე გვალა რასმე, ანდა შენთან ძმობისა და კარ-კა-
ცობის შეტი შენთან საქმე მქონდეს რაშე დღეს და დღეის იქით,
მტერზე მტერი არ გიყო და მთავარზე შენი ჯერ (არ) გიყო, დ'თის
შემცოდე და სვეტის-ცხოველის დამქცევი და ქართველის კიდმწიფის
შენგინავისა შემცოდე და კაცთაგანისა და სულ ქრთველი
დარბაისელი. ვარ ამისი გამრიგებელი და მოსამართლე სახდოხუ-
ცესი ცოცხალი ქაშვერ □, ამალახორაშვილი, ბატონი ოთარ □,
ბოქაულთხუცესი, ბატონი ჯამსიძი □. მე ცოცხალს ნა-
დარს □ დამიწერია. დაწერა დეკნობაისთვის კდ, ქწსს უქ + □.

248. ნასყიდობის წიგნი სვიმონ ბატონიშვილისა, 64,5×24,5 სანტ., დაწეროილია სქელ ქაღალდზე ლამპრის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი გაღოცუშვით.

1718. იანვრის 24. ...ეს ამაერ უკუნისამდე ხანთა და
ჟამთა გასათვებელი ნასყიდობის წიგნი და საგული დაგიწერეთ და
მოგართვით ჩვენ ჯავახიშვილმან ოთარ, შვილმან ჩვენმა,
შიო შ, შვილთა და მთამაკალთა სახლისა ჩვენისათა თქვენ, ბატონის
შვილს ბატონს სვიმონს, ასე რომე ჩვენი მკვიდრის უმის ბიჭე-
ბისშვილის ნაქონი ხოსიტას მამული ვენახი მისის წყალობათა, მისის
სამძდვრათა, ზეით სუფის შვილის ვენახამდი, ქვეით ნინიაშვილის
ვენახის სამძდვრამდე, ზეით გზამდი, ქვეით სეფნახლამდი, თავისეს

შესვლითა და გზითა, სახლ-კარი-შრომითა, ქვევრითა და საწნახლითა, რასაც ეს სახლ-კარი ჩამოატანდეს), ქვემოთ შრომდი, ზეთი წყარომდი ათას დღის მაწითა დამეშუარა და მოკუდეთო, ვითდეთ ფსი სრული, და უკლებელი, რითაც წვენი გუდა შეეკურდებოდათ, ეძონდესთ და გაბედნიეროსთ ღ~თ, ვითც სხვათა მონასყიდეთა წესია. ორის ამისი მოწამე თავად ღ~თი და ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცისანი და ქვეყნიანნი, ზორციელნი და უხორცონი. კეცთაგან კაშრიგე შადიგასშვილი მოდრეთ უხუცესი გაორგი □, ნინიასშვილი მერდული იესე, ბაშეიგასშვილი მერდული იოსებ, მოწამენი ჯავახისშვილი რაინ, ჯავახისშვილი ნიკოლოზ, კაშერდაძე მამუკა, ჭყონისშვილი დავით და ხელიერთ ბირაო ხოგლენი. დამწერია ბ ე ტ რ ე. ქვნის უგ. ინგრის კ დ. სასოვლათ მატხოვრის სულდრმი შეგნით და გარეთ ბაშეიგასშვილების ნასყიდრი მონა ღმისა ოთარ.

განის პირიზე სხვა-და-სხვა ხელით სწერია:

ქ. შე მდაფნი გიგი ამისი მოწამე ვარ □.
ქ. შე ნაზრი ქდაშერ ამისი მოწამე ვარ □.
ქ. შე მდაფნი ოთარ ამისი მოწამე ვარ □.
ქ. შე მორდავი ვეფხვიდიდ მოწამე □.
ქ. შე მდაფნი გიორგი ამისი მოწამე □.
ქ. შე აბზხაძე ბეჭან ამის მოწამე □.

249. ნასყიდობის წიგნის პირი მეფურნიშვილისა, 82,3×32 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრული ხელით. ნიშნებათ აქა-იქ ნახმარია ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი. პირი უნდა იყოს გადმოღებული 1785 წელს, ან ცოტა უფრო გვიან, რადგანაც ერთ ბეჭედს ამ წლის თარიღი უზის.

1732, აპრილის 20. ქ. სახელათა სახიერისა და არსებათად უსაბამო, უსრულისა მდ~თისა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდათასა; იხილთ და შეიტყობათ ყოველად წმიდისა, უხრწნელისა, და უფრისად კურთხეულისა, დედოფლისა ჩვენისა, მდ~თისმშობლის და მარადის ქალწულის მარიამისათა; ძალიერებითა და ცხოველსმყოფე-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დოს, ბატიოსნის ჯუვარისთა, რომელსა ზედან განიბურნა უხრწნელნი მკლავნი თვისნი ხისისთვის ჩვენისა ქრისტეშინ დმერთშინ; წმიდისა, დიდებულის წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა, ნათლის-მცემლისა იოანესითა და იოანე ქალწულთ-მხსრწალისთა, თავთა მტილეულთა ბეტრესი და პავლესითა; სვეტას-ცხოველისა, კვართისა სიუფლისა და მარონ მღ-თის-მოფიცულისთა; ქართველთ კეშხათლებელისა, მცამეტე მოციქულისა ნინოსითა, და რანიც წმიდანი სვანურისნი შინ სწერიან და ანუ მოახსენებიან. ამს ყოველთა წმიდათა. მღუთისთა თავდებობითა და მინდობითა და შუამდგომლობითა, ესე ამიერ და უკუნისამდე, ხანთა და ჟამთა კასთაუებელი, სამკვიდრო და სიბოლო ნისფიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცემთ ჩვენ, ნადარიშვილმა ფარსადან □ და ბაძა ჩემს ცოლიშვილ □ და ძმაშ ჩემა ანდრიანდრეშა და დავით და შამფალმა სიხლაშ ჩემისითა ყოველთა, ესე რომე დაგვეკარდა, მოგეცადო ჩვენის ყმის რახტეგნის შვილი ბეუსა და ნარქვდს შამფალთან გვრა ზე ერთი სოფლისქვალო სითვე, კახისშვილის ბეჭანის წილქალი რომ არის, იმის ბოდოში, სიც გინდა ორივე, და ბოდო წენთურის ბაკეის ბოდოს წედი რომ ჩამდის, აქამდინ სიც გინდა ერთი წილქალი დაბრუნე, შენ, შ ფ უ რ ნ ი შ ვ ი ლ ს ბ ე რ უ ს და ძმის შენს ო თ ა რ ს და ქ ს ტ ე ს და ვ ს ს. ვიდეთ ფსი სრული, რაითც ჩვენი გული შესჯერდებოდა, შენზედ ალარა დარჩომილა რა არცა ერთის იოტის ფსი. არ მოგეშალის ჩვენკენ და არცა სხვითა შეუტრანეთა სიხლისი ჩვენისით. ვისცა ესე ჩვენკენ მოციქული ნისიდობა მოგაშალის, მისმეცა რანსვის დმერთი და ყოველნი მისი წმინდანი, მისმეც ულების გვართა(ვით) გაზანის, შაშთველი იყვანის, ძრწოდა კაცისის, ცოცხლიც დაწყმინ დათ და ბიერნაის, და ნურაითმც სინანულით ნუ იქნები ხისი სულის მისისა ჯოჯოხეთისაკენ, შემცვალებელნი დ-თმინ შესცვალოს სახისი მისისაგან, სიდო დაშტკიცებული ამისი დმერთმინ (ვეთხოს). არიან ამისი მოწამენი თავით დმერთი და ყოველნი მისი წმიდანი, ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხარებაენი და უხორცონი, და კაცთაკენ არის ამისი მოწამე ჩვენი ბაძაშვილი ცეტი □ და კვანშავილი ბოქოლთხუცესი ბატა და ადაიბეგისშვილი ბარსეგან, და წენთოელი

მამასახლისი გიო, და ზაქუელაშვილი(ებ) გოორგი, და ასიტასშვილი ზაზა, და ამაში ვინც წამოგვდგას, ბასუხის გაცემი ჩვენ გვეუფოს. ზეით სათავეს და ბოდორს ბაგების წყალი რომ გაწერია, ამაებს შუა შენს სხორებს შუა რაც გინდა გაკეთე, მოიხმარე, მდგომის შეტი კაცი, არც სახლის-კაცი, არც სხვა კაცი მოცილდე არა გეგვანდეს. ღ-თმა ასე მოგახმაროს, რაც გვარათაც სხვას მოასიცილე მოხმარებოდეს. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ-თმან, სიბოლოდ მოგახმაროს, და მე ხარახასშვიდს ნასუიდან დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა აბრადის გ კასულს, ქვს უგ.

ქ. მე ცახის დადის კვლესიის დეკანოზი ტერ-მელქისეთის ძე ტერ-არქდ ამ სიგლის ასლი ვნახე და მის მგზავსად ეს სავადი გადმოვწერე და მოწამეც ვარ სომხური.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ამ სიგლის ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე მე კვეზადისშვილმა თანდიელმა □. სომხურ ბეჭედს უჩის თარიღი 1754 წ.

ქ. ამ სიგლის ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე ნორაშნის წმიდა კვლესის დეკანოზი ტერ-აკოფ □.

ქ. ამ სიგლის ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე მე ამაღაშვილი ზაალ. ზ ა ა დ (ჩართულათ).

ქ. ამ სიგლის ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე, ფეოხიანის კვლესიის დეკანოზი ტერ-შიაოარ □. სომხურ ბეჭედს უჩი თარიღი 1785 წ.

250. ვენახის გაცელის წიგნი მანგელი ეპისკოპოზის ოანესი და ფარემუზ ჯავახიშვილისა. 46,5×29,8 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ბოლოს წყვეტილა გამოვუშვით.

1718, მარიამობისთვის 23. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თისთა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისთა, ახალთა და შეოხებათა ეკოდად წმიდის, უხრწნელის, უეფრასად კურთხეულის დედებულის დედოფლის ჩვენის ღ-თის მშობელის და მარადის ქალ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წულისა მარიამისათა, ძლიერებითა ცხოველ-მყოფელისა, ზატიოსნისა ჯვრისათა, წმიდათა უსჯულოთა ზეცისა ძალთა და მთავარ-ანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელოსათა, წმიდისა წინასწარმეტყველისა, წინა მორბედისა და ნათლისმცემლისა იოანესათა და იოანე ქალწულ-მხსრელებისათა, თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესითა, წმიდათა მთავრებათა ესე უკუნისამდე ყოფა და ხანა გასთავებული, მტკიცე და უცვალებელი ჭეშმარიტების საცნაური მოგებით ჩვენ მანგლელ ვეხსნილ-ვართ ი ე ს უ ქ რ ი ს ტ ე ს ი ე ს ე ნ ე ბ ი ს ა ,
ჯვარ-ცმულ, ბიტონს ფარეშუხს, შეიდოს თქმენია ყოვნდაც ჩვენ და ეროვნებას, ასე და ამ ბერს ზედა, ძველთა-გან სვიმონ მეფისა და დედოფლის დესპან-დარეჯანისა-გან და მეორედ კელაძეს შვილვარ მეფისაგან მანგლისის ღ-თისმშობლისათვის სასდაჭოთ შეწირული ზღარა ბანო-ს კეცებული ქუნდრის ხახაშეიდის შახარის ჭინაჭედი და მოგებით ჩვენის მონასტრის ზღარა თავის წულით, ბანურის წულით უნდა არწყოდეს, ისე შესწირვით, სიდარს ზეთ ამერეღის შეიდის ჭინაკამდე, იქით კეკელაშეიდის ნიჭინაობამდე, ბოდის ტდიანაშეიდის მაწამდე, ჭქით ფარეშაშეიდის მაწამდე, თავისის შესვლითა, ესენიდითა, სიწინახეთა წოფლის კეტისგან მოულეარი და უტილებელი, არა კეი არა კეტილებულს. ვინცა და რამხეც მანგლისის შეხტორეს ამისად შეხედ კელეს, რისხვა-სმეს თვით ღ-თი დაუსბამთ... კეტოსკან ამისი მოწამენი ჩვენი სახლთხუცესი კიორგი, მთავარი მღდელი ითანესე, მღდელ-მონაზონი ბართლომე, ხალიჭაშეიდა, მღდელ მთხსრთი ეკლემაზ და სრულ ერთობილნი ჩვენის მონასტრის მანგლისის ღ-თის მშობლის ეშინა მე სიონის დეკანოზს მღდელს ე ს ა რ ე ი ე ლ ს დამიწერია და მოწამეც ყარ ამისი. დაიწერა მარიამობისთვის ოცდა სამსა, ქჭსე უ ე. მ ნ-ე ლ ე ი ე ო ა ნ ე (ჩართულათ).

შემდეგ სხვა ხელით:

ქ. ჩვენის კრებულის კელი + + +.

ქ. ჩვენ კათალიკოს-პატრიარქი დამიჭირე მოწაშე და დამშტკიცებული სიგლისა ამის, კათალიკოზ-პატრიარქი დ ე მ ე ნ ტ ი (ჩართულათ).

უკანასკნელ გვერდზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ჩვენ, მთავარ-ეპისკოპოზი ვალავანდიშვილი, ბატონი ქრისტეფორე მოწამე ამისი. მ თ ა ვ ა რ - ე ფ ი ს კ ო პ ო ზ ი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე (ჩართულად).

ჩვენ, ტფილელ მიტროპოლიტი, ბატონი პ ა ვ ლ ე მოწამე ამისი.

ჩვენ, მროველ ეპისკოპოზი ორბელისშვილი ნიკოლოზ ამისი მოწამე. ნ ი კ ო ლ ო ზ (ჩართულად).

ქ. მე მდივანი ოთარ ამისი მოწამე ვარ |მდივანი ოთარ|.

ქ. მე მდივანი გივი ამისი მოწამე ვარ |გივი|.

251. ნასყიდობის წიგნი ჯავახიშვილებისა 44,5×24,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1718, ენკენისთვის 17. ...ქჳე... ნასყიდობის წიგნი და პირი მოგეცით ჩვენ, თქვენმა განაყოფმა გ ო შ პ ა რ, ძმის წულმა ჩემა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ და მომავალმა სახლისა ჩვენისამან თქვენ, ჩვენს განაყოფს რ ო ი ნ ს და შვილთა თქვენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს და ზაალს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა მას ჟამსა, ოდეს დაგვეჭირა და მოგყიდეთ ჩვენ ა რ ა ყ ა ჯ უ რ ს ა და გ რ ა კ ა ლ ი ს რუს ზეიდამ ჯვარისაშვილის ბაგა რომ საჭვირეულო იყო, იმის თავს და გვერდიდამ საკვეთელის ზომით სამი დღის მიწა თავის სამართლიანის სამძღვრით. ქონ(დ)ეს და გიბედნიეროს ღ´თნ ყოველს ალალს მონასყიდესავით. არ ოდეს არ მოგეშალოს ეს მტკიცე ნასყიდობა, არა ჩვენგან და არა ჩვენთა ჩამომავალთაგან. ვინც ამას შემოგეცილოს, პირისა და პასუხის გამცემი ჩვენ ვიყვნეთ. არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი, კაცთაგან ამისი მოწამე და დამხდური მანგლელი მიტროპოლიტი იოსეფ. ი ო ს ე ფ (ჩართულად), ბატონის აღმზრდელი გარსევანაშვილი გიორგი □, ბულვარდიშვილი ბეჟან, ანერმნიშვილი რევაზ. მე უ ა რ ა ნ ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა ენკენისთვის იზ, ქჳს უვ □ □.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

252. ბძანება მეფის ბაქარისა, 15,5×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ხოგჯერ თითო და ხოგჯერ ორ-ორი წერტილი.

1716—1719. ქ. ჩვენი ბძანება არას აისჯულო, მერე ქალაქისრო ჯავახიშვილს კერძი ხუთი კომლი კაცი ეომძაც დაუშა, ეომსწაღალი გაორგი, ჯალდი ბერუა, დავითსშვილი ბერუა*), ბერასშვილი ზურაბ, ეს ხუთი კომლი კაცი ჯავახიშვილისრო აისთვის გვებოძებია. მადი, კელა აუმსრო და მაიბარე. მეფე ბაქარ.

253. განჩინების წიგნი მეფე ბაქარისა ფარემეზ ჯავახიშვილის და მისი შვილების დანის შესახებ, 30,3×12 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1717—1719. ქ. ჯავახიშვილი ფარემუზ და მისი შვილნი როინ, ავთანდილ და ნაბერაღი ხოგდეს წყალზედ დაბარაკობდნენ. ფარემუზ ამას ანბობდა: „რადგან ჩემთვის სიმკვიდრო ექმსი კომლი კაცი შეიგებისკენ მოსამართლეთ მოშეესო, ამისი წყალიც უნდა კამარაგდესო, რომე დაბარკეი ადარ შეგვეშნისო“. აწ ამისი ასრე გვებძანებია: რაც ხოგდეს წყალის წილი ფარემუზიანებს ნოსესაგანში ჭქონდეს, იმ ოავეთის წილის წყლიდამ ერთი დღე როინ, ორი დღე აყოინდილ და ნაბერაღმენ, ფარემუზის ექვს გლეხს დ(ა)ნებინ, რომე იმაია მოწყონ. მერმე როინის სუეთროსო კლეხმენ და მინოშიანებზედ რომ ვეხი დასდებია, იმდენი ვეხი მოწყონ. მას უკან ავთანდილის და ნაბერაღის გასმერეღო კლეხები რომ არის, იმათ მოწყონ. მას უკან ძმაზედ კაიან და ისრე ადინენ. რა ხხით ვეხების რწყა კოთედეს, მაწებაც ასრე ამრიგად მოწყონ. მეფე ბაქარ.

*) ეს ორი სიტყვა წაშლილია დედანში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

254. ბძანება მეფე ბაქარისა, 30,5×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1719, მაისის 12. ქ. სანამდისინ ფარემუზ ცოცხალი იყოს, უნდა გჷრეთ ჩვენგან მაცეშული თავისთვის სამყოფრო გლეხები. გასწორდა გლეხები, ახლა რომე ვითხოვდე და ერისტეთ დანებეს, დუდაქი ბასილა, დალაქი ზაზუნა, ფარეშა ზურაბა, ესენი თავეთის(sic) მამულითა, სამეგრელოთ მაცეშული ზვარი, ესენი სინამდინ ცოცხალი იყოს ფარემუზ, ამისწორეს და გჷრეთ, და რა-სც(sic) სოფელმინ არ დაიშალის და ფარემუზ ალარ იყოს, ვითხოვდე და ერისტეთ შუა კაიყო. როინს კედა ერა აქუს. წყალასა ესე აქნაა: რაც ეს ფარემუზს ეჷრივს, ვითხოვდე და ერისტეთ უნდა შეჯდეს მოურწყოთ. მას უკან შუა ძმათ შუა კაიყო; ფარემუზის ზვარი რაინ და ამ ძმებმინ უნდა მოურწყოთ. მას უკან სხვა ზურგი მორწყოთ, მერმე რაგინ მოსდგეს, წყალს ნურავინ კაუიდეს. მაისის ია, ქჷნ უზ. მათ შვილის გენახეც სურათი უნდა მოარწყუმეგინონ.

მეფე ბაქარ.

255. ბძანება ბატონიშვილის სეიმონისა, 15×12 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1712—1714. ქ. ჩვენი ბძანება არის: ეს მხვდაძერ ოსტეკვნ დაიმის შვილება ჯვეხეთიდამ ჯვეურია და წასულა ისრე მოგეყვანა და ოძისს ჩვენს ნასეიდში დაგვასხდეა. ამისთან კედი ნურავასა აქს და ნურც რას შესცოდეს, თორემ მწყრალ უწყენთ იცოდეთ.

ბატონიშვილი სეიმონ.

256. განჩინების წიგნი მეფის ბაქარისა, 35×12 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმა-

რია ორ-ორი წერტილი. თავი დახიანებულია და აკლია.

1717—1719. ...ისხნაშვილს ზურაბს, ...შვილს ნაზარეს, ია... და შვილს ვახუშტს ქმებს... ჯანაშვილს ...ბაადურიანგან ორსა ადგილს მაწები ეყიდნა და კარგა ხანი სწყრომოდა, ეხხა, დღა ისმისთვის ქძია, დღესმდინ ასრე უოფილიუნენ. აწ ბაბუაშვილები სწყდებოდენ, გე მაწები ჩემის ყმისგან რომ გაეყიდნაო, აურალი უოფილაო და მერმე მამა ჩვენს ფასიც შეთუერაო და მაწები უსმართლოდ კიწერესო. ამისი ჯანაშვილმა ამორო უთხრა, ეს მაწები რომ ვიყიდეთო, კაორგა მეფის ყმებიაც გუეყიდნა, ის შენი კაცი არც აერდი უოფილიუნესო და არც მამა შენს ამისი ფასი ჩვენთვის შეთხრებინოსო. ჩვენ ეს გაუჩანეთ, თუ წაიდნეს ჯანაშვილები ორნივ ძმანი და ასრე იფიცონ, ბაბუაშვილები არას ეშორდებიან და დაღას კი აიდებენ ხოლმე, და თუ ვერ იფიცონ, მაწა ბაბუაშვილის დაუნებონ, თუ იფიცა, ბაბუას კაცის თავის გიტეხამ ჩაიბრას, და თუ ვერ ფიცა, მოსულმა თავის გასამტეხლო მაცემინოს | მეფე ბაქარ .

257. ნასყიდობის წიგნი ბახუტა საკაძისა, 23×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1721, ივნისის 20. ნებითა და შეწევნითა მღთისათა, ესე მპაერითურნი ყამთა და ხანთა უკუნისამდე გასათავებელი, მტკიცე და უცვალებელი წიგნი, უოველის კაცის უცილებელი და უმხზეო ნასყიდობის წიგნი მოგეცით ჩვენ, სვანეძემ ზურაბ და შვილმა ჩემმა გიორგიმ და ზაზამ თქვენ, ბახუტს სა(ა)კაძეს, შვილს თქვენს დემეტრეს და გვრიგვანს, ასრე რომე დაგვჭირდა და მოგუდეთ ბოძნაგ მოკლეძის ბაბუას წილი ვენასი თქვენის სასახლის გვერდით, ზეით თავის კახუოფა ბერუას სამძღვრამდი, რაც ბერუას სამძღვარი გამოატანს შენდა მოგვიყვანია. მოგუდეთ და ვადღეთ ფასი სრული, რითაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა, რომ არა დარჩომოდა რა ჩვენი თქვენზედ. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თმან. თუ ვინმე შემოგეცილოს, ბარისა და ბასუხის კამეცმა ჩვენ ვიყვენით. ორის ამისი მოწამე ბატონი ნადარიშვილი ბა(ს)ტა. ბაატა (ჩართულათ), ასე ტლაშაძე მდგელი. მ ე ხ ა ს შ ვ ი დ ს დ ა ვ ი თ ს დამოწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი იანვარს ოცს. ქკს უ თ. + + +.

258. ნასყიდობის წიგნი ზურაბ რატიშვილისა. 59,5×22 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი და წყვეტა გამოვუშვით.

1721, თებერვლის 1. ...ესე... ნასყიდობის წიგნი მოგებეთო ჩვენ ჯ ა ვ ა ხ შ ვ ი დ მ ა ნ ა თ ს დ ი დ, შვილმან ჩვენმან მ ზ ე ქ ს ა ბ უ ქ, შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა ყოველთაგე თქუენ, რ ა ტ ი შ ვ ი დ ს მეჯინიბეთხუცეს ზ უ რ ა ბ ს და შვილთა თქუენთა დაგითს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთაგე, ასე და ამის პირს ზედან, რომე დაგწერდა, მოგეყიდეთ ჩვენი მემკვიდრე და ბრალშე გამოყოლილი ეროთ კომლი უ ა რ ა დ ჯ ს გ ე რ ე კ ვ შ ვ ი დ ი ბ ე რ ძ ე ნ ე, მისი ბიძაშვილი, მათი ძენი და მომავალნი მათის მამულითა და წყლითა, წისქვილითა, ვენახითა, სიმინდითა, ყანაგითა, ნასიდალითა, ყანადითა, შესაფლითა და გასაფლითა, სახლგარითა, გარეშემოთა, სასრთლოთა, ყოველის მისის სამრთლიანის მზღვრითა, დღეს რასაც მქონებელნი იყვენ. ჯადეთ ფასი სრული და უწყლებელი, რაითც ჩვენი გული შეეჯერდებოდეს... კეფაჯარ ამისი დამწერი და მოწამენი: ნაზარი ქალაშვ □, მდივანი გიორგი □, მდივანი გივი □. ჯ ა ვ (ს) ი ა შ ვ ი ლ ი რ ა ტ ი (შ ი ლ ი) □, თურქისტანიშვილი თურქისტან □, ნამანგლულეიშვილი გუგუნა □, მამუკა გამრელაძე, ფეიქრიშვილი ჯაჯა, ხუცეშვილი ქალისპირა. მე, ბატონიშვილის სვიმონის დეკანოზს ი ე ს ე ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა თებერვალსა ერთს, დამდეგსა, ქკს უ თ. □.

განის ა'მიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ამის მოწამე ეშაკალიშვილი დურაშხან □.

ქ. მე ამისი მოწამე მორდალი ჯაფანდალ □.

259. ნასყიდობის წიგნი ზურაბ რატიშვილისა, 59,5×22 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. შესავალი და წყველა გამოუშვით.

1721, თებერვლის 6. ...ესე უკუნისამდე ყმათა და ხახათა განსათვებელი ნასყიდობის წიგნი მოგებული ჩვენ, ჯ ა გ ხ ი შ ვ ი ლ მა ფ ა რ ე მ უ ზ, შვილმა ჩვენმან ე რ ე ს ტ ი მ(sic), შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისა ყოველთავე თქუენ, რ ს ტ ი შ ვ ი ლ ს, მეკანაბეთ-უხუცეს ზ უ რ ა ბ ს, შეილთა თქუენთა დ ა ვ ი თ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთავე, ესე და ამა ბარძს ზედან, რომე დაგებეჭდა და მოგეცადეთ ჩვენი მემგებრე და ბრალთაში გამოუოდალი ქვენდრის ერთი კვანძი ნანატაშენი ივნო, მასი ძმა თვენდრა, იქვე კიდევე კვანძი ერთი ხახიშენი მახრა, მაშ მასი ხიზანი, ძმისწული მასი ნანატაშეული თავისის სახლ-კარ(ი)თა, კარეშმოთა, შესვლათა, გასვლათა, ვენაკებითა, დოლაბთა, წუდითა, წისქვილთა, საკნებითა, უკნებითა, სარწყვითა, ურწყვითა, მთითა, ბარითა, სასოფლოთა, ყოფილს მასის სამართალსანის მზღვრითა, ვგრეცე ხახიშენი მახრა და მასი ძმა და ძმისწული თავისის მამულ(ი)თა, სახლ-კარ(ი)თა, კარეშმოთა, ვენახითა, ვენაკითა, საკნებითა, უკნებითა, სარწყვითა, ურწყვითა, მთითა, ბარითა, ყოფილთა მასის სამართალსანის მზღვრითა და ს(სა)ზღუდოთა, ეს ორი კლდენი ყოფილს კაცს მოუდგამი და ულაპარაკო. ჩვენ მეკვიდრე ემს მოგვეიდენით. თუ ვინმე ილაპარაკოს და წამოგვდგეს, ბარამს და ბასუხის მაძიებელი ჩვენ ვიყვნეთ... კაცთაკენ ამისნი დამდურნი და მაწყინენი: ნაზარა ლდაშერ □, მდივანი კოორგი □, მდივანი გივა □, ჯავახიშვილი როვან(sic) □, ჯავახიშვილი ქაიხოსრო, ნამრგლულევილი გუგუნა □, თურქისტანიშვილი თურქისტან □, ეკმარულაძე მამუკა, როვანის ემი სულეფხისტიშვილი სეხნია, ხუციშვილი ჩეჩი ემი, და აბურჯანიშვილი კილდეგი ბეგია, ფეიცარიშვილი ზაალ, ხუციშვილი ქალისარა. მე ბატონიშვილის ს(ვ)ი მანის დეკანოზს ე ე ს ე ს დამიწერია და მაწყინეც ვარ ამისი. დაიწერა თებერვლის ერთს დღეზედ. ქრს უო □ +.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:
ქ. ამისი მაწყვე ყდაგადაბმაში დუშმაშხან □.
ქ შე ამისი მაწყვე მორდალი ვაოსნდად □.

260. ნასყიდობის წიგნი ხურაბ რატიშვილისა, 65×24,5 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნაშენებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. შესავალი და წყევლა-გამოუშვით.

1721, აპრილის 3. ...ესე უგუნასმაღე ყმათა და ხანთა გასაოვგებელი ნასუედობის (წეგნი) და სიგელი მოგებეთ ჩვენ, ჯავახიშვილმა ოვრაგმუზ, შვილმა ჩვენმა ერისტომ(sic) თქუენ, რატიშვილებად შეჯანაბეთ-ხუცეს ზურაბს, შვილთა თქუენთა და ვითს, შვილთა და მომავალთა სხლისა თქუენისა ეოველთვის, ასრე რომ დაგჭირდეს და მოგედეთ ჩვენი მემკვიდრე ესე ხოველს ხუცეშვილი ბერუა, მასი ძმა გიორგი მთის მამულითა, ეენაკითა, საწნახლითა(sic), ეველითა, სთაბლითა, სანაგითა, უენაგითა, სარწყავითა, ურწყავითა, სახლ-კარითა, ქვევრმარნითა, კერეშმითა, სასიეღოთა, სასმელ-კალთით, შუსაეთით და გასვეთით, წუდითა, წასქუელითა, მოათა, ბაღითა, ეოველის მასის სამართლიანის სამძდვრათა, ეოველთურთ უნაკლულოთ, დღეს რასაც შეონებენ არან, ეოველის კაცის მოუდგარი და ულაპარაკო, თუ ამას ვინმე წამოგედეოს(sic), ჴასუხისი და ბარის მაძგემი ჩვენ გაუვნეთ. ხუთულს გარდა ვიდეთ ფასი სრული და უკლებული, რათაც ჩვენი ცული შეეჯერდებოდეს... კაცთაგან ამისი მოწამენი: ნახარი ქალიშერ, მდივანი გიორგი, თურქისტანაშვილი, ბაქ(ს)ულოხუცესი თურქისტან □, ჯავახიშვილი რვენ(sic) □, ჯავახიშვილი ვაოსნდად □, ჯავახიშვილი ოთარი, ჩვენი ანსურაშვილი ცარელაძე მამუკა, მდდლ(ი) ნანიშვილი იესე, ბაბუკაშვილი მდდელი ითანე, ჩემი ძმა ხუცაშვილი ნიკოლაზი, სალუკანაშვილი სეხნია. მე ბატონიშვილის სვიმონის დეკანოზს იესეს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი □. დაიწერა აპრილს სიმსი, ქწს უო □ +.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

მდივანსა გიგი □. ქმაკაცისაშა დურმიშხან ამისი მოწამე □.
მე ქაიხსრო ყოფნანიშვილი ამის მოწამე □.
ქ. მე მურდალი(sic) ავოანდილ ამისი მოწამე □.
ქ. მე ნაზარი ყდაშერ ამისი მოწმე ვარ □.
ქ. მე მდივანი გიორგი ამის მოწამე □.

261. ნასყიდობის წიგნი ოთარ რატიშვილისა, 33×11,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. ზოგიერთი სიტყვები დედანში გადასულია.

1721, მარაამობისთვის 20. ქ. ნებითა და შეწევნითა დიდისათა, ცხე ნასყიდობის წიგნი მოკეც მე, ჯავახის შვილმა ნაგოდოზ და ძმისწულმან ჩემმან ქაიხოსრომ და შეიდმან ჩემმან გიორგიმ თქვენ, რისა შვილს, შეჯანაბეთ ხუთს ოთრს, და ძმასა თქვენსა ბავურს, შვილსა და მოსაგლასა სახლისა თქვენისასა, ასე რომ ჩემს ძმას გახის თქვენთვის თორი კამაერთშეკონა და თამასუქები მაცა და კაცები გორათ, ის თორი მოითხოვეთ და ყველა მოკლეთ და ჩვენც ნასეალთ მოკვიეთ ის ყმა და მამული ...ბეკა ხერისაშვილი ტი.. ბაზნის კოკისისშვილი გიორგი, ხოვლეს ბითაძე ბეჟანა. კიდევ ხოვლეს ფხაიშვილი ბასიაა, იქიც ხოვლეს კაკანაშვილი შერმანი, წერეთელშვილი ასე, ცხენი რისც მამულის მქონებელნი ვართ თქვენთვის ნასყიდო მამიცა, რომ არას კაცს ამასთან ხელი არა აქვსო. თუ ვინმე წამოყენდათ, ბერაში და ბასუხის გამცემი ჩვენ ვიყვნეთ. ვინ ამისი მოწამე თავი დ თი და კაცთაგან თქვენი ბიძაშვილი ზურაბ □, ბარათაშვილი, ბოქულთხუცესი გურგენ □, ხერხეულიძე ასე □, ზურაბ, ჩვენი ახნაურშვილი... თურქმანისშვილი თურქისტან. მე ზვიდეშვიდს გვრს კვნს დამწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა მარაამობის ოცს, ქვს უო □.

ვანის აშიაზე სხვა ხელით:

ქ. მე ავოანდილ ჯავახისშვილი ამისი მოწამე ვარ, ნაგოდოზ მაჭუა □.

262. ნასყიდობის წიგნი დაფკიაშვილისა, 25×16,7 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1722, ივნისის 20. ...ესე ნასყიდობის წიგნი, სიგელი, ბარი (და) ფიცი მოგეც მე, ფ ე ფ ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ბ ე ტ ი ა ნ ს, ჩემს ძმისწულს გ უ დ ი ს ვ ე ბ ს, ი ო ვ ნ ა ს და გ ი ო რ გ ი, შერმაზანამ, ბერუაშ და სხლისამნ ჩვენისამნ მამაყლმა, თქუნ, დ ა ფ კ ი ა ს შ ვ ი ლ ი ს მ ა მ ი ს ა ჲ ქ ლ ი ს და გიორგისა, მხისრასა, ხახუნასა, ბერუასა, სხლისასა შენისასა მამაყლსა, ასე რომე მოგეყიდა ჭალა, სყლდჯ მდგიძისა ეული, სეხნიამ რომე კაიარა იქმდი, ამისი თეთრი ბატონს მივეც. აგიდე ფასი სრული, რათაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა. დმერთმან მშვიდობაში მოგახმრას. ვრას ამისი მოწმე თავად დმერთი და მერე მისი წმინდანი. კაცთაგანს მოწამე: დიახუსშვილი ხახუნა და მე ახლქალაქელს კალუსტასთა იოვანესშვილსა გასპარასა დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ეს წიგნი ივნისის ოცს კასულსა, ქკს უ + + + + + +.

263. ნასყიდობის წიგნი როინ ჯავახიშვილისა, 30×18 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი გამოვუშვით.

1722. ...ესე ამაერათ უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა საბოდოთ კასთაუებული, მტკიცე და უტეხებული ნასყიდობის წიგნი მოგეცით ჩვენ, წ ე რ ე თ ე ლ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი ს თ ა ვ ი ს ა ჲ ს, გ ო დ ე რ ძ ი ს, ი ვ ა ნ ი ს და უოკელმა მამაყლმა სხლისა ჩვენისამა თქუნ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს რ ო ი ნ ს, შეიდსა თქუენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს და ზ ა დ ნ ა და უოველსა მამაყლისა სხ(ლ)ისა თქუენისასა, ასე რომე მოგუიდეთ ჩვენი ნასყიდი ჲტარა ვენაკი, ქვეით ნინოწმიდის ვენახმდე, ზეით თავის სამძღრამდე, ქუეთ თქუე(ნ)ს ზღარამდე. კქონდეს და გაიქნიერონ დ'თმან. და აგიდეთ ფასი სრული და უკლებული. მოგუიდე მისის უოველით გასყიდით და

წუდით და ოდგლის მასის სამრთდასანის სამძღრით. ვისც და რა-მსც კეშმ ეს ჩვენგნ მასუედული ნასუედობა მოგიშლოს, მასაშ რასხვამ დმერთი, და ამა ზემო წერილი წმანდნი, ხოდო ამასი და-მმტკიცებელი ღრნ ჯუარსნს. ორას ამასი მაწყმე: ერასთავსშეი-ლი დვით, ოთხრი ჯვახნსშეილი, მამუკა გიორგიძე, კანიასშვილი შერმზნს. მე ნათნგლს დმიწერია და მოწყმეც ჯრ. ქვს უი + + +.

264. წერილი ბატონიშვილის ვახუშტისა, 17×14 სანტ., დაწუ-რილია ქაღალდზე ნუხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმა-რია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. წერილი და-ახლოებით 1718—1724 წლებს ეკუთვნის.

1718—1724. ქ. ბატონიშვილის ვ ა ხ უ შ ტ ი ს დიდ ი-მედ, დიდო იმედო მასპწინძლო, ჩვენო ორდეს არა დასცუეწა-რო, ფრეშა-უხუნესო. ხ ს დ! შრფვლი მოკითხვა მოგეახსენებია! შენმე ამ ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლს ფ ე რ ე შ უ ხ ს და ნ ი გ ო დ ო ხ ს ბატონმ ხელახლ კანაჩენი უბოძა, რომ რაც დღეს კ ვ ი რ ი ს მა-მული და მაწი არა უწერაჳსო, მის მეტოთნ კოშკრის ხელი არა აქვ-სო, ნურცა რა ხელი ეარდაჯმა აქვსო და ნურცა რა ხანდაშეო. ახ-ლა ბატონმაც ხომ ასე უბოძა კანაჩენი და ჩვენც ასე შემოგვთვდაო, რომ როგორაც ამ ფერეშუხსა და ნიკოდოხს კანაჩენში ეწეროს, შენც ისე გაჯრაგე ...*) და ხანდაზოს კოშკრის ხელი არა აქვს, და რაც დღეს კ ვ ი რ ი ს მამული და მაწი ქონდეს იმითი, ის კოშკრის დანებე. სხვასთნ ხელი ნუ გაქვს, თორემ ბატონიც მწყე გიწყენს და ჩვენც დიდ დაგეშურებიო ატდეთ ვახუშტი.

265. ნასყიდობის წიგნი სვიმონ ჯავახიშვილისა, 26×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნა-ხმარია ორ-ორი წერტილი.

1723. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისთა, მეოხებითა

*) აქ ერთი სიტყვის ადგილი ამოხეულია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყოველად წმინდისა მღთისმშობელისათა და ყოველთა წმინდათა ზეცისა და ქვეყანისათა, ამათის მოწმობითა და თავდებობითა ესე ნასყიდობის წიგნი მოგეცით ჩვენ, ანდრიანე შვილმა რევაზ და ოტიამ თქვენ, ჯუანხის შვილს სვიმონს, შვილთა და მამამკვდართა სახლისა შესახებისათა, მოგუდე მანათაურში შენის სასხლის წინ, ზეითა ბარი ერთი დღის სკვეთილს ზომა მაწვს. ვიდე ოსი სრული, რათაც ჩემი ბული შეგჯერდებოდა. გჭირდეს და გიბედნიერას დმერთმან. არას ამისი მოწმე თავად ღმერთია და შენ მე ყოველნი მისი წმინდანი, კეტოურან: ბუღეარდის შვილი ითარა +, ამირასშვილი ათასჯი +, ნიშარძე ათჯი +, დვრძე ოთარა +, მე ჴელადა ნახუცა +, და მე ანდრიანე მღდელს დამიწერია და მოწმედ ვარ ამისა. ქვს ეა + +.

266. ნასყიდობის წიგნი ზურაბ ფანიაშვილისა, 32×16 სანტ., დეწერილია სქელ ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1713, ივნისის 7. ქ. ესე ნასყიდობის წიგნი მოგეც მე მერაბისა შვილმან ბეჟან შენ, ივანესა შვილს ზურაბისა და დმრმზისა, შვილსა თქვენსა ნასეადსა, ბერიასა, თორხა, ხახუასა, არეთანსა(sic), ფარემუზასა, დაყოასა, მამაკვლის სახლისა შენისასა, ასე რომე მოგეიდე ცხენ-ქვაბისა შეოხედა, რაც ჩემი წილი იყოს, თუ მთა და ბარი ეკუდა შენთვის მთმაეადა, ტიხ-ქვისაა. არა კაცი არ გეცოლებოდეს, არცა ჩემი მოსთაესვე, არცა ჩემი სახლისკაცი არა გეცოლებოდეს, ეგედას ხასუნი მე გჯეტე თუ ვინმე შემოგეცილოს. რაცა ჩემი ეული შეეკერდებოდა, ოსი გამოგარითა. არას ამისი მოწმე: დონასშვილი ძამასხლისი ეკაკა, კირაკოზასშვილი ებია, ცერცვაძე დათუნა, ბაიაშვილი შალვა, ყათაისშვილი სარუხანა, ყაიასშვილი მარქარა, სპანიაშვილი დავითა, თამარასშვილი იორდანა, ეომარეული მატუასშვილი ზურაბა, მამიასშვილი შერმაზანა, ზებადასშვილი ბაჯა, ბუღასშვილი მდოასა,

კიდე ბეღლისშვილი მამუკა. დარიაჩულს მამნიშვილს დამიწერია, მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა თვესა ივნის ზ, ქნს უა +.

267. სიგელი მეფე ვახტანგ VI-ისა, 27×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1723, აპრილის 25. ქ. ნებითა და შეწევნითა მრ-თისათა ჩვენ, მრ-თივ ალმატებულმან, მრ-თივ დამცარებულმან და მრ-თივ ზეცით გვირგვინოსანმან იესიან, ლვთითან, სოლომანიან, ბაგრატოანმან, მეფემ მეფემან, პატრონმან ვახტანგ, თანა მეცხედრემან ჩვენმან, ჩარქეზთა პატრონთა ასულმან, დედოფალთ დედოფალმან, პატრონმან რუსუდან, პირშიმან და სასურველმან ძემან ჩვენმან, პატრონმან მეფე ბაქარ და პატრონმან გიორგიმ, ესე ამირ(ი)თ უფუნისმიდე ჯამთა და ხანთა გასთავებელი, სპეციდრო და სპობლად გამოსადეგი წუდობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქვენ, მარტიროზიშვილი მდივანბეგ მდივნის უმის ცხილვანელს (sic) სიდამონაძეს დემეტრესა, ძმასა თქვენსა ბერსა, დახარეს და მამაგალსა სახლთასა თქვენისასა ყოველთავე მას ჟამს, ოდეს მოგვიდექით კარსა დარბაზასა ჩვენისასა და სიათრხის წუდობას დგეჯუნით. და ჩვენცა გისმინეთ ჯა და მოხსენება თქვენი და ასე გითხრეთ, რომ არც სჩვენად გვიმეო და გვაბარო და არც ქართმი გეთხოვებოდეს და არც სმოურიო და არც უბრალო ხარჯი გვეგრიო. ეხონდეს და გიბედნიეროს დ-თ ჩვენსა ერთგულად სმსახურსა შანს, არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვათა შეპატრონეთაგან. აწ გიბძანებთ, კარის ჩვენის ვაქილ-ვაზირნი და მდივან-მწიგნობარნი, ბძანება და ნიშანი ჩვენი თქვენსა ესრე დაუმტკიცეთ და ნურვინ მოუშლიათ. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ქნს უა, აპრილის კე, კეთილითა ჩვენის მდივან-მწიგნობრის თეიმურაზ მდივნის ბერთუკდილითა. ვახტანგ. რუსუდან (ჩართულები).

ქ. ჩვენ მოურავმა უშიკაღასბაშმა გიგმა ეს ბატონის ბძანება ასე დაგვიმტკიცებია □.

განის აშიაზე სხვა ხელით:

ქ. ჩვენ ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე მეორე ი რ ა კ ლ ი, მეფე ქართლისა [და] კახეთისა, ამ სიგელს გამტკიცებთ იესესის კ დ, ქნს უ ნ ზ. □ ბეჭედს აწერია ხუცურათ „ერეკლე“ და მხედრულათ: „მე ფეხთ განბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე“.

268. ნასყიდობის წიგნი პაპუნა დოქიმისა, 58×22 სანტ., დაწე რილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმა რია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1723, მაისის 20. ...ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა განსათავებელი და მიზეზ-შემოუდებელი, მტკიცე და უცვალებელი ნასუედობის წიგნი და სიგელი მოგებული ჩვენ ჯ ა ვ ა ხ შ ვ ი ლ მ ა ქ ა ხ ი ს რ ო მ, ძმამან ჩვენმან ს ვ ა მ ო ნ, ბაძაშვილმან ჩვენმან გ ი ო რ გ ი მ თქვენ, დ ო ქ ი ძ ე მოდარეთ-უხუცეს ე ს ე უ ნ ა ს, შვილს შენს დ ა ვ ი თ ს და ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, შვილთა და მომავალთა სახლის თქვენის ყოველთაგე ასე და ამ ბირს ზედა, დაგებეჭირა და მოგეცადეთ ჩვენი მემკვიდრე და ბარათი გამოუოდიდი ამა უ ა რ ა დ ა ჯ შ ი ა სპტურაშეალი ზურაბა, თავისი შვილები: ბერუჯ, გიო რგი, ბუზუტა(sic), დღეს რასაც მჭონებული იყოს თავის მამულითა, სახლკარითა, ქვეყრითა და მრანთა, სავნაეთა და სთიბითა, სამტეთა, წყდითა, წისქვილითა, ბაღითა და ვენახეთა, მთითა და ბარითა, შესავლითა და გასავლითა და ყოველის სამრთლიანის მასის მძღვრათ სახ ოველოთა. ესე ასე მოგეცადეთ უკლებლ, ყოველის კაცის მოდგეკარ-მო უსარწყევი და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგო მად სხვათა ადამის მონათესავეთაგან, ვინც კი ჩვენგან ნასუედობა და კარიგება მოგიშალოს და ან წამოგედაოს ვინმე, ბასუხის კიცხემი ჩვენ ვიყვნეთ. ადელეთი ფასი სრული და უნაკლული, რათაც ჩვენი ცული შეგკერდებოდა. არაფერისათვის არა დარჩომილა რა ჩვენსა და შენს შუა არც ერთის იოტის ფასი. ეკლიდე და გიმენარეთ დ ნ... არათ ამისი მოწამენი: ჩვენი კახეთი რიან, ამისი ძმა ალთა ლიდ, ჩემი კახეთი ათარა, სვიმონ, თარხანი, ლეკარ(ს)ან მდა დებული, სახლთ-უხუცესი ამაღარ □, ამის ძმა მდგომი სოდომან

□, ჭამი სახლთ-უხუცესი ჭკუჭიაშვილი, ნახიაშვილი მღვდელი იესე, და სულ სოკვახიანი ჯიხაურშვილნი, მსახურნი და გლეხნი. თვესა მაისს კ ქვს უაჲ. დაიწყრა სიგელი ესე ქალაქს კახეთისა ციხესა ქართლისა. მე ქაიხოსრომ მამიაძემ და ამ სიგელზედ ყაბულიც მაქუსა. + +.

269. სიგელი მეფისა ვახტანგ VI-ისა, 37,5×13,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1723, ენკენისთვის 20. ქ. ნებითა და შეწევნითა მრთაისათ ჩვენ, მრ^ჯვთავ ხმშტებულმა, მრ^ჯვთავ დამცარებულმა, მრ^ჯვთავ ცხებით გვირგვინოსანმან იესანმ, დავითან, სალომონიან, ბაგრატონიანმა(sic), მეფემ მეფემან, ბატრონმა ვახტანგ და ორსა მეძლეგრმა ჩვენმა, დედოფალთ დედოფალმა, ბატრონმა რუსუდან, მრ^ჯვთავ ხმშტებულმა, მრ^ჯვთავ დამცარებულმა ბარძიმან და სახურველმა ძემა ჩვენმან, მეფე ბატრონმა ბაქარ და ბატრონმა გიორგიმ, ესე წყალობაი წიგნი დაგიწერეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩვენს შრომაზედ ფერად ნიშნისგრისა ემსი რვტიშვიდს ოთხსა და ძმასი შენსი ბაღუარს და შვილს თქუენსა სვიმონს, მომავალთა სახლისს თქუენისთა ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე ვახსა ჯვაზიშვილი ჩვენს სიმსახურზედ ვერცარ მოგუდა, ამისა ცოლი შენი და იეა, სარჩოდ შენს და გლეხები მიაცეთ, ან გლეხები თქუენ წყალობა გიქნეთ: სახლგზს ბეგითურიანისშვილი გიორგი, ბაზნის ჯოჯოხიშვილი გიორგი, ხალუგს(sic) ბაითაძე ბეჟან, ვალეგ ხალუგს ფეხიაშვილი ბასილა, იქც კაკახიაშვილი შერმაზანი, წერეოელიშვილი აესე, ესენი რასაც მამუღას მჭონებელი იყოს თქუენთვის და შვილთა თქუენთათვის გებოძებია ამ წესით: სახლგზის თქუენი და ტოტსად იყოს, ასიც შენ შეახსოვ და მამუღიც შენ ქონდეს. რაკუს სოფელმა მასი არ მოაშალოს, თქუენი და მა(ე)ტყვალოს, მამუღა და ეს კაცნი თქუენთვის სამკვდროდ გებოძებია ყოველის კაცის უცილებლად. ქონდეს და გაბედნიეროს ღ^მთ ჩვენსა ერთგულობასა და სიმსახურსა შეკან და არიგეს არ მოეშალოს. ჰკუ გაბძანებო,

კარასა ჩვენასა ვეკილ-ეუზარო და სხვანო მოსაქმენო, ჩვენი ბძანება და ნაშანი ოქვენცა ასრე დაუმტკიცეო, რა რეგაოც ამა ჩვენის ნაბოძებს ფარგანასა შიგა ეწერას. თვითაერ თანდგომასა და შეწევნისაგან ნურავან შეეცდებით. დაწერა ბძანება და ნაშანი ესე ქსე უაბ, ენკენისთვის გ, კალათა კარასა ჩვენასა მდივან-მწიგნობრას გიორგი სა. ვახტანგ (ჩართულათ).

განის აშიახე სხვა ხელით:

ქ. ეს ბატონას ბძანება ჩვენც ასრე დაგვიმტკიცებია [სვიმონ].

მეორე მინაწერი სანახევროთ აოის დაცული:

[ეს ჩვენის ძმის [ბძანება ჩვენც] დაგვიმტკიცებია ...თვის ა.

□. მრგვალ ბეჭედს აწერია შუაში ხუცურათ: „იესე" და ირგვლივ: „ღმის მონა ვახტან მეფის ძმა, მსაჯულ მდეგი იესე".

270. ღვინის და ქერის წაღება და მისი ფასი, 8,6×11 სანტ., დიწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. წერილი ეკუთვნის ჯავახიშვილების საბუთებს.

1724, მარტას 6. ქ. წაგიღე მე შერმაზანმა ზურაბისა დვინისაგან დიდა კოკითა კეკა ოცი, ფასი იქასი(ეც) ოცი მარჩიდა და ხუთი აბაზი. რაც ქერი უნდა წაგიღო, კიდი ხუთ შაურათ უნდა ჩაგვგდო, რაათასა კიდათა უნდა მომცეს. მარტას ვ, ქქს უაბ.

271. ნასყიდობის წიგნი პაპუნა დოქიძისა. 65×24 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე ძლიერ ლამაზი მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1724, ენრაღის 11. ქ. ღ[მა], რომელი ბარკლათაგან აოო, დაუსაბამო და დაუსრულებელი, ღ[მა] მხოდო, უფალი და შეუფუე, და კაცთა ცხოვრებისათვის ჯარცნა შეისხნა და ჯვარეზე თვს იდგა, რათა ჩვენ, დამონებულნი ეშმაკისაგან, გამოგვისხნა და მისა-

მგსს დღეს ადგა დაბეჭდილი სიფლავით და ადმაუწინა ზეცად მამართა სუფევად:-

ნებითა მრ-თისათა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; მეოხებითა ყოველად უხრწნელისა, უმეტეს ყოვლისა ღირსებულისა დედებელისა ღმრთისმშობელისა და მარიამ ქალწულის მრავალთა; წმიდათა უკორცოთა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთათა მაქაელ და გაბრიელისათა; მეოხებითა ყოველად ქებულთა მოციქულთა: პეტრე, პავლე, ანდრია, ასპა, ყოველთა მოციქულთათა; წმიდისა წინასწარმეტყველისა და წინამორბედისა, ნათლის-მცემლისა იოანე ნათისა და სხვათა ყოველთა წინასწარმეტყველთათა: მოსე, ჰარონ, ელია და ელისეთათა; წმიდათა და მთავარმოწამეთა: გეორგი, დიმიტრი, ნიკოლოზი, ესტეფანეს და ყოვლისა ტაძრისა(sic) და ყოველთა წმიდათა ქალწულ-მოწამეთა: არონა, მარიანა, ბარბარა და რანიც წმიდანი ჩვენ-ქართა შინა სწორად და მოხსენებულ არიან, ზეცაერნი და ქუეყნიერნი, ამათა მოწამეობათა და შუამდგომლობათა ესე ნიშადობაი ბერი და საეკლესიო დაგწერეთ და მოგებეთ ჯუმს მეფემო მეფეს, ბატრონს ვახტანგისს და ძისა მისისა, მეფეს შვილიშვილს, და ძმისა მეფისა და ბიძისა ძისა კათალიკოზის-პატრიარქ დომენტიოს, საყუნოშეი არს სისენები და კურთხევა მათი, ამინ, ჩვენ, ჯვაჯაობის შვილმა ფარეშუშანიძემ და მამაჩვენა სახლისა ჩვენისათა, ესე რაჟი შენი დაიდ ბეგრა ჯალი ეგეშარით და ჩვენ ამოინის თეორას მოგეშა ვერ შეეიძლიით და მოგეიდეთ ჩვენი სიმკვიდრო ეშ ფარავჯს კალაკეტიანს დიდ ხასიათ თავისა შვილით, ბერუა და მამაჩვენი სახლისა მისანი, დღეს რასიც მქონებელნი არიან და დღეს წყიმეც, საკნათით, სითესით, ვენახით, წყლით, წისქვილითა, მთითა, ბარით, მარნით, სახლით, კარით, კალო-სიძძლითა, თავისის შესავალ-გასავლით, მისადგომ-მისადგომით, ყოველის სიმრთლიანის გზისით, კიდეც ამიზედ აქეს ცრაკალის თავს ჩემი სიხსირი ხიდიბენი თორმეტის დღისი სიზომით, კიდეც შარშეი ჩემი წილი შესიმდი ამ ხიდიბენისა, კიდეც ქიმქიაჯრეში ერთის დღის მიწა, ესეები ეყიდა მაგეითა თქუენ კათალიკოზის მიდარეოსეტის-ვენენის დაქმისა თავი, შვილსა შენსა დავითს და მამაჩვენის სახლისა თქუენი

სასო. ღ-თ გაბედნიეროსო, ნურაფდეს ნუ მოგეშალოსო არცა ჩემ-გან და არცა ჩემის სახლის-კაცისგან. გეთარება სხვის მოსვედეს გასოგებოდეს, შენც გერეო დაგემტკიცოს ღ-თ, და ვინცა და რა-მც კაცმან მოიდომოს ამის შლად კეღლეოს, მასმე რისხვა მაშ და ძე და სული წმიდა და ყოველთა მაისი წმიდანი და რანიც ამაში სწე-რიან; მასმე ედება ცეცხლი ბაჭიისა, წრეოდა კეიანისა, შიშთვალი თელსი, ფსკერი ჯოჯოხეთისა, ნურაოთმეა ნუ იქნების სხვა სულის მაისის; კერეშე არის სხისენებელი და მოსხსენებელი, ვინცა და რამც კაცმან ამისდა შლად კეღლეოს, ხოდო დამემტკიცებელი ამისი ღ-თ აკურთხოს და სუკუნეთგან უკუნისამდე, ამინ. არიან ამის შე-ვედგომელი და დამემტკიცებელი თვით ხოდო ღ-თი სუკუნო და ყოველნი მაისი წმიდანი, ზეცერნი და ქვეყნიერნი, ხოდო კეცთა-გან მოწყალენი: რიან, ჩემი ძმა *) □, ვფთხილდ, ჩემი ძმა □, ნა-კოდოზ ჯვეხისშვილი, ოთარი ჯვეხისშვილი, სვიმონ, ჩვენი სიძე, ჯვეხისშვილი □, თვითან ჩემი ხსნაურშვილი კემერულაძე მამუკა □, ბიუდვარდისშვილი ხიად, ბერისშვილი მდვდელი ითანესე, ბეჭდისს-შვილი გეორგი, ნანასშვილი მდვდელი იესე, ზეიწინაძე ბეჭდ. და მე დედოფალის კერის დეკანოზის იოვანეშის ძენი, მდაფან მწერეობა-მცალობელს, მდვდელს დ ა ვ ი თ ს დამიწერია და მოწყალება ვერ ამი-სი. დ ა ვ ი თ (ჩართულათ). დაიწერა სეკელი ესე თვესი ხერიდანა თერ ომეტესი. ქვს უ ი ბ.

ესრან ამისი დამფასებელნი და გამრაკეთი ესენ-ქალაქის მამასა-სლაისი ელასბარ და დიპუსშვილი პაპაჯანი + +.

272. ნასყიდობის წიგნი პაპუნა დოქიძისა, 62×24,5 სანტ., და-წერილია სქელ ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოუცშვით.

1724, მაისის 1. ...ესე ამაერ უკუნისამდე ჯმთა და ხსნ-თა გასოგებელი, სამკვიდრო და სიბოლოო ნასყიდობის წიგნი შო-

*) ეს სიტყვა ზემოთ სხვა ხელით არის დაწერილი.

გუცათ ჩვენ, ჯავახიშვილმა როინ და შეილმა ჩემა*), შვილთა და შთამყვალთა სისხლისა ჩვენისათა მას ყამსს, იდგს დაგეგჭირა და მოგედგო შენ, ბატონის კათალიკოზის მოდარეთხუცეს დოქიეს ბაბუნასა და შვილსს შენს დავითს და ქაიხოსრო, მამაყვალთა სისხლის შენისათს, ყორდყს ჩვენი მემცედრე უმს მახსნაშვილი ბერი, მისი შვილი ბაბუა, ალიხსნა, დითისა, რამზს, ზურაბ მისის შვალებათა, დღეს რასც მამშვილს მჭონებული არის, წულათა, წისქვილთა, ვენათა, ვენაკეთა, სხდათა, ჭურეთა, მრნათა, სულრათა და სისუფლოთა. მითთა და ბერათა, მისს სიმრთლესნის სამძღვრითა, ვსზედ აქს ბრჭულის მაწე. ვაილე ოცი სრული და უკლებული, რაოც ჩვენი ბეული შესჯრდებოდს. გჭონდეს და გიბუნთეყრის დრო. ვინცა და რამინცა კაცმან მოისდომოს ამის შლად კედეის, მისმცა რისხვის დრო მაშა, ქე და სულა წმინდა, მისმცა ღმრთის გეორა გეზისა, შიშოვილი იყოსი, ძრწოდეს კაცნისა, დანთქმა დაიან და ბაბრანისა, და ნურაითმცა სინანულით ნუ იქნება სული მისი ჯოჯოხეთისაგან. ამის ამისი მოწმე ოყვლ დითა, კაცთაგან მოწმე ჩემი ძმა ყოანდალ □ და ეროსტი, ჩემი ბანყოფი ნიშდროზ და ოთარა, ჩემი სძე ჯავახიშვილი სეიმანი, მაღლაძე სიღოხუცესი(sic) ამიდბარ და ეროსტი, სოლომან მაღალიშვილი, მეგლობელი დითუნა, ბუღვარდიშვილი ზაალ, გამერელიძე მამუკა, ნაწილიშვილი მღდელი ისე. ჩემი მსახური მანოამძვილი ისე, ამირაშვილი ითანესე. დაიწერა სიგელი ესე მეფობასსა ცხენი ამიდღეზულის მეფის ყვ ტ ე ბ ე ს ა, ძისა მისისა ბ ა ქ ა რ ე ს ა, კათალიკოზობასა ბატონისშვილის დ ო მ ე ნ ტ ი ს ა, კილითა ბაქარის კრის დეკანოზის ტლაშაძის ი ა ს ე ს ი თ ა. დაიწერა მაის დამდეგს, ქჭსა უაბ როინ.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ხრის ამისი მოწამე ოარხნა დეკისს.

ქ. ხრის ამისი მოწამე რატიშვილი ზურაბ.

273. სითარხნის წერილი ბატონიშვილის ხვარამზესი, 33×27,5

*) აქ ერთი სიტყვის ალაგია დატრვებული.

სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავი მოხეული აქვს. სიგელს ამტკიცებს მეფე ვახტანგ VI, ძმა ბატონიშვილის ხვარამზესი.

1703—1724. ... უსჩუქლოთა ზენახ [ძალთა ანგელოზთა; ...სვეტის]ცხოველისა და კვართისა სასუფლისთა და ათორმეტთა მთავარქულოთა, და წმიდის მოწამისა გიორგისთა და ყოველთა წმიდათა მღ^ოისთა; შეწყნარეთა მღ^ოისთა და მეოხებითა, ამა წმიდათა მოხსენებითა ესე სათხრხისა და წყალობისა წიგნი ჩვენ ანაშანი გაბოძეთ ჩვენ, ბატონისშვილმა ხ ვ ა რ ა მ ზ ე მ შ ე ნ, ჩვენს დახსნასა მ ა ხ ა რ ო ბ ლ ი შ ვ ი ლ ს ბ ა ტ ო ნ ს, ასე რომე არც დაწს, არც მგარეს, ღ^ოთს მეტს შენთან კელი არა ჭქონდეს, და არა საკელმწიფო სათხოვარი, სარქმე და გამოსაღები და არა სამოურაო სარქმე და გამოსაღები, და არა ქვემოურა და არა ზემოურა სარქმე და გამოსაღები, არა მალი, არა ხარჯი, არა სიტყვაჟე, არა დაშქარ-სადარბაზი, არა დედი და არა ტოტა გამოსაღები, არასფერათანი არა გეთხოვებოდეს რა. შენთან არას დაწს და არცა მგარეს კაცს კელი არა ჭქონდეს ღ^ოთს მეტსა, მზახს და წყობას შეტი არა მოგედგეს რა, ამისათვის, რომ სანაში ტოტსაი გეყო, ჩემი მაჰმადელი მოსამსახურე იყო და, როდე მაუნდოველმა სოფელმა დღენი მამიდოს, წყალწყალში ერთს დღეს მდგმელს კაჰს გეწორვენებდე, ერთს ცხერს დჰკლეგდე, მის ხორცსა და დენთს დახრჯეგდე, სინთლის ჩამოარეგებდე, ასე ადჰს გადეგანდედე, შენცა და შენს უკან ჩენმა შვილმაც ასე ადჰს გადეგანდედეს, და მომავალთა სახლის შენისათა, და ჩემი ნასიკედი ვარეთ უბანს ბურჯ ქვაშ სახლიც შენთვის მომატება და მომავალთა სახლის შენისათვის და სიგელიც ამ სახლის შენთვის მომატეს, როგორ(ც) ამ სიგელში ეწერას, ისე მოასრულე. ვინც და რამც კელმწიფემა, ანუ დედმა, ანუ მგარემან ესე სათხრხისა და წყალობის წიგნი მოგიშალოს, იგიმც შეიშალების თვალ სჯულისა და სახისაკენ, ჩვენც ხიცვდად ტოდვათვის ეგიმც განაგეთხვის დღეს მას დიდს განგეთხვისას, ნურათიმც ნუ ახსენებენ ჯოჯოხეთისკენ სული მისი, მისმც რასხვს ღ^ოთ დაუსაბამო

და ეთვლენი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყანისანი, მასშეც ეფიცა ცხენსა გუენისა, ძოწოდა კუენისა, შიშოვდი იყვსა, ვინცა მოგიშვლოს; დამტკიცებული ამისი დ-თნ აგურთხის და დამტკიცოს სიგრძესა შინა დეთასა ამას სოფელსა და მას სუკუნესა. დაწერა კელითა დედოფლის კარის დეკანოზის ათანასისშვილის დ ვ ი ო ა-სათ ბატონიშვილი ნეარაზე.

განის ამიაზე სხვა ხელით:

[ეს] გურთხეულის ბატონის ჩუენის დის სათრხნე, ბაყს გარდა, ჩუენც ამგვარად გებიძნებია. გ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულათ).

274. წყალობის წიგნი რუსუდან დედოფლისა, ვახტანგ მეექვსის მეუღლისა, 34,5×19 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო, ორ-ორი და სამ სამი წერტილი.

1707, თებერვალს 25. ქ. ესე წყალობისა წიგნი და საგელი შეგეწყალეო და გებოძეო ჩუენ, დედოფალი დედოფალ-მან, პატრონმან რ უ ს უ დ ა ნ, პირშუმან და სასურველმან ქმან ჩუენმან, პატრონმან ბ ა ქ ა რ თუენ, ჩუენის კარის მდრდელს ნ ა ო ბ ს, შეიდს შენს ზ ე ტ რ ე ს, გ ი ო რ გ ი ს და ი ა ვ ნ ბ ს, ასრე რომე შეიდიანი კაცი იყაოთ და ერთი კაცის სისხლისა და სიძიძილ-კაცის ალაგს დაგვეჯუნეთო, ჩუენცა მოგითხუილა ჭუენით და კალმა ჩ უ ხ უ რ შ ი, შენისაც სიმაძრის ნაჭონა ცოტა რამ ბეითალ-მანი ნაოკარი ალაგი იყოს(gic), რადგან ქალაქში მასი ნაჭონი სისხლ-კარი შენ გჭონდა, არცა გეს კედი ჭჭონდა და არცა გეს ეხელეფოდა, თვი-ნიერ შენსა, და რადგან შენის სიმაძრის ნაჭონი იყო, ჩუენცა გვიშია-ნეთ ჯუ და მოხსენება თქუენი, და როგორათაც შენს სიმაძრს დუ-არსებს ქონებოდეს, რასაც მზღურეთა და გზით, იმ გვარად შენ-თვის და შენთა შვილთათვის გეებოძებია. ქონდეს და გაიკნიერობს დ-თნ. ვინც ამაზე დაასხლო, შენდ ემად იყოს და სისჭენი ხათხა-ვარი და გამოსდება არა ეთხოვებოდეს რა, როგორათაც სხვას ჩუენს კარის მდრდლებისა, აქ მსახლობელი ემებოს არა ეთხოვების რა, ასრეც შენს ემს არა ეთხოვებოდეს რა. ესე ასრე გაეთავდეს და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვრაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვათა შეპატრონეთაგან, ჩვენსა ერთგულობასა და სამსახურსა შინა. ქნს ტჟე. დაწერა საგელა და წულობაის წიგნი ესე თაბაოთვის კ ე. | რუსუდან |.

მონა ღთისა სახლთ-
ხუცესი თეიმურაზ |.

275. წერილი მეფისა ვახტან VI-ისა. ამ წიგნისა ჩვენ პირი გვაქვს ლურჯ ქაღალდზე დაწერილი იერომონახის იოსტოს მიერ და შემოწმებული სხვებთა მიერ.

1703—1724. ქ. დანიშნეთ კ ო ნ ს ტ ა ნ ტ ი ნ ე სრულის შვილო მ ა მ უ ლ ო ს! თქვენ რომ შემოგვხედეთ, ჩვენს სახლში ჩვენმა უფროსმა ბაძამ ვ ა ხ ტ ა ნ მ თავისი სუფრასთა და თავისი წილი სუფრასთანათ ძმების დაგვიყარეგა, ჩვენს სახლში სუფრასთა ადრე ადებულიყო და თქვენს ძმას ი ე ს ე ს და თქვენც წილი გაბაძებიათ. მე ასე ვიათხარათ, როგორც თქვენს ბაძას, კურთხეულს პაპუნას გურიაგებია თქვენში სუფრასთას სუდებლობა, მეც ამის გარიგების არ მოგეშლე, მე ამისა გარიგებული და თქვენი პირობა ადრე მახსოვდა, რადგან თქვენ ერთმანერთში პირობა გქონიათ, ასეც ან თქვენი პირობა უნდა დამტკიცდეს. თავად ღ ა ნ ე ნუ ქნას თქვენის სახლის გარა, და თუ რადასმე მოხდეს, ან თქვენ და ან თქვენი შვილები გაიყარონენ, როგორც ერთმანერთში პირობა ვიქვსით დადებული და წერილები, ასე უნდა გაიყარნეთ. თქვენში სუფრასთას და სუმტრასთას ადება არავისგან იქნეს, არც ჩვენს დროში და არც შემდგომში ჩვენსა | ვახტანგ |.

მე ამის უწმიდესობის იერომონახის იოსტოს ნიშდვილს ასლსა გარდვსწერე უმეტ-ნაკლოთ, ფეიერვალის ო, წელსა ჩიო. ი ო ს ტ ო ს (ჩართულათ).

ამისი ნამდვილი ჩვენთან არის. სტატსკის სოვეტნიკი თავადი ელიაზარ ფალავანდოვ. თ ა ალექსანდრე მაყაშვილი. თავადი ასლან ვაჩნაძე.

276 ნასყიდობის წიგნი გლურჯიძისა, 17,5×16,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახ-

მარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ რადგანაც წიგნი დაწერილია ცნობილის მღვდელის იესე ტლაშაძის მიერ, ამიტომ დაახლოვებით იმ დროს უნდა ეკუთვნოდეს, რომელსაც ეკუთვნის წინეთ მოყვანილნი სიგელნი (იხ. ზემოთ გვ. 298, 234[1]. 1725 წელს იესე ტლაშაძე კათალიკოს დომენტი მესამეს გაჰყვა სტამბოლში.

1719—1724. ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ, გლურჯაძემ ნაზუაძმა, ნიკოლოზს და იოანეთმ შენ, ჩვენს ბაძს სვამს და ვმარანს, ასე და ამა პირსა ზედა, ჩვენი კერძო ტენს ყანაი სოფელს მესპმედი შენთვის დაგვინებიეა, თუ გინდა გყიდე, როგორც შენ გინდოდეს, ასე მოახმარე. ამის სანუმად ქმესას თუმნის მამული ჩვენ აგვადეა. ის ყანაი ვისცა გინდა, ამას მიეადე. ჩვენ კიდა აღარა გვაქვს. დ(ათს) თაგდებიეთ ასე გაგვარეგუეა, ვინც ერთმანერთს შეეცილნენ და წაელანძნენ, ყურ ათას დ(ათს) შემცოდე, შენმე ქართველის ბატონისა. პირს ამისი მოწმე დატრაზილი(ვიც) იოსებ, ვეხიაშვილი ძანმე, თავდებიშვილი შერმაზან, ჩვენი ემა ბეჟიტაშვილი, მდგელი ეტრე. მე ივს ტლაშაძეს მდგელს დამაწერა და მოწმეც ვარ ამისა. + +.

277. ნასყიდობის წიგნი ყაზარიშვილის ჰაროსი, 13×8 სანტ., დაწერილია ეტრატზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1725, დვანობისთვის 12. ქ. მე დავითა შვილი ასლანა მოგეცი ეს ნასყიდობის წიგნი შენ, ვახტანგ შვილი ჭყონდისა, ასე რომ ჭეშ ჭანახის გახის მაწყ ერთი დღისა ჩემი ნებით მოგეყიდე, ხელი პირის აქ. ჩემი ცოლის ეკი თუ ვინმე ეცდებოს, ხასუხი(ს) მომცეს მე ისიანი ვიყო. პირს ამისი მოწმე თავით დწერაი, კაცითსცან(ვიც) კირკოხისშვილი ფხრეშუმ და ბერუხისშვილი დეთა და სალუქისშვილი ბაბუა, და ოქინაი ოქინ, და ჭანუსისშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მამდა. მე ვართანამ(sic) დამიწერა და მოწამე ვარ. დაიწერა დგინობისთვის იბ წელსა, ქრსჲ ჳიგ.

278. ნასყიდობის წიგნი ფილიპე მღვდლისა, 44,5×32,5 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოცუშვით.

1725, ივნისის 27. ...ესე...ნასყიდობაჲს წიგნი და სიგელი მოგჳც მე, თ ა ვ ა შ ვ ი ლ მ ა დ ი მ ი ტ რ ი მ, შვილმა და მამაჟამსა სახლობასა ჩემისამან შენ, ყოფლადნაშვილებელს სრულად ღუარსპიტის ჯვრის მდგელს ფ ი ლ ი პ ე ს და შვილსა შენსა ე ლ ი ა ზ ს, ასე რამე დამეშვრა და მოგეკიდე ჩემი სამყოფლო დ ხ ა ჭ ე ტ ს დარბაზშიდელს საკომლო მამული მოწა და ამის კარდა ჩემი ნაზურვეი მისის ნაგუზნარებით(sic), თუთხრეობა, სუწეისებრობა და სიწისქვილობა, მისის სათიბითა და მინდურეობა(sic), მთითა და ბარითა და ყოველის მისის სამრთლიანის სამძღვრითა, დღეს რისაც მქონებელი ყოფილოს, სახლ-კარითა, შესვლითა და გასვლითა და მისის სასოფლოთა. ჯიდეო ფასი სრული და უძლებელი, რითაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა. გქონდეს და გაბედნიერონ ღ~თ, რაგორათაც სხვას ადამს მონასიყიდს მაჭკმბრებოდეს. თუ ამისი მოდაგჳ და მტერობელი ვინმე გამოჩნდეს, ბერისა და ბასუხის მიმცემი მე ვიყო. არის ამისი მოწამე ჩემი განუყოფი ქაიხოსრო, ზაზუნაშვილი გიორგი, ქვითარიშვილი გიორგი და ზაზა, ცხნარს ბედიაშვილი მდგელი იორდანე +, მისი განუყოფი თუჯდარე, ამირანაშვილი ოქრუჯ. ფილიპეთის დეკანოზი ნაგოდაზე, მესტუმრიაშვილი ბერუა, დრეკელაშვილი ოტია, დიუურეთის დეკანოზი, მდგდელი დავით მანგულაშვილი, დეკანოზი, მდგდელი დავით, თეკდორაშვილი გიორგი. თუ ამისდა ქცევად და შლად კელ-ყოს ვინმე, მასმცა რასხვის დასაბმა, დასრულებული ღ~თი და ყოველნი მისნი წმიდანი, მასმეს ქედების გეთრი გეზასა, შიშოვილი იყვასი, შეხ-დატეხილობის დაოსვრესი, დანთქმა დათან და ბიორანია და ხურთათმც აქნება ხსნა ხვედასი მასთანა, ხოდა დამშტკიცებული ამისი ღ~თ ჰყურთხნეს. დაიწერა წიგნი ესე თვესა იენისსა კზ, ქრსჲ ჳიგ; კარისა თქუენისა წანამ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ძღვრის იობის ძმისწულს ბ ა ვ ლ ე მცხლობელს დამიწერია თბილისის ქალაქსა და მოწმეც ვარ ამისა [მონა ღმრთისა დემეტრე].

279. ნასყიდობის წიგნი ელიზბარ გოსტაშვილისა, 44,5×24 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნაწნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1725, თებერვალს 20. ქ. ნებით და შეწყნარებით დათესილ, მინდობილით დმთისშვილისაკენ, შეშინდეგომლობით ყოველსა წმინდასა, ამათთა მეოხებითა და შუამდგომლობითა, ესე უკუნისამდე შეჰმოცე და უმიზეზო, უშალებსა, ბილდო-მოუდებელი ნასყიდობისა წიგნი მოკვრთა შე, ორისაკის შვილის ფ ა რ ე მ უ ხ ა შ ვ ი ლ მ ა თ ე მ უ რ ა ზ, შვილმან ჩემმან ფ ა რ ე მ უ ხ ა და გ ი ო რ გ ე მ ა თქუენ, ო რ ბ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ს ე ლ ი ზ ბ ა რ ს და ვ ა ს ტ ა ნ გ ს, შენდეს შენს ერ ს ტ ი ს ა, ასე რომე დამეშარა და მოკეთე ე ლ რ ე ვ ა ნ ს ჩემი სამკუიდრო მამა-ბაბათ ნაქონი, უცილებელი, ბარათში გამოყოფილი დონდარისშუაღის მამული ზუარბისი, რაც ძველთაგან ბქონია, რაც მე ბარათში გამომეფილა, თავისაც მაწა-წყალითა, თავისაც ვენახითა, თავისაც სისქ-კირაო, ველითა და ვენახითა, და შესაფალითა და გასაფალითა, ნასოფალითა, უსოფალითა, ყოფილის მასაც სამძღვრეითა და შესამტკიცოთა. ჰკადე ფასი სრული და უნაკლული, რასაც ჩემი გული შეეჯერებოდეს, ერთი აღჩის ფასი ჩემი შენზე აღარა დარჩა რა. შენ ასეთს დროს თეთრი მოგიც, რომ ბეასა(?) მოგიხმარე, შე ასეთს დროს მოგეალე, რომ შენი ნასეფალი მამული სხვის ეზრო, ყერას მოახმარებდი, მაგრამ ძმობისა და მოყვრობის გულისათვინ მეკრებოდა, ეს ამბტომ ასე მოგახდინე, რასაც დროს დმერომა მოგახედის, ჩვენის მამულის ბატონი შეგიქნათ, შენ მამულსა და ნასოფალბასა შემოგეცილოს ვინმე, ბარისა და ბასუხის გამცემი მე ვიყო. რამსც კეტმა ეს მოგიმალოს, დმერომან ის მოახედის ამ სოფლისაგან და ამ სოფლის ცხოვრებისაგან. ორის ამისი მოწამე თავთ დმერთია და ყოველი მისი წმიდანი, და კიტხაკან: თბილელი, ბატონი დომე(ნ)ტი, მანგლელი, ბატონი იოსებ, დმხნელი, ბატონი ყდასე, წინამძღვარი ითბ, უთენანისშვილი თვრისაგან, გოსტაშაისშვილი ამილიბარ. და-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აწერა ესე წიგნი თაბაოვეს ოცს, ქვს უიგ. თაოვს(sic) მე დამაწერია სჯმის ხელით და გამსუდეულია ჯარ. კედე ჯრის ამისი მოწამე – მამედის პატრონი დინდარსშვილი ხალი და იორამა დინდარსშვილი □.

280. ნასყიდობის წიგნი, 31×24 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი და წყევლა გამოეტშეით. თავი ცოტა დაზიანელი აქვს.

1726, ჲრალის 5. ...ესე... ნასყიდობის წიგნი მოგვართვით ჩვენ, ს უ ტ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ მ ა გ ი ო რ გ ო მ, ნ ი კ ო ლ ო ზ მ ა, ს ე ხ ნ ი ა მ ა, ყდალბარმა, ისამა, თაქოარამა, ბაბუამა თქვენ, ბატონის ჩვენის შვილსა, ბატონს რ ო ი ნ ს, შვილთა თქვენთა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, ზალსა, ბერსა, ასე რომე დაგვიშერა და მოგუდვით ჩვენი ნასყიდი ზემო ვენახი, გვერდის ვენახი სეხნიას სკარძო იყო, საერთოდ მოგუდვით და ამ სეხნიას ჩვენ სხვა მამული მიგეცით, რაც ჩვენს წილად გუეედეო, ჯიდეეთ თქვენგან ფასი სრული და უკლებელი, რომლითაც ჩვენი გული შეეჯერდებოდათ. ჯრის ამისი მოწამე: შვალობელი დათუნა იორამისშვილი, ყორჩისშვილი ფარსადან, გოდოგელი თამაზ, მამისახლისი ყდალისჯრა, იოსებაშვილი მდედელი სიბა, ჯორგაძე გოდერძ... დაწერა ჲრალს ხუთს, ხელითა სულ ჯაჯახიანთ მდივან-მწიგნობრის ნინოაშვილის, მდედლის იესეთა, ქვს: უიდ. თავისს გზითა, თავისს წილითა, საწნახლითა, შესავლითა, გამოსავლითა.

281. სითარხნის წიგნი ვახტანგ VI-სა, 41×38,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი ლამაზის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. წიგნი დაწერილი უნდა იყოს რუსეთში და შეიცავს ბიოგრაფიულს ცნობებს საბაჟულხან ორბელიანის შესახებ.

1726. ქ: ნებითა და შეწევნითა დმთისთა ჩვენ, დოვე ად-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მალგებულა-ადმატებულმან და დითაც ცხებით ზედით კურკუროსანმან, იქნიან, დავითაც, სოლომონიან, ესპარატოანმან(sic) და ეფუძნის სახქაროგელმა თორმეტმეფობელმან, მეფემ მეფემ, ესტრონმან ვახტანგ, და თანა-მეტხელმან ჩვენმან, ბერქიან ბიტონის ასულმან, დედოფალი დედოფალმან, ესტრონმან რუსუდან, ბარშიონ და სასუფეველმან ძემან ჩვენმან, მეფემ, ესტრონმან ბაქარ და ესტრონმან გიორგიმ, ესე ამიერ უკუნისამდე ყმითა და ხვით ვასათვებელი და სიბოდოდ გამოსადეგი წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგეწყალენ და გებოძეთ თქუენ გარგეთელს, გიორგის შვილებს და თამარიანს, ასრე რაჲ ბაძა ჩვენი სუფხანოთ ესაბა ორბელი შვილი ყორთვეთი ხსენებული კეთილშეთვეთ, ჩვენთა მამა-ბაძათა ზედა დადგა ნამსახური და გარჯილი იყო, ამისთჳს ბიტონს ბაძახსენეს, მეფემ გიორგის, სიკეთითდითა შინ შეიყვანა სოფელი ებოძა და თქუენ, სულხანიანს შეუდგეს, ათაბაგის ქალს, ბიტონი თამარს, მზითვად მოჰყოლოდათ, და ამ შიშინდეთის სოფელი ესაბა თქუენთჳს ებოძა. ჩვენ რაჲ რუსეთს წყვედით, ესპამ მოხუცებულმან, ესმოცდა შეადგინა წელიწადი, ჩვენუკეთისმეტერ ჩვენი მამა-ბაძათა ხელჳარული და ჩვენი ერთგულობა ვრა უდებ ყო და თან გვათხდა სამის ძმითა და ორის ძმისწუფათა, და თქუენ კარგარეთელი დიმიტრი და ტიტე თან ახლდით და ბეური მსახურეთ. რადგან სოფლის ვალი ჩვენთან გარდაეკა და ჲ სულხან-ესა ჩვენთან ადესრულა მოსკოვს, თქუენ ამხანად ნამსახური დიდი დაგემადლეთ და ეს წყალობა გეუფეთ: ამთჳსენ ხიბოძები სოფელი შიშინდეთი ასე გაგეთარხნეთ, ვრაფერი ხარჯი ჩვენი გაქონელები ვრა ეთხოვებოდეს რა, ვრა სიბაღანე, ვრა გადის ბეური, ვრა ნახარისი და ბერეს თავი, ვრა სეური, თუნაერ დაშქრისა და ნადირობისა კიდე. ეფუძლს სიბოძის დღეს სულხან-ეთოფილის სიბოძითაც თორის ყმის ეწორენებიდეთ. ქონდესთ და გაბედნიეროს ღმერთ, ვრ მოგეშალოს ვრა ჩვენგან და ვრა შემდგომთა შეეფეთ და შეეხეთროთ. აწე გებიძებით, კარისა ჩვენისა გვქონდ-ეფუხარინ და გამოგეგონ, ბძანეს ესე ჩვენი თქუენცა ასე დაუმტკიცეთ და ნურაჩრისმც ცვლად კეფეთოთ, თუნაერ თანა-დგომისა და შეწევნისაგან გიდგ. დაეწერა სიგელი ესე კედითა კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნო-

ბრძ[ა]ნ კ[ა]ვკ[ა]ს[ი]ძ[ი]ს შ[ე]ლ[ა]ქ[ა]ს[უ]ლ[ე]ც[ა]ს[ა]თ[ა]ა. ქრისტეს ჰქმა: ჩ[ე]ნ[ე]: ჯ[ა]ხტ[ა]ნგ. რუსუდან (ჩართულები). მეფე ბაქარ. გიორგი.

აქედან სჩანს, რომ სპა-სულხან ორბელიანი დაბადებულა 1657 წელს და მომკვდარა მოსკოვში 1726 წ. (1724—67=1657)

282. ბრძანება უსუფ-ბეგისა, 24,6×18 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვლო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1726, მკ[ა]თ[ა]თ[ვ]ის 25. ქ. ბ[ე]ლნ[ა]ერის ვ[ე]ზ[ი]რ[ი]ს ქ[ე]ქ[ე] უსუფ-ბ[ე]გ გ[ა]ბძ[ა]ნ[ე]ბ, რ[ა]ო[ნ] ჯ[ა]ვ[ა]ხ[ე]თ[ი]შ[ვ]ილ[ე]ბ[ი]ს მ[ე]რ[ე]ძ[ე] ბ[ე]ლნ[ა]ერ[ე]ლ[ე]ბ[ა]ს ვ[ე]ზ[ი]რ[ო]ბ[ა] ა[რ]ც[ე] შ[ე]ნი ხ[ე]ლმ[წ]ი[ფ]ე[ბ]ის წ[ყ]ა[ლ]ზ[ე] ვ[ე]ზ[ი]რ[ო]ბ[ა] ა[რ]ც[ე] შ[ე]ნ[ი] ხ[ე]ლმ[წ]ი[ფ]ე[ბ]ის წ[ყ]ა[ლ]ზ[ე] წ[ა]ვ[ე]ლ[ე]ბ[ა] შ[ე]ნ[ე]ც[ე] გ[ი]ო[ნ] დ[ა] ჩ[ვ]ე[ნ]ც[ე] ა[რ]ც[ე] შ[ე]ნ[ა]ი[რ]ა[ი] გ[ა]ვ[ა]ბ[ა]ტ[ე]ბ[ა]ა, შ[ე]ნ[ს] შ[ე]ტ[ს] ჭ[ა]რ[ა]ბ[ე]ბ[ა]ნ[ა] ,,ქ[ა]ლ[ა]ა ა[რ]ა-ვ[ა]ს ქ[ო]ნ[ა]დ[ე]ს, დ[ა] რ[ო]გ[ო]რ[ც] უ[მ]ს[ა]ხ[უ]რ[ე]ბ[ა]ა, ა[რ]ე ა[მ]ის[ა]ხ[უ]რ[ე]ბ[ა] დ[ა] დ[ა]ლ[ა]ც შ[ე]ნ გ[ა]ვ[ა]ხ[ა]რ[ე]ბ[ა]. დ[ა]წ[ე]რ[ა] მ[კ]ა[თ]ა[თ]ვ[ი]ს კ[ვ], ქ[ვ]ნ უ[ი]დ. თათრული.

283. სიგელი ვახტანგ VI-სა ელიზბარ დავითშვილისათვის მიცემული, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი,

1722, მკ[ა]თ[ა]თ[ვ]ის 6. ქ. ს[ე]ბ[ა]თ[ა] დ[ა] შ[ე]წ[უ]ვ[ნ]ათ[ა] მ[ღ]რ[თ]ა[ლ]თ[ა] ჩ[ვ]ე[ნ], მ[ღ]რ[თ]ე ა[მ]ბ[ა]ტ[ე]ბ[უ]ლ[მ]ან, მ[ღ]რ[თ]ე დ[ა]მ[ყ]არ[ე]ბ[უ]ლ[მ]ან, მ[ღ]რ[თ]ე ზ[ე]ც[ი]თ ც[ვ]ი[რ]ც[ხ]ვ[ე]ნ[ი]ს[ა]ნ[მ]ან, ა[ე]ს[ა]ნ, ს[ა]ყ[ა]ო[ა]ნ, ს[ო]ლ[ო]მ[ო]ნ[ა]ნ, ბ[ა]ტ[ო]ნ[ი]შ[ვ]ილ[ე]ბ[ა]ნ, ბ[ა]ტ[ო]ნ[ი]შ[ვ]ილ[ე]ბ[ა]ნ(sic), მ[ე]ფ[ე]ვ[ე] მ[ე]ფ[ე]ვ[ე]ბ[ა]ნ დ[ა] თ[ა]ვ[ი]თ[ა]ნ კ[ა]ლ[მ]შ[ე]ფ[ე]ბ[ა]ნ ბ[ა]ტ[ო]ნ[ი]შ[ვ]ილ[ე]ბ[ა]ნ ჯ[ა]ხ[ტ]ა[ნ]გ, თ[ა]ნ[ა]-მ[ე]ზ[ე]ხ[უ]რ[ე]ბ[ა]ნ ჩ[ვ]ე[ნ]ბ[ა]ნ, ჩ[ე]რ[ქ]ე[ზ]თ[ა] ბ[ა]ტ[ო]ნ[ა]თ[ა] ს[ი]ხ[უ]ლ[მ]ან, ქ[ა]ლ[ა]თ[ა]-ნ[ა]ხ[ე]ვ[ა]რ[ე]ბ[ა]ნ ბ[ა]ტ[ო]ნ[ი]შ[ვ]ილ[ე]ბ[ა]ნ ჩ[ვ]ე[ნ]ბ[ა]ნ, ბ[ა]ტ[ო]ნ[ი]შ[ვ]ილ[ე]ბ[ა]ნ რ[უ]ს[უ]დ[ა]ნ, ბ[ა]რ[ა]თ[ა]შ[ვ]ილ[ე]ბ[ა]ნ დ[ა] ს[ა]ხ[ე]ლ[მ]წ[ი]ფ[ო] ს[ა]ხ[ე]ლ[ი]ს შ[ვ]ილ[ე]ბ[ა]ნ, მ[ღ]რ[თ]ა[ლ]თ[ა] მ[ა]ე[რ] ა[მ]ბ[ა]ტ[ე]ბ[უ]ლ[მ]ან დ[ა] დ[ა]მ[ყ]არ[ე]ბ[უ]ლ[მ]ან, ბ[ა]ტ-რ[ა]ნ[ი]ს[ა]ნ[მ]ან შ[ე]ვ[ე]ვ[ე]ნ[მ]ან ბ[ა]ჰ[ა]რ, ბ[ა]ტ[რ]ა[ნ]ი[ს]ა[ნ] გ[ი]ო[რ]გ[ი]ა, ს[ი]ხ[ე] ა[მ]ი[ე]რ[ი] უ[ც]ე[ნ]ა[ს]ა[მ]დ[ე] ჯ[ა]ო[ა] დ[ა] ხ[ა]ნ[ა] გ[ა]ს[ხ]ო[ა]ბ[ე]ბ[უ]ლ[ი] ა[ს]ე[ვ]ე[ე]ბ[ი]ლ[ა] ს[ა]ხ[ე]ლ[ო]ბ[ი]თ დ[ა] ს[ა]ხ[ი]ლ[ა]დ გ[ა]ს[ი]ლ[ა]ს[ა]დ[გ]ი წ[ყ]ა[ლ]ბ[ი]ს წ[ა]ე[ნ]ი ა[ნ] ნ[ა]ხ[ი]ნ[ი] შ[ე]ც[ო]დ[ე]ბ[უ]ლ[ა]დ ა[ნ] გ[ა]ბ[ო]ძ[ე]ბ[ი] თ[ქ]ვ[ე]ნ, ჩ[ვ]ე[ნ]ი ე[რ]თ[გ]უ[ლ]ო[ბ]ა დ[ა] თ[ა]ვ[ა]დ[ე]ბ[ი]თ ნ[ა]მ[ს]ა[ხ]უ[რ]ს უ[მ]ს[ა]ხ[უ]რ[ე]ბ[ა] დ[ა] ვ[ა]-ბ[ა]შ[ვ]ი[ა]ნ[ს] კ[ა]ლ[ა]ბ[ა]ზ[ა]რ[ს]ა, შ[ვ]ი[ა]ნ[ს] თ[ქ]ვ[ე]ნ[ს] გ[ა]ო[რ]გ[ი]ა[ნ]ს, დ[ა]-გ[ი]ო[ა]ნ[ს] დ[ა] მ[ო]მ[ა]ვ[ა]ლ[ს]ა ს[ა]ხ[ე]ლ[ი]ს[ა] თ[ქ]ვ[ე]ნ[ი] უ[ფ]ა[ლ]ო[ბ]ა[თ]ვ[ე] მ[ს] ჯ[ო]მ[ს],

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოდეს მოგვდგეძეთ კარსა დარბაზისა ჩვენისასა, წუადობის დგე(ე)ჯნით, ჩვენც ვისმინეთ ჯა და მოხსენება თქუენი და გაბოძეთ თქუენი გასამერედოთ ადებული ტატიშეიდი რასებ, ესის ძმისწული შიო და სეხსია თვეთოის(sic) მამულითა და გოგის სოფელი მთლივ თავის შესვედითა და გასვედითა, მთითა და ბარითა, ყოველის კეცის უფლებულად თქუენთვის გვებოძებია, გქონდეს და გებედნიერესთ ღ~თ ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შინა, არაოდეს არ მოგუშლოს არა ჩვენგან და არა სხვათა შეფეთა და შეხტრანოთგან. ესე გებოძენ, კარის ჩვენის გაქედ-გარხარნა და მდივან-(მ)წიგნობარნო ბძანება და ნაშანი ჩვენი თქუენცა ესრეთ დაუმტკიცეთ და ნურვინ მოუშლით. დაიწერა ბძანება და ნაშანი ესე ქუჱსა უი, კათხთაეს ვ. ციდითა ბარის ჩვენის მდივან-(მ)წიგნობარის ო უ მ ა ნ შ ვ ი ლ ი ბ ე რ თ ვ ე ლ ი ა ს ი ა. ვ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულით).

284. მამულის შეწირულობა კოსტანტინე დავითაშვილისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორი ორი წერტილი.

1724, ივნისის კსედლს. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისითა, ძლეერებით მეხოველს-მეოფელისა ჱხტიანისანა ჯუარისათა; ამითასა მეოხებითა და შუამდგომლობითა მეცაწყალდით და გაბოძეთ ჩვენ, ჱხტრანშა კოსტანტინემა, შვილმა ჩვენმა იესემ შენ, სებასტეგრაძეს სეხნიასა, შვილსა შენსა ბაგდესა, ბეგთასა, ჱხტასა და სვამონს, ასე რომე ჩვენი ბორშო და სისუფლე იესეს სადეგრძელოთ სიშვილეროთ შეგსწირეთ მეხოველსა-მეოფელსა(sic) ჯუარცმასა დაბეჭდილი მამული შესვედითა, გასვედითა, სისოფლოთი, წყლითა, წალქვილითა, მაწოთა, ყენახითა. ახლა ეს შეწირული მამული შენთვის ასე დაგვიმტკიცებია და ასე გვებოძებია, ამა მამულზე ჱხტიანსანა ჯუარცმის სამსახური დაგვდებია, ერთი დიტრა სახთული წყდაწყალზე იესესა სადეგრძელოთ ჯუარცმის წინ მაიტანდე და წყდაწყალს ყმასა უწერვედე, და სამსა ჯაჯისა დგინოს და ორ კოდსა ბერსა ეოველსა წითელ ბარასკეგსა, შესაშე ბარასკეგსა სოფელსა იესეს სადეგრძელოთ და სიშვილეროთ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და გასამარჯვებლათ ჩამოურეგებდე ხოლმე მშიერს და სოფელს კაცს, იქსე ამა გზით და(ა)ლობენებდე, ერთი მსხური შენა მე მახდენ ამა მამულზედა, სხვა ჩემა სამსხური შენს კარზე არა მო(ვ)ალი რა, არა კულუხი, არც ბერი შეწირი(sic), არც ბეშაკი, არც სხვა რამა ვალი-ბეკარა, არც რაკი სკდეგი, არც დეწვა, არც კუნა, არც ვალის ზადეგი, არაფერი ჩემი საითკაცა შენ არა გეთხოვებოდეს რა, ერთის მსხურასა მეტი. გქონდეს და გაბედნიეროს ღ~თმან ჩემის იქსე სადღეგრძელოთ და ჩვენს ერდგულება სამსხურში, არა წელიწადზე შენ ამა ხტეს ეს სამსხური არ დაკლდა და არადენს არც ჩვენგან და არც სხვათა შემდგომა მუხტრუნეთაგან ეს არ მოგეშალოს. ვინც ეს შეეშალოს, ისიც ჯვარმა მისცემს ხსენებსა. დაიწერა ესე წუკლობის საგელი ოცს ხერიალს გასულს, ქნს უიბ □.

285. ნასყიდობის წიგნის პირი ერასტი ორბელიანისა, 42×23,1 სანტ. წიგნი შეიცავს პირს ლურჯ ქაღალდზე დაწერილს. თავში აწერია: „ქ: ამისი ასლი მეუღუმა ბაზაზთან არის გირაოთ თხუთმეტის მინალთუნისათეის. ამ თარიღში დაგირავდა: ღვინობისთვის იბ, ქნს უპბ—1794. შესავალი გამოეუშვით.

1727, თებერვალის 20. ...ესე უკუნასმაე კაშაა და ხანაა გასთვალებული, მტკიცე და უცვალებელი და ყოველის ხლოთის და ადათისაგან კაშასუდი და კაშორკვეული და სპობლოად კაშასდეგი და ყოველთა კაცთაგან უტალებელი და შაფდგარი და უშიზეზო ნასყიდობის წიგნი და საკული დაგიწერეთ და მოგართვათ ჩვენ, რ ე გ ი ს ტ ვ ი ლ მ ა ბ ა ტ ო მ, ძმასენ ჩემსნ რ ა ს ტ ო მ თქვენ, დიდს ორბელიან ძეს, მდივანბეგს, ბატონს გ რ ა ფ ტ ი ს და შვილთა თქვენთა გ ი ო ზ ი ს და გ ი ო რ გ ს და სხლის მომყვანთა თქვენისა, ასე რომე თქვენი თოთხმეტი თუმანი შეზრდა, ამის გორათ ჩემა კარმა ასლშენა მოგეცათ, ოთხი კვმლი ზედ მსხდობელი, და სხვა ვალიც ბევრი დაგვიტყდა, მოგვიეშა სჯმე გაკეთლირეს, სხვის დანეს ვეღარსად კიხდით და ესენ ვერჩიეთ თქვენი გორათ ასევ თქვენე მოგეიდეთ და კიდეც თორი კამოკორათ, რა-

ოაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდათ. ამოგარდნილის ბაძის ჩვენის ბ ე ჭ ნ ი ს კერძაც თქვენ მოგეკედეთ, რაც დღეს ახადშენს, ან მალ-სარსა, ჯალდაშის და მუსეფერის სახმაგრებს-შუა რაც ჩემი მამული იყო, ყოფილის მასის სამარადიანის სახმაგრებითა ბუღამუქის სახ-დგრამდინ, რაც დღეს ჩვენ გვაქვარაც, ოთხი კომლი ზედ მსხდომ-ბული მთრახაშადი დგითა, ბოგანო ბასიდა, ავანა და ხათარა, და ამის გარდა ჩვენი სახასო ორი ყმახა, ხოდაბუნება, მაწები, ჩვენი წოსქვიდი თავისის რუთი და სწყალისბირთითა, სხვა თუ რამ ახად-შენს არის ჩემი და ბაძის ჩემის ბეყანის კერძი ყორალი თუ მსხდომ-ბელი და ყმახი, მიწა-წყალი, და წოსქვიდი და სწოსქვიდო, ჯალ და სწყალის-ბირი, მინდორი და ტყე, სასარე, სახდა-კარი, ჯორ-შა-რანი, ბაღჩა-საბოსტნე, მთა და ბარი, ყველა თქვენ მოგეკედეთ. ჯი-დე თქვენკან თანი სრული და ურაკლულო, რათაც ჩვენი გული შეგ-ჯერდებოდათ, არა დარჩომადა რა ჩვენი თქვენზედა არცა ერთი იო-ტა და არც ახადშენში ჩვენი რამ დარჩომადა რა, არც ერთის ახრის დახთა. გქონდეს და გიბედნიერის დიერთმა, როგორათაც სხვის ადამს ჭქონდეს და მოახმარებინოს. არავინ იყოს მოგიდე და მო-დგე თქვენი თვანიერ დ ათის შეტი. თუ ვინმე წამოგედათ და შე-მოგეცილოს, ბარისა და ბახუხის კამეში ჩვენ ვიქენით. და ვინც ეს ჩვენკან მოსეიდული მამული მოგიშალოს, მასმეც რისიკის დ ით და ეოგენდი მასხი წმადანი, ასმეც ედების კეთრი გუზისი, მამთაული თედასი, მგხის-ტეხილობის დაოსეორესი, ცოცხლი(ვ) დასთქმა დათს და ბბარანისი. დამიტკიცებელი ამასხი კეურთხის დ თი. არავ ამასხი დამჩვედრი და მწყალი თაკა დ ით და ყოველი მასხი წმადანი, და ხოდო კიცოცენ: ილდაკი აშხრიეც, ნაზარი ადამ, თედასმაული ასე, ოთხიშაული ედასხარ, თედასმაული ზურაბ და მე, მდაკანს ბეგოთ-ბეგს დამიწერია ამთის სიტყვით და მოწყმეც ჯარ. დაიწერა ფებერვალის კ, ქნს უ ე.

მე ამის უწმიდესობის არქიდიაკონს ი ო ს ე ო ს ს ჩემ რძალმა თამრამ გადმიწერინა ეს ბარი, რომლ ეს სიგელი დაკორაგდა, და ჩემხელითაც ასე სწერია და ამე ასე გარდმოვიწერე. ი ო ს ე ო ს (ჩართულია).

ქ. ამ წიგნის ბარი რომ დაკორაგდა მეფეთმსთან, უნაკლულოთ

გარდმოწერილი არს, შეგვმოწმე ჯამშერ ერასთავის ძემ ა ო ნ ა ო ვ მ (ჩართულთა).

განის ამიაზე სხვა ხელით:

ქ. მე ორბელიანი ფსალმის მოწმე ვარ, რაც ამ საგნებში საოქმო სწერია, ყლიბარსა და ვახტანგს ეწერაო, შენობაც მახსოვს. აქ დ-თან წინაშე მოდგა და მოდაბა(რა)ც არაფერ მახსოვს და არც გამოგონია. ზ ა დ.

286. ბრძანება მეფის ვახტანგ VI-ისა, 11,5×12 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავი მოხეული აქვს. ბრძანება ეკუთვნის დაახლოვებით 1719—1724 წლებს.

1719—1724. ...მერმე ეს რ ო ა ნ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი აქ ჩვენთან იყო, თქვენც მოგეხსენება, ამგზაობას დიდ ერდგულად აშსჩერა. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ქ ა ხ ე თ ს ი რ ო, ბ ე ქ უ ა ბრძანა მოეყვარა და კახაბტონის ერთგულია. ახლა ამ რიან შეა ჩამოგეყვანა, თქვენც გაბძანებია, ქაიხოსრომ ჯავახიშვილის წილის მამულისაგან ხუთი კომლისა კაცის წყალობა ამ რიის უყოთ. ვ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულთა).

287. ნასყიდობის წიგნი ბახუტა საყაძისა, 34,5×24 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი გამოვუშვით.

1726, ქრისტეშობისთვის 9. ...ესე ამაერათ უკუნისამდე ხანთა და ჟამთა განსაოგებელია ნასიყიდობის წიგნი და საგული დაბეჭდრეთ და მოგეცით მე, ს ა (ა) ხ ა ძ ე მ ა ნ ა ო ვ ლ ი ს შვილმა შვილმა ო ტ ი ა მ, შვილთა და მამავალთა სახლისა ჩვენისამა თქვენ, ჩვენს განყოფის ბ ა ხ უ ტ ს, შვილთა თქვენთა დ ე მ ე ტ რ ე ს, განსვენების, დავითს მას ჯამსა, იდეს დაგემეწერა და მოგეადეთ ბობინას ჩვენი სიგლახ მამულა, სომეხული გენის გვრდა, რასაც მქონენელია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აეთ, თავის მოითა, ბარითა, მაწითა, ჭალითა, სთაბათა, სახლგარეთა, ნაფუძრებითა, ჭურითა, ჭურ-მარნითა, შესვლითა, გასვლითა, საქალდეთს გარდა, დღეს რასაც მამულის მქონეცაა ეთე, ან რაც სხვისგან ქონდეს, ამითა თქვენთავისა და შვილთა თქვენთავისთის მოგვეყიდნა ყოგელის კაცის უდაბნოდ. ქონდეს და გაბედნიერთ ღ~თ. ვრდეს არ მოგეშალოს ვრა ჩვენგან და ვრა შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისგან. ვრის ამისი მოწამე თავად ღ~თი, კაცთაგან: სკიძე დემეტრე +, სკიძე იოანე +, სკიძე თამაზ +, სკიძე ბაბუნა+, ჩემი ძმა კოშორაძე დახსრა. მე მანუჩარ გლურჯიძე დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი □. დაიწერა ქრისტეშობისთვის ო, ქნს უიდ + +.

განის აშიაზე იმავე ხელით:

ქ. ამისი მოწამე და დამხდური და კმრიეგებელი—სკიძე ვახუტი.

288. სითარხნის წიგნი ერასტი მდივანბეგისა, 15,5×10 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1727. მდივანბეგი ერასტი გაბრძანეს, ფარალასშიგდო ვრაქ(ა)ქ და ოსიავ(ლ) მერმე შენ დემეტრეს ჩემი ბაძისა შვილისთვის მესრეთ მაცვიცისრა და ყოიანიძე კოვესა მამულსა, მაწა-წყალი, ვენახი, სახლი ორი, სულა შენთვისა მოგვიცია და გაბედითარხნებისრ, როგორც სხვა მეხრეები არიანს, შესც ანუ ქმისრე, ჩვენგანით არა გეთხოვების რა. ქნს უიე. □.

289. ვალის აღების წიგნი კოსტანტინე დავითიშვილისა დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1727, ოქტომბერსა 22. ქ~ი ვიდე მე, დავითაშვილ დამან კოსტანტინემ, შვილმან ჩემმან იესემ, ესე რამე დავგიჭირა და ვიდეთეთ ოქვენ, ბაზაძეს ბეგან მდაფასვაზ

რეგვზაისგან და ზურაბაისგან ოთხი თუმნით თუთრა, რასაც ხანს აქლო დაყოს, თვეში თუმნახ თავს ბაზრი სარგებელია. ამის გარეშედ დაკიდეით სტეფანეს კერძო ოთხ მისის ძმისწულებითა და მამულითა, კიდევ ჩემსა ხადაურში ოცის დღისა მაწა. რასაც ხანს ეს შენი თუთრა ჩემს აქლო იყოს, ამის სარგებელში ეს გირაოები უნდა გეტარას და მოიკმარო, სხვა სარგებელი არაფერი არ იქნება ჩემზედ. არის ამისი მოწამე და გამრიგე ჩემი სახლთხუცესი რაჟაძე დავით და ნოზაძე ჩანგელი, კარნეფანისშვილი გიორგი □, ხოსიტაშვილი ივანდილი □, მოდრეთ-ხუცესი გივი, ნიკოლაი გიორგი, კილეშანდალისშვილი ბაძანი, დოანინო ასტურ □*), ფანდურიშვილი გრიქოლა □. მე კალატოზიშვილს მ ე ლ ქ ი ს ე დ ე კ ს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა თიმისუქი ესე თებერვლის ოცდა ორს კისუდს, ქვს უოე. თუ ამაზედ გაგვნაწეუნაისო ვინმე, მე დავით და ნოზაძემ ამისი ბაზისა გაგცეთ □.

290. ნასყიდობის წიგნი, 49×22,2 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1727, მარტის 15. ქ. ნებაოთა და შაწუენათა დ-თისათა ესე **) ამაერის უკუნისამდინ ჟამთა (და) ხანთა გასთავებულთა წიგნი და სიგელი მოგეცეთ ჩვენ, ჯავახიშვილშვილმა ქაიხოსრომ, ბაძისშვილმა ჩვენმა გიორგემ, ძმამა ჩემმა სვიმონ თქვენ, ჩვენს ბაძისშვილს, რომ, შვილსა თქვენს ქაიხოსრომს, სხვისთა და მამავალთა თქვენთა, მოგუედეთ ჩვენი მშვიდრის უმის ჯავასშვილის გიორგის და ბეჭუნს ვუნაკი ხოვლეს, რასაც შენი ვენაკი ჩამიტანს კუკეკვალამდინ, უწეალოთ მოგუედეთ, შენის წულით უნდა მოწუედე. ვიდევეთ ფასი სრული და უკლებული, რითაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდათ, ჩვენი თქვენზედ არა დარჩომია რა,

*) ბეჭედს სომხური წარწერა აქვს.

**) ეს ორი უკანასკნელი სიტყვა შემდეგ არის ჩამატებული სხვა ხელით და მელნით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არც ერთი ოხტის ფასი. ქარდს და გაბუდნიერობს დ'თნ. თუ ვინმე წამოგვეძახოს ვინმე, ხას(უ)ხას კაბტეში ჩვენ ვიყეთო. ხრას ამას მოწვიე თვით დ'თი, კატაკენ: თარხან დუარსაბ □, სჯხნაი ცატისშვილი □, უორუო ცატისშვილი □, ჯაქ შერმაზანისშვილი შერმაზან □ [1]), ახლქალაქელი მამასახლისი კალისარა □, დაბუასშვილი ხაბაჯან, მაწყვრიანი რამაზ, კაშერქიძე ბერი. მე ქართლოსს დამიწერია და მოწვიეტა ვარ. ყაბული მაქვს ამისი. დაწერა მარტის ნახევარს, ქწს უოე + +. ბეჭედი არა მქონდა, ეს ჩემი კეთი ვარაა.

291. ნასყიდობის წიგნი რევანდაშვილისა, 21,5×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1727, მარაამობისთვის 13. ქ. შეწევნითა დ'თისაით ესე წიგნი მოგეცი მე, გერმანოზისშვილმა დათუნაშვილმა ბაბატამ შენ, რევანდისშვილს თამაზს და იოვანეს, ასე რომე ხაბეი ჩვენის და მამის ჩვენისაგან ამორნდოსშვილის ვენახი მოცემული გქონდა და ახლა ჩვენც წყალობა გიყოთ და მოგეცით ამორნდოსშვილის ვენახი. ვარა კაცი მოცილე და მომშლელი არავინ იყოს ამისა, არც ჩვენი შვილი და არა ჩვენი შვილისშვილი, არც ვინ ამისი კუსტუნას(sic) მოხოვნელი იყოს. ვარა ამისა მოწვიე ბარგელად დ'თი და მერმე ყოველად წმიდა დაბამშობელი და კაცთაკენ დუარსაბ სრუხრისშვილი, ხაბე, ბეჟუა, თარეშუხ, ქურთაბეგ. ვინცა და რამანც ჩვენის სახლის კაცმა ეს წიგნი მოგიშალოს, მასმეა რისხვა დ'თი და ყოველნი მისნი წმიდანი. დაიწერა მარაამობისთვის ოგ, ქწს უოე □ □.

292. წისქვილის შეწირულობის წიგნი როკონის ეკლესიისა, 39×17 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშ-

[1]) ბეჭედზე გამოხატულია ცხენი.

ნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი. შესავალი და წყვეტა გამოუშვით.

1727, დეკემბრის 15. ...ესე უტყუარა, უშურველ, სამყაროდრო და სიბოლოო გასოვებელო წიგნი და სიგელი მოგვრთოთ ჩვენ, ჯვარხ შვიდმან, ხუტრანშან რ ოვ ი ნ(sic), შვიდშან ჩვენ ქალხ ოზრო ქ, ძეო და მომაყდოო სახლისა ჩემისთოს, შემოგწორე შენ, რკონისა მდითამშობელსა ჩემკენ გაკეთებული წისქვილი თვის შესვლაი, გასვლაითა, შენთვის შემოშაწირვის და ძისა შენისას იესოს ქრისტესთვის, სახსრად სულისა ჩემისთვის და მეულდისა ჩემისა ქალენისთვის. ამის მინდს, ვინც კი მისი მეწისქვილე იყვნეო, ამის მინდს დეკანოზს ფალიშს მაბრებდეო სეპისკვერისთვის ჩემდა მოსახსენებლად. ამისად გასოვებელად და თვდებით მოგვიტანა თავი ლ-თა და ეოველნი მისნი წევნდნა, ზეცითერნა და ქვეყნიერნა, უკორცონა და ჯორცეულნი... დამშტკიცებული ამისი ლ-ნი ავურთხოს, ამინ; კაცთაგან ამისი გაშრეგე და მოწამე: ბაზაერთა-ხუცის შვილი ოთვნე, მთავარ-ეფისკოპოზი, მოძღვარი ჩემი ბერაოთ, ამირაშვილი ათანსე, იოსებშვილი სბა, დაზუაშვილი იოსია. მე მდგმის ნაწაშვილს ავსე დამწერია და მოწმედ ვარ ამისი. დაიწერა დეკემბერს იხუთშეტს, ქნს უე [illegible].

293. ნასყიდობის წიგნი ერასტი ორბელიანისა, 44×27 სანტ., დაწერილია გასანთლულ ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითოეულის სიტყვის შემდეგ ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოუშვით.

1727, დეკემბრის 21. ...ესე ნასყიდობის წიგნი, ზირი და ფიცი მოგიც მე, თ ა ვ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ დ ე მ ე ტ რ ე მ თქუენ, ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ს და სპართველის მსჯულს, მდგომსა ბატონს ე რ ა ს ტ ი ს, შვილთა თქუენთა ე ლ ი ზ ბ ა რ ს და ყ ა ხ ტ ა ნ გს, ასე რომე დიდად კეკეიწარდა, მოგედით, შემოგეხვეწეთ და მოგეადეთ ეოველის კეთისაკან მოუდგებელი ც ხ ნ ა რ ს ჩემი სამყვედრო,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რაც მე წადდ მრგებია: ხუცისშვილი დათუნა, ამირახშვილი ოქრუა, ძაბაშვილი ივანა. კაცას მამული, კაკონაშვილის მამული და ხახანაშვილისა, ან რაც ცხინარში ჩემი კერძი და წილი არის, ან აშენებული და ან ბორტახი, მთის მთათა, ბრიათა, სახნავითა, უხნავითა, წულითა, წულის-ბორიათა, სანსქვილოთა, ვენახითა, სავენახოთა, სახლითა, კარითა, მისკედითა, სპიძდითა, კალოთა, სძებრითა, უძებრითა და ან რაც სწერია და უწერიაო მთის სამრთლიანის საქმითა, ყოველის კაცის მოუდგებლად მოგებდეთ ცხინარს ჩემი წილი და ვიდე ოსი სრული და უკლებელი, რაც ჩემი ბედი შესჯერდებოდა, შენთან ერთის თქმულის ოსი სადა ადარა დარჩომია რა, ისე სრულად მომებარა. რაც კაცი ამ ჩვენს მოსედულს მამულს მიგდაო, რაც ბედშეითე საქართველოს ტახტზე ეჯდეს, იმისი შემცოდე ვიო და შენც ბესუხი გებეძე, და ან ეს წიგნი და ბერობა გებეტერო. თვიდ არის იმისი მოწმე ღ ო ი, კაცთაენ მხედველი ითხეს, ირდაშვილი რაზე, ბოსტანშიშვილი ამდდებარ, ქვითარიშვილი ბიორგი, თუალშვილი ქაიხოსრო, ბედიშვილი მდედი(sic) იორდანე +, შავერდაშვილი ამირანა +, ჯანიასშვილი საიმია +, თევდორაშვილი ბიორგი, სპაშვილი მდედი დავით, მხეხასშვილი ხახაი, ბეგაშვილი ითხეს. მე მდივან-მებდებელს დ ე ო ნ ს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა წიგნი ესე დეკემ(ბ)ერს კ ა ხუცეს, კვირაკვეს ქრისტეს შობისჱს, დღეს მაშვალეს ხუთშაბათისჱს, ჟამს დამისჱს იორმეტს ბიშოლს, ქწ უ ე □.

პირველისა და უკანასკნელის გვერდის ვანის აშიებზე სხვა-და-სხვა ხელით.

ქ. ამისი მოწამე ითოსმისშვილი ორბელი □.

ქ. ამისი მოწამე ბაძმისშვილი ქაიხოსრო.

ქ. ამისი მოწამე ბაძმისშვილი ზაზა.

ქ. ამისი მოწამე ვარბუდახისშვილი ბიორგი.

ქ. ამისი მოწამე მუსხველიშვილი ზალ □.

ქ. ამისი მოწამე ბერდაშვილი ბიორგი.

ქ. ამისი მოწამე სუმბატა.

ქ. მე სულხან ქვითრაშვილი ამისი მოწამე თათრული.

294. ბრძანება მეფის იესესი, 32,5×11 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. სიტყვების წერაში ხშირათ არის უადგილოთ მიმატებული ასო „ა“. სიგელს აწერია: ეს მეფეს იასეს ებოძა სარდალთან მდივანბეგთან.

1724—1728. ქ:- მესტუმრეო, ჩვენ მაგიერად ჩვენსა დიდსა ამილსა, დიდად ამილათა მასპინძლად-მისხედავსა და არადეს არ დასვაწუარსა, დარბაზ-ბაჭართს დეგრისა(sic) სარდალსა და მდივანბეგს ე რ ს ე ი ს მრავალი მოკითხვა მოახსენეთ! მერმე ამ თქვენმა სახლის კეთმა რამ ეს საქმე ქნა, შარამა ფუთააკა მესცა, და ბაღნიერმა ვეზირმა ვაკულეინებდა. რახანც თქვენი სახლის-შვილი იყო, ამისი სიკუდილი თქვენი კოთაებს იქნებოდა, ჩუკა რაკორაც ან ქმაბეშე და ან ჩვენ კაყოსრჯენთ, თქვენც შეატყოფთ, ოთხი ათას ორასი ეურუში კალი აილეს აქ და მასცეს. ახლა მარტო ამათ ეს კალის მაცემს ხუმ არ შეუძლიათ, თქვენი კეერალი ხუმ არ არის, რამ არ მოუდგეთ. ოთხი ძმათ შეილები ხართ, ერთი წილი ამათ ეშოგონ, ათას ოთხასი ამათ მასცენ, სამთა ძმათ, ორა ათას რვასი თქვენ მიეცით, ბაღნიერმა ვეზირმა მუბაშარი და ბურურათა გამოგზავნა ამ სკმეზედ. თუ ამის არ იქთ, ოთხი ძმათ-შვილები ხართ, კაიერენით და ერთი ძმის წილი, მეოთხედი მაშუალი ამათ და(ს)ჩეეთ. თუ უნდა გჯვეთდოთ, თუნდა დაგორან(sic), კალში მასცენ, ბაღნიერის ვეზირის ბურურათშაც ასე წერია. ეს საქმე ასლე კ(ს)რაკეთ. მუბაშარის დაკვიანება არ იქნების □. ამ ბეჭედზე ლამაზი არაბესკებია გამოხატული, წარწერა არ მოჩანს.

295. ბრძანება მეფე იესესი, 7×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1724 – 1728. ქ. ჩვენი ბძანება არას, ასაკალო! მერმე კე მაშუალი ამისი კოთვალ, ასეკ ამ შ ე რ მ ზ ნ ა შ ვ ი ლ ი ს კ ა მ ო ნ ა ს ათ კ ე ი ს კეკაბაძეია. ნუარს კარკა, კამოკეცილე. იესე. მრგვალ ბეჭედს შუაში აწერია: „იესე“ და ირგვლივ მხედრულათ: „ღთის მონა, ვახტანგ მეფის ძმა, მსაჯულ მდეგი იესე“.

296. ნასყიდობის წიგნი დემეტრე ყაფლანიშვილისა, 46,5×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოუშვით.

1728, ივნჳრა. .. ესე... ნასყიდობის წიგნი და საგელი მაგრამდი თქუნ ჳ ა ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს მე, ბ ე რ ა თ შ ვ ი ლ მა, თ ა ვ შ ვ ი ლ მ ა ნ ტ რ ე მ, ზ უ რ ა ბ ი შ ვ ი ლ ს დ ე მ ე ტ რ ე ს, შვილს შენს ჳ ა ფ ლ ა ნ ს, ზურაბს, ცაცას, ბაჭუას, ასრე რამე მოკუედე მე თუაშვილმა დემეტრემ ჩემი სამკვიდრო გელეხი ანდრიას ქალესიშვილი □, ამისი ბაძაშვილი პირმა თავისის მამენალი, შესწალეთო, გასწალეთო, მოთო, ბერით, საკნაგით, უქნაგით, წყალ-ზერით, სამატი დღის მაწით, ყენკით, ბაგით, ერით მთელი საკომლო მოგუიდეთ ყოფის უმარჯოს და უტღლუბელის სქმით. მოგტყს და გაბედნიერს ღ-ნ. ჰაიდე სრული ფასი, რათც ჩემი გული შესწერდებოდა, შეგჯერდი, ჩემი შენზე ალერ დარჩომაღა რა. არა კაცი მოცილე და მოდაბრაკე არავინ არის, ჩემი სამკვიდრო ყმა და მამული(ა). ყინტ მოდაბრაკე და მოდაგე იყოს, ჴასყიდის გუნტემი შე ეყოფ. არის ამისი მოწამე: ბატერა ბატონი □*), მანუჩარ, მდივანი ბერთუკელი [illegible], მდივანი ჳოანდაღა □, გიორგი დუღუკაშვილი +, ნამონჯოლაჳისშვილი რაზტომ, გერმანოზაისშვილი დაიუნი +, საამისშვილი ქადაშერ და სულ ხრამის ხეობის ამისი მოწამე. დაიწერა ესე წიგნი იანვარს, ქვს უ ე ვ. მე ჴ ა ფ ლ ა ნ ს დამიწერია და მოწამეც გარ +.

297. ნასყიდობის წიგნი, 15×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი.

1728, თებერვალი 6. ქ. ჩემათა და შეწევნათა ღ-თისათა ჟამ ამაერს უკუნისამდე ყმათა და ხსონა გასათვებული ჩასეი-

*) ბეჭედს აწერია: „ხოსროვ“ და გამოხატულია მხედარი ხმლით ხელში, თეთრს ცხენზე მჯდომარე.

დობაის წიგნი მოგვართვით ჯოყოძეებმა, შვილმა ჩემმა დათუნამ, ძმისწულმა ჩემმა ტეტიამ და მამაჯვთა სახლისა ჩვენისათა ყოველთავე თქვენ, ბატონს ჩვენს დავითს, შვილს თქვენსა ათოვანსა და ასესა და ქრისტეფორეს და მამაჯვთა სახლისა თქვენისათა ყოველთავე, ასე რომე დაშქარა და მოგეყიდე კოორეის წილი ვენაკი, მასთა გზითა და წყლითა, შესავლითა და გასავლითა. ვიდე ფასი სრული და უკლებელი, რათაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა. და თუ ვინმე შემოგმტყოდა, ვასუხაი გამეცემი მე ვეფო. არა ამისი მოწამე: კაცია ჯაქარაძე, ივანე კანდელაკი, ქაშრანიშვილი პაპუნა. მე ივანე ბეგობლის დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ფებერვარსა ექვსსა, ქვს უიგ + + +.

298. ნასყიდობის წიგნი ვახტანგ ორბელიანისა, 42×15,5 სანტ., დაწერილია რბილ ქაღალდზე რგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ. შესავალი გამოუშვით.

1728, მარტი. ...ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი მოგვართვა მე მდგელმან ფიდიბემ თქვენ, დიდის ორბელისშვილის, ბატონის ვახუშტის შვილსა, ბატონს ვახტანგს და შვილსა თქვენსა ქრისტეს და სხვათა შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა, ასე რომე თავის შვიდ დემეტრესავან სკეტს, უწეის მან მხოლოდმან უფალმან, ჩემის წარგებით და ლტვებით და ჩემის მონდვწებით თეთრით ნასყიდი ერთი სოფელი მამული, სვეტისჯვარი, სახლ-კარი, მასთა შესავლით, გასავლით, სწყლის-ბერობით, სწყლის-ქვეშეობით, ტეით, ველით, სახნავ-სათესით, მთით, ბარით, უქმებრით, სიმებრით, ყოთბრით, ყოთბრით მოგვიყიდნა თქვენთვის და ჰგვიდა ფასი სრული, რათაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა. დიერთმან მშიდობასა და დდეგრძელობაში მოგახმაროს. თუ ვინმე ამისი მოდგეგე მოგადგეს, ბერასა და ბასუხის გაშცემი მე ვეფო. ვინც და რამანც კორეულმან კეცმან, დედმან ან მცირემან ამისდა შლად კილეფოს, მასმც რასხვაც მამა, ძე და სული

წმიდა, ყოველნი წმიდანი დაჰსხნა, ზეცისანი და ქუეყნისანი, კორ-ციელნი და უკორცონი. ვრის ამის მოწყმე დაბნელდა ყოველსაზარაზი ულმისე □*), წანაძღვარი ოზაურე □; წანაძღვარი აობ □, ყოფლისაშეილი ფერისაგან, ხეზუნა □, კაბაშეილი ნაჭოლაოზ +, ფეტრეთის დეკანოზი ნაჭოლაოზ. მე მდგელს-მგალობელს გიორგის დამწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა მრტსს, ქვს უაგ +.

განის ამიაზე სხვა ხელით და სხვა მელნით სწერია:

ქ. ამისი მოწყმე ობიდელ მატრონალატი მანგლელი აოსებ □.

ქ. ამისი მოწყმე აოთამის შვილი ორბელი □.

ქ. ამისი მოწყმე ყარბულახისშვილი გიორგი.

ქ. ამის მოწყმე აბაშისშვილი ქაიხოსრო +.

ქ. ამის მოწყმე აბაშისშვილი ზაზა +.

299. ნასყიდობის წიგნი ანუკა ბატონიშვილისა, 44,5×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1728, მარიამობისთვის 17. ქ. სახელითა სახაერისა, არსებს დაუსაბამო-დაუსრულებელისა, სამ კეთმყოფისა, ერთისა უფლებისა(sic) წყალისა იესოს ქრისტეს მიერ, თავდებობითა, მანდობითა და შუამდგომლობითა ყოველად წმინდისა, კურთხეულისა, დიდებულისა დედოფლისა ჩუენისა მდაბიშობელისა, მარადის ქალწულის მარიამის; თავდებობითა, მანდობითა და შუამდგომლობითა ყოველსა წმინდათა მტკიცექულთა-მოწყალეთმყო. ყოფილა და ხანთა განსაკუთრებული, მიზეზ-შემოუდებული ნასყიდობის წიგნი და საგული დაგიწერეთ და მოგართვით ჩუენ, სვრმანაშვილებმა დეგვინ, მ ო ს ე მ, ზურაბ, იგდარ, ს ვ ე მ, რასტომ, უორუო, დომამ, გიორგიმ, იორამ, შეილთა და მამულმა სახლისა ჩუენისამა თქუენ, ბატონიშიდელს, ბატონს ანუკას, შეილთა თქუენთა ვასეტანს, დეგვინს, ნაგოლო(ზ)ს, შეილთა და მამულთა სახლისა თქუენისა-

*) ბეჭედს ხუცურათ აწერია: „დმანელი“.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თა მა(ს) ჯამსა, ოდეს დაეგმეშარა და მოგუედეთ ჩვენი ალადა სამკვედრო ჴუნახი ტაშაკარს, ეოველის კაცის უდიდებული, ზეით ავალაშვილის ქალისარის მადგმადი, ქვეით ბიდო ასრეკ ჩვენან მაწას მადგმ(ან)და, აქეთ გვერდი შარაძდი, აქაო გვერდი ახონჩაის ხუცის ჴუნახის მადგმადი. გქონდეთ და გაბედნიეროს ღ-თ რა გვარათაც სხვის ალადს მონასეედეს ქონებიდეს და მოხმარებიადეს. ავადეეით ფსი სრული და უნაკლულო, რაითაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა, ალარა დარჩომილა რა ჩვენი თქუეჯზე არც ურ(ო)თის აოტის ფსი. არის ამისი კაშრაგე და მოწამე: სახლთხუცესი ავანუაი ზაქარია, შენაბიშვილი ბერა, ოთარ ქიმერაძე, ივანე ურაველოფალი, ზაქარია ურაველოფალი, ბრძოს ურაა თეიჩხაძე. მოხულა ენდრუშვილი, დავითა ჴახისმედისშვილი. სულ ახალ-დაბეჭდნი ქართულნი და ურიანი ამის მაწამე. მე მდივანს სუდარნს დამაწუარა, მოწამეც ვარ.

ქ. თუ ამის ან დეგრაშ-ქუა, ან სხეა კაცი წამოგეკოთს ვინმე, ბარამ და ჴახუნის გამეცემი ვეით. რაც-ხანს შენი თეთრი ჩვენო ხელთ იეოს, სარგებლით მოშრომეეი ვეით. + + + + + + + + + +.

განის აშიაზე იმავე ხელით:

დაეწერა ესე წიგნი მარამობასთეის ოცდა შვიდს, ქნს უოვ.

ქ. კიდეე ამისი მოწამე ნახარი ადამ, მდივანი შენმაზ, მოდარეთ-ხუცესი სვანჩიანელი, სურამის მამასახლისი გიორგი. □ □ □.

300. ნასყიდობის წიგნი ვახტანგ ყაფლანიშვილისა, 45×17,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეულის სიტყვის შემდეგ.

1728. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თისათა ესე ნასყიდობის წიგნი მოგეც მე, თ ე ი მ უ რ ა ზ ს ქ ა ხ თ ა რ თ ა და ძმასა ჩემსა ი ე ს ე თ ქუენ, ე ვ დ ი ა ნ ი შ ვ ი ლ ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და შვიდსა თქვენსა გრასტეს, ასე რომე სქმე გაგვეჭირდა, თო-
ორი დაგვეწარა, მოგვდით, შემოგვხვეწნია, თეორი მოგვეთო და
მოგვედო ჩვენი სამყედრო მსმული და ადგილი ცხნარსა და სა-
კენეს, რაც ჩემი წილი და კერძი იყოს, ან ვენაკი, ან მაწა, ან ბა-
დი, რაც რამოერი იქიერი, სულ თქვენთვის მომიყიდნია მთითა,
ბარითა, ველსკითა, ტყითა, ველდითა, წისქვილდითა, საწისქვილდოთა,
საწულისბეროთა, სახნავ-სათესითა, უძებრითა, სიძებრითა, სათიბრა-
თა, უთიბრითა, შესვლითა, გასვლითა, მისის სიმრთლიანის სიმ-
ძღერითა, ყუელა სრულით მოგვეყიდნია, ჩვენ თქუენთან ერც სხვის
კორციელს კაცს ამ ჩვენს მოსყიდულს მსმულთან კყდი არვის არა
აქუს და ერცა ვინ გაყდაოს, ერც ჩვენი ნათესავი, ერცა ვინ სხვა. თუ
ვინმე ამისი მოდგეს და მოდასპრავე მოკადეს, ბასუხისი და ბერის
მიმცემი ჩვენ ვიყოთ. ივიდეთ ფასი სრული და უკლებელი, რითაც
ჩვენი გული შეჯერდებოდა. ამისთა გასათვებლათ მოგვითია თავად
დ-თა და ყოგელთა მისნი წმადანი, კაცთაგან არის მოწამე: დმნე-
დი ქლისე □ *), გოსტაშაბისშვილი ამიდდაბარ □, თავისშვილი დე-
მეტრე, ხდაბასუელი ხალიდა, ქვითარიშვილი ქდიშერ, ინანისშვილი
სიმონა. მე მკალობელს გიორგის დმისწერია და მოწამეცა გარ.
ქნს უიგ. + +.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. მე ტფილელის საიოსა მდთისმშობლის კანდელაკი გრიგოლ
ამისი მოწამე +.

ქ. მე ამისი მოწამე სულხან ქვითარიშვილი თითრული.

ქ. ამისი მოწამე თბილელ მიტროპოლიტი, მანგლელი იო-
სებ □.

ქ. ამისი მოწამე იოთამისშვილი ორბელი □.

ქ. ამისი მოწამე ყარაბულახისშვილი გიორგა.

ქ. ამისი მოწამე აბაშისშვილი ქაიხოსრო +.

ქ. ამისი მოწამე აბაშისშვილი ხოსა +.

301. ნასყიდობის წიგნი იობ დოლენჯარელისა, 18,5×16,7 სან-

*) ბეჭედს ხუცურათ აწერია: „დმანელი“.

ტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1729, მაისის 1. ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ, მამშენმა(sic) დ ო ლ ე ნ ჯ ი მ, გ ი ვ მ ა, ი ო თ ა მ შენ, ი ო ბ ს, ასრე რომ ბატონმა დაგვარბევა და ცხენი გამოგვართვით, ამ ნარბევში მოგეცით, ახლა სხვა გვერა მოგეცეთ რა და ხახნაშვილის წილი გვრძა ებესი გუნახის ნახვერი მოგეცით, ასრე რომ შენთან არც ჩვენა და არც ჩვენს სახლის კაცსა ხელი არავის ქონდეს, შენთვინ ნასოდაბით მოგვეცემია. ქონდეს და გაბედნიეროს დმერთმა, როგორც სხვას მენსიადეს ქონია, ებესს გუნახი. შენთვინ ხედ-შეუდგათ მოგვეცემია ბოდნისი და ნახრაშვილის მაწა ბანს უკან, ესეები მოგვეცემია, მაინც ჩვენგან შესანახვი იყვი. ანის ამისი მოწამენი ჯანაშვილი გორანა, ხოსიაშვილი ამირჯანა, კაკაბაშვილის თამპა. შე ჩარქუხაშვილს თამპუხს ოვრეშუხას დამიწერია და მოწამეცი ვარ. დაიწერა მაის დამდეგს, ქჭს უიზ. □ + +.

302. წყალობის წიგნი კახეთის მეფის მაჰმად-ყულიხანისა, ანუ კოსტანტინესი, 41,3×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1723—1729. ქ. ნებითა და შეწყნარებითა დ ღ ი ს ა თ ა ჩვენ, მეფემა, ბატონმა მ ა ჭ ა მ დ-ყ უ ლ ი ხ ა ნ, თანა-შეცხედრემა ჩვენმა, დედოფალმან, ბატონიშვ ფ ა რ ი ჯ ა ნ ბ ე გ უ შ ა, ბირშვობ და სისურველმა ქეშ ჩვენმან, ბატონმან ბ ა გ რ ა ტ, ძმამან ჩვენმა, ბატონმა თ ე მ უ რ ა ზ, ძმისწულმა ჩვენ, ბატონმან მ ა ჭ ა მ დ-მ ი რ ზ ა მ ა და მ ი რ ზ ა მ და ე რ ე გ ლ ე მ თქვენ, ჩვენსა ერდგულსა და ჩვენის სიგეთის მდომს ყ ო ფ ა ნ ი მ ე დ ს ე დ ი ს ბ ა რ ს და ძმასი შენსა ვ ხ ტ ა ნ გ ს და ყოველთა მამავალთა სახლისა თქვენისა, ასე რომ წყალობას გვეპყრობით და ჩვენც ვისმინეთ ჯვ და მოხსენება თქვენი და ეს წყალობის წი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გნი გიბოძეთ: თუ დმერთმან და კელმწიფემ ჩვენის სამკვიდროს მაშულის საქართველოს ბატონობის წყალობა გვიყოს, შენ სიბერითა-ნას სრდრობის და შენის მაშულის ეურთისობა და შულგერეს მოურობა წყალობა გიყოთ და არც შენი სიხდის კეცი და კანყოფი შენსა ვირჩიო და შწყალობელიც ვიყვნეო. ამისთა კისოვებელად და თავდებთ და მაწმად მოგვეცით ჯერ ღ შერთი და შერმე ჩვენი ფეოდამბარი, რომ ეს ასე დაემტკიცოთ და არც მტრის ბერით შაგებეშლით, და თუ შენ ჩვენსკე ერდგულობის მოთხდომა, ვრაფერი შენზე არა ვქნეთო რა. კალეკ ღ შერთია და ფეოდამბარი თავდებთ მოგვეცია მეფე კოსტანტილე.

303. ნასყიდობის წიგნი ვახუშტი ორბელიანისა და მისის მეუღლის ანახანუმისა, 43,5×22,3 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1729, თებერვლის 21. ქ. ნებითა ღ თისითა და შეწევნითა წმინდის მღთისმშობელისითა და ძლევრებითა ცხოველ-მყოფელისა ჯვრისითა, ესე ნასყიდობის წიგნი მოგვრითი მე, ზ ა ხ უ ა ნ ა ხ შ ვ ი ლ მ ა ზ ა ვ დ თქვენ, ჩხეიძის მოდარე-ხუცის სეხნიას ასულს, ბატონს ა ნ ა ხ ა ნ უ მ ს და თქვენს მეუღლეს, ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ს ვ ა ხ უ შ ტ ი ს შვილს, ბატონს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, და შვილსა თქვენსა უ რ ს ტ ი ა ს, ასე და ამა პირსა ზედა, ოდეს ახ-მალობა მოგიდნეს და საქართველო დაიწიეს, მას ყმაწო დიდით და-შეწირა და ვალს და შეწირვაშია ჩაგრდა. სხვისგან დიდე ვერსად მოგეეც, მოგვედ ჩემის ნება-წყდიერთა და მოგეიდე ჩემი სიმკვიდრო და ბრალშა გამოტანილი მამული, რაც მამა-პაპათგან წილშა გამომ-ყოდიდა, ც ხ ნ ა რ ს ორი სოფლი თავის მიწა-წყდით, ტეთის და ვედითა და ვენახითა, და მისის სიმრთელეთანის სიმძღეროთა და ამა-ზედ ზედ მსხდობელი ნოსიმშვიდეები, ბედაშვიდი, და ს ა ე ც ე ს ჩემი წილი მამული, რაც ბაძის თქვენის დეშეტრესთვის არ მამიედა, ამისთვის ეს მამიედა სტრედო, ამისთან ერთი სიხდი და გამოდმს ყანთ-სიბძის მეთხედი, ვახახოვის მიწის მეთხედი,

ულელტეხილის მაწას შეთხუდა და თხილის მაწა, ხბოს წაი ბადი და ხბის გარდა რაც ჩემი წილია, სულ თქვენ მოგეცით და ბრალები და წაგნებიც თქვენ მოგართვი, და ყველ თქვენგან ფხიზი სრული და უნჯგულო, რითაც ჩემი გული შეგჯერებოდა. ერა დარჩა რა ჩემი თქვენზედა. ქონდეს და გიბედნიეროს დვრთმან. თუ ამ ჩემის ნებაწადილით მოსეიდულის მიმეცის მოდვიწეკუ გამოჩნდეს, ბჭუნის გამცემი მე ვიყო. ვინც ამ ჩემის სიმკვიდრის მიმეცის, თქვენთვის მოსეიდულის, მოშლა მოინდომოს, ისიც მოიშალოს დუსიბამოს მდიისგან. ერის ამისი მოწმე: ტფილელი დიტრიხოლაი(sic), ბატონი იოსებ, დმანელი ეფრემოშიზი ელისე, წინამძღვარი იობ, სიონის დეკანოზი კუბრიელ, იპრალისშვილი რისებ, ქვეითარისშვილი სულხან, გოსტრაშბისშვილი ბეჟან, ქალაქის მამასახლისი ზურაბ, იოკიმესშვილი გიორგი და მე, სოდდასშვილს ზურაბს დამიწერია და მოწმეც ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი თებერვლის ოზდა ერთს, ქვს უიზ. □ □.

304. ვალის აღების წიგნი ქაიხოსრო ჯავახიშვილისა, 24×15,5 სანტ., დაწერილია ქალალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნაწნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1729, ქრისტეშობისთვის 15. ქ. ვალიგი მე ჯავახისშვილმან ქაიხოსრომ შენ, მესანდუყის შვილის მგიგნისა სოდომონისგან, ხუთი თუმანი და ნახევარი. რაც ხანი ჩემს კედით დგომს, თუმნისათვის ბაზი სრგებელი მოგცე თვეში, თუ ტებილი მოვიდეს, როგორც იქ, რათვედში ფასობდეს, ტებილს მოგცემდე თვეს ფასით სრგებელში. თუ არ მოვიდეს, თუმნისთვის თითოს ბაზს სრგებელს მოგცემდე. ერის ამისი გარდით დამიჭირებია ხანდის გიორგი, თვის სახლის კაცი, მამულით. თუ მე სრგებელი დაკვლო, ამ შენს გირავნ კაცს კამათობენდე. თუ მე სრგებელი მოგცე, ამის ნურას თხოვ(ნ), თუ გვიდე, უშენოს კაცს ვერ მიეკარო, ვერც დაეკარო. ერის ამის მოწმე დაინათ ას(ს)ტურა □, მამასახლი ეტრე □, მამასახლისშვილი ახალქალაქელი გიორგი, დაბეჭდილი ბეჭედი, ნანასშვილი შერმაზა, მაჭუკურიანი შიო,

მე, თითონ ქაიხოსრომ დამ(ა)წ(ე)რ(ი)ა, მოწმედ ვარ, ყაბულია მაქვს ამას. დაიწერა ქრისტეშობისთვის ხახვევრს. ქვს უ ი ზ.

ამას შემდეგ სხვა ხელით:

ქ. ამ თამასუქისა ხუთ თუმანს ხახვევრი თქვენს ბაძაშვილს ქაიხოსრომს ემორთა და ჯაცი გიროდ მეწერა. თავნი და სარგებელი თქვენ, ჯავახიშვილის ავთანდილისაგან, მომებარა მე, ნაკოდახს და ასაბს. გირომ კაცთან კელი არა გვაქვს. ჩვენ კელი ვერგილა. თამთო მოგვებარა თავნი და სარგებელი ბესრიონ წინამძღვრის მოწმობით და ჯავარშვილის მოწმობით. ხვეისტას ე, ქვს უმ □.

305. ნასყიდობის წიგნი მანუჩარ ციციშვილისა, 59×22,8 სანტიმეტრი, დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია თითო წერტილი. შესავალი და წყვეტა გამოვუშვით.

1729. ...ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩვენ, გ ე რ მ ა ნ ო ზ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ გუგუნისშვილმან ზა(ა)ტეან, შვილმან ჩემმან ომან □ □ და ქაიხოსრომ *) □, შვილთა და შვილის-შვილთა და მომავლთა სახლისა ჩვენისათა თქვენ, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს. მერაბისშვილს მ ა ნ უ ჩ ა რ ს, შვილსა შენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს და დ ე ვ ა ნ ს, შვილთა და შვილის-შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათ, მოგეყიდეთ ო ვ ა ნ ე რთა მთელი სავომლო ტკეცლასშეალს მამულა, მაყოა, საკნავეთა და უკნავეთა, სარეფავეთა და ურეფავეთა, ვენახეთა, ნაგზნარეთა, ხილნარეთა, წყლეთა და რუთა, მისის შესპატეთა, მისის სამრთლეანით სამძღრითა, მთათა, ბარეთა და სასარეთა, სახლეთა, კარეთა, ქვევრმარნეთა, საწნახლეთა, შესავლეთა და გასავლეთა, სამარკალის შესავლის გზითა, საწყლის-ბერობით, საფანჩყეთა, საოჩხეთა, საგულ-მოძრეთა, საოსროთა, საორაგულოთა, მისის სამრთლეანის საქმითა და სამძღრითა მოგეყიდეთ და აყიდეყეთ ფასი სრული და უკლებული, რათაც ჩვენი გული

*) სიტყვები „ომან და ქაიხოსრომ“ სხვა ხელით და მელნით არიან დაწერილნი დატოვებულს ადგილებზედ.

შეგჯერდებოდა, არა დარჩომოდა რა ჩვენი შენთან ერთი იოტის ფასი. გქონდეს და გაბედნიეროს დმერთმან, რაგვარათაც დმერთმან ასე გვაშოროს, როგორც სხვის ადგილს მოსასვიდეს მოგშორებოდეს. ვინცა და რაც კაცი ან თათარა, ან ქართველი, ჩემს თაობაზე და მოსასვიდაობას წამოგეძახოს, ბერიასა და ზასუხის გაძლევი ჩვენ ვთქვენთ, ან კიდეც ჩემი ძმა და ნათესავი და სახლის კაცი წამოგეძახოს, ამათ ზასუხის გაძლევი ჩვენ ვთქვენთ... ვრიან ამისი მოწამენი: გოსტაშაბისშვილი ამიდდაბარ, ნამანგლდვაისშვილი გიგუნა □, ითურგთაისშვილი ბეჟან +, ქვათარისშვილი გიორგი, ქვათარისშვილი სულხან, სამისშვილი ედიშერ, სვერისშვილი ბეჟან, სადარაშნული მდდელი ბერამ. დაიწერა ესე წიგნი თაბათვის დმდეგს, კვლითა სოფლის ამის ათასით, ქვს უიზ.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ჩვენ ამიდაბარი გიგი ამის მოწამე ვართ □.
ქ. ჩვენ უოფლანისშვილი ქაიხოსრო ამის მოწამე ვართ □*).
ქ. ჩვენ ბაშაძე გახუშტი ამისი მოწამე □.
ქ. მე მდივანი სულხან ამისი მოწამე ვარ □.
ამისი მოწამე მე ზურაბისშვილი ზურაბ ვარ □.

306. გირავნობის წიგნი, 40×22,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1730, მაისის 21. ქ. ესე წიგნი და ბერი მოგეცით მე, შენმა ბიძაშვილმა შამუგამ და ჩემა ძმამ თამაზამ შენ, ჩემს ბიძაშვილს მურვანსა, ძმასი შენსა ბაკაც, დ უარისბისა და რეგვაზისა, ასე რამე მარის თეორი დამჭდეს თვრამეტი თუმანი, დამაკარეს მუშაბირებმა, ვერისიო იდჯი ვერ ქუნი(sic), ახლა წახვე, შენც თათარისგან ასი ხუთონე(?) და ისე მე მამეც ის თვრამეტი თუმანი და დაშახსენ, მოგეც ამის გირ(ა)თი ბეჯნის

*) ბეჭედს აწერია: „ქაიხოსროვ“ და გამოხატულია მხედარი ხმლით ხელში, ოეთრს ცხენზე მჯდომარე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ორი სჯობდა ჩემი წილი და ჩემის ძმებისა, ამის გარდა სურვილ თუ რამ ჩვენი წილი რამ იყოს გასყიდული, ესეც სულ შენ და შენს ძმებს მოგეც გარ(ა)თ, თუ ვინ ერთს წელიწადს ეს შენი თორი რუსეთდამა ვერ მოგეტანო, ამ გარეგანზე ხელი ამიღია, მ(ა)ინც გ(ა)უერთელი ვიყავით და ყოფილს კაცის უტიფრებით მამიცია, თუ ვინმე შემოგეცილიო, ესეთის გამცემი ჩვენ ვიყოთ. არის ამისი მოწამე აბახაძე რეგაზ □, ანჩიაშვილი დავით, მამისხლისი გარდ(ა)სახლი ბერი, შალუტაშვილი ოვდორა, არსენაძე პატა, გოგასმაილი დარჩა, დეკაძე ბესია, ბებიშვილი გაბრიელ მდგილი, და მე მდგენს შ ე რ მ ო ზ ი ნ ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისა. მაისის კვ: ქვს უ ი ც *) + + □.

თავში წარწერა არის:

ქ. ჩვენ შეფე სრულიად საქართველოსა შეორე ირაკლი ვამტკიცებთ წიგნსა ამას, იანვრის ი ზ, ქვს უოა. ერეკლე.

აშიაზე:

ქ. ჩვენ ბატონაშვილი იყოთ ამ წიგნს ვამტკიცებთ, აგვისტოს გ, ქვს უ ო გ ქ. ღთისმშობლის სათნოიანი იყოთ დავითიანი.

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ვახტანგ ვამტკიცებ, აგვისტოს კბ, ქვს უ ო გ ლომად იუდას ბაკეთად ვახტანგ ირაკლის ნაკვეთად.

307. ნახევრობის წიგნი ორბელიანთა, 42×29,7 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. შესავალი და ბოლოს წყვეტა გამოვუშვით. სიტყვები ასოების მეტ-ნაკლებობით არის დედანში ნაწერი. ჩვენგან მიმატებული ასოები ფრჩხილებშია ჩასმული.

1730, სექტემბრის 25. ...ესე... ნასყიდობის წიგნი, ფიცი, ზარი მოგეცით ჩვენ, გურიალისშვილმა, ბატონმა ასლან ქსანდრემ, შეუყრელმა ჩვენმა ქ(ა)ორაისშვილის ასულმა, ბატონმ.

*) დედანში სწერია: უიჰ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მ ა ხ ი ა მ ა, მამაცმა სახლიმა ჩვენისამა ეოველთაკე თქვენ, ბატონის ორიელისშვილის ვახუშტის შვილს, ბ(ა)ტონს ვ(ა)ხ ტ ა ნ გ ს, მეუღლეს თქვენს, ჩხეიძის ქალს, ბატონს ა ნ ა ხ(ა)ნ უ შ ა ს ა ძ ე შვილს თქვენს ე რ(ა)ს ტ ა ს, ასე რამე დ(ა)ეგეშვარა და მოგეიდე ჩემის დიდის დ(ა)ჩარებისაეან(gis) ჩემი სამეგიდრო და კეშმეთისგ(ა)ნ მოცემული და ნაწყალობ(ე)ეი მამული ც ხ ნ(ა)რ ს ა და ს ვ ე ც ს ჩემი წილი მამული, რ(ა)ც გურიაჩეულის ხახუნაშვილის ქაიხოსრო წილში გაყოლდეს, იმისი ბ(ა)რ(ა)ოებიც მოგ(ა)რთო. ვედეთ ფასი სრული და უნ(ა)კლული, რაოცც ჩვენი გული შეკჯერდებოდეს, ასარ დარჩ რა ჩვენი თქვენზედა არც ერთი ოლის ფ(ა)სი. ასის ამისი მოწამე ოვით ძეირ-უსინჯებელი ღ ო, ეოველი მისი წმიდ(ა)ნი, კეთაკან დამხდომი და შემრგუნი: ეოსტ(ა)შ)ბიშვილი ამიდე(ა)ბ(ა)რ, გურამაოზაშვილი ოთ(ა)რი □, ზაზუნაშვილი ზაზა, ითრალიშვილი რაისე +, და მე ვ(ა)ხტანგ, ითოთმიშვილი ორბელი □, ყარ(ა)ბულახმაშვილი გიორგი გიორგი, ცნნ(ა)რელი მღრდელი(gis) იოან(ა)ნე, ანან(ა)შვილი შალვ(ა), მარეხიშვილი კაცია, ეუმთიშვილი ადია. დამოწერია მე, მოდარე ქდიშვარაშვილს ს უ ნ ბ(ა)ტ ს, მოწამეც ვარ ამისი +. დაიწერა ენგუნის გე, ქვს უ ი წ *).

ა)იაზე შემდეგი წარწერანია სხვა-და-სხვა ხელით:

ასის ამისი მოწამე აბაშისშვილი თბილელ-მანკალელ მიტროპოლიტი, ბატონი იოსებ.

ქ. მოძღვარი ბექრე.
ქ. აბაშიშვილი ქაიხოსრო +.
ქ. აბაშიშვილი ზაზა.
ქ. მე ამისი მოწამე სულხან ქავთარაშვილი □.
ქ. ბ(ა)ტონაშვილი ოშან.
ქ. მისაბელი ლეკან □.
ქ. მესხეულაშვილი ზაალ □.
ქ. ბურდაშვილი გიორგი +.

308. მორიგების წიგნი ტფილისში სასახლის შესახებ ქაიხოსრო,

*) დედანში სწერია უიჭ.

ელიზბარ და ვახტანგ ორბელიანების შორის, 60,5×26.7 სანტიმეტრი, დაწერილია სქელ ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1730. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-ოისათა, ესე წიგნი მოგართვი მე, ორბელიანმა, გორგასლიშვილმა, ბატონმა ქაიხოსრომ თქვენ, მდივანბეგიშვილებს, ბატონს სულთხუცეს ვდიასტრს და ვახტანგს, ასე რომ დმანის სასხლეს, ნარეკლა და ნაცახვარი კურთხეულს ჰპა თქვენს ორბელს ძმებისაგან წილში რგებოდა და სახლიც აუშენებიათ. მასუკან ბაძა თქვენი სულხან იქ მდგარიყო და მაშა თქვენს ქორწილი იქ ექნა. მასუკან ერეკლე შეთან ყაშა ბაძა ჩემს ვაჟუას იქ ცოტა რამ შენობა ექნა, მერმე ბაძა თქვენმა, მდივანბეგმა ერასტომ, დაჰპირა დაგეწყო და გეთხოვა. ჩვენ სამართლით არას გეშორდებოდით და არც ჰსურა გეჭონდა, ადგილი ამისი ოფო, შეგირთვით და ცოხე და სახლები თითონ ა(ს)შენა და ჩვენის შენობის ფასს დაგეპარდა, გედარ მოგეცა და ზედაც დარჩა. ახლა თქვენ, ელისბარსა და ვახტანგს, მოგახსენეთ და ამ შენობის ფასი უკლებად მოგეცათ და ჩვენი გული შეაჯერეთ და მდივანბეგის ნაბძანება, ჰპუას შენობის სასახლის ფასი, თქვენ მოგეცით. ღ-ონ მშ(ვი)დობაში მოგაგმაროსო. თუ ვინმე წამოგედგასო, ჰსუხის გაცემა მე გეთო. ამაან ამისი მოწამენი თავად ღ-თა, კაცთაგან: ტფილელი მიტროპოლიტი, ბატონი იოსებ, დმანელი ელისე, ფატარეთას წანამძღვარი იობ □, სიონის დეკანოზი გაბრიელ და მე, ანჩისხატის დეკანოზს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა სიგელი ესე ქრისტესშობისთვის გ ცხრულს, ქვს უ□ □.

განის აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

მე იოსებ ამისი მოწამე ვარ □.

მე ბარძიმ ამისი მოწამე ვარ □.

მე იოანედი ამის მოწმე □.

ქ. ვარ ამისი მოწმე სარდლისშვილი დემეტრე □.

ქ. ვარ ამისი მოწამე მე მზეკაბუკისშვილი ჰპეფუნა □.

309 წყალობის წიგნი მეფე ვახტანგ მეექვსისა, 47,2×26,4 სანტიმეტრი, დაწერილია სქელ ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. პირველი ოთხი სიტყვა წითელის მელნით არის დაწერილი. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი.

1730. ქ:- ნებითა და შეწევნითა ღ̃თისათა ჩვენ, ღ̃თივ ამაღლებულ-ადამატებულმან და ღ̃თივ ცხებით ზეცით გვირგვინოსანმან, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატოიანმან(sic) და ყოვლისა საქართველოსა თვით მპყრობელმან, მეფეთ მეფემ, პატრონმან ვ ა ხ ტ ა ნ გ და თანა-მეცხედრემან ჩვენმან, ჩერქეზ ბატონის ასულმან, დედოფალთ დედოფალმან, პატრონმან რ უ ს უ დ ა ნ, პირმშომან და საყვარელმან ძემან ჩვენმან, მეფემ ბ ა ქ ა რ და გ ი ო რ გ ი მ, ესე ამიერ უკუნისამდე ხანთა და ჟამთა გასათავებელი და საბოლოოდ გამოსადეგი წყალობისა და მამულის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩვენთა დიდათ ერთგულთა და თავდადებით ნამსახურთ ო რ ბ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ს, სახლთუხუცეს ე ლ ი ზ ბ ა რ ს და ძმასა შენსა ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, ასე რომე ძველთაგანაც დიდათ გარჯილნი და ნამსახურნი იყუნეს თქუენნი პაპანი ჩვენს პაპა-მამა-ბიძათზედა და ახლა კიდევ უფროსად განგვიახლეთ თქუენი სამსახური, ასე რომე ბატონი ბიძა ჩვენი მეფე გ ი ო რ გ ი ყანდაარს ყეენის ბძანებით წაბძანდა და აქედამ მამა შენი, ორბელისშვილი ვ ა ხ უ შ ტ ი თავისის ერთგულობისა და ჩვენის სახლის გაძლიერებისათვის მოინდომა მეფესთან წასულა და მრავალი კარგნი დიდებულნი და კაი მოლაშქრენი წაჰყუნეს თანა და ჩავიდა ყანდაარს და იახლა ბატონსა, მის წინ სამსახურები ქნა და მასთანავე მიიცვალა ყანდაარსა. მერმე ურუმთ ჯარი ჩამოვიდა ქართლში და ჩვენ აღარ დაგვინდვეს და საქართველოში ვეღარსად დავდეგით, წამოვედით რუსეთის ჴელმწიფესთანა და თან გვიახლა ბიძა შენი, მეფის გიორგის გაზდილი, სულხან-ყოფილი საბა, მისი ძმა, ბიძა შენი თბილელი მიტროპოლიტი ნიკოლოზ და ბიძა შენი, დედოფლის სახლთუხუცესი, დიმიტრი, ცოლით და შვილით, ბიძა შენი, ზაალ-ყოფილი, ზოსიმე და შენი ბიძაშვილი ბენეტიკტე, და მრავალი სასჯელი და სამსახური გამოიარეთ ჩვენის

ერთგულობისთვის. სხვა რუსეთს ჩვენთან მაიცვლა. ამ დიდის სამსხურისთვის ჩვენგან ეს ტიტა რამ წყალობა ითხოვე და ბატონშვილის სიყვარული წყალობა ეთუთუთ: თუ ღ~თ ჩვენს სბატონობაში ჩვენ და ჩვენს შვილს ვისმე წყალობა ეუთუო და მაყოფილი ქართველში, შენა თორის ეარანად სამსახეთის მეღებისგან ეარანად ნასეარ სოფელი წოფისა შენ ეკუთარა და მთელშვილი წერთია გქონდა. ახლა ჩვენ ეს წყალობა ეთქვათ, ის შენის თორის ეარაო სოფელი, რაც შენს თამსუქში ქწერა, ისი და ამის ეარად ის სოფელი სამსახეთის მედიქანის წოფა კელშეუქველად თქუენთუის ეუბოძებია, მისის მთათა, ბარათა, წყლათა, წისქუილთა, სკუნვათა, უენვათა, სათიბეთა, უთაბეთა და ეოფლის მისის სამართლიანის ნაქონის სამძღვრათა. გქონდეს და ებიერიანათ ღ~თ ჩვენსა ერთგულობასა და სამსახურსა შეკვ. ახე ებძანებეთ, ეარისა ჩვენსა ეპრეკენო, ბძანება ესე ჩვენი, რომელიც ჩვენგან ნაწყალობევს ფარმანსა შეკვ ქწერის, თქუენცა ასე დაუმტკიცეთ. დაიწერა ბძანება ესე კელთა ეარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობრის კაკაბაძის შ ქ ა ნ ე ქ ა ს ი ა ს. ჩ დ...*) ☐ გიორგი. მეფე ბაქარ.

310. სიგელი ნაზარალიხანისა, ანუ ერეკლე I-ისა, 38×22,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. სიგელი დაზიანებულია.

1692, ქრისტეშობისთვის 13. ჩვენთა და შენ წყენთა მდთაესთა ჩვენ, ისიან, სოდომხანთან, ზანგრატიანშან(ს!), შეფეთ შეფეთან და თვით კელმ[წიფეშენ], მდთე ზეცით ეუარ~უნოსხენშნ, ბატრონშნ ნ ა ზ ა რ ა ლ ი ხ ა ნ და დედოფალი დედოფლშნ, დედანშ ჩუენშნ, ბატრონშნ ე ლ ე ნ ე შ, ბარმშოშნ და სისერგულშნ ქეშნ ჩვენშნ, ბატრონშნ ი მ ა შ უ ლ ი შ და ბატრონშნ კ ო ნ ს ტ ა ნ ტ ი ე ლ შ, ესე ამიერით ჯოთ და ხანთ გასთავებელი და უცვლებელი წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და ებოძეთ თქუენ, ჩვენს ერგულსა და წესისებრივ მრავალ-ეარად ნამსახურთა ეშსი ჩვენსა

*) აქ ვახტანგის ბეჭედი, ანუ ხელის მოწერა აკლია, ამოხეულია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დოლენჯაისშვილს იასეს და ძმათა თქვენთა, ასე რომე მოგვდექით კართა დარბაზისა ჩვენისასა და წუალობასა დაგვითჯნეთ, ჩვენცა ვისმინეთ ჯაჭ და მოხსენება თქუენი და რადგან ნასრიაშვილი ქაშუა და მასი ძმები და ხასაი ჩვენზედ დამნაშაულნი შეიქნეს, ამათ ჩვენგან ნაწუალობაცა ჯაეულს ბეოლეშ სოფელი სამოურად ჭქონდათ, რადგან ამათ გამოგვართვეთ ცოტახანს, მაგრადღი ახმადს უბოძეთ, ახლა რადგან თქვენ მოანდობეთ და შემოგვიწუეთ, ამ სოფლის სამუქროდ ახმადს იქმეც, ჯაეულს ზემო, ორთუ უბოძეთ, და ეს სოფელი ბეოლეშ გამოვართვით და სამოურად თქვენ გაბოძეთ ეოგლის კაცისაგან უტდებად. გქონდეს და გაბედნიერას ღონ ჩვენსა ეოდგულად სამსახურსა შინა, ვრდეს არ მოაგუშდას არა ჩვენგან და არა სხვათა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. ესე გაბძანებთ, კარის ჩვენის ვეძედ-ვეზარნო და სხვანო მოხუცენო, თქვენც ასე გუთვალეთ და ნურც მოუშალით და ნურც სხვის ვის შეატლებთ. დაიწერა წიგნი ესე ქვს ტბ, ქრისტეშობისთვის: იგ:

მეფე ნაზარალიან.

311. განჩინების წიგნი, 22×11 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1697. ქ: მეფის გეორგის ბძანებით მოვედით ჩვენ, ეფსესაბაზი ჯავახიშვილი მანგლელი, ჯავახიშვილი ფარეშუზ და თუშანთ ივანე დათუნა, ჯავახიშვილი ზურაბისა და შერმაზანის გიორგი ქაბუაშვილი შოთა და მისის ძმის სქმე გაყარეგეთ: ოთახს ჭიერ ო მჭედლიშვილის სახლი-კარი და მაწყვი ეუდა, სამი წილი ეუდა, შოთა წასულიეო და მზიურას ეუდა ხარი სახლის ალაგი გ(ა)ეწრა, ზურაბს და შერმაზანს დაეშალა. ჩუენ ეს ასე გ(ა)ეგეთ: მზიურას ნაკონი წყარო სამი წილი ოთახს დაგ(ა)ნებეთ და შეოთხედი მჭედლიშვილს; მზიურას ეუდი რომ არის და ზეით თაგის ბალიები ეზი რომ არის, ამაზე ქვეით და სამების ეუდს შუა და ქვეით სამები რომ არის, ამით შუა ნახეუარი რაც მაწი არის, ოთ(ა)ხს და

მის ძმებს დავ(ს)ნებეთ, ჯ ვ ი რ ო ს სოფელში რაც სახლ-კარი მჭედლიშვილისა ითაის ყოფილ, სოფლის წყარო და ქვეყრება მჭედლიშვილს დავ(ს)ნებეთ; სასუფევლის ნასყიდობის სასყიდლის ნახევარი ითაის დავ(ს)ნებეთ; თელასთან მაწა ზურაბს და შერმადინს დავ(ს)ნებეთ, ქვს: ტ ხ ე. გაბრიელ. მ ა ნ გ ლ ი ა ე ლ ი (ჩართულია).

312. თავის თავის გასყიდვის წიგნი ქრისტესია ბურჯანაძისა, 32,5 ×17,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი და ლამაზი მხედრულის ხელით. ნიშნები აქვს მხოლოდ ბოლოში. მოწმეების სახელების შემდეგ ზის ორ-ორი წერტილი და მძიმესავით ხაზი.

1715, იანვისის 1. ქ. ნებათა დ-თისაო ესე ნასყიდობაბ წიგნი მოკართვი მე, ბ უ რ ჯ ა ნ ა ძ ე ქ რ ი ს ტ ე ს ა შ ვ ი ლ მ ა ს ტ ი ა ნ მ ქნენ, ო რ ბ ე ლ ი შ ვ ი ლ ს მროველს, ბ ე ტ ო ნ ა გ ლ ო ზ ს, ასე რომე ვალისგან შეწუხებული ვიყავ და ვრას დონით ამისი გარდახდა არ შემეძლო. მოველ და შემოგეხვეწინა, თქვენ წყალობა მეყავით და ამ ჩემის ვალებისგან დამეხსენით, მე ეს წიგნი მოგართვი თქვენ, მე და ჩემი შვილი ადამ და დავით ეს სამნი მამა-შვილნი თქვენი ნასყიდნი ვართ. თუ ვინმე ჩვენს თავს წამოგეყოლოს, ჴსნის გაქცევი ჩვენ ვიყოთ. დ-ნ ჩვენი თავი სამსახურით მოგახმაროთ, როგორც სჩვის მოსყიდულს. ვრას ვეტს ჩვენთან ყიდი ვრა აქვს დ-თს კარდა. ჩვენს თავს ვერცა ვინ წამოგედავით. ვრის ამისი მოწამე: ბეგოთბეგისშვილი მდივანი ჲოთნდილ, მელიქ-აშხარბეგა, მამისახლისი ოვრისდნს, მამათ-მოყვარი ხასე, მსტეფარი გიორგი. მე მგლობელს ლ ე ვ ა ნ ს დამიწერია და მოწმეც ვარ. დაიწერა წიგნი ესე თვისის ა, ქვს უ ი ი ი.

ქ. ამისი მოწამე მე სახლთ-ხუცესი თ(ე)მურაზ სახლთხუცესი თეიმურაზ.

313. მობარების წიგნი, 11,1×10,8 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტილი. თარიღი წერილს არა აქვს, მაგრამ ბეჭედზე სწერია 1717 წ. და ჩვენც ამ წელს ვუსვამთ.

1717, აპრილის 25. ქ. მოშებარა მე, მდივანს გაორგის ყაფლანაშვილის სახლთუხუცეს, ბატონის ქალაზბარისაგან ეგნატაშვილს იესეს რომ ამისათა კამათლებისა თათს თუშის ფულური, ერთი ფულური ორ მანასლიანურსა, ბატონის ჯვარის მამის მოწმობითა, აპრილის ოცდა ხუთსა გასულსა მონა ღთისა მდივანი გიორგი.

ქ. მე როსტომ ამისი მოწამე ვარ.

აშიაზე:

ქ. ამ ყაბზის მოწამე მე ჩხეიძე სეხნია, რომ შერმზანს მიუბარა ათი თუმანი □.

მე ჯვარის მამა გერასიმე ამის მოწამე

ГЕРАСІМ
1717

314. სითარხნის წიგნი ვახტანგ მეექვსისა, 24×18,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავში წიგნი დაზიანებულია.

1706, მაისის 12. ქ. ჩვენი ბძანება არის, ვინცა ვინ ჩვენი მხსნელ-მოსაწყმე იყუნეო! მერმე ჩვენის ბაძაგიდას, ბატონის ანახანუმის საუფლისწულო სოფელი შინდარა გეთაურთხნება ამ წესით, რომ სანამდის ბატონი ანახანუმ ცოცხალი ბძანდებოდეს, არაფერი სიჩვენო სათხოვარი და გამოსადები არა ეთხოვებოდეს რა, არა კოდაი ზური, არა სპასალარე, არა ბეარის თავი, არა ხახარის თავი, არაფერი არა ეთხოვებოდეს რა ერთი დაშკარ-ნადირობისა და სათათრის სურის მეტი. რადასაც სოფელში თავისი არ დაიშალოს და ამაერ სოფლიდამ მა(ი)ცალოს, ამ შინდარა სოფლის სათხოვრნე ასევ გაგვრცელდეს და როგორც ჭონ ჩვენი სათხოვარი და გამოსადები გამოვდეს, ასევ გამოვდებინეო.

ქ(ს)ს: ტ(წ)ლ: მაისის: ი(ა)ბ. რტოდ ვარ დავითის მჭედელ-ლომიდ, ვით ის, ვახტანგ ვახტანგის ძეს მეფის ქეობით

საქართველოს გამგებელი ბატონიშვილი სვიმონ

46

აშიაზე:

ქ: ეს ჩვენის ძმებს ნაბოძება წიგნი ჩვენ, მეფეთა მეფეს, ბატრანს იესეს დაგვიმტკიცებია □. მრგვალ ბეჭედს შუაზე და ირგვლივ აწერია: „ქ. ღმითი მეფე ცხებით იესე თესლ-ტომად დავითიანი.“

315. ბძანება მეფე ბაქარისა, 12×24,2 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1716—1719. ქ. ჩვენი ბძანება არის, ასრულდეს! შენმა ბ უ ლ გ ა რ დ ა ს შ ე ც დ ა ზ ა (ა)ლ და ზ ა ზ ა ვაჭანჭყეთ და ასეც ჯ ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ ს შერმაზანის შვილს ს ვ ი მ ო ნ ი ს ყოფილა, ჩვენც ასეევე აშასთვის ვეპატრონებია, ასრულდა, ვერა ჴუმართლდ, მაგ ბარე მეფე ბაქარ.

316. ბძანება მეფის ბაქარისა, 16×15,7 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი.

1716—1719. ქ. ჩვენი ბძანება არის, ვაშა! ასე მო მახსენებია: ახლა რომ სახლობს კ ო რ ა ბ ა ღ ე ქ, ეგ ალაგი ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს არის, ტორბაღის ყარე, სა დაც უწინ ესახლა და ვეკმესხურებოდა, აქვე დაეყენე, არაფინ რა შესწოდოს, თვალ-ყური მაყარე, უწინდელის ადგილთმე ვეკმესხურო მეფე ბაქარ.

317. ნასყიდობის წიგნი როინ ჯავახიშვილისა, 21×28 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი სანახევროდ მოხეული აქვს, მოჩანს კარგათ „უ“-ნი და შემდეგ ასო „ი“-ნი არის თუ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯე-ნის თავი, ძნელი სათქმელია. ამიტომ წიგნი უნდა ეკუთვნოდეს 1717 ან 1722 წელს.

1717—1722. ქ. ნებიოს და შეწევნიოს დ'თისოს, მისმისი, ძისოს, სულისა წმინდისოს ესე სიბოდად გამოსაცდელი ნისეადობის წიგნი და სიგული მოგეც შე, შეხრანის ბატონმა მ უ ს ტ ა ნ ე ბ ე გ, შენ, ჯ ვ ე ვ ხ ი შ ე ი ლ ს რ ო ი ნ ს, შვილსა შენსა ქ ი ა ხ ო ს რ ო ს, მომავალსა შენისა სახლისას, ესე რომე მოგუადეო სჯაჭახანოს ჩვენის ო ო ს რ ს ტ ი შ ვ ი ლ ს ნისეადობა გლეხები ბიჭვიშვილები, ბეგოშვილი ელისბარ, უსტაშვილი ომმახა. ვიდეო ფსა სრულა და უნაკლულო, არა კაცი მოცილე არა გეყვანდეს. ვინც წამოგელოს, მასიხის გამცემი მე ვიყო. არის ამისი მოწმე მდივანბეგი ბატონი ერასტი ერასტი, მდივანი სულხან □, თარხანი დურასპ □, ცილიშვილი უორ(უ)ო □, ვინც ამაზედ შენდ ხელეოს, რასხაც დმერთია და ეოველნი მისნი წმინდანი, ზეცისანი და ქვეყნიერნი, ნუშეა ეხსნების სული მისი სატანჯველს. დაიწერა ქვს უი(?), მარტის კ. □. მესტანბეგ (ჩართულათ). წყენ ბატონისშვილი მამეკა ვამტკიცებ წიგნსა ამას □. ბეჭედს აწერია: მონი ღთისა, ძი მეზრანის ბატონისა, ბატონიშვილი მამეკა, ქვს ტ ე დ (=1706 წ.) *).

მოძღვართ-მოძღვარა, ბაზიერთ-ხუცეშვილი, წინამძღვარი ეფრემ ეფრემ.

ქ. შე ცილიშვილი ბაგრატ ამისი მოწმე ვარ. □.

318. ნასყიდობის წიგნი საკაძე გიორგისა, 31,5×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1723, მარტის 1. ქ. ნებიოს და შეწევნიოს დ'თისოს ესე უკუნისამდე ჯამოს და დრო-ტეფებისოს გასოსაებელი და მიზეზ-შემოულებელი ნისეადობის წიგნი და სიგული დაგიწერეთ და მოგუ-

*) ბეჭედი, ეტყობა, გაკეთებული ყოფილა 1706 წელს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცით ჩუენ, მოურავი შენ მას ზედა, მოურავი შენ მას მკუთვნი, შენთვის ჩუენ ორნი და მთავარნი სხდომის ჩუენისა, მთავარ-ობა ჯოგელოვე ოქუენ, სიკეთეძე გიორგისა, ძმისწულისა შენისა ბაგრატ, შენის შენისა ვალდებურს, ვითარდაც და ბეჭდ-ნი, შენთა და მთავართა სხდომის ოქუენისა ჯოგელთაგე, ასე და ამა პირს ზედა, მოგეცადეთ დგუნ ჩუენი სამკეთრო და ბარაში გამოცოლილი ყორალის მთიულის მამული, დღეს რისც მქონებელი იყო(ს): მთითა, ბარითა, წყალითა, წისქუილითა, საცხოვითა, უკანათა, სათიბითა, სანადირობა, ტყეთა და ველთა და თივისას ნასახლარითა, შესავლითა და გასავლითა, რისც მქონებელი ჯოგელა, მოგვეცნა ჯოგელს კაცს შაქუენრ-მოუსრჩელად. ვიდეგით ფსი სრული და უნაკლულო, რათც ჩუენი გული შეეჯერდებოდათ. ვერარიერი არა დარჩომილა რა, არც ერთის იოტის ფასი. ვინც ამის წამოკეკლის და ან შემოკეცდების, პირასა და ბასტრის კამეცში ჩუენ ვიყუნეთ. ვინც ამისდა შლად და გასტესად კეკლუცს და ან მოგუშადის, მასმეც რასხვა მამა, ძე და სული წმიდა და ჯოგულნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქეყნისანი. ნურაო(ს)მცა ხინკნუდითა ნუ აქმნებიან კსნა სულისა მისისა; მასმეც ედებაის კეთრი გემისა, შაშოდით თელსი, შეხის ტეხა დათნ და აპირონისა. ხოდო დამტკიცებულნი ამისნი დმერთმან აუროხნეს. პრიან ამისნი მოწამენი და შუა დამხდურნი: გოსპოდი გრისეგნ, მოდარეთ-უზუცესი დაქიძე ზაზუნ, ჩემი ახსნურიშვილი მოურავი პრანაშვილი, ტლეშძე სესხია, უკაიძე მუნდელი, უკმარძე ბერი, მაკისრაშვილი შერმაზან და ერთობილნი ჩემი მსხურ-ახსნურიშვილნი. დაიწერა სიგელი ესე სვეტის-ცხოველის კანდელაკისშვილის იოანე ესთა, თვესა მარტსა ს, ქნე უა. მონა ღთისა რევაზ. + + +.

319. წერილი მეფის ვახტანგ VI სა, 11,1×13,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს.

1703—1724. ქ: მესტუმრეო, ჩვენ მაგიერად ჩუენს ამედით მისაჩენელს ბოქაულთხუცეს იოანე შერ მრავალი მოკითხვა

მოახსენეთ! მერმე ცოცა შვილება, რომ არ მოშდეგნენ ფიც-ზედ შემოგეთვალა, კიდევ შეტეობინეთ და თუ კიმოგუნენ, თორემ ჯავახიანი და(ს)ფიცე.

რტოდ ვარ დავითის მგელ-ლომიდ, ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით

320. ნასყიდობის წიგნი ელისბარ ორბელიანისა, 38,5×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოუშვით.

1730, მარტის კსიულს. ...ესე ნასყიდობის წიგნი, ვირა და ნაშანი მოგეცით ჩვენ, ზაზუნა შვილის გიორგის შვილმა ზაზამ და ძმამან ჩემმან ნიკოლაოზ და დავით და ძმის-წულმან ჩემმან ბარათამ და გიორგიმ, შვილთა და მომავალ-თა ნახლისა ჩვენისათა თქუენ, ორბელ შვილს ქალისარს და ვახტანგს, შვილთა და მომავალთა ნახლის თქუენისათა, ასე რომე მოგეყიდეთ სავეცესე ჩვენის მამა-პაპათ სამკვიდროთ წალში გამოწოლილი ზღვის ნაკერი, ხარებსშვილის ნაქონი ვენაკი, კიდევ დაბლ ნაზვრეკს რომ ერთის დღის მაწა ჰარავს, თავისის ნაკეზით, შესაზღვითა და კასაზღვითა. ავიდეკენით ფსხი სრული, რათაც ჩვენი გული შეგჯერებოდეს და არეინ იყოს ამისი მოდგეკ, თვითაერ ღ-თის მეტი, ღ-თინ ასე მოგახმაროს, როგორათაც ერთს სხვას მო-ნასყიდეკ მოხმარებოდეს. თუ ამაში წაშოკეკდოს ვინმე, ბერისა და ბასუხის კამეცეში ჩვენ ვიყენეთ. ხარს ამისა მოწაშე თავად ღ-თა და ეოფილნი მის წმინდანი; კეტოკენ ხარს ამისა მოწამე გოშტაბისშვილი ბეკენ, სოდაშვილი ბებერ +, გერმანოზისშეილი ბასტა □, ითუნაფოთიშვილი ლუარსაბ □. მე სიონის კანდელაკს ესაია მდგელს დამიწერია და მოწაშეკა ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი მარტს კსიულს, ქკს უიზ +.

321. წერილი ისპჰა-ფაშისა, 30×10,2 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი თითეულის სიტყვის

შემდეგ. თავში წერილს უზის ბეჭედი მუსულმანურის წარწერით.

1731, იანვრის 20. ქ. ვეზირი ი[ს]ე-ფაშა ვეკილ-რეს. ჩვენ მაგიერად უფლებაშვილს კალიზარს და ვახტანგს ასე უბნავთ: შერეშე სპარსთაშვილობაში რამ ოთხი მირას სოფლები გიბოძეთ, რაც ამ სოფლებს დაეკარშა მირა ქუჩრის, ის მირა ჩვენს მჭმად-ბეგს მი(ს)ვარე, რამე სპარსთაშვილობის სოფლები ამის ხედია დაეკარადრისკენ და სოფლები ოთხივ. შენ ზანი ქენ, სხვის კილი არავის ჰქვის. დაწერა თიბოფის კ, ქვს: უ ო. ანჭაყ (ჩართულად).

322. ნასყიდობის წიგნი ელიზბარ ორბელიანისა, 55,5×24,5 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოეუშვით.

1732, აპრილის 26. ...ესე ნასყიდობის წიგნი, ბერი და ნაშანი მოგეცით ჩვენ, ზაზუნაშვილის გიორგის შვილმან ზაზამ და ძმამან ჩემმან ნიკოლაოზ და დვით და ძმისწულმან ჩემმან ბერთამ და კაიხოსრომ, შვილთა და მოყმეთა სახლისა ჩვენისათა თქუენ, ორბელიშვილს, სახლთა ხუცეს, ბატონს კალიბარს, ძმას თქუენს, ბატონს ვახტანგს, შვილთა და მომყვლთა სახლის თქუენისათა, ასე რომე ჩემს წილს კარდასიდ საკუთ სულ თქუენი ნასყიდი იყო, მოგეც მცა და მემატებით გამოყოფილი ჩვენი წილი ხარებაშვილის სკომლი და ან სხვა რაც რამ გვაქუს და გვეწარგს, სულ თქუენთვის მოგეყიდა: მთითა, ბარითა, წყლითა, საწყლის-ბარობა, მინდვრითა, ველითა, ბაღჩითა, ბაღითა, ვენახითა და სვენახობა, წისქვილითა და საწისქვილობა, ტეითა, სატეისბარობა, სახლითა, კარითა, მარნითა, ქვევრითა, ნაგვზითა, სამძღვრითა, სახნავითა, უხნავითა, შესაფლითა, კასაფლითა, რისც მქონებელი ვეფიცვლარ და გაქვს, მისის სამართლიანის საქმით მოგეყიდა და ვიღეცეთ ესი სრული,

რაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა. თქუენთან ჩვენი სადაო და სალაპარაკო აღარა დარჩომილა რა, არც ერთი იოტის ფასი. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ~ნ, როგორაც სხვას ალალს მონასყიდეს ქონებოდეს. ვინც ამისი მოდავე და მოლაპარაკე გამოჩდეს, პასუხის მიმცემნი ჩვენ ვიყვნეთ. არის ამისი მოწამე: მტბევარ მიტროპოლიტი დმანელი ელისე □ *), გაბაშვილი ნიკოლაოზ, ფიტარეთის დეკანოზი ნიკოლაოზ □; ზურაბისშვილი პაპუნა □, ზურაბ □, იარალიშვილი ვახტანგ, იმისი შვილი ქაიხოსრო და იარალი, გურჯირევაზიშვილი ლუარსაბ, გოსტაშაბიშვილი ამილახვარ, გოსტაშაბიშვილი ქაიხოსრო, ქავთარიშვილი სულხან □, აბაშიშვილი ქაიხოსრო. მე ლ ე ვ ა ნ ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ქ~ჯს უკ, ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას ოცდა თორმეტსა, თვესა აპრილსა ოცდა ექვსსა + + + + + + +.

აშიაზე სხვა ხელით:

მე იოანათამ ქავთარისშვილი ამის მოწამე + +.

323. ვალის აღების წიგნი თაყაშვილის დემეტრესი, 27×11 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1732, მარიამობისთვის 20. ქ. ავიღე მე, თ ა ყ ა შ ი ლ მ ა დ ე მ ე ტ რ ე მ თქვენ, ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს, სახლთხუცის ე ლ ი ს ბ ა რ ი ს ა გ ა ნ ორ თუმან-ნახევარი ახალი თეთრი, რაც ხანთ დაყოს ჩემს კელთ — თვეში სარგებელი ერთი აბაზი მოგართოთ, ამის გირაოთ ჩემი წილი ნაწარი და ქვათეთრისი, თუ თეთრზე გაგსარჯოთ, ესეები თქვენ გქონდეს. არის ამისი მოწამე: პატარა ბატონი **), მდივანი სულხან, ქავთარიშვილი სულხან, გერმანოზისშვილი გერმანოზ. მე პ ა ვ ლ ე ს მღდელს დამიწერია და მოწამეცა ვართ ამისი. დაიწერა მარიამობის კ, ქ~ჯსა უკ. მე თაყაშვილსა დემეტრესა ამიღია, ყაბულიცა მაქვს.

*) ბეჭედს ხუცურათ აწერია: „დმანელი".

**) აქ ადგილია ბეჭდისა დატოვებული.

324. ძმობის წიგნი ორბელიანებისა, 43×10 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი

1732. ქ. ჩვენ, გ ი ო რ გ ი ს შ ვ ი ლ მ ა დ ი მ ი ტ-
რ ი მ ა ესე უმიზეზო და უცვ(ა)ლებელი, ძმობისა და სახლის-კაცობის
და ერთობის წიგნი და ფიცი მოგართვით თქვენა, ჩვენს ბიძასშვი-
ლებს, ორბელ მდივანბეგისშვილებს, ბატონს სალთხუცესს, ბატონს
ე ლ ი ს ბ ა რ ს და ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, ასე რომ ჩვენის ოჯახის უზ(ია)-
ნოს საქმით რაც რომ ხელიდამ გამამივიდეს და შემეძლოს, თქვენზე
სამსახური და სიკეთე არა დავიშურო და რაც რომა მარგი დაგემარ-
თოსთ, იმისი მაცადინიც ვიყო, მტერზე მტერი ვიყო და მოყვარე-
ზე მოყვარე ვიყო თქვენი და თქვენის შვილის, და თუ თქვენ ჩემ-
ზე არა იმტყუნოთ რა, რაც რომა ძმობად პირი დამიდევით, არც რა
მე თქვენზე ვიმტყუნო, თქვენი სიკეთისა და სიამოვნის მდომი ვიყო.
ხვთით და კაცით რაც რომ შეგემატებოდეს, იმისი მდომი და მცდე-
ლი ვიყო. ვინც ეს ფიცები და ძმობა და პირობა გატეხოს, მასცა
რისხავს ღმერთი დაუსაბამო და მისი წმინდანი, და ჩვენი სასათვლაო
ფიტარეთი და ღმანისი მა(სამ)ც რისხავს და ქართლის ჯვარ-ხატ-
ნი ორთავეში და სამთავა ძმობაში ვინც ეს ფიცები და პირები გატე-
ხოს და ძმობა და პირობა უაროს. დაიწერა ეს ფიცი და პირი ქკს
უკ, ქრისტეს აქათ ჩღლბ [დიმიტრი *)] .

325. ნასყიდობის წიგნი ქაიხოსრო ჯავახიშვილისა, 26×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი თითოეული სიტყვის შემდეგ.

1733, ღვინობისთვის 5. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ̃თი-
სითა ესე ნასყიდობის სიგელი დაგიწერე და მოგეც მე, ზესელმა

*) ბეჭედში სამი სტრიქონია: მუსულმანური-თათრული, მეორე ქართული და მესამე სომხური.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯ ჯ ი ა ს შ ვ ი დ მ ა გ ი ო რ გ ი მ ა და ბიძამ ჩემ ზ ა ზ უ ნ ა მ ა და ჩემ ბიძისშვილმა ბ ე რ მ ა და გ ა რ ე გ ა ნ შენ, ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს ქ ა ი ხ ო რ ო ს და შენს ძმას ზ ა ლ ს და გ რ ა გ ო დ ა ს და მომავლს (სახლის) თქვენის, ასე რომ დაშენდა და მოგეცა ხ ო ვ დ ე ს, შენის ზეშის ბიდით, ჩემი სიმუდრო ვენახი, ნინასშვილის ვენახის მიდგმიდი, ერთი ეზერდი ბიტონს ჩემ რომ ჩემი ვენახი მოეუდა, ამისთვე ნახევარი, ამის მიდგმიდი და ბოლო ხევი-ხმელამდი. ცქონდეს და გიბედნიეროს ღ-მ, როგორც სხვის ადის მოსისიდეს მართებდეს. ამისი თხი სრული და უცდე(ს)რი ამდია. არის კეტს ამ ვენახთან ხელი ირა ქნას და ვერცა ვინ ეეტიდებოდეს თვინიერ ერთის ღ-თის მეტი. ვინც და რამც კეტმა ეს ნასიედობა მოგიშლოს, ბირას და ბსიუნის კამეში მე, გიორგი ვიეო. არის ამის მოწმე თავათ ღ-თა და ეთვენი მისი წმინდანი, და კეტიანენ: ბიტონი ეფენდირ-ქეისი-შამდ-ბეკ, მდივანი სულხან, გამერდიძე მამუკა, ბიულვარდისშვილი ზაალ, ამირანშვილი ივანე, ბაკაიშვილი ზაქარია და მე, მდივანს გ ო რ გ ა ს ბ ი ს დამიწერია და მოწმედ ვარ ამისი. დაწერა დეინობისთვის ე, ქვს უ ა. + + + ბოლო ღთისა გიორგი.

326. პირობის წიგნი ქაიხოსრო ორბელიანისა, 27×11 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათნახმარია თითო წერტილი.

1733, გიორგობისთვის 1. ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ თქვენ, ჩვენს ბიძაშვილს ე დ ი ს ბ ე რ ს და ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, ასე რომე ქ ა რ თ ე ლ ს თქვენი მეხრე ტ უ ს ი ა შ ვ ი ლ ი რომ არის, ხარჯის გარდ, არც გ ა ო ხ ო მ სადაო, არც ბარა, არც სხენ ჯი, ერთის ხარჯის მეტი აშის არა გაშისდები არ ეთხოვებოდეს, არც გავრიო. თქვენ აშისთვეო. დაწერა გიორგობის ა, ქვს უა □.

327. ნასყიდობის წიგნი ოთარ აბულვარდიშვილისა, 35,3×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით.

ნიშნებათ ნახმარია უმეტეს შემთხვევაში თითო წერტილი და იშვიათათ ორ-ორი.

1733, ქრისტუშობისთვის 27. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და ყოველთა წმინდათა მისთათა, ესე ამიერითგან უკუნისამდე ჯამთა და სხნათ გასთავებელი, შტიგი წულობის წიგნი შეგროვილი და გებოძეთ ჩვენ, ჯ ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ მ ი, ბიტონმა და ზატრონმან ს ვ ი მ ო ნ და შვილმან ჩვენმა დ ვ ი თ შენ, ჩვენს გრთგულსა და თვლდებით ნამსახურსა ყმასა, ახსურშვილს ნ ი ნ უ დ ვ ი შ ვ ი ლ ს ი ო ა ნ ე თ ვ ს, შვილსა შენსა ი ო ა ნ ე თ ვ ს და დ ვ ი თ ს და ი ე ს ე, ასრე რომე მამულის წულობას გვეჯაგნათ, გამომინეთ ჯვა და მოსწენება თქვენი, შეგიწყალეთ და გებოძეთ მამა-შვილი მ ც ვ დ ი ა თვისის მამულითა, დღეს რასაც მქონებელი არის, კიდეც გებოსურადი დედა-შენის მხლებლის შვილი არის და თქვენთვის ცვებოძებია. მამის შენის სახლი, ჩვენი სხლთხუცობა, შენი სამკვიდრო იყოს და ისევ თქვენთვისვე გებოძებია. გქონდეს და ღ'ან გიბედნიეროს ჩვენს ერდგულად სამსახურშიგან, არც ჩვენგან და არც ჩვენის სახლის კაცისგან (არ მოგეშვლის). არის ამისი მოწამე: ჯაჯახისშვილი ბატონი ავთანდილ, ჯაჯახისშვილი მამა-ბეგა, ზაალისშვილი დავთრეტ, წულაბაშვილი გიორგი, ხუცესშვილი თათარა, ნანიაშვილი იესე. მე ჯაჯახშვილს გ ი ო რ გ ი ს და მოწერია (და) მოწამე ვარ ამისი. დაწერა ქრისტეშობისთვის ქ ს, ქნს უკ ა.

328. ნასყიდობის წიგნი, 25,5×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1734, აპრილის 15. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ესე ნასყიდობის წიგნი მოგეცით მე, ი ა ნ დ ო რ შ ი ნ ი შ ვ ი ლ მ ი ვ ა ნ უ ა მ და ჩემს შვილმა ი ო რ ა მ და ზ უ რ ა ბ შენ, მ ი ა კ ა შ ვ ი ლ ს ყ ა რ თ ა ნ ს, ძმისა შენისა ლ(ს)მ(ს)ზ(ს)ის, თ ე მ ურ ა ზ ს, ასრე რომ დაგვმკვრა და ამისის და სკასა მოგეცდეთ ჩვენი სამ-

ჯვედრო მამული, ორდობის ველსხი გორაკოზასშემდომას, ჴვილეთი ფასი სრული, რაც ჩვენი გული შეგერდებოდა. გძონდეს და გაბედნიერას დმერთმან. მოსყიდმან სიხლისმა ჩვენისმა, თქვენი მოსყიდული არც მე და არც ჩემი შვილმა არც გაყიდოს, არც წა(ს)ხდინოს. არის ამისი მოწმე: ჩემი ბიძაშვილი ბაჩია, ბეჟანიშვილი დათუხა, ნადროხაშვილი გიორგა, ხსტურაშვილი უსენია. მე ზურაბ დამიწერია და უბოლიც მქვს. დაიწერა ათრიათის ნახევარს, ქვს ჯგბ □ +.

329. წყალობის წიგნი პაპუა საგინაშვილისა, 26×11 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1734, ათრიათის 15. ქ. ესე წყალობის წიგნი მოგეც მე, ნადანაშვილმა ბაბუამ და ჩემს შვილმა ითორმ და ზურაბ შენ, დაგიშვილს გიორგანასა და შენს ძმას დამიზასა და თეიმურაზას, ასრერომ თქვენის მკვიდრის მამის და პაპის მამული აიგზაშვილს ეჭირა, ახლა ამის შვილებს ზოგი რამ შეეყარა, მოსწყდა და ძაბეტობანე, ახლა ამისც ყიდისო. ახლა რაც შენი მამის და პაპის მამული იყოს, შენთვინ მოგვიცემია, მაინც ასის გუმართლებოდათ. ქონდეს და გიბედნიერას დმერთმა. დაიწერა ესე წიგნი ათრიათის ნახევარს, ქვს ჯგბ □ +.

330. სასისხლო სიგელი იაკობიძეთა, 82×15 სანტ., დაწერილია ეტრატზედ მრგვალი მხედრულის ხელით მე-XV საუკუნისა. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი უმეტეს შემთხვევაში ორ-ორ და სამ-სამი სიტყვის შემდეგ. სიგელი მიცემულია დედოფლის თამარის მიერ, რომელიც ეამარ მეუფედ უწოდს თავის თავს. თარიღი უფრის 1433 წელს. ამ დროს ჩვენს ისტორიაში ცნობილია დედოფალი თამარი, მცხეთის ალმაშენებელის მეფის ალექსანდრეს მეუღლე, იმერეთის მეფის ალექსანდრეს დაჲ. ჩვენის აზრით, იაკობისძეთა სასისხლო სიგელი ამ თამარ დედოფალს ეკუთვნის. დიდი თამარის მიბაძულობით ესეც თამარ მე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფეთ უწოდს თავის თავს. აქ კიდევ საგულისხმოა, რომ სასისხლო სიგელს აძლევს დედოფალი თავის მოლარეთ-უხუცესს და არა მეფე. სიგელს აქლია ერთი ნაჭერი ეტრატისა და დაცულია მხოლოდ ორი. ეს სიგელი ქვემო მოყვანილ ორ სიგელთან ერთად ჯიხეზე დახვეული ეხლა ხანს იპოვნეს ქართლში, სოფელ ტყვიავში, მიხ. ერისთვის მამულში და შემოსწირეს წერა-კითხვის საზოგადოებას. ადგილობრივ გაზეთებმა ეს სიგელი დიდ თამარ მეფეს მიაწერეს, რაც აშკარა შეცდომაა.

1433. სახელითა დმრთისათა, მამისათა, ძისათა [1]) და სულისა წმიდისათა ჩუენ [2]) აფხაზთა, ჯიქთა, სუანთა და შეკრულთა, კახთა და სომეხთა, დიახ-აშერასა და დიახ-აშერასა, ორასკვე სპყლშწიფობს შჱწრობელმან, მეფეთა მეფემან თ ა მ ა რ და ჩუენთა თავდათა და ბრძოლაზეზთა, ყოველთა სჯრისტიანისა რჯულისა მაშვრებელთა, მხნეტურთა მხნეტურმან დადასშან, ამალახორთა და ერასთაფთა და ჩუენის კარის მოსჯშსხურეთა და ახნაურაშვილთა, კარის ჩუენის მოსჯშსხურეთა, ერთობით შეკაწყალეთ და გებოძეთ სასისხლო ქსე სიგელი თქუენ, ი ა კ ო ბ ი ძ ე თ ა [3]) გულთახს წარმგეგთა(sic) ი ა კ ო ბს და რ ო მ ნ ო ზ ს, შ ვ ი ლ ს და თ ქ რ ო ბ ი რ ს, დგმტკიცეთ და გებოძეთ სიგეთი ქსე მს [4]) ჯამსა, ოდეს მოხუდით და გუაჯუნოთ, ვისმინეთ ჯჯ და მოხსენება თქუენ და გებოძეთ და გაგეხარეთ ას ოცი ათასი კილმნაურა(sic) თეთრი სრული სასხლი, თორმეტი ცხენი, თორმეტი ცხენი, თორმეტი თეთრი ქორი, თორმეტი ჯორი, თორმეტი მეძებარი, სამი ხატი მს ჯამსა შინა, ოდეს შენა ცუარის კაცი თქრობარი ტახის თავშენ თ უ ლ ა რ ი ა ნ მ ან მოკლა, და გაგეხარეთ სრული სასხლი, ამდ რამე

[1]) ეს ორი სიტყვა განმეორებულია დედანში.

[2]) დედანში შეცდომით სწერია: ჩუენთა.

[3]) წინეთ ეგრე უნდა წერებულიყო დედანში, ქვემო მოყვანილის ორის სიგელის მიხედვით, ხოლო შემდეგ ეს ადგილი უშვალებიათ და სხვა ხელით და სხვა მელნით გადაუკეთებიათ. გადაკეთებულ სიტყვებში გაპირვებით იკითხება: „თქვენ ნიაკონ(?) ძეთა“.

[4]) ეს სიტყვა განმეორებულია დედანში.

ჩუენისა მოდარეთ-უზუცესი იქვა(sic) და ჩემისა სულთრთოა დაგიურეგე და გაბოძე ს ა მ წ ყ ი ო ო რ მ ე ტ ი ე გლეხი. ამის გარეთ თ ო ლ ა რ ა ნ მ ა ნ დაგიურეგე, რაცა ამა სიგელსა შიგა სწერია, სრული სისხლი და ვერა ამოგიეგდა და ტოლსა ჩემეული ზუნარი წამოჭიკვდა და ვერცა მაშინ ამოგიეგდა, ჩუენითა შეთბობითა დაგიურეგა სისხლი ესე, ასრე და ამა ბარსი ზედა, რომე ვინცა შანა ნაგიგდეს და ადგილი წაგისხს, ადგილიც უკლებად შეგიძლეს და ორმოცი ათასი სხუა ეგმოტოს *). ვინცა დარბას(sic) უსამართლოდ შეგისმინოს, ნახეგარი სისხლისა დაგეუროს. გრძნეულობა შემოგეგლოს და მართალი გამოხუიდე, სრული სისხლი დაგეუროს, ვინცა ტოლი მოგითრთოს და მანდალნი მოგიეგდნო, ეს ნახეგარი სისხლისა დაგეუროფოს. ვინცა ტოლი მო...ნის სრული სისხლი ...**) [დაგი]ეუროს. ვინცა დასწყვლილი ქალი დაგიგდოს, რაცა მოეტანოს, მას გარეთ ექუსი ათასი დაგეუროს. ვინცა დასწყვლილი ქალი წაგიროფეს, რაცა მიეგეტანოს, მას გარეთ ორმოცი ათასი სხუა დაგეუროს. ვინცა სადილადღეთ წინა დაგიდგეს და გამდგესებითა მორჩე, ექუსი ათასი დაგეუროს. სიგუდღასა ტღისათუის ვინცა თუღლითა, ანუ წინა გიღითა დაგიშთოს, თორმეტი ათასი დაგეუროს. ვინცა სადილად დაგეთდოს სიჩინისა ადგილსა, ექუსი ათასი დაგეუროს ამა თეთრისა. ვინცა უსამართლოდ შეჭრა გოხოთს და დაშქართა ზედა შეგარცხუინოს, სამი ათასი თეთრისა დაგეუროს. ვინცა კედათა, ანუ ფერეთა დაგიშთოს, შესიქცა ამა თეთრისა გაგიჩინეთ. ჩუენ ყოფილის საქრისტიანისა ადმოსავლეთისა და დასავლეთისა მტერობენმან, შეფეთა შეფეშან თ ა მ ა რ და ჩუენთა ათასჯერა(sic) და ამიდასთრთა და ერისათვის და ამირაჯიბის და თავადთა და მოსამსახურეთა კარისა ჩუენისთა ესე ერთობით დაგიშ კუდრეთ, ვერავინ შეგიცუალოს სიგელი ესე მტკიცე და მოუშლელი, მაზეს-შემოუდეელი, სამუდროდ. ვინცა და რაცხინა გაცმნ შეგიცუალოს, ჩუენთმცა ბრალთაგან გიაეთოსუის, ისიცა ჟინ დარსი

*) აქედან დაწყებული, სადაც ჩვენ ნიშნათ წერტილს ვუსვამთ, დედანში წერტილს გარდა უზის კიდევ სირმგვლე ნოლის მსგავსი O.

**) აქ ტტრატს აკლია ერთი ნაჭერი. ამას ქვემოთ მოყვანილი ტექსტი მეორე გვერდზე სწერია.

შეშლასა და ისიცა—კაცუდებასა: დაიწერა სიგელი ესე ბედთა სხ-
ხლის უხუცესთა რამანოზასა ბერასთა, ქრისპეანსა ას ოც-
და ერთსა:-:-: ამას შემდეგ ხელის მოწერაა: თამარ: მეფემა: უმტკი-
ცუ(?)*).

331. სიგელი იაკობიძეთა, 53×15,2 სანტ., დაწერილია ეტ-
რატზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებად ნახმარია ზოგ-
ჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ სამი წერტილი. თარიღი გადა-
სულია, მაგრამ სიგელი კი ყოველ ეჭვს გარეშე მეთექვსმეტე
საუკუნის პირველ ნახევარს ეკუთვნის. ხოლო ცნობილის ბრო-
სეს გენეალოგიურ ტაბულით სიგელში მოხსენებულნი ბატო-
ნიშვილები ალექსანდრე მეფის შვილებად არ ითვლებიან
(H. G. II, 626).

1547(?), ივნისი(?). ქ. სხულათა ღმრთისათა, მამისა, ძისა და
სულისა წმიდისათა, ესე სიგელი შეგიწყალეთა და გებოძეთ ჩვენ მე-
ფეთა მეფეთა შვილმან, ბატრონმანმან(ვიც) ალექსანდრე შვილ-
თა, ბატრონმან გოსტივ ეგე, ბატრონმანი გიორგი,
ბატრონმანი მელქიშედეკ, შენ, ივანგობოძესთე-
დორეს და ნიგოლოზისა და (მო)მავლის სხმალის თქვე-
ნისთა და კვბრიელსა და შვილთა თქვენთა და მომავლის
სხმალის თქვენისათა, მის ქალის შეგიწყალეთო და გებოძეთო, ოდეს
დეზო-ამერიდზემნს მომაკვნეთა, დაგემტკიცეთა შენკუდი ვენახი [1],
რაცა შემოდ(ო)მდა, სრულათა ნარამნისა სოფელი ვენახი, სახდ-კარ,
მასითა ეოველისა ფერათა, წყალთა, წყისქვალთა, მინდორთა, მასი-
თა ეოველისა ფერთა, კიდეცა სუნის სოფელი წადკოტი, ამისი ჩასა-

*) პირველი ორი სიტყვა ამ ხელის მოწერისა მარტივად სწერია, ხოლო უკანასკნელი ჩართულათ არის და თუმცა კარგათ არის დაცული, მაგრამ მნიშვნელობა მისი ჩვენთვის გამოურკვეველი რჩება.

[1] ეს სიტყვა ორჯერ არის გამეორებული.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტანისა[1]) ნაფუზარი და სასიხლე, ქსელა შენაფის მომატებია[2]), სხვა მომატებებია. სხვა არა გეთხებოდეს რა, არა მალი, არა მეძრობაჲ, არა მეჯარობაჲ, არა სპაზაური, არა ულაყი, არა სჯანიბოჲ, არცა თიფა, არა ქერი, არა სუფლდიერო, არა ღვინო, არა სთველი, ბატონსა ხოსრო გუსტაეთა სთველი ესე და გაგომტკიცეთა და გებოძებია ესე ჩემსა ერდგულსა ქაჯსა და მოგებეთა ჩემსა ერდგულობისაგან გარეგონ(?). გაბედნიეროს ღმერთმან, და მასთა უჭირსიდა კასთაგებდითა მომატებია დ-თი და ყოფილი მასი წმიდანი ბატონი ხოსრო კატოლიკოზ და მე ყოფ(რ)ჩუენი ქაჯი ამირან(ს)ი დამიწერია. დაწერა [სიგელი და წიგნობა ჩემი ესე თუესა იანვრისა... ქრონიკონსა ორას ოცდა ათ ხუთმეტსა][3])... გაორგი (ჩართულია). +.

332. სიგელი იაკობიძეთა დაწერილია წინა სიგელის ეტრატის მეორე გვერდზე მრგვალი მხედრულის ხელით და მკრალის მელნით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ სამ-სამი და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი. ორი უკანასკნელი ასო თარიღისა კარგათ არ მოჩანს დედანში და ამიტომ საეჭვოა, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში სიგელი მე-XVII საუკუნის პირველ ნახევარს ეკუთვნის. მდივანი მერაბ ყორღანაშვილი იხსენიება ჩვენს გუჯრებში 1634 და 1642 წლებში (იხ. ზემოთ. გვ. 159, 231). იოთამ ბატონიშვილი, რომელსაც გამიფება უნოდებდა 1664 წელს, გიორგი გოჩაშვილის ძეც ერის მოხსენებული ჩვენს წყაროებში და არა ძმათ(H. G. II, 626), როგორც ჩვენი სიგელი იხსენიებს.

1631(?). ქ: ნებათა და შეწევნათა ღ-თისათა ჩუენ ბატო-

[1]) ეს სიტყვა სანახევროთ ამოფუჭეულია დედანში და ამიტომ საეჭვოა მისი მნიშვნელობა.

[2]) ეს სამი სიტყვა მერმეა სხვა ხელით მიმატებული ამოწმლილი სიტყვების მაგიერ.

[3]) ეს, რაც ფრჩხილებში ჩავსვით, თითქმის აღარ მოჩანს, ისე გადალესილია მკრალი მელანით ნაწერი მეორე გვერდზე ეტრატისა და ამიტომ ეს კითხვა საეგებიოა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნაშუადღეს ბატონიშვილი გიორგი და ძმანი ჩუენნი, ბატონიშვილი იორამ ქსე სპაზოდით გასაოცებელი მტკიცე და შეუცვლებელი წყალობანი წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ(გან), ჩუენსა შეუდრეს და ერგულსა და მრავალფერად ერგულებით და ოცდაცამეთ ნამსახურს ეშმაკი აიგბაძესი ფრიდონი და ძმანი თქუენთა გიორგის და ბაბუნასი, შეიტანა თქუენთა სულნი და დოშლა და თეგდრეს და ნიკოდოზს და სეხნაიანი, სახლისა ჩამოშვებულთა თქუენისთა ეშმაკსა, მას ეშმასა, ოდეს მიმსახლისათანას და სითარხნეს გეუაჟეთ და ჩუენცა ვისმენეთ აჯა და მოხსენება თქუენი, და მოვითხოვდა ვქენით, და შეიტანეთ ჩუენთა მამა-პაპათაგან თარხანი და კეშუეულსა ეოფილეუეულნით და მამისახლისობა თქუენთა მამა-პაპათა ჭქონებოდაო, და ჩუენც გაოარხნეთ და გაოავისუფლეთ, ასრე რომე არასეფრისთანა ისჯეუნო სიახლეები და გამოსცეს არა გაეოხუებოდეს რა. მამისახლისობა ისქეუდრათ და სიბოდეთ გეიბოძებია, არადეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა შეშდგომა სხუათა შეპირონეოგან. გქონდეს და გიბეჭდირთ ღ-ითა ჩუენსა ერდგულთა სამსახურსა შიგან (დაწერა) კალათია*) კელაშეიეთ კარის მდივანის ეორდანაშეიდის მრავაბისა, ქნს ტაო(?).

333. აიდარბეგის ბრძანება, 19,5×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მეღრუნის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორი ორი წერტილი. ბოლოს უზის აიდარბეგის ბეჭედი.

1735, მარტის 2. ქ. ჩუენი ბძანება არის, უკუდანიშეიდო ქალაქისა რომ! მერმე სპარსთაშეიდის შეასხმიან იშენოვის გემიოძებია, როგორც კელეე სპასელზე ადეუნელოს, ახლაც ასრე იდეუნეო. ქართლიკახის მამულს არც კელეე გამორთეულა სპასელზე, ნურც ახლა გამორთოვენ, მაგრამ, ქართლეელნო, სიფლის მამსახლისეს მეუჩალეა გამორთოვი, რომ სიჯე სიფლების ცხეარი არ შეიხიხნონ, ქნს უკე, მარტის ბ. □.

*) დედანში სწერია: „კელისა“.

334. სიგელი მეფისა სვიმონ II-ისა, 38,5×20 სანტ., დაწერილია ჭაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ სამი წერტილი. მეორე გვერდზე მუსულმანური წარწერაა.

1627, თებერვალს 24. ქ. ნებატა და შეწყნარათა ღ-თისა-თა ჩუენ, მეფემან, ბატრონმან სუამონ ესე წყალობისა წიგნი და ნაშანი გებოძეო თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და მრავალგზის თავდადებით ნამსახურსა ბერათა შვილს, ბატრონს ქაიხოსრო-ს, თქუენთა შვილსა გუგუნაჲსა, ბერათასა და ნაგოდოხ-ს მას ჯამსა, ოდეს მოგუდგეთო კარსა და ახსნაურებშეელას წყალობასა დებულჯენით, ჩუენ ვისმენეთ ჯჯ და მახსენება თქუენი, შეგეწყალეთ და გებოძეთ სააკაძე შერმაზან, მოგითხოლი ვქენით, ამას წინათ თქუენივე სიმკვიდრო ყოფილიეო და ახლა ჩუენცა თქუენ გებოძეთ, რისც მამულის მჭირებელი ყოფილიეთოს, ყოველი მასის სამართალიანის საქმითა და სიმძლეობითა. გქონდეს და გებედნიეროს ღ-თმან ჩუენსა ერდგულსა სამსახურსა შიგან. ანუ უხუშო(ვ)ესთა მოგახსენებთ და უქმელესთა გებძანებთ, კარასა ჩუენასა ვეკედლ-ვახარნა და სხუანი მოსაქმენი, ვინ-გინდა-ვინ ითუნეთ და ანუ ვინ-გინდა-ვინ იქნებოდეთ, თქუენცა ისრე გუთა(ვ)ეთ, რარიგადც ამა ჩუენგან ნაწყალობეს თარუანაშია ეწერას და ნურაოდეს ნუ შეუწყობთ და შეიცილებით თანდგომასა და შეწევნასგან კიდე. დაიწერა ბრძანება და ნაშანი ესე ქ(ს)ე, თებერთუეს კ'ნ, კედათა კარასა ჩუენასა მდინარ-შეგნობრასა თქუენსშეელას შერმაზანისათა. სუამონ (ჩართულათ).

მეორე გვერდსე იმავე ხელით:

ქ. ესე ბრძანება ისრე უნდა გათავდეს □.

335. ნასყიდობის წიგნი, 39,5×22,5 სანტ., დაწერილია ეტრატზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. მაროკვენა მხარე ჩამოხეული აქვს. გუჯარი ეკუთვნის ვახტანგ ფირცხელაურს ქსნის ხეობაში.

1677, მაისის 20. ქ. სახელითა და სახიერითა ზეცისა

ძალითა და ანგელოზითა, ო[ხითა] და მეოხებითა და შუამდგომლობითა და მარადით მღ[ოით] მშობლის ქებ[ა]ს(sic) წმინდის ხით და მეოხებით, მოწმობით და შუამდგომლობით, და დადეს წმინდის გიორგის თუალთით, ხით და მეოხებით და მოწმობით და შუამდგომლობით, და დადეს წმინდის გიორგის მოდინით ხითა და მეოხებით და მოწმობით და შუამდგომლობით, ესე ნასყიდობის სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩვენ... ოვსი შვიდ მან ნასუიდვან და ჩემ(ი)ნ ძმემ ისტურამან თქუენ, ვარ უ... შეიდს გსხვრისა და სამონასჯ, სახლის მოხაჯდს უოე...ით მოგეიდე ჩემი ადგილი ნასყიდი მაწ, რაც ჩითისშემდის . ...ი ჩატანს ვენახის ქვემო ხვიდისან, ხეკი რაც კიატხს ....ან შტო რაც იატანს, ზემო კიდეც ჩითისშემდის ბედის .. .დინ, სითაგის წყითით, მისის რაგით ჩჭკილი დარჩა.... მიდის, ყიდეთ თქუენ ოკი, რითაც ჩუენი ეული შესჯერდებად]. და გქონდეს და გიბეჭდიეთ დშერთან, რეგორც ...დის ნასყიდს მთაუბდეს ხელგეწიფოდეს კარ... .ჭით, რითაც სქმით გიხდიდეს. ჯინდა და რამც ... ეს ჩუენი მიდეშული წიგნი შეგიშლიან, იგიც შე..... ..ეის ჭკუისაკან და ნუშენ ითხენიის სიდი მისი ჯო.... დიმტკიცებული დშერთი ეიურთხეს(sic). ითხ. ხრის ჴმისი ....ი მეწიქი შერმეხანი □, მამისხლისი ისდამს □, იგანგ[ეულისშეილის] ილქსი, კიდეც იგანგეულისშეილი ბიასოდეს □, ...ვიდი მორქა. მე ზ ურ ა ბ ს გორეს დამიწერა, მოწმ....ესე წიგნი მაისს ოც კისხეს, ქნს ტნ. ჯხრისა....

ქვემოთ მიწერილია:

ქნს ტჲდ (1696 წ.) ანგისაოგის დამდეგს მაგყეიდეთ(sic) ჩუენს გსხ[სრ]ჯმს ჩუენი წილი ბაღი და მაწა. ჩუენსა ბაძეშეილსა სიშან[ს] დარჩა...

336. ნასყიდობის წიგნი დმიტრე ყაფლანიშვილისა, 39,5×25,8 სანტ., დაწერილია ქალალზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ვრცელი შესავალი გამოგუშვით.

1635, გიორგობისთვის 3. ...ესე უკუნასმდე ჭამთა და

ხსნათა გასათვეისებელი, მტკიცე და უცვლებელი, უმაზეზო და მაზეზო შემოსულებული, ყოველსა ხდომაისა და საქმისაგან გამოსული და გამორჩეული და ყოველთა კაცთაგან უცილებელი და მოსაწევარი, საშვალერო და სიბოლოო ხსოვადობის წიგნი და სიტყვა მოგებით ჩვენ, სულ ერთ მანისშვილმან ოშინ და შვილმან ჩვენმან ლევონ და სხვათა ჩვენისა მომავალთა და მუოფთა თქუენ, ყოველნი შვილნი შვილსა, ზურაბის შვილს დ უ ე ტ რ ს, შვილსა შენსა ყოფლნი და ზვადს და სხვათა სახლის თქუენისა მომავალთა, შუა ბოდნის მამის ჩუენის ნასიდი ზვარი, ქუმმო-ბოდნაისა რუს ზეითა და ქვეითა მხრი, იოანეს ზვარი ერთი, ორდობე, ქვემო კაცთა დრეული გუნკი თავის სამართალისის სამძდვრითა, როგორც ჩვენ გუშერთდეს, ნიგუზითა, ხალითა, შესვედითა, გასვლითა; გაკერებული იო, მოგუდი თქუენ და ვიდეგით თანა სრული, როგორც ჩუენი გული შესჯერებდა. გქონდეს და გიბედნიერას დნ უოველის კაცისგან უცილებელი. თუ ვინმე ამისი მცილე იოს, ხასუხისა და ხორის გამცემი ჩვენ და ჩუენი შვილი იოს. ამის მომშვლელს რისხვა თავად ღ-ია და მისი წმადანი, მასცა ცუდა შაშავილი იუდასი, გეთრი გეზხასი, ცოცხლივ დასამქი დათან და აბიროსისი; ამისი დამშეკეებელი ღნ აუროსის და მომშვლელი დასწუელდოს. ხოს ამის მოწამე ბატონის ერასთაი შინაშე (ჩართულათ), ბატონი ამიდახვარი ოთარ □, ფორსდან ცილიშვილი □, მდივან(ი) სულხან □, მდივან(ი) ავთანდილ □ *). დაიწერა ესე სიგელი გიორგობის გ, ქნსს შბბ □.

განის აშიაზე სხვა-და სხვა ხელით:

ამისი მოწამე ბატონისშვილი ბიდული ბეგ □.

ჩვენ ტფილელი ეფთვიმე მოწამე ვართ □. ბეჭედს აწერია: მონა ღთისა ტფილელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი.

მედიქი ვარ □.

ბატონი თბილელი.

ქ. ქაიხოსრო მოწამე.

*) ყველა ბეჭდების წარწერა არ მოგვყავს, რადგან უმეტეს შემთხვევაში განმეორება იქნებოდა მოწმეების სახელებისა და წოდების.

ქ. სულხან ქავთარისშვილი ამისი მოწამე □
ქ. პაატა +.

337. აიდარბეგის ბრძანება, 24×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. მეორე გვერდზე სპარსული ბარათია სპარსულისავე ბეჭედით.

1735, მაისს 11. ქ. ჩვენი ბძანება არის, რადგან დ ე მ ე ტ რ ე ყ ა ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ მ ა კელმწიფის სამსახურში თავ-დადებით ემსახურება, ვაჭიდარბეგს ყულარის ტართლაუბა *) იმისთვის წყალობა გვიქნია, ყოველს საქმეში მოყათი უნდა იყოს, რაც არილი, დაფანდული(sic) გაცი საქმე წასული იყოს, თავის ალაგს დაასხლოს, ხნასა და თესვას ბეჭითი იყოს, ყოველს წელიწადს მოსავლისა და გამოსავლების ანგარიში ჩვენის კარის კაცს მოსცემდეს აწ გიბძანებთ, ყულარის ქეთხუდებო და რაიათნო, ვინცა-ვინ იყონეთ(sic), როგორც სხვა ტართლასათვის გემსახურებინესთ, ამასა იმსახურეთ, თქვენი გამოსავლები, მოსავალი და ან ჭაგაის ანგარიში ჩვენის კარის კაცს მოსცემდით. დაეწერა(sic) მაის ია, ქჳს უკბ □.

338. ნასყიდობის წიგნი ელისბარ და ვახტან ორბელიანისა, 38×16,8 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1735. . ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმთისათა ესე ამიერითგან უცვალებელი, მტკიცე ნასყიდობის წიგნი მოგართვით ჩვენ, ფ ა ნ ი ა ს-შ ვ ი ლ მ ა ტ ე რ-მ ა თ ე ო ს და ა რ უ თ ი ნ ა მ, ძმამა ჩემმან ბ ე რ ი ა მ და ო თ ა რ ი მ, ნ ა ს ყ ი დ ა მ, ფ ა რ ე მ უ ზ და პ ა პ ა მ და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა თქვენ, ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ს, ბატონს სახლთხუცეს ე ლ ი ს ბ ა რ ს, ძმასა თქვენსა ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, ძმისწულსა თქვენსა ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ს, ესე რომ დაგვეჭირა ძმა და ძმისწული დაგვი-

*) ეს სიტყვა სხვა მელნით არის მიმატებული სტრიქონს ზემოთ.

ტყეშ და მოყდით, შემოგუხვეწნით, რაც ჩვენი ნასეფდაბა გქონდა ტიხა-ქვაში, ან მთასი და ან ბარსი, მოგეყიდეთ. ვიდეგით ფასი სრული, რაოდ(ენ) ჩვენი გული შეეჯერდებოდეთ. ვინც ამაზედ გელაპარაკოთ, ბასუხის გაძეძმი ჩვენ ვიყვნეთ. გქონდესთ და მოგეხმაროს დმერთმან. არა კეი არ გეცდებოდეს, არცა ჩემი მონათესავე, არცა ჩემი სახლის კეი, ეგენლს ბასუხი მე გებმნე, ხოგედიც თქვენ გაქვს. არის ამისი მოწამე: ბატონი სარდიდი ქაიხოსრო, მთია ბაძსეფდი იოვანე □, ბარძიმ □, მამუკასშვილი დეშეტრე, მზეუკაბუკასშვილი ბაბუნა □, გოსტაშაბისშვილი ამელდაბარ(ამ), მზეულაბუნის ბაჩაშვილი გიორგი +, გოშაროთის მამასახლისი ხოსიტა +, უგრას დარიძე კეცია +, ბაბუასშვილი მახარა, მურგუნსი შვილი ვაქა, ფეტრეთის დეკანოზის შვილი ბასილი, ურგუნ დოანისშვილი, დარბაისელის სხლნარს ბასილიშვილი დამბხა. მე ფეტრეთის დეკანოზს დამწერია და მოწმეც ვარ ამისი, ქვს ქრისტეს ასპა ჩდლე, შკდ (1736?), მარტს კბ. + + + + + +.

ამიაზე სხვა ხელით:

ქ. მე იარდაშ(ვი)ლი როსეფ ამისი მოწმე ვარ □.
ქ მე იოანთაშ ქაჟთარისშვილი ამისი მოწამე ვარ.

339. ნასყიდობის წიგნი ელიზბარ და ვახტანგ ორბელიანისა, 34×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი და აჭა-იქ ორორიც.

1736, აპრილის 12. ქ. ნებიათა და შეწევნათა მდთისათა მოხსებიათა ყოველად უხწნელისა, უფრისად ყურთხეულისა დედოფდისა ჩვენისა მდთისშობდისა, მარადის ქალწულისა მარიამისთა; ძალერებითა და ბატიოსნისა ცხოველს-მყოფელისა ჯვარითა; თაყვანიბითა, მსხდობითა და შუამდგომლობითა წმინდათა უსხეულოთა ჴეცისა ძალთა, ნრგულოზთა და მთავარ-ნრგულოზთა, მაქიელ-გაბრიელისთა; წმინდათა წინასწარმეტყველთა, მღვდელთ-მოძღვრთა, მოწამეთა მამთა და ყოველთა წმინდათა მდთისთა ესე ამაერ უკუნისამდე ყმთა და ხისთა ჯსთაებელი, სამგდრო და სიბოლო ნას-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყოდობის წიგნი და ნაშანი მოკრთობით ჩემ, კაკაშვილმა ბეჟუაშა, ილიქიდაშა, ზურაბაშა, ბიძაშა, შვილთა და მოშაყლთა სახლისა ჩვენისათა თქვენ, ორბელიშვილს, ბატონს ქდაზბარსა და ვახტანგს, შვილთა და მამკვლის სახლისა თქვენისათა, ესე და ამისი ბარსი ზედა, რომე მოგვყი(ე)ბი მაწუხებდეს, ჩვენის ნება-წადილით ჩვენი სამკვიდრო მარანი მოგეყიდეთ ეოვლის კაცისგან უტიდებელი, თავისის სამოცდა ათის ქვევრითა, მარანის გვერდით ოთხი რომ ჯრაგს აქ ოთხითა. ვიდეთ ფასი სრული და უკლებელი, რაითც ჩვენი გული შესჯერდებოდა. ჩვენ თქვენზე არა დარჩომიდა რა არც ერთის იოტის ფასი. არათ ამისი დამხსენები და მოწმენი თავად დიდრონი (და) ერ(ე)ნი, შუა-ბოდნელი მისნი წმინდანი; კაცთაგან: ქვემო-ბოდნელი მ(ა)დ(ა)ოა, შუა-ბოდნელი გურგენა, მელქუა, ზემო-ბოდნელები სულ ხელი-ერთ-ბერთა. მე ბანდურს ხანდაშა შვილს დამიწერია, მოწმეც ვარ ამისი. დაიწერა ხბიდს აბ, ქს უკდ + + + +.

340. ნასყიდობის წიგნი ბატონიშვილის ელენესი, 32×11 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1736, თაბათვე. ქ. ესე ნასყიდობის წიგნი მოკრთობა მე, მახარობლიშვილმა კაკაბაძა და ძმაშა ჩემა ოთარშა თქვენ, ბატონისშვილს ერეკლესა, ესე რომ დაიდ გაგებულ და მოგეყიდით და შემოგესწეფაო და ჩვენი თავი ნასყიდობით მოკრთებით, თუთრა ჰყიდეშით(sic), რაც რომ ჩვენი გული შეჯერდებოდა. დღეს იქით ჩვენთან ხელი არვის აქვს. ერგულად გემსახუროთ და თქვენც მწყალობელი ბძანდებოდეთ. არის ამისი მოწმე თავად დიდრონი და ეოველნი მისნი წმინდანი, და კაცთაგან ფიტარეთის დეკანოზი ნიკოლოზ და სპასპისშვილი ბასილი, და მე ზურაბ სოდოლისშვილს დამიწერია და მოწმეც ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი ფიტარეთს, თვესა თაბათვისსა, ქს უკდ + +.

341. წიგნი მაღალაშვილის მდივნის სოლომონისა, 38×20 სან-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტიმტარი, დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1736 ივნისათვის 1. ქ. ნებათა და შეწევნითა ღ[მრთ]ისათა ესე წიგნი მოგვართვით ჩვენ, მ ხ დ ე ლ ა შ ვ ი ლ მ ა, მდივანმა ს ა ლ ო მ ო ნ, შვილმა ჩვენმა ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ა ვ ა თ ქ ვ ე ნ, ჯ ვ ა ხ ი ს შ ვ ი ლ ს, ბატონს ვ ა ხ ტ ა ნ დ ი ლ ს, თქვენს შვილს მ ზ ე ჯ ა ბ უ ჯ ს, ასე რომე თქვენი ემს ფეფიტაშვილი მეჯვარა ხანდაჭს ნასიყიდობით. დაგვეჯვარა და ისეყვა თქვენგე დაგანებეთ და ფასი გამოგართვით, ეს ჯეტონ არც ჩვენი და არ(ც) ჩვენს შვილსა და სახლის კეტს კელი არა ქონდეს, ჯეტიც თქვენთვის მოგვართმევია და ნასიყიდობის წიგნიც მოგართვათ. არის ამისა მოწმე მეღიქა ფარსადან □, მდივანი ყარან □, ხათარშვილი გიორგი □, ჩვენი ძმისწული დემეტრე, თასნაშვილი ყლიაზარ, ტარიელ, ნაცვალი ივანე, ბუღდარლისშვილი იესე, ნანავშვილი შერმაზან და მე მგალობელს ნაყიდობს დამიწერია და მოწმეც ვარ, ივანეს თავის, ქვეს უკ ე □. მე ამისა ცაბედა მაქვს და ფასიც ამიღია.

შემდეგ სხვა-და-სხვა ხელით მიწერილია:

ქ. როგორც მამა ჩემს მდაკანს სალთმანს მაცეს, ჩვენც ვაბეულა გვაქვს. ნ ი კ ო ლ ო ზ (ჩართულათ). ქვეს უ მ ი +.

ქ. მე სალთხუცესი ამისა მოწმე ვარ □. ბეჭედს ხუცურათ აწერია: მონა ღთისა სახლთხუცესი გიორგი.

ქ. ჩვენ ერასთვი დავით ამისა მოწმე ვართ □.

ქ. ამისა მოწმე ბატონი ცაცა □.

ქ. ამისა მოწმე მაურავი, ბატონი გაბრაელ □ *).

ქ. ჩვენ მოდარეთხუცესი ზა(ს)ტა ამისა მოწმე ვართ □.

ქ. ამისა მოწმე თარხნაშვილი ზახა □.

ქ. ამისა მოწმე ამირეჯიბაშვილი ოცა □.

ქ. ამისა მოწმე გიორგი ბებანაშვილი.

ჩვენ სუფრაჩი ზა(ს)ტა ამისა მოწმე ვარ [ბაცა].

*) ბეჭედს აწერია: მონა ღთისა ყულარაღასი ამირეჯიბი გაბრიელ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

342. ნასყიდობის წიგნი ელიზბარ ორბელიანისა, 64×31,5 სანტ., დაწერილია კარგ გასანთლულ ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი 12 სტრიქონი და წყვეტა განგებ გამოუშვიათ. თავში ასო ქ და სამი სხვა ასოც ლამაზათ არის დახატული მელნით.

1736, სექტემბრის 8. ...ესე ამაერითგან მაუკუნისამდე ჭამთა და სხვათა გასათვალებელი მტკიცე და შეუცვალებელი, ყოველის ჯტისგან მოუდგარი ესე ნასყიდობის (წიგნი) მოგეც მე, ბატონისშვილმან გიორგიმ, ასე რომე სტრედა სოფელი ბებიის ჭამის, ბატონიშვილის ანასტასიას მხითაით ნასყიდი, ბაბანიშვილ ჭამთან, მდაბიურებენ და ბებია ჩემან დედა ჩემის, ბატონის რძალს მარიამს მზითოთ გამოატანეს და მას აქეთ ჩვენ გვეკუთვნა და ვინც ვინ მცილე გეყუნდა, ან ხლა დიდად დაგვეკარა, მოგედით და მოგეადეთ შენ, ორბელიანს შვილს კედლებარს და შვილსა შენსა ეთანგას და მომავალთა ხახლის შენისათა სოფელი სტრედა თავისის სამართალითის სამძღვრეთა, შესვლითა, გელითა, ვენახეთა, წყლითა, წისქვილითა, დასყდის საკნეგ-სათიბრითა, მთითა და ბარით. ყოველ ფასი სრული და უნაკლულო, რასაც ჩემი გული შესჯერდებოდა. თუ ამის შემოგცილდ(ა)ს ვინმე, ან წამოგედას სხვა ჯტისაკენ ვინმე, ბერისა და ხახუის გამცემი გეყოს, და გაბედულიყოს ღ-ან, როგორათაც ჩვენ მონასიდეს ქონდეს... ბატონიშვილი **ᲓᲐᲬᲔᲠᲜᲘ ᲛᲔ.**

არის ამისი მოწმე ბერეულად დმერთი და ყოველნი წმიდანი მისნი. ხოლო ჯტოაკანნი ესენი გვქვანან(sic) მოწმედ: ტფილელი მიტროპოლიტი ეფთვიმე. დმ.ნელ ჯანისკაბაში ულიაე. დმანგლი კლისე (ჩართულათ).

სარდარი ქაიხოსრო ქაიხოსრო.

მოდარეთ-ხუცესი მანუჩარ მონა ღმისა მოლარეთ-ხუცესი მანუჩარ.

სარდრის შვილი იოანე: □.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მამუკასშვილი დამიტრა.
გოგასპაშვილი ქაიხოსრო.
მოლარეთ-უხუცესშვილი ბარძიმ მონა ღთისა ბარძიმ ორბელიანი.
მზეკაბუკასშვილი ბაბუნა ბაბუნა.
გოსტაშაისშვილი ამილდაბარ ამირღაბარ.
ქვითარაშვილი სულხან.
ნამანგლაგაისშვილი გუგუნა +.
იარალისშვილი როსტ +.
ზურაბისშვილი ბაბუნა ბაბუნა.
გურამნოხისშვილი ბაატა ბაატა.
თქლეთოანი რეგუზ.
შანშაიშვილი ჯაოსნდალა
ბოდნისის მამასახლისი გურგუნა +.
მადათა და ყარამაშვილი დურასბა.
ბდოხრძელი იორამ.

მე გაბაშვილს, დმანისას დეკანოზას შვილს, მდგელს ზ ა ქ ა რ ი ა ს დამწერია და მოწამეც ვარ ამისა. ადიწერა თვესა სექდენბერსა: ტ: ქრისტეს ჰქოა: ჩ: ღ: ლვ: მე დავით ამისა მოწამე.
ქ. მე სრდლისშვილი დავით ამისა მოწამე დავით.
მე ფეტრეთას დეკანოზი ნაკოლაოზ ამისა მოწამე დეკანოზი ნიკოლაოზ.

343. ნასყიდობის წიგნი ყაფლანიშვილის დავითისა, 44,5×33 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მბედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1736, ნოემბრის 15. ...ესე ამაერ უკუნისამდე ჭამთა და ხანთა განთავებული, მტკიცე და უცვალებული, ეოფლის კეტისგან მოგებული ესე ნასიყიდობის წიგნი მოგცემ და მოგებედე მე, ბ ე გ ა შ ვ ი დ ვ ნ ა ხ ე ბ ე და შვილმან ჩემმან ბ ე გ ა ნ და მომავალთა სახლისა ჩუენისათა ოქმან, ბატონს ე ო ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს და-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯ ე ო ს და ძმათა თქუენთა კ ე ო რ კ ი ს, ო რ ბ ე ლ ს და ს უ ლ ხ ს ნ ს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა, ასე რომე დამჭერა და მოგეადე ჩემი ნასუადი მამული შუა-ბოლნის გუნაკი, თავს სამძღვარი კაცაჲშეილის ზურაბის გუნაკამდი, ქუეთ მალაშეილის გუნაკამდი, ქუეთ დმ(ა)ნელის გუნაკამ(დ)ი, იქით დმოუს გუნაკამდი, და თავის შესავალითა და გამოსავალითა, და სწორ ხდითა, და ეკლეის თავის სამართლიანის სამძღვრითა. ვიდე ფასი სრული და უნაკლულო, რასაც ჩემი კული შესჯერდებოდა. კჭონდეს და გიბქონეროს ღ ონ, რა როგორც სხვის შინასიდეს ქონდეს. თუ ამის შემოგეცილოს ვინმე, ან წამოგედაოს, ბერიანი და ვასუხაი გამტეში ჩვენ ვიეცეთო. ესე ამისი მოწამე თავად ღ თი და ეოველნი წმიდანი (მთხრ), ხოდო კ ც ი ო ვ გ ნი: ეოფილნი შეილი დიმიტრი □, გორგასლიშეილი ქაიხოსრო □, მზეჭაბუკიშეილი ვახუშტი □, მეკრეულიშეილი გეგი, კაცაჲშეილი ზურაბ, დოდაძე დვითი, ალასანიშეილი მოქადაქე ალი +, მოქადაქე მადალი გიორგი +, მოქადაქე სრქოსი +. მე გაბაშეილს, დმანისის დეკანოზს-მედგადეს ზ ა ქ ა რ ი ა ს დამიწერია, მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ნოენბერს ი ე, ქ ჩს უ კდ + +.

აშიაზე სხვა ხელით:

მე დმიწილ ეფთიჭაბახი ულიანე მოწამე ვარ ამისა. დ შ ნ ე ლ ი (ჩართულათ).

მე ფეტარეთის დეკანოზი მოწამე ამისი □.

344. სიგელი არჩილ მეფისა, 59,5×22,2 სანტ., დაწერილია ქარგ ქაღალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. სიგელი ეკუთვნის ივანე გრიგორის ძეს შანშიევს.

1736, ქრისტეშობისთვის 24. ქ ნებით და შეწყნარებით დმთისათა ჩვენ ღ თიე ალმტებულმან, ღ თიე დამკრეულმან, ღ თიე ზეცით კურთხეულისამან, საქართველოს ტახტისა და სიცხტრისას ფლობით მეხრეებულმან, იესიან, დავითან, სოლომონიან, ზანკურტოანიშ(sic), მეფეთ მეფემან, თეიმ ურაზმეიტმან, ბატრონიშ ა რ ჩ ი ლ, ბარძიშიან და კეთილად შობილმან, სისრულემან ძემან ჩვენმან, ბატონიშვილმან ე ს ე მ, ლ ე ვ ი და რ ა ს ტ ო მ, უსე ამი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ერიო შეუნასიძლე ჯამოა და ხანაა ჯასაოვებელი, მტკიცე და შეჯვალებელი, საბოლოდ გამოსადეკი მამოელს წიგნი და საკედი შეკეწყალეთ და გაბოძეთ შენ, ჩვენსა ერდგულსა და ნამსახურსა შანშაშვილს ავოანდალს, აარსდაა და სამოკედლს და შეილთა თქვენსა კეკსა, აობსებს და შეილთა და მომავალსა სახლსა შენისთა, ასე რომე ყოველგან ჯაბექს შემოკეტალნეს და მოხედ კარსა დრაზასა ჩვენისასა, და მოკოხვალიც ყქენით და ძველი წიგნები და საკედებიც წამოაყენე და გაუშინკეთ, და შეთის როსტომ(ა)ს კარაკეში და ბატონის ბაძის ჩვენის, შეფის ვახტანგისა და კურთხეულის მამის ჩვენის და დედოფალის, ბატონის მარიამის და ჩვენის ბაძიშვილის, შეფის ბაქარის საკედი მოკეთოვა და გაუშინკეთ და, რადგან ამქვეყნის კელშეწყობეის წიგნები გქონდა, ირც ჩვენ მოგიშალეთ და ყოველშეწყობეც გამტკიცენდენ და ირც იმათ ამ ადგილის წიგნები ქონდა, და შეგიწყალეთ და ისევ შენვე გაბოძეთ ჯაბექი თავისის მოათა, ბერიოა, შესვლითა და გასვლითა. ირც ყოველშეიდს და ირც სხვას ვისმე კედი აქვს შენს მეტს, ყოველის კეცის მოკედვრად და მოსარწყლად. გქონდეს და გაბედნიეროს ღ~ი ჩვენსა ერდგულს სამსახურსა შიგან, ირადეს ირ მოგეშალოს ირა ჩვენგან და ირც შემდგომა სხვათა მეფეთა და შეჰტრონეთაგან. ესე გაბრძანეთ, კარაბ ჩვენის ეექილ-ეეზარნი და სხვანი მოსაქმენი, ვინ-ვინცა-ვინ ეფხეთ და ანუ დღეის წედმა აქნებოდეთ, თქვენც ასე ეკეთოდეთ და ხე მოიშალეთ, რაეგარადც ამ ჩვენსას ნაბოძებს ფარშანსა ამას შიგან ეწერას. დაიწერა ბძანება და ნაშანი ესე ქრისტეშობის: ეგ: ესულს, ქეს ეგ, კედთა კარაბ ჩვენისა მდივან-მწიგნობრის თუმანისშვილის სულხანისათა | შეფე არნილ |.

345. წიგნი ჯავახიშვილი ეახტანგისა, 28×10,8 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1736, თებერვლის 3. ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ჯავახიშვილმა ვახტანგ შენ, ჩემს ბაძიშვილს ქაიხოსრო, ასე რომე შე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნი მამული ჩვენ დავაკმარეთ, ორი ბაღი ბაძა ჩუმის ვაჟთანდილ მოგცეთ და ერთი შეფის ბძანებით სალუკუხანაშვილი ბრძან თავთანის ნასყიდის ბაღთა მოგცეთ შენ, გემსახუროთ და არაფერს გამოსდებში ჩვენ კედა არა გვქონდეს. ვრის ამისი მოწმე ჩემი ბაძაშვილი მზეკბიუ □, მორდალი სოდოპან □, ნანაშვილი შერმაზან, ბაზაკაშვილი ზაქარაი. მე ნ ი კ ო დ ო ზ ს დამიწერია და მოწმეც ვარ. დაიწერა ფებერვალს გ. ქუსი ულდ [illegible] ონა ღთისა ვახტანგ.

346. ნასყიდობის წიგნი ელისბარ და ვახტანგ ორბელიანისა, 32,2×22 სანტ., დაწერილია ქალალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით, ნიშნებათ იხმარება ორ-ორი წერტილი, შესავალი გამოვუშვით.

1736. ...ესე უტყუარი და მაუცილებელი წიგნი მოგეცით ჩვენ, ზ ა ზ უ ნ ა ს შ ვ ი ლ მა ზ ა ზ ა მ და ძმას ჩემს ნ ი კ ო დ ო ზ და მამაყაცთა სახლის ჩემისათა თქვენ, ო რ ი ს ე ფ ა ნ ს ვახუშტის შვილს, ბატონს ე დ ი ზ ა რ ს, ძმას თქვენსა ვ ა ხ ტ ა ნ გ ს, შვილს თქვენსა ნ ი კ ო დ ო ზ ს, ასე რომე დაგვეწეროთ და ჩვენი სამკვიდრო ნაწილ ბერიაშვილის ხოსტას მამული ნასოფლითა, უსოფლითა, მთითა, ბარითა, ველსახითა, ნიგნისარითა და სწულასბერითა, სახნავითა, უხნავითა და სათიბითა, სახლითა, მარნითა და ქვევრითა, შესვლითა და გასვლითა, კალთა და სიბძლითა, სიძვრითა, უქმრითა, დღეს რასაც ქონებული იყოს, ანუ რუმამაშე მამული შემატოს ნაწყარს თუ ქვა-თუარის, ყოველს თავისის სამართლიანის სიმძღვრითა თქვენთვის მოგვეთედა, და ვეღარც თქვენგან ფასი სრული, რითაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა ამ საკომლოში. ქონდეს და გაბედიეროს ღმერთმანე, როგორსაც სხვას ადამს მოსისეფდეს მოხმარებოდეს. ჩვენა თქვენზედ ადარა დარჩომადა რა და ადარც არის მოცილე და მოდგე შაგისა თქვენთან, და თუ ვინმე წამოგედაგოთ ამ ჩვენგან მისეფდეულს საკომლის, ესუფის გამცემი ჩვენ ვიყვენით. ვრის ამისი მოწმე ბერეფლად დმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი; კ ე ტ ო ვ ნ: სარდალი ბატონი ქაიხოსრო, მოდარეთ უხუცესი მანუჩარ, მრეულსშეა-

და დემეტრე □, სრდლისშვილი ივანე, გორჯასპისშვილი ქაიხოსრო □, გოსტაშაიშვილი ამილხანბარ, ქვაოთრანისშვილი სულხან, გურამანოზაშვილი ოთარა, ქვაოთრანისშვილი ივანოვ, სვიმონ მოძღვარი. სვიმონ (ჩართულით). მე ფეტრეთას დეკანოზს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისა +. ქრისტეს ქალი ხელვა. მე ზახუნისშვილს ზახას და ჩემს ძმას ნაგალაობს შამაცემია ეს წიგნი და ვიბრალეც მაქვს ამისა + +.

347. ნასყიდობის წიგნი ყაფლანიშვილებისა, 31,5×22 სანტ., დაწერილია ქალალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებით ნახმარია ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოუშვით.

1737, აპრილის 1. ...ქსე ამაერ უკუნისამდინ ჟამთა და ხანთა განათვებული, მტკიცე და უცილებელი ნასყიდობის წიგნი და ნიშანი მოგვცი მე, შუა-ბოდნელი აერთანთ ქ ე რ ე ს ე ს შ ვ ი ლ მ ა დ ა შ ვ ი ლ მ ა ოქვენ, უ ო ვ ლ ი ნ ი ს შ ვ ი ლ ს ო რ ბ ე ლ ს და ვ ი ო ს, და გ ი ო რ გ ი ს და ს უ ლ ხ ა ნ ს, შვილთა და მომავალთა სისხლის ოქვენისათა, ასე რამე მოგვეყიდა ჩვენი ალალი ნებით ყანაკი, არს კაცისგან უცილებელი, სამძღვარი ზეთია თავი კაცისშვილის ყენახი, ბოდო მაღლინო ყენახი, ერთი გვერდი ორტოლნია ყენახი, ერთი გვერდი დმისელის ყენახი, მოგვცი და დემოგვშინ გაბედნიეროს. კაცთგვრდია ფასი სრული და უკლებია, ოქვენზე არა დარჩა რა ერთი იოტის ფასი. თუ ვინმე ამის მოგვალე კაცთ-ნდეს, ბერიანი და ხსიეის კაცები მე ვიყო. არან ამაკი მოწამენი და დამხდომი თავთ დმერთი (და) უთ(ე)ლი მასი წმინდანი; კაცთაკენ: მამასისხლისა გურეკენ, ბერანთი ზახაია და ჭელრაზანთ თამაზა და მაღლინ(ნ)თ კახარა, მეჯოგე თარსადანი, ბაბანინთ თურმანი და ბაბანი ტერ-შერობა, და ზაალინთ ოთარა და დურინა(ნ)თ დურაა, ქქვანთ ბეჟოა და მანთაშინთ კაითმაზა, და ჩიგაანთ ბეჟოა და ჯანთანდასშვილი გიორგი, და მოქალაქე ადასხალისშვილი ადია, და მე მოდნინის დეკანოზის შვილს მეჯოჯს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა აპრილის დამდეგს, ქნს უპე +.

348. მომპარების წიგნი, 6,2×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1737, ჰბრალის 13. ქ. მამებარა მე, სრა დანს ყაფლანის შვილი ბატონს ვახტანგისაგან, მისგოვადს რომ ამისთა გამოგზავნა ხაზოასა, ერთი შალი თუხმეტი ადა, ქათანი ერთი, ტანი ჩითი. ეს მამებარა მაძღარი იასებას მოწმობითა და სამონასტრეილი ბაღეს მოწმობითა. ჰბრალის ი გ, ქს შაე*) ყაფლანიშვილი სარიდან.

349. ნასყიდობის წიგნი იბრეიმ ბეგისა, 60,5×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. ბეჭდები ყოველგან განგებ ამოჭრილია. შესავალი გამოვტოვეთ.

1737, მარტის 15. ...ესე მტკიცე და მოუშლელი, ყოვდის კაცის მოუდგარი ნასყიდობის წიგნი და საგული დაგიწერე და მოგეც მე, გ ე რ შ ა ნ ა ზ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ნ ბ ა ტ ო ნ მ ა, შვილმა ჩემმან ო მ ა ნ და ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ შე, ი ბ რ ე მ ბ ე გ ს, შვილსა შენსა ბ ა ი რ ა მ ს და მამაგლოს სახლისა შენისათს, ასე რომე დამეწერა და მოგეც ჩემის ნების-წყდილით და მოგეყიდე, ჩემის ბიძაშვილის ოთარასგან რომ მე და ყარაბუდალისშვილმა კოორგემ მრავდს ოვესი წილი მამული ვიყოთო სეროთო, ჩემი წილი ეს მარაბალ მამულისა ოთარასგან ნასყიდი, როგორც მას მოეკუთვნის ნასყიდობის საგულო სწერია: მთათა, ბრეთა, წყლისფილთა, ველებათა, სავნათა, უნაგათა, სარწყავთა, ურწყავთა, შესავლათა, გასავლათა, ოვეის სამართლიანს სამძღვრეთა. ვიდე ოვსი სრული და უნაკლულო, რათაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა, ერვინ იყოს მოგილე და მოდაგე არა ბატონი, არა ჩემი სახლის კაცი. გძონდეს და გაიგნაიროს დ ღ ს, როგორც სხვის მონასყიდეს მოჰკმარებოდეს, ოთარასგან მოცემული ნასყიდობის საგული ყარაბუდალისშვილს კოორგის აქეს. თუ ვინმე წამოგეძალოს, ჩვენგან გამცემი ჩვენ ვიყვენით,

*) შეიძლება აქ ქორონიკონი უკე იყოს, ვინაიდგან დედანში აქ გამოდის ასოები „უკე". უკანასკნელი ასო შესაძლოა უბრალო ხაზის მაგიერ იყოს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბვატა და ჩემი შვილები. ვინც ეს ნასუდობს მოგიშლის, მასცა ღმების ბეთრი ბგზისა, შიშოვილი ითქვისა, მუხის-ტეხა დიოსგორესა, ტოტხლივ დანოქმა ლათს და ბბორნისა, და ნურს სინუდით ნუ იქნების კსნა სულისა მისისა, ხალო დამშტეტებელი ამისი ჯვაროხოს ღ-ის. არის ამისი მოწამე თვით ღ-თი და ეოგულნი მისნი წმიდანი; კეტოსგნენ: ყარაბულდისშვილი გიორგი, მამისხლისი ზურაბ, შუან ფარსდანისშვილი მოსესი, ბიდდღასნო კიორგი, შერგილნო არაქელ, ოთოუაშვილი ყლისპრა, ჩითხანო თიანი, ეფხანო მერაბი, მიდისი ფარემუხა, ბისტამიშვილი კსნეპრა, გრძელი, გიორგისშვილი ნუხარ. მე მელიქისშვილს მპრანს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა მარეს იე, ქნს ჩგე. სხვა ხელით: მე ბვატა ამ წიგნის ყიბული მაქვს. ამიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. მე ტფილელი ეფთიმემი ამისი მოწამე ვარ.

ქ. მე გოშტაბაბისშვილი ქაიხოსრო მუშურკვრა ამის მოწამე ვარ.

ქ. მე ეშიკაღასი-ბაშა სულხან ამისი მოწამე ვარ.

350. წყალობის წიგნი ავთანდილ ჯავახიშვილისა, 56×19,5 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. შესავალი გამოუშვიო.

1737. ...ესე წყალობის წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გაბოძეთ ჩვენ, ბატონშან და ჲერანშან ჯაოშიაშვილნი(gic), ბატონშან ჯაოანდილ და თანა-შეტხედრეშან ჩვენშან, ამარეკაიას ასულშან, ბატონშან თანჯათან და ჲერაშოშან ჩვენშან, ისურგელშან შიგჯაბუა და თეიმურაზ და მოშაყდოა სახლის ჩვენისთა ეოგელთაგე შენ, ჩვენს ასხურშიკლს ბუგანიშვილს თორხა მას ჟამს, ოდეს დაიდ ბატონა გიგზარეთი და შენც ბეგრს გეემსხურე და მშიდის წყალობის დიგეჯერთ. ვისმენით ჯა და მოხსენება (თქვენი) და მოგეცით და წყალობა გიყოთ: ხოგელს ოთვლულშვილის მშიდი სახლ-ეარეთა, სოფრის მარნათა, ვენ(ს)ხათა, მაწა-წყლათა, დღეს რაც ამისი მშიდი არის. აქვე ხოგელს გულიაშვილის მშიდი, ბისის კიეულაშვილის მშიდი, ბისების წყლობა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გვაქნია. გქონდეს და გაიგდ(ე)აერთ (დმერთმა) ჩვენსა ერდგულობასა შინა, ვითა(ს)რცა სხვათა მეზტრონეთ ერდგულთ და ნაშსხურთ მოსპრაებოდეს, ასე დმერთმან შენ მოგკსნეთ. უწინაც ს(ა)ხსურშვადი ეთ თადეულვაედის მპეული და თარხნი იეთ, ჩვენც წყალობა გვაქნია, არც დედ და არც კეულუნი და არცა რა სხვა სა-ხე(დ)მწიფო, საკდეხი ითხოვარი არა გეთხოებოდეს რა სპასიანოს(ვიც), როგორც სხვათ ეზნურშვადეს არა ეთხოებოდეს რა, ასე შენ არა გეთხოებოდეს რა. დაიწერა ეს ნაშანი და საკედი ხელითა ჩემითა, პიტუარდისშვადის ი ე ს ე ს მდდლისაა, ქვს ჩპე. □ □ □.

351. ნასყიდობის წიგნი დემეტრე ყაფლანიშვილისა, 62×21 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-ოთხი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი გამოუშვით.

1738, მარტის 1. ...კსე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩვენ, ო უ რ ქ ა ს ტ ა ნ ი შ ვ ი ლ მ ა, ბეჟანის შვილმა გ ო დ ე რ ძ ე მ და ძმამ ჩემ ს ი დ ა მ ა ზ და ძმასწულმა ჩემ ფ ა რ ა გ, ი ს ტ ე ფ ა ნ მა და შვილმა ჩემ ო უ რ ქ ა ს ტ ა ნ და ბ ე ჟ ა ნ თქუენ, უ ა ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს, ზურაბას შვილს ეშაკაძისაზედ, უზნაშე დ ე შ ე ტ რ ე ს და შვილს თქუენს უ ა ფ ლ ა ნ ს და ზ ა(ქ)ა რ ი ა ს და გ ი ო რ გ ი ს და ხსნილი თქუენ ი)ს მამაყანს, ასე და ამ პირობით: ვისაც ილაჯი და ღონე არა შეძლოს, მოკლე მპწუხებდეს, მოგვლე, ჩემი ნუბანწყალობაით მოგუადეთ ჩვენი სიმეუადრე გ ო რ უ ნ ჯ უ ს ჩვენი წილი სიმძღვარი ჩანჩხურის ხევი, ბოდის ქიშრანის თავი, აქეთ გეურდი მიშეერი ხეშიდის და აქეთ ბაღაჩის წყალი ჩამოდის, ვანის სიმძღვრამდის, ჩემს ხიდბურს გარდა და უკან გორას მაწვს გარდ, მი(გ)ეადეთ მისი წყდათ და წასქადეთ, ეკდათ და ეგნახათ, ხსნისეთ და უხნავთ, სწყდისნებრათა, მოთხა, ბრძოა, სახდათ, კარათ, შესვდ-გასვდეთ. ეიმოგრთეთ ფასი, რათც ჩვენი გული შეჯურდებოდა. ადრა დრჩა ჩვენი თქუენზედ არც ერთა ითტის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფსი. გქონდეს და გაბედნიეროს ღ-ან, რაგორც სხვა მონასეიდეს მოხმარებოდეს, ისე თქვენ მოგეხმაროს, ვრაფინ იფოს თქვენი მოცილე და მდგმე, ვრა ბატონი, ვრა სახლის კაცი ჩვენი. თუ ვინმე წყმოდეს და წყმოგედეთოს, ბერისა და ხსუხას გამცემნი ჩვენ ვაქოთ. ვრას ამისი მოწყმე თავად ღ-თა და ქოველი მისნი წმინდანი; კაეოსკენ: ნამს(ნ)გლელავისშვილი გუგუნა □, გოსტაშაისშვილი ქახისრთა(gic) □, გურმანოსისშვილი ბაბუა □, თაქლდოაანი ერასტი, იანდალისშვილი იანდალი □, სამისშვილი ქალიერ, თურქესტანისშვილი ზაზა +, თურქისტანისშვილი დვით +. მე მდაფხს ვგთანდადს დამოწერია და მოწამენ ვყრ. დაიწერა ესე წიგნი და საგელი მარტის ა, ქნს უბგ □ + + + +.

ამიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. მე გითრგი ყრის(უ)დისისშვილი მოწყმე ვყრ □.
ქ. მე სამისშვილი ქალიერ ამისი მოწყმე □.
ქ. მე ითარი რაჭკასშვილი ამისი მოწყმე □.
ქ. მე სოდადისშვილი იესე ამისი მოწყმე ვყრ □.
ქ. მე სპაქოთრაშვილი ყხტანგ ამისი მოწყმე □.

352. ნასყიდობის წიგნი დემეტრე ყაფლანიშვილისა, 43,5×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. შესავალი გამოეუშვით.

1738, თიბათვის 9. ...ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგვართვეთ მე, თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ზ ა ზ ა მ და შვილმა ჩემმა ბ ე გ რ ა ტ თქვენ, ბატონს ე ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს, ქაიკაღლდ-ბაშს დ ე მ ე ტ რ ე ს და შენთან თქვენსა ე ფ ლ ა ნ ს ა, ზ ა(ა)ლ ს ა, სრე და ამ ბერსა ზედა დამეშვარა და მოგეყო ჩემის ნებითა და ძამოგეხვეწა, მოგეიდე ჩემი სამკვიდრო ყანე გორს ფარავანშვილის ჯანიანი და მამეკვს მამული თავისას სიხლითა, თავისის მამულითა, წისქვილითა, ჭალითა, შასვლითა, გასვლითა, ნასეიდითა, უსეიდითა, ვენახითა, სამძღვრითა. ვიდე ფსი სრული, რაოდეც ჩემი ცეცი მასჯერდებოდა. შენზედ ღირა დარჩომიდა რა ირც ერთის იოტის ფსი. ვრან ამი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სი დაშვებდა და მოწამენი: ათოსმისშვილი ერასტი, ქვათარისშვილი ლდეშარ □, გერმანოზისშვილი ბაბუა □, თოლაშვილი მანუჩარ □, სვანისშვილი ადოანგა. მე ზურაბ დამოწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა ეს წიგნი თაბოშვის თ გასულს, ქვს შვგ □, + □. მე ვახტანგ დოლენჯისშვილი ამისი მოწამე ვარ □. მე ყორდანისშვილი ფარსადან ამისი მოწამე □.

აშიაზე:

ქ. მე ასე სოლდასშვილი ამისი მოწამე ვარ.

353. ნასყიდობის წიგნი მზეჭაბუკ ჯავახიშვილისა, 32,2×12 სანტიმეტრი, დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1738, მკათათვის 2. ქ. ნებათა და შეწევნითა დიაცხათ ესე ნასიყიდობის წიგნი და სიგელი მოგეც მე, დვთისმშვილმა, ოტიასშვილმა ივანე შვილ თქვენ, ჯავახიშვილს მზეჭაბუკს, ასე რომ დაგვეწერა და მოგეცით ჩვენი ადგილი ნასეული ხოვლეს მთიულისშვილის მამული, მოურავიანთგან ნაკისარს ეველ და ნაკაძებისგან ჩვენ ვეიდეთ. ახლა ეს ჩვენ ეს მამული თქვენ მოგეცადეთ. ვიდეცეთი ფასი სრული, რათაც ჩვენი გული შესწყრდებოდა, თამამ ქმედათ ვიდეცეთ, ალარც ერთის იოტის ფასი არა დამრჩომია რა. ვინც და რამანც კეცმან ეს ჩვენი მოცემული ნასეული მამული მოგიპყროს, მასმეც რისხვის მაშა, ძე და სული წმინდა. ვინც ამ ჩვენს მოცემულს ნასეიობას წამოგეყდეთ, ბარი და ბასუხი ჩვენ მაგცეთ. არც მარი, არც დასა არაფერი არა სძევს რა. თუ ვინმე თხოვნა დაგიწყოს, ამისიც ბასუხიც მე მოგეც. არის ამისი მოწამე თავათ დმერთი, კეცთაკან: სვიმონ ჯაბახიშვილი(გიც), ყორჩაშვილი ფარსადან, ნანაშვილი შერმახანა, ბაადური ნოქარი, ზაქარია ბაშკაჭაშვილი, ხუცეშვილი იესე, მუქნაშვილი იესე, ფარსაშვილი გიორგი, ამირაშვილი ივანე, კამსახურდაშვილი დარსია. მე იესეს ბოშლავარდაშვილს დამიწერია. დაიწერა მკათათვის ორს, ქვს შვგ +.

აშიაზე: ქ. ათარი ბეგნაშვილი. ქ. მამუკა გამყრელიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

354. დამოწმების წიგნი ყაფლანიშვილის ელიზბარისა, 17,7×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იშვიათათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1737, მკათათვის 23. ქ. ნაზარაშვილის მაწარას კვალზე რომ სამზღვარი მიზდევს.

ქ. თავისის შმის ბიდა, რასაც ამ მაწის სამძღვარი კაიტანს და აიბის ნასიხლარი.

ქ. ებუს წილი გუნაკი.

ქ. მამაკარას მაწა ზაქარაშვილის მაწას კარდა.

ქ. ებუს ბოლნისის ერთის დღის მაწა, და მისმანისშვილის გუნაკი. ესენიცა ადრევე დადგინაშვილების დადგინის, გიორგისა და აიბამს აიბისათვის მიეცით. მერე სხვა რაც მამული ჰქონდათ, შვილისარს მამიკვეს. რომელიც შენათის მოუნათია და ამ ნუსხაში გიწერია, მე ამაში საქმე არა მაქვს. დაიწერა მკათათვის კბ, ქწს შპგ □ *).

355. წერილი მეფე თეიმურაზისა ელიზბარ და ვახტანგ ყაფლანიშვილებთან მეფე ერეკლესთვის ქალის თხოვის შესახებ, 29×17 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. ერეკლე II იკორწინა ვახტანგ ყაფლანიშვილის ქალზე ქეთევანზე 1738 წელს.

1738. ქ. ჩვენგან მათ სავალდებულად დდე ყოველ დიდებათ სახსოვარი და მათ შესატევებათ კეთილად არიდეს დასვიწერთ, ვახტანგ ანიშვილებს, ბატონს ელისბარს და ბატონს ვახტანგს, შრომადი მაკათის ყოველის სიმდიდრეს, სადიდებლოს, ზნე სრულებით უსაკდულოს კაის თავის მოგათხვა და კერგად ყოფის სახრული მოახსენეთ! მერმე თქვენი ოჯახი კეშეიფეთ შემძახლენი ყოფილან, და ჩვენც თქვენი მოერობა მოვიდომეთ: ერეკლესთვის თქვენი ქალი მოგვეცით და მოეერობა და ერთობა კიდევ უფრო გა-

*) ბეჭედზე კლასიკური სურათია წარმოდგენილი: იუპიტერი ტახტზე მჯდომარე და მის წინ გამარჯვების ღმერთი (ნიკე).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვაახლოთ. სარდალსა და ამალახვარსაც წაეგება მოგესწერეთ, და სხვას ჩვენს სატეფეს(ს) ეს ჩვენი მორდალი ვაჟკა მოგახსენებსთ, ბატონო.

შეყვა თეიმურაზ.

356. სიგელი ჩიჩუასი, დაწერილია ქაღალდზედ გაკრული ნუსხა მხედრულის ხელით და შავის მელნით. სიგძე სიგელისა არის ერთი არშინი და ათი გოჯი, განი ოთხი გოჯი. პირველი გვერდი და უმეტესი ნაწილი მეორე გვერდისა უჭირავს ძლიერ ერცელს შესავალს, რომელშიაც ნადიდებია სამება და მოთხრობილია ისტორია ცოლ-ქმრობის დამყარებისა, და რომელსაც ჩვენთვის მნიშვნელობა არა აქვს. შემდეგ სწერია:

1738. ...ჰვჱ ჩუნ ლახთ-ამერასა და ლახთ-ჰმაერას მჴერთბელ-მქონებელმან, იესენ, დვითაან, სოლომონიან, ბაგრატონოსგან, ძემან დვითისმან, დვითე გორგეონისმან, მეფეთ მეფემ, ჴატრონმა ალექსანდრემ, ჯიგულეთ და ჯიგულ-მოდგინეთ გულ-მოდგინებ და სწადდა, და თქუენ დიდ კეთრთა და უოველთა თჳალთა უწორჩინებულესად წოდებულს, ჩდილოსი და შავის ზღჳის ჴატრონსა, და დადიანის ტახტის და სიჴატრონოს გამგებელსა ჩაჩუაძეს ვეუნაზს, გემოეგრეთ და მოგითხოვეთ ჩუენი სულთა-დგმა და თჳალთა-ჩენა, რჩოდგინეთ დუთის მოუკრებისა ზედან აღსრდადა, და ჩვენის ორასჳე სოფლის სასიქადულოდ, სიკეთრედ შეოფი, და შეიდოა მათ მნიოობთა თანამოსდგრეულ ადრატჳეთა, დაჲ ჩვენი, ბატონისშეილი თ უთა, და განჳამჭიაჲეთ, რეც იდეს ჩუენგან მრთებულის სჴმით გაწყობოდა ჴატოსნეთა ხატეთა და ჯვრეთა, სიდშოს წაგნეთა და მრავლისა უცნაჲსა და ძნად ფეს-მისხდომისა მურასს სიშკუდეთა, და უნგრაიშოს თჳის შესმეობეთა, და გრაგან ტანისმოსეთა, ზრნბე-ოქრო-ქსოფეთა, ოქრად-ოქრადად ძოწეულად შეოსზულისთ, და ოოველთა ურაცხეელესეთა და უმრწეენესათურთ დსრულებით ადმეუდობეთა, მწყრალეთა დრბაისლის შედეებეთა, ჴატოსნისა მუსხლთა და ეოველს მეთს გაწეობეთა, ჯნსურასშეიდეთა, მსხურეთა და მოსმსხურეთა, უკდებლობით ეოველს ხელოეთა, სეფრეთა და სეფრის გაწეობეთა, ეოველს სასა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლუქის მორთვითა მხატვრული შეკვეთმკვეთა და მოკვარომეფეა. წყრალად ამისოჯ კერ ალნუსხეთ, მრავალი ამბავი მოუნდებოდა, და ჩვენცან მართებული არ იყო, და რას გაქნეთ ჩვენს ფიფას, რომ მათოჯ არ გვანდობდეს ჩვენა თავი. კარგი და მოკვარე მაკითოჯ გვიმკვიდრებია, და მტკიცედ აქნებას მოკვრობა, ქორწინება ესე უკუნითი უკუნისამდე, ამინ. ქორწინაჯის ქრისტეს ალეი ათას შვიდას ოხდა თვრამეტსა *).

357. მეორე სიგელი ჩიჩუასი, დაწერილია ქაღალდზედ გაკრული ნუსხა მხედრულის ხელით და შავის მელნით. სიგძე სიგელისა არის 7 გოჯი, განი 3¼ გოჯი. თარიღი არ უზის, მაგრამ ეტყვ გარეშე ესეც იმ წელს არის მიცემული, რომელ წელსაც ეკუთვნის წინა სიგელი.

1738. ნებითა და შეწყნარებითა დვთაისთა ესე წიგნი, ფიცი და სიფიცარი, ზარი შტკიცე მოგეცით ჩვენ იესეან, დვითიანი, სოდომიანი, ბაგრატონ(sic) მეფემ, ბატონმა ალექსანდრემ თქუნ, ჩვენს სიძეს, ჩიჩუას ბეჟუანს, ესე და ამ ზარსა ზედან, რომ კურთხეულმა მამა შენმა დაგვმოუყრა და შენთვის ქრისა ერისთვის ქალი გვითხოვა. სოფლისა სამუხთოდისგან მოხდა და მამა შენი მაიცდადა, მერმე მოხდა სქმე და ის ქრისა ერისთვის ქალი მომცრო შეიქნა, და მართლა ძმის-წუილი იყო, მარა უფრო სკუთრად მაკუარეთ და გულითადად მოგეკედეთ, და ჩვენი დაჲ მოგეცით. მოხდებოდა დაესდვანებია, რომ ვითიმ ოდაშსა ის ქალი, ქრისა ერისთვის, სხვისთვან მოგეყოდნებინოს. აწ რადგან ჩვენ ჩვენი და(ჲ) შენ მოგეცით, არას გზით ის ქრისა ერისთვის ქალი ცხენის-წუილს კალმა (არვის) არ მაესცეთ, და კიდეც შენი კარგის მდომა ვითით, და სადც ჩვენა ხი ძალა გუქედეს, ან ნება, არცა გვისისთა(sic) და სხუაბუნოთ დასხჭერვაჲ დაგინებოთ. კიდეც გულის წმინდით კალ

*) ეს და ქვემო მოყვანილი სიგელი პირველათ ჩვენ დავსტამბეთ გახეთ „ივერიაჲ“-ში (1891 წ., № 224).

მდომი მოყვარე შეყოქნეთ. აწ ამის გასათვებლად თვსდებთ მოგვტეშია თვად დამბადებელი ღმერთია და ყოველნი მისნი წმინდანი, ზეცისანი და ქვეყნისანი..... კაცთაგან ამისი მოწყალე: ნაყარაძე კაცია და ნაკუმძე იოანე.

მ ე ფ ე ვ ლ ქ ს ნ დ რ ე (ჩართულათ).

358. სასისხლო სიგელი ყიფიანთა, მიცემული ბაგრატ მეფის მიერ, 70×18,3 სანტ., დაწერილია სქელ ეტრატზედ მრგვალი მხედრულის ხელით და მკრალის მელნით. ნიშნებით იხმარება ორ-ორი წერტილი. თავი დაზიანებული აქვს, ნაწერი აქა-იქ ძლივსლა ეტყობა. თარიღი არა აქვს, მაგრამ ხელის მიხედვით სიგელი ეკუთვნის მეთუთხმეტე საუკუნეს და მიცემული უნდა იყოს იმერეთის მეფის ბაგრატ მე-II-ის მიერ (1462—1478), რომელიც ქართლის მეფეთაც გახდა.

1462—1478. ქ: წუენ მეფეთა მეფემან ბ ა გ რ ა ტ [შეგოწყალეთ] და გაბოძეთ ესე სიგელი, წუენ მეფეთა მეფემან ბაგრატ, თქუენ უ ე ფ ე ვ ნ ს გპოვნეთ ესე სიგელი, ამათ რომე თქუენი გუარის კაცი, თანა დაუნებეთ გელდვა, და ერდგული ყოფილხართ შეფეთა მეფეთა ბაგრატიანთა ჩამოშვილთა, ამათ გპოვნეთ ესე სიგელი თქუენ უ ე ფ ე ვ ნ ს საყდარიშეილობითა თ ქ მ ნ ს და ბუ ჯ ნ ს და შეილს შენს და სახლიშვილს და მომაგალთა სახლიანს შენიანთა, რაოდრაც გმხრთებდა საყდარიშეილობა, ჯერე გაგიჩნეთ თქუენი სისხლი წუენს კარსედან მდეთმოა დარბაისელთა მოწმობითა, რანოა, კასია და სოშანოა, შანშია(sic) და შარგანა მოწმობითა, გაგიჩნეთ ესე სიგელი წუენ მეფეთ მეფემან ბაგრატ თქუენ, უ ე ფ ე ვ ნ ს თ ქ მ ნ ს, ბ უ ჯ ნ ს და შენთა შეილთა და შეილიშეილთა და სახლიშეილთა, მომაგალს სახლიანს თქუენისათა ითხმობთი ათასი გოგური*) თეთრი, ოცი ტყენი, ამი ქორი მისთა ბაზიარეთა და შეძებრეთა. გაგიჩნეთ ესე სიგელი წუენ მეფეთ მეფემან ბ ა გ-

*) გოგაური ჩვენის აზრით „გიორგულის“ მაგიერ უნდა იხმარებოდეს.

რატ: ვინცა შინა ჩამოვიდვიდეს, ათასისა თეთრი დაეგუროს; ვინცა გერში გადინის, სამასისა დაეგუროს; ვინცა ცოლი წაგრთუის, ხახეგარის სისხლი დაეგუროს; ვინცა სიჭინა ადგილსა დაღი დაესუას, ხახეგარი სისხლი დაეგუროს. ჩუენთა კარზედან მდგომთა მოსამსახურეთა ყოელთა მოწმობაითა, მეკობრეთა, მესროლეთა, მეჯანბაეთა, ბახიერთა, მელუნეთა, მესტუმრეთა, მზარეულთა, ათასულთა ეს ახოსიდართა; ჩუენთა კარზედან მდგომარეთა მოსამსახურეთა ყოელთა მოწმობითა დაგიმტკიცეთ ესე სიგელი თქუენ, ეიოვანნისა თემნისა და ბუჯისა, თქუენთა შუადთა და სახლთა შედითა, მომავალთა სახლისა თქუენისთა. არას ამისა მოწამე წერა ვერ ეოფილი, დორთქანიძე ოუალია, ვანიძე ვანა. მე კახაბერიძესა დამიწერია და მოწამეც ვარ.

მეორე გვერდზე მე-XVI საუკუნის მხედრულით გამეორებულია ესვეე ტექსტი, მაგრამ ნაწერი აქ უფრო გადასულია, ვიდრე პირველ გვერდზე.

359. ნასყიდობის წიგნი ათაბაგის მეუღლის ნესტარჯანისა, 75×16,5 სანტ., დაწერილია ეტრატზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. ორივე მხარე ეტრატისა თავიდან ბოლომდი ილინცურად შემოკრილია და ამიტომ ტექსტს ორივე მხარეს სტრიქონებისა ცოტ-ცოტა აკლია. ბოლოს აღაპის წარწერაა მოყვანილი და თავზიც აწერია სიგელს: „ქ. სიგელი საალაპო რომნაძისა კარგაღებული“.

1508, მაისის 1. ქ. სახელათა დითის(ა)თა მაშისა, ძისაა და სულაის წმადისაა, მეოხებითა ყოვლად წმადის დედოფალ[ისა ჩ]უენისა დითისშობელისათა და მარადის [ქალწულისა] მარიამისათა; თავსდებობითა, შინდო[ბითა და შუამდ]გომლობითა წმადათა ზეცისა ძალთა [ანგელოზთა] და მთავარ-ანგელოზთა მიქელ და გაბრიელ[ისთა; თავდე]ბობითა, შინდობითა და შუამდგომლობითა [წმადისა წინას]წარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლ[ისმცემელისა] წმადისა ოანე მახარებელისთა და ოანე [ქალწულ-მახარებელისა]თა; თავსდებობითა, შინდობითა და შუამ[დგომლობითა] წმადათა და თავით მოციქულთა პეტრესი [და პავლესთა]; თავსდებობითა, შინდობითა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და შუ[ამდგომლობი]ოს წმიდათა მოწამეთა მდგლთა-მოძღუართა, მა-
მა[თა, მამათა-მთავ]რთა; თავსმდებობით, მინდობითა და შუამდ[გო-
მლობით წმიდა]სა და ღუაწლ-მრავლისა მოწამეთა მთავრისა ღ...
[და]მტარისთა(sic), კუარიგე და თვლატესთა; თავს[მდებობით, შე-
ნდობი]თა და შუამდგ.მლობითა წმიდათა სერაბ[იმთა და ქერაბ]ინთა,
საყდრით და უფლებით და ეოველ[თა ძალთა ღ]თაისთა, ზეცისა და
ქუეყნისათა, რომელნი ხართნ ეყენეს უფალსა ჩუენსა იესო ქ[რის-
ტესა] და ხართნ ეოფად ვრად, ამა ეოველთა [წმიდათა თავსმდებო-
ბით, მინდობითა და შუამდგომ[ლობითა ესე სიგელ]ი დაგიწერეთ და
მოგახსენეთ ჩუენ, ქ[ვ]ა თ ა რ ს[ე ვ]ე[ლთა შ]ვიდ[ა]ნ და ი ვ ა ნე მ და
მამავალთა [ჩუენ]თა ეოველთაგე თ[ჳ]ენ, პატრონთა მ[ეფისა], ბატო-
ნისა დ ვ ი თ ი ს ძილდრსა და პატრო[ნისა ა]მისძისადრისა, ბა-
ტრონისა ე უ ა რ ე უ ა რ ე ს ა, ცოდ[ეოველ]ს ნ უ ს ტ ა რ ჯ ა ნ ს
და ძ[ის თ]ჳენის ა თ ა ბ ა გ ს ა ... და მისთა ძმათა ს ა ზ უ ე რ ე დ-
ს და ს ს ე უ ა ზ ა ნ[ს, მოგვეც]ო ჩუენკურ ძეობად და სამკედ-
რად და ს[ჳენით ნის]ეიდი წეთდისძისეული ვენაკა, კეთ ...თა
სამძღუროთა ეოველთაურთა უკლებ, წყალ[თა], ასრე რომე გარდვიც-
დიდეთ ადგილი, რა რიგადც [გარეგნებულ იყო, ვიდეგ]ო თქუენკურ ფა-
სი სრული და უკლები, რ[ათაც გული] ჩუენი შესჯერდებოდეს, თან-
გა ვთ[ს]ა] ...კი ხხდი, პატრონისა, მეფეთა მეფისა დ ვ ი თ ი ს ა
კეთ[ილ]ითა და ნებს დართეთა. ჳ[ც]ქონდეს და გიბე[ძნიერ]ს დ[ით
თქუენ, პატრონისა ა თ ა ბ ა გ ს ა მ ი ს ი ს ძ ი ს ა დ რ ი ს ა ე უ ა რ ე უ ა რ ე ს, თა-
ნამეგზეყდრ(ე) ეოეოდესა პატრონ[ის ნ უ ს ტ ა რ ჯ ა ნ ს] და ძეთა თქუ-
ენთა*) სა[ზუერელსა სა[ლუაზანს და] შეიდო(ს) და მამავალთა ესხლთა
თქუენისათა [ეო]ველთაგე, კეთაწეფებ(ი)ს გასეედად, გაზიოვებად
და [დ]ა[ისთუის შესწორვად და რადც ეფრად ...და ვეერთან შა-
ეესრნდას, და თუ ვინმე [მოჩივარ] და მასარჩლე ვ[მოსრნდეს,
ჩუენ, ქვეთ[ა]ნ[ის]ქვეშენი შალვა და ივანე ჯ[უ]ყეენი ვესხუისა [ვ]ემ-
ტკიცნი, და თუ ვისმე ამ მამეულის ნაშესი ჰქონდეს თუნ[ე]ყო თქუ-
ენსა, ამა წიგნისა ვ[ს(ე)ტყდას. ჳ[ც]ონდა და რამ[ნ]დი ვეერთ პატ-
მან, ჩუენის ეუ[რის კ]ესტან კეთდო]ს შალდ და მასარჩლად ჩუენკურ

*) აქ ერთი სიტყვა ამოფუშკილია.

მ[ოციქულ]ისა ამის მამულისა, შემცვალებას სასჯელისაგან ქრისტეანეობისა, რასხვისმცა დაუსჯ[ებია] ღ[მა] მაშ, ძე და წმიდა სული, და ამის ზექცეთა მოხსენებული წმიდანი ღ[მა]ისანი, და იუდასთანა [ბრალ] საწა[ლ]ი სულის მასისა, ამან. დამშტკიცებული[ნი] და გამ[ო]აჭ[ე]ულნი ღ[მა]ნ აკურთხეს, ამან. დაიწერა [მტკ]ნე[ლ] საგანი ესე ჯამსი მეფეთა მეფისა, ბატრონისა [დავი]თისა, ქვესა რჯვ, თუესა მაისი[ს]ა ერთსა. კალ[ენ]ის წინამძღურისა მ ხ ს რ ე ბ დ ი ს ო ა + +.

სიგელის ტექსტი რომ თავდება შემდეგ მკრალის მელნით და სხვა ხელით სწერია:

...კალ[ენ]ის წასრთოვადი(sic) იდგა [ათა] გეორგეულაი(sic) თანა(sic) აქ მონასტერსა.

შემდეგ ტექსტისავე ხელით:

[თქ]ეუნ, ბატრონი ესტეფანწ(sic) და თქუენნი ძენი მაჰმ[ად]ანდიო მონასტერსა შ[ე]ეც, ბერაცა გაჰკიმეო და ვინაცა დაე[ნე]გო?]. მოწყმენი ვრთან: ქვაოკეეს კანდელაკი დე[მეტრე], ერთსულებიო კრებულნი. მე გლურ[ჯიძე] სეფეულველე შეი დავხუდი, მოსაქმე ვიყვე[და მოწყმე]ც ჯარ. ვინცა ეს ალაპი მოგეაშალოს, ჩვე[ნთა]ნაც ის განაკითხვის დღეს მას ვინკაო[ს]ისა, თუ ჩვენთა]კანმან ვინმე მოშალოს, მასმა რასაც დაუსაჯოს ღ[მა] (და) ყოველა მას(ა) წმიდანი ზ[ეცისანი და ქვე]ნისანი, კორეელნი და უკორეო[ნი] +.

360. სიგელი ჯარმაულთა, ბოძებული ბასილი კათალიკოზის მიერ, 74×22,5 სანტ., დაწერილია კარგს ეტრატზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ნაწერს დროთა ვითარების გამო მკრალი ფერი მიუღია. პირველი ასო „ქ“ ნაკვანძით არის გამოხატული და შემოკლებულათ ნიშნავს: „თავი ქ[ესი“, ესე იგი „თავი ქრისტესი“.

1531. ქ. ხახულათა ღ[მა]ისათა მამისა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, შეხებითათა ყოფელად წმიდანი ღ[მა]ისშობელისათა; ძალიერებითა ბატონ[ის]ა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათა; ოხითა და ვედრებითა წმიდათა ანგელოზთა და მთავარ-ანგელოზთა მაქაელ და გაბრიელისათა; წმიდის იოანე წინასწარმეტყველისა, წინამორბე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დასა და ხალხისმცემელთასა და ითავნე ღ-თას-მეტყუელთა და ქალწულ-შახრემებელთასა, წმიდათა და ეოველად ქებულთა თავთა მოციქულთა ჴელ-ჩერქესთა და ჴაცდესთა და ეოველთა ჩრდილოეთის კუდრთა შორის უდაბნოესთა წმიდისა კოხოლეკე მცხეთასა სუფრასა და მას შინა ღ-თაე ადმრთებულთა სუეტისა ცხოველისა, გუარითა სუეტელთა და შარანთა ღ-ი-შეოეველთასა, მანდობითა და შუამდგომელობითა ეოველთა დათა ჭიდითა, ესე უკუნისამდე ჭიმთა გასრთვებული წიგნი და საკუდი მოციბოძეთ ჩუენ, ქრისტეს მიერ ქრთდეს კათალიკოზსა ბასილ, კათხეთა და ნუბა-დარბაზთა მეთხუთის(sic) შვიდთასთა თქუენ, ჯ-ს მ-ულ-ს გეთრგის და შენთა ძმათა გრიგოლ და ბითაურს და შენს შვილს ივანე დიდებულს მას ჭაშნი, ოდეს ჩუენსა ჭიშკარ ჩუენთა კათხეთა მპმულება ეიადე ბაშიშიდალის ქერობანისგან, მპდეთა სკეპტე და ფეთხუნელზედ თქუენის მიწათა ბიდოსა ჭკალ და სპეშდეს მიწა. კიდევე ეიადეთ აქვე ჭაობშიკან სხრიასგან(sic) მიწა და ტეკე, თქუენის მიწათა თავსა. კიდევე ეიადეთ კიჩეოს დეიბრანთაგან მიწა სპეენაკე. კიდევე ეიადეთ ჯრდაშიდალისკენ ადიანთა ჭენიკი; კიდევე ეიადეთ ჯუარედთავან სპენთა მიწები. ესე ეოველი ჩუენთა ნუბა-დარბეთა კიდეთა და ჩუენსკე კათალიკოზობაშიკან შეკმიდითა წმიდაკუნელ კრძუნისაქ და სიფიდლი ხატის-წოდენი წიკრთუა, კაიბრწყინეთ და ღ-თის სიმრთადმან შენი მეუდრი მპმული თქუენე მიცეს და ჩუენც სიგიდითა კმით დაგმეტკიცეთ და მიგეცით სიფიდლი ხატის-წოდენი მათიოს შესიდეთა, რა რეგიდეს ჴატრონმან [მეფემან დეით?*) დაგემტკიცეს და გიბოძა. გქონდეს და გიბედნიერას ღ-მან კოხოლეკე სუდრის მცხეთასა და ჩუენსა ერთგულად სიმსხურსა შინა სიფიდლი ხატის-წოდენი და რაიცა კმაშიკან თქუენკან ნასეედი მპმულება სწეირია. ესე ასრე გიკეთებდეს და არ მიგეშალოს არა ჩუენკან და არა სხუათა კათალიკოზთკან და არცა სხუის ადამის ტომისა კაცისკან. ვინც ესე მიგიშალოს, ჭ-ისსჯიმეს დაუსბიმო ღ-თა მაშა, ძე და სუდა წმიდა და ეოველნი წმიდანი ღ-თისანი. ზეცისა და ქუეყანისანი. კრულ იეოს კაცი იცი ცოს შინა და ქუეყანის ზედა. დამიჭეკი-

*) ეს ორი სიტყვა დედანში გადასულია და კითხვა საეჭვოთ მიგვაჩნია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქმებელნი დრამან ჯუართხნს და წმიდამან დედაქალქმან. დაიწერ წსს სიო, კუდიოს მდგდლის ბასილისიოს. ბოლოს ხუცურად სწერია:

**ⴒრ̃ⴑ: ⴑრ̃ⴑ: ⴒრ̃ⴑ: ⴑრ̃ⴑⴰⴰⴰ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაით და ეოგლად ქებულთა თავით მთავარულთა ბერძენსა და ბაგდადსაით, ითრომეტით მოგიქებულთა და სპილოსა წასასწრომეტებულთა, მდგელთა-მაძღურთა, მოწყალეთა მპმოთა, მპმოთ-მაუყრთა და ქალწულთა და, ეოგლთა წმიდთა ღ-თისთა, რომელნი სუეუნოთგან სიონ ეეუნის უფლის ჩუენის იესოს ქრისტეს, და კეთლდეც სიონ ეოფად არიან, და ანუ რომელიმე წმიდის სეანსქარსი შაკან სწერან, და ანუ მოიხსენებიან, ამით ეოგლთა წმიდათა თავდებობით, მიხდომიით და შუამდგომლობით ესე მტკიცე, უცვლებელი და უცუნასმდე სპობილოებად ყოფის გასათეებელი ნისიდობისა წიგნი და სიგელი მოგებეთ ჩუენ, თ უ რ ქ ა ნ ე ლ ნ და ჩუენთა შვილთა გ ი ო რ გ ი, ე ს ე ტ ე და ზ ა ქ ა რ ი ა ს ძისა ჩუენისა მამაკაცთა ეოგლთაკე თქუენ, ბერძნისა ი ე ს ე ს და თქუენსა შვილსა შ ლ ვ ს, ი ვ ა ნ ე ს და შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს*) და მამაკაცთა სახლისა თქუენისა ეოგელთაკე მას ყმასა, რადგან მოგუდეთ ჩუენი შუიდრი მამული მ უ ზ ნ ი კ ე ს ბერისაკე და ვიდეთ ფასი სრული, რომლითაც ჩუენი გული შესჯერდებოდეს. ესრეთ სამხედრითა ზეშით სოდომიანთა სამხედრომდი და ქუეშით კუეს ბერსა, ცოტა თელ დგას, იქამდი, ესრე რომე ამ თელს ქუეშით სხუა ხე ადრა დგას ერთის ტრიალის მეტი, რასაც თელ გაიტანს; შუა მანდრიშაგ ერთი წითელი ქვა თუთიან შელაქ შაგელი ჩანდა, რასაც ის წითელი ქვა გაიტანს, შრომდითაგე ზეით ბეჭნედ, ტბეგნაგეთ სამხედრომდი. მოგიდეთ თქუენ, ბატრონს ი ე ს ე ს და თქუენსა შვილსა შადგეს, იანეს და შერმაზანს და მამაკაცთა სახლისა თქუენისთა ეოგელთაკე ჩუენ, თურქისტან და ჩუენთა შვილთა გიორგი, ესტატე და ზაქარია, და ვიდეთ ფასი სრული, რომლითაც ჩუენი გული შესჯერდებოდეს. გქონდეს და გაიქნიერთს დმერთმან მუხანა კუეს ბერსა, ეოგელს კაცისაგან უცილებლად და კუდუეულად, არა მოგეშალოს და შეგიცვალოს არა ჩუენგან და არა ნათესაგთაგან, არა მეფეთა და დედოფალთაგან, არა დიდთა, მცირეთაგან. და ვინცა და რამანც გუარმან კაცმან კულეს ამისად შლად და ქცევად, უკუეთუ მეფემან შუხ-

*) ეს უკანასკნელი ორი სახელი სტრიქონს ზემოთ არის სხვა ხელით ჩამატებული.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცვლობს, მუუეთო ზეცასთაო, შენ იგი შენცვლე დადებისაგან შენისა: უეუეოუ დედოფლობენ შენცვლობს, დედოფლო დაბადებულთაო, შენ იგი შენცვლე დადებისაგან შენისა და ძისა შენისა; უეუეოუ თავდაშენცვლობს, თავდაშენ ზეცასთაშენ იგი შენცვლობს; უეუეოუ ანუ დადაშენ და ანუ მტერაშენცვლობს, ანუ ჯაშისა გაშორეულადაბისათეის, ანუ მტერობისათეის, ანუ სიტყეთაო, ანუ სიქმათაო, ანუ ვინ შიტაქულად შეიქმნის და კულეთს ამისად შელდ, რისხვაშია დაშენობაშო და დაუსრულებელი დ~თა მამა, ქე და წმიდა სულო და უოველნი წმიდანი დ~თანი, ზეცისა და ქეეყანისანი, ნუთაოშეც სიხილეთაო ნუ აქნებს ხსნა სულისა მისისა. ჩეშოიშეც ტოდუთაოეთს იგი განეთისეს დღესა მას დადიც განეთიხენისხ. ორიან ამისნი მოწიქნი: სოდომიშეალი ზედასტან, შეღექ შეეკლი, გაშლოეული ამეტებელი(sic) ბაბილია და მისი ძმა ალეეერნიშეიდი კარჩეკი, ერტის ოქრასიშეიდი უსენთ, ხეტიშეიდი მახარებელი, იოანდანი, შეკრასიშეიდი ხიტისა, დიდებელი ჩასხიბარსიშეიდი ამარანია, ზახიაშეიდი უანდეკი. დაწერა სიტეკი ესე ნებითა და შეწეენთა დ~თისათა ქეეს სიშ-სა კეეთით შეტეხდაშდისა ერთკეთითა + + + +.

362. ნასყიდობის წიგნი შიოშ სოლაღაშვილისა, 43×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1619, მაისის 21. ქ. მდ~თისა და უოველი მისთა წმინდათა თავდებობითა და შეუშლელობითა ესე მონუსეალობისა წიგნი და სიტყეა მოკეცეთა ჩუენს, ბაბუჩაშ და შეილშენს ჩუენშენს ეუდაშ და ნაშხოშ, და ფაიაშ და სა[ხლისა] მამაფლთა ჩუენისათა უოველთაგე თქუენს, სოდოდაშგილს ბატონსა შოშშა და თქუენსა შეილთ და შეილის-შეილთ, სახლისა მამაფლთა თქუენისთა უოველთაგე, მოკეცეთა ჩუენი შეიდრი მამული, კალთა ხეენი სიქულაში შეიდისა დღისა მაწა, ერთი მხარი დელე და ერთი მხარი ადიეულს მაწამდინა. ამიდეთა ფასი სრულიად თქუენკენ, რათაც ჩუენი გული შეკეჯერდებოდა. არა დარჩა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რა ჩუენი თქუენსა სულთა არცა ეროასი ფულასი, და თუ ვინმე ამაა მატლე და მოდგე კაბადონს, ბერასი და ხსენებაი კაცნეშინი ჩუენ, ბაბაჭამს და შეიდშინს ჩუენსს კულაბს და ნამხობშს და ფეიანშ ჭიუენოთ. და თუ ვინმ(ᲔᲑᲘ) ჭამთა შლადობასთუასს შემოგესრჩდის და ანა(ᲔᲑᲘ) შემოკედგოს, რასხვესძეს მამ, ძე და სული წმინდ, შემცაქცის კეთრი გეზასი, მაშოგული(ᲔᲑᲘ) იდასი, ძრწოლა კაენასი, მაანოქმ დაობაროსი(ᲔᲑᲘ); ნურამაც სანანდიობამც ნუ იხსნებასი სული და ნაწილი მასი ჯოჯოხეთისგანა. და დამ(ს)მტკიცებელი პაურთხის დმერთმინა. არიან ამისნი მოწამენი და შეადმხდომნი: მამსახლასი ჭმუნს, ხუცესი ტერ-სარქასი, კუდლაძეშუალი სულხანა, ასდანაშუალი შაგრდა, აბრაა და შერმაზანაშუალი ჩასატა და სრულდ კუმეულნი. მე აბრეთმს დამაწერა და მოწამეც ყარ, ქუს ტ ზ, მაასს კა. + + + + + + + + + + +. კუმეულნიც იცან: + ხატასი ო(უ)მურაშეილი: +.

363. სიგელი მეფეთა ბაგრატ VI-სა და სვიმონ II-ისა, 46,5×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავში ერთი სტრიქონი აკლია, მაგრამ ამ სტრიქონში მეფე ბაგრატ მე-VI უნდა იხსენიებოდეს, სვიმონ მეფის მამა, რადგანაც სიმონ შემდეგ ძეთ არის მოხსენებული.

1619, მარიამობისაგას 10. ...ძემან ჩუენმან მეფემან, ბატრონმან ს უ ე მ ე ო ნ ესე უგუნისიმძის ჭმთა გასაოგებელი, მტ[ბიც და] შეუნაკლებელი წყალობისა წიგნი და საგული შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერგეულთა და თავდებთა და მრავალთურად ნამსახურთა ჭმთა ს ო დ ა ს შ ე ი დ თ ი ო ს*), შვილთა და შამკვილთა ყოველთაგე სახლისა თქუენისათა მას ჭამსა, ოდეს მოგუდგებით კარსა და კ უ მ ი თქუენს კერძს მამულს დაბეჟნაკნათ, ჩუენ ვამსინეთ ჯარ და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალდეთ და სიგლითა ამითა დაგამკუიდრეთ და გიბოძეთ, რაც კ უ მ ი თქუენი

*) აქ ერთი სიტყვა ამოფხეკილია.

კეთილ მამული ყოფილიყო, ანუ შენი და ანუ ოკერა, ყოფილიყოთ(ო) მისის წყლიანო, წისქვილიანო, ველიანო, სახნავ-სათიბრიანო და ყოველის მისის სიმრთლითის სიმზღურიანო და სქემიო, მოიო ბარემდის, რისც მქონებელი ყოფილიყუნენ, ყოველითვე სიმუეღრდრდ და სიმშვილდ თქუნითვის და თქუნთა შვილთითვის ჴუბეშტიანო. გქონდეს და გიბჭნიერთის ღრთ ჩუენსა ერგულობისა და სიმსჯორსი შიგ. ჴწე გიბძანებთ, კრისა ჩუენისა ჯილ-გუხარნო, მდევნო და სხუანო მისიქმენო, ვინ-გინდა-ვინ იყუნეო და ანუ ვინ-გინდა-ვინ იქნებოდეო, მერმე ბძანება და ნიშანი ესე ჩუენი თქუენც სრე გუთხეთო, რრიგსცა ამს ჩუენსას ნაწყლობეზეს სიგუდსა შიგ ეწერიან. ნურც რს თქუენ შეუძლით და შეეძლებით თუნიერ თანა-დგომისა და შეწუნისაჴან ჯილ. დაწერა ნიშანი და ბძანება ესე ჩუენი ქუს ტზ, მრავამობისთუეს ი, ქალთა კრისა ჩუენისა მდგონ-მწიგნობრისა მრტერობაშეილის ივანდიდიოთა. ბგრტ, სუოშან (ჩართულები).

364. ნასყიდობის წიგნი დვით სოლაღაშვილისა, 30×21,5 სანტ., დაწერილია ქალაქზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი გამოვუშვით.

1690, თებერვლის დამდეგი ...ესე წიგნი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩვენ, დ ი თ უ ნ ს შ ვ ი ლ მ ან ნ ა ს ი ე ლ ი ვ ა ნ ა თქუენ, ს ო ლ ა ღ ა შ ვ ი ლ ს დ ვ ი თ ს და შვილთა თქუენთა და სახლისა მამასახლისს თქუენს სრე და ამა ბარსა ზედანა, რომე მე თქუენა მეშვიდრე უმის კუმეღალის დათასმეღალს ბეჭდისა ნასიდა ეშმ ვიქვე, და ის თქუენი ეშ ბეჭდა ჯმთის ამაყრდა და მე ვხატი მთეოდა, და მერმე ჩემის ნება-ყოფლობითა მიგეც და ეწერა, და თქუენა ამისი ნაჴი სხჴა-კრი და მაწი და წყალი, რაც სქონელი ქონდა, და ისებიაც მე მაბოძეო, და მეც ესე ბერობა და ესე წიგნი მოგეცი, რომე რა ტიტესაი ვიო და ბერშე სული მეგვანს, შვილთა შვილთმან თქუენი ეშ ვიო, რაც ერთშან კუმეშან(sic) კიქონ თავის ბატონსა სხურას(sic) სამართლითანის სქემითა, ჩვენ თქუენ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გსხურობთა მღ~თაა. ოქუენა პატრონი და ჩუენი ოქუენი ქუა, ოქუენსა შეტი სხუა ჴატრონი არ მანდოლს. ქონეს და გებედიერთს ესე ჩემი თაჳი დ~შერომან ყოგალის კეთილის უტალებელად. არავინ იფას ოქუენი მოტიალე და მოდგილი ერთა მ~დთის მეტი. არას ამისი მოწუმე თავთ დ~შერთა და მისი ყმენი წმანდანი; კეთილკაც: მამისსიდისის ძმა ფარიდა და ჴასუმელი აბრალუმელი, დავითუმელი გულდა, არდუთუმელი ნატყდა ათაბეგს, ამორჯანუმელი მათორა, წაშალუმელი ოვნა, სუეტსი იოდენა, პატრონის დედოფალის ყმა ყაიფარი კარსია, მექმაბე კარიოქრუმელი გასპარა, თაჳუმელი ასდამზა, ფარსედუმელი დრელი მამეკა, და მე მოქალაქე ქაიხოსროთა ასდამზასი დამოწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაწერა ესე წიკნი ფებერვალის დამლეს, ქკს ტ ე. +.

365. სიგელი მეფისა სვიმონ II-ისა, მიცემული შიო სოლაღაშვილისადმი, 52×18,5 სანტ., დაწერილია ეტრატზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1624, ენკენისთუეს 15. ჳ. ნუბათა და შუწუნათა დ~თასთა ჩუენ, მეუმემან, ჴატრონმან ს უ ი მ ო ნ ესე წყალობისა წიკნი და ნაშანი გებოძეთ ოქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და შრომადუერად თავდადებით ნამსახურსა, მოდარეთ-უხუცეს შ ი ო შ ს, ოქუენსა შეილსა დ ა ვ ი თ ს, ოქუენსა ძმისწულსა ს ი დ ნ ს და ზ ა ზ უ ტ ი ს და შეილთა და შემოყოლთა სისალსა ოქუენისთა ეთაკუთუნე მას ჯამსა, ოდეს მოგუდეგით კარსა და მიშეალას წყალობისა დაეგუჯუნათ, ჩუენ ვამცნეთ ჯაჭ და მოსწერება ოქუენი, შეეწყალეთ და გებოძეთ გ უ მ ა ს, რაც ოქუენს განყოფის ზედაის და მას ძმას ჭქონებოდეს, ან გლეხი და ან სხუა მიშეალი მოითა, ბარითა, წყალითა, წისქუილითა, ჳეკლითა, ჳენაჳითა, სიჳნავითა და უანიჳითა, შენითა და ოკურითა და ყოგალის მისის სამართლიანის სქემითა და სიმძლეთა ოქუენთუის სამკუიდროთ და სიმშუილად გუიბოძებია. გქონეს და გებედიერთს დ~თან ჩუენსა ერდგულად სიმსახურსა შაგან, ყოგალის კეთილსაკენ მოუდეგრად და შემოსაერჩლედ. ჴუ უხუშო(ს)ესა მოგსხსენებთ და უქუდესია გებრძანეთ, კარის ჩუენის ჴეძალ-ჳმზარ-

ნა და სხუანა მოსაქმენო, თქუენცა ასრე გაუოსგეთ, რა რიგადცა ამა ჩუენგან ნაწყალობეუს ფარგანაშაა ქწერას და ნურაოდეს ნუ შეუშლით, ათანდგომისა და შეწუენისაგან კადე. დაიწერა ბრძანება და ნაშანა ესე ქნსა ტაბ, კინკინასაუკ აე. კალათა კარის ჩუენისა მდგანა-შეაცნობრისა თქრუანშვილის შარმახანაში. სუამან (ჩართულათ) □.

366. სიგელი სვიმონ მეფისა, ბოძებული შიო სოლაღაშვილისადმი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნაწვნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ეს სიგელი დაკრულია წინა სიგელის ეტრატის მეორე გვერდზე. თავი აკლია, მაგრამ ეჭვს გარეშე სიგელი შიო სოლაღაშვილს ეკუთვნის.

1626, ქრისტეშობისთუას 16. ...შეიდათ და მომცადათ... მას ჯამსა ოდეს.. ბერსა შინა. ას... [ვასმინეთ ჯუა] და მოხსენება თქუენი, მოგითხუდა ვეჩენათ და ბერგელადცა თქუენის მამა-პაპათ სამეუადრო ეოფილეუო, ახლაც სიგდათა ამათ გაგაახლეთ, გაბოძეთ თქუენაე სამეუადრო სოფელი შინდისი, რასაც მქონებელი ეოფილეუოს, ეოვლითურთ მრთადის სამართლიანის სამძღურითა და საქმითა, მოიათა და ბერათა, და წყალთა და წისქუილითა, გელათა და გენახითა, სახნავეთა და სათიბითა და შესაფლითა და გამოსაფათა, ეოვლითურთ თქუენთუის სამეუადროდ და სამშუილოდ გუაბოძებია ეოვლის კეცის უცილებლად. გქონდეს და გაბეჭდიერას დ~თ ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შიგნ. გაბძანებთ, კარის ჩუენია გაქედ-უზიერნ და ქაღალის ტარუდხნ, შედაქნ და მამსახლთსა, მერმე რარაგნადაც ამა ჩუენი ნაწყალობეუს ფარგანაშაგა ქწერას, თქუენც ასრე გაუოსგეთ, თუანაერ ათანდგომისა და შეწუენისაგან კადე. დაიწერა ნაშანა და ბძანება ქნს ტიდ, ქრისტეშობისთუს ი ვ, კალათა კარის ჩუენის მწიგნობრის უორდანშვილის ვახტანგისათ. სუამან (ჩართულათ).

367. წყალობის წიგნი ზაქუსი, 17,1×15 სანტ., დაწერილია ქა-

ღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1630, მარტის 25. ქ. ნებითა და შეწევნითა დ-თისთა ჩუენ, ჰეტრონშან ზაქუმ, ჩუენშან შვილშან თამაზ, ბეჟან და ადამ მას ჟამსა, ოდეს მეფემან, ჰეტრონშან სუმახ თქუენ დონამზას ახოთა კაბოძს და იმისა სამწყობი შეწევნი ჩუენ გუქონდა, რადგან ამ სოფლისა იყო და თქუენცა გუთხოეთ, შეგეწუელდეთ და გაბოძეთ ბეშენის სანდაც ქუეშეთ თამდაც. გქონდეს და გაბედნიეროს დ-თმან. არადეს არ მოგეშალოს და არცა შეგეშალოს არა ჩუენგან და არა ჩუენთა ნათესაოთა კაცთაგან. ქ(რისტ)ე, მრტის ბე □.

368. სიგელი მეფისა თეიმურაზ I-ისა, ბოძებული შიო სოლაღაშვილისადმი, 36,5×16 სანტ., დაწერილია ქალალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1630, ენკენისთუეს 10. ქ. ნებითა და შეწევნითა დ-თისთა ჩუენ, კელმწიფემან, ჰეტრონშან თეიმურაზ ესე წესდებისა წიგნი გაბოძეთ თქუენ, სოდესცა შეიქმნა, თქუენსა შვილთა დასვა, თანამზას, თქუენს ბაძაშვილს ბაძანასა დასდანს მას ჟამსა, ოდეს მოგუადეგით კარსა და მამულსა წესდებისა დაგეკუნით. ვისმინეთ ჯა და მოხსენება თქუენი, მოგითხოვეთ ჭქონით და სამხიოს სოფელი ტასდაუერი ამას წინათ თქუენ გქონებოდა ბედნიერის ბატონებისგან და ახლაც თქუენ გქონდა და წიგნითა ამით გაგახსენეთ და ჩუენცა გაბოძეთ მოათა, ბერათა, წყლითა, წისქუილითა, ყანებითა, ვენახებითა, შენითა და ოჯრათა, სძებრითა და უძებრითა და მისის შეწევნისათა თქუენთვის სამუდროდ და სამშუილდ გუაბოძებია. გქონდენით და გებედნიეროს დ-მან ჩუენსა ერდგულად სამსახურს შიგან. აწ მოგახსენებთ კარსა ჩუენსა ჭქონდა-გუზარნი და სხუანი მოსაქმენი. თქუენცა ახრე გუოთ(ხ)ეთ, რარიგადც ამა ჩუენგან ნაწყალობევს ფრთგა-

ნაშაა ეწერას და ნურაოდეს ნუ შეუშლით, თანდგომისა და შეწევნისაგან კიდე. დაიწერა ბრძანება და ნაშანი ესე ქვსა ტაც, ესენისთუეს ი, კვლითა კარისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობრისა ოქრუაშვილისა შერმაზანაითა. თაებუერაზ (ჩართულათ).

მეორე გვერდზე სწერია:

ქ. ესე ბრძანება ასრე უნდა კოსოვდეს □.

369. სიგელი როსტომ მეფისა, ბოძებული სოლაღაშვილისადმი, 41×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მოხვგალო მხეცრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. მარჯვენა კიდარო თავიდან ბოლომდი ჩამოხეულია და მიტომ ტექსტს აკლია.

1636. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ[ოისთა ჩ]უენ, ჱსტრანშა რაზტომ და ჱსტ]რანშა მარიამ ესე უგუნასშვილ ყამ[თა კასთაველ]ისა, მტ]ბიცე და შეუფვლებული და შ... ...თაებეული წყალობის წიგნი [დაგაწერე]თ და გებოძეთ თქუენ, ს ოდაღ ებ ზ ...ს, ბაისშეველს*) და შენს შვილს... და ითრაშ ს*) შვილთა და მამაჟალთა [სახლისა] თქუენისთა უოველთაგე მას ყამს, ოდეს [მოგუალეგით კარს]ი და თქუენის სამკეცრთს და ზურაბის და მამის წა[ღს გუთაჯენით], ჩუენც ვისმინეთ ჯაჭ და მოხსენება თქუენი...ი სამკეცრთ კ უმ ი (მე)ფეთაგან და დედოფლებისაგან წიგნებიც გქონდათ. ჩუენც სიგელითა ა[მით] გებოძეთ თქუენი სამკუ(ი)დრო კუმისი და ზუ[რაბ]ის წილი გებოძეთ, ან ვინცა სახისა მათის სამართლიანის სამძღურითა და საქმითა და შენითა [და უშენ]ითა, ასყაღითა და უსყაღითა, წყალითა და... და ვენახითა, და მითაით ვიდრე ბარამდისინ ...დელს სამძღურითა და საქმითა, უოველს კაცისაგან [მოუკ]ეგრი და შემოუსრწყვილი. გქონდეს [და გებედნიეროს] ღმ[თ ჩუენს ერდგულად სამსახურსა შიგან .[უზედასით] მოგახსენებთ და უქუდგისთა გებძანებთ.კარისა ჩუენისა ვ[ექილ-გუხარ]ნი და სხუანი მოსაქმენი, შერმე რარიგადც

*) აქ ერთი სიტყვა ამოშლილია.

[ჰმა] ნაწყალობევს ფარვანაშიგა უწეროს, თქუენცა [ასრე გუთავეთ] და ნუ მოუშლით და ნუ შეუცილებით, თ[ჳითერ თანდ]გომისა და შეწევნისგან კიდე. დაწერა ბრძანება [და სიგელი ე]ს ქვს ტკდ, ჰელითა კარის ჩუენის მდივან-[მწიგნობრის [ქორ]დანის შვილი ბაკატაიოს. როსტომ (ჩართულთ).

370. სიგელი როსტომ მეფისა, სიაუშ ხოლაღაშვილისადმი მოძებული, 49×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მთრგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. მეორე გვერდზე სპარსული წარწერა აქვს სპარსულისავე ბეჭდით. მარჯვენა მხარე სიგელისა დაზიანებულია და ტექსტს აკლია.

1637, იანვრის 4. ქ. ნებაოთა და შეწევნაოთა დ[თისა ჩუენ მეფემ მეფემან, ბატრონმან როსტომ და თანა-მეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთა დედოფალმან, ბატრონმან მარიამ, ესე ვმიერათ უგუნისაშვილ ჭიმთა და ხანთა სამკუდროთ და საბო[ლოთ] კასთაგებული, შეუშლელ-შეუცვალებელი წ[ყალო]ბისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და მრავალ-ფერად ერდგულობით და თავ(და)ლებით ნამსახურსა უმასი ს[ო]დ ვდ[ვ]შვიდ სიაუშ ... შეიდოთ თქუენთა დ[ვ]ითა და თ[ა]მ[ზ]ე და ო[რ]მ[ა]ნ და ჩამომავალთა ხანდისა თქუენთა ყოველთავე მან ჭამსა, ოდეს მოგუდეგით კარსა და ქალაქს თქუენსა მუ[ნ]დრსა და ნასიგან ემებს გუეჯენით. ჩუენცა ვამანეთ ჯჯ და მოხსენება თქუენი და მოკითხუა ვქენით, მამის ჩუენისგანცა წიგნი გქონდა და ჩუენის ძმის, მეფის ბაგრატ[ი]ს გან ც, წიგნი გქონდა. ახე ჩუენცა წიგნითა და ამითა გ[ა]ვახლეთ და მოგიბოძეთ მტკიცე და უცვლებელი სიგელი, ოდეს ესე ქალაქს თქუენის მამის და ბაბის ნასედი ვართანაშეალები მათის მამულითა, დეფუშეული [სხ(ტ)ურა მასის მამულითა, მახუშეული მასის მამულითა; ეს სიმნი კუმლნი(sic) კაცნი მათის მამულითა უკლებლათ. გქონდეს, და გიბეჭნიერეს დ[თმნ ჩუენსა ერდგულთა სამსახურსა (შიგნ), უოველის კაცისგან უცილებლათ და შეშოსრჩლებლათ, სიმუედროთ და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სხბოლოჲთ. ჲწუ შოგუხსენებთ, გორასა ჩუენსა ვეძებლ-ყუზარნო და მდგუნო და ქალაქს ტრუდჲსუ, მშუსხსნდისო და შულიქო, დღეს ვინ-გინდა-ვინ [ოუნუ]ო და ანუ დღეჲს(sic) წალს ვინ-გინდა-ვინ იქნუბადუთ, შერშე ვს ჩუენუნ ბოძებულა წიგნი და საგელი თქუნტა ასრე დაუმეუდრეთ და დუმტკიცეთ, რომე რარიგ[ად]ც ამს ჩუენგან ბოძებულს ფარმანშა ეწერას, [და] ნურაოდეს ნუ მოუშლით და შე(გ)ცილებით. [ეროო]დეს ორ მოგეშალოს ორა ჩუენგან და ორც შეშდგომად სხუაო შეეცეო და მეპტრონუოსგან. ესე ასრე გაგოთაჲდეს, თუინაერ თანადგომისა და შეწეგისაგან კადე. დაიწერა ბრძანება და ნიშანი ესე ქ(ჩ)ს ტბე, იანვრის დ, კეთითო მდგან-მწეგნაბრისა ეორდანშ[ი]ე[ლ]ის შ ე რ(ს)ბ ი ს ა თ ს. რ ო ს ტ ო მ. მ ა რ თ ა მ (ჩართულები).

აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ასე რომე ვართანშჲდილ ტურ-გუო(რ)ქს სა... თავის სახკრით მაეუდეო ამსუხელა და რამს კეძმა გეძჯეოს, ჲარის(ა და) ბსუხის გაძეშა მე ელიზბარმა და ჩემა ძმამა ეიოო ბსუხის გამცემა. და მშუსხსნდაის გიორგის მოწმობითა.

ქ. ესე წიგნი ასრე უნდა გათავდეს [illegible].

371. განჩინების წიგნი სოლაღაშვილების დავის შესახებ, 36×17 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1646. ზე ადადმოს დ-თ მეფეო მეფობა ბატრონის რ ს ტ ო მ ი ს! ბრძანებითა მისითა დავსხედით დ-თის შიშს ქუეშე სისამართლოდ ჩუენ სახლთხუცეს(sic) ციციშჲლი, ბატონი მანუჩარ, გიდეც სახლთხუცესი ბარათაშჲლი, ბატონი ყაფლან და მდგანი თუმანიშჲლი ბართველი, ს ო ლ ო მ ო ნ შ ი ლ ი შიოშას შეილის დ ა თ უ ნ ა ს და თ ა მ ზ ა ს და ბ ი ძ ი ნ ს სისამართლოთ. ხარჩალი ორთავესი გუეგონუთ და გუსმენუთ: ამის წინათ, ბატონის ბ ა გ რ ა ტ ი ს ჟამშე, შიოშს ბიძინს შეეკრა და შორს განეოფი იყო ბიძინს შიოშისა, რაც ბიძინს თავისი სამკუ(გ)რო შიოშია შეჩეშოლოდა, ასე დაუსებიეო, რომ შიოშას შეილებს ამისთან კედი არა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჭქონდეს, მასდა გარდასახდ ამოვარდნილას, თავახთ განუოფის სუ-
ჯადინის, წალს მამულზე სარჩლობდეს და შაოშას შვილებს მეფის,
ბატონის ბაგრატის, წაენაცა ჭქონდა. ეთაც მამულის წაგნა კედთა
ჭქონდა*), ჩუენც ფიცი დგეთისა, მას ძმებს დაგსდეგით. საჯაქე და-
ოუნა ადნადრა შეკედა ბაძანთ მოფიცრათ. წადეგს სამნი ძმანი,
გრთას ბაძანის შეკედებულს მოფიცრათა და სამის მსახურთა, გა-
მოფიცეგს და დარჩ ტაბახმედს მამაა, კომდი ერთა, კეკუბა
გუმდი ერთა, ჩრუმაშვილი სუხთა გუმდი ერთა, ჯვაშვილება
გუმდი ერთა, თუსტეფ და ხოუნჯა კუმდი ერთა, ხრაქდა გუმდი
ერთა, ჩრუმის გერი წესუერა კუმდი ერთა. ეს ასრე გაგუერაგებია
და გაგუეფუეა. ამასთან ბაძანის კედი დადრა აქუს, ნუდეა რას შეე-
ტადება. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ქსე ქვს ტდდ, კედთა მწე-
ნობრის ეორდანაშვილის შვილდისათა. ქსე ასე გაგუე-
თებედა. როსტომ

განის ამიებზე სხეა ხელით:

ქ. ჩგენ, მეფეო მეფეს, [ბატ]რონს იესეს, ეს სულ-ბრწეა-
ნადის მეფის ბძანებით განაჩენი ასრე დაგემტკიცებია, როგორც ამ
განაჩენში სწერია. მრთაშობისათს აბ, ქვს უგ(=1715). მე ფე
იესე (ჩართულით).

372. სიგელი როსტომ მეფისა, ბოძებული სოლაღაშვილებისადმი, 42×22,2 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტ-ყვის შემდეგ. თავში სპარსული წარწერა აქვს სპარსულისავე ბეჭდით.

1651, მკათათვის 22. ქ. ნებითა და შეწყნარეთ ღ[თისა-თა ჩუენ, ღ]თივ გუარგუანოსანმან, მეფემ მეფეთმან, კედმწიფემან, ხატრონმან როსტომ და თანა-შეკრებილმან წუენმან, დედოფალ დედოფალმან, ხატრონმან მარიამ, ხარემშობის [და ხსნეულ]მ[ან ძემან ჩუენმან, ხატრონმან დუარსიბ, ესე უკუნისამდე ჯოთა და

*) ეს სიტყვა გამეორებულია დედანში.

სახით განსაცვიფრებელი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობისა წიგნი და ნაშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და წესისგებრ თავ-დადებით მრავალ-ფერად ნამსახურთა ყმათა ს ო ლ ო მ ო ნ ი ს ა თ ჳ ს, იხილეთ ერთ ბ ა რ ს, შეიტყოთ თქუენთა ზ ე რ ა ბ ს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ე ს ე ი ვ ე მ ა ს ს ა ც ა ლ ი ს ა ც ა ლ ო ბ ა ჲ

თქუენი ერგებული და მოსამსახურე კაცნი ვიუუენით, წყალობა გუე-ყოთ, თქუენი სამკვიდრო მამული, უოველის კაცისაგან უტლებელი სოფელი მ უ ხ ნ ა რ ა სამის კუმლის გლეხთა გვიბოძეთ და ასრშენებ-ლად ჩუენ მოგვბარეთ; ჩუენ კი ბერობს დაგიდეთ და მოგახსენეთ, რომ ვაუშიოთ და თქუენ კამსახუროთ, და რადესაც თქუენ ჩუენ-თუის მოსაბარებლად ალარ გეჭირებით, თქუენი სამკუიდრო მამული, სოფელი მ უ ხ ნ ა რ ა, ასრევე თქუენ დაიბრუნთ და ჩუენ კიდი ალარა გ(ვ)ქონდეს. არას ამისი დამხლურა, მოწმე და უამისაკი: მარტი-როზაშვილი მდიანი ვოთარდელ, და წიგნიც მე დამიწერია ქუს ტ მ ა. □.

374. სიგელი ბიძინა სოლაღაშვილისა, ბოძებული როსტომ მეფის მიერ, 48,2×23,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედ-რულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავში სპარსული წარწერა აქვს სპარსულისავე ბეჭდით.

1654, მკათათვის 15. ქ. ნებათ და შეწყნარებით დ(ი)ა-ს(ე)თა ჩუენ მდ(ი)ავ გუთრგუანთსახმან, ქართველის და კახეთის ორა-სავე მჴეროვლმან, მეფეთ მეფემან, კაღაშუილმან, ხატრონმან რო-ს ტო მ, თანა-შეცხლერემან ჩუენმან, დედოფალი დედოფალმან, ხა-ტრონმან მ ა რ ი ა მ და ძეთან ჩუენთან, ესე ამიერთ უკუნისამდი ჯამთა და ხანთა სამუკუდროთ და სპობელად გასოფლებული წყალობისა წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერგებულ-სა და მრავალ-ფერად წესისებრივ თავ-დადებით ნამსახურეს ემსახუ ს ო-ლ ო ს ი შ ვ ი ლ ს ბ ი ძ ი ნ ა ს ა, შვილს შენსა ბ ე ჯ ი ნ ს და გ ი ო რ გ ი ს, შვილთა და მამულთა სახლისა თქუენისათა ეოველ-თვე მას ჟამსა, ოდეს მოგუადგეთ კრძა მსრულეს ორსავ კეს შუა მისის ნასოფლარათა, ზემო ბეკის ძორს რომ გზა გავა, მას დატანებით, ამაების წყალობის დაეუოჯენით, ვითც ძველთაგან მამა-ბაბა თქუენს ჰქონებიდათ. ჩუენცა ვისმენეთ ესე და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ. ცქონდეს და გიბეჭდნიერეს დ(ი)ნ ჩუენსა ერგებულად სამსახურსა შინა და არავინ არ მოგუშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად სჯაა შეეყოს და მეპატრონეთაგან. აწე

გაბძნებით, კარასა ჩუნისა ვაქალ-ვაზარნა და სხვანა მოსაქმენა, ვინცა-ვან აუუნეა, და ანუ დღეს წალმა აქნებოდეო, თქუნცა ასრე გაუთანეგო და ნურაფალი ნუ მოუშლით და შე(ე)ცილებათ, თვინიერ თანა-დგომებისა და შეწუნასუგან კიდე. დაწერა ბძნებით და ნაშანა ესე ქნსა ტ შბ, კათომეასა ი, კიდითა კარასი ჩუქისა მდაფანშეწინაბრისა თუშანაშგიდაბერთვიდი(ა). ვინ იცის ამ ადგილების წიგნი გამოჩნდეს, საცდითა ამითა გაუცილებით. როსტომ. შარიან (ჩართულები).

375. ნასიდობის წიგნი მერაბ ყორღანაშვილისა, 74,6×20 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი. ვრცელი შესავალი გამოვუშვით.

1654, მარტის 11. ...ესე სიბოლოდ გასათაგებლი, მტკიცე და შეუცვალებელი ნასიდობისა ფიცი, ბერა და წიგნი მოგებეთ ჩვენ, დედოფლის შესტუმრემ, ვიხსნიშა ითავნემ და შვილთა და მომავალთა სიხლისა ჩვენისათა თქუენ, ყორღანაშვილს, მდაფანს მერაბს და შვილთა თქუნთა შავიდის და ანარდაის და შვილის-შვილთა თქუნთა ვითანდიდეს და ქახეთისრთს, ასრე და ამ ბერის ზედა, რომე სიტანშვილი ადგოანსა ამოვარდა და კელშეიტეშ ამოვარდნილის მამული მე მიბოძა, სოფლითადმა ერთი ამაგე ადგოანსუის კახრდილი და მკვიდრი ეშე ფერაა ამეკუთა და თქუნ მოქრის აშენებიდით და აქ დაესახლებით და სიმდგომით და სიდაბრაკით შეეგეძნა, და სამართლმა ჩემი ეშე ასეე მე მომცა. გეთნდით ვეგეყურა, ადარ ვგეყარე, რასც ჩემი გული შეეგეყრებოდა, სრული ფასი ვიდე. ჩემსა და შენს შუა ძმობისა და მოყვარების მეტი არა დარჩა რა. რაც კიცი ამის მოდგე კამოჩნდეს, ბერისა და ბასიუსის კამტკიმი მე ვიფო. ასწ ვინცა და რამენც ქუშნ კიტნან, ანუ დიდმან და ანუ მცირეშან, ამ ჩვენუკან მოსიდოდის(sic) ეშის შვილ და ქმეგვიდ კიდ-ეოს და ანუ შეშოკეტდოს და ანუ მოკიშდოს, მასმეც რასიჯეს ბერეგელ დაესხიმო დ-თა, მერმე ეო(ე)დნი მასი წმინდნი, ზეცისა და ქეყნისანი. კორეკიდნი და ეიორტონი და ამ ზეშო-წერილნი დ-თისანი. მასმეც ედების კეთრი ეშ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზისა, შაშოური(sic) იყოლია, ძროხაც კარგისა, მესტე-დარეხალობა დეხასურსა, ცოცხლად დანაქმა დათან და ბ რახისა, წყვეტა შესდა რვის ფსალმუნისა, და ნურათაც სანანულოთ ნუ ახსნების სული მისი ჯოჯოხეთისაგან, ხადა გაშთაგენი ამისი ღ-თ და წმინდის ღ-თაშმობაგლმან ჯვრთხოს. არას ამისი მოწყმე თავად ძერა-უსწრებული ღ-თი და ეფეული მისი წმინდანი, ზეცის და ქვეყნისანი, პორტეულნი და ცხორცნი; კეტთაგან: თუმანიშვილი, მდივანი ბირთველი, შივდარი(sic) მანუჩარ, ბატონის დედოფლის მდივანი პეოანდიდ და მისი ძმა შალუა. მე სულხანს დამიწერა და მოწყმეტა ჯვრ. დაწერა მტკიცედ და შეუცვლებელი სიფიცრი ესე, ქვსა ტშბ, თვესა მარტის თორმეტს □ +.

ქ. მე ჯოანდიდ ვარ ამისი მოწყმე.

376. ერდგულობის პირობის წიგნი დათუნა სოლაღაშვილისადმი მიცემული, 27×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1655. ქ. ესე წიგნი მოგართუთ ჩუენ, ბაღდათ შვიდგებმა შადუტაშვ, ჩემა შუილმა ზურაბაშვ, ჩემი გასაოთმა გიგაშუილდა ბერიაშვ, მასმა შვილმა იორაშვილ ბაღდათ შვილშვ, კიდევე ბერიაშვ, გიგაშვილმა დმითაშვილ, თქუენ, ბატონს ჩუენს სოდაღაშვილს დათუნასა, ბიძინასა, იორამს, ბუჯინს და გიორგის, ასე და ამა ვარსი ზედა, რომე ტოტოადენი რამ დაგემაყო თქუენზედა და თქუენი უკუდგომა მოგინდომეთ და ჩუენი თავი ხატისთავის გუნდადა შეგვიწორა, ბატონმა და ჯარმა არ გუეყო და ჩუენი თავი ისრეთ თქუენ შემოგრიგა, ამისთავინ რომე კიდმოეყენ მოგითხული ქნა და თქუენი მემუილდრე ვეყოთ და შემუილდრობის გუნდისთავინ გადარსდ წაგვედით, რადგან თითბიო თქუენი მემუილდრე ვეთე ვეყოთ და ახლა კიდევე ჩუენი თავი შემოგრიგეს, დღეს და დღეის უკან ვეუენუთ თქუენი ერდგული და ერდგულად მომსახურენი, თუ კიდევე თქუენი ორგულობა მოგინდომოთ, ღ-თ ჩუენის სისხლი-

სიგან უკანახო გამყოფით. დაიწერა ესე ჩუენგან მორთმეული წიგნი ქ(ესა) ტ(ა)ბ(ა) + + +.

377. სიგელი როსტომ მეფისა, ბოძებული დავით სოლაღაშვილისადმი, 42×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1655. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღ(ა)თისაჲ ჩუენ, კალმწიფემან, მეფეთა მეფემან, ხ(ა)ტრონმან რ(ა)ს(ტ)ო(მ) და თანა-მეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთა დედოფალმან, ხ(ა)ტრონმან მ(ა)რ(ი)ამ, ესე საბოლოდ განსთვებული წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთო და გებოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულთა და მრავალ ფერად თავ-დადებით ნამსახურსა ემთა ს(ა)დ(ა)ვ(ა)ჲ(ა)ლ(ო) ღ(ა)ე(თ)ს, ძმასა შენსა ე(ა)რ(ე)კ(ლ)ეს, შვილსა თქუენსა შ(ა)ნ(თ)ს, ქ(ა)ხ(ა)ბ(ე)რ(ი) და ე(ლ)ენეს და შვილთა, შვილთაშვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისაჲ ყოველთაჲ მის ჯამსა, ოდეს სალორელი თქუენი მეფე ვიდრე ბაღთაშუადმდე თქუენის ეშმაკდადმა გაძარცულს ხმირაბდენ და სახლად დგებოდენ, მოგუადეგით კარსა და მათის საქმის მოკითხულობასა დაგეხმარეთ. ვისმინეთ ჯო და მოხსენება თქუენი და მაკითხეთ ვქენით, და მისთა ღირსთა ბაღთაშუალები თქუენი სამკვიდრო ყოფილიყუენ და თვენიერ დ(ა)თის შეტი თქუენი მოცილე და ამთა მოსარჩლე არავინ ყოფილიყო. ჩუენცა შეგიწყალეთო და საგულითა ამითა დაგემკვიდრეთ ბაღთაშუალი შალუტა და მისი კარისყოფა ბერაჲ. ესეცა მათს მამულთა, მათთა, ბრძოთა, წყალობა, წისქილთათჳს, ველთაჲს, ვენახეთა, ყოველს მათს სამართალსანს სამძღურთა, შესავალთა და გასავალთა უნაკლულოდ, სამკვიდროდ და საბოლოდ, ყოველის კაცის უცილობელად თქუენთჳის და თქუენთა შვილთათჳს გუებოძებია. არავინ არა მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად ხუთა მეჴ(ა)ტრონეთგან. აწ უზენაესმა მოგახსენებსო და უქუდაესთა გებრძანებო, კარსა ჩუენსა ვიქით-გზასა ნუ დადგინო და ხუთნი მოსჩქმენო, ვინ-გინდა-ვინ იყოო და ანუ დღეს წყალმა ვინ-გინდა-ვინ აქნებოდეო, ბძანება და სიგელი ესე ჩუენი თქუენცა ესრე ჯუთაჲეო და დაუმკვიდრეო, რა რაცაღაც ამა ჩუენგან ნაბოძებსა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფარვანაშია ეწეროს. ნურას მოუშლიათ და შე(ე)ცილებიათ, თვინაურ თანადგომისა და შეწევნისაგან კიდე. დაეწერა საგული და ბძანება ესე ქვსს ტმგ, კვლათა კარასა ჩუენისა მდივან-მწიგნობრისა მარტიროზი შვილის შალვასითა. რახტომ. მარტის. (ჩართულები).

378. ნასყიდობის წიგნი ელიზბარ სოლაღაშვილისა, 90×27,2 სანტიმ., დაწერილია რბილ, თეთრ ეტრატზე ლამაზის მრგვალის მხედრული ხელით. ნიშნებათ ხახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ეტრატს ფერადებით დახატული ვარაყები აქვს.

1661, აპრილის 16. ქ. სხვილთა სახელისა, არსებულისაბეზის, დაუსრულებელისა, მოუგონებელისა, გარეშემოუწერელისა, ძლ-განუზომელისა, მაუწდომელისა, ყოვლის ჰრა არსისა არსად მომუნებელისა, ყოვლისა მჭირველისა, ცისა და ქუეყნის შემოქმედისა დმთისა მამისა, ძისა და წმიდის სულისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შეშმდგომლობითა ყოველად წმინდის. უხრწნელის და უმეტესად კურთხეულის დედოფლის ჩუენისა ღმრთისმშობელისა, მრავის ქალწულის მრავმამისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შეშმდგომლობითა პატრონისა და ცხოველს-მყოფელის ჯუარისათა, რომელს ზედან განაპყრეს უხრწნელნი მკლავნი თვისნი ქრისტემან ღ-ის ჩუენმან და სისხლი მუწაშულ ჰყო სხისათუის ჩუენისა, სვეტის ცხოველის და კუართის სუეტღოვრის და მარონის ღ-თ-შეოფელისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შეშმდგომლობითა ოთხთა თავთა მახარებელთა: მათე, მარკოზ, ლუკა და იოანესითა; წმინდის და დიდებულის, წინამორბედის, ნათლისმცემელის იოანესითა და იოანე ქალწულ-მახარებელისათა, მესვეტეთა და შეუვიდნოეთა იოანეს ენამ და ანისითა, წმინდათა ღ-თ-შემოსილთა მამთა ჩუენთა: სვბა, ანტონი, დავით და შიო მღვიმელისათა, წმინდის და ქართველთა განმანათლებელის ნინო მოციქულისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შეშმდგომლობითა წმინდათა, მცხეთა მკვდრთა, ხახულის, უძღვენელთა: გიორგი, დიმიტრი, თევდორე, ბრაგვა, არტემი და სტე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფანე ბარგულ მოწყმისაია; წქინდაა ორშეფტა მოწყმეთა სეფსტიაულია და წქინდაა მოწყმეთა ქალწულაა: თეგლ, ირანა, მარანა და გვიტერანსიაა; რანიცა დიდს და სუფლისა სვანქსრსა შიგა წქინდანი დმიისნი სწერან და ან მიიხსენებიან, ამიო ეოფელია წქინდაა დმიისაა თასფებიაა, მინდიბიაა და შუამდგომლიაა ესე დრო, მიზეზ-შემოფლებელი, ტკბეტე და შეუნდველებელი, სიბოლოდ ესიოვებელი ნისიდგიბის ფატი, ბარი და წიგნი მოგტეო ჩუენ, სოდა ვიშე და მამაფსის სახლის ჩუენისამან ეოფელია ბიძინაშ და შეიმა ჩემ ვიფთ და მამაფსის სახლის ჩუენისამან ეოფელიაშემ ოქუენ, ექუნის მეფარიბს და მუსიბს სოდა ვიშე ქლიზბარს და შეილია შენია სახლის უხუცეს ზურაბს და შეილიშეილია შენია აესეს და მამაფსია სახლისა ოქუენისაა ეოფელიაფე, ისრე და ამ ბარს ზედ, რომე მას ჯამს, ოდეს დაგმეზარა და ბეგრი ჯალი გვემარია და ჩუენის დიდის დაჭარებისათეს, მეფიო შეფის, ბაგრატის შვილიშვილის და დედოფალის, ბაგრატიანს შარაგიან ბიძაბიაი და ნებაყოფლობიაი მოგეცით ტაგნაგეთ ჩუენი მეუდრი და ეოფელს კაცისაგან მოუდეგარი ჩუენი გერძი, რაც რამ გახსეფიფობაში მოგუხდომლა, ჩუენი მამული ოთხი კუმლი კაცი: ზურაბიშვილი(ი) გრიანა, მისის სახლის კაციაა და მისის მამულიაა, მიქელაშვილი ბაბუა, მისის სახლის კაციაა და მისის მამულიაა, მელქუა მისის სახლის კაციაა და მისის მამულიაა, ვარსამიშვილი ბეჟიტა, მისის სახლის კაციაა და დღეუსჯარის მამულიაა, და ვენაკეის ბოლოს ჩუენი ზვრი ეიო და ნახეგარი უწინ მოგეცით და ნახეგარი ამ კლეზებიან მოგეციდა, ესე(ე)ბი მიიაა სახლ-კარიაა, ჯუარ-მარნიაა, კალა-სიბძეიაა, ეკლესიაა, სასიფლიაა, მიიაა, ბარიაა, წულიაა, წისქილიაა, ველიაა, ვენაკეიაა, საცივ-სიფსიაა, სასიძოვრიაა, სიიბიაა, ვასიფლიაა და გომისფლიაა, შენიაა და ოკარიაა, ტეიაა და მინდრიაა და მისის ეოფელის სიმრთლიანის მსდურიაა და სქმაა, სიძე რიაა და უქმრიაა, ეოფელის ადამის ტომის კაცისაგან მოუდეგრად და შეუცილებლად, მეუდრად და სიმამულედ ოქუენოვის მოგვიდა, ისრე კეთ-შეუფლად, კეთი ჰგეიდა, რომ ტაგნაკეის ჩუენ კეთი ადარ გვქუნ რა, და ჰგეიდა ოქუენცან ფასი, ნიდა ოეორა, სრული

და უნაკლულო, ვითაც ჩუენი ცული შეგიჯერდებოდა. გძონდეს და მოგკიშაროს ღ~თ, რარიგადც რამ სხვას შეუდარსა და ნასუიდს მამულს მართებდეს, კელეგუწოეებოდეს, თუ კინდოდეს გსუედეად და გამზითვად. ყწე ვინცა და რამსმენა ძუძან კაცისამან, ანუ დიდმან და ანუ მცირემან, ანუ კელშეწიფემან, ანუ ეფთისგიზმან, ანუ თავდმან და ანსაურემან და ანუ გლეხმან ეს ჩუენგან მოსედული მეუდრი მამული შეეიშალოს და შემოკეცდოს, მასმენ რასმსგს ჴარეფელ დუსაბაში ღ~თი მამ, ძე და სული წმინდა და ეოველნი წმინდანი ღმითასანი ზეცასა და ქუეყანასანი, კორეველნი და უკორეტონი და მთავრანკელოზნი მიქაელ, გაბრიელ, რაფაელ და რაზოილ და მასმენ ულდებას კეთრი კეზისა, შაშოული იუდასი, ძრწოდა კეინისა, მეხდრეტელობას დეოსკორესი, და ტოტხლიგ დანთქმა დათან და აბირონისი, კრულმეც არს და შეჩეენებელ სიხლი და სიმეუღრეებელი მასი შვილთა კრებისაკენ და ოთხთა მთ ჴეტრაქოკენ. უკეთუ კაცმან მოშალოს, ანუმცა კაცასა თანა დაისკების სული მასი, რაშელმან მცხოვარსა ჯვარსა ზედა გეცრდს დანგარა უეშორა, და თუ დედაკაცმან მოშალოს, ამრიგა დედაკაცისათანა შთავარდების სული მასი ჯოჯოხეთსა შიკან, რაშელშინცა აიკანე ნათალი-მცეშელს თავი მოჭეშეთა. ნურათაცა სანანულათა ნუ იქნებას კანა სულისა მასისა, ნუცა დაცეითა, ნუცა მარხეთა, ნუცა გლახაკთ მიეცემითა და ნუცა იელუსარემს წანეულისა(sic), ანმცა სოფელს დღე-მოკლებით უკეთხეის და მას ნაკეუნოს წყეულითა, ხადა კამთვენი და დამძლეენი დამძლეენი ღ~თ და წმინდის დმთისმშობელმან ეკურთხეს და დაიტუნეს ორსაეე ცხოვრებსა შინა. ირის ამისი მოწყმე თავად ღ~თი და კეთკენ დამხდომი და მაშუალი: ცეცაშვილი, სხლის-უხუცესი და სარდალი ჲაეუნა-ბეგ, მასი შვილი ხახა და ხაად, ბარათაშვილი, სუფრაჩი ბარათა, ეურმხროსაშვილი ოთარი და ჲაატა, თურქისტანიშვილი სუნსია და ბერეკა, მდივანი მარტიროზაშვილი შალვა, საკინაშვილი ხაად და ანდერძან, ნასრათაშვილი ბეკან, ქალაქს ხოჯა-ბეკბუდა მუდაქი და მამასახლისი, სოდაღაშვილი დათუნა და ბეკან, კუმელი გურმამაშვილი ფერაძა, ეამლოფელი სიფარაშვილი ალაბეერთა და ბაბა, ერტას მაკრაშვილი იფანა და ნანეუბაშვილი ფერაძა, და გოგაშვილი სამსი, სამაჩაკელი უერისელასშვილი სეხნია, და ბესიაშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბულიტა, წაგველი აგაქშილი ბერის და ბაისდურა. მე ფრაად ცოდვილს, ბატონის დედოფლის მდივანს, შ ა რ ტ ა რ ო ზ ი შ ვ ი ლ ს ბ ე გ თ ა ბ ე გ ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისა, ქრს ტ მ ა, ებრალს ი გ. + +.

379. Сიგელი მეფისა შაჰნავაზ I-ისა ანუ ვახტანგ V-სა, მიცემული ელიზბარ სოლაღაშვილისადმი, 81×28 სანტ., დაწერილია თეთრ ეტრატზე ლამაზი მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავში სპარსული წარწერა აქვს. ეტრატს ფერადებით დახატული ვარაყები აქვს, მაგრამ მარცხენა მხარე თავიდან ბოლომდის ალინცურათ შეჭრილია და ტექსტიც აკლია ზოგიერთ სტრიქონებს.

1664, მკათათვის 25. ქ. ნებითა და შეწყნარებითა დმთისათა ჩუენ დ-შთავ ადამრთულმან, დ-შთ[ავ დმუ]რებულმან და დ-შთავ გუარგუანოსნმან, შეფეთა შეფემან, ბატრონმან შ ა ჰ ნ ა ვ ა ზ და თანა-მეცხედრემან ჩუენმან, დედოფალთა დედოფალმან, ბატრონმან მ ა რ ი ა მ, ბარძიმან და სასურველმან ძემან ჩუენმან, [ბატრონმან] გ ი ო რ გ ი მ და დ ე დ ი ს, ესე ამაერ უკუნასამდი ჟამთა და ხანთა გასათგებელი, მტკიცე და შეუცვალებელი წყალობისა წიგნი და სიგ[ელი] შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და წესისებრ შრომადმეურედ თავდადებით ნამსახურთა ყმათა, ს ო ლ ო მ ო ნ ს ა ძ ე ს ლ ე ო ნ ს და შვილსა თქუენსა, გარსა ჩუენისა სახლის-უხუცეს ზ უ რ ა ბ ს, [შვილი]-შვილსა თქუენსა ი ე ს ე ს და ვ ლ ი ხ ა რ ს *) და მამაცალთა სახლის თქუენისთა ყოველთავე მას ჟამსა, ოდეს მოგუადგეთ კარსა და თქუენსა სამუადროს მაშუადამ ჭ ა ვ ი ა ს წყალობის დაგუეჯერებით. მოგაიხსენა ქეშეთ და თქუენი მამა-ბაბათ ძველადგან სამუადროდ და ყოველის კაცისაგან მოუსრწყალა ყოფილიეო. ჩუენცა ვიგულეთ და ვიგულისმოდგინეთ,

*) ეს სიტყვა სხვა მელნით და ხელით არის დაწერილი ამოშლილის სიტყვის მაგიერ.

ვასმანეთ ჯჯ და მოხსენება თქუენი, შეგუწყალეთ და გაბოძეთ ჭკ-
ვ ადა, მისის ცოხაია, [სასახლეთა, მასის მოათა, ბარათა, წუდთ-
თა, წოსქვადეთა, გელათა, ვენაკეთა, საკნაეთა, უკნაეთა, სხეებრა-
თა, უქებრათა და ყოველის მისის სამართლიანის სამძღურთა, შესვ-
ლეთა და გასვლეთა თქუენთჳს და თქუენთა შვილთა და შვილთ-
შვილთათჳს სამუდრად და საბოლო(ო)დ გეგბოძებიე, ყოველსა გა-
ცის უსრწლველად და მოუგეგრად. გქონდეს და გაბედნიერის დ-ან
ჩუენსა ერდგულობასა და სამსახურსა შეგან. ესე ასრე გეგთავდეს
და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა სხჳთა მეპატრო-
ნეთაგან. ამე გებრძანებთ, კარისა ჩუენისა გუქილ-გეგზარნი და სხჳ-
ნი მოსაქმენი, ბძანება და ნიშანი ჩუენი თქუენცა ასრე გაუთჳეთ და
ხურაჲ მოუშდეთ და შეეცთებეთ, თუანიერ თანა-დგომისა და შეწყ-
ნისაგან კიდე. დაიწერა ბძანება ესე ჩუენი ქ[ა]ს ცხნბ, მჱთაოგეს
გე, კვდითა კარისა ჩუენისა მდგან-მწიგნობარის ვარტარ ო-
ზ ი შ ვ ი დ ი ბ გ თ ა ბ გ ი ს თ ა. შ ა ნ ა ვ ზ. მ ა რ თ ი.
გ ი ო რ გ ი (ჩართულები).

ამიაზე მინაწერი სხვა ხელით სანახევროთ არის დაცული:

ქ. ჩუენ, საქარ[თუველოს] ჯანიშანძან, ბ[ატონაშ]ვილმან, ვა-
რა[ზიან] გ ა ხ ტ ა ნ გ, ოდ[ეს] ს ო ლ ა დ ს შ გ ი დ ა ე გ ა[ეჯ]რეთ,
ამად ეს[შრულად [ჩა]ვდეშა ათა გომდი ელეს ამობრეული
[ვთულ]ი და ზაა... ათის და... უბოძეთ ..ცისი უ... ეს ეს...ც
მისთ... შტკიცე ...სი წ....სუთ... □... ათე... ეთ... ეს...

380. პირობის წიგნი იარალიშილებისა, 28,5×16,5 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი.

1665. ქ. ესე წიგნი მოგვართჳეთ ჩუენ, ი ა რ ა ლ ი ს-
შ ვ ი დ მ ა, ბატრონმა ი ა რ ა ლ ი მ და ბატრონმა ვ ა ხ უ შ ტ ი მ
და ბატრონმა ს ი ლ ა მ ა ზ და შეიდმა ჩუენმა, ბატრონმა ქ ა ი ხ ო-
ს რ ო მ და ბატრონმა მ[ნ უ ჩ ა რ] თქუენ, ს ო ლ ა დ ს შ ვ ი დ ს,
ბატრონს ე ლ ი ზ ბ ა რ ს და ზ უ რ ა ბ ს, შვილთა და მამაკაცთა

სახლისა თქუენისათა, ასრე რამე თქუენი სამკვიდრო სოფელი ასურეთა ტოტას ხანს ერის ხოჯა კაცს ოსიას ჭქონდა და ასურელთ სამჭედლო მაწებს შეიცილებენ, და დადგან ან კუდი კაცი თუა, არც რა დადი სამართალი ჩვენ უქნათ და არც რა დიდს ან კამაგეკაიდა(sic), და ორსავ შორა შუა ორი დარგი მაწა, აქაა ხეგაის ბერამდის და აქით წყერამდის, მოგვარებულის გქუნათ და შუა გავეგათ, მან უკან თქუენი სამკვიდრო სოფელი ასურეთა თქუენ აშოგეთ, დგასაბრაკადათ(sic) და ამ სოფელისა თუა, და არას კეშორებოდით, და მაუკრენიც გეუგათ, ვიდეთ და მოგრთვით და დაკნებეთ, ასრე რამ არც ჩვენ და არც ჩვენს შვილსა და არც ჩვენს ნათესავს ამისათ კედი არა ჭქონდეს. ქეს ტნგ □ □ □.

381. ქულბაქის ნასყიდობის წიგნი ქაფანავანთ ფარსადანისი, 45×24 სანტ., დაწერილია რბილ ეტრატზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი.

1672, თაბაოვგ. ქ. ნებათა მდთისათა, მამათა, ძისათა, სულისა წმინდათა, უოვ(ლ)ათა ანგელოზთა და მთავარ-ანგელოზ(თა) მაქედ (და) კაბრიელის, მიანდობათა და თავდებობათა უოველთა, წმინდა მდთისშობლის მარიამის ქალწულის, შუამდგომლობათა და თავდებობათა თორმეტთა მოციქულთა და მთავარ-მოციქულ(თა) ჴვეტრე, ჴავდეს; მიანდობათა და თავდებობათა ოთხთა მახარობელთ(ა): მათე, მარკე(sic), ლუკე, იოანეს; მიანდობათა და თავდებობათა იოანეს ნათლის-მცემელის, იოანე ოქროპირის, ბასილიე კესრიელის(sic); მიანდობათა და თავდებობათა გრიგოლ ჴარდენელის(sic), გრიგოლ დიოსარშეტუელის(sic) და გრიგოლ ნარეკელის; მიანდობათა და თავდებობათა ხეტა მდაბის(sic), ჯვარი ჴეტოსანის და წმინდის გაფრგის მოდნისის და რაც რამ სუნჯსარშა(sic) წმინდანა სწერია, უოველი კორცელი და უგორცო, მათი შუამდგომლობათა და თავდებობათა ენე ნასიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეც მე, სარუხანთ ბაინდურს შვილი ხახიანის და ჩემნ ძმასნ ასატურაშან და შვილშს ჩემნ ბაინდურაშან და შერშახანშან შენ, ქაფანაანთ თარხანდანის და სახლის

მამასაცა შენსა, ასრე რომე მოგეკალ ჩემი ორი ქულბაქი და ვიდე შენგან ფასი სრული, გითაც ჩემი გული შეგერებოდა. ესა დარჩა რა ჩემი შენზედ ძმობის და მეგობრობის მეტი. გქონდეს და დმერთმან გაბედნიეროს, როგორც მრავსეს მანასიებდეს. თუ ვინ მოდგეს გამოჩნდეს, ანუ ძმა, ანუ ნათესავი და ანუ ვინმე ჩემი მოკეთუა, ვისხახის კაშტემი მე ვიყო. და ესრეს სამხედროი ერთის ქულბასა: უკან ნეფის ქარგასრა(sic), ერთი გეგერდი მამასახლისის ქულბაქი და ერთი გეგერდი ეამზით შეჰბერუნას ქულბაქი; და ერთის ქულბაქის სამხედროი ესრე: უკან გოშეღარდნით ბაიხედეულს კეკელი, ერთი გეგერდი გარსას ქულბაქი და ერთი გეგერდი ჭასია ასდანს ქულბაქი. და თუ ვინცა არ კეკეთავდეს, თავსაც რასსაც მამა, ძე და სული წმინდა, შემცეკდება შაშთა(ა)ლი თედასი და ძრწოდა კეკესა, და ნურამაც სანსხრეთ(sic) ნუ იხსენებს სედა მასი ჯოჯოხეთისაკენ, ამან. და გამოვეგებელი კეკეთხნის(sic) დმერთმან, ამან. და ესრეს მოწამე ამასი: ქალაქის მეფიქი ენდა □, მამასახლისი ასდამხა □, ნაცეკალი დვეთა □, მეფიქი შერმახანი □, თავსეკალა(ნ)თ ამარჯანი, ჯამთა(ნ)თ ჯანდა, ბეკეჯანთათ ამსარქასა, ალშერა(ნ)თ ბაღდასარა, მანდენა(ნ)თ ურქმახა, ჯამხთა(ნ)თ ათახახა. მე მოდანს დეკანაზა, ტ ე რ ი ა ნ ე ლ ო ნ ი დამიწერა და მოწამეც ვარ. დამიწერა ქვს ტნი, თვე თთხთვე + + + +.

382. პირობის წიგნი ოთარ ბარათაშვილისა თავის ცოლის მარიამისადმი, 30,5×20,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1679, მარტის 14. ქ. ისხილათა სხიერება, ესრეს და სიბრძნით დ[ა]ისა მამისა და ძისა და სულისა წმინდისა; შეახენათა უოველად წმინდისა, უხრწნელისა და უმეტესად კეთილშობილისა დედოფლისა ჩვენისა დ[ა]ითმშობელისა და მარადის ქალწულის მარიამისაო, წმინდისა და ცხოველმყოფელისა ჯვრისაო, რომელსა ზედა განიცადეს ქრისტემან დ[ა]ნ ჩუენთან უხრწნელნი მკლავნი თვისნი ხსნისათვის ჩვენისა; წმიდათა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა მიქელ და გაბრიელისაო, წმინდისა, დიდისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედი-

სა, ნათლისმცემელსა იოანესსა და იოანე ქალწულ-მახარებელსა, ღ-თის-მეტყველსასა, წმინდასა მკვლარსა, მაწამებსა, მთავარსა: გიორგი, დიმიტრი, თეკლრე, გვრიტოსანსა; წმიდასა ქალწულსა მოწამესა: ირინე, კვიტარინე, მარინე, ბარბარესსა, ამა ყოველთა წმიდათა მღ-თისანი თავდებობითა და მინდობითა და შეწადგომდობითა, ესე ამაერ უკუნისამდე ქმთა და ხსნა გასაოვებელი, მტკიცე და შეუცვალებელი ბერი და ფიცი, წიგნი მოგეც მე ბარნაოვ შვილმა, ბიტონში ოთარმა თქვენ, ჩემსა თანა-შეცხედრეს, ბატონს შარვაშს, ასრე რომე ჩემი ნასყიდი მამულები იყო და ჩემთვის და თქვენთვის სასყიდლად მაეღოთ, და მე თქვენთვის მიმეცემია. ვრას კორტელს კაცს კელი არა ქონდეს და ვერც ვინ ეს წიგნი მოგიშალოს. მერმე ვინცა და რამენიც კაცმან ესე ჩემგან მოცემული წიგნი და ბერი და ფიცი შეგიშალოს, თავადმცა რასხვა(ს) ღ-თი და ეს ზემოწერილნი ყოველნი წმიდანი ზეცისა და ქვეყნისანი, მასმენი ყველის ცეცხლი კეთილს და მაშეთალები(sic) იყოსი, ძრწოლა კ(ა)ენისა, დანთქმა ბიბრონისა და ფხრეთსი, და მიტლეთი შეძინება დეზიხონისა(sic), და ჩემთანცა ცოდვითა მზღველი ვრაინ მას მეორეთ მოსლვასი, ვინცა ეს წიგნი მოშალოს, და გამოვებული ამაისი ღ-ნი ჯუროხნეს, ამინ. მე დამიწერია მდგილს ოვგდორეს ოვესი მრტსი იდ, ქვსი ტნიზ □.

383. მეფის გიორგი XI-ის განაჩენი, 22,5×21,5 სანტ., დაწერილია ქალალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი თითო სიტყვის შემდეგ. შუა ტექსტში სამს სტრიქონს ერთი მესამედი აკლია.

1680. ქ. ჩუენ ოვათ კელმწიფესანი, მეფეი მეფეთანი, ბატონს გიორგის დარბაისელნი ვეზირნი, დვითიხ შვილი დვითიხ და სვიდვანიშვილი სეხნაი სრწელი და სხვაები ორთოფესი გვესენებით. დღეთ იდაბერაკი: რადგანც ჩემის სახლის... წულდობა დამრთა და ნუდა მ... ...ს მისცემია, წულდეთოთ. ამისი ასე [გაგიჩინეთ, წადეგეს] ტიტიხშვილი ნუდეთეიოთ, თუ ასე შეგიცოს: ოდესც ნუდა მომცემდესი, სამწულაი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შთმცემადესო, რომელიც ეფიცებოს, თუ ასე დაიფიცოს, დარჩეს დაჯითხვა; თუ ვერ ფიცოს, დარჩეს საქონია. ქვს ტნაჰ(=ტნაღ). გაორგი (ჩართულათ).

384. სიგელი მეფისა ერკლე I-სა, ბოძებული ზაალ სოლაღაშვილისადმი, 41,6×21 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი, აქა-იქ სიგელში ადგილები ამოკრილია.

1688. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თისათა ჩვენ, იესიან, დავ[ითიან, სოლომონიან, ბაგრ]ატიონიანმა, შეფემა მეფემან, ბატონიშან ერეკლემ და დედამან ჩვენმან, დედოფალმა დედოფალმან, ბატონიშან ელენემ, თქვენ, ჩვენსა ერდგულსა და თავდა[ბით] ნამსახურს უმსახურეთ და დადეს შვიდს ზანდს (მოგებიო ესე სიგელა), ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე მოგვადგეთ კარსა და თქვენის მამა-პაპაი ნაქონს, დედოფალის სახლთხუცობას დაგვაჯენით. ჩვენცა მოგითხუდი ყმენით, გაოცა მამა თქვენსა და პაპა თქვენსა [ქონე]ბოდა. ვისმანცა აჯა და მოხსენება თქვენი და გაბოძეთ სადედოფლო სახლთხუცობა ამაგე წესითა, რარაგითაც მამა თქვენსა და პაპა თქვენსა [ქონებო]და. თუ ან ბედნარს(sic) ეკენწლედ და ან ჩუენზედ არა სტყუოთ რ(ა), არც ჩვენ მოგიშლით. ეკონდეს და გაბედნიეროს ღ-თან ჩუენსა ერდგულობის შინა. ამწ გაბძნებით, კარსა ჩვენსა გეხარ-გეყოფინა, გან-განდა-განო ეყუნეთ და ან გან-განდა-განო დადეს წყ[ლობა ეძნე]ბოდეთ, თქვენცა ასრე გიუოფეთ, რარაგითაც ამა ჩუენსა ნაწყალობეგს ფარვანაშია ეწეროს, ნურავინ შეეცილებით, თვინიერ თანა-დგომისა და შეწევნისაგან კიდე. დაიწერა ბრძანება ესე ქვსა ტოვ, კარსა ჩუენსა მდგან მწიგნობარს რ ოსტეგანა შვიდს ქაიხოსრო სიოა. ერეკლე. □ ედენა (ჩართულები).

385. სიგელი დედოფლის ელენესი, ირაკლი I-ისა დედისა, მიცემული ქაიხოსრო სოლაღაშვილისადმი, 63×26 სანტ., დაწე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რილია რბილ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ სამ-სამი და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი.

1693, მკათათვის 20. :: ნებითა და შეწყნარებითა ღ~თისაოთა, მამისა, ძისაოთა და სულისა წმინდისათა და მარადის ქალწულის მარიამისაოთა ჩუენ, მღ~თაჲ გჳერგჳანისაჲმან, დედოფალი დედოფალმან, ხატრამან ქ ლ ე ნ ე, ესე უოუო და უოუნტო, დრო-დაუდებელი და მაზედ-შემოულებელი სახლთ-ხუცობის წოგნი და ნიშანი შეგიწყალეო და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და შრომაჲლ-ეერად თავ-დადებით ნამსახურს ს ა დ ა დ ა შ ე ი ლ ს, ზურაბის შუილს ქ ა ხ ა ს რ ა ს, ასრე და ამა ზარსა ზედან, რომე უწინაც მ ა რ ა ვ ე დედოფალისაგან თქუენს ბაბა-მამას სახლთხუცობა ჴბოძებოდაო და ჩუენც მოგითხუილი ვქენით და ჩუენის კარის სახლთხუცობის დგეაჴგუნათ. ჩუენცა გიმტკიცეთ ჯუა და მახსენებს თქუენი და ჩუენის კარის სახლთხუცობა თქუენთჳის გეიბოძებია, ეოველს კაცის უნდებებლად. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ~თან ჩუენსა ერდგულობასა და სამსახურსა შინა. არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად სხჳათა შეჴეტრონეოგან. ამა ბრძანებისა ჩუენისა დ(ა)მტკიცებელი ღ~თან ჰეურიხნეს. აწ გიბრძანებთ, კარისა ჩუენისა ვეძიელ-ვეხარნო, მდივანო და ჩუენის კარის მოკეძენო და უეორანო, ვინცა გინდა-ვინ ჩუენის ბრძანების მარხიდნი იეუნეო, თქუენცა ასრე გჳუოველი ბრძანება და ნიშანი ესე ჩუენი, და ჩუენს ბრძანებას ნურავინ მოაშალოთ და თქუენცა მორჩილნი იეუნეთ, ქ~ს ტ~ნ, მკათათვის გ. დაეწერა ბრძანება და სიგელი ესე კარისა ჩუენისა მწიგნობარისა ო უ შ ა ნ შ ე ი ლ ი ს ე ს ტ ე ს ი ა ო ა. ე დ ე ნ ე (ჩართულათ).

386. მზითვის წიგნი ანა ქსნის ერისთვის ასულისა, რომელიც მიუთხოვიათ სარდარ ლუარსაბ ორბელიანისათვის, 382×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავში და ბოლოში აკლია, თარიღი არ არის დაცული, მაგრამ წიგნი იხსენიებს მეფე ერეკლე, რომელიც უნდა იყოს ერეკლე I, და ამას გარდა მოხსენებულნი არიან ორბე-

ლიანები *) და არაგვის ერისთავები, რომელნიც მეჩვიდმეტე საუკუნის დასასრულს და მეთვრამეთე საუკუნის პირველ ნახევარში არიან ცნობილნი. წიგნი დაწერილი უნდა იყოს ერეკლე I-ის ქართლში მეფობის დროს, დაახლოვებით 1692—1703 წლებში.

1692—1703. ...ვჱჳეთ და ა[წ] ...ით და მეფე ე რ ე კ ლ ე ...ჯამთა მინა ვინცვეთ და დაგ... ერისთავის ა[ს]ონის შვილი, ბატონი... შვილი ჩვენი ერისთავი, ბატონი ბ ე ი ნ დ [ურ]... ძმა ჩვენი, ბატონი ქ დ ი შ ე რ, შვილი ჩვენი ა ს ი ო ნ, ბაძაჩვილი ჩვენი, ბატონი ზ უ რ ა ბ, ბატონი ო ტ ი ა, მდივანბეგი, ბატონი ჳ ა ტ ა, ჯუარისმამა, ბატონი ა რ ს ე ნ, ხარჭაშვილი, ბატონი გ რ ი გ ო რ, ბატონი ვ ა მ ი უ, ბატონი ვ ა ხ ტ ა ნ გ და ბატონი ბ ე ჟ უ ნ თ ქუენ, დიდას ორბელის შვილებსა, საქართველოში უფროსად დადგინებულსა და დიდად ჴატიაცემულსა, ბატონს ა ს ლ ა ნ ბ ე გ ს, ძმასა თქუენსა სიხარულსა, ბატონს თ ა მ ა ზ ს, შვილსა თქუენსა, ჩუენს სიძეს უ ლ ა რ ა დ ს, სიხარულ, ბატონს დ უ ა რ ს ა ბ ს, თბილელ მატრახლიატს, ბატონს დ ო მ ე ნ ტ ი ს, ბატონს ქ ა ხ ა ხ რ ა ს, ბახვერა-უხუცეს, ბატონს ო თ ა რ ს, მოდარეკა-უხუცეს, ბატონს მ ა ნ უ ჩ ა რ ს, შეჯინაბეთა-უხუცეს, ბატონს რ ე ვ ა ზ ს, თქუენს ძმისწულებს: ბატონს ს უ ლ ხ ა ნ ს, ბატონს ჳ ა ჳ უ ა ს, ბატონს მ ა მ უ კ ა ს, ბატონს ე რ ა ს ტ ი ა ს, ბატონს კ ო რ ჯ ა ს ჳ ი ს, ბატონს რ ა მ ა ზ ს, ბატონს ვ ა ხ უ შ ტ ი ს, ბატონს ზ უ რ ა ბ ს, ქ ა ფ ლ ა ნ ს, ფ ი რ ა ნ ს, ნ ი კ ო ლ ო ზ ს, მ ზ ე ჭ ა ბ უ ა ს, ზ უ რ ა ბ ს, რ ე ვ ა ზ ს და დ ე მ ე ტ რ ე ს, რაჲცა ჩუენი მოყურობა მოსრდომეთ, ჩუენც დაგემოყურენით და მოგახოგეთ ჩუენი სასუფეველი და სახიცოთო, თჳლთა ჩუენთა სინათლე და გულისა ჩუენისა სამხიარულო. ჩუენი მტერთნებულა(ვის) და ნუცუშა-შეცუშეა, სამოსისა მსგავსად განშუენებული და ჩუენი ბატონი ანა და გამოკეტნეო ზეთოვად ჴორგულად: სტი წმიდის სამებისა, მის ნაქოფის ბუდითა და ჴორ-

*) აქ ჩამოთვლილი ორბელიანები იხსენებიან 1696 წლის გუჯრებში (იხ. ზემოთ, გვ. 168, 171).

სხურაჲთა. კედელ სტე ერთა ყოველად წმიდისა, მისის სქმისა ბუდითა და ხორის სხურაჲთა. კედელ სტე ერთა წმიდის მრეხისა, მისის ბუდითა და ხორის სხურაჲთა, მისის ერთა ზარბაბის ფერდითა; ერთა კარგი ჭმნი, მისის ზარბაბის ბოხჩითა; ერთა კარგი დაჲგითნი, მისის ზარბაბის ბოხჩითა; კედელ ერთა დაუჯდომელი, მისის დოცებითა; ერთა იელქანი, ოთხი ათისის ხოშარის მრგვალტეთა, მისის ბეტოსნის თაღალთა, აჯუნდითა, ზურმუხტითა და ფერუზითა; კედელ ქუდი კარგი და ბეტოსნი თაღფერქი, თხუთმეტი ათისის ხოშარის მრგვალტეთა, ერთის ბეტოსნის დიდის ზურმუხტითა, მისის შეფერებულის დალთა და ზურმუხტითა და სამი ათისის კედელთა. ხორის მრგვალტი კარგი და ბეტოსნი, ოთხმოცდა სამი მრეცვალი; კედელ ერთა ბეტოსნი სუფური ბადხშნის დალის, მისის ორის მრგვალტეთა, მისის ორის ნაშაბერის ფერუზითა, მისის ბეტოსნის ჯინჯალთა, ორმოცის ფრანგა-ფრანსგის აჯუნდითა, მისის ფერუზქრათა, ოთხის კვეთა, მისის ოთხის ნაშაბერის ფერუზითა. ერთი ყულსაბეში კარგი და ბეტოსნი, ას ორმოცის მისხალის მრგვალტეთა, ოორმეტის ფრანგა-ფრანსგის აჯუნდითა, ცხმეტის ზურმუხტთა, ოორმეტის ნაშაბერის ფერუზითა, მისის ხუთის ფერუზქრის თითრმეთა, მისის ხუთის აჯუნდითა, მისის ოცის ოქრის თითრმეთა; ერთი მურსი მრგვალტეის ყულის ჯაჭვი, ოცდა ოხუთმეტის ნაშაბერის ფერუზითა და ოვალთა, სამოცის მისხალის მრგვალტეთა, მისის მუშაბხის ოქრის ამბარჩითა და მისის ბეტოსნის ოვალებთა; კედელ ოქრის ყულის ჯაჭვი, მისის მურსის მინაქრის ამბარჩითა, სამის ბეტოსნის, დიდრონთის ყუთალის ფრანგა-ფრანსგის აჯუნდითა; კედელ ერთის ბეტოსნის ფრანგა-ფრანსგის თეთრის აჯუნდითა, ერთის ბეტოსნის ბადხშნის დალთა; კედელ ყულის ჯაჭვი ოქროსი, მისის ფერუზქრის ამბარჩითა, ცხმეტის ბადხშნის დალთა, თურმეტის ზურმუხტითა; ერთი კარგი და ბეტოსნი ბეწკდი ადმისიანს; კედელ ოთხი ფრანგა-ფრანსგის ეორნიზი აჯუნდის ბეწკდი; კედელ ერთა კარგი ბეწკდი, ფრანგა-ფრანსგის ღურჯი აჯუნდისა; კედელ ერთა კარგი ბეწკდი კარგი და ბეტოსნი ბადხშნის დალისა; კედელ ბეწკდი სამი ზურმუხტისა; კედელ ბეწკდი უმრუზულის მარგა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დიტისა; კიდევ ბეჭედი დუჯბისა ყეთილის ასეულისა*); ეულის ბერის ჩაშოსვლები, სამი ათასის ხაშორის მარკლიტოსა, ხუთოშეტის ფრანგი-ფრანსაგის ასეულია, ოხუთშეტის ნაშაბურის ფერეულია. ჭერანეის დიდი ცხრა, კარგი და ხეტიასანი ფერეულისა; კაბის დიდი ათა მურასი, ორასის ასეულია; კიდევ კაბის დიდი ცხრა, მუშაბახისა. დანა, ხეტიასანი მურასიდ მაჯედილი სიმოცის ასეულია და ფერეულია და მინაჭრის ტრიალია; კიდევ ერთი ხეტიასანი დანა მინაჭრისა. კირიელესანი ერთი დიდის ცილისა, ორმოცეტის აჭრის ბერკეთა; კიდევ კირიელესანი გეშრისა, ოცდა ექვსის აჭრის ბირკეთა, ხუთშეტის მსხვილის მრგვალიანა, სამის მრგვალის გოზერიანა, ერთის ფეხიანა; კიდევ კირიელესანი ქრისტესა. ერთი კირიელესანი მრგვისა; ერთი კიდევ კირიელესანი ქრისტესა; ერთი თმისანი შერისა, კარგი და ხეტიასანი, ორა ათასის ხაშორის მრგვალიანა, სიმოცის აჭრის მილებიანა. თავსერეებისაგან: ხუთი თავსერეა შეეთაშისა, ხუთი თავსერეა ფერად-ფერადი; კიდევ ერთი თავსერეა აჭრის კილიანისა. სხვირასფერეშისაგან: ერთი ვერცხლით მაჯედილი ჯოდრი, ერთი ვერცხლით მაჯედილი სიდეი, მისის ბრიდის ჯისფერეანია, მისის ხრიბების ბახჩიანა, ვერცხლის სხჩრე, მისის სიმის ვერცხლის ჩხირეანია, სისუფეშ აჭრისა, კიდევ ერთი თმისეფეი, ერთი ჭიფი, ერთი ჭოფი, ერთი ვერცხლის სიდბეი, ორი სეფ-ათასი ვერცხლისა, კიდევ ერთი დიდი ჯიმისი, ერთი ფეკისქეი მაჯედილი, ერთი კიდევ დიდი ჯიმისი, ერთი ვეინი და ვეინდისეი, ერთი ბინის ჭირისეი, ერთი ჯიდმჭირის ჯიდეფი, ერთი დრის ფეფი, ერთი ბერის სეფიი, სამი ბინის ხირინდაზი, ერთი სეფხანი. მაჯერიტეებისაგან: ერთი მაჯერიტანი მურასიდ მაჯედილი, ერთი კიდევ ვერცხლით მაჯედილი და აჭრით დიფერედილი, ერთი კიდევ მაჯერიტანი სიდმინდრისი. სეიერებისაგან: სეიერი ერთი ხითბინდისა, მისის წერიმსდით და ხიდისიდ შეკერულის ბიხჩებია; კიდევ სეიერი ერთი მაჯედილი, დიდის მაჯერიტანით; კიდევ კოლოფი ერთი სიდფჭრისა, სეწერე-

*) ეს ორი სიტყვა სხვა მელნით და ხელით აწერია სტრიქონს ზემოთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და ერთა კერგი და ბატაფისი, თევზის კიბალის, ოქროს რაზეთა და მისის აირდათ: მზერტლითა და ყალამთარაშით. სუფრის აირდისაკენ: ერთა ოქრის თასი სამოდგი თის ფილერის, კიდევ ერთი ფიალა ცერტლის, ერთა კვლა ოქროთ მოჭედილი, ერთა თეფში ცერტლის, ერთა კომი ცერტლის, ერთა სამხრილე ცერტლის, ერთა სერა ცერტლის, ერთა ცულაღნი ცერტლის ოქროთ დაფერილი, ერთა ტაშტ-წყურვა ცერტლის, ერთა სასხოლე ცერტლის, ერთა თასების ხარისხი. ქუაშტებისაკენ: სასხი ორი ხარბების, ორი ნახბაღამი ყუის, ხარბები ყრავს, ორი ყერის ბაღამი, ფეხი ხარბები ყრავს, ორი სასთული ხაყლის, ხარბები ყრავს, დოშაქი ერთი, ხაყლი ყრავს, ბაყრა ორი, ჩარჩის ერთი დრაის. ტახასამისისაკენ: ერთა ყირმიზის ხრის ტეკი, შაყ სასისმერს ყრავს, მისის მიწყალის მრეკალეტის ქერობა დებთის და სირმის ხარხრთის და ფოთის, კიდევ ერთი ტეკი თეთრის დებთის, შაყ სასისმერს ყრავს, მისის ხოშარის მრეკალეტის თითის ლოზერთის და თითის მრეკნის ფოთის და თითრაშთის, კიდევ ერთი ხარბების ტეკი, შაყ სასისმერს ყრავს, კიდევ ერთი ხარბების ტეკი, ცურდელის ყრავს, ტეკი-კებ ერთი, ხალისად შეკერული, შაყ სასისმერის ყრავს, ერთი ქითბი ხალისად შეკერული, შაყ სასისმერს ყრავს, მისის სმის ოქროს ხრიგთის, კიდევ ერთი ქითბი დებთის, ცურდელის ყრავს, ერთი ქორქილი სიაის, მისის ცერტლის ხრიგთის, ერთი თეთრის დრაებბითის კებ, მისის ცხრის ოქროს ხითრის ტითის და ხუთის ჯუფთის ოქროს სკელის ხრიგთის, კიდევ კებ ერთი ალისცერის დრაებბითის, მის ხუთის ჯუფთის სკელის ოქროს ხრიგთის, კიდე ერთი ხარინჯის დრაებბითის კებ, კიდევ ერთი ფუსტუსის დრაებბითის კებ, კიდევ ერთი ხარბების შკელის კებ, კიდევ ერთი შწყანე ხარბების, კიდევ ერთი ყუთელი დრაებბითის კებ, კიდევ ერთი შწყანე დრაებბითის კებ, კიდევ ერთი ხარინჯი დრაის კებ. კიდევ ერთი ისფერი დრაის კებ, კიდევ ერთი ყუთელი დრაის კებ; სკეულე ერთი ხარბების ისფერი, კიდევ ერთი დიდნინდის ხარბები, კიდევ სკეულე დიდნინდის ალისფერი, კიდევ სკეულე შწყანე ხარბების. ხასკუნებისაკენ: ხასკუნი ერთი დრაებბითის, მისის ოქროს ჯასკის თეთლებითა, კიდევ ერ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თი ახალუხი ყალაჩარისა, მისის ნაქსოვის სახვეცებითა და დრაის ბოდჩითა. სარტყლებისაგან: სარტყელი ერთი თვითეული, კიდევ სარტყელი ერთი ზარბაბისა, კიდევ სარტყელი ერთი შალისა. ჴერანგებისაგან: ჴერანგი ცხრა ფერად-ფერადი, ცხრა მისის ამხანაგთა და მისის ბიახჩითა. ჯორაბებისაგან: ჯორაბი ხალასად შეკერული ორი, კიდევ ჩოგანით შეკერული ერთი, მაშაა ცხრა, ჩექმა ერთი. კიდევ ხალასად შეკერული ოქრომკედითა, ერთი ყალაჩედები სამზეური, ერთი ოქრო-მკედით ნაკერი; კიდევ რუფუქი ზარბაბისა ერთი. კიდევ გამოგვეტანებ(ი)ა ხატეოსანი კამკელი მისის სუფეურითა, ოქროს ყედის ჯაჭვითა, ცხრის ოქროს დიდითა, რვის ბეჭდითა, ზურმუხტისა, ალუნდისა და ფერუზითა და მარგალიტითა, ტეფეთა, ტეფგაბეითა, და შვიდის-კედის ტანისამოსითა, ერთის ორხოვითა, ერთის ხალიჩითა, ერთის ჯუფთის მაფრაშითა, ერთის ხანდაგითა, ვერცხლის თასითა, ცხრის სპილენძის ჯამითა და თეფშითა, ერთის სპილენძის სურითა, ერთის ხაობობის თუნეითა, ქვაბითა, ტაშტეთა და ალთასეთა და ფოსოსითა; კიდევ ბერისფერეში ხატეოსანი, სუთის კედის ტანისამოსითა, ტეფეთა, ტეფგაბეთა, ცალის მაფრაშითა, ხანდაგეთა და ხანდახჩითა, სამის ჯამითა და თეფშითა. გამოგვეტანებია კიდევ ხატეოსანი მოდგრე ხუთის კედის ტანისამოსითა, ტეფეთა, ტეფგაბეითა და ერთის მაფრაშითა და ხანდაგეთა; კიდევ შედიშქე ხატეოსანი ოთხის კედის ტანისამოსითა, ტეფეთა, ტეფგაბეითა და ერთის ცალის მაფრაშითა და ხანდაგეთა; კიდევ შედიშქე ხატეოსანი ოთხის კედის ტანისამოსითა, ტეფეთა, ტეფგაბეთა, ცალის მაფრაშითა და ხანდაგეთა; კიდევ ბერის-ფერეში სამის კედის ტანისამოსითა და ტეფგაბეთა; კიდევ ერთი გამდგის ბოგო; მერაქიეფ ერთი*). სთერეშის ატრიბუტები: ორხოვი ჯუფთი ერთი. თაქნისებრი ჯუფთი ერთი, გაბისუფხი ერთი, ფერად დაბე ზარბაბისა ერთი, ხანდაგი სამი, მაფრაშ თავსათანისა ჯუფთი ერთი, სუფრა ყალაჩარისა ჯუფთი ერთი, კიდევ სუფრა ბავრაჯის ჩათისა ჯუფთი

*) ამ სტრიქონს ზეგით ჩამატებულია სხვა ხელით და სხვა მელნით: მერიქიფე შაბურ ერთი, გურმიშვილი სუფრაჯი, მატერიშვილი გიორგი ერთი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ერთა, ფანარა ერთა, ფასოსა ერთა, ფადანი მასაზ კოკხათა ერთა, მანდალი ერთა *), სიბობოი ოუნჯი ერთა; სააბანოჳ ქვაბი ერთა, კედელ დიდი ქვაბი ერთა, ტაფა ერთა; დანგარა მასაზ ზარფუშაია ორი, სუფრაფუშაი ერთა, ცხრა თეფში, ცხრა ჯამი, ცხრა ნალბაქი, ერთა სააბანოჳ ტაშტი, კედელ ერთი მომცრო ტაშტი, ერთა ფარეში, ერთა კარგი ცხენი რახტით შეკაზმული ოზნეგურის უნაგრითა და ერთი მისი შაირი...

387. სიგელი ერეკლე I-ისა ანუ ნაზარალიზანისა, 36×21,2 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1696, მარტას 16. ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისაჲ ჩუენ, მღთჳ ალმატებულმან და მღთჳ ზეცით გჳარგჳანოს(ს)ნ-მ(ს)ნ ეასან, დაჳითიან, სოლომონიან, ზანგრატოანმ(ს)ნ(sic), მეფეთ მეფემ(ს)ნ და თჳით კუალმეფემ(ს)ნ, ბატონმან(ს)ნ ნაზარალი-ან(ს)ნ და თანა-შენჭედრემ(ს)ნ ჩუენთან დადოფლთ დადოფალმ(ს)ნ, ბატონმან(ს)ნ ანამ, ბარშალ(ს)ნ და სასურჭეტმ(ს)ნ ძემ(ს)ნ ჩუენმ(ს)ნ, ბატონმან(ს)ნ ამანამუ ლამ და ბატონმან კოსტ(ს)ნტიდემ, ესე ამაერით უკუნისამდე ჭამთა და ხანთა კასთაგუებელი, მტკიცე და უცხალებელი წიგნი და სიგელი შეგიწევიეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერდგულსა და წესისაებრ მრავალ-გჳარად თავდადებით ნამსახურს(ს), ხი(ს)ლ-ქალაქელს ...შეგიწევ კეთუს, ძმასა შენსა გაბრუს, ითანჯანს, მურადს, გითრეს, ბაინდურს მას ჭაშა, ოდეს ჩუენ ბედნიერად ეუენის ცხონება შეგეძლოთ ქალაქს, შენც თან გჳახლდი და დიდად ერდგულად გჳემსახურე, შენს ეით(ს)რხნეს დაგჳაჯენით, ჩუენც ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და ასე კით(ს)რხნეთ და კითავის-უფლეთ, რომ არაფერისთჳს სიჩუენ(ს)თხოვ(ს)რი და კიმოსდებაი არა კუთხეებიდეს რა: არა მხედი, არა სიჯარა, არა ბაჟი, არა სახახლე, არა ბაირახოაი, არა ნახარის[3]

*) ეს ორი სიტყვა სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით არის ჩამატებული.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოაგი, ხრ კოდის ბერა, ხრაეერაისოხ, ერთის სათორის სურასა და დაშქრ-ხადრობის შეტი, ხრა გეოხვებოდეს რა. გქოხდეს და გაბედნიერის დ-ოხ ჩვენის ერდგულად სამსახურის შიხ. ხრ მოგეშდოს ხრა ჩვენგან და ხრე მეძდგომოხ) სიხვთ(ს) მეფეთა და მეუხერაზეთაგან. ჰწე გაბძანებით, კარის ჩვენის გვქედ-ვეზარიო და სიგან(ო) მოსაჭირო, ეს ჩვენი ბძანება და ნაშ(ხი)ი თქვენე ხიე ეჯუთაეთ და ნუ მოეშდით, რგორადც ამ ჩვენგან ნაბოძების ფერგანის მაგან ყურის. მარტის ი ე, ქწს ტ ჲ დ. დაეწერა ბძანება და ნაშ(ხ)ი ესე კედთოს კარის ჩვენის მდივ(ხ)ნ-მწიგნობრის ო უ შ ნ ა ხ შ ვ ი დ ი შ ი ო ხ ი ი ო თ ხ

მეუე ნაბაოლიხან.

388. ნასყიდობის წიგნი სათალმიშა საქუაშვილისა, 30×21 სანტ., დაწერილია ქალალდზე ნუხხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1696, მარიამობისთვის 12. ქ. ნებოთა და შეწყნეთა მდთისთა ასებითა(ვ) და დაუსაბრთა მდთისმშობლისა(ვ), მარადის ქალწულისა(ic) მარიამის, ძდთა და ყოველთა ზეცის შეოეელისა მდთის და მხსოხა მოფერისა(ic) ანგელოხთა. მხთის ძდთა, და ესე უმაღლეს ნასყიდობის წიგნი მოგცეთ ჩვენ, მამისხდილისა შვილმა ხ უ დ ა დ ა შ ი და ჩემ შვილმა ა ხ ვ ი დ ა შ *) შენი, ს ა ქ უ ა რ ვ ე ლ ი ს ა ს თ ა ნ ა დ მ ი შ ი, ძმის შენის ნ ა ზ ა რ ი ს და ხ ა ხ ა რ უ ა ს და ბ ე ჟ უ ა ს, ასრე რომს დაგჭედ(sic) ჩვენ(gic) სამკედრო(sic) მამული, ხოდბუნი, კალთა, კეცის ქვემოთ**), ბარი შენის მაწანაგენი, ორი გამარჯვებულის დღის მაწა. ვიდეგ-ვოთ ფასი სრული. ჩვენი თქვენთარი(gic) არა დარჩომადი რა ერთი ოთხის ფასისა. ვი(ნ)ცა და რამცა, ანა მე და ანა ჩემმა სისხლის ჯაჭვმა ეის მოგემაჯოსა, მასიმცა რისხვისა, რაცა ამაში წამოდენი წერილა. არის ამისი მოწამე ბძა ჩემი ფრიდონ □ და სოდაბა-

*) ეს უკანასკნელი ოთხი სიტყვა სტრიქონს ზემოთ არის ჩამატებული.

**) ამ ოთ სიტყვას ზემოდან სწერია: „იქითა, აქათა, კეცისა“.

შვილი ზურაბა, ბუკანაშვილი, წამალაშვილი იყანა, არდუო(ა)შვილი ათაბეგა, დავ(ა)ნაშვილი ათაბეგა და მე დაკვირაზის შვილს არდშვილს(sic) დამიწერია და მოწამეც გარა ამისა □. დაწერა(sic) მარაბის თვის(sic) აბ კასენას, ქნს ტ ჳ დ. ტერა-სუქასა ხუნ(ა)სი დამახსოვრა და შემრიგებელი ამის +- +-.

389. ნასყიდობის წიგნი ხოსრო დოლმაზაშვილისა, დაწერილია უშნო გაკრული მხედრულის ხელით მეორე გვერდზე წინა სიგლისა. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. ზოგ ადგილს ნაწერი გადასულია. ტექსტი შემოკლებულათ მოგვყავს.

1702, აგვისტო. ნებითა მდ<u>თ</u>ისათ<u>ა</u> ესე ნასყიდობის წიგნი მოგვეთო ჩვენს ბ<u>ა</u>ტ<u>ო</u>ნ უდა ს<u>ი</u>ნ შვილთან სულხანისშვილ და მანდენისშვილ თქვენ, დ<u>ა</u> დ<u>ი</u>ამზა ნ შვილს ხ<u>ო</u>სრო<u>ვ</u>ს და თქვენს სახლის კაცს, ასრე რომე ჩვენი და ხელდასი სიხარო მაწყ იყო თუ ბეგრი თუ ცოტა. ამის წასაღებლ ჭალაში წყალი გვეადას(sic), მერმე მასუკან ჩვენ ჩვენი წყალი, რაც იყო, მოგეცადო, კამოგარიგეთ ფასი, რათაც ჩვენი გული შეეჯერდებოდა და... არას ამასი მაწყმე... ცერარაქელი ხუცაშვილი, სხვა მე ასდამსახს დამაწერა და მოწამეც გარა ამისა.... ჯოფშვილი ხოსროფა მოწამე ამისი. ქნს ტ ჳ, აგვისტოს(?).

390. ნასყიდობის წიგნი ოთია შაბურიშვილისა, 39×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი და წყევლა გამოვუშვით.

1697. ...ესე... ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცეთ ჩვენ, გ<u>ი</u>ორგ<u>ი</u> შვილ კ<u>ი</u>ორგ<u>ი</u>ს ჯალაბაშ ქეთ<u>ი</u>ვან თქვენ, შ<u>ა</u>ბ<u>უ</u>რ<u>ი</u>შვილს ოთ<u>ი</u>ას, ძმასა თქვენსა გ<u>ი</u>ორგ<u>ი</u>ს და ს<u>ი</u>დ<u>ა</u>ნ<u>ი</u>ს, ძმის წულს ათქვენსა რ<u>ო</u>ს ტ<u>ე</u>ვ<u>ი</u>ნ, დ<u>ა</u> ვ<u>ი</u>ოთ, შ<u>ა</u>ბ<u>უ</u>რ, ბ<u>ა</u>რ<u>ა</u>ბ<u>ი</u> და ნ<u>ა</u>გ<u>ო</u>ბ<u>ა</u>რ ს<u>ი</u>ხ<u>ა</u> და ამ ბარსა ზედ, დამაწერა, სულს ამათ კაცსა არა მქონდა, ჩემი ბიტრა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნი მიიცვალა, დასმარხეს არა შეშლებოდა რა და გაწერებისთვის მოგეალე წულეგიძის ხასიდას ნაქონი მამული აფხნი და უორეს ნაქათი *), მისის სწრსხლთაც, შესვლეთაც, გასვლეთაც, მისის სამართლიანის საქმეთა. ვითეგე ფასი სრული და უკლებელი, რასც ჩემი გული შეჯერდებოდა არა დარჩომილა სალაპარაკო, საგეთისა და გარ(გ) პატრობის შესა ბქონდეს და გამყრელის დომან საგრძნო შინა დღეისა... არაან ამისი მოწამენი გილდამეალი გეგა, ნადარდაშვილი ბებუნა, ჯანიბეგაშვილი დვანია და გვეცაშვილი ბერაკა. დაწერა წიგნი ესე ქსნ ტ ვ. + + +.

391. სიგელი ერეკლე I-სა, ანუ ნაზარალიხანისა, ბოძებული იოარამ სოლარაშვილისადმი, 38×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ცუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1697. ქ. ნებიოს და შეწევნითა დმთისთა ჩუენ, დმთივ ადსარაწულმს და დმთივ დამყარებულმს, და დმთივ გვირგვინოსნმან იესოს, დავითიან, სოლოდნიან, ბაგრატიონიანმა(ვიც), შეფეთო შეფემ, კელაშვილემ, ბატრონმა ნაზარალი ხანი და თანამეცხედრემა ჩუენმა, დედოფალთ დედოფალმა, ბატრონმა ანნა, ბირიშმა და სასურველმა ძემა ჩუენმა, ბატრონმა იმამყული და ბატრონმა ქასტანტინე, ესე ამაერ უკუნისამდის ჯმთა და ხანთა გასათავებული წყალობისა წიგნი და საბეგლი შეგიწყალეთ და ბოძოთ თქუენ, ჩუენთა ერდგულთა და ნამსხურთა ემთა ხოლანდაშვილთა იორაშის შვილს ისპანაზს და შეიღთა და მამულთა სახლისა თქუენისთა მას ჯმსა, ოდეს ცოტას ხანს გაგიწყრით და ტახტიშვილს და სადორის თქუენი კერძი მამული გემოგართვით და თქუენს განეთოს ერეკლეს უბოძეთ. მას უკან მოგვიდეთ კარსა და ისევე იმის წყალობის დაგვაჯერეთ. ჩუენცა მოვითხოვეთ ვჭეშმარიტ და თქუენი სმაუიდრო იყო და შეგიწყალეთ და ისევე მამის თქუენის წიდში გამონაყოფი ოთხი საკუშლო ტახტიშვილს ეჯუბიშვილები, მა-

*) ეს ხაზ გასმული სიტყვები სტრიქონს ზემოთ არის ჩამატებული.

მაშვილები, ავაფუშვილები და ხუცუშვილი ოვეთას(sic) სამართალთანის სამძღურითა, და სიდრახ ოთხი სკუმძლო ორბელაშვილები, ჯალუაშვილები, ბაღაშვილები და სუხნაშვილები, ესენი ოვეთის სამართალთანის სამძღურითა ყოველის კაცის უტიალებლად თქუენთჳის და თქუენის შვილთათჳის გჳბრძანებია. გქონდეს და გიბრძანებრას დ'ან ჩუენსა ერგეულობასა და სამსახურსა შიგან. თუ ვისმე ამ მამულის საგელი ქონდეს, სიგლითა ესით გაგიცუდებია, მტკიცე ესე იდგეს ჴან. ჴუე გიბძანებთ, კარასა ჩუენსა გუნაჴარ-გუქიდანა და წარუდგანდა მასჴმენა, გან-გინდა-გან ეუნუეო და ანუ დღეის წაღმა იქნებოდეო, ბძანება და ნაშანი ჩუენი თქუენცა ასრე დუმტკიცეთ, რა-რაგჳდაც ამა ჩუენგან ნაბოძებსა ცარგანსა შიგან გწერთ, ნურცა რას თქუენ მოუშალით და შეიტკიცებით თჳინერ თანა-დგომასა და შეწუენასა, ან გიდა. დაიწერა ბძანება და ნაშანი ესე ჩუენი ქ'ს ტ'ჲ. აპრ(ილ)ი კარასა ჩუენსა მდიგნის შანშეან მ ა რ ტ ი ო ს შ ვ ი დ ა ს ბ ე გ ო ა ს ბ ე გ ი ს ო ა ს. მეფე ნაზარალიან . დედოფალი ანნა.

392. ნასყიდობის წიგნი დოლმაზაშვილებისა, 57×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. ვრცელი შესავალი გამოეუშვით.

1697, მაისის 27. ...ესე სამკვიდრო და სიბოლოდ კარსაოვეებულა ნასყიდობის წიგნი და სიგლით დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩუენ, კუმელმა ა მ ი რ ა ზ ო ქ ა შ ვ ი ლ მ ა ო ვ რ ი დ ო ნ ა შ ვ ი ლ მ ა შენ, ს ა ქ ო შ ვ ი ლ ი დ ო დ მ ა ზ ა, შვილებს ს ა ო ი დ მ ი შ ა ს ა, ნ ა ზ ა რ ა ს ა, ხ ა ს ა რ ო ა ს ა და ბ ე ქ ე ს ა, მამკვდეთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე მას ჭამსა, ოდეს მოგეცეთ ჩუენ ქმისა დღის მაჴ კდის თავს, ჩემი ხელდებული ნახეგარი ექსისა დღისა, გამარჯებული დაური, ქუეშეო სკეულისშვილის ნასეიდის მიწის თავმდა, კალთო ხეგის მხრისაგენ სასთულის მიწის მიდგმიდა, თუდუთის მკრასაგენ დუღის მიდგმიდის, რაც ჩუნ განყოფაზ ხულდან რამ მოგეიდა, ამის ზეთ ექნ(ს)ის დღისა მე მოგეიდე და ვიდე ფასი სრული რომეიდითც ჩუენი გული შეჯერებულ(ი). (გ)ქონდეს და გიბრძანეთ დ'ან, ვინა ამის მოწინაღმდეგი თავად დ'თი და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყოფილნი მისნი წმიდანი: კლიმაკუს: ივაქსისშვილი ფხუიტა, მამხსხლისი ფხუიტა, ჩემი ძმაწულად ხუდად, კიდევე ჩემი ცნაყოფი ტერ-მაქელ, წმიდისშვილი ივანა, არაქელისშვილი ტერ-სუქიაზა, ხუტისშვილი ს(ა)ჯი, ჯოლუა დიონისშვილი, მანუჩარისშვილი ათაბეკ, თანდუა დიდდარისშვილი, შარისლისშვილი ანანა. ქრს ტ̃ჱ, მისის ჯზ თუ ვინმე შემოუტეხოს, ბირისა და ჴასეხის ცვიტემი შე ჯიკო. მე შ ი ო შ მოდარეს დამაწერია □.

393. ენახის ვაცვლის წიგნი დოლმაზაშვილისა, 20×16,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავში უმეტესი ნაწილი ორი სტრიქონისა აკლია.

1698. ქ. ესე წიგნი მ[ოცაროვეთ]... ჩემს ბიძაშვილმა... ...ოს შენ, ტბაბაშვილეულს დ ო ლ მ ა ზ ა შ ვ ი ლ ს [ს ხ ო ი ლ მ ი შ ი ს, ხ ა ს რ ო ს და ბ ე ჯ ე ს, შეიდოთ და მამაკაცთა სახლისა შენასთა, ასე რომე მე და შენ ჯანცი შეჯსცეცდეთ ბუდიშე, მეც ვის ვიდი მქონდა და შენც. ვქონდეს და კიბეულიერთს დმერთმან. მე და შენ ერთმანერთის კეკლი არა ვყქონდეს ამ ჯანაეის სჯმეზედ. ვრას (ამასი) მაწყმე: ბაყნული ყიდისჯაზაზი მ ა ქ ი ა შ ე და მე ბ ე რ ა ო ს ნ შ ვ ი ლ ს ს ჯ ე მ ი ნ ს დამაწერია და მაწყმეც გარ. ქრსი ტ̃ჱ □.

394. პიროპის წიგნი პატრონის ლუარსაბისა, სახლის უხუცესის ივანე სოლაღაშვილისადმი მიცემული, 17×15,1 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. წიგნი ძლიერ დაზიანებულია და დაწებებული ტილოზედ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წიგნი ეკუთვნის ლუარსაბ I-ს და მის ძმებს, დაახლოვებით 1525—1558 წლებს, ანუ კიდევ უფრო ადრინდელ დროს.

1525—1558. ქ. ესე წიგნი და ფული მოგახსენეთ მე პატრონმან დ უ ა რ ს ა ბ და ჩემთა ძმათა, პატრონმან ა ნ ა რ ზ ა ნ ა

(sic) და პატრონმან რ ა მ ა ზ ა: სოფელმან მისიწყსი არა დაიკლოს და პატრონი ბიძანი(?) ჩუენი მიიცვალოს, მასა უკან თქუენი მკუიდრი სოფელი, რაც დღეს მქონებელი იყოს, ისი თქუენ პატრონსა სახლის უხუცეს ი ვ ა ნ ე ს *) და თქუენთა შვილთა, პატრონსა შ ა ლ ვ ა ს ა, ნ უ რ ა ლ ი ს, შ ე რ მ ა ზ ა ნ ს ა (აქ ერთი სიტყვა აკლია), გ ო რ გ ი (გ̃გი) და თქუენთა შვილთა და თქუენთა შვილიშვილთა გუიბოძებია. ამისად გათავებისად თავდებადა ღ̃თი და მისნი წმიდანი მოგვიცემია. მე რ ა მ ა ზ ა დამიწერია, თავდებიცა ვარ. ღუარსაბ, რამაზ (ჩართულები.)

395. ბაქის სითარხნის წიგნი დედოფლის მარიამისა, 10×13,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. წერილი ძრიელ დაზიანებული და დახეულია, ზოგი სიტყვა აკლია. თარიღი არა აქვს. მარიამი მისთხოვდა როსტომ მეფეს 1636 წელს, გარდაიცვალა 1680 წელს.

1636—1680. ქ. დედოფალი მარიამ გიბძანებ, ჩუენო და მებაჟენო, ვინ-გინდა-ვინ იყუნეთ და ან ვინ-გინდა-ვინ იქნებოდეთ! მერმე ბატონის თბილელის ყმებს ამას წინათ ბაჟი არ ართმევია(sic) და ნურც თქუენ ართმევთ, ნურც ქალაქს, ნურც მცხეთას, ნურც გორს, ნურც ქრცხილვანს(sic), ნურც ალსა, სადა გინდ ჩუენს საყმოში მოვიდეს, ამათზედ, ბაჟის საქმეზედ, კაცს ნურავინ დაიდებთ, არიან ტატუნაშვილები გედუას ძმანი, იყვნენ ჩვენი ამირანიშვილები, ბეგლიკაშვილები მამისა, ზაქარა, მამუკა, მიკირტიჩა... ხოდარაშვილი სარუხანა და ვინც საყდრის [შვილნი არია]ნ, მომჩივარს ნულარვინ მოიყუანთ, თ[ორემ ჩ]უენად შეცოდებად მოვკითხავთ და ბრალად... მარიამ ჩართულათ).

396. სასახლის ნასყიდობის წიგნი ამაზაშვილის პაპუასა, 33,2×18 სანტ., დაწერილია კარგს ეტრაზე მრგვალი მხედრულის ხე-

*) ივანე სახლთუხუცესი გვარათ სოლაღაშვილი იყო.

ლით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ სამ-სამი წერტილი. ბოლოს თარიღის ასოები გარდა პირველი ასოს ტ-სა გადასულია და საეჭვოა ჩვენი კითხვა, ხოლო ეჭვს გარეშეა, რომ სიგელი მე-XVII საუკ. მეორე ნახევარს ეკუთვნის. მართლ-წერას დედნისას ვიცავთ. ხორცმეტი ასოები ხშირია.

1689(?), მარიამობისთვე(?). ქ. ერთარსებითა ღთისათა მამისა, ძისათა, სულისა წმინდისათა, ჩუენისა ღთისმშობლის(sic), ყოელა(sic) წმინდისა, უფროსად დედუფლისა, მარადის ქალწულისა მარიამისათა, ოხითა და მეოხებითა, თავადებობითა და შუამდგომლობითა წმინდათა ათ-თორმეტთა მოციქულთა პეტრე-პავლისათა; მინდობითა და შუამდგომლობითა ზეცისა ძალთა და ანგელოზთა, მთავარ-ანგელოზთა მიქელ-გაბრიელისათა; თავადებობითა და შუამდგომლობითა წმინდისა გიორგისა სადგარისათა, წმიდის გიორგის მოღნისა, წმიდის გიორგის ქაშვეთისა; მინდობითა და შუამდგომლობითა ზეცისა და ქვეყანისა კორციელთა და უხორცოთა, ამა წმიდათა თავადებობითა, მოწმობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა, ესე უთუდ(sic) დაუდებელი, მიზეზ-შემოუდნებელი, ყოვლის ჩახუბისა და ილეთისაგან გამოსული, ჟამთა გასათავებელი სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩუენ, მგელიაშვილებმა მახარამ და ხიზანამ და ჩუენმა შვილმა და შვილისშვილმა, სახლისა ჩუენისა მამავალმა ყოველთავე თქუენ, ფირშავათ ამაზაშვილს პაპუასა, და შვილთა შენსა ამოზასა და სახლისა შენისა მამავალთა ყოველთავე მას ჟამსა, როდესაც დაგვეჭირა და მოგყიდეთ ჩუენი (მ)კვიდრი მამული, სასახლე, რაც ჩემი კერძი იყო. გავიყავით მე და ჩემი განაყოფი, მერგო მე მიგნით ქალაქისაკენ. არის ამ მამულის სამძღვარი: ჩემის განაყოფის დარბაზის კოიელი, უკანით შარა, ერთი გავერდი წურლამათ სოლთაყულას სახლი ჩემის განაყოფისა და სოლთაყულას სახლამდინ, განი არის ოცდა ერთი ადლი და ერთი გავერდი, მას ჩატანებით ფარსუმანაშვილის სახლი, ქვემოთ სათემო შარა ბურჯალათ სახლაკენ. მისით შესავალითა და გამოსავლითა მოგყიდეთ და ავიღეთ ფასი სრული და უკლები, რომელიცა გული ჩუენი შეჯერდებოდა. არვინ იყოს შენი მა-

ცოლე, არც მოდგეე, ამისთვის რომე ჩემი კეთილსრი(sic) მამისეული არის, ჩემის ნება-წყალითო მოგეიდე, კელი გეწეოთს, რაოდც თურად მოახმარო. არავინ იოს თქენი მტერი, არა ჩენენს გაგრის კაცი, არა სხვა კაცი. თუ ვინმე კამოჩნდეს მოსრჩლე და მოდგეე, ბერისი და ხასუხის გამცემი ჩენ ვეოთო. ქონდეს და მოგახმაროს დმერთმა, რარიგადც ადლს ნასეიდს მართებდეს. თუ ვინმე ჯამოა შდიდობისთვის ამისად შადგ და ქცეკად კელი ჭეოს, თვადმც რისხვს დ-თნი მამ, ძე და სული წმინდა, და მისი სული კეთისა, თედისა, არიოზისა, ნესტორისა და ჯაგრის მტემელთანაც არის უხ-სენად ჯოჯოხეთისა; დამტკიცებული დ-თმნ ჯვურთახა(sic), ამენ. არიან ამისი შუა და მოწამე: ივაგულაშვილი, მელიქი უარახანა და მადიენით დომუაშვილი, მამასხლისი დავით, ფაიკო ასლამაზაშვილი ზურაბა, ჩახშტულა(ნ)თ თებინა, გელუა(ნ)თ გოგიჩაშვილი ბერუა, წურ-ღამა(ნ)თ ბერუა, ბეგოვახთა ნასრინა, იუზა(ნ)თ ასლანა, ნონა(ნ)თ ამირა, უამაზა(ნ)თ შაუღაშვილი ამირა, სოლოაულა ნადირაშვილი გახარი ამირა. ნახეკრი ბადრაც არის მის შამეღის კერძი. არცა გინ ამის ცილეების დ-თის მ[ეტი]. ვინც დაეცილოს, რისხვს დმერთი. მე დ ი ნ ი რ ი შ ვ ი ლ ს(?) ე თ რ ხ მ ა ზ ა ს დამიწერია და მოწამეც ვარ [ამისი. დაიწერა] ქ[ს] ტ თ ზ(?), მარათობის თვეს(?).

397. სიგელი ნაზირალიხანის, ანუ ერეკლე I-სა, ბოძებული შიო-შ სოლაღაშვილისადმი, 29 5×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი.

1701, აპრილის 1. ქ. ნებითა (და) შეწევნითა მდ-თისა-თა ჩუენ, დ-თივ ხელმწიფენი მეფენი, მდ-თივ დამკურთხეული და მდ-თივ ზენითა გეორგიანოსანმან, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრა-ტიანმან(sic), მეფემან, სახიერმან და კელმწიფემან წარჩინებულმან, მძლეკელმან და უძლეველმან, მეფეთ მეფემან და თვით კელმწიფემან პატრონმან ნ ა ზ ა რ ა დ ე ბ ი ნ და თანა-მეცხედრემან ჩუენმან, დე-დოფალთ დედოფალმან, პატრონმან ა ნ ა ნ, პირმშომან და სასურ-ველმან ძემან ჩვენმა, პატრონმან ა ი ა ნ ე უ ლ ი ნ, პატრონმან კო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სტანტიდ ეშ და ბატრონშა თეიმურაზ, ესე ამაერადგან ვიდრე ხდისრულადმდე ხანთა და ჟამთა გასათვალებელი, სბობლად გამოსაცდეი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობისა წიგნი და ნიშანე(sic) შეგიწყალეთ და გაბოძეთ თქვენ, ჩვენთა ერდგულთა და ერდგულობით წესისებრ თავდადებით შრომელ-ფერად ნამსახურს ემსახურებოდეთ შეგიწყალეთ შეობშა, შვილთა თქვენთა დათუნაშა, ქაიხოსრო და კვიბარი, ასრე რომე მას ჟამსა, ოდეს მოგვიდეგით კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და თქვენს მამა-ბაბათა სამკვიდროს გლეხთა და მამულის წყალობას დგუთაჯუნით, ჩუხტა გასმინეო ჯა და მახსენება თქვენი, შეგიწყალეთ და გაბოძეთ შინდის ტბა შეგიწყალეთ შენი კერძი გლეხი და მამული თარაშეთისა, რაც ერთგვარს ჩვენგან ნაწყალობევად ეჭარა, სრულობით შენი კერძი მთათს მამულით და სავენახოთა, მიათა, ბარათა, ტყით და მინდვრით და ხადაბენათ, საენავით და უნაგით, სანებრით და უძებრით, ნასენდით და უსენდოთა, ეთვითურთ სამართლიანის მძღვრით, შესაწყალით და გამოსაწყალით. ცქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთ ჩვენის ერდგულად სამსახურს შინა, ესე ჩვენგან ნაწყალობევი გლეხი და მამული შენთა ბაბა-მამათა სამკვიდრო შენდა ტბა შეგიწყალეს თქვენი კერძი არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომად ჩვენსა, ჩვენთა ნაიესვითა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. ყოე გაბძანებით კრათის ჩვენთა ვეშალ-ვეზხარხო და სხვანი კეთილად გიბეგნო, თქვენცა ესრე დაუშტკიცეო, რარიგადც ამა ჩვენგან ნაწყალობევს ფარმანში ეწერას და ნურადეს ხუ მოუშალით. დაიწერა ბძანება შეწყალებისა და ორბელიანისაგან კალე. ინდიკტიონსა მეოთხესა ჩვენისასა ად, ქრსა ტჲთ, ჲნრადას ა. კეთილთა კრათა ჩვენთა მდგომ-მწყობრთა, დიდთა ორბელიან მონათესავეთ, ძალ წოდებულთა შერმადინიანთა. | მეფე ნაზარალიან |. | დედოფალი ანნა |.

398 ნასყიდობის წიგნი ლუარსაბ ორბელიანისა, ბნ,ნ×ჟნ სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მოზგვალო მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოეუშვით.

1702, ჲნრადას 15. ...ესე ამაერათ უკუნისამდის ჟამთა

და ხანთა გასთავებელი, მტკიცე და შემოუტიებელი ნასიძლობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგართვით ჩვენ, უ რ ე უ ბ ე გ ა შ ვ ი ღ შ ა ხ დ ვ ი თ და შეიძინ ჩემმან თ ა ი შ უ რ ა ზ და მომყვდით ჩვენთა თქვენ, ო რ ბ უ ლ ი ძ ე თ ა ს ი ნ ბ ე გ ა შ ვ ი ღ ს, სარდარ სახლთ-უხუცესს ლ უ ა რ ს ა ს, ძმათა თქვენთა, ბაზაერთ-უხუცესს ო თ ა რ ს, მოლარეთ-უხუცესს მ ა ნ უ ჩ ა რ ს, ეშაკლასპაძს რ ე ვ ა ზ ს, ძმისწულსა თქვენსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, სხვათა შეიდთა და მომაყვდით თქვენთა, მას ჟამსა, ოდეს დავეშვარა და მოგეყვდეთ ჩვენი ვალი და სიმეგობრო შემოულიგენ ხ ა ნ ძ ა რ ე უ ტ ს, ეხსის ქვეით გულაბას მაწი სამის დღისა, სს(ს)ხლეს უკან ფურობის მაწი ორის დღისა, ზვარები ნასეიდსშეიდის მაწი ორ დღე-ნახევრისა, ეზის ხარი ბეღახის მაწი ერთის დღისა. ესენი თავით სამართლიანის სიმძლეთით თქვენთან მოგვეიდეს, და ვიდეთ ფსი სრული, რითიც ჩვენი გული შესჯერდეოდა. ირვენ ირის მოდვე და მცილებული და თუ ვინმე გამოჩნდეს, ხარისა და ხსიუხის გამცემი ჩვენ ვიეოთ. ეძონელსი და ეიბედნიერის ღ-ით, რარიგსაც სხვის ალს მოსისეიდეს მართებდეს, ეერეთ თქვენ კილეცეწითდეს: ეს ეიდვით, ეხთვით და რათცეერად სეიმარეებდეთ ეინდდესი. ირის ამისი მოწამე: ცილეშეიდი ხუსი □, ნახარი ქალაშერ □, დდეინჯიშეიდი სიბეეორ, თუმცდაშეიდი ბეეინ □, მარანიშეიდი ფურსდის □, ხვერშეიდი ბეეინ. მე თ უ შ ნ ი შ ვ ი დ ს მდიენს ე ი ვ ს დამიწერია და მოწამეც ვარ. ქვს ტ უ, ჲნრდის ი ე. + + □.

აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ერისთავსშეიდი ქალაშერ ამისა მოწამე □.

ქ. ამის ეარდა ვიდეც მოეიდე მარხეიჯშეიდის სახლი და ეარი და ქალი-სიბძელი და ორის დღის თეედორეს მაწი + +.

ქ. მარხეიჯშეიდის და ქეიტაშეიდისა მაწეია სრული თავისის ჩიეუნარითა, ჴანტის ზეით ჯეხთდის სიმძლეთმდის, ეეეს ცხდშით ჩემი წილი მაწეი, მაზმნისშეიდის მაწი, ეხსის ზეით თეედორის წილი ხვეუნეარი, ბეღახის წილი ხვეუნხარი. ბეღახის მაწი ერთის დღისა, ხორის მაწი, ფურსიაშეიდის მაწი ჭიეუტისა. ესენი ვიდეც თქვენთეის მოეეიდეს + +.

399. თავის თავის გაყიდვის წიგნი, 50×19 სანტ, დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო, ორ-ორი და სამ-სამი წერტილი. შესავალი და წყვეტა გამოვუშვით. ხორც-მეტი ასოები დავტოვეთ.

1703, მაისის 15. ...ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩვენ, შვიდნი ზაქარიაშვილთა შვილთაგან და სახლის ჩვენის(sic) მოშავეებმა შენ, მაღდასია მესხოფს, შვილს შენს ხუცურას და მოსესიას და სახლის შენის მოშავეს, ასე და ამ პირ(ს)ზედან, დამშვიდდა და სულსა ჰქონ დინჯ არა მაქონდა, მოგეც და თქვენ შემოგეხვეწე, მოგეყიდე ჩემი თავი თქვენზედ, კაშოგრაოვი ფასი სრული, რომელთაც(sic) ჩემი გული შეჯერდებოდა. ადარა დარჩა ჩემი თქვენს ხელთა არც ერთი ითტის ფასი. ქონდეს და გაბედნიეროს დმერთმან, როგორაც მარადის ადადსა მონასეედს მართებდეს. მოცილე არა ყოფილა და ყური ვინ შემოგეცილოს. ვინც ამაზედ წამოდგეს და გედავო(ს), ან ბატონმა, ან სხვა მოძალემ კაცმან, პირისა და ხასიხის გამცემი ჩვენ ვიყოთ... არის ამისი თავდები და გარანტიებელი მამა ჩემი, მირიანაძე, პაპენისშვილად მხარმან, თუ სადმე წაგიგიდეს, ან აგზულობა ქნას, შენი ხასუხის გამცემი მე მახარამ ვიყო. არის ამისი მოწამე თავად დმერთი; კატოგან: ქალაქის შელაქი ზურაბ □, მამისახლისი ჰშხარ-ბეგ □, ბაინდურისშვილი გიორგი, შეხსნილ[ა] ადადიშვილი ხატინა, ნინანო დავითა, ჯოფსშვილი ხეჩტურ, ალექსისშვილი მოსესა, ნადაბადი ბადადსრა. მე ვარძელისშვილის ბაჭს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაწერა მაისის იე, ქვს უა. + +.

400. ნასყიდობის წიგნი ნადირაშვილებისა, 60×23 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ვრცელი შესავალი გამოვუშვით. მართლ-წერას დედნისას ვიცავთ. ხორც-მეტი ასოები აქ ზმირია.

1704, მკითხოვის დამდეგს. ...ესე ამაერ ჟამთა და ხან-

ოა გასაოა(გუბელი), მაზგაზაშემოაუგებელი, აოგლასა ჩხუბისაგან, აღგოასაგანა გაშასული საკელი, წაგნი დაგიწერეოა და მოგაცეოა ჩვენი, გორგოკანისაა მარკანისაშვილის ანგანდაგანაშვილ- მა ვეტრემ და სახლის მამაკლაშე ჩვენმა თქვენ, ნაღ- რაზ შველებს გოორგიას ძმისა შენსა თამაზასა, დათუნასა და შვილთა თქვენთა ესტეს და ბერნა და ვაჟასა, ხატიაიას და სახლის მამაკლის თქვენისაა აოგულთაგე, მას ყმოა, ასრე და ამა ბარზედ, რაჲმა ჩვენი ეშანი აუ- ვენთა, ბატონის ახს(ა)ულები გვაღვა და დაჭრეზა გაქონდ, ბარგა- დებაი გვეყრა. სულსა აქთა დონე და ალაჯი არსად არა გაქი- ნად(sic), თქვენ თავი დაკანხნეგინეთ, სახსარი გამოკრათეთა, რა- თაც ფერათაც ჩვენი გული შესკუდებად ვიდეყეთა. სახსარი ჩვე- ნი ალარა დარჩა რა ჩვენსა და თქვენსა შუა არა ერთს ათტის ფა- სი. დღეს და დღეისა აქთა არას ჩვენსა გაკრასა(sic), არას ჩვენსა ნათესაგსა, არა ჩვენისა სახლის კაცს, არა ბატონს, არა ქვათხუეშა წინამძღვარს, არას სულდგმულს თქვენთან ხელი არაგის ქონდეს, ერთა დ-თასა შეტას. დ-ან ხელი მოგამართოს, ვისაც თქვენ გინ- დოდეს, იმის ეშმაო, რაჲმც კაცმან ჩვენთ ნათესაგმან ამის შლათა ხელი ეოს, მასაზატ თუ ვინმე ჩვენი, ან ძაგლი საკნი(sic), ან ახა- ლი გამოჩნდეს, ამ წიგნსა გასცუდოს, ცუდიც გამოდგესა, ამის გაშ- ტეფხოს. რასხაგს თავადა დ-თა მამა, ძე და სული წმინდაჲ, ხარ- ციელი და უხარცონი, ამა ზემო წერილი წმინდანი დათასი, გამაც ქედაის ბეთრი ეზასა, შამთათული(sic) იყოსა, ძრწოლა ეგ- ნასა, ნურათრითამთა ნუხეც ახსენებას სული მისი ჯოჯოხეთისაგან, ამინ. დამტკიცებული დ-ან აკურთხოს, ამინ. არან ამისი გამრაგე და მოწამე თავადა დ-თა, ყოგელი მისი წმინდანი; კიცთაგან: ოსია- ნასშვილი მამასახლისი შერბა □, რასტეფანასაშვილი მამუკა □, გურგენისაშვილი ვოანდილა □, კაკაწაშვილი მანუჩარა □, ამი- რანდაშვილი სადთარა □, დავრეშისშვილი თამაზა, ხითარასაშვილი ბერანა და მე, დომანასა ბერუას შვილს მექიანასა დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისა, ქვს ტუბ. დაიწერა შვათაეის დამდეგს +.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

401. სიგელი არაგვის ერისთვის გიორგისა, ბოძებული ქაიყუბად კობიაშვილისადმი, 52×22 სანტ., დაწერილია სქელ ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1705, მაისის 20. ქ. წყალობითა ღ[მრთისაჲთა] ჩუენ, ვრცგვის ერისთავმან, ზატრახმან გიორგიმ და ბაძაშვილმან ჩუენმან, ეშოკდასაშმან ზურაბ, სახლთ-უხუცესმან თამურაზ, ძმამან ჩუენმან, ბაზაერთ-უხუცესმან ივანდილ, ბაძაშვილმან ჩუენმან ვამეყ და ედიშერ, შვილმან ჩუენმან ოთარ, რეგვზე ბერძიმ, ესე ჩუმთა ჩუენთა ნებსით გასთავებული, მტკიცე და მოუშლელი, სამკვიდრად და საბოლოოდ გამოსაცემი მამულის წყალობის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გებოძეთ თქუენ, ჩუენთა ერთგულთა და წესისებრივ მრავალ-ფერად ერთგულად და თავდადებით ნამსახურსა ძმათა კობაშვილს, მოდრეთ-უხუცეს ქაყუბაძეს, სახლთ-უხუცეს ოთარს, ბაძაშვილს შესრულსა და რგვზეს, შვილთა შენთა ზაზას, ბაძაშვილსა შენსა ვამეერზეს, მაშინ, თქუს წყალობის გეთაჯენ, შეგიწყალეთ და თქუენის ერთგულად სამსახურის სანაცვლოდ გებოძეთ გლეხნი წინდაშუთ: გამსთაშვილი ბეჟანა, ქაღაბერეული მგელია, ჯოხერი ოფხნე და მგელაჲ, სამსრულად დათუნა, ჭუღუჭაძე ნადირა და დათუნა*). და ახლა თქუენ გებოძეთ ყოველის მაისი სამართალისანი სამძღუართა და არაფერს არ მოგეშალოს არც ჩუენგან და არცა ჩუენთა ნათესავთაგან. გქონდესთ და გჭირნეს ღ[მრთ]ი ჩუენსა ერთგულად სამსახურსა შინა. დაწერა სიგელი ესე ქ[რისტ]ე, მაისსა ქ, ჰყოფა კელმწიფობს გარეშე წიგნობრად თუშანშივე. გევიაო. ამისად გასთავებულად თავდებად მოგუიცემია თავად ღ[მრთ]ი და შერეშ ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცისა და ქუეყანისანი, კორეგელნი და უკორეგონი. ვინცა და რამანც ადამის მოსთესვეშ კეცმან ამისად შლად კელ-ჰყოს, მასმეა რისხვაჲ ღ[მრთ]ისაჲ დამბადებელი ღ[მრთ]ი

*) ამის შემდეგ ამოფხეკილია თითქმის ორ სტრიქონზე ცოტა მეტი.

მამა, ძე და სული წმანდა და ნურათამცა სანანულეთ ნუ ახსნებას სული მასი ჯოჯოხეთადამა, სოდო დამმტკიცებული ამისი აჯურათხნეს დ˘ნთ.

მონა ღთისა ერისთავი გიორგი .	მონა ღთისა სახლთუხუცესი თეიმურაზ .

□ □ □ □.

402. სახლ-კარის ნასყიდობის წიგნი პეტრე ღარიბაშვილისა, 150 ×21,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და წყვეტა გამოვუშვით.

1711, მარტის დამდგს. ...ესე სამკვიდრო ჯამთა და ხანთა გასათვებული, მტკიცე და შეუცვლებული და დრო-დაუნებული, მოუშლელი და მიზეზ-შემოუღებელი, ყოფლის ზაკუასა და ალუთასგან გამოსული, ყოფლის კაცისგან უწილებული და მოუქცევარი ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგცით მე, გ უ ლ ი ნ შ ვ ი მ ა ვ რ უ თ ი ნ მ ა, შვილმა ჩემმა ბ ა ბ ა მ ა და მ ო ს ე ს ა მ შ ვ ი ლ ს, დ ა რ ი ბ ა შ ვ ი ლ ს, მკვლობელს ბ ე ტ რ ე ს ა და მამაჟალთა შვილთა შენთა ასე და ამა პირსა ზედა, ოდეს დაგვიჭირა, მოგვიდო ჩვენის ნება-წყალითო, ქაროლის კამეგს, ბატონ ნაშვილის ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს დასტურის ბოძებით მოგვიდეთ ჩვენი მკვიდრი სახლ-კარი, ერთი დარბაზი და ორი ოთახი ზედ აკრავს; ორთავ ოთახისა და დარბაზის სიგრძე ათი ადღი, განი ექუსი ადღი და სამი ჩარქი, დერეფანი, ხუთი ადღი და ერთი ჩარქი სიგრძე აქუს, განი სამი ადღი და ერთი ჩარქი. ეზოს სიგრძე ცხრა ადღი და ნახევარი მასის საფერის განითა. ამ სახლების ერთი გვერდი იარაბახნოებენ ბედლათა, ერთი გვერდი კამბახნოებენ ბედლათა, ერთი გვერდი ჩვენის განაყოფის სოდადსიკენ ბედლათა და წინ შარა, მხარშვალის ქალისარის სახლისკენ თავისის კარითა და გზითა, მასის შესავალ-გამოსავლითა, მასის სამართალნის საქმითა მოგვედეთ და მოგეცით და ავიღეთ ფასი სრული და უკლები, რითაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა. ჩვენსა და შენს შუა ალარა დარჩა რა სალანძრაგო, ძმობის და სალმის მეტი. თუ ვინმე წამოგვდგას, ან ჩემი ძმა მელქოა და ან სხვა გინ-გინდა-ვინ, პირასა და ჰასუხის გამ-

ცემი მე არუთინს და ჩემი შვილები ვიყვნეთ. შენთან სალაპარაკო სა-
ქმე არავის რა ჰქონდეს, დღეს და დღეის იქით, ღ~თის მეტი მე-
ნი მცილე არავინ იყოს და ნურც ვინ გამოაჩინოს ღ~თნ... არის
ამის მოწამე და შუამავალი თავად ღ~თი და ყოველნი მისნი წმიდა-
ნი, კორციელნი და უკორცონი, ზეციერნი და ქუეყნიერნი; კაცთაგან
არიან მოწამე: ქალაქის მოურავი, არაგვის ერისთავი, ბატონი გიორ-
გი, ქალაქის მელიქი გიორგი □, მამასახლისი ფარსადან □, ნა-
ცვალი ქაიხოსრო □, მამასახლისი პაპუა □, ჯქუაშვილი ბეჟუა □,
გორელი ნაზარა □, კარის მღდელი მარკოზ □, სიონის კანდე-
ლაკი გიორგი +, მგალობელი გიორგი +, მუშრიბი ბაინდურა,
ტერ-ოსეფაშვილი ტერ-ავრიამა +, ბასტამაშვილი გასპარა □,
მელქოაშვილი ზურაბა □, ჯანალაშვილი ოჭანა, მისი განაყოფი ენო-
ქა □, ხოსონა □, მახარაშვილი ქაიხოსრო +, ამსარქისანთ რო-
სტომა +, სოღრუანთ პაპაშვილი გასპარა +, სოლადაშვილი არუ-
თინა +, გორელი ესტატეშვილი პაპა +, მექანარე არუთინა +,
ხატინაშვილი მოსესა +, ბაღოზაშვილი პაპა +, მეთაქალთოე გა-
სპარა +, სარქისაშვილი ოჭანა +, თარუმაშაშვილი გასპარა +
და მე დედოფლის მეღვინეთ-უხუცესს ა თ ა ნ ა ს ე ს დამიწერია და
მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა მარტს დამდეგს, ქჳს ტყთ. +
+ +.

403. სიგელი მეფისა ვახტანგ VI-სა, ბოძებული სიონის მხატვა-
რის გიორგისადმი, დაწერილია ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი
მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი
ყოველი სიტყვის შემდეგ. სიგელს ფერადებით დახატული არში-
ები აქვს. თავში დახატულია ოქროთი ორ-თავიანი არწივი
გვირგვინით თავებს შუა და ხმლით და ზეთისხილის შტოთი
კლანჭებში. სამწუხაროთ ეს მშვენიერი სურათი დაზიანებულია.
არწივს ზემოთ ოქროთი ნაწერის ლამაზის გადაბმულის ასომ-
თავრულით ვკითხულობთ: „ჳ:- ადიდენ ღ~თნ საქართველოს
გამგებელი მეხუთე ვახტანგ“. ჩვენი ანგარიშით ვახტანგ მეექვსე
მეფეა ამ სახელით საქართველოში, მაგრამ ის თვითონ თავის
თავს მეხუთედ თვლიდა. ეს სიგელი ჩვენ ვიპოვნეთ დახეული

ერთ დურგალთან თბილისში და შევიძინეთ წერაკითხვის საზოგადოებისათვის და ტილოზე დავაკრევინეთ, ვინაიდგან ასეთი არწივის სურათი, რომელშიაც, ჩვენის აზრით, იხატება ადრინდელი რუსეთის გავლენა საქართველოზე, სხვა სიგელებში არ შეგხვედრია. ამას გარდა ეს სურათი საკმაო საბუთია იმისა, თუ გიორგი სიონის მხატვარი, როგორი ხელოვანი ყოფილა.

1712, ვხრადას 23. **ჩ:- ღმჳფშჩ:- ი'ჩჩ:- ხჲჯჩჲაჩჯშჳბაჩ:- ჯჲაჯაჯშჯშჳჯჳ:- ჯაჩ ჩაჩშ:- ჯჲჩჩჲჩჯ:-**

ქ:- ნებითა და შეწევნითა მღ'თისთა ჩვენ, იესენ, დავითან, სოლომონიან, ბანგრატიონშვილ(sic), ღ'თივ ხელმწიფემან და ღ'თივ დამყარებულმან, ღ'თივ ზენით ზეგარგებიანმან, სქართველოს ტახტისა და სიხელმწიფოს მჴურვალე-მქონებელმან, ბატონიშვილმან, ბატონიმან ვახტანგ და თანა-მეცხედრემან ჩვენმან, ჩარქეზთა მეფისა ასულმან, დედოფალთ დედოფალმან, ბატონიმან რუსუდან, ბირველშობილ და სასურველმან ძემან ჩვენმან, ბატონიმან ბაქარ, ესე ამაერით უკუნისამდე ყოთა და ხანთა გასთავებულება წყალობისა და სათარხნის წიგნი და ნიშანი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩვენსა ერდგულსა და ნამსახურს ქმას, სიონის მხატვარს გიორგის და შვილს შენს მიქელ და ითვანესა და მაშვალთა სახლთას თქუენისთა მა(ს) ქმსა, ოდეს მოგვიდეთ კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და სათარხნის წყალობას დაგვაჯენით. ვისმანეთ ჯა და მახსენება თქუენი და მოკითხული ქმენით და არც სჩვას სუფრის ქმის არაფერი საჩვენო სათხოვარი და გამოსადები არა ქედა რა, ხდა ჩვენც შენ ასე გათარხნეთ და გითვალუფლეთ, რომე არა გეთხოვბოდეს რა, არა ბაჟი და კარჯი, არა სტეფენო და სათქმა და სათხოვარი, სასდგო სათხოვარი და გამოსადები, არა საგვამდო და სამახედო და მდგმური, არა დუქნისა და მუშისა, რა-გინდა-რა სათხოვარი და გამოსადები, არა დადი და არა მცირე, არაფერისთანა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გქონდეს და არ მოგუშალოს არა ჩვენგან და არც სხვათა მეპატრონეთაგან. ყრუ გაბძანებთ, კერასა ჩვენისა ვაქალ-ვაზარნი და მდაბალ-მწიგნობარნო, ქალაქის მოურავ და შელიქ-მამასახლისნო და ყოველნო მოსაქმენო, ბძანება ესე თქუენცა ისე დაუმტკიცეთ. დაიწერა ბძანება და ნიშანი ქუსი უ, ჲრდილს გე, კალთაჲ თუ მ ნ ი შ ვ ე ლ ი ს დ ვ ი თ ი ს ი თ ა. ვ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულათ). [მეფე ბაქარ].

404. მეფის ვახტანგ VI-ის ბძანება, 14×12 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორი ორი წერტილი თითო სიტყვის შემდეგ.

1712, ჲრილის(?). ჩუენი ბძანება არის მუსხუდასშუადმი დათუხუც! (მე)რმე, რ უ ს უ გ ი ა ნ ძ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ნქონი (მს)მუდი მოკითხუდი გქუნით და დ ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ს ედი(ზბ)ირის ყოფედეს. თავის ნისუდით, უსუდით, რი(სა)ც მქონებუდი ყოფედიფეს, ყუდა ედაზბირი(სთვის) (გვიი)ძებია, და ამის შიაბარეთ. ჲრილის(?) ქუსი უ. ვ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულათ). ესე გდგეხი თუ ც(ციშვილის?) ქაიხოსრის შვილისთვის არ მიგი(ვიდეს), ევიძებია, და თუ გჯეიდეს და ჰქუს და სხუენით უნდა იფოს. ვ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულათ).

405. ნასყიდობის წიგნი, 10,5×11 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი. ხელის მიხედვით მე XVIII საუკუნის პირველ ნახევარს უნდა ეკუთნოდეს. თავი და ბოლო აკლია.

XVIII საუკ. ...მოგიც მე ჳ ჲ უ ნ ა მ ი ა ბ ა ხ ტ ა ძ ე მ ი და ჩემ ძმებმან დ ა თ უ ნ ა მ ი, შ ო შ ი ა მ ი, ი ვ ა ნ ე მ ი, ბ ე რ ი ა მ ი, გ ი ო რ გ ა მ ი, ჳ ა ტ ი ა მ ი და შვილთა და მომავალთა ხახლისა ჩუენისთა თქუენ, ს უ (ხი?)ს შ ვ ი ლ ს ჳ ა ჲ უ ნ ა ს და ს ე ხ ე ა ს ს და გ ი ო რ გ ი ს და სახლის მომავალის თქუენისს და შვილთა თქუნთა მოუგეცემია მაწა ბატონის და ემისა და ყოფლის... ...კეცის დაუსკელისი. აგვიდა ფასი სურულა(sic), რასაც

ჩვენი გული შეგიჯერდებოდა: ერთი კარგი კარი, ერთი კაბიწი თაფური(?), ერთი მარჩილი თეთრი და მოგვიცემია მიწა ერთის დღისა... თავში იქით ხევამდ....და.... შავაძის სამზღრამდისი. არის ამისი (მო)წამე თავად ღ̃თი და ყოველნი მისნი (წმი)ნდანი, კაცთაგან სახლთ-უხუცესი ს.....

406. ფიცის განწესება, 15×14,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგან ორი და ზოგან სამი წერტილი. ბოლო მოხეულია და ამიტომ თარიღი და ბეჭედი არა აქვს. ხელის მიხედვით წიგნი ეკუთვნის მე-XVII საუკუნეს.

XVII საუკუნე. ქ. არის ნ ი ქ ო ზ ე ლ ზ ე ფიცი [განწესებ]ული, ასრე უნდა, რომე ოთხი მოფიცარი იშოვნოს და მეხუთე თვითან წადგენ და დაიფიცონ ასრე რომე: ამისმა მადლმან და ამისმან გამაცხოვებელმან(sic) ქრისტემან ღ̃თნ, დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ო დ ა ვ ი თ და ე ლ ი ზ ბ ა რ, თ ი კ რ ე ვ ი შენის ძმის გ ი ო რ გ ი ს ა გ ა ნ მიყიდია და რითაც გული შეზჯერდებოდა, ფასიც გათავებით მიგვეცეს, და წიგნიც იმისის კელით მოგვეცემოდეს, და კელიც იმისი ერთოს, და არც ჩვენგან ძალი დამართებოდეს, და არც თქვენს ძმისწულს რ ა მ ა ზ ს ჩვენთვინ დაემალოს, თუ ნუ იყიდითო. აწე თუ დაიფიცოს ამ რიგად და ფიცმან ამართლოს, დავით არას ემართლების და მამული ნ ა მ ო რ ა ძ ე ბ ს დარჩეს; და თუ ვერ დაიფიცოს, მამული დავითისა(ა) და და(ა)ნებოს. არის მოფიცარი შეგდებული: დედანაშვილი ქავთარ, ბერძნიშვილი შანშე, მესხელაშვილი აზორ და მამაცაშვილი პაპუნა. აწე პაპუნა ვერ იშოვნა და უნდა იმის მაგიერად იშოვნოს ან ერთი ოთარის სახლის კაცი ყანჩელი, ან ქარუმიძე ჯაჯანა, ან შიხმასურიშვილი თამაზ, ან სამადანიშვილი გიორგი და ან შინდელის დავითისშვილი გიორგი პაპუნას სანაცვლოდ. ამ ხუთში ერთი უნდა იშოვნოს და შეჭფიცოს. რომელიც ამას გარდავა, ჩვენად შეცოდებად..... ბორჯალი მოწმების შოვებისა თუთხმეტი დღე დავგიდვია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

407. განჩინების წიგნი იესე მეფისა, 44×14,5 სანტ., დაწერილია ქალაღზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. თავი აკლია.

1724—1728. ქ. ცი ცა შვი ლი ს ედი შე რა ს შვი დ მა ნო ა რ შემოგზავლა ...ურაა ერთი კომლი კაცი ევი ანა ძე ტფილელმან დო მენტი მამა ჩემს მაჭმეოდა და დგომაშ(ვილი).... არც თორას.... ისაა ჩვე.... ინუო გვითხუო.... ტფილელმან უსამართლად წამართვა და გამეიდა. ჩემს ქნეხს კაცი დაესქეც, შეეე შეჯუსა და მართალი არის, არ დაგისებუო. ტფილელი მოგეცანით და ამან ეს მოგეახსენა: ერთი სათხი ღ-აის შშობლის მოქალაქე კაცარი ამოსწყდა, ამის თამასუქები დარჩა (ამ თამს)სუქის ვალი დავითაშვილს კმართო, ამის ვითხოვდითო. და თვითან მგ დავითაშვილმა ელახპარ გვითხრა, რომე ეგ ჩვენი ყმა ყვაუანაძე ჩვენს თავდაზედ(?) დავდოდა, ამის უნდა გადეცადო. დაიწერეს და ყვაუანაძე თავის მამულით სადარს მოსცესო. მე ცი ცაშვილს თ ქ ვ ს შ ე ტ თ უ მ ნ ა დ მიუდეო და ამ ფასით სადარს სამკრო გვაკეთებინეო. დავითაშვილი ამას უეხეწებდა: თუ სამართალით მოგცემოდა, ვისცანიე განაჩენი გექნებოდა. განაჩენი ხომე არ იყო, მაკრამე მოწმები მოიყვანა ტფილელმა, რომე უმოწმეს, ბატონისა და მდივან ბეგის სამართალით მაქვსო. რადგან მოწმებმან ამ რაებად დაგეჯერებინეს, მაშ დავითაშვილს ელახპარ სიტყვა ადარა ექმს რა. თუ უნდოდეს ცაცაშვილს ნადარს თექვსმეტი თუმანი მასცეს და ყვაუანაძე თავითან დაეწეროს; და თუ თათრის მაცემა არ უნდოდეს, ისეც ყვაუანაძე თავის ნასეადით ნადარს დაანებოს. თუ ახლა თათრის მაცემა არ შეეძლოს, წყალმან ნადარსა ჭყვანდეს და ეს წყალწყალად თათრი მასცეს და დაახსნას. მგრამ რაც ამ ყვაუანაძეს დეუბედობა არ ჭქონდეს, მას მეტს ნადარ ნურას წაართმევს □. მრგვალ ბეჭედს აწერია: „ქ. მღთით მეფე, ცხებით იესე, თესლ-ტომად დავითიანი“.

408. სიგელი ქსნის ერისთავის დავითისა, 61×30 სანტ., დაწე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1754, იანვრის 23. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თისაითა, მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ღ-თისშობელისაითა, ძალეერებითა ჴტეოსანისაჲ და ცხოველს-მყოფელისა ჯუარისაითა, წმიდათა წინასწარმეტყველთა, მოციქულთა, მღდელ-მთავართა, მამათა, მოწაფეთა და ყოველთა წმიდათა ღ-თისათა, ამათითა მეხლობითა, შეწევნითა და შუამდგომლობითა ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გამოსაგები, მტკიცე და უცვალებელი, სამგვარ და სიბოლოჲო და ყოველს კეცს მოუდგარი წყალობაჲ წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ქრისთე ერისთავმა, ჴტერონმან დ ვ ი თ და ბაძაშვილმა ჩემმან ყულარდასმა გ ი ო რ გ ი და ძმამან ჩემმან ი ო ვ ნ ე თ და ე ს ე თ თქუენ, ჩუენს ერთგულს და თავდადებით ნამსახურს ჟამსა ჩუენსა ი ე ც ხ ე დ ა ურ ს ა ა რ ჯ ე ვ ნ ს, ძმასა შენსა ს ი მ ო ნ ს და ვ ი ო ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოვლადთაჳ, ასე და ამა ჴერსა ზედა: ასე რომე ა ხ ა ლ გ ო რ ი ს მოურაობა ძველდ-კან ჩუენთა მამა-ჴპაპათაგან თქუენს მამა-ჴპაპთა წუალობა სჯარებოდათ. ჲწე მოჰგუდით კარსა დარბაზისა ჩუენისასა და კელმწორედ კიდეც ახლგორის მოურაობის დაბეჭდუნით. ვისმინეთ ჯჳ და მოხსენება თქუენი, გიკუღეთ და გიკუღს-მოდგინეთ, და რაგჳარადც ჴერელ თქუენი სამყოდრო სჯელო ყოფილიყო, ჩუენცა გიბოძეთ, და გიბეჭდიერთს ღ-ნ ჩუენსა სამსახურსა და დადო ერდგულობასა შინა, თქუენს ნათესჳთა მოულეველ, უტიღებლად და ულაზრაოთ, და ყოველთა კეცთა მოულეველ, ასე რომე, როგორც ძველდგან ახლგორის სამოურაო სდებოდესო, ამ წესითა და რიგითა არ მოგუშადახო არა ჩუენგან და არც სხჳ შემდგომად ჩუენსა ნათესჳთა და ერისთავთაგან, ხოლო დამჰკიცებელნი ამისნი ჯუართახს ღ-ნ. დაიწერა კალათა სჯეტის-ცხოველისა და ჴტრაიჩქის მდგომის მ ა დ ვ ა ძ ი ნ ი ა კ ი დ ი ზ ა ს თ ა. თჳესს იანვრის კ გ: ქრისტეს ჰაო ჩ ღ ნ დ, ქჳსა უმბ.

ქ. მონა ლთისა ერისთავი დავით.

409. დარეჯან დედოფლის წერილი, 17×15,5 სანტ., დაწერილია ნუსხა მხედრულის ხელით. სიტყვებს ზოგან თითო წერტილი უზის.

1765, დეკემბრის 22. ქ. ჯამ-ნაადგ ჩვენგან მაუგოწყად საეგარულაო და სატკბოებაო სახსენებელს ნანა-წმინდას და ბატონს დედოფალა დარეჯან დიადს წადილად მოვიალერსებთ და მოვიეთხვით. მერმე დიდად გულ დაჯერებული და გულ სავსენი ვართ, რომ შენის ძმების და ჩვენის ოჯახის და ჩვენი დიდად ერდგული(sic) იქნებით და ხართ, და ჩვენც ტკბილის დედა-შვილურის გულით გხედავთ და გიგულებთ. ამ ჯამთ თქმენთან სიქმე გვაქვს, და თუ ჩვენი საეგარული და ნდობა გაქვს, ამ კელად ვინცა-ვინ მაგასთანა მგზავრი წამოვალს, უფიქრებულ გამოეგეთ მზრუნველად, თუ ჩვენ გწყნავართ და გინდიავართ. დ[ი]თით ა[ხ] რომ ჩამოხვალთ არსეგრზედ შეგაწუხებთ. დეკემბრის ა[ბ], ქ[ვეს] უ[ნ]გ. დედოფალი დარეჯან.

410. ბძანება მეფის ერეკლე II-სა, 15×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით, სიტყვებს ზოგს ორი წერტილი უზის და ზოგს ერთი.

1777, დეკანოზისთვის 8. ქ. ჩვენ მაგეარად ფიცხელაურს არჯეგანს ასე უბძვით: შერმე შენ ჩვენგან დასხნილი ხარ, შენთან სიქმე არავის აქვს. შენ ჩვენზე არა დაუშო რა, თორემ იცოდე დიდად გაგიწყრებით. დეკანოზისთვის ა[ბ], ქ[ვეს] უ[მ]ე. ერეკლე.

411. წყალობის წიგნი მეფის ძის გიორგისა, 18×14 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. სიტყვებს ნიშნები არ უზის.

1777, ივნისის 25. ქ. ბატონისშვილა გიორგი გიბძანებთ, ფიცხელაურო არჯეგან! მერე დამის-უანს მსახლობელი ჯავეძე, ჩვენთან რომ ჩიოდა თქვენი ეშა გარ და არჯეგანია არაო, ის ჯავეძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თუ ჩვენი ყმა არის, მაინც შენთვის გვიბოძებია და წყალობა გვიქმნია, და თუ ჩვენი ყმა არ არის და შენი არის, და კიდე უფრო არ გამოგართმევთ და შენთვის გვიბოძებია. საქმე არავის აქვს. ივნისის ბ, ქკს ჳ ო ე. | გიორგი |.

არშიაზე ბატონიშვილის გიორგის ხელით მოწერილია:

ქ. არჯევან, ეს კაცი ამას წინათაც გიბოძეთ და ახლაც შენთვისვე გვიბოძებია და დაგვიმტკიცებია. ნოენბრის(sic) ი თ, ქკს ჳპ 1792.

412. ბძანება მეფის ერეკლე II-სა, 20,5×17 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. სიტყვებს ზოგან თითო წერტილი უზის.

1778, იანვრის 20. ქ. ჩვენი ბძანება არის ჭურთის მოხელევ ილურიძევ, ხაჯარავ კობაძევ, ბუჯიაშვილო ნაცვალო, გარემემოს მოურაო რუსიტაშვილო და ჯაბანიშვილო, და ერთობით ოსნო და ქართველნო! მერე ჩვენ ქსანი და ლიახვი ორისავ წილი ჩვენს სახასოთ დავდევით. თქვენთან სხვას არას კაცს კელი აღარა აქვს. რაც რ ო ს ტ ო მ ერისთავს თავის მამის წილი ერგებოდა, ჩვენ გვერდის ძირზე და ქართლში მივეცით. და თუ იმისთვის სხვა მამულის მიცემა გვენებება, სხვას ალაგს მივცემთ. ამას ფიცითა გწერთ, რომ ქსანსა და ლიახვზე ჩვენგან ერთის კომლის კაცის სხვის მიცემა აღარ იქნება. ამაზე ყოველმა კაცმა გული დააჯერეთ. თქვენ ნურას კაცს საფიქრებელი ნურა გაქვსთ რა: ჩვენგან წყალობის მეტი, ავი არა დაგემართებათ რა. ჩვენც ხვალ ახალ-გორს ღ~თით მოვალთ, თქვენც კომლათ კაცნი იქ ჩამოდით. ჩვენგანაც ხათრიჯამი შეიქმნით და რაც სიტყვა გქონდესთ, მოგვახსენეთ. ა რ ჯ ე ვ ა ნ გამოგვიგზავნია და ამ წიგნს დორეული მოგიტანსთ. როგორც მოგვიწერია, ასე აღასრულეთ. აღიწერა იანვრის კ, ქკს ჳ ჲ ვ. ვინც უფროსი და მსახური კაცნი იყვნეთ ისინი ჩამოდით. უბრალოთ დაბალ ხალხს ნუ შეაწუხებთ, შინ იყვნენ. რადგან ჩვენთან ჩამოხვალთ, ჩვენც ფიცით ამაზე დაგაჯერებთ, რომ თქვენ არავის მიგცეთ. | ერეკლე |.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

413. მეფის ძის გიორგის ბძანება ლარგვის მონასტრის შესახებ, 18×15,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. სიტყვებს ნიშნები არ უზის.

1778, თიბათვის 19. ქ. ბატონისშვილი გიორგი გიბძანებ ბოქაულთ-უხუცესო ზურაბ! მერმე რაც ქსანზედ ლარგვის წმინდის თევდორის მონასტერს შეწირული აქვს რამე, ან ყმა და ან მამული, იმას ჩვენ ხომ არ გამოვწირამთ. თუ არა მოუმატეთ რა, ხატს ვერას გამოვწირამთ. რაც დებულება იყოს, მონასტრისა სულყველანი ისე უნდა ემსახურნენ და აძლიონ მაგ წმინდას მონასტერსა. და მეორე ეს, რომე ორაგულიდამ ხუთზედ ერთი ორაგული უნდა მაგ ეკლესიას მისცეთ, რადგანც განწესებული ასე ყოფილა. და რომელიც მაგ ეკლესიას მოსამსახურე ჰყვანდეს, და თუ იმათ ჩვენი სამსახური არა სდებია რა, ნურც ახლა სთხოვს ვინმე რასმე, ნურა ჩვენი მოსაქმე ნუ შეაწუხებს, თუ სათხოვარი არა სდებია რა. მთიბათვის ით, ქ͠კს უ ჲ ვ. და როგორც აქამდისინ მაგ ქვეყანაში განწესებული და გარიგებული ყოფილა, თუ ეკლესიის სამსახური, თუ ჩვენი ვინცა-ვინ სახასონი და თუ უხასონი არიან და უმსახურნიათ, ჩვენ იმას არც მოუკლებთ და არც მოუმატებთ,—ყველანი ისე უნდა მოიქცნენ და იმსახურონ. | მეფის ძე გიორგი |.

414. არზა არჯევან ფიცხელაურისა და გიორგი ბატონიშვილის ბძანება, 20,5×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. ქაღალდის მარჯვენა მხარე ჩამოგლეჯილია.

1781, მარტის 10. ქ. ღ~თნ ბედნიერის ხელმწიფის ძის გიორგის [ჭირი] მათს ფეხთა მიწას არჯევანს მოსცეს. მერე მათს უგანათლებულესობას ამას მოვახსენებ: მისმა სიმაღლემ ბატონმა მამა თქვენმა ჩემი ძმები რომ დაიჭირა და ერისთავს [უბ]ოძა, მაშინ ერთი ცხენი და ერთი ხმალი ნინო[წმ]ინდელს მიაბარა: შენი დისწულები როცა [მოვი]დნენ, იმათ მიეცო. მასუკან ნინოწმინდელი და დავით ერისთავი ერთათ რომ შეიყარნენ, ის ჩემი ცხენი (და)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სმალაც დვით ერასოვს მაჯრთო. ნინოწმიდელმა მოხსენა: რიდესაც რომ შეარ... და გახსნეს, მასუკან ყოფილო. შერე რომ შეერიგდით, ცხენი ვალე შეალ...ელის ეიარა, გამოართო და მაიოძ. [ხმალი გვრიტისშეკალს ეჯარა. ისუდა მოძღა, ბალიშიდი იავსე: გამოერთვი და მოეტო. ჩემი მეზობელი იო, ბერობა დამიდო, ამისთან მოეტემო. შერე რეულობა(sic) მეიქნა. დარჩ. ვოთხვ მსუკან. ახლა თქვენ ოქმი გაიოქეთო, დაცალეო. მე მომახსენებია და ნუბა თქვენია. მარტის ი, ქვს უ ჲ თ.

თავში წარწერა:

ქ. ბატონისშვილის გიორგის საკუთით სახსოვრო ნახატი დვით! მერე ეს შენ უნდა გსურაგო არჯუკნი. ამისი გსურაგებლობა არ იქნება. მარტის [ი?], ქვს უ ჲ თ. სამართლიანის (სქმით) გსურაგე | მეფის ძე გიორგი |.

415. არზა ახალ-გორის მოურავის არჯევან ფიცხელაურისა და არზაზე მიწერილი ბრძანება მეფის ძის გიორგისა, 20×13 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1782, თებერვლის 18. ქ. ბელნაურის კილმწიფის ძის გიორგის ჯარი მოსცეს მათს მოსს არჯუკან ფიცხელაურსა! ოქვენა მოწყალება მჯერს: ახალ-გორის მოურავი გახლავარ. რაც ახალ-გორი დარსებულა, რაც თქვენგან ახალ-გორელი შეყრებია, ხალხიდან ათის-თავი ჩემია და მამასხლისისა. ახლა თქვენი წყალობა დაეძირთით: მახთა გ(ა)ემჯერით, კეიძანებინთ, ათის-თავი მოურავს ჩვენგან მიეცემოო. ჩვენო მოწყალევ! ათის-თავი არც თქვენ გაბოძებიათ, არც იმათგან მომცემია. ჩემო მოწყალევ! თუ ჩემი სირგო არ მებოძა, მე რაღით(sic) უნდა დავრჩე, ან რადა მახუდე გაქნებიე? ნება თქვენი არის. თებერვლის ი, ქვს უ ჲ.

თავში წარწერა:

ბატონისშვილის გიორგის საკუთით სახსოვრო უშიკდათბაშო სვიმონ! მერე ახალ-გორელთ მახთა, რაღასაც რომ ითდებოდეს ხოდმე, არ ჯუკუან მოურავს თავის ათის-თავს უნდა მისცეს

ცემდეთ, რომ ამ მახათდამ სამი თუმანი ერგება, და სამს თუმანს ეემდეთის უნდა მასცემდეთ მახთა(ს), რომ ვიდებდეს, იქიდამ იენასის კა, ქნს უო. მეფის ძე გიორგი.

416. პარზა და პარზაზე მიწერილი ბრძანება მეფის ძის გიორგისა, 19×13 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია აქა-იქ თითო წერტილი.

1785, დეკემბრის 8. ქ ღ ნ ბელნიერის კელმწიფეთ ძის გეორგის წარ პარკვანის ემის, დამის-ეანდს მსწდდის-შვილის სახრულს მოსცეს. მერმე ამის მოკსნებით თქვენს სამდდეს, რომ წერეული(sic) თაბოვეში ერთა) ხარი გამშაშვა გუთნადმს და გუთნიც ჩამაშდა, და არცა რა მახენეენი. და ქმნი კოდი ზერა კიდეც ჩემის ხელით მიმირომეეა და ახდა კიდეც სააშ ფეცხაპარი დამსეენ(s) ათასულათა. ოდდ ერთს კოდს ახდა მთხოვს და ათასეული ან მიდგს. მე დანაშაული არა მაქვს რა. ამის გეეიდრებით, რომ შეძლებით მამსახუროს. ღმერთი გკეიმარკვებთ. ერთი უმამულო კაცი გახდავარ, ღმერთი შეიეის კიდეც გიდეერძედებთ, ამის წადდობის მდირსეთ.

თავში წარწერა:

ქ. ბეტონიაშვილი გეორგი გამსნებს: პარკვანს ამ არზაით ეს კაცი რომ ასე გახეიას, კვლავც მრავალჯერ უჩივდა, რათ ვერ დაჯერე გული, რომე თუ შენთვის არა გვდომებოდა მასტეშდად, არ მოგცემდით. და რაც გნ მოგეცით ქ-კაცნა(sic), ისიცა-თით მოქმენ და რაკანაი, რომ ადარ ამაგდის, შენც გამოგკდეს და შენს შვილსაც. შეძლებისაებრ ამსახურე დეკემბრის 8, ქნს უოგ.

გიორგი ბატონიშვილის ხელით მიწერილი:

შენის შვილებისათვის რომ ზრუნავ ხადშე, თუ კი გუცრცეა და ადრა დარჩებით რა, ასე მოიქეც, შენც გამოგკდეს და გამოგეც.

გიორგი.

417. ბძანება მეფისა ერეკლე II-სა, 20×16 სანტ., დაწერილია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ზოგს სიტყვებს წერტი ლი უზის.

1786, ნოემბრის 8. ქ. ჩვენი ბძანება არის, ფიცხელაუ რო არჯევნ! მერე ერთი სხვა ოქმაც მოგვაწერია. შენთან საკი თხავ საქმეები კვანქვს. რას წამს ეს ოქმი მოკაედეს, მაშინვე წა მადი. თუ ხვალ დამ აქ არ ჩამოხვედ, ჭკუმარიტად ასიყდების გა მოგასვამ და თრევით ჩამოგატანებთ. სამშოთის დადხე აქ, ჩვენს კარზე უნდა კამოსცხადდე. ადაწერა ნოემბერს 8, ქვს უ ო დ.

ერეკლე

418 სიგელი მეფის ძის გიორგისა, 77,5×23,5 სანტ., დაწერი ლია ქაღალდზე ნახევარი მრგვალი მხედრულის ხელით და ნა ხევარი ნუსხა ხელით. სიტყვებს ზოგან თითო წერტილი უზის.

1790, დეკემბრის 5. ქ. წულდობითა დ-თასთა, ჩვენ, აესან, დავითან, სოლომანან, ბანგრატოვნმნ(sic), ძენ მასან უმაღლესობის მეფის ი რ ე კ ლ ი მეორისმნ, მრჩობლოვე სარ თველოს უფდის წულმნ, ბატონისშვილმა კ ა ი რ კ ა მ და თანა მეცხედრემან ჩვენმნ, ციცაშვილის ასულმა, მეფის სძალმა მ ა რ ი ა მ და ძეთა ჩვენთა დ ვ ი ო, ი ო ა ნ ე, ბ ე ნ გ ა რ ტ, თ ე ი მ უ რ ა ზ, მ ი ხ ე ი ლ, ჯ ო ბ ი რ ა ნ და ი ლ დ ი მ, მბერობელ-მქონე ბელმნ ქნისა, თანეთისა და ალჯაყლისა და დორე-ფანისკაისმნ, ესე ამაერთ უკუნისამდე ყმთა და ხახთა განთაყებელი წულობის წიგნი გიბოძეთ მენ, ფიცხელაურის არჯევნ სალოხუნის ჯალის მა რანუს, მას ყმისა, ოდეს მოხყედ კარსა ბალტისა ჩვენისასა და ახალგორს ჩვენის უმის ტოსუაშვილის ნაქოს ბეღთამანის ხაჭენახის დაკვეჯე, ჩვენც ვისმანეთ ჯა და მოხსენება შენი და შეკრეფილი და გიბოძეთ ახალგორს ჩვენის უმის ტოსუაშვილის ბეღთამანი ნა ჭენახი, თავს ჯუკმ ალაშვილის ჭენახის მადგმიდის, ბოლოს ფარეფუალაშვილის ჭენახის მადგმიდის, ერთა კვერდი შენის ნასიე დის დამორეფილის ჭენახის მადგმიდის და მეორე კვერდი ფალან დუზაშვილის ჭენახის მადგმიდის. ასე ამ თავისის სამართალიანის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სამზდვრებით ეს ზემო ხსენებული ნაგვანახობა შერთვის გვიბოძებია, და ამის გარდა ეს წყალობაც გეცადათ, რომ ამ შენს ნასყიდს ქართის დამპარველს სამეფო კულეცხა ეძლა. და ამ კულეცხაც ამოგებეთო. არას დროს ჩვენგან ამ კულეცხა ალარ გეთხოვა. ესრეთ, წყალობა გეკეთა და გვიბოძებია, ეხლანდე და გაბედნიეროს შენ ოჯახსა და შენ მასაც უმაღლესობის მეფის ბატონის მამის ჩვენისა და ჩვენსა ერდგულობასა და სამსახურსა შინა მოგეხმაროსთ, და არავინ არ მოგეშალოს ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთაგან. აწე გიბძანებთ, კარსა ჩვენსა მოხვალენო და გამრიგეგნო! ჩვენგან ნაბოძები წყალობა ესე თქვენც ისე დაიმტკიცეთ, და შვილ კაცს ნუ-რავინ ჭიეთო, თვინიერ თანადგომობისა და შემწეობისა კაცე. ადე-წერა წელს ჩღე, თვესა დეკემბერას ე, ქვს უოხ. გიორგი

მეფის სძალი მარიამ. დავით *) იოანე.

419. არზა და არზაზე მიწერილი განჩინება მეფის ძის გიორგისა, 21×14,5 სანტ., დაწერილია ლურჯ ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1791, მაისის 29. ქ. ღ-თნ ბედნიერის კელშეწყობეს ძის გ ე ო რ გ ი ს წარი მოსცეს მათს ერს მ ა ხ ხ ა ძ ე თ ე ი მ დ ე რ ე ს! ამას მოგახსენებთ: მე ხომ წმანდას სამებას შემწეროთ, და ეს არ ვიცი, ჩემის მამულით შემწერე, თუ ეშმულდოთ. ჩემს მამულს კორანთოდი სჯერს და მე არას მანებებს. ჩემი მამული ნასყიდიც ამას უშვარვს და უსეიდიც და ეშმულდოთ გახდაგარ. ხატსაც ვეშსახურები და ოქვენცა. ეშმულდოთ როგორ შეგიძლდა? გიმეორებით, შეფთათისგან დამახსნეთ და რომელიც ჩემი მამული არის, ან ნასყიდი და ან ესეიდი, მებძანა. ღ-თია გაგიმარჯვებს. მაისის კთ, ქვს უოთ.

არზის თავში გიორგი ბატონიშვილის ხელით აწერია:

ქ. ა რ ჯ ე ვ ა ნ სალთხუცესო! შერე ეს მ ა ხ ხ ა ძ ე ჩვენ თავისის მამულით შეეწყარეთ წმანდის სამების კელშეყარეთ, და რაც ამას

*) ბეჭედზე აწერია: ერთს ღ-თს ვესავ სამობით დავით ღ-თის მა-ჩის ტომობით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ან სამკვიდრო და ნასიდი მამული აქვს და სამხრ(ო)ლიანის საქმით ამისი არის, სულ უკლებრივ თავისი მამული, ნასიდაც და უსიდიც, ამის უნდა დასუბი, რომ ყორანთელს დაუკონს ამისათს და ამის მამულით საქმე არა აქვს რა. ამის თავისი მამული უკლებრივ შეაბარე და ნუდარ ახოგლებ. მაისის კ, ქვს უოთ. გიორგი.

420. ბრძანება მეფის ძის გიორგისა, 20×9,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1792, ნოემბრის 19. ქ. ა რ ჯ ე ვ ან სალთხუცესო! მერე დ ა მ ა ს-ყ ა ნ ა ს რაც ეშა და მამული გაქვს,—ჩვენი წყალობა, —და ძეგლეში რომ გიქვს ჩვენგან ნაბოძარი, და ახალ-გორისა და ყმეურის მოურაობა,—ესენი ჩვენგან არ მოგშლია და არც მოგეშლება, დაჯერებული იყავ. ეშეა და სახელოც უველა ისეც უნდა გეჭირას, როგორც გქონია. ასე იცოდეს უველამ. ნოემბერს ი, ქვს უ. გიორგი.

421. სიგელი მეფის ძის გიორგისა, 43,5×16 სანტ., დაწერილია ლურჯ ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1793, დვინობისთვის 9. ქ. ბატონიშვილის გ ე ო რ გ ე ს სიგეთათ სახსოვარო, ა რ ჯ ე ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ ო კ ე კ ლ ე ვ! შენ მაშ შენი ჩვენი ნამსახურა და ერდგული კაცი იყო. ის ამიერ სოფლათგან განვედა. ამისა შემდგომად შენც ჩვენის ერთგულად სამსახურს და სიამოვნეს უნდა ეცადო, და ჩვენის ერთგულობის მაშჩარნე უნდა იყო, ჩვენც შენი მწყალობელნი ვიქნებით. და ან ამის წინათ რამედაც სახელობა თუ ჩვენგან ნაბოძარი წყალობა, ეშე და მამული დამის-ყანსა თუ სხვაგან გვებოძებია მამის შენისთვისა და ეჭირა ამისა ჩვენგან წყალობა, ახლა ის წყალობაცა, ეშე და მამული და სახელო შენთვის განვაახლებია და გვებოძებია. შენც დღეის აქით ჩვენს ერთგულობასა და სამსახურს უნდა ეცადო. რასაც შენ ჩვენს სამსახურსა და ერთგულობას ეცდები, ჩვენც შენდამ შენა

მწყალობენი და შენის ძმებისა გაქნებით და რომელიც შენის სახელის სიყვარულით და შემოსავალი არის, აბასიც რაღაცისაც უნდა აიღებდე, გერაგინ გერ მოგიშლის. დეკემბრის ო, ქნს უშ.

გიორგი ბატონიშვილის ხელით დამატებული:

უბრალოთა და უსამართლოთა ნურც შენს ეშის შეაწუხებ. რაგინაც და კარგათ მოაქცევ, და ჩვენც მწყალობელი გაქნებით თქვენა. გიორგი.

422. ბრძანება მეფის ძის გიორგისა, 17,5×18 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია თითო წერტილი.

1793, თებერვლის 16. ქ. მოურავო არ ჯავნ! შერე რომელიც შენი ეშები არიან დამის-ჟინისა თუ ძეკლევსა, ამათთან სჯერე არავისა ხქვს, უშენოთა ყურება გინ სოხოვს ვინმე რასმე. რაც სოხოვარი გეგინდა შენკენა, სახელდებით მოგწერო და ისე უნდა გეგემსხურო. სხვის კაცს შენს ეშისა და მამულთან სჯერე არავისა ხქვს. თებერის(sic) ი ვ, ქნს უშ. გიორგი.

423. წერილი მეფის ძის გიორგისა, 22×16,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია აქა-იქ თითო წერტილი.

1796, დეკემბრის 30. ქ. იოანე! შერე თუ კახეთელი ბერა ამ ფიცხელაყურს არჯგუანი შვიდს ნაკადოზს შეარიგო და ამის ეშობა მოახდომა, ხომ ისა სჯობს. და თუ ამისი ეშობა არ უნდა, მაგ ძეკლევიდამ უნდა აჭყრათო და, სიდაც უნდოდეს, იქ დაუნთათ. ძეკლევი ამათი არის და ყერც გამოყარამეყო და არც იქნება, ამისთვის რომ სამსახურისა და ერთგულობის მეტი დანაშაული არა ქნესთ რა. და რაც მაგ კახეთელის ბერს ამათს მამულს ძეკლევში მოუგია რამე, ის სრულებით შენსკენ უნდა გაუყოთ და ამ ნაკადოზს მოსცეთ; და რაც სჯაულ მოუგია, ამის კი ვერ გაუყოფთ. და თუ უნდა, რომელიც ჩვენი სახსნო მამული არის, იქ დადგეს. და თუ არ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაღგებს და ისეც ამის ცემაზე უნდა, ისეც ამის ცემა იყოს და რაკორც თათან უნდოდეს, ისე და ან უკადრეს ისე ქნას. და ეს რაც მოგვიწერია, მამა-შვილობაზე, ისე ვაპირებთ. თუ ჩემი სიყვარული გჭირსო, ამას, რაც მომიწერია, ისე ასრულებით და გაპრეგებით, რომ არც მეტი იყოს და არც ნაკლები, დეკემბრის დ, ქკს უ ბ დ. გიორგი.

424. ანტონ II კათალიკოსის სიგელი ხოფის მონასტრის განახლების შესახებ, 30×10,5 სანტ., დაწერილია ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ზოგჯერ წერტილი და ზოგჯერ მძიმე.

1797, თებერვლის 18. ქ. ყოფილის სიქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, მეფეის ირაკლის ძე ანტონი, გაბრძანებ არაფიშინდრიტო ხოფელსა დოსითეოს! მერმე კე ხოფის სარჩიმონდრიტო ხომ ჩვენი სიმწესო არის, რომელზედაც რომ არხეინდრიტად ჩვენ გაკურთხედ(sic) შენ და დაგიდგინეთ, და ამისი ემა და მიმული ეოფილიეე შენ კირწმენეთ და მოგეციო*). ახლაც შენ მისცა უნდა იშოფო და ან, რაც კეკლესიის კეთრისეებაა, ისიანც, და ეგ ხოფის კეკლესია უნდა გახსახლო. შენთვის ნება მოგეცეს და ჩვენს შენდობით აკურთხე. და ან რაც კეკლესიის რაც კეთრება, წაკნაი თუ შესმოსილიი, ეოფილითვე უნდა სისრულე მისცე და კრებაი მოუარო და გაუძღვე მაგ კეკლესიას. და შენსს და მაგ კეკლესიის სქმეს, რაც გეშველებოდესი, ეოფილსვე ჩვენ უნდა მოგვახსენებდე დაეეოვნებლად, და ეგეთს ჩვენ განეშორებით კრებაი და სისრულეს მივცეეო. ეს ჩვენი ბრძანებული სრე უნდა ასრულდო ეოფილეე. ფებერვარს ი ზ, წელს ნდზ. კათოლიკოზი ანტონი (ჩართულათ).

425. განჩინების წიგნი მეფის ძის იოანესი, 21×15 სანტ., დაწე-

*) აქ მოხსენებული ხოფის ეკლესია თლილის ქვით აშენებული, მოზრდილი, მაგრამ უგუმბათო, მდებარეობს ქსნის ხეობაში, ახალ-გორის ქვემოთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რილია ლურჯს ქაღალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1798, ივრილის 14. ქ. ჩვენ, საქართველოს მეფის ძეს ი ო ა ნ ე ს ო ვ ნ რ ო ჭ ი ა შ ვ ი ლ ი ს ნაზარის სახლობაში თ ი ნ ა თ ი ნ ძ ა ი ბიყვა, რომ ჩემის სიძის ფეოდულაურის მსახურმა ბაშრულმა ბრძანა ჩემი გაზრდილი მხლებული მოშტაცა და ცოლად შეირთოო, ამის სამართალს ვითხოვ. რადგანაც ასე უოფილა და ამათს უკითხვად მოპირველი მოუტანიაო, სამართალი ეს არის: ამ ბაშრულმა ბრძანა ამ რაწკაშვილს ოცდა ოთხი თუმანი უნდა მისცეს და ან უშად უნდა მიეყვეს. სამართალი ეს არის და ასე უნდა ადსრულდეს. ჩვენი განჩინება ეს არის და ითათან თუ კარგად მოარიგებინ, ნება აქვსო. ადაწერა ივრილის ი დ, ქრს უ ჳ. იოანე.

თავში აწერიაა:

ქ. ჩვენ უოფილსა საქართველოს, ქართლისა, კახეთისა და სჩვითა შეფე გ ე ო რ გ ი ს სამართალს ვამტკიცებთ და, სერგეულაძე გშიკვლებაშო გიორგი, ეს ასე უნდა ადსრულდა. ოკტომბრის ი ო, ქრს უ ჳ ზ—1799 წ. მეფე გიორგი.

აშიაზე მიწერილი:

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ი ო ა ნ ე, მეორედ ამ განჩინებას ვრეთ ვამტკიცებთ, რომ ბაშვლურმა ბრძანამ თუორი ვერ უშოფსა და დარჩა უშად რაწკაშვილის გლახა ნაზარის სახლობის თინათინს. იულისს ე გ, ქრს უ ჳ ი—1800 წ. იოანე.

მეორე გვერდზე:

ქ. ეს ბრძანე ბაშვრული ჩვენ სიხსლშა გვერგო. ამ განჩენის სამართალით ჩვენ ჩვენს ქალს შევქცით სოფიოსა, მზითვით მაგვიცია. ეს ბაშვლური ბრძანა თავისის ცოლ-შვილით ასე მაგვაცია, რომ თუნდ გაუიდოს, თუნდ მზითვით მისცეს. სოფიოს შეტს კიდი არ ვისა აქვს. აგვისტოს ე გ, ქრს უ ჳ ი—1800 წ. ნაზარი შალიკოე.

426. სიგელი მეფის ძის დავითისა, 42,5×15,5 სანტ., დაწერი

ლია ლურჯ ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. სიტყვებს აქა-იქ წერტილი და მძიმე უხის.

1801, თებერვლის 14. ქ. მთათა ამხვრატორების დადებულების ნება(ო) ჩვენ სრულად სქართველოს შემყვიდ(რ)ე და შმრთველმა დ ვ ი თ შ ი გამოძეთ შენ მდედ-დარს ირჩამხდრიტს დ ო ს ი თ ე ო ზ ს იორთის წინამძღვრობა, და როგორც შენის კეთილის გულ-მოდგინებისგან ვიცოდეთ, ამ წმინდის კკლესიის უმეტესად შემტკბის და გაეგეთების(sic) უნდა ცნდა, და ჩვენც შეძლებისამებრ ჩვენსა შენს შემწეობს ვეცდებით. და როგორც ამ კკლესიის ეშხი, როგორც რომ ამ კკლესიის სამსახურზედ დანებებულნი ყოფილან, ახლაც ისე უნდა იყუნენ, რომ უბრალოს წართმევით და მტკბლობით გერჯენ შეწუხებენ. ამ საქმეზედ ჩვენც შენი თანაშემწენი ვართ. და რომელიც რომ კკლესიის გუგრები ირის შეწირულებისა, ჩვენც ისრე, შეგეწირვებ. და რომელიც ამ შეწირულებისგან დაკლებული ქნეს მძლავრებით, ისიც ჩვენთან უნდა გამოცხადდა, და სრულებით ისევ ჩვენგან მიერთმეა ამ წმინდის კკლესიისა. ამის გარდ რომელიც რომ ამ კკლესიის სამკულები ირის და ან სხვა სახლის ნაკობი, ბერი, დვინო და ან სხვა საქონელი, ესენი სულ სრულებით სიით უნდა მაიბრძ, ესენი ჩვენის ბრძანებულისამებრ უნდა აღსრულდა. ფებერვლის ი დ, ქნს უ ვ ო. დვით.

427. წყალობის წიგნი რევაზ ერისთავისა, 14,5×21,5 სანტ., დაწერილია ლურჯს ქაღალდზე ნუხსა მხედრულის ხელით. სიტყვებს ნიშნები არ უხის.

1807, იგვისის 1. ქ. კეთილ შობილო მთურაო ფ ი ც ხ ე დ ვ რ ო ნ ა კ ო დ ო ს! შენ მხსენე და ძ ე გ დ ე ვ ს დაგეკჭნით. გაბოძეთ. რომელიც ჩვენი წილი ირის შენთვის გაბოძებია, და რომელიც ისხვაირი ჩვენი ბაძაშვილის წილი ირის, ამ ცოტა ხანს იმის სამაგიეროში სხვას უბადლებო რასმე და სრულებით თქვენ გაბოძებ. და როდესც სრულებით გაბოძებ, მაშინ სიკვდილ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გვგაიხლეს და სიცილით გაბოძეს, რომ გქონდეს და ვრავისგან არ მოგეშალოს.—ივლისის ა, ქნს უმე. ЖЧЖЪ.

428. ნასყიდობის წიგნი, 33,5×22 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მდარე მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1757, აპრილის 15. ...ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი მოგეც მე, ფ ა რ ს ნ ა ს შ ვ ი ლ მ ა ს ო ფ ა მ ა, შენ, მ უ რ ვ ა ნ შ ვ ი ლ ი გ ო გ ი ს, მოცემად ჩემი ადგილი ვენახი, გამოკვირთვი ფასი სრული, რაოდენც ჩემი ცული შეკჯერდებოდა. ექონდეს და გებედიერად ღ-ონ, როგორც სხვა მონასყიდვის ქონია. ვინა ამისა მოწამე: უწინ დმერთი, შემდე კაცთაგან მოწამე: მოურავი არჯევან □, მამასახლისი გაორგი, ხახიაშვილი ნასყიდ, უსეფაშვილი უსეფ, გორელაშვილი მამულ, ქადაშვილი ზურა(?). მე საგაშვილა-შვილს ზურაბს დამეწერა და მოწამეც ვარ ამისი. დაეწერა ესე წიგნი აპრილის ნახევრის გასულს. ქნს უმე.

არშიაზე და მეორე გვერდზე მოწერილია მდარე მხედრულის ხელით:

1829. წელს ჩუკთ დეკემბრის ა.—რომელიც შერდაშვილის გოგის ნასყიდი ნაკვანახობი მე მაბოძა ფორეულაშვილის ვენახის ბოდოზედ უძეკნ. ერთი კვერდი სტეფანაშვილის და ქადაგის ვენახის კვერდი, მესამე კვერდი შაბარანის(?) ვენახის კვერდი, მეოთხე კვერდი რეის ბერი. ეს ნასყიდობის წიგნიც თქვენ მოგეცით ამაც ვენახის და ჩემი ბატონის ნებაზე დარიგის წიგნიც თქვენ მოკარგოთ. ამ ვენახის ფასი თოთხმეტი მანდატური თეთრი ფული მიგიღებია მერაშვილში ბეჭდის და ორეზის. როდესაც დეკრიგის ქადაგი გებოძა, მაშინ ნასყიდობის წიგნი დაკეწერა და მოგართო, ჩემი მეზობლების ხელმოწერილობით. ამ ბეჭდის და ორეზის უბრუნებით დამეწერა და მოწამეც ვარ ანტონ ზახარიე. ვინა ამისი თანდამსწრე და მოწამე დეკრიგაშვილი მარქარა. რადგან მარქარაშ

წერა არ იცოდა, მარქარას ხელის მოცემით ხელს ვაწერ ანტონ ზახაროვ.

429. ნასყიდობის წიგნი, 33,5×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1764, აპრილის 20. ...ესე ნასყიდობლის(sic) წიგნი და სიგელი მოგეცი მე, ფიცხელაურმა ბექანმა და ძმამა ჩემმა ფრიდონმა და ამირანმა შენ, ფიცხელაურს არჯევანს, მოურავს, და ძმასა შენსა რამინს და დავითსა, ასე რომა დამწვირდა, ჩემი ალალი მიწა ნაოვუზარი, წმინდა მარინის წინა, აქეთ ხევამდის, იქით ბერნელამდის, ზემოთ ნაკალოვრებთა გზა რომ გამოვა იოსების, იქამდის ბურნელიდამა, თავისი შესავალ გასავლითა. ავიღე ფასი სრული, რასაც ჩემი გული შეგჯერდებოდა. არავის შენთან სადაო და სალაპარაკო საქმე არავის ქონდეს. თუ ამაზე ვინმე წამოგედაოს, პასუხის გამცემი მე ვიყო. მოგცეს და გიბედნიეროს, ღმერთმა მოგახმაროს. არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან ფიცხელაური ბოქაული ზურაბ, და ახალგორის მამასახლისი გიორგი, და იგოთს ბექუას შვილი ბასილა, და თვარელისშვილი თვარელა, და გიგაური გიგა, და ბენა, და ჩიაური ბერი, და ოუასშვილი გოგია, და მე ტერტერას შვილს ყაზარას დამიწერია ბექანას იდრარითა და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა აპრილის ოცს გასულს, ქკს უნბ.

430. ნასყიდობის წიგნი, 33×19,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1782, ენკენისთვის 25. ...ეს ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე ბოქ(ა)ულთხუცისშვილმა დეგთუმანმა შენ ჩემს ბიძაშვილს არჯევანს მოურავს და შვილსა შენსა ნიკოლოზს, და დემეტრესა, და გაბრიელსა, და

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გიორგისა, და მამავალსა სახლისასა შენისასა, ასე რომა დამეჭიროს და მოგუიდე ჩემ ბარათში ნარგები წინწალას შვილის ნაქონი მიწა იკოთის მინდორს. თავს ბოგირამდის, ქვემოთ მამუკას მიწამდის, აქეთ გვერდი რუამდის, იქით გვერდი გვრიტიშვილის მიწამდის. მოგცეს და გიბედნიეროს ღმერთმა. გამოგართვი ფასი სრული, რასაც ჩემი გული შეჯერდებოდა. თუ ამაზე ვინმე წამოგედავოს პასუხის გამცემი, მე ვიყო. არის ამისი მოწამე ფიცხელაური გოგია და სამ, გიგაური ნადირა, და გრიგოლ, და ფირუელა. და მე, ტერუაზარას, დამიწერია დეკანოზის და არჯევანის სიტყვით და მოწამეცა ვარ ამისა. დაიწერა ენკენისთვის კე, გასულს. ქკს უო. +.

431. ნასყიდობის წიგნი, 37×27 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1783, თებერვლის 3. ...ესე უთ(ჳ)ო დაუდებელი და უმიზეზო სიგელი და წიგნი მოგეცი მე, ფ ი ც ხ ე ლ(ა)უ რ მ ა ბ ე რ მ ა და შვილმა ჩემ(მ)ა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ ა და ს ი მ ო ნ მ ა, და ს ო ლ(ო)მ ა ნ მ ა შენ, ჩემს ბიძაშვილს ა რ ჯ ე ვ ა ნ ს ა და შვილსა შენსა ნ ი კ ო ლ ო ზ ს ა, და დემეტრესა, და გაბრიელს, და ძმისწულსა შენსა გოგიასა. ახლა ასე რომ დამეჭირა და მოგუიდე ჩემს ბარათში ნარგები ახშადას დემეტრეს ნაქონი მამული, შენის მამულის ნაჭერი, თავისის სახლით და მამულით, და წყალით, და გზითა, და შესავლითა, და გასავლითა, ყოვლის სამართლიანის სამძღვრითა. და ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმა, როგორც ერთს ალალს მონასყიდეს მოხმარებიყოს, ისე შენ მოგახმაროს ღმერთმან. არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და კაცთაგან ბოქურთხუცესი(sic) ზურაბ და გიორგი ფიცხელაური, და შარიმანისშვილი გასპარა, დალაქისშვილი ბეჟანა, და ბედიასშვილი ავეტიქა, ოვოასშვილი გოგია, და გიგაური გრიგო(ლ), და მე მამასახლის(ს) ა კ ო ფ ა ს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი ბერის სიტყვით. დაიწერა თებერლის გ; ქკს უოა. + + + +.

აშიაზე სხვა ხელით:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ. ჩვენ უოფლად სიძლიერით წ ი ნ ა ნ ა ლ ი ამ საქმის მოწამე ვარ, ბერი ფეტხულაურის სიტყვით, ფეიერფაქს კნ, ქრისტეს აქეთ 1783. ს მ ბ რ ო ს ი ჩართულია).

432. ნასყიდობის წიგნი, 35,5×22,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1784, აპრილის 5. ქ. ნებითა და შეწევნითა დვთისითა, მამისა, ძისითა და სულისა წმინდითა ერთარსებითა, კესე ნასიდობაის წიგნი და საქადო, დრო-შეუშ(ლე)ლი და ბოდო მოულებელი დაგიწერე, მოგეცი მე, ფ ი ტ ხ უ ლ ა უ რ მ ა, იოსების შვილმა ს ი(ს)მ მ ა და მამაჟლის სხვისის ჩემისამ შენ, ფ ი ტ ხ უ ლ ა უ რ ს ა რ ჯ ე ვ ნ ი მაურავს და შვილს შენსა ნ ა კ ო დ ო ზ ი ს და დემეტრეს, და გიბრაელსა, და ძმისწულს შენსა გოგასა და მამაჟლის სხვისა შენისასა, ასე რომა დამეწერა და მოგეცადე ჩემი წილში ბარათით ნარგები, სრულ(ი)ად ნაქონი მამული, გოგას წყალს გარდა, რომ ორი წილი ჩემი ვრის და ერთი გოგასი, თავისას გზათა, წულთა და შესვლა-გასვლათა, მთითა და ბარითა, სადრის(gic) მაწითა, თავისის შეწირბილობით. კამოგვრთვი ფასი სრული, რასაც ჩემი გული შეკჯერდებოდა. მოგეცეს და გებულიაერის დმერთმა, და თუ ამაზე ვინმე წამოგეკადოს, ბერეხის გამცემი მე ვიყო. ვრის ამისი მოწაშე თავით დმერთი; კეტოკენ: სადამინ ფეტხულაური და გოგა, და ბინაშ მოურავი და გიგური გრეგოლ და ფეტხური, და მე ტ უ რ ე ვ ა ზ ი ს დამიწერა ს(ა)მის სიტყვითა და მოწამეც ვარა მისი დაწერა აპრილის ე. ქნს უოგ.

433. ნასყიდობის წიგნი, 42,5×16,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით, ნიშნებით აქა-იქ ნახმარია თითო წერტილი.

1784, მაისის 6. ქ. კესე ამაერ უკუნისამდე ხანად და ჟამთა განსათავებელი ნასყიდობის წიგნი დაგიწერე და მოგეც მე, თექ-

თუმნ ბაქოულთა-ხუცის შვილმა თ ე ქ თ უ შ ი ნ მ ა ფ ი ც ხ ე ლ ა-
უ რ მ ა შენ, ახლა-გორის მოურავს ა რ ჯ ე ვ ა ნ ფ ი ც ხ ე ლ ა უ რ-
ს ა, შვილსა შენსა ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ს, დამატრას, გაბრიელს და
ძმისწულსა შენსა გიორგის, ასე რომე დამიწერა და მოგიკეღე ჩემი
ალაღი, ბარათში ნარგები, შენი კოშკის გვერდზე სახლ-კარან ნარ-
გები მაწა: იქით კედლამდინ და აქათ გზამდინა, და ზემოთ სამის
საბძლის გასწვრივა. არას კაცს სჩქმე არა ჭქონდეს რა შენთანა. ყოფ-
ლის კაცის უტალებელი არის. ვინცა და რაც კაცი ამაზე წამოგედა-
ოს, ჴსენებაი მაიცემინა შე ვიყო. არის ამისი მიმწერელი თავით ლ-თი
და კაცთაკან მაწამე გოგია ფიცხელაური და სხვა, გიგური გრა-
გოლ, ტატენელიშვილი ხოსიაური, და მე ს ე ი რ ი დ ი ნ ე ნ ა რ-
ა ნ ი ძ ე მდედრს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. ვიდე ფი-
სი სრული, რაითაც ჩემი კული შეეჯერებოდეს. დაიწერა ქსე წერ-
ნი მაისის ვ, ქნს უოზ. +.

განის ამიაზე მიწერილია:

ქ. მე დავით ნახარი ამისი მოწამე. ნაზირი დავით.

434. ნასყიდობის წიგნი, 33,5×19,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდ-ზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1784, გეორგობისთვის 3. ქ. ნებიოა და შეწევნითა ღ-თი-სითა, მამისა, ძეთა და სულისა წმინდითა, ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგცე მე, ფ ი ც ხ ე ლ ა ურ მ ა, დეკ-ოშნის შვილმა დ ე ქ თ უ შ ი ნ მ ა შენ, ფ ი ც ხ ე ლ ა ურ ა ფ-თანდალის შვილს ა რ ჯ ე ვ ა ნ ს მოურავს და შვილსა შენსა ნ ი კ ო-ლ ო ზ ს, და დამატრასა, და გაბრიელს, ძმისწულსა შენსა გო-გიასა, ასე რომ დამიწერა და მოგეცა ჩემი ძმისაგან ზურაბის ნარ-გები სახლ-კარის ადგილი. ნასყიდი ესრეთ მოგე და ნასყიდი ესრეა მო-გებული და შეგეთავე და მოგცი და გამოგართვა ფასი სრული, რა-საც ჩემი ნული შეეჯერებოდეს. მოგცეს და გებულიარის დამერთ-მა. და თუ ამაზე ვინმე წამოგეღოს, ჴსენებაი შე ვიყო, ამაზე შენთან საქმე არავისა აქვს. არის ამისი მოწამე ფიცხელაური

გოგია და ფიცხელაური სა(ა)მი, და მამასახლისი აკოფა და მ[ღ]ებარი გასპარა, და ოუანთ გოგია, და გიგაური გრიგოლ, და მე ტერუაზარას დამიწერია დეგთუმნის სიტყვით და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა გიორგობის გ, ქჳს უობ.

435. ნასყიდობის წიგნი, 32,5×16 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1785, აპრილის 30. ...ესე დრო-შეუშლელი და ბოლო-მოუღებელი, უმიზეზო ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე, ფიცხელაურმა ბერმა, შვილმა ჩემმა ქაიხოსრომა და სვიმონმა, სოლომანმა, რამაზმა შენ, ფიცხელაურს არჯევანს მოურავსა, შვილსა შენსა ნიკოლოზსა, დიმიტრისა და გაბრიელსა და ძმისწულს შენსა გოგიასა და მამავალსა სახლისასა შენისასა, ასე რომე დამეჭირა და მოგყიდე შენს სასახლეს ადგილს იქითა მე და შენი გასაყოფი ადგილი იყო, სადილობის სამყოფი მიწა იყო, და არც არას შენ გარგებდა და არცა რას მე გამამადგებოდა, და ავდეგ და ჩემი წილი მოგყიდე. გამოგართვი ფასი სრული, რასაც ჩემი გული შეგჯერდებოდა, მოგცეს და გიბედნიეროს ღმერთმა. არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი და კაცთაგან: ფიცხელაური გოგია და სა(ა)მ, და ასტურა და გურგენა, და გიგაური გრიგოლ, და მე ტერუაზარას დამიწერია ბერის სიტყვითა და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა აპრილის ლ, ქჳს უოგ. + + + + +.

436. ნასყიდობის წიგნი, 34×21,5 სანტ., დაწერილია მოლურჯო ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1788, ქრისტეშობისთვის 12. ...ესე... უმიზეზო წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე, ფიცხელაურმა ზა(ა)ლის შვილმა ბერმა შენ, ფიცხელაურს არჯევანს მო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ურავს და შვილსა შენსა კ ი კ ო ლ ა ს, და ტეტიასა, და გოგასა, და გბერაელსა, ასე რომ დამეწყარა და მოგუდე, შემოგეხვეწე და მოგეხვეწე ჩემი წილი, რომ ე რ ე დ ს და ს ა კ ი რ ა ს-ე გ ს რომ მაწანა წილი მერგებოდეს საწილოსშია. ავიდე ფსი სრული, რასაც ჩემი გული შეჯერდებოდეს. მოგცეს და გაბედნიეროს დმერთმა. ჩემს საწილოში არას ჩემს სახლის კაცს ხელი არა აქვს შენის მეტსა. თუ ამაზე ვინმე წამოგედავოს, ესენის კამეცემი მე ვიყო არის ამისი მოწამე თავით დმერთი; კაცთაგან: ბოქოლდ-ხუცესი ზურაბ, და გოგია ფიცხელაური, და ბეცია, და მამასახლისი ავთანდილ ავალიანი და მდებარი კასპარა, და მე ტ ე რ-ე ზ ე რ ს ი დამიწერია ეს ბერის სიტყვითა და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ქრისტესშობის აბ გასულს, ქვს უ ოგ.

437. ნასყიდობის წინი, 33×20,5 სანტ., დაწერილია მოლურჯო ქაღალდზე მდარე მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესანიშნავი გამოთქმებით.

1789, იანვრის 4. ...ესე. . წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე, შენმან ბაძანშვილმან ბ ე რ ძ ე ნ და შვილმან ჩემმან ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ ა, და სამთანმ, და სოფლომანმ, და რამპანმ. ასე რომ დამეწყარა და მოგეცი ე რ ე დ ს მამის და ბაბის ადგილი მამული, რასაც მქონებელი ვიყავ და ან მექონდა, სულ მთლათ შენთვის მა(გ)ვიდე შენ, ჩემს ბაძანშვილს ე რ ჯ ე ნ ს სიდამთხუნეს და შვილსა შენსა ნ ი კ ო ლ ო ზ ი და ძმისწულსა შენსა დიმიტრასა და გბერაელს და გოგიას და მამაჟალოა სახლისა შენისა, ასე რომ ავიდე ფსი სრული, რაიცა ჩემი გული შეჯერდებოდა და შენზედა აღარ დარჩომოდა რა ერთის იოტის ფსი. დმერთმან მოგახმაროს, ასე როგორც ერის ადგილს მანასყოფილს მოახმარებიეთ. არას ამაში მოწამე თავით დმერთი და კაცთაგან ბოქერო ხუცესი ზურა(ბ), და ფიცხელაური გოგია, და ფიცხელაური თქოთუმან, და ტერეზაანი, და შარამანასშვილი კასპარა და მე მამასახლის ავთანს დამიწერია ბერის სიტყვით და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი იანვრის დ, ქვს უ ოგ. + + + + + +.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

განის აშიაზე სხვა ხელით:

გიგაური ფოცხვერა და გიგაური ბერა ჩვენ ამისა მოწამე ვართ.

438. ნასყიდობის წიგნი, 38×27 სანტ., დაწერილია მოლურჯო ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით, ნიშნებათ ნახმარია ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1789, მაკათობის 10. ...სე დრო შეუშლელი და ბოდო მოულებელი, უმახვილო ნასიყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგცე მე, ჩუთუნთ ვრუთანს შეიდმა მრტაროხამ და შვიდმა ჩემმა მეკურტუმ, თქვენ, სვეტის ცხოველის მცდელს შვილი გიორგის სახლთხუცეს ქალს მარიანეს და შვილს თქვენს ნაკოდოხეს, და ტეტიასს, და გაბრიელს. ასე რომ დაშეკრა და მოგეყიდე ჩემი ნასყიდი მიადისშვილისგან სანუასგან მოყიდული დ(ა)ნბრულია ვენახი, თავით ბოდომდან, თავისის გზითა და წყალითა და შესავლ გასავლითა. მოცეს და გაბულნაერას დმერთმა და მოგახმაროს. გაშაკართვი ფასი სრული, რასც ჩემი გული შეეგერებოდა, ვრაფის სქაშე ვრა ქქვს. და თუ ამახე გინმე წამოგეყენოს, ჴასუხის გაშცემი მე ვიყო. ვრან ამისი მოწამე თავთ დმერთი და გიცოგან მამსახლისი ვაფოფა, და მოქალაქ სტეფანწმენდი ნონია, და შერგილან გიფუა, შრამანინო გასპრა, გრემელისშენდი ბაბა, ალეკოს დეკანოზი ნათაძე იოანე, და ფალანოზანო ასტურა, და ალეკოს მოურავი სამხრაული, ბუდანო ავეტაქ, უსეფანო გელეა, და კამალანო გურგენა, და მე ტერეზანის დამწერია მრტაროხ(ის) სიტყვითა და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა კათათვის ი, ქვს უოზ. ამ ვენახის თავი გიგინანთ ვენახშიდან, ბოდო ხიდაურაშიდან, გგურდი ტონეულაშიდან, ზეითი გგურდი დიდ რუშიდან. + +.

439. ნასყიდობის წიგნი, 43,5×17 სანტ., დაწერილია მოლურჯო ქაღალდზე მცირე მხედრულის ხელით, თითო სიტყვას ზო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გან ორი წერტილი უზის, ზოგან ერთი. შესავალი გამოვუშვით. გარყვნილ მართლ-წერას და ფორმებს დედნისას ვიცავთ.

1798, აპრილის 20. ...ესე ხასყიდობისა წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგცე მე ჯ ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ მა ნ ა ს უ ა ნ მ ა, შვილმა ჩემმან კარაქორამ შენ მ ა წ ა შ ვ ი ლ ს დ ა თ უ ნ ა ს, შიოს, გალხასა, ტუტასა, ფოლხვარსა, ნანიასა, გიორგისა, სხისლას შენს მამაჟალს, ასე რომ დამეწერა და მოგეყიდე ჩემი ალი ხასყიდი მამული, გამოკრთვი ფასი სრული, შენთან ალარა დრჩომილა რა ძმობისა და სიიეკრულობის მეტი, თავისის შესვლითა და გასხითა, ანუთა ფიროკულიშვილისა ვენახმან, ანუთა ბერაა შვილისა ვენახმან, ქუჯეთ ფლენდრიშვილის ენახმან, ზეით ტონაურმან. როგორც ერთს მონასყიდეს მოხერბია, ისე დამერთმ შენ მოგახმაროს. არის ამისი მოწმე თავთა ქმრთა, კაცთაგან მაგრაგი კეკოლა, მამისახლისი აკოფა, ენუნშვილი ნასყიდ, დვალიშვილი ბერა, ენუნშვილი ენუნ. დათ წინაშე მე ქორწილშვილს ბიდალასყორს დამიწერია ნასყიდასა სიტყვითა, მოწმეც ვრ. დაიწერა აპრილის კ, ქნის უ ჳ გ. + + + +.

440. ნასყიდობის წიგნი, 3,5×18,5 სანტ., დაწერილია ლურჯ ქაღალდზე მდარე მხედრული ხელით. თითო სიტყვას ერთი წერტილი უზის. ხორცმეტ ასოებს ეტოვებთ დედნისას.

1807, მარტის 18. ქ. ესე ხასყიდობისა წიგნი და სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე ფიცხასყალაურმა ბაყანმა, შვილმა ჩემმა შიშიაშა, გალხამ, დემეტრემ, სხისლის მამულმა ჩემი, შენ ჩემსა ბიძაშვილს ნაკალობა მოგრვსა, ძმისა შენისა გაბრიალასა, შვილისა შენსა არაკუენასა, სხისლის მამულს შენს, ასე რომ მოგეყიდე ჩემი ალალი მამული, ჩემი ბაგის ჩასწორვით, გაგერაღზედა შენის შიწაის, ბოდოშდინ გიგანაშვილის მიწაის თავმდინ, თავისის წყალთა და გზითა, სამძღვრითა. მოგეყიდე, გაქონდეს და გიბედნიეროს დამერთმა. ვიდე სრული ფ(ა)სი, შენთანა ალარ დარჩომილა რა, ძმობისა და სიიეკრულობის მეტი. არის ამისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოწამე თავთა დამერათა, გაცთომენ მამასახლისი ყაზარა, ოვოაშვილი ტერაღვითა, ჯანიაშვილი ყაზარა, ფოცხვერაშვილი ნანია, მე ქოჩორაშვილაძა ბაღდასარაძა დამიწერია, დაოთა წინაშე ბეჭდისა სიტყვითა, მოწამეც ვარ. დაწერა ქსე სიგელი მრატას ი წ, ქვს უმე. მე ბეჭდის შვილაძა შიმაძ ეს წერილი ჩემი ვაბულია, ხელი ჩემი სიტყვითა ჩემითა ბაღდასრაძა.

441. მობარების წერილი, 34,5×21 სანტ., დაწერილია ლურჯ ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. სიტყვებს ნიშნები არ უზის.

1823, ივლისის 16. წელსა ჩ ჯ ბ ივლის ი ვ, მომხარდა მე დ თ უ ნ ა მ ა წ ი შ ვ ი ლ ი ს თქმენ ნ ა ო ლ ო ზ ფ ი ც ხ ვ ე ლ უ რ ი ს ა ვ ა ნ ოთხი თუმანი თითო ფული, რომელიც რომ შენ გეხარჯა ყიდულობ, ესრედს ამ თვისი უნდ(ა) მოგიტანო შენ ამის ბარათი. თუ ამ თვის გასულსა ბარათი არ მოგიტანო, თვეში თუმანზე ორი შაური სარგებელი გაძლიო. თუმც რომ ეს ჩემგან მოსყიდული გეხარხი გამოგართვას, თქმენის მუშობისა და ხარჯის ბასუხიც გებეგი. არის ამისი მოწამე ბოქაულთხუცესი ჯაბუა, გაგაშვილი ზურაბ. მე მდგელს ჴეტრე გიორგობაის დამიწერია ამ დათუნს თხოვით და მოწამეც ვარ ამ წერილის.

ბოლოს სხვა ხელით მიწერილია:

მეც ეს ბერობის წიგნი ვნახე და ნასყიდობისცა და გემოწმება ამაო თანა. გრიგოლ თათარის ძე*).

---

*) ზემო მოყვანილი 35 სიგელ-გუჯარი (№№ 335,408—441) ჩვენ ვიპოვნეთ სოფელ იკოთში, ვახტანგ ფიცხელაურის სახლში, ქსნის ხეობაში, და დროებით ჩამოვიტანეთ თბილისში. მათი გადაწერა იკისრა ვ. ი. სარაჯიშვილმა. დედნები პატრონს უკან დავუბრუნეთ. ამათთან ერთათ ჩვენ ვიპოვნეთ იქვე სრული მთელი ქსნის ხეობის აღწერა, მოხდენილი მეფის ირაკლი მეორის ბრძანებით 1781 წელს. თავში ამ გრძელი გრაგნილისა სწერია: „ქ: ზე ადიდნეს ღ-თნ მეფობა მათის უმაღლესობის მეფის მეორის ირაკლისა! გვებრძანეს მათ მიერ მონათა მათთა,

442. ისაყ-ბეგის ბრძანება, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წერილი უნდა ეკუთვნოდეს 1736 წელს.

1736. ქ. ბატონისშვილი ისაყ-ბეგ გაბძნებ (ქსნის) ხეობის ახალ-დაბის მამასახლისი და ხელაერთბერი ახალ-დაბელებო! შერმე თქვენი მოურაობა ძველადგან მეკვლურად დაგითასშვილ უოფილაუო. ბატონმა ჩვენმა ძმამაც თქვენის სოფლის მოურაობა ულიზბარს დაგითასშვილს წყალობა უყო და ჩვენც მაგისთვის გვებოძებია, და როგორც ძველადგან სწერიხართ და მოურავის რიგი და წესი უოფილა და გამსახურიათ, ისე ამის თავის რიგს ნუ დაკლებთ, და თავის სარგის მარაუსულად მისცემდეთ, რომელი ჩვენი ბძანება და სამსახური მოგიდეს, ამას გაუგონებდეთ და ამისი მორჩილი იყოთ. სხვას ხელი არავისა აქვს მანდაურის საქმის რაგაზედ. ამისი ნაცვალი და მამასახლისი გა(ა)რიგაზედს ხილში □.

443. წყალობის წიგნი ზაზა ერისთავისა(?), დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1736. ქ. ჩვენი ბძანება არის ახალდაბელნო! შერმე ქვაისბარა დაგითასშვილს საამურად(sic) გაბძაქო, და როგორადც ძველადგან გარაგებული უოფილაუოს, იმაგუ წესით მოურაობა ულისბარისთვის გვებოძებია, ქნს უგდ. ზაზა.

444. განჩინებს წიგნი, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1750, მაისის 3. ქ. ასე რომე რაგაძგაისა ჩანგ-

გარსევანიშვილს, მგალობელს დიმიტრის, და თუმანიშვილს ლაშქარნივისს მანუჩარს აღწერად ქსისა, რომელთაც აღესწერეთ ბრძანებისაებრ მათის უმაღლესობისა, აღიწერა ენკენისთვის ე, ქორონიკონს უდთ ქართველსა".

ამ ქსნის აღწერის გამოცემა ჩვენ დაგუთმეთ აღ. ივ. ჯავახიშვილს.

ლ ა ს ა და გ ი ო რ გ ი ს სარჩელი გაეკარით და ჩვენის უშიშროების ძმის სიტყვით მოგვდით ჩვენ, დ ვ ი ო ი შ ვ ი დ ი ე ვ ა ნ ე, დ ა ვ ი თ და ე დ ი შ ვ რ, თანა დაესწრით რამზიშვილი ეფემ და ვასტანგ, ჩვენი ახნაურშვილები: ტარიშვილი სვიმონ, ტარიშვილი გოგია, გოშპარაშვილი ივანიდელ, ჭიტრიაქის მსახური... ხუხუნაშვილი ნასეიდ, ეგვენიაშვილი დათუნა, იოსებ მამუკა, ჯოჯოსძე ივანე, გაბაშვილი მამუკა. ასე გაჯარეგეთ: ობოს ჩიოდა ჩანელი, გიორგი ივანეს კოშკაშვილის შვილს გიორგის უჩიოდა, ორივ სწორე იყო, გაფიცეს ფიცით და მეგვლა გიორგის დაუხარჯავს და ორის ტყვის მასისდა ჩანელს ხუთი და ეს ასრე გაჯარეგეთ: ქურდაძისა რამაზაშვილი, ბაწაძესა და ქველაქესა, ამ სამს ტყვეს გიორგი ელპარაკებოდა ჩანელსა, და ჩანელი ამორთა ანიბობდა. აგრევე ჩანელი სამ ტყვეს, ბერეკა, რამაზაშვილს, ბაღაშვილს ელპარაკებოდა გიორგისა, გიორგიმ უთხრა: შენი წილი თორ(ი) მოგეცი... და ორთავ ფიცი მასდიდეს და ესენი(ა) ასე გაგაფრდეთ და გაჯარეგეთ: სამი კანაჩი ეყანდათ, ორი ჩანელს მიაგეთ, ერთი გიორგის; ერთი ხარი სანახევრო ეყანდათ, ერთი ხარი გიორგის დაეფუა ჩანელასა, ნახევარ ხარზე სანახევარ ხარზედა ხელი ვაღებინეთ გიორგისა, ნახევარ ხარისათვის ექვსი მარჩიელი გავიტანეთ, და გაჯარეგეთ. გიორგი გოგას ელპარაკებოდა ჩანელსა, ჩემი ნახევარი იყოო. ჩანელმა ასე უთხრა: საერთო იყო. გაჯანყეთ, ნახევარი გიორგის ხათვისო ყოფილა, ნახევარი სამო, ესი მარჩიელი დახარჯულა, ორმოცდა ხთი გიორგის ერგო, ორმოცდა ხთი გაგვყვეთ: ოცდა ხუთი ჩანელს, ოცდა ხუთი გიორგის. ამაში ხუთი მარჩიელი ზეთო ხარისა რომ ედგა გიორგისა, ამაში გაჯანარეთ. ეს ოცდა ხუთი მარჩიელი გიორგისათვის უნდა მიეცა ჩანელსა, ოცი მარჩიელი, ორი თუშანი გიორგის უნდა მიეცა ჩანელასათვის, ამაში გაჯანარეთ, რეგ შინდათუნი კი მიგიცემინეთ. მხლებლის სასხლს ელაკებოდა ჩანელი გიორგისა, და ვერას შეუგდა. კიდევ ჩანელი მხლებელის გაწბილების ელაკებოდა გიორგისა, გიორგი დეკუორის შემოკრესა, და ესენი ერთმანეთში გაჯარიანეთ. ზეპრი ზემო სიყვარ ზეით, სამნეი სიქელი, ზალუაშვილისკენ გიორგის ერგო, ამორანისკენ ჩანელსა ერგო. კიდევ აქითი ჭანაჯში, სამნეი ზაი, დუქუნიასკენ

ჩინელსა ერგო, საუარესო აძეს, და აქეთ ზილუაშვილისაკენ გიორგისა, სამნები ზის. სასახლის ზვარი გაღმა გავსამანეთ: ხორგოშვილისაკენ გიორგის ერგო თავისის სანაპირას მიწითა, ხევისკენ ჩინელს ერგო საუარესო. ეს ხევი სამძღვარი, ამ გიორგის სანაპიროს მიწის ბადალი მიწა სხვა მივეცით ჩინელსა; სასახლე მოუზომეთ საუმცროსოთ გიორგისა საჯინიბოთი, ბოსლითა, საქონელით, დარბაზით, მარნით, ხითა, შესავალ-გასავლით; ქვევრი საუმთვროსო ჩინელს ერგო. სხვა შუა გაუყავით, სასახლის ალაგი, სადაც მოინდომა, მოუზომეთ ჩინელსა. ქალი(?) კერკეტ ნიგოზი ზეითისა, აქეთ ხის სამანი, ზეითი ჩინელს ერგო, ქვემო ბაღი ზაალიშვილის თხილნარ გარდა, ზეით ცოტა მაწაქს (მიწა აქვს?), ისიც გიორგის. ბაღისა, კალო-საბძლის ალაგი ჩინელსაც მივეცით და გიორგისაც. დაიწერა განჩინება მაისის გ, ქ̃ს ულჱ. ამათ ამ საქმეებზე ერთიერთ შორის საქმე სადავარაკო ადარ დარჩომილა რა, ღ̃თნ უწყის + + +.

445. ბძანება მეფისა თეიმურაზ II-ისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1750, თიბათვის 30. ქ. ჩვენი ბძანება არის, ეს ტატიშვილი, ებიტას შვილი თამაზ, ამისი ძმა ბადათარ, ამისი სახლის კაცი როსტომ და გოგია, ესენი თავეთის მამულით ჩვენთვის გასამჯრელოთ აგვიღია, ამათთან არას კაცს ხელი არა აქვს. ჩვენთვის სახასოთ დაგვიჭერია, თიბათვის ლ, ქ̃ს ულჱ [თეიმურაზ].

აშიაზე: ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ი რ ა კ ლ ი ამ წიგნს ვამტკიცებთ. დეკემბერს კ თ, ქ̃ს უნჱ □. ბეჭედს აწერია: „მე ფეხთ განბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე, ერეკლე“.

446. გაყოფის წიგნი ბაგრატიონ-დავითიშვილებისა, თუ ვის რა რგებია. თითოეული ხვედრი ცალკე ქაღალდზეა დაწერილი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. ჩვენ ამ ნაჭრებს ერთად ვბეჭდავთ სათვალავის ჩვენებით. გაყო-

ფა მომხდარა და დამტკიცებული 1750 წელს მკათათვის 28. პირველ წიგნს ზემოთ სხვა წარწერაც აქვს.

1750, მკათათვის 28. 1. ქ. ერთ წილად ერგო აზნაურშვილთა ტატიშვილი როსტომ. ამაზე აქეს ამოწყვეტილი ტატიშვილის პაპუას მამული და ამოწყვეტილის რიკაძე თარამის მამული, დღეს რისაც მქონებელი არიან, იმ მამულით ერგო ედიშერს და ამის ძმას დავითს. მკათათვის კჱ, ქკს ულჱ □. ბეჭედს აწერია: უფლისაჲ (უ̃ჲ) მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკიცებული.

ქ. გოგია ტატიშვილი ბერი მიცა ედიშერ დავით ბადათარის ნახევარში, სახელიც მოშლილია. როსტომ ტატიშვილი, პაპუა ტატიშვილი, იპორამისაშვილის მამული, ესენი ისევა წერია, ჩვენ, ამათი ძმა გიორგი, ამის მოწამე ვართ, ზა(ა)ლი ფალვანდისშვილი. ენკენისთვის კჱ, ქკს ულჱ □.

2. ქ. ერთ წილათ თორმანეულს კიტრაძე, ის შიოს ამოწყვეტილის ბეითალმალი მამული, დღეს რაც არის, ერგო ბ ე რ ს. მკათათვის კჱ, ქკს ულჱ □.

3. ქ. ერთ წილარ კლდის წყაროს, შიო პეტრიასშვილი დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის, იმ მამულით ერგო ბ ე რ ს. მკათათვის კჱ, ქკს ულჱ □.

შემდეგის დროის ხელით შენიშვნა:

ამ ბარათის კაცი დარჩა იოანე დავითისშვილს. თ. როსტომ ბაგრატოვანი.

4. ქ. ერთ წილათ თორმანელელს რიკაძე ბერი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი არის, თავისის მამულით ერგო ბ ე რ ს. მკათათვის კჱ, ქკს ულჱ. |მეფე თეიმურაზ|.

5. ქ. ერთ წილად დვერთეთს თანდილაშვილი შემაზა, თავის ბიძაშვილითა, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყოს.. მაზედ აქეს, იქივ ხოიტაშვილი მესხი, თავისის მამულით, ერგო კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ი ს.

6. ქ. ერთ წილად დვერთეთს თამაზა მესხიშვილი, დღეს რისაც მამულის მქონებელი იყო, ერგო ე ლ ი ზ ბ ა რ ს.

7. ქ. ერთ წილათ ნუღლს ხატის კაცს თამაზას ბეითალმალი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მამული, დღეს რასაც მჭონებელია, ერგო გიორგის. მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □.

8. ქ. ერთ წილათ ნულს ამოწეკეტილის დეშეტრასშეალის მამული, დღეს რაც არის, ერგო კდაშერს და ამას ძმას დავით. მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □. ბეჭედს აწერია: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკიცებული.

9. ქ. ერთ წილათ თორმანეულს ხუცესშეალი თამაზა, დღეს რასაც მამულის მჭონებელი არის, თავისის მამულით ერგო ბერს მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □. ბეჭედს აწერია: უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკიცებული.

შემდეგის დროის ხელით მინაწერი:

ამ ბარათის კაცი დარჩა დავითოფს. თ. რახტამ ბაგრატიონი.

10. ქ. ერთ წილად თიხრეულ მშენდაიძის ამოწეკეტილის დათუას მამული, დღეს რაც არის, ერგო ბერს. მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □.

11. ქ. ერთ წილათ ნულს გამგებელი დათუნა, დღეს რასაც მამულის მჭონებელი არის, იმ მამულით ერგო ბერს. მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □.

12. ქ. ერთ წილად თორმანეულს რაჯაძე ბერი, დღეს რასაც მამულის მჭონებელი არის, თავისის მამულით ერგო ბერს. მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □.

13. ქ. ბერმა აიდო სეკვარნახულით დგერეთის ქოტასშეალი ბაბუნა და დათუნა. ამაზე ჯაქს, საყარესო ბანის, სახუაძის ორი წილი მამული. მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □.

14. ქ. ერთ წილად დარბაზი და არმაზის კარზე რომ ბატარა სახლი არის საქმაღასო სახლი და ზემო საწილის კედელი რომ წამოაწვის, იმის ქვეით, რაც ეჭიო და ჰქონ ცარიელი არის ალაგი, ამის ჰქონ სეკინაბო ოხრიდითაო, კარეთ ალაყაფის კარში ორ-თავ სწორეთ იარონ, ერგო კდაზარს და როსტომს.

15. ქ. ერთ წილათ კლდის წყაროს წკალძე ბერუკა, დღეს რასაც მამულის მჭონებელი არის, იმ თავისის მამულით ერგო ბერს. მკათოვის კ̃ს, ქ̃ს უღ̃ს □.

448. პირობის წიგნი ბაგრატიონ დავითაშვილებისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1750, ენკენისთვის 28. ქ: ნებითს და შეწევნითს მღვთისათა ცსე ამაერ უკუნისამდე ცსპოსეებელი, მტკიცე და შეუძლებელი წიგნი მოგეც მე, შენმა ძმამ ედიშერ და დვითი შენ, ჩემს ძმას ითვანეს და შითს, შენსა ...*) ედითბარს და რუსტომს, ასე და ამ პირსა ზედან: ჩვენ ოთხნი ძმანი გითრგი *).. დვითი და ედიშერ ერთად ვიდარ შოვსთვსდით და გვერა მოგეხდა, მამული სულ გვეგვეთ ბარათად, ჯხნაურაშვილი და გლეხი. ჩვენ ბატონისათვის თეთრი ვეხდოდა მაგვერთმ(ა)ს ცსპოვრედოდ. ბატონმა მამული ცსპოვრედოდ აგვართვა, ჩვენ ოთხ ძმათ ის ბადითარ და ოთარის მამული შე... ბარათისა იყო, ახლა ამ ბატონისაგან გა... ადებულის მამულის ნახევარი ჩვენ ორთავე(?) ძმათ დავითს და ედიშერს ჩვენის წილადვის უნდა მოგეცეს, ახლა ამ ნახევარში მოგეცით ჩვენი ბარათში ნარეგები გოგი ტუტაშვილი, რასც ემისად, მამულის შქონებული არის. კიდევ ვბანრუს ვესხაქ ივანე, რაც ძმის ამის მამის მამული გამოუდოდეს, ამ მამულის მესხეშდის მამულით, ასე რომ ამ ივანე ვესხაძის სახლის-კეცები და ორი წილი მამული ისე...ია და ეგ ივანე ვესხაძე თავისის მესამეთი მოგეცემია. და კიდევ ნუ ს დემეტრაშვილის მამულს, რასც მქონებულია, ისიც მოგეცემია, ამ დემეტრაშვილისა და ამ ვესხაძის ბარათიც მამიცემია, გაგა ტუტაშვილის ბარათა და რასტომის ერთად იყო, გაგა კი ამოგშალე, რომ შენ მოგეც ამიტომ და რასტომ და ბაბუა ტუტაშვილი და რაკაძე თარამაშვილი ისე ჩემია, და ესენის ბარათი ერთი იყო, გაგა კი ამოგშალე და სხვების ბარათი მევე მაქვს, ეს სიტყვებიც ბარათების ზურგზედ აწერია. ამ საქმეზედ ერთმანერთის ნებით და რახით გვრიგებულვართ, ამ საქმეზედ ერთმანეთთან სადავო და სადაბარაც არა ვგვაქვს რა, ძმობისა (და) კარგობის მეტი. არის ამისი მოწმე თავად დ'თი და კეთაგან იესე მაჩაბელი □, თაქთა-

*) ერთი სიტყვა გადალეწულია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქაქე ელაზარ თაქთაკიძე ელიზარ, ფალავანდიშვილი დავით □, ფალავანდიშვილი ერქვლე ერქვლე და ამასი ძმა ბერი □, ფავნელიშვილი ბადანდად ფავნელიშვილი ივთანდილ, მამაბეკა გიორგი, რამზახიშვილი გახტანგ, და შე ზ ა ვ ფ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ს დამოწერა და მოწამეც ვარ ამისი ზაალ. დაიწერა ესე ნაშანი ხ-კეთისთვის კ ს, ქნს უ დ ს □.

აშიაზე: ქ: ჩვენ ინდო მოწამე ვართ ამასი □.

449. ნასყიდობის წიგნი პავლე სეფისკვერიძისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1752, მკათათვის 3. ...ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დავწერეთ და მოგვცეთ ჩვენ, დ ა ვ ი თ ა შ ვ ი ლ მ ა ე დ ი შ ე რ დ ა ძმამან ჩემ დ ა ვ ი თ შენ, ს ე ბ ი ს გ ვ ე რ ძ ე ს ე ვ ა ნ გ ე ლ ი ა ნ ი ს ჭ ე ტ რ ი ა ნ ი შვილთა და მამაჟანს სახლისა თქვენისათა, ასე რომე ყველანაქეს შენთვინ ვენახი, ბაგა, ბინა და ჭალა მოგეყიდნეს: ზეით გზამდე, ქვეით წყალის პირამდე, ბოლოს ნაიანკუს მიდგმამდე, თავს დაბნეშვილის მიდგმამდე. ყველანაძე ამოწყვეტილეთ და ჩვენ წამოგეყვენით, სიგელი დაგვრგოდა, შერმე ჩვენც გავრეგდით, ეს სიგელი ხელახლა ჩვენ დავწერეთ ჩემის ჩვენთის და მოგეცით. არას კეცნა, არც ჩვენს მონათესავეს და არც სხვას კაცს ამ მამულთან შენთან სქმე არა ქონდეს), გობაღაძის მაწა რომ ეყიდნა ყველანაქეს, ისიც შენთვინ მოეყიდნა, ამიტომ ვსე გავრეგებულვარო: რაც ამ სიგელში ნაწერია, ჩვენ სქმე არა გვაქვს რა, დ-თმა ისე მოგხმაროს, როგორათაც ერთს სხვას ალალს მონასეიდს მოხმარებიდეს. სხვა რაც დარჩომადა ყველანაძის მამული, ამის გარდა შენ სქმე ალარა გაქვს რა. ვინც შენ ეს სიგელი მოგეშალოს, მისიც რასრაგს დაუსაბამო დმერთი, მამა, ძე და სული წმინდა. არას ამას მოწმე თავად დმერთია; კეთაკენ ამის გამრიგე და მოწმე: ფალავანდიშვილი ზა(ა)ლ, ხერხეულიძე გიორგი, ნახარიაშვილი ივანე, ბუდუზიშვილი სისუანა, და მე თავით ე დ ი შ ე რ ს დამაწერია და ვიწყალს მაქს ამასი. და-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წერა მკათათვის სამს გასულსა. ქჳს უმ. ბეჭედი არა მქონდა და ეს ხელი ჩემი დამისვამს, ედიშერ. არც იმის შვილის გაცლილსა და მოსყიდულს მიწასთახ-და მაქს ხელი. +.

450. ბრძანება მეფის ერეკლე II-ისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1753, ენკენისთვის 1. ქ. ჩვენი ბძანება არის, დავითისშვილის ბერის ქვრივი და ობოლი და ამათი მამული იმას წინათ ამის ძმის ედიშერისთვის მიგვებარებინა, ახლა ისევ გამოვაბარეთ, ეს ქვრივი და ობოლი თავისთვის იყვნენ, საქმე ნურავის აქვს. რაც ჩვენი ლაშქრობა და სათხოვარი ეთხოებოდესთ, ამისი ყმანი თვითონ გარიგებდენ. ენკენისთვის ა, ქჳს უმა. [ერეკლე].

451. პირობის წიგნი ამირეჯიბისა და კენჭაძისა აბანოელებისადმი მიცემული, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1744—1760. ქ. ესე წიგნი მოგეცით მე, ამირეჯიბმა... სვიმონ, გიგოლაშვილმა ...იმა, ნადირაშვილმა პაპუნამა, გენჭაძემ შალვამ, გოგიამა, ჭლაპაძემ დათუნამა თქვენ, აბანოელებს: კოკაოლაშვილს ძაღლუას, ბერსა, შიოსა, სებისკვერაძეს პავლეს, შვილსა შენსა გივსა, გიორგისა, ბასილაძეს ფარსადანს, ასე და ამა პირსა ზედა, რომე დავით წერეთელი დაგასხით და სოფლეურათ აგყარეთ ცოლშვილით და გაგყიდეთ. ახლა იმისი მტერობა გქონდათ, წინ დამხვდით და დამეჭირეთ. ახლა ვილაპარაკეთ და რვა თუმანი დამედვა კიდევა თქვენი, უნდა მოგცე ამ თვეს გასულსა, გაურჯელათ. თუ ამაში გიმტყუნო, ნეფე თეიმურაზის შემცოდე ვიყო, იმის შვილს ერეკლეს ხელთ დავრჩენოდე. არის ამისი მოწამე რამაზიშვილი ვახტანგ, იმისი ძმა ბეჟან, აღდგომელი ტაბატაძე. მე გიორგის ნებიერიძეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ეს წიგნი მაის გასულს ოცდა ოთხს, ქჳს + + + + + +.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

452. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება მეფის ერეკლე მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ ორი წერტილი.

1767, იგლისი. ქ. დ'ან თქუენი ჭარი მასცეს სპარსდას კ ლ ი ბ ა რ დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს. ამას გაგახსენებ ბედნ(ი)ერს კელმწიფეს, რომ ერთი ბეთაკლამანი მაშულა მაქუს რუისს და სახნიაშვილი ალარ მანებებს და მასი წყალობაზ გითხოვ, სამჯერ თქუენი ოქმი ჰაიდე და მიუტანე, მაგრამ მაინც არა დამანება; ერთი ვენახი დამანება და ისიც ესე მიძახუნა, ხუთი კოკა ღვინო წამართვა; სწორისქალოც კამეყდა; კრუხე კუკლისთვის დამიკრა კოკში, დორს და რაცა კოკში გამოვდებინა, ასე მაბარეუნ(ებ) და რა ვქნა, რას მაწყალობეთ სამარადს, ქ'თი გაგიმრჯობისთ. ბატონო, ერთი ესეც მოგახსენო, ჩემო კელმწიფეე, სერომს დილი(ჭი) გავაზვნე გასასეღლათ, და ეზაკერას დაეტეუნა, ის დილი გამომაგზავნეთ; ჩემს შიახლებს რაღა მარაკობდა, იმაში მეჭუთას დედის ჩემის ნაძთვი იყო, ალარ მანებებს, ბატონო.

აშიაზე: ქ. ბატონო მდაბნებეკო იასე! ეს არზის მომრთმეკს სამარადა თქუენ უსაჯეთ ჭუმშრატა, რასაც მიხედეთ იგლასას, ქნს უ ნ ე ერეკლე.

453. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა და არზაზე მინაწერი გა ნაჩენები. დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1772, ს ე კ ე მ ბ ე რ ს 15. ქ. დ'ან ბატონას მდაბნებეკეს ჭარი მასცეს კ ლ ი ბ ა რ დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს. მერმე ამას მოგახსენებთ ბატონს მდაბნებეკს, რეის ჯაგრიაშვილის დათუნას, ჩემი უმას კუშრიაშვილის ნაფენხარი უჩარამს, ვითხომ, არ მანებებს, დამერთია გაგიმრჯეებს, ერთის იახუდის წყალობა მაეყოთ, რომ ჩემი მამული დამანებოს, თუ სიტეყვა ჰქნა რა მოგახსენოს. ს ე კ ე მ ბ ე რ ს იე, ქნს უ ჲ.

აშიაზე: ქ. მდაბნებეკეები მოგახსენებთ, უორ-იასუყალბაშო ზა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზაგ! ამ არზის ბატრონ(ს) ერთი იესული შამად გაატანეთ. თუ სატეგა არა ჭქორდეს, თავისი მიაბარეთ. თუ სატეგა ჭქონდეს, სამართალში მოიეგანოს. მარამობის ად. იოანე. იასე. მონა ღთისა მღვანებეგი თეიმურაზ.

მეორე გვერდზე:

ქ. დავითაისშვილი და ბეჟუასშვილი სამართალში გალაპარაკეთ, ხვეხახობა დავითაისშვილის ემის ნასედი ითქვიეთ და სამართალით დავითაისშვილს ულისპარს დარჩა. ბეჟუასშვილს კედი არა აქვს. თუმცა ძველად იმისი ითქვიდა, მაგრამ შამს იმისს გაუსედია. იასუდო ზაზავ, კედი უთხრათ, დავითაისშვილს ულისპარს მიაბარე. აგვისტოს ი, (ქვს) უ □ □ □.

454. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა და არზაზე მიწერილი ბრძანება ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

1782, ივნისის 10. ქ. დმერთმან ბედნიერის კედმწიფეს წერა მასცეს დავითაისშვილს ედიზბარს.. ქ. მე და ჩემი ბიძისშვილი ზაზა შამეულებრივ ყაზახეთს ვიყავით, არას მანეებეს, ერთას ოქმისა და იასუდის წყალობა გვ(ი)ქადეთ, შამეულები გავგიერთეთ. ჩემი მე მამცეს და იმას თავისი მასცეს, უშფოთრად დაგვაშვედოს, დმერთი გკემარჯვებს. ივნისის ი, ქვს უო.

ქ. ზაზავ ყორასუდ-ბაშ-ნაიბ-ეშაკაფსთო! ამის იასუდი მევა. თავთავის შამეული გაურჩიოთ. ამის თავისი დაუნებოს და ამის სახლა-კეცს თავისი მასცეს. და რომელზედაც სატეგა ქონდეთო, მსაჯულთან ვაპარაკოთ და სამართალით ამათ გაუშვედოთ. დაიწერა ივნისის ი, ქვს უო ერეკლე.

ქ. ძმას, ბატონს ფალავანდიშვილს ნაიბ-ეშაკაბაშ-უფროსიასულ-ბაში ზაზა მრავალ სამსახურის წადილს მოკახისენებ. მერე როგორც ამ ბატონის ოქმში ეწერას, ისე ალუსრულე. ივნისის ი, ქვს უო ზაზა.

455. ბძანების პირი მეფისა ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დზე მხედრულის ხელით. ბოლოს აწერია: ეს კოპიო არის ასლთან თანასწორი და ასლი აქ არის. თავ. ზაალ ბაგრატიონ-დავიდოვი.

1772, გეორგობაისთვის 8. ქ. ჩვენი ბრძანება არის, მერმე დავითაშვილს დავითს, რუსეული რაზმიაშვილი, დაკვეხა ნიკოლოზაზ და ბერძენს. ტფილისის მაზრითი კუქიდან მიხბლის ისესთვის და ამის ძმებისთვის მიეცა. ამ ჟამად მოგიდა ეს დავით და ამის წყალობის დაკვეჯა რადგან ჩვენი სახსრი შეიქნა, ავიდეთით თავისი მამულიდან და ამ დავითს უბაძეთ. ამისთან არის კაცს სჩქმე არა აქვს. მრავალჟამს ნასეიდობის სიტყვა რომ აქვს დავითისკენ მიტყუებული, ამ წყენამ გაბითიდან ის სიტყვა. ისიუფალ ავთანდილ ხერხეულიძე! ეს კაცი ამის მოაბარე. ხელი ამარტე. გეორგობაისთვის წ, ქვს ჟა, მარტ ხელის სამართავს ამ კაცს ნუ გამოართმევ. დავითს რომ მიეცეს, ამის გამოართვი ერთი კომლი კაცი, ამის ისიუფალ, მარჩიელი მიეცეს. ერეკლე .

456. არზა ბერი დავითიშვილის კვრივისა და არზაზე მიწერილი ბრძანება ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. ბოლოს უწერია: ასლთან თანასწორ არს. სოვეტნიკი თ. გაბრიელ რატიევი.

1763, აგვისტოს 16. ქ. დ-თა ბედნიერის კელმწიფეთს წარა მათ მიწა-ოესთა მტკვარს, სპირდო დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ბ ე რ ი ს ქრთაც და ობოლს მისცეს. შერე ამის მოგახსენეს ბედნიერს კელმწიფესა, ჩვენი ბარათის კვეტნაშვილი გან(ა)ცოფისეს იდგა, ის ჩვენი კაცი ამოსწყვე(ა). ერთი კარი, ერთი ხბოიანი ფური, ცხენტეო კოდი ფეტევი, ოთხი დღის ჭეული, რაც სახლის ვქონდა იყო, სულ ამისი დარჩა. მარშან მოგახსენეთ, ოქმი მიბრძოთ, რა მიშვება რა, ქვრივებე იმან გამოითხოვა, თავისი ბარათი თქვა. ექსი მარჩიელი სა-ქვრივო იმის ვითხოვდა. ჩამოსულა, თქვენთან მოახსენებია. თორუ-ბა მიმისხა. ჩემისთვის დავითს უჩივლია, ამ კვეტნაშვილის ხარი დაიდგა. ჩემი კაცი თავდებით დაიყენა, ასიც ჩემს კაცს წაართვა, ამის თაობაზე ამთუნი უსამართლო მწერს და ცხენს მიჩივის, ამისი სა-

მართალი მდარჩას ბედნიერმა კემწიაშემა, თავის გასამრჯელოთ. ზემო პირზე: ქ. ბატონო ემთელსჩარა! ამის სამრთალი მიეც სწორი, რაც დ'ან გაგონის. ავგისტოს 19, ქწს უწ. ერეკლე.

457. არზა ბეჟლაშვილის დათუნაი და არზაზე მიწერილი განჩინება ერეკლე მეორისა. დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ ორ-ორი და ზოგჯერ თითო წერტილი.

1772, აგვისტოს 25. ქ. დ'ან ბედნიერის კელმწიფის ჭარი მისცეს რუისელს მრთველის ემსი ბ ე ქ დ ა შ ვ ი ლ ს დ ა თ უ ნ ა ს! ოსმალობის დროს დავის ახლა მედგება დ ა ვ ი თ ა ს შ ვ ი ლ ი კ ი ა ზ ა რ მამულს. ცოტა მაგ მამული, ათი ძნა ძალიც გამოვა, ნაცლობას გითხოვ, სანამ ორნივ თქვენს სამართალში ვალაბრაკებდეთ, დამჭირნა, თქვენის სამართლით ვისაც დანებდა, ნება სამართალს ირან. აგვისტოს კე, ქწს უდ. დავითაშვილი ულიაზარ მედგება.

ზედა აწიაზე: ქ. რადგანც მდივანბეგის სამართალს არ დასჯერებიხარ, თუ მეორედ იფაბრაკებ, თუ გამართლდები, სამართალს მოგცემთ და თუ გამტყუნდები, იცოდე, გე მოგიც გამოგერომეგვ და ჯარიმა(სა)ც წაგართმევთ. კარგად იფიქრე. გითრგობისთვის 9, ქწს უდ. ერეკლე.

458. განჩინების წიგნი ელიზბარ და ზაალ დავითიშვილების დავის შესახებ, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1773, თებერვლის 3. ქ. დ ა ვ ი თ ა შ ვ ი ლ ი კ ი ა ზ ა რ ჩოდა: გოგო სოფელი ჩემი და ჩემის სახლის-კაცის ზაალის ირანია და სიკუთრად ზაალს უკეთესი და მე წილს არ მაღებსო. ჩვენ, სჯართველოს მსჯულით შეკრებულებმ ზაალ მოგვყვანეთ. ზაალმა თქვა: მართალია, კასეთში ირანი, რადგან სიტყვა არა ჰქონია რა, ზაალს უნდა ეს გოგო სოფელი შუა კაიეთს, ნახე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვარი ზაალს და ნარგვარი ქალისპრს. უფრასის კაცის შვილი რამ ზაალ არის, უნდა საუკუთესო ადამ, ვენახის ადაგს გუნახი და სახნავს მაწყმი მაწა. საშულოსაც ასე უნდა იქნას. დავითისშვილები ოთხნი ძმანი ყოფილან: გიორგი რამ დღეს ამისი შვილი ზაალ არის, ივანე რამ ივანეს შვილი ქალისპრ არის დღეს, დავითი და ქალიშერ, ამათი არავინ არის დღეს. ქალიშრის საუმეროსო ხომ ადრე ბული არის. ივანეს და დავითის საშუალო რაც ერგება, იმ სოფლიდამ უნდა ისე იქნას, ზაალ რამ საუფროსოს ადგილს, მერე ქალისპრმა უნდა ადამ. ოთხმოცის დღის მაწა რამ იყოს, ოთხის დღის ადამ. ივანეს საშუალად და დავითისათვის რამ ივანეს ერგება ორის დღის და დავითსაც ორის დღის ერგება. ივანეს შვილი რამ ქალისპრ არის, საკუთრივე ადგილს ორის დღისს ქალისპრ. დავითის მამული რამ ზაალს და ქალისპრს უჭირავსთ, დავითის წილი ორის დღის მაწა შუა უნდა გაიყონ, ერთის დღის ზაალს და ერთის დღის ქალისპრს. რადგანც ოთხმოცის დღის მაწა გაიზომის გოგა-სოფელში, ამ ზემორე მოხსენებულის მეზობლად ოთხმოციდამ სამი დღის ქალისპრს ერგება და ერთის დღის მაწა ზაალს ერგება საუფროსოს გარდა. ეს ასე უნდა გარიგდეს. მოიბრთვის გ, ქვს უდ.

ქ. ჯერ საუფროსო უნდა ადამ ზაალმა, მერმე რაც დარჩება, საშუალო ადონ ოცზედ ერთი. და რამდენიც დღის დადგეს საშუალო, ამ საშუალოდამ სამი წილი ქალისპრს უნდა მიეცეს და შეთხვედი ზაალს, ამისთვის, რამ სხვა თავეთი მამული ამათ მამებს ასე გაუყვიათ. ეს სოფელი ხარპა იყო და დარჩომილა. ახლა ესენც ამ ზეთ გაიყონ. საუფროსო და საშუალო რამ დადგეს, სხვა რაც დარჩეს, ან შუა გაიყონ.

მონა ღორსა მდივან-ბეგი თეიმურაზ

მსაჯულმა სწორი ესე ყოს ესრე

ბეგან.

ზემო აშიაზე: ქ. ჩვენ, მეფე ქართლის და კახეთისა ი ო ა კ ლ ი ამ განჩინების(ს) ვამტკიცებთ. თაბაშის კ დ, ქვს უოა □. ბეჭედს ირგვლივ მხედრულათ აწერია: „მე ფეხთ განბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე“, ხოლო ბეჭდის შუაში ხუცურის ასო-მთავრულით: „ეროკლე“.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

459. არზა და არზაზე მინაწერი ბრძანება მეფის ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1775, იანვარის 27. ქ. დ-ან ბაქნიერის კულმწყობის ჭაბრა მასტეს რეისელს დ-ეების ემს ბუზაშვილს გეორგ. მამული არა მაქვს და დედული, ცხრა სული ხიზანი მყავს და შენსარობით ვიხმარ, ერთი ოთხეული სპორული არა მყავს. რეისათვის რომ მადანის მაგრადა გებძანო, ათას წელს შეიდა შეუანდა, სოფელმა მითხრა, შენი შვილი მეც მადანის მაგრადათო, მამულსც მოგცემო და კიდეც გათარხებათო. შვილი მაგრადა მაგრათაო, მაგრამ ადრე მამული მომცეს და არც მათარხებს. გასდების ყველას მართმევენ. რვა სულს ხიზანს შენსარობით ვიხმარ. სამართალი მაღარსეო, დმერთი გაგამარჯვებს. იანვარს კზ, ქვს უ გ.

ზემო ამიაზე: ქ. ჩვენი ბძანება არის, ამ არზის ბატრონო! შერმე რაც დათების სამსახურში გაქვს, მანამდის მადანამ ამის არა მიერთმეყო რა. რაც გაქვს, უნდა მსახურო, და ამის გარდა სხვას ვერაში გაგრეკენ. მკათათვის კ, ქვს უ გ. თუ სიტყვა ჭქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენოს. ერეკლე.

460. ნასყიდობის წიგნი ზაალ დავითშვილისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი და თითო წერტილი.

1776, აპრილის 5. ქ. ნებათა და შეწევნათა დმისათა, მამისა, ძისათა და სულისა წმინდათა. ესე ნასყიდობის წაწერა და სიგელი დაგიწერე და მოგეც მე, ვ ე მ ი რ ე ბ ე ს რ ვ ი ნ, შვილმა ჩემმან გ ე ო რ გ ე მ შენ, ჩემს სიცოცხლეში შ ე ი ძ ი ნ ა ს ზ ა (ა)ლი, შვილისა შენისა რ ო ს ტ ო მ ის და გ ო გ ი ნ, ასე რომ შენი თორი სამი თუმანი გვემართა თამასუქებით და თიელის მაწყ ლისა გირათ, ამ მაწყის არა გვჯერდებოდა, თორს ითხოვდა, ჩვენ თორი ვერ ვიშოვნეთ, შემოგვიგეწყნით, ჩვენი მოყვარე და სა

ძე ხარ და ისევე ამ მაწას დაგეჯერდი და მოგეცით ჩვენის ნებაჰოფლობით, ნასეიდობით რომ ამ მაწასთან ჩვენ სანქმე ალარა გვაქვს რა, თავს ბერუაშვილის მაწას მიდგმიდი, ბიდოს რიკაძის მაწას მიდგმიდან, აქეთ გუჯერდი კიდევ ბერუაშვილის მაწის მიდგმიდა, მგუორეშდი, თავის შესავალ-გასვალით. გქონდეს და გაიკმაყოფილოთ დ-ით, როგორც სხვის ადგილ მონასეიდეს მოხსენებიდეს. ამიტომ ჩვენი სადავარაკო და სადო არა დარჩომიდა რა. თუ ვინმე ამ ჩვენგან მიცემულის მაწის მოდგმე გამოჩნდეს, ჩასიუნის გამცემი ვეუფლით. ესის ამისი მოწმე თავით დმერთი; კაცოვანი: ამერეკლე ქაიხოსრო +, შეგრელიძალი დიდი ბესარიონ +, ფარსადან დიმიტრ +, ჩემი ემი არემძე გიგია +, ხიდარიძე ბერი +, ხიოსიძე ბექია +, მხრეველიძალი გიორგი. მე თითონ დამოწერია გიორგის მამი ჩემის სიტყვით, ყაბულიდა მაქვს მე ამის. ეს ჩემი ხელია, გიორგი. დაიწერა ასრიდან უ, ქვს უჲდ.

ამიიზე: მე ჯენეის მიდგილი იესე ამისი მოწმე ვარ.

461. პირი მეფის ირაკლი მეორის სიგელისა, მიცემულია ზაალ დავითიშვილისადმი, დაწერილია ლურჯა ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1780, ივნისის 8. წყალობითა მადლთაისითა ჩვენ, იესიან, დავითიან, სოდიშიანის, ბაგრატოვნებმან, ქეშან ცხებულმან შეფემან თეიმურაზიანმან, მეორემ ირაკლიმ, მეფეშვილ საქართველოსმან, ქართლისა, კახეთისა, ყარსისა, ბორჩალოსა და შამშადილის მპყრობელ-მქონებელმან, თანა-მეცხედრეშვილ ჩვენმან, დადიანის ასულმან, დედოფალმან, ხიტრონშან დარეჯან, ქეშან ჩვენშან, უფალისწულმან, ხიტრონშან გიორგიმ, ხიტრონშან ლეონ, ხიტრონშან ითულონ, ხიტრონშან ვახტანგ, ბერძა, ანტონიმ, მაღიან, ალექსანდრემ, ფარნაოზ და ირაკლიშან, ძისა ქეშან ჩვენშან დავით, იოანემ, ბაგრატ და სოლომონ, ესე მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სააღვილი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენსა ერთგულსა და წესისაებრ თავდადებით მრავალ გვარად ნამსახურს დავითაშვილს ზაალს,

შვილსა შენსა როსტომსა და გიორგის, ასე რომ თქვენს გასამრჯელოში ტატიშვილი ავიღევით და ჩვენს სახასოთ დავდევით. მოხველ კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და ამ თქვენის გასამრჯელოს წყალობას დაგვ(ი)აჯე. ჩვენც ვისმინეთ მოხსენება შენი და შენის ჩვენზე ერთგულათ ნამსახურობის სამუქფოთ გიბოძეთ თქვენგან გასამრჯელოთ აღებული ტატიშვილის ბალათარის შვილი ივანე და იმისი ძმისწული პაპუა და იოთამ და მათი ძმა და სახლის კაცნი, თავისის ყმითა და მამულით, რომელიც ჩვენ თქვენს გასამრჯელოში აგვიღია ყოვლის კაცის უცილებლათ შენთვის და შვილთა შენთათვის გვიბოძებია. გქონდესთ და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერთგულათ სამსახურსა შინა. არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. აწე გიბძანებთ, კარისა ჩვენისა ვექილ-ვეზირნო, ბძანება და ნიშანი ესე ჩვენგან ბოძებული, თქვენც ასე დაუმტკიცეთ და ნურავინ შლად კელ-ყოფთ. დაიწერა კელითა კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობრის ბეგთაბეგის ძის სულხან ფეშქაშნივისისა, სამეფოსა ქალაქსა ჩვენსა ტფილისსა, იანვრის ჱ, ქ̃ს ჳჲჱ.

მეფე ირაკლი.	დედოფალი დარეჯან.	მეფის ძე გიორგი.

მეფის ძე ლეონ.	მეფის ძე იულონ.	მეფის ძე ვახტანგ.	მეფის ძე მირიან.

462. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1780, ენკენისთვის 25. ქ. ღ̃თნ ბატონიშვილის ლევანის ჭირი მოსცეს დავითიშვილს ელიზბარს. მერე ამას მოგახსენებთ, ფაცს გახლავართ და მე და ჩემი ბიძაშვილი მამულზე ვლაპარაკობთ, და არას მანებებს. ერთი ოქმის წყალობა გვიყავით ამილახორზე, რომ მამული გაგვირჩიოს, იმას თავისი დახებდეს და მე ჩემი. ენკენისთვის კე, ქ̃ს ჳჲჱ.

ზემო არშიაზე: ქ: ბატონო ამილახვარ-მდივანბეგო! ამ ელიზბარ

დავითსშვილს და ამას ბაძაშვილს, რაც გასარჩევი მამული ჰქონდეს, ეს თქვენ გაურჩევეთ რაგანაც, და თავთავის მამულს დაჯერეთ სამართლით. ესკენისთვის ა ვ. ქვს უ ლ.

463. არხა ელიზბარ დავითშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება მეფის ირაკლი მეორისა. დაწერილია ქალაქლდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია აქაიქ თითო წერტილი.

1781, იგლისის 10. ქ. დ-თ ბედნიერის ყმლმწიფის (ზარა მოსცეს) დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ე დ ი ზ ბ ა რ ს! მერე ეს მოხსენდეს მას უმადლესობას: ჩემი ბაძები და მამა ჩემი უიატონოდ გაურათან. ტრტასშვილი ბადათარ ნუდში მამა ჩემს რეგბაა. ხუტეარად სხენებულს დიდს ბატონს სწყენია, რომ უმეობად რად გაეყარეხათო. ის ტრტაშვილი გასამერულოშა ყუფანია. ერთი ამ ტრტაშვილის განყოფეი ბაძა ჩემებს, დვითის და ქალაშერს, ნახევარს წილშა მამა ჩემისათვის მოუტეათ. მამა ჩემი თქუენს წინა რომ თქუენის ჯარის სანაცვლოთ შეაქცა, მე ობოლი გახლდი. ბაძა ჩემმა გეორგიმ შესწიდლში შე მამცა, ერთს ჭვენს კაცს შესთდაეგიბით შეტა არა ყოფა რა. ჩემი და ბაძის ჩემის გეორგის სანახევრო ითო. ის ნახევარი ხუნურშვილი მომცა, სხვაც უბრალო კაცნი და ბეთლემსანი მომცა. ჭვენ ერთმანეთში წიგნი გვაქვს დადებული, ამიდანაგანისგან გარეგებული, ამთანდასგან, რომ რაიცა თქუენგან ბადათარს წუადობა დაგემართოდა, მას უკან ამათ ისეც თავიანთი მამულები უნდა ამთვეე დანებებოდათ. ახლა დავითშვილს ხუთს თქუენთვის მოუხსენებია და ამისთვის გაბოძებიათ ხუთეარშა. რაც შე გარდასთვით მეწარა, არც ამის მანებებს და არც ჩემსს მანებებს. წუადობის ვითხოვ, რომ რაც ჭვენ ერთმანეთში წიგნი და ბერობა გვაქვს, თქუენის ბძანებათ, ისრე ადსრულდეს. დ-თი გაგემარჯუებისთ. იგლისის ი, ქვს უ ლ თ.

ქ. სქართველოს მსჯულო შეკრებულება მოგახსენებთ, ბატონო ამადახორ-მდეანბეყო ე ს ე! მერე ამ არზის ბატრონი ასე რომ ჩავის, ესენი თქვენთან ადანარეკეთ და სამართალი მოეცით. და თუ რომელმანმე თქვენის სამართალს უარმოაბა დაუწყის, თქვენ გა-

ნაჩუნი მაგებათ, და რაშესაც თქვენი სამართალში არ დაუჯერებიათ და ჰქაც ის გამტყუნდება, ვინწესებისაებრ გარდახდეს. ადაწერა იოანასაი აი, ქჳს უჲო. ერეკლე. დივანბეგი. ყამი ესე წარვალე.

ქ. ჩუენ მეფე იერაკლი გამტკიცებთ ერეკლე.

464. არზა ელიზბარ დავითიშვილის დედისა და არზაზე მიწერილი ბრძანება მეფისა ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1782, სექტემბრის 11. ქ. დ-თა ბატონიერის გელმწიფეს ჭარი მათ მაწა ფეხთა მტკვრს დავითაშვილს გლახ ბარის დედას მასცეს! მერე ჩემს მაზლის-წულის ხარის (ხასლის) გაშია ოქრის დადი მჭს დაგარგებულა. აქამდი მტეცა დაგახსნაო, ახლა ადარ დამახსნა. ერთი ძროხა, ოდესა ხთი კოდი ჴური შემაწყა, ადარ მაძლევს დმერთი გაგიმარჯვებს, ამასი სამართალი მადირსეო.

ზემო აშიაზე: ქ. ჩუენო დიას წუადობავ შვილო, ბატონო ალასხსნა! ეს და ამასი მოდი სამართალში ადაბრაკე და სამართალი უსჯეთ. სეკვნიბრის თ, ქჳს უო. ერეკლე

მეორე გვერდზე: ქ. ბატონო ამილახორო-მდივანბეგო ეგ ქ! მერე ჩუენ ქადაქს წასვლას გაბირებთ და ამ არზის ბატრონს სამართალი თქუენ უსჯეთ. ენგუნასაული იწ, ქჳს უო. ვახტანგ.

465 პირობა ოსეფა ყორღანაშვილისა, მიცემული ელიზბარ დავითიშვილისადმი, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1784, გორგობისთვის 10. ქ. თქუენ, დავითაშვილს ელიზბარს, შეიტევეთ ორღანაშვილმა წყევანდელი, რაც გოგა-სოფლის შენი წილი ყადა, რაც ადგა ვანჭვარაშოთ და უნდა მოგცე, და შენი სისხლის კაცისათვის ფასი მამცეს, ისე უნდა შეგირუკო, ფასი კი მომიცია. თუ მეტი იყოს,

ასე შეგასრულო. გაიხარეთ ბატონო ი, ქვს უ ო ბ, და ყოველ-ყოფელს ჩემიც უხდა მოიმატონო. [იხილე].

466. ბძანება მეფის ირაკლისა, დაწერილია ქალაქიდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1786, იანვრის 2. ქ. ჩვენი ბძანება არის, დ ვ ე თ ი შ ვ ი ლ ო ს ე ლ ი ზ ბ ა რ! მერე შენშე მიდახვედი გიჩივისო შენ და შენს ბიძაშვილს ზაალს. ეს უშენოთ სამართალში არ ელაპარაკა, და ეს ჩვენი ოქმი რომ მოგივიდესო, მაშინვე უნდა წამოხვიდე და ახ ჩვენ სამართალში ჩამოხვიდე. იანვრის ბ, ქვს უ ო დ. [ირაკლი].

467. წერილი ზაალ დავითიშვილისა ელიზბარ დავითიშვილისადმი, დაწერილია ქალაქიდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1786, იანვრის 10. ქ. მათს ბრწყინვალებას დ ვ ე თ ი შ ვ ი ლ ს ე ლ ი ზ ბ ა რ ს თავდაბლად სამუშო მოგახსენებ ოქვენი ბიძაშვილი, დვითიშვილი ზაალ! მერე ეს მოგახსენდეს: ამ რაკაძეს დღესს იოვნეს რომ დამბ, ესენი რაკაძე ზაალის ჩამომაყვანი არიან. ღ-მის ერწუმუნე, არც ზაალ რაკაძეს შამელს კეღაო, არც ამ ივნეს დღესს, შენი წილი არიან. ეს ივნე დღესი ჩემთანა მოგადა, თავისი თავი გამოცხადეს დ ვ ე თ ი შ ვ ი ლ ი უმანი ვართო. თქვენ რომ ხერე შეუძლოთ ბძანებათო, ამის რაგორც იქნება ხვერი და წამოგეყვან, მანდ მოგეყვან. თუ შენთან მოვლენ, შენ იცი და ამათ. მე ხომ ზაალ რაკაძის ეშმ და მამულს არ გეძგებიი, შენი წილი არის. თუ ჩემთან იქნებიან, მე ვარ და... იმათისა ი, ქვს უ ო დ.

468. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა, დაწერილია ქალაქიდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1787, მაისის 26. ქ. ღ-თ ბედნიერის კეთილშობილის ჭირი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მაქცა ქალისა დედათა შვილს! ერთა ჩემი ბრალთაში ნარგები უმა ანუშალს კაზისს მაგები და მაგედე. ჰხლა ამ კაცს ჩემი ბიძაშვილი ხა(ა)ლ დაბის. სადც ასე მაუხსენება, ბედთარში მომცაო. მე მაგიერები შეჭირა. სამრთალში სამის ძმის წილი მაკლ მასცეს, მე ჩემი წილი დამრჩა, რომელიც მაკისი მეჭირა, დავანებე. რომელაც ბედთარში მაკისი კაცები მეჭირა, თქვენის ბრძანებით, ჯარის დახსენაში ჯარში გხლებია და მომკუდარა და ამ მკუდარს კაცში ამის შედგება. თუ სამრთალში შეიწუნარება, იმში რომ კაცი მოკუდეს, დამდება, ამ კაცს დაეხსნა. თქვენი წყალობა ქარდაშაც შეჰეს კაცი და აქ გამომრთოს. ის კაცი ჩემი წილის ბრალთაის თუ და ამის მაგედე. თუ კაცის ბრალდ აიქმის, ან სამრთალში შემოა, რომ იმში მკუდარი, ან თავის დდათი —იზდევენება, მეც ერთი სამთ, მეც უზამ ხაბუთს. მაისის კვ, ქვს უოე.

469. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა, დაწერილია ქალაქდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თავში თეთრი წერტილი და ბოლოში ორ-ორი წერტილი. ხორციმეტ ასოებს ზოგიერთს ვტოვებთ.

1787, მკათათვის 7. ქ. დმერთმა ბედნიერის სულშწიფის ყვარ მაისცს დედათა შვილს ქალისა რ! მერე ტატისშვილი ითთან რომ მოგახსენებთ, რომ ჩვენ რომ ქარალში მოგსულვარო და ქართველს ბატონს შეგეწუნარებინოთ, ემა და მამული გბოძებინოსთ ჩვენთვინ. ამ ემათა და მამულით რომ ტატისშეილისთვინ მიეუბარებინთო, რადგან მოგასთანს ფდონთნი გხლებაყვარო,—მაშ კმენი უფრო დიდკაცნი ყოფილან ჩვენზენა. თუ ჯერე დიდკაცნი ყოფილან, ბატონის გ ხ ტ ა ნ გ ნეფის დროს დადითისშეილები ელისბარ და გთანტადე რომ გყრილან, ტატეშეილები, რამტელიც ოჯახი ყოფილან, ბრალთაში ჩუკედითა და გკუეთათ, და მას უკან ნეტარხსენებულის ბატონის დროს კიდევ რომ გეყრილაყვართ, მაკის განუფებენ გეკვეთეა. კმენი რომ ბატონს გხსმენილიყოთ ყოველა, თუ ჩვენი შენთ არ იყვნენ, ან რათ გეკეთებენ და ან გხსმენილიყოთ რათ ითქვეს. ამის კარდ, მაკის რომ მოგახსენებით, ჩემი ბიძაშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გალახა და მოკვდაო, გე ითათმ ჩემთან გახდა, მაგან მოაკვანა ჩემთან, მაგანვე წამოაკვანა. თუკი ჩემს გალახვით ავათ იყო, ან გალახვა და ან ავიტკოფობა რატომ არაის შეტკობანი და მოწმათ არ დაისწრო ამ სოფელში? ბანქვს გამოაარა, რატომ ერთი კაცს არ უწყენა და მოწმათ არ დასწრა? დავენს გამოაარა, რატომ იქაც არავინ დაისწრო მოწმათა? მძმავალეთის(sic) თავის სახლში მოაკვანა, თავის სახლის კაცებშია, რატომ ამ თავის სახლის კაცებსაც შანც არ უწყენეს? სახლი იქა ჭქონდა და სასოფლო. თუ კი მაშაკვდავი იყო ან ავათ იყო, და რატომ იქ არ მოაცდვინეს? ამ დამეს დარბის გახდათ, თუ კი ავთ იყო რატომ ან დადგეს, ან ახასურს, ან გლეხს არ უწყენეს? ან გალახულობაა და ავიტკოფობა რატომ არავის უწყენეს? რათ მელამა მაშაკვდავმა მოაარა ხუთი სოფელი? იქიდამ მეორეს დღეს მეჯრახეს გავდა. ნება თქვენის უმადლესობის. ახლა რომ მოუხსენებია, რომ მე მაგისთვინ კაცება წამერთმაო, ის კაცება ზალმ ამრთა(sic) ხელი მასმარადების იქმათა, ასეული ავთანდილ ხერხეულიძე იყო. კიახელათ სამართალში, თქვენთან ვიდაბარაკეთ. მეჩხლეკ მაგრათეთ, მე და ზაალმა ვეკარ რავიო(?) მაგ მეჩხლეკა და სამართალთ კაცებ(ი) ჩვენ დაგვრჩა, და სხვის დავის მე რათ მაბარებენ, მე მაგის გულისთვინ ჩემს უმის და მამეულს მეჩხლეკათა ვდებდი. თუ ეს ტყუილია, კან(ს)ჩენი მაგ ითათმს ხელში უწერავს. და ახლა საქონელი რომ მოუხსენებია, რომ მთველი ამათის მანტაზით, საქონელა ითხეს მოუტანიაო, საქონელი, მეორეს წყალწყალს შემოდგომაზე დაჭკვრეკა. ხარისა რომ მოუსხენებია, ერთი ხარი მანდაო(?) და ასისულმა ზაალთთვისა, ამ ხარისა ომის მდგომის ასისული დაუენეთ თქვენა, თორმეტი მანდათენი გამოართვით და მაგის უბოძეთ. კათათვის 9, ქენ უოე.

470. წერილი ელიზბარ დავითიშვილისა მორდლის იესე თუმანიშვილისადმი, დაწერილია ქაღალდზე მხედრული ხელით. ნიშნებით ნახმარია თითო და ორ-ორი წერტილი.

1790, ვრილის 15. ქ. ბატონის მორდლს იესეს თუმანიშვილს ნიკოლოზს ელიზბარ დავითისა-

შვიდი სამსახურს მოკვსრვებ და კოვიცებთა ლ-ოს, მე რამც მებოძა მარაზი იბრეთმისშვილი კელდის წყაროს, ჩემი წილი მაყვედე და საბედი დაუწერე. ზოგი მერე მაშდოსს ამდენსვარიან მაჩიაფლა, ისისუფლები დამაყენა ამდენსვრის. თქენც ამდენსვართან დამესწრით. დღიური ნაფუზარი ორ მანდოფუნათ კამმართვა. დღიური ხუთს ანსხათ მინდვრის მაწა კამმართვა, თქვენ ზომა აქ ბძანებოდით. ამისე მოწმობა მამწერეთ, როგორც კენსხით და კამოერომქვინა, თერთმეტის თუმნის გამოძრთვა. დაწერა ვერიდის იე, ქვს უო ლ. ჩვენ ეისე მორდალი ამისი მოწმე ვართ. ნახევარი ორ მანდოფუნათ, ნაფუზარი ორ მანათურათ(gid), მინდრის მაწა ხუთ ანსხათ კამოართვა წერეულს ამაში ამ თერთმეტ თუმანში □.

471. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა და არზაზე მინაწერი - ბრძანება მეუფისა ერეკლე მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრული ხელით. ნიშნებით იხმარება თითო წერტილი.

1790, ივნისის 2. ქ. ლ-თმს ბეგნიერის კელმწიფეს ჭარი კელისბარ დავითიშვილს მისცეს! ჩემო კელმწიფეე, ჩემს სასდი-კაცს, ხა(ა)ლს ეჩიდეს, შემოდგომაზე ოქმები ვიდო ამდენსვარზე, თუ ჩემთან სიბუთი აქვს რამე, ეს ექვსი თვე არის, ჯერ არ კამოუჩენია ამის. მის მიზეზი იეო, თქვენ რომ აქ მოსიბძენებელი იუვათ, ამიტომ ესეც ვსიუს მომცემსო. ახლა თუ ერთი თქვენი ბძანება არა დამიგდეთო რა, ახლა მოგა, ეშის და მამშდის სულ ამიკლებს. ამდენი თქვენი მოწყალობა იეოს, სანამ ერთად ვიდღეგრავებდეთ, დაგეს, ერთი ოქმი მეც მაბოძეთ, რომ ეშმ და მამშდი არ შემაწუხოს. არაფერი სიშერი არა აქვს რა. იყოს ბ, ქვს უო ლ.

ზემო აწიაზე:

ქ. ბატონო ამდენსვარო ოთარ! ამ არზით კელისბარ დავითიშვილი რომ ესე ჩიეს ზასდ დავითიშვილისათვის, ჩვენ თუ ოქმი მიგვეცეს რამე, დაგვენე, ჩვენთან მოატანოს და ჩვენთან იდღეგრაკოს. მოიბძათვის კე, ქვს უო ლ.

ქ. სულ კელდანი ერთიანდ უნდა მოიყვანოს ესენი და ამითი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უშუბი და თავიანთ ოჯახებიდ(sic) მოიტანონ, და დ[ა]თით ჩვენ გვჯასწორებდ. გახარებული ჭქონდესთ, თუ ოქრო, ვეცდებით ჩვენთან მოიტანონ და ჩვენ გავარჩევთ. ერეკლე .

472. წერილი ოთარ ამილახვრისა ელიზბარ დავითიშვილისადმი, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1791, იანვრის 16. ქ. ძმაო, ბატონს დ[ა]ვ[ა]თ[ა]ს შ[ვ]ი[ლ]ს ს[ა]მ[ა]დ[ა]ს ჩ[ა]რ[ა]თ[ა]ს მრავალს მოკითხვას მოგახსენებ! მერე შენი ბაძაშვილი ხასდ ჰქარის და ჩაეის, და შან უშფლესობის ოქმიც ჰქმნ. ჰქ ჩამოდი, ელჯნარაკე, პასუხდ ხართ[ა]ჯმი ბძანებდნ, რომ რასაც დმეკთა მჯობესს, შენ უსამართლოს არ გაზამ. თუ გენებოს, ჰქ იდჯნარაკე, და თუ არა გინდა, შან წაბძანდი, გინდა ქალაქს. ამის სატეყვს რატომ არ შეტეობ, კნეინ სამართალში შემოსასვლელი სატეყვი ქონდეს და შენ გარეშენტ, რატომ არ ელჯნარაკები. ჩამოუსვლელი ნუ დაგეშებ. იანვრის ი[ა]ვ. ქნს უ ო თ. □.

473. ნუსხა ხარჯისა და ვალისა დავითიშვილისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1793. ქ. ტატაშვილის ი[ო]ა[ნ]ის დაბ(ა)რ(ა)ზ(ე) დაშსარჯა ქსი თუმანი.

ქ. სამი თუმანი ერთ გორელი კაცის არის, წელწადში ორა-შეტს ვადს ჰურს ვაძლევ სარგებლათ.

ქ. სამი თუმანიც ერთის სხვის კაცისა, თვეში თუმანზე ბაღს ვაძლევ.

ქ. სუთი თუმანი კიდევ ერთის კაცის არის. ამის თავნი და სარგებელი თერთმეტი თუმანი. გარდ ამაში მ[ა]ჭილი მიეცნ, რომ თეთრის მიცემა ვეღარ შეიძელ, ოთხმოცდა ათქვარტის დღის შაწყ ნაკუნაჩარი და ნაფუძარი და შინდრის მიწა.

ქ. ხუთა მანალთუნა კიდეც ერთის კაცისა, თეცუშა ორს შაურს კაძლევ.

ქ. ოცს მდიგნ, თორმეტა მანხოთუდა რომ წყმორთეთ და ტრტაშეალს უბოძეთ, ესის ხელის ასმორთვი ულაზარს უნდა მეცოდ(?), ამის სისვს კაცის შრთებდა და ძე შეცხირდი, სრულებით ოცდა ოთხი კოდი ჴერა და ორი მანხოთუნა მიმიცია. ოთხის წლის სრულებს და თორმეტს მანხოთუდს თუსს ისეც მოხოვს.

ქ. მე ეს ხორჯი თქვენ რომ მაბძანეთ და სამორთალში მალაჴარეგეთ, სამორთალთ მეხოძ, ესისთვის დავხარჯე. მაისის ვ, ქწს უ ჴ.

474 არზა ელიზბარ დავითიშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1793, მაისის 15. ქ. დ^ოთ ბაგრატიონის კელმწიფის ჭაბრა დავითაშვილს ელაზარს მოცეს! მერმე მე და ჩხაკის ბერობა გეგონდა, ერთი წერილი მე მქონდა მაგის მამისა და ერთა ჩხაკის ჰქონდა თავისის მამისაკენ. თქვენის ხმორთლით და ამ წერილებით ძალით, ეს ტრტაშეალი იოთამ მე დამიჭირა. რაც მაგიერები იყო, დავსწერე, დღესაც მაგას უწერავს თქვენთვის მოგხსენებიანთ, მაგიერები ელაზარს უწერავსო და ეს ტრტაშეალიაო. ახლა ოქმა-გებძანთო. ეს კაცც გამოგლახავ და გულიდა და მაგიერებიც ამისვე უწერავს ამ მაწყალებს ეთხოვ. ეს კაცი ჩემია და სამორთალსაც მოუცია და მაგიერი ამას უწერავს. როდესაც სამორთალში მე მამცა ტრტალშეალი, ამ კარის ამბავი რომ მოგეხსენებათ, დამეხარჯებოდა ეს ხორჯიც მეკარეება და ტრტალშეალსაც ხალ კლეკს, და მაგიერებიც ზ(ე)ალს უწერავს. დმერთი გაგიმრჯენთ, სამორთალი მადირსეთ. თუ არებებთ, ზა(ე)ლის მამის წეგნსაც მოგართმევ და ნახეთ. მაისის ი, ქწს უ ჴ.

ზემო აწერაზე: ქ. ჩვენი ბძანება ირაკლი ხერხეულაძეს ა ვ ჟ ა ნ დ ი დ! მერე ამ არზით ელაზარ დავითაშვილს ასე რომ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოუსენებია, ესენი ჩვენს სამართალში უნდა ადგებარკა და ჩვენ გვაკისრონ სამართალით. მოიბაძავს კ ო.

475 ერთგულობის წიგნი იოთამ ტატიშვილისა ზაალ დავითი შვილისადმი, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1793, იგნისის 2. ქ. ნებითა დვთისაითა ესე წიგნი მოგართვი თქვენ, ბატონს ჩემს დავითა შვილს ზაალს, მე, თქვენის ხნორაშვილმა ტატიშვილმა იოთამ და ვუ თ, ესე რომე ნეტარხსენებულს ბატონს, მეფეს თეიმურაზს, ჩვენი მამა-პაპა გასამურედოთ ეყენებინა თქვენები. ოდეს თქვენ[ი] წედაწყადი სახსოთ ბატონსა ეყენებიდით. მას უკან ჩვენს თავს დაეყენებინა და ბატონმა ჩვენი თავი წედაბრთ გებოძოთ, რომ სხვას თქვენს სახლის-კეცს ჩვენში წილი არა ჰქონდა. ახლა, რადგან ჩვენი თავი გებოძოთ, ჩვენც ეს წიგნი მოგვართმევია: სანამ ცოცხალი ვიყვნეთ, თქვენი ერთგული ვიყვნეთ, ვრთეთრა თქვენს ბატონობაზე არ გამეტყუნოთ რა, ერთგულად სამსახურის მეტი. არას ამაში მოწასვლ: ზურაბ ოქროპირიძემ[ა]ვილა, მხრიდან ბარძიმ[ი] ბარძიმ, თქ თქვენი ალი. და მე ვიწერ მუშრაბს დმიწერია □ იოთამისა და ჩაჩვის სიტყვით. დაწერა ქაღალქს, იგნისის ბ, ქწს უჳ.

476. ბძანება მეფისა ირაკლი მეორისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1794, იგლისის ს. ქ. ჩვენი ბძანება არის ტატიშვილ დო ზურაბ და ცივნგურაძე სეფიავ მერმე თქვენც ასე უნდა იცოდეთ, და რომელნაც ამ დაეთისშვილის ყმანისანის ობლების გდგომა კუნ(ა) არიან, იმათაც ესე იცოდნენ, რადგანაც თქვენ ამ ობლების ყმანი ხართ. უნდა რომ რაც შეკეძლოსთ, ამ ობლების, რომელიც ბატონ-ყმობის რიგი იყოს, ისე ეშსახუროთ და მოუაროთ. თუ ვინმემ მაგ ობლების წუხილი დაწუნოს, თქვენ უნდა მოხვედეთ და ჩვენ მოგვახსენოთ, რადგანაც ობლები არიან, უფრო გაკ(ი) გა-

ძეცსთ, რომ რაც შეგეძლოსთ, თვალ-ყურია მიუგდოთ და გლეხ-კაცსაც კარგად ემსახუროთ, თორემ თუ ეს ჩვენი ბძანება ასე არ ადასრულეთო, იცოდეთ რომ თქვენ მოგეპოხვთ და გეღდეც გარდაკიდვეინებთ. ტრტიშვილო და ცომაკურაძეც, ეს ბძანება თქვენ უნდა აღასრულოთ, რომ ეგ ობდეები თქვენთვის მომბაზრებია და როგორც გეპობძანებიან, თავ(ი)ნ გლეხა-კენიც კარგად უნდა ემსახურო. იგლისის ე, ქნს უ ხ ბ, ეორკლე.

477. არზა ბერი რაზმიაშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება ბატონიშვილის გიორგისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1794, ოკტომბრის 10. ქ. დ-ან ბეჭდაერის შეფის ძის გ ი ო რ გ ი ს ჭირი ელიზბარ დავითიშვილის ობლის ემს, რ ა ზ მ ი ა შ ვ ი ლ ი ბ ე რ ს მოსცეს! მერემე ამის გეგვიდრება, ჩემი ხელმწიფეც, ოთხნი ძმანი გახლავართ, ორი თქვენს სიბძანებელში ვრის, ერთი რუსეთს გახლავართ, თქვენის ქვეშეის ობლათათ(sic) ამ ცოტას ხანში მოგვლი დ-ოს ვფიცივ და თქვენს მრჩესა, რომ ამათს ვდს მე მოხოვენ. დ-თა გაემარჯვების, ერთი ოქმის წეალობა მაეო, რომ ამის თავისა გამოართვან და მე ჩემი. მე ჩემი ბატონის შვილება შესხნახვი მეგვს. დმერთა გაგემარჯვების, ამასი წეალობა მაეც, რომ არავინ შემაწუხოს. ორი ბერი ხაზხანა თავს მაწევს, მარტო ხელისა ვარ.

ზემო პირზე: ქ. ეოფლად სამდუდლო, ბატონო მრთველო ი უ ს ტ ი ნ ე! მერე ამ არზის ბატრონი რაგორმე სჩიენ, ამისი სამშე ასე გაურაგეთ, რომ ამის თავისი მამისგან (ა)ქნს) ვალი ღა თავით მარტო ხომ ვერ გამოართმევენ თავის ძმეის ვალსა, ასრე ბატონიც. ოკტომბრის ი, ქნს უ ხ ბ. რაგიან სამართლიანად გაარიგეთ. გიორგი.

478. ნასყიდობის წიგნი ზაალ დავითიშვილისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქეს.

1797, დეკემბრისთვის 12. ქ. ნებათა და შეწყნებით მდით-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სათა ხრსება დაუსაბამოდსა მამისა, ძისა, სულიწ წმინდისა, ესე ხსიეადობის წიგნი მოგეცი მე, ბერმა მდივანმა შენ, დავითა შვილს ზაალს, შენ შეილსა შენსა რაზტომს და ცოხრეალს, მამაცსა ხახიის შენისსა, დამწერალ, მოკეადე წმინ ხსიედი უმა, ბაუნა ტორეშეილი, მისის ცოდეთა, შეილითა. მოგტეს და გაბედნიეროს დმერთმა. შენ ამაში კეთილ ეეცოს. ვინც ამაში გედაეთს, ბაისხის გამეცმა მე ეთო. ამიტ ოსი სრული და უცდეა, რათაც წიმი გული შეკერდებოდა. ადრი დარჩამიდა რა შენზე. ხრის ამისი მოწამე თვითა დმერთი და ყოველი მისი წმინდანი, და კეთილკენ: წიმი ბაისშეილი ქაისხორო, ნაცოლიზ, ცოხრეი, ფალაკსდიშეილის კეთი, სიდამან მაჩაბელის კეთი შერისადაშვიდი მამეკე. მე ბერს მდივანშვილს დამწერია ჩემის ნებაშეოდობით, უბრალიც მქ ამისი ადწერა დვანობასთვის აბ, ქნს უჱვ. + + + + +.

479. ვალის აღების წიგნი სვიმონ ტატიშვილისა, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1798, მარტის 18. ქ. ვიდე მე, სვიმონ ტატიშვილმა და ჩემა ძმისწულმა ნანიამ შენ, ყვმაერს შვილს ადის ვდხასკენ და შენის შეილის მიქელასკენ ერთა თუმნა, ქალაქის სარმა აბიზი რომ აქს, ამისი ნახევარი, გვიდენს, ამის გარეთ მამიცემია ნაცვალსშეილის მაწა, რასეფს ზვრის ბიდოს, ბარ-შეკმა მაწა, სანაშ შენი თეთრს მოგეტმდე, გარეთ გქონდეს. ხრის ამის მოწამე: იფნე, გოგია და თამხა ტაბატაძე, და მე დაკეცნს კოგოდს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. მარტს აბ, ქნს უჱვ. + + +.

480. მეფიატორეთა განჩინება ზაალ დავითიშვილის და ტატიშვილების დავის გამო,. დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1804, ივლისის 2. ქ. მათს ბრწყინვალებას თვალს და-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ზ ა ს ლ ს და მათს შვილებს, ოვსიანს ჯნაურშვილს, ქვემო ტ ა ტ ი შ ვ ი ლ ი ა თ ა ნ ა ს და ბ ა ხ უ ა ს ვ ი ს, ოვსეთას გაურიდა სახლის-კაცებს ბეთანდმალს მაშულებზედ დაბარება დაუწოთ. და მ ლ მათს ბრწყინვალებას, თავადს დავითაშვილს ზაალს და მისს შვილებს იოთამისა და ბაბუა ტატაშვილისათვის გიძინებინა და ნება მიეცით. რომ ვისცე თქვენ გამოარჩევთ შუა-კაცათ და მოიყვანთ, რომ ჩვენი და თქვენი სარჩელის წერილები გაშინჯონ და გაგვარიგონ, ჩვენი ნება არის. ჩვენ ქვემო კელმოწერილთა ეს ქვემო ტატაშვილები ითათ და ბაბუა მოვიდნენ და დიდის გულ-მოდგინებით გვითხრეს, რომ თქვენ გამოგვიყვით ქვემო-ძალეთისა, და რადგან ჩვენის ბატონისაგან ნება მოცემული გვქონია, ეს ჩვენი სარჩელი გაშინჯოთ და მათს ბრწყინვალებას, ბატონს დავითაშვილს ზაალს და მისს შვილებს შეგვგარიგოთ. რადგან დიდის გულმოდგინებით ამ ტატაშვილებმა გვითხრეს და თავისს ბატონის ნებაც გამოგვცხადეს, ჩვენც დავემორჩილენით ამ ითათს და ბაბუას და ჩამოვედით ქვემო-ძალეთს, და მათს ბრწყინვალებას, თავის ბატონს, თავადს დავითაშვილს ზაალს და მისს შვილს გითრგანაც მოუწოდეს. შეველარენით ერთათ: ითათის და ბაბუს რაც სენისსა და ამ ძალეთში მამული ჭქონდით და ამა ყვანდათ თავისას მამისა, თუ თავადის ბატონის დავითაშვილის ზაალისა და მისის ბაბა-მამისაგან წაწყვლობვეა, ყველს წერილება ჩვენთან მოატანეს, და უგრეთვე მათმა ბრწყინვალებამ, დავითაშვილმა ზაალ და მისმა შვილმა გითრგიმ მოატანეს ამაზე მოხსენებულის ტატაშვილების განყოფილების ბეთანდმალის მამულების წერილები და სათვისი, და მეორედ ამისის ორსივე მხარემ ნება მოგვცეს, ახლა თქვენ როგორც გაშინჯავთ, გაგვარჩიეთ, დასწერეთ და მოგვცემთ, ჩვენი ნება არის და ამის ალარ გადავალთ. რადგან ასე ორთავე მხარემ გვითხრეს და ნება მოგვცეს, ორისავ მხრის წერილები გავშინჯეთ და, როგორც ამ ტატაშვილების ბაბა-მამანი გაურიდიყენენ, ისიც გამოწყვლილებით გამოვიძიეთ და ესრეთ მოვარიგეთ მათი ბრწყინვალება დავითაშვილი ზაალ და მათი ძმანი, ახსაურშვილი, ქვემო ტატაშვილი იოთამ და ბაბუა: ბერეულ ესე რომ სენისში დავითაშვილს ზაალს და მისს შვილებს დუდუკეთ სრულად დობითო-

ძის მამული, იოთამსა და ზაზუა ტატიშვილს მიეცეთო ჰქონ სუნისს შეკითშეული ტეტია, თავისის ძმით, რისაც მამული მჭონეული არის, და ირემს ირტებულძე და ბერაშვილის დითანს ოდეები უმამულოთ. ამათს გარდ სუნისში რაც ან დვითანშვილის ზაალის წილი მამული იეთს და ან იოთამისა და ზაზუა ტატიშვილისა წილი იეთს, სრულად ორთავ ზამთო უნდა გაიეთ, ნახევარი დვითანშვილშ. ზაალ და მისმ შვილმა მიარიგეს და ნახევარი თავის ანსაურშვილს იოთამსა და ზაზუა ტატიშვილს უნდა დასუბან. მეორე ქსე ძვალეთში რომ მამულზედ ცილობენენ, ამზედაც ასე მოვარიგეთ: ძვალეთში ტატიშვილის მისრთსი და ჯაჯს წილი მამული ბეელთამდი... და დვითანშვილის ზაალს და მასს შვილებს დვანებეთ, იოთამსა და ზაზუა ტატიშვილს, რომელიც თავისის მამისა და ან თავისის შეერიდის სახლის-კეცების მამული ჭქონდა და თავის ბატონებს, დვითანშვილებს, წერილით ებოძებინა და დუმტკიცებინა, და ან კიდეც სხვა სახლის-კეცის ბეელთამანი მამული დვითანშვილს ზაალს ებოძებინა ქვემო-ძვილეთს სიკდით, ესები უფლა თავეთს ბატონის დვითანშვილის ზაალის ნებართვით იოთამსა და ზაზუს დაუნებეთ. ამთ გარდ ამ მამულებში ამათს ბატონს, მათს ბრწეინვალებს დვითანშვილს ზაალს და მათ შვილებს, და ჯერეც იოთამსა და ზაზუა ტატიშვილს სიდა და სდაბრაკი ადარა დარჩა რა. ამს ქით ეს იოთამ და ზაზუა ტატიშვილი თავისის ბატონის დვითანშვილის ზაალისა და მისს შვილებისა ერდგულად და სიამოვნით მოსმსხურენი უნდა იეენენ, რაც ახსნურშვილისა... ბატონის სამსხურის რაცა არის. და ეგრეთვე მათი ბრწეინვალება დვითანშვილი ზაალ და მისი შვილები უნდა იეენენ მწეალობენი ამ იოთამისა და ზაზუა ტატიშვილისა. ადწერა ალრიდის ბ, ქვს უმბ. თავადი ელიზბარ ფალავანდოვი, თავადი გლახა და გიორგი ფალავანდოვი, უდარისი მღვდელი ქრისტეს იესოს სამარდნოი გლეხები გრიგოლ.

ქ. ამ შუა-კეცთა რაგორც შეკვარიგეს ამისი ცბიული გეკქ ჩვენ ორთავ ძმათ ტატიშვილს იოთამს და ზაზუას

481. წყალობის წიგნი ზაალ დავითიშვილისა, დაწერილია ქა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ღალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია აქა-იქ თითო წერტილი.

1804, მარტის 6. ქ. ნებათა დმთისათა ესე წიგნი დაგაწერე და მოგეც მე, დავითაშვილმა ზაალ, ჩემა შვილმა როსტომ და გიორგიმ, ჩემა ბიძაშვილმა აგანემ შენ, ჩვენ ყმის ოსძეს დათუას, შენს ძმისწულის შვილს გაბრაელს, შვილისშვილსა გიორგის, ძმისწულსა შენსა აგანეს, შვილსა და მამაკაცსა სახლისა შენისასა მას ჟამს, ოდეს მამა ჩემი და ბიძა ჩემები რომ გაეყარნენ, შენ ბიძა ჩემს ბერს ერეძგე. შემოგდო ეზო და ფანტს ამოწეკეტილის ნასიშვილის მამულზე დაგაუენენ და ამ მამულით ერეკვე ბიძა ჩემს ბერს სამკვიდროთ. ეს ბიძა ჩემი გაძალებულა. ამისი შვილი ქალიზბარიც გაძალებულა. ეს მამული შენთვინ სამკვიდროთ იყო მოცემული და ამისი წიგნი არც ერთობაში მაცქეია, არც ბიძა ჩემს და ამის შვილს ულიზბარს მოუცია. ახლა ეს ქალიზბარის შვილი ჩემთან არის, ერთათ ვართ. მამულის წიგნი რომ არ ჰქონდა, მოხვედით და ამის წიგნის დაგვაწერინეთ, და ჩვენც შენი თხოვილი აგისრულეთ და სამართალიც იყო ამისი წიგნი უნდა გქონოდა. ამის გარდა კიდევ ამაჯ ფანტს ნასიშვილად მამულიც შენთვის გვებოძებია, რასაც მქონებელი ყოფილიყენენ, ეს ორივ მათი თანხმით, წედით, წასქვედით, შესვენეთ-გასვენედით, სასოფლოთა, ნაფუზართ, მანდარის მათით სამოსახლოთი, ნასეედით, უსეედით, სიძებრით, უძებრით და ყოველის სამართალის სამძღვ(რ)ოთა და სამართლიანი ესენი ორივ სუფუნოთ თქვენთა და შვილთა და ჩამომავლთათვის მოგვიცია. არაოდეს არ მოგეშალოს არც ჩვენკენ, არც შვილთა და ჩამომავლთა ჩვენთაკენ. არის ამისი მოწმე: რეკაძე თომა, რეკაძე გელახა, კვენაშვილი კოპარა, გოგოდაშვილი ბერი, ტაბატაძე თომხა, ნადირაძე ივანე, და მე თითონ ზაალ დამიწერია ჩემი ხელითა. დაიწერა მარტის ვ, ქკჱ წელ. ზაალ. ნიშანი +.

482. წყალობის წიგნი ზაალ დავითიშვილისა, დაწერილია ქალალდზე მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს.

1805, მაისის 16. ქ. წყალობითა დმთისათა ესე წყალობ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბაის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ჩვენ, დავითა სუმბატ ძისა, შვილმა ჩვენმა რომ ტომარა გაიხსნა, შენ, რაკი ძალს გალახავს, შვილსა შენსა ზანდარს, ესე რომ რაკისაც შაიშას, სასაის და დოშაის მიმდებს დაუჯერეთ(გის). მიწედი არა გქონდა, გიბოძეთ თავისას სასმო სახლითა, ნავენახარით და მიწებით, რასაც შქონებელი არას, მაითა, ბარათა, წულითა, წისქვილითა, ჭალით, ჭუსვლით და გასვლით, სასოფლოთა, სიმებრით და უძებრით, ყოფალს სამართლიანს საქმით ცქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმა ჩვენს ერთგულობაში და სიმსახურეში. არავინ არ მოგეშალოს არც ჩვენგან და არც ჩვენთა შვილთა და შვილის-შვილთაგან ადიწერა მაისს ი, ქვ უგზ. მე მდედელს, ნაგდომს დავითა შვილს დამიწერია ეს ბატონის ხასალის სიტყვით და მოწამეც ვარ ამისი, წელსა ჩუე. მე დავითაშვილი ხელს ვაწერ ამ წიგნს. ზასლ დავითაშვილი როსტომ.

ამ მამი ჩემის წყალობის წიგნს გამტკიცებ. ოვაზი დავიდოვ გაორგი. მე ფალვანდიშვილი გაორგი მოწამე ვარ ამისი. მე წერა არ ვიცოდი და ამ ნიშნოზს მდედელს დავწერინე, გაორგი.

483. ნახაზიდობის წიგნი ერასტი მღვიმბეგისა, 58×20,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი. შესავალი გამოვუშვით.

1718, ქრისტეშობისთვის 19. ...ესე შტკიცეც და უწყვლებელი, სამეფოდრო და სპრომლოდ გამოსადეგი, მოუდეგარ-მოუსარჩლებელი ნასუედობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგცეთ ჩვენ, ბარათ შვილმა ხოსიაშ შვილთა სვიმ და ვდარ თქვენ თქვენ, ორბელ შვილს, მდივანბეგს, ბატონს ერასტის და მეუდღესა თქვენსა ბატონიშვილს, ბატონს ანანანუმს მისთან, ოდეს დაგვიწერა და მოგცედეთ ჩვენი სამეფოდრო ადილი, უტყუებელი მამაგრის პირს ჩვენი წილი სტრედო, რაც ჩვენი კერძო არის, მისის საგომლოთა, სასოფლოთა, მაითა, ბარათა, წულითა, წისქვილითა, ჭალითა, სათიბითა, სახნავითა, უხნავითა, ყოფალითურ(თ) მოგეცადეთ და ვიდუეთ ფასი სრული, რომლითაც ჩვენი ცუდი

შესჯერდებოდა. ეჭორდესი და გაკმარნეს ღ-ან, როგორადაც სხვის ადგილს მონასეიდეს მართებდეს, და კელი ეგუროდეს ცხენადგილ, გახთოვად, რასაცფერად საკმარისად (ეგნდადეს). არვინ იფიქრ მტერებელი და მოდგენა, და თუ გამოხდეს, ხარისა და ხასეხის *ეპლეგმნი ჩვენ ჯეფენეო. არიან ამისნი დამხდურნი და მოწამენი:* მდივანი ოთარ □, მოდარეთ-უხუცესი სეხნია □, ნახარი ედაშერ □, *მდივანი გიორგი* □, *ნაზარი* ოსეფ □, ყორდანაშვილი შერმზანის ძმა თრადონა, ასატა, ასდამხა, ბოდნიისის მამასახლისი ეჯუბა და სული ბიდნელები. აწე ვინცა და რამანც ადამის მონათესავემ, დადგან, ანუ მტერმან ამისად შლად ეკდ-ჭიოს, მისმცა ქალების კეთრი ეგზისა, მაშთადა თქუსი, დანთქმა დათან და ცხრანისა. ნუროთმეც სინანულით ნუ ახსნების სუდი მისი ჯოჯოხეთისგან. ხალდ დამოტკეცებული ამისი პაურთხნეს ღ-ან. დაწერა სიგელი ქრე ქვსს უგ, ქრისტეშობის ზ, კელითა კრისი კელმწიფისა მდივან-მწიგნობრის გ ი ო რ გ ი ს ა. □ □ □ □ □ □.

მეორე გვერდზე სხვა ხელით და სხვა მელნით:

ქ. მე ჯოყანისშვილს ვახტანგს ამ სატრედას ნახევარი ბიძის ჩემის სარდრის სალთხუცესოვის დავითისთვის მამაეღნია. ვ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულათ).

ეს წიგნი სრულად სარდლ სალთხუცის დავითის შეიქნა. ვ ა ხ ტ ა ნ გ (ჩართულათ).

აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. არის ამისი მოწამე გოსტაშაბისშვილი ბეჟან □. ბეჭედს აწერია: მონა ღ-თისა ვახტანგის გოსტაშაბისშვილი ბეჟან.

ქ. არის ამისი მოწმე ქუთრიშვილი სულხან □.

ქ. არის ამის მოწმე ბარათისშვილი მსრუნარ □.

მე ასეს დამიბეჭდავს □.

484. სიგელი მეფისა ვახტანგ მეექვსისა, ბოძებული ასლამაზ სოლაღაშვილისადმი, 54×28.5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1718, დეკემბრისთვის 12. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღ-თი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სათა ჩვენ, ღ~თივ ადმტკბულმან და ღ~თივ დამყარებულმან, და ღ~თივ ზეცით გუარგუანთანმან იქიან, დვითიან, სილომთანან, ბაგრატიონმან, მეფეო მეფემან და თვით კაცმოყვარემან, პატრონმან ვახტანგ, და თანა-შეძლებელმან ჩვენმან, დედოფალო დედოფალმან, ჩარქაზის ბატონის ასულმან რუსუდან, ბარძიმთან და სასურველმან შვილ ჩვენმან, ღ~თივ ადმტკბულმან და ღ~თივ დამყარებულმან და ღ~თივ ზეცით გუარგუანთანმან, მეფეო მეფემან და თვით კაცმოყვარემან, პატრონმან ბაქარ, შეგეწყნეთ და გებოძეთ ესე მტკიცე და უცვალებელი და სიბოლოდ გაძლიერებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შენ, ჩვენსა ეროგულსა და წესისაებრ თავ-დადებაა მრავალ-გვარად სამსახურსა ხ ა ლ ა ს ი შ ე ე ლ ი ს ა ნ ა შ რ ომ ს, შენთა, და მამაჭმეთა სახლისა თქუენისათა მას ჟამსა, ოდეს მოგვეგებეთ კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და თქუენს სამეფოდროს სახლობასა და მამულებას წყალობას დაგვიჯერებთ. ჩვენცა ვიმხანაგ ა და მოხსენება თქუენი და გებოძეთ თქუენივ სამეფოდრო სახეობა კარისა ჩვენის სადღეგრძელო ეშაყდს-ბაშობა ურტეფისა და ქედგომაძრეთის მოურაობა, და სუმოდ გებოძეთ თქუენი სამეფოდრო ჭალის სახეობა, გელათთა, თავიანი მამულ-დედულითა, ყუდითა, ყუნახითა, სახნავითა, სთოსითა, ნასუდითა, უსუდითა, შიოთა, ბარითა, წყლითა, წისქუილითა, დღეს რისაც სამძღვრისა და დედულ-მამულების პატრონნი იყუნენ და იქა ზეგრის ნასვეარი და კიდეც კუმისში, რაც მამა შენს გელტები სჭეროდეს, დღეს რისაც დედულ-მამულის პატრონნი იყუნენ, ყუელ კალ-შეუალად გებოძეთა და იქვე კუმის ზეგრის ნახვეარი, და კიდეც სუალტეთნის მესამედის ნახვეარი, ამაების წყალობა გვიქნია უოველის კაცის უცილებლად. ბქონდესო და გაბედნიერდესო ღ~თ ჩვენსა ეროვნებასა და სამსახურსა შინა. არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომა ჩვენთა სჩვეთა მეპატრონეთაგან. ამ გებოძენით, კარსა ჩვენსა ყმეთ-ყმანი ნუ წყენდებით სიგელი თქუენცა ასე დ~უმტკიცეთ და ნურვინ შლად კაცთოეთ თაესიერ შეწყენისა და თანა-დგომისა. დაიწერა ბრძანებ და ნაშანი ესე დვითაბისთვის აბ, ქნსა უგ, კალათა კარსა ჩვენსა მწერალ-მწიგნობრისა ა ო ა ნ ა ს ე ი ა ს. და კიდეც გვებოძეთა ქუემო-ბოლნის შენი ნას-

ეიდი გლეხი სონდულაშვილი თავის მამულითა. ვახტანგ (ჩართულათ).

485. ბძანება მეფის ბაქარისა, 15,5×12 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებით ნახმარია სამ-სამი წერტილი. თავი დაზიანებული აქვს.

1722, აპრილის 12 ქ. ჩვენი ბძანება არის. შერმე ეს ა ზ ა რ ა შ ვ ი ლ ი(?) ა თ(ა)ნ ა ს ე ქ ჩვენი ხულ-დი(დ)ებული არის, ამ(ა)თან სამსახურ და სააჯაღოთ ხელი ნურავის გაქუსო. ვინც ამით შესცოდების რასმე, ჩვენდა შეცოდებით შოჰვითხავი, იცოდეთ. თუ გაისმე ამ(ა)თან ბასუხი გაქუსო, ჩვენ მოგახსენეთო, და სამართალს ჩვენ უშალო. თუ ამ(ა)თან ჯავახიშვილებმან და ან სხვამ კაცმან შესცოდეთ რამე, შწყეთ გიწერნა, იცოდეთ, ერთი ამის მსახური ჩვენ გვა(ა)ხლეს. ქუს უა, აპრილის ა ბ. | შეფე ბაქარ |.

486. პირობის წიგნი ივანე ელიაშვილისა ეფისკოპოზის ქრისტეფორესადმი მიცემული. ამ წიგნის ჩვენ. მარტო პირი გვაქვს ხელში მთელ თაბახ ქაღალდზე დაწერილი მე-XIX საუკუნის პირველ ნახევარში.

1722. ნებითა და შწყნითა მდგომისაითა ესე ფიცი და ბერი, და წყრულობის წიგნი მოგართვი მე, კ ე ი ა შ ვ ი ლ მა ი ვ ა ნ ე მ დ ე ძმამ ჩემმა ს ე ხ ნ ა ი ა ნ და შვილმა ჩემმა ბ ე ჭ რ ე, გიდეც შვილმა ჩემმა ი ა კ ო ბ თქვენ, ცოცა-მაბძანეს ხატს დვოაკაბისს და მის ტახტსა ზედა მჯდომარესა, უოდისა და უოფლად სასტრელისა მთავარ-ანგელოზსა, ბატონს ქ რ ა ს ტ ე ფ ო რ ე ს, ასე რომ გახეთს ეკლესიდგ ჩოდაეშვილ(ი)ს წუალობის ეძლე, და ჭიშო ვითარებისგან კახეთი ხოხრდა დეკთაგან და ჯეჯორე და მოკედი და შემოგწერე თავი ძმაი და შვილებითურთ, და დაგვასხენდა თავის სასულიერო ბატონის მთავარ-ანგელოზისა, თქვენ ბატონსანის მონასტრისათვის ეკუნისძლე მოუშალიდად, და ვინც ჩემს სახლის კაცმა და ანუ შვილმა და მე ჩემს სიცოცხლეშია შენის ეშობისგან გამომ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხობად კედლ-ჭყოთ და ანუ სხუას მონასტერს, ანუ ბერს, ანუ ერს გუემოთ ჩუენის ნებით, თუ შენმა ეფიზკოპოზობა უსმარდო არ გვეუოს და არ გებეგდოს და წაგიდეო სადმე, ჩუენ გამოგემხოთ სასუფეველის ცოთასკენ. ბასუხი ჩუენ მოგცეთ დღეს მის დადეს განკითხვისა, და შენს ტახტს ზედა მჯდომელს ეფისკოპოზის წუეფას შინ იუოს უკუნისამდე. ვინც ჩემმა სახდის კიცემ შენ გამობიწორის, ამინ. დაწერა ხელითა მცირობ(ილ)ის აბაკობისთა. ქნს უი.

487. ნასყიდობის წიგნი ჰეკუბაშვილის ხახუასი, 54×22,5 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. შესავალი და წყვეტა გამოეუშვით.

1728, გიორგობისთუას 9. ...ესე ნასეიდობის წაკნა და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეციით ჩუენ, სიდადეინთ ზ(ა)ლ ი სშვილშინ გიორგიმ, ძმამან ჩუენ სულხან და ქაცთარკაცმან, და სხხლის ჩუენის მამაკაშინ ეოველთუაეე შენ, ტაბახმელელს ჰეკუბაშვილს ხახუასს, ძმასა შენსა მაშუასა, ათუნასა, შეილთა თქუენთა ბეჟინასა, ოჰნასა და სხხლის თქუენის მომაკვდოს ეოველთუეე, ესე და ამ ბერსა ზედან, რომე, რადეს დაგებეწარდა და მოვინდომეთ ჩუენი წიდის ხადბუნა, ჭიშჭამის უურასა, ხადბუნასა და ჩუენის ამოკარდნალის ემის შეჭირუნესშეიდის ნაფუძრის ნაგუ(ა)რა თაეისის კალო-სიბძდიოს, სიდარს ზეიდეს. კასეიდა მოვინდომეთ და მოკეიდეთ თქუენზედა ჩუენის ნება-წიდიდითა. კიმოკრთეთ ფასი სრული, რათაც ჩუენი კული შეკჯერდებოდათ ადრა დარჩა რა ჩუენი თქუენზედა სიდავა და სიდაბარკო არც ერთი იოტის ფასი, ძმობისა და სიდამის მეტი. კძონდესთ და ღმერთმან კიბეჭნეროსთა, რაკორც მრავდს სხუას მონასეიდეს ჰქონებიდეს ამ ჭიშჭამის უურის ხადბუნი, რომელიც კეერდი წიდში შერკეს, ის ჩენი წიდი თაეისის სიძძერაშიდისინ მოკეეიდა. ამ ნაფუძრისც, რომელიც კეერდი წიდში კეერკეს, ჩეუნი წიდი თაეისის სიძძერაშიდისინ მოკეეიდა, კალო-სიბძეიდი მოდი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გა ჩვენი გერძი იყო, ისაც მოკვეთადა, ყოფილას კაცისკენ უტოლგ-ბელი... ხრახ ამისი დამხდომნი და მოწამენი ბერგელ დმერთი და მისი ყველად(sic) წმანდანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი, კორტელნი და უცორტონი, კაცოგან: სოდდანთ შეოშისწიელი ქაიხოსროგ და ჩვენი ეშმ შალთნ შერმზხანისწიელი ბაბალ და ბერიგისწიელი სქუა და ჩვენი ეშმ ტერტერისწიელი ოფრაიმ და ნადდისწიელი ბაბალ, და ადგუელისწიელი ნისიად, და მოქალაქე ხუდანთნ ფრისდანისწიელი ოჭანეზა, და როსტომისწიელი სრაბიონ, და ჯქუჩისწიელი ბაბუა, კუშელი ფიბუსისწიელი აშბახი ჭსრთა, და მე ხ ს რ ე ბ ა შ ვ ი ლ ს მ ე რ ვ ი ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი გოორგობისთვის თ-გისთვის, ქნს უიგ. + + + +.

ამ ხადიბუნის გარდასთა და ნაფუძრის გარდასთა რომ ტოტ გული გეთრნებოდათ და ტოტათ რის კიდეც გული შეგეჯერთ, მოგეცით ანნორად შისხარუნთნ მაწისი ერთი კერი დღეური მაწი. დმერთმან გაიქნაუროსი, ვინც მოგიშლიოს, რისხვს ზეთით დმერთი და რისიც წმანდანი ამ სიგელში სწერიან, ესენიმც რისხვედეს. ამისი მოწამე სოდდისწიელი ავოსდად და ჩემი ეშმ შალთნ შეილი ბაბალ, და ტერტერისწიელი ოფრაიმ, და მოქალაქე ხუდანთნ ფრისდანისწიელი ოჭანეზა, და ეიუანთნ გოკანისწიელი ასათ, და ადუელი ბერგუნისწიელი გიორგი, და კუშელი ეუდათისწიელი შერმზხანი, და დათისწიელი გრიქოლ და მე ხ ს რ ე ბ ა შ ვ ი ლ ს მ ე რ ვ ი ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. ქნს უიგ. + + + +.

488. სასისხლო სიგელი სვანეთის ერისთავების გელოვანებისა, დაწერილია ეტრატზე მრგვალი მხედრულის ხელით, მაგრამ ასოები ჩ, ო და ღ ხუცურის მსგავსნი არიან. ეტრატი ორი ერთმანეთზე მიკერებულის ნაჭრებისაგან შესდგება. მართლ-წერა ტექსტისა გარყვნილია: თითქმის ყოველ სიტყვაში ხორცმეტად ნახმარია ასო „ა"-ნი. მაგალითად: ტახატისა, მპყრობელამან, გვირგვინოსანმან და სხვა. ჩვენ ამ გარყვნილ მართლ წერას არ ვიცავთ. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. სიგელი ტყავზეა დაწერილი მეთუთხმეტე საუკუნის დამდეგის ანუ მეთექვსმეტეს დასაწყისის მხედ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რულის ხელით, მაგრამ თვით ნამდვილი დედანი კი არ არის, არამედ პირი, რასაც ბოლოს მინაწერიც მოწმობს. სიგელი ჩვენის აზრით მიცემულია იმერეთის მეფის ბაგრატ მეორის მიერ (1462—1478), რომელსაც ჰყავდა ცოლი ელენე († 1519) და შვილი ვახტანგ. უკანასკნელი, როგორც ეტყობა, მამის სიცოცხლეში გადაცვლილა. ბაგრატ მეორის მემკვიდრე იყო მისი შვილი ალექსანდრე მეორე (1484—1510). იმის ცოლი იყო თამარი და შვილი ბაგრატ მესამე, რომელიც დაიბადა 1495 წელს (Н. Г. П, 1, р. 642). სიგელი მიცემულია ბაგრატ მეორის მიერ და დამტკიცებულია, როგორც ეტყობა, ალექსანდრე მეორის მიერ. ამ რიგათ სიგელი ეკუთვნის 1462—1516 წლებს. ეს ტყავის სიგელი დროებით გამოვიგზავნა გელოვანმა და დედანი უკანვე დავუბრუნეთ.

1462—1510. [ქ: ჩუენ] ორასვე ტახტისა მზურაბელმან, დვითავ გვირგვანოსანმან, მეფეთ მეფემან ბაგრატიონიანთაგან, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, ბაგრატიონისა(sic), და თანა-მეტჩადრეს ჩუენის, ბატრანის, დედოფალთა დედოფალმან, ელენესგან, და ძის ჩუენის ბარძიშის ვახტანგისგან, ნებითა და შეწუენით დმითისთა ათხზით, ქართველთა, რანთა, კახთა, სომეხთა შეფეთის, ზარგაშე, შანსე და ყოფალის ადშილვდეთის ვიდრე დასავლამდის თავითა კელმწიფედ მეჩრიელის, მოგიდეს წანიშე ჩუენს ჩუენი დიდად ერთგულნი, ბაბათა და ჩამოშავლთა ჩუენთა ნამსახური, დაკუკჯეს და მოგვახსენეს ჯა და მოკსენება მათი, ვისშინეთ ჯა და მოკსენება გულუანის ბასალომისი, სვანთა ერისთავისა, მეუბოქო სასიხლთა სიგელი ესე, ორი ათი ათასი გორმნეული თათრი დაურის და გაუჩინეთ. ექვითი მოვათხული და ძველთაც ჯერე ქონებოდა, და ჩუენცა ჯერე გაუჩინეთ: სანახშარე ორშიცი ათასი, სანთრო და სიზაო თორმეტი ათასი, ცოდას წადება და მოტ...ნა—ნახევარი სასხლი დაურის. ვინც დაკოწდას, მესამედი სასხლი დაურის. სიჩინოსა ალაგსა დადი,—ოცი ათასი დაურის. უჩინოსა ალაგსა დადი,—თორმეტი ათასი დაურის. ვინც გრძელდობს გაიხრას და მრთადი გამოვიდეს, ნახე-

ჯარი სასხლი დუურას. ვინც კბილი ჩაკგლებ(ა)ოს, მესხეთი სასხლი დუურას. წუური მოკლიჯოს და არკანი კრას, მეთოხეი სასხლი დუურას. ვინც უდაბტოს ცხენეს და კკლესიასა და სასახლე კუტეხოს, ნახეკარი სასხლი დუურას. ვინც ბკლეკი და წასქვილი კუტეხოს, მკობრე მასიათა ალთეთა მასცეს დუმკურეკლად. ვინც ჯოგი კუტეხოს მკობრობითა უბეროთა, მკობრე მასიათა ალთეთა მასცეს უმდურეკლად.

დუშტკიცეთ და უბოძეთ ჩვენ მეფეთ მეფეთმან ალექსანდრე და ძენ ჩუენთან ბაგრატ და თანა-შეხვდენეთ ჩვენთან თანარ, დმრთისა შეწყნეთა და თავსდაბითა ესე სასისხლო სიგელი მიგეცით და მიუბოძეთ გელთანა აბესალთანარ სვანასა ერასოვსა, სასხლი ორი ათი ათასი. ვინც გამოჩნდეს დმრთის ურას-შეოფელი კაცი და მოკლას გელთანი, ესე ჩუენგან გაჩენილი სასხლი და სიგელი უკლებით კარდუკლოს. ვის კუდასითავის კელათა დაიკლოს, თუ კამოუხოს, იცი ათასი კარდუხლოს. ვინც ესე სიგელი და ბრძანება ხახოთ შეშლეთმან ჩუენთა შეფეთა, დელოფალთა, ერასთავთა, მანდატურთ უხუცესთა, დიდან-გურიელთან, სპასალარ-ათაბაკთან და ყოველთა ჩუენსა კელასა მქონებელთა, თქუენც [1]) ჯერე დუშტკიცეთ დრა(ზ)ს ჩუენსა. ხუ ვინ კელ-ყოფეთ შლად ბოძებულსა ესს ჩუენსა. დაწერა სიგელი ესე კელითა ჩუენსა მდივნისა...[2]).

მე გურგენსა, მამასსა, ბეგრატსა, მამუსა, ჩუენ ძეთა კარ-(დ)მოვაწერეთ სვანეთაელთან დიდითა მოწარეებითა და ქრთამითა...[3]) ბატონთან ათა ერა კარდმოუა, მაუბრუნდა და კარ(დ)მოვაწერეთ დიდითა ქრთამითა.

489. სიგელი იმერეთის მეფისა ალექსანდრე მეორისა, დაწერილია ეტრატზე, მაგრამ სანახევროთ ორიენ მხარეს აკლია და გაფუ-

---

[1]) ეს სიტყვა განმეორებულია დედანში.

[2]) აქ ცარიელი ადგილია დატოვებული.

[3]) აქ ორი სიტყვა განგებ ამოფხეკილია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჰგებულია. მოგვყავს ტექსტი, რაც დაცულია. სიგელი ჩვენ ვნახეთ გელათში. დაწერილია მხედრულის ხელით.

1502. დვინობისთვე. ქ: ნებითა ღმთისთა ჩვენ ორისთვე ტახტის, ხახან-აშერაის და ხახან-აშერაის მზეროვნულმან, მეფეთა მეფემან ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე, [დედამან] ჩუ(ე)ნმან, დედოფლთა დედოფალმან ე ლ ე ნ ე, [მეტსახელად] ჩუნებამ, დედოფლთა დედოფალმან თ ა მ ა რ, და ბარძიმან ძემან ჩუნებამ ბ ა გ რ ა ტ და ბატონმა გ ი ო რ გ ი დგიწერეთ ჩვენი და ნაშანი, სიგელი დაბეჭდეთ და მოგვართვით თქუენ... ნების ჰოფელ მეროთა... ზედან ხმელ ხმისი სიგელი ...ხსეო, რომე თქუენს კარი... ის: კარისა გამოსული არა მოდგეს... ტეიი და ტოფრა არა ჭურა. და რა-განდ-რა ჩასჯარი სქმე და კამოსდები... არა მოდგეს რა ერთის.... დაბი ხორცის სუო-სუოი თეორასი... ბერი და თუთოფის თეორასი. ..ტარძაო მაეყანებსა. ვინც უსამართლოთ კარზედა ვინმე მოეხდეს, ანუ ჯოგი გ. . ურჩობს გათხრას, ანუ ვინმე წინა დაგდეგეს.. ანუ სტუმარი ემაწიდი გიტეს, ანუ გაწყვინოს, ანუ სახლად ჩამოგახდეს, ანუ... ანუ ვინმე მოგაკვას, ვინმე ბუტაობა გეყოს, რაც ძველად გქონდა, იმაზედან დაურგებდე, როგორც მეწყობა, ორც.... ჩვენის სულის.... შეგვწორავს... [წყალ]-წითელ რიონ-შუა ...გრეთ თავქალს.. ...ცილებელად. ვინც ესე შეგ[ამაწყოს], მეორედ მოსვლასა სიდი მისი შე[ამწყობას] ამ დღეშიგან.. ქ[ვ]ს: რ[ჯ]: თქუსი ღვე-[სმაბისთვეს]... კრუდაიც არის სული მისი და კორცი მისი უკუნათა უკუნისამდის, ამან. ა დ ე ქ ს ა ნ დ რ ე (ჩართულთა).

490. სიგელი იმერეთის მეფის ალექსანდრე მეორისა, ბოძებული ივანე ქეროხიძისადმი, დაწერილია ეტრატზე ლამაზის მხედრულის ხელით. თავში ფერადებით დახატული ყოფილა თვით მეფე ალექსანდრე, დედა მისი, მისი ცოლი და შვილები და მათ ქვეშოთ მიმღები სიგლისა ივანე ქეროხიძე ხის სკამზე და ჩონგურს უკრავს. სამწუხაროთ სურათები გაფუჭებულია და დახეულია, უკანასკნელი სურათი უფრო ჩანს და ჩვენ გადმოვაღებიეთ. ეს სიგელი ჩვენ ვიპოვნეთ გელათის მონასტერში.

1505, ივნვრის 15. ქ. ნებითა ღმთისთა ჩუენ, იესენ,

დგომთან, სოდომიანთმან, ბაგრატოვანთმან, აღმოსავლეთით გედრუ დასავლეთამდის, დიახო-ამერისა და დიახო-ამერისა თვით-ბერთაბით მბერთაბელთან ად ქ ს ა ნ დ რ ე, და ბატრონის, დედოფალთა დედოფალთან ქ ლ ე ნ ე, და თანა-მქცხვრეთან ჩუენთან, ბატრონთა, დედოფალთა დედოფალთან თ ა ვ ა რ ძეთა ჩუენთა, ბატრონთან ბ ა გ რ ა ტ, გ ი ო რ გ ი და გ ი ო რ გ ი ნებათა დვთაისათა, ათხსნათა, ქართველთა, რანთა, კახთა და სომეხთა მეფისა შანშესა და შარვანშესათა, მოგიდეს წინაშე ჩუენი ჩუენი ერდგულნი და თავდებთაი ნამსახურნი ქ ე რ ო ხ ი ძ ე ი ვ ა ნ ე, შვილნი მათნი ს ი რ ე ქ ლ ა და შვილნი და მომავალი სახლ.სა მათისა უოველთა. დაგუჯუნეს, მოგუსხუნეს. ვასმანეთ ჯუ და მოხსენება მათი და მათებოძეთ სასიხლით სიგელი ესე: ვისაც თქუენისა გურისა კეცი შემოაკვდეს, ას ოცი ათასი ძველი თეთრი ეერდგახდას და ოთრმეტი ათასი სანახშირე დაგეურვოს. ვინც ცოლი წაგართუას, ოცი ათასი თეთრი დგეურვოს. ვინც ერთნეულობის ეთხრას, თექუსმეტი ათასი თეთრი დაგეურვოს შთრთადსა. ვინც სადღესასწაულოდ შემოგადგეს და წინა დაგიდგეს, ექუსი ათასი თეთრი დაგეურვოს. ვინც სახლად ზედა მოგიხდეს, ოთხი ათასი თეთრი დაგეურვოს. ვინც ცოლი მოგ...ნას, ხუთი ათასი თეთრი დაგეურვოს. ვინც მარანი დგინო დ(გი)რბაზის და გიხდანოს, ათასი თეთრი დაგეურვოს. ვინც უოშარი ემრწყვილი გიცეს, ხუთასი თეთრი დაგეურვოს. ვინც ქალი დაგიგდოს, ორა ათასი დაგეურვოს და კარდაგიხდოს. ვინც ვენახი დაგიპოს, ათასი თეთრი კარდაგიხდოს. ესე სრე გაგითავდეს და არდეს მოგუშადოს. კარასა ჩუენისა მოურავნი, მოხელენი, ციხის(თ)ვნი, ეპისკოპოზნი, ქუთათელნი, მოძღუარი-მოძღუარნი, წინამძღუარნი, ბეღათუელნი, ძმათაგანი, დმრდელნი, ხუცესნი, მთავარ-დიაკონი, ესე ჩუენი ბრძანება, სიგელი სასიხლით თქუენც ესრე გუთვგეთ. ნებათ დ თისათა დაიწერა ქვსა სიგელი ესე: რჟე: თუესა ინდარსა თხუთმეტსა, კარასა ჩუენისა შდაესი(ზ ი) ა დ ა დ ი ა თ ა, ა დ ქ ს ა ნ დ რ ე (ჩართულთ).

491. გუჯარი ეორეოლაძეთა გელათის მონასტრისა, დაწერილია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეტრატზე მეთექვსმეტე საუკუნის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ყოველი სიტყვის შემდეგ სამ-სამი წერტილი.

XVI საუკუნე. ღმერთისა, დაღლის მისისა თავდებობითა და შუამდგომლობითა და ყოველთა დმრთისა წმიდათა თავსდებობითა, ესე დაწერილი და ნაშუნი დაგიწერე, გიბოძე მე, ყორყოლაძემ ჩვენთვის, და ჩემს შვილს ივანეს, სამუშ, დემეტრე, ბეგოზს, მამონას, ბადითრ, დავით, გიორგი, ძმა ჩემს ჩვენთვის, ესე დაწერილი და ნაშუნი დაგიწერე და გიბოძე შენ, ჩემსა შვილსა შენსა ქალსა, შენსს შენსა გიორგის, შენთან და მომავალთა ყოველთა მის(ა) ჟამსა, ოდეს მოგეც ხუტარაძეთა სასახლე და ახალუნული სოფელი შქერანდს, ხახეგორი კოკეს, ჩემი მამძისეული, ხეკანის ნახევარი, ველს ერთი სუანე ვაჩიბერაძისა ზღვარამდის, ისრევე კოკეს წკალს ლუკუფხანის ნახევარი. ესე გიბოძეთ, ისრე რომე ყოველთა მარხვითა ჩემის სულის შეწირული იყო. თუ ვინმეთა ისწყალოს, ახლგეარეს ერთის ერთითა ცხენითა ადგესა მახმადი ჩემისა სულისათვის. სხვა მამანაც არა გეთხოვებოდეს. ვინც ეს შეეცვალოს, წეკუელმეც არის სუანი მისი აქა და მის (ს)ულეუნოსა, ჩემსაშიც სუქოთ კაიკოხეის, ვინც ესე შეეცვალოს. ამისა გათვებისა ოვალხად გადმომცემია მატხოვარი ჭუნისა, ნათლისმცემული სიმარტალს, კაცთაგან: ღუნა ყორყოლაძე, იანა ვაჩიბერაძე, ხიბა შვილიერაძე, იანა შიხაგეძე, იანა თაგეთრგაძე, მამულ კორკალაძე, ესტატე გოდაძე, ესე შე ო უ მ ა ნ ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამ დაწერილისა. + + + + + + +.

492. სიგელი იმერეთის მეფის გიორგისა, დაწერილია ქალაქზე მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი. თავი და ბოლო აკლია. სიგელი ვიპოვნეთ გელათში და უნდა ეკუთვნოდეს გიორგი მეორეს († 1585).

XVI საუკუნე. ...მეფემ, ბატონმა გ ი ო რ გ ი... ვიგულისხმენით მცირედი და კნინი ესე შესაწირავი და შემოგწირე ქუთაის მახსნელ სამი: გ ი ო რ გ ი ს ა ს ტ უ რ ა შ ვ ი ლ ი, მისის

ცოლ-შვილითა, სახლ-კარითა, სიმთასხლოთა, მოსიმსხურეთა, ესე რომე წყალწყდომად თითო ჩარექს სანთელს ხახულის დოსმშობელს შესწირვიდეს და თითოს ცხვარს ჩემთვის დაკლიბენდეს და თითოს ხუცეს ჭამს ეწირვინებდეს ჩემთვის სადღეგრძელოდ და სისულიერად. სხვა არა სათხოვარი ამის კარზედ არა მიდგებოდეს რა. ესრე გაგეინებდებია. (წყვეტა). არის ამისი მოწამე... მამისსხლისი ხახია, მამეკვა ბიძა... იესე, კლდიაშვილი. ბეჭდი ბეჭდისშვილი, ნაცვალი კუნებიშვილი მა...ნა. მე მინდეს მ ა ქ ე ლ ს დამიწერია და მოწამეც ვარ. |მეფე გიორგი, მონა ღმისა|.

493. სიგელი გურიელი მამია IV-ისა, მიცემული ზაალ ერისთავისადმი, დაწერილია ქაღალდზე მხედრულის ხელით, ნიშნებათ ნახმარია ზოგჯერ თითო და ზოგჯერ ორ-ორი წერტილი. ამ სიგლისა ჩვენ პირი გვაქვს ხელში, გამოგზავნილი ნიკო თომას ძის ერისთავი-შარავაშიძის მიერო, უმეტ-ნაკლებოთ გადაწერილი.

1764, თებერვალს 14. ქ: სამებისა ერთარსისა, მამისა, ძისა და სულისა წმინდისა, და ყოველად წმინდისა დოსმშობლისა, ქალისა ცხოველისა, და რაოდენი ბერგულ წესსწყრმეტეველოთა, მერმე მოცალეულთა სახარებით დაიწერა და აქაღაგა სიტყვა, სჯმე და ყოველთგე დოისა განგება, ამათ და უფგალებელი ჩვენი და სიგელი დაგიწერეთ და გბრძოთ ჩვენ, ბატონმან გ უ რ ა ე ლ მ ან, ბატონმან მ ა მ ა ე მ და თანამეცხედრემან ჩვენმან, მეფის ასულმან დედოფალმან, ბატონმან რ ო დ ა მ. შენ, ჩვენის ემის ე რ ე ს ო ვ ს ზ ა ვ ლ ს და შენთა შვილთა და მომავალთა, ესე რომე ბატონმა მეფე ს ო ლ ო მ ო ნ მოიდომა და შუა შემოგდა ამ საქმეში თავდებათ, ძალიან ერდგულიც იყვე ჩვენი, ქრთამიც ხრულ მოგვართვი. ჩვენ წულობა გიყვით და გბრძოთ ე რ ე კ ლ ე ო ბ და მისი შემკვდ(ა) მთლით, ოქროს-ქედა, ვინის ქედანით და რიც ხვინაძდრო და კვლესის რამ იყოს: არ მოიშალოს, თუ შენ ჩვენი ერთგული და შერჩენილ იყო, არასოდეს ეს ჩვენი წულობა არ მოგეშალოს. მოგეცეს და გაბედნიეროს ღ-მემ ჩვენს ერდგულად ყო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფობაში. ჯინცა და რაჰანცა კაცმან ეს წუკლობა და წიგნი შენ შეგიშლიან, მასიშეა რასხვაც მაშა ღ-ობა, სუდა წმინდა ღ-ია, მაშინი, მაშაო-მაყარნი, მოგიწყანი და წინასწარმეტეყუანი, მაყარ-ანგელოზნი და ანგელოზნი, რანაც წმინდას დიდის საუკუნოს სეინქსარსა შინა დიდებამ მოახსენებან, მასიშეა ყიების კერონი(sic) გუზაში, შაშოკიდი იყასი, დანთქმა დათან-აბარონასი, ჩვენისაც ცოდვის ნუქაია მაო შეორეო მოსეს განაეთხვის. ამასი შუა-მეოფი და კაცრაგე: თავად ბატონი მეფე სოლომონ, სპეტაკ ცეციაშია, წერეთელ(ი) ქაიხოსრო და მასი ძმა ნიკოლოზ, მაქელაძე ზურაბ, მაყრავი აბდუშელაშვილი გიორგი, ჩვენი ეშა საყვარელ ნაკაშაძე, ბოლქვაძე ბეჟან, გუგუნავა ჩათან, მაღიაშვილი როსტომ და ჯახუტი. რაჰანცა ძმან კიდითეფეს ეს შეშლას, დიდმან, ანუ მტერაშან ეს წიგნი შეშლას, წმინდას სამეისაგან, შვიდს კრებისაგან და ოთხის ევტრიარქისაგან შეჩვენებულ იყოს. ქორონიკ. ჩ ღ ჲ დ, ფებერვალს ი დ. დაიწერა ხელითა დ ვ ი თ მ ღ ე ვ ნ ი ე ს ა თ ს. გ უ რ ი ე ლ ი შ ი ა (ჩართულთა). □ ბეჭედს აწერია: მონა ღმითისა, ყმა ხონთკრისა, ხანი გურიისა მამია..

494. სიგელი ანა-ფაშისა, მიცემული ზაალ ერისთავისადმი, 42×31 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მოგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს. თავში უზის თათრული ბეჭედი. მართლ-წერა კანონიერი არ არის. დედანი გამოგვიზავნა ნ. ერისთავმა-შარავიძემ.

1767. ქ. ცხმალს ამხლებულებმა, ცათასწორე ხელმწიფეს მალადი მასხარობდე, ტახტეს სარასკარა, ყეზარი ასნა-ფაშა(sic) გაბძანება შენა, გური(ა)ს ერასტავს(sic) ზა(ა)დას ამის ბარობაზე, რამა რაც ცათა-სწორე ხელმწიფეს სამსხურა(sic) იო და ანა ჩვენი, ყეელა (ა)სჩრუელო. ჩვენი ჩარდი და ხელდებული შეაქენთ, ცათა სწორე ხელმწიფეს ბაძანებაო(sic) და ყოფილი ამარჯვებაგან შაშმოვლობაო, ქეისხა-ამანჭრამ-ბეგის შვილ-ობაო, გურეული გიორგის შამოვლობაო ასი წუკლობა მიქნა(sic): რაც მასხაშენს მამული გუნარა, ანა ხელობა, ანა სიერა შენი სახლისკაცის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შეუცვალებლად გვაბოძებია, ანა რაც შამაის შამაშენასთვის შამული ულბოძებია, ვანის ქედა, აჭრის ქედი, ხარული, ჯუმათის შუახვალი, შუხუცე, ყველა უკანასკნელი(sic) გვაბოძებია ცოცა-სწორე ხუდაწყითის ერთგულობით და სამსახურით, ჩვენის ერდგულობით. სხს(ვ)მდი სულა შედგას, ვერგვან წაგართვ(ვ)სა, ვერცა შენ და ვერცა შენს შვილს და შამაგალს, თუ შენ ჩვენი ერდგული იყო, ამის წყალობის ბურუთი გვაბოძებია, და ჩვენის ერდგულობაში დ-მერთმან მოგახმარნა. დ(ვ)აწერა ქნს უ ნ ე. თათრულით ხელის მოწერა.

495. პირობის წიგნი, მიცემული თავის ყმებისაგან ხაალ გურიის ერისთვისადმი, 26,5×19,2 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე მორგვალო მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია სამ-სამი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თარიღი არა აქვს, მაგრამ წინა სიგელების მიხედვით ეს პირობაც მეთვრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარს უნდა ეკუთვნოდეს. მაქსიმე, ხაალის ძმა, ერკეთის წინამძღვარი იყო *). ეს პირობა 1764—1770 წლებს უნდა ეკუთვნოდეს. დედანი გამოგვეგზავნა ნ. ერისთავმა-შერვაშიძემ.

1764—1770. ქ. ნებათა დმთასითა ესე სპობლოვად გასხსრულებელა, შეუცვალებელი სიტყვა და პირობაის წიგნი დაგწერეთ და მოგვრთვით თქვენ, ბატონს ერისთავს ზაალს და თქვენს ძმას შალვას ჩვენ, თქვენის ყმებმა ერთობით: შვილობაისშედგმა და უჯმაკურაძენმა, რამისშვილებმა, ალუაშია მდივნმა და ჩხტალაძენმა, ანთაძენმა, ბალაშაქმ, და მეფარისშვილებმა, სიხრულაძემ, და თოდრიებმა, და ცინცაბაძენმა, ასე და ამა პირის ზედ: მთავარ-ანგელოზის ტექ, შემოწირული ქვაბრგვალ ანი, ნახევარს ნაღარს ვახმარდით და სახთელს არა, ძველადგან დედ-ჯუმაოელს ულვებია, მას შერჩეთ ბაბუა თქვენს, ჯუმაოელს შალვა, ვის დროებისაგან და ქვეყნის არეულობისაგან ტყეს ედგა

*) იხ. ბაქრაძის არხეოლოგიური მოგზაურობა გურიასა და აჭარაში (გვ. 219).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყოფილიყო და ამასთან მარჩენალდაც სახლის სქმე. მერმე ბატონი ერასთავი და მისი ძმა მაქსიმე მობაძავდით და გვეძლეოდ. გაგისენჯეთ ერთობით თუმის და სამართალსაც მოგცათ, რადგან ხატის ტყისაგან სხვაც ბევრი გამოსავალი გექნება, ხატის სამსახურსაც დავსჯერდით და თქვენს ბრძანებასაც მოვიქცევით(ვი), ნახეგარი სანთელი, რაც გეშოვოთ დეკანოზს[ს], ამის თავის წილი ხატის ტყისაგან მოაგარ-ანუკლოზს მოაერთვა და ერც მოწილე კაცის მეტი შეუშვათ. თუ ამშიად გაგემტკუნდეთ და ეს სანთელი, რაც გეშოვოთ, ნახეგარი დაგვლოთ, მოაგარ-ანეგლოზის კერის კეტისად და თქვენ დიდად შეცოდებად ეგვეთქვა, თუ ეს ვემტკუნოთ. ის ქვაბ-ბრეგვალის დელე რომ ერას, მისი ტეხანი დაეკეცა. ერას ამის მოწმე: ბერაძე გორგასლე, სეხნიას შვილი და შვ. დალ-შვილი ლეკქსნელი და სეხნია შარვაშიძე, ულამაზესშვილი გიორგი. ყდენტი ჩხაი და მისი ძმისწული ოსიეშა, ივანეძე ოთარ, კარყანაძე გოსტანის და მისი ძმა ივანე, ცინის უფროსი კაცი, შეკალიშვილი დავით და მისი ძმა ბიფია, მსახურნი ერთობით მამალძენი, მაისულე სახსრულაძე გიორგი, მისი სახელო კეკელასშვილები სოსრა და გოგეტაძე.

[ერასთავი-შარვაშიძე ზაალ]

განის აშიაზე:

ერას ამის კამრაგე ბაძა თქვენი ზურაბ და ჩიჯავაძე გიორგი, თქვენი დაწუდები ორი ძმა დადია, ქაიხოსრო და გიორგი. კიდევ მოწმე სჯუმათოდო ეიმ. კიდევ მოწმე ორი ძმა ამისაშვილები, მკალობელი გიტა კოკორეძე. აშიაზე ყოფილა კიდევ ხელის მოწერანი, მაგრამ ეხლა ქაღალდი აქეს დაწებებული.

496. ქალაქის მოურავის სარგო, 310×16,8 სანტ., დაწერილია გრაგნილ ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. სათაური დაწერილია მრგვალის ხელით. ნიშნებათ ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია თითო წერტილი, იშვიათათ ორ-ორი. თარიღი არა აქვს, მაგრამ ყოველ ეჭვს გარეშე გრაგნილი მეთვრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარს ეკუთვნის: ქაღალდის ნიშანი ანუ ფილიგრანი სხვათა შორის 1784 წელს უჩვენებს და დებულებაც დაახლოვებით 1784—1790 წლებში უნდა იყოს გადაწერი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლი. ეს შესანიშნავი საბუთი ძველი ადათის და წეს-რიგის დაკანონებას უნდა წარმოადგენდეს, ხოლო არა სჩანს, რომელმა მეფემ დაკანონა საბოლოოთ ეს წეს რიგი. ტექსტი მეხლებით არის დაყოფილი დედანში, მაგრამ მეხლებს სათავეები არ უზის და ჩვენ ვუსვამთ არაბულს ციფრებს.

ქ: სახელ თა ღ თი სათა და ყოვლისა წმიდისათა, ამინ:

ქ: ქალაქის მოურობის სარგო ეს არის, რომელიც ამას ქვემოთ სწერია:

1. ქ: ქალაქის მოურავი ქალაქში უნდა სამართლობდეს და სამაოთხი სარწმუნო მოქალაქე თან ახლდეს სამართალის ბჭობაში, და მოურავი თუნდა შეჯდა-შემსხდეისს და ნაცვალს სამართალში დაისწრებს და, თუ უნდა, არ დაისწრებს, ქალხუცები ახლდებიან. ამაში აქვს სარგო თუმნიზედ სამდივნებეგო ხუთი აბაზი მოურავს, და ამ სამდივნეგოში კედა არა აქვსთ შეჯდა-შემსხდეისს, ნაცვალს და ქალხუცებს, ისრე უნდა ახლდენ.

2. ქ. მოურავთან რამ მოხვარა მოვა, თუ თითან არ ანებებს სამართალს, თავის ახსულს გაჯერნს, ორა უნდათ, თუ სამი მოქალაქე, ამათ დასმენ და სამართალს მოქალაქენი აქმოსენ. მაგრამ აქედამაც თუმნიზედ ხუთი აბაზი მოურავისა არის, რადგანაც მოურავი გაგზავნის ამისთანებს.

3. ქ ბატონის ბძანებით ქალაქის მოურავი და მდივნებეგები რამ სამართალში დასხდებიან, რაც სამდივნეგო შემოვა, როგორც რიგი არის, მოურავი და მდივნებეგები ისრე გაიყოფენ.

4. ქ. ნავრაზზედ ზარაზნები რამ გაცვივდება, სამი დღე ქალაქის მოურავისა არის ბაჟი, ქალაქის ექიმის კარისაგე შემოსავალი.

5. ქ. აბანოს კარზედ და გასვლის კარზედ, თუ სხვის კარზედ, თუმნიზედ ხუთი შაური აბაჟი რამ ეთქვას, ოთხი შაური ბატონისა არის და ერთი შაური მოურავისა, მაგრამ ახლა მოურავს ათმაღი თუმნის აძლევენ.

6. ქ. ქალაქში რაც ღვინო შემოვა, ურემზედ ორა თუნგი

მოურავისა არის და საპალნეზედ ნახევარი თუნგი. ამას ჰქვიან ჭუმ-ნიკი.

7. ქ. ზეით დიღმის კარზედ, კოჯრის კარზედ და წყლის კარზედ რაც შეშა შემოვა, ურემზედ ორსა და სამს შეშას გამოართმევენ მოურავისთვის, აგრეთვე ნახშირზედ, აგრეთვე ფიჩხზედ, აგრეთვე საპალნე შეშასა და ნახშირზედ გამოართმევენ მოურავისათვის. ამ შეშისა და ნახშირისა ექვსი დღე ყოველს კვირას მოურავისა არის და შაბათი დღე ქალაქის ნაცვლისა არის, ამისთვის უნდა გამოერთვას.

8. ქ. ნავრუზს უკან ქალაქის მოურავისათვის უნდა მოიკრიფოს კომლზედ, ვისიც უნდა ყმა იყოს, ექვსი შაური და სომხის ყმაზედ ერთი შაური. რომელიც სახლში დგას, იმან უნდა მისცეს, ეს ექვსი შაური სახლსა სძევს. ამას ეძახიან სატარუღოს.

9. ქ. მოქალაქე რომ უცხოს ქვეყნიდამ მოვიდეს, პირველად მოურავი უნდა ნახოს, ფეშქაში უნდა მიართვას მოურავს, რომ ეს დებულება არის.

10. ქ. წმიდას აღდგომას მესანთლეებმა ორი ლიტრა სანთელი უნდა მიართვან მოურავს, ჩამოსხმული, როგორიც ეპრიანებოდეს, რომ ეს დებულება არის, და ასნაფმა სამი, ორი და ერთი ბატკანი უნდა მიართვან, და ქეთხუდებ(მ)ა, ან ექვსი და ან ხუთი ბატკანი უნდა მიართვან, და ყასპებმა(sic) ორი ჭედილი უნდა მიართვან, კარგი და გამორჩეული.

11. ქ. ნათლისღებას კიდევ მესანთლეებმა ორი ლიტრა ჩამოსხმული სანთელი უნდა მიართვან, როგორც მოურავს ეპრიანებოდეს, და ყასპებმა ორი გამორჩეული ჭედილი, და ბაჭყალებმა ბრინჯი ერთი ცალი, თავის ერბოთი, რამდენიც ლიტრა იქნება, ლიტრაზედ ჩარექი ერბო.

12. ქ. ახალ წელიწადს, რაც ასნაფი არის, ყოველმა ასნაფმა ორი და სამი მაქარი უნდა მოართვან, მაგრამ ბაზაზებმა ექვსი შაური უნდა მოართვან მოურავს, ქედხუდებ(მ)ა, ან სამის ხონჩით და ან ორის ხონჩით ნუღლი და მაქარი უნდა მოართვან.

13. ქ. ყველიერში ბაჭყალებმა კიდევ ერთი ცალი ბრინჯი მოურავს უნდა მოართვან თავისის ერ`ოთი

14. ქ. დიდმარხვა რომ დადგეს, ბაჟყალებმა მოურავს ორმოცდა ათი ლიტრა სამარხო უნდა მიართვან თავისის ნიგვზით.

15. ქ. ყასბებმა, რაც დუქანი არის, დუქანზედ მოურავს სამ-სამი ლიტრა ქონი უნდა მიართვან, კარგი და გამორჩეული თხის ქონი.

16. ქ. ღორის ქონი, ერთს დაზგაზედ რამდენნიც ამხანაგნი არიან, კაცის თავს სამ-სამი ლიტრა ქონი უნდა გამოერთვას მოურავისთვის, რომ ამით საჭონი უნდა გაკეთდეს მოურავისათვის. ის ქონი კაცის თავზედ აიღება და არა დაზგაზედ.

17. ქ. დაზგაზედ ღორისა, რომლისაც ქონი მოიკრიფება აღებაში, მოურავისათვის ერთი მხარი და ერთი ბარკალი უნდა მოიკრიფოს, რომ მძეხვი უნდა გაკეთდეს.

18. ქ. წელიწადში რამდენჯერაც ნიხრი მიეცემა მოურავისაგან ყასბებს და მოემატება, თითოს მომატებაზედ ყასბებმა საერთოდ ნიხრანა ორმოცდა ათი ლიტრა ცხვრის ჴორცი მოურავს უნდა მოართვან, რომ ეს დებულება არის.

19. ქ. წელიწადში ერთხელ საერთოდ სირაჯებმა მოურავს უნდა მოართვან დებულებისაებრ ნიხრანასი თოთხმეტი მინალთუნი. აქედამ ორი მინალთუნი მოურავის ნაცვლისა არის და სხვა მოურავისა. ეს ღვინის ნიხრის თოთხმეტი მინალთუნი წელიწადში ერთხელ აიღება, თუნდა მარიამობისთვეში და თუნდა სხვას თვეებში.

20. ქ. მოურავმა სხვაგან ერთი და ორი თვე რომ დაიგვიანოს და ქალაქში მოვიდეს, სირაჯ-ბაში სირაჯებს უნდა მოუძღვეს და მოურავს ტიკით ღვინო უნდა მოართვან. აგრეთვე ბაჟყალ-ბაშმა ხილი უნდა მოართვას, რომ ეს დებულება არის.

21. ქ. ქალაქში რომ გელაქნური შემოვიდეს, საპალნეზედ ორი გელაქნური მოურავს უნდა მიართვან და ამ გელაქნურის მომტანმა მოურავი უნდა ნახოს, ნიხრი მისცეს, და ამისთვის ნიხრანად ოცი და ან თხუთმეტი გელაქნური უნდა მიართვას, რომ ეს დებულება არის.

22. ქ. ორაგული რამდენი საპალნეც შემოვა, საპალნეზედ ნახევარ(ი) ორაგული მოურავისა არის. ამისთვინაც მომტანთ მოურავი უნდა ნახონ, ნიხრი მისცეს, და ნიხრანად არც დიდი და არც პატა-

რა, საშუალი ორაგული უნდა მიერთვას. და თუ ცოტა შემოტანილა ორაგული, იმისთვისაც ნიხრასნასთვის ორი-სამი ლიტრა ორაგული უნდა მიერთვას. ეს ორაგული განჯიდამ რომ მოვა, იმისი არის, რომ ეს დებულება არის.

23. ქ. აგრევე ზუთხი რომ შემოვიდეს, საპალნეზედ ერთი ზუთხი მოურავისა არის. და მომტანთ მოურავი უნდა ნახოს, ნიხ-რანა მისცეს და ნიხრახსათვის კიდევ მთელი ზუთხი უნდა მოარ-თვან. და თუ ცოტა შემოტანილა, ორსა და სამს ლიტრას ზუთხს მიართმევენ, რომ ეს დებულება არის.

24. ქ. რამდენიც საპალნე ხრამული, ციბრული შემოვა, სა-პალნეზედ ერთი ჩარექი ხრამული-ციბრული მოურავს უნდა მიერ-თვას, და მომტანთ კიდევ მოურავი უნდა ნახოს და ნიხრი მისცეს და ნიხრასად ერთის ლანგრით ციბრული უნდა მიართვან, რომ ეს დებულება არის, და მოურავი ყოველს ნიხრზედ, თუ ბატონის ნა-ცვალს არ დაისწრებს, ქედხუდეს დაისწრებს ორსა და სამს.

25. ქ. აგრევე ბოჩალიდამ, და თარეუბიდამ, და ბაიდრიდამ.

26. ქ. განჯიდამ რამდენიც საპალნე ყურძენი შემოვა, ნახევ(ა-რი) ლიტრა საპალნეზედ მოურავს უნდა მიერთვას, და ნიხრიც მო-ურავმა უნდა მისცეს. ამას გარდა არა გამოერთმევა რა.

27. ქ. ქანდიდამ ხმელი თევზი რომ მოვა, ურემზედ სამი შაური და ერთი გამორჩეული ან ზურგიელი და ან ერთი წყვილი დომი მოურავისა არის.

28. ქ. რამდენიც საპალნე ზეთისხილი შემოვა, საპალნეზედ ერთი ჩარექი მოურავისა არის. და ნიხრისათვის ერთი ლანგარი ზე-თისხილი უნდა მოერთვას.

29. ქ. ზეთი რომ შემოვიდეს, საპალნეზედ ორი შაური მოუ-რავისა არის.

30 ქ. ახალციხიდამ და აწყვერიდამ ხილი რაც საპალნე შემო-ვიდეს, ამისთვის ლანგრით უნდა მიერთვას მოურავს ნიხრის მიცემი-სათვის.

31. ქ. საპალნე ნესვზედ ნახევარი ნესვი მოურავისა არის, და ურემზედ ორი გამორჩეული ნესვი უნდა მოერთვას.

32. ქ. ქალაქის მოურავს ქალაქის ბაღებმა უნდა მოართვან:

მოურავის კაცი უნდა წავიდეს და სპასალუკებით ხალი უნდა მოკრიფოს და მოურავს, ერთი ასი-ბადობს, რაც იმ დროს ხალი იქნება, ეოველთვე უნდა მოურავს, ერთი ასდობს, და რაც იმ დროს ხალი იქნება, ეოველთვე დაუკლებლად უნდა მოურავს სპასალუკებით და ერთი ყურძნობს უნდა მთავრიეთს სპასალებით, რაც იმ დროს არის, ეოველს ნავთისაკან დაუკლებლად უნდა მოურავს ეოველს ბაღებიდან: დირსაკლდაგან, ორთაკლდაგან, კრწანისიდან, სეიდაბადან, კარეთაუბნის ბაღებიდან და ყერდან და სხვა ეოველს ბაღებიდან.

33. ქ. წელიწადში ნაყრუზედ სამი დღე რამ მოურავის არის, იმ სამს დღეს, რაც ტიეი ჩამოვა, სალაშაში მოურავის არის.

34. ქ. წურწყის ქურასანიდან, რამდენიც ქურა გამოვიდეს, იმ დენგზედ ორი ნაწყარი, ერთი კოკა და ერთი დიტრა მოურავის არის, დებულება არის.

35. ქ. ყრეეე ქაშნურის ქურიდან, რამდენჯერაც ქურა გამოვიდეს, ქურაზედ ორი ნაწყარი მოურავის არის, რამეულიც უნდა.

36. ქ. ბატონი რამ მოქალაქეს გაუწერეს და ჯარამა წაართოვეს, ათის-თავი მოურავის არის.

37. ქ. ბატონის ნაცვალი და მოურავის ნაცვალი ეოველთვის უნდა სინჯეველს დიტრას, ადდს, სიწეალს და ეოველსვე სწორის და გასაზომს და თუნგს, და რამეულსაც ნავლებობა და საბრუდე შეჩნდეს, ჯარამა უნდა წაართოვოს. ამ ჯარამის ათის-თავი მოურავის არის და ამ მოურავის ათის-თავიდამ ათის-თავი ბატონის ნაცვალის არის.

38. ქ. ქორდსა და ბაზს რადესაც მოურავი დაიწერს, ამის ჯარამის მოურავი რამ გამოართმევს, ათის-თავი მოურავის არის და ამ ათის-თავის ათის-თავი ბატონის ნაცვალის არის.

39. ქ. თავი რამ გაუტეხოს კაცს კაცს, ამის ჯარამა მოურავის არის, ბატონის არ არის ის, თუნდ დადი იყოს, თუნდ ბატონი.

40. ქ. გაზაფხულზედ რამ ცხენები დაბანძს, მაზანების სძევს ხუთი ტაღლა-დუშაე, მშენდების ორი კერი საობელი და ერთი კერი სამურველი, რამ ეს დებულება არის, მოურავს უნდა მოურავს.

41. ქ. მოურავი რამდენჯერაც ქალაქიდან სხვაგან წაბრძანდება, რამდენიც ტაკი მოუნდება, უნდა იახლებიან მაართვენ და ეს ტაკები მას უკან ისევ ბატონების უკანვე უნდა მიეცეს. ეს დებულება არის.

42. ქ. ვერევე მეუბრაკეებმა, რამდენჯერაც მოურავს ტაკები მოუნდეს, უნდა მოართვან და სხვების უკან ისევ მეუბრაკეებსვე უნდა მიეცეს. ეს დებულება არის.

43. ქ. მოურავს რომ მეწერალმხრე უნდა ჰქონდეს, მეწერალმხრეებში ის ოარხინი უნდა იყოს, გათარხნებული ურტაბაშისა და მეწერალმხრეებისგან. ვერევე სირაჯი, ვერევე ბაჭვადი, ვერევე ბახშაში და ვერევე მეჭურეკი ვერევე ვასპი და ჯიღე სხვა, რომელიმე ასნაირი ემსახურება მოურავს, ესი ამ ასნაირებისაც შალაგაი ნაქნარი და განთავისუფლებული უნდა იყოს, ეს დებულება არის.

44. ქ. ამას გარდა, რაც ბატონმა ქალაქს ან სოფლის, ან შაწერის, ან სხვა რამ საქმე იყოს, ქალაქის სამოქალაქოდი ყოველთვე მოურავს უნდა ეკითხოს, და მოურავი ქალაქის და მოქალაქის მაცვლას დადგე უნდა ცდილობდეს ყოველის თავის გარჯით და თავდებობით.

45. ქ. ასხ-ბაში და ასხები მოურავს უნდა ახლდეს და ამას კარგად უნდა იცნენ, რომ ასხები მოურავის ასნაირები არიან.

497. ქალაქის მოურავის სარგო, 153×16 სანტ., დაწერილია გრაგნილ ქაღალდზე გაკრული ნუსხა მხედრულის ხელით. ნაწნები არა აქვს. თავი აკლია, ტექსტი ნახევარზე ცოტა მეტი უნდა იყოს დაცული. ქაღალდის და წერის მიხედვით ეს საბუთიც მეთვრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარს უნდა ეკუთვნოდეს. ქაღალდის ნიშანი, ანუ ფილიგრანი ყურძნის ტევანია. ტექსტი ამ საბუთისა განსხვავდება ზოგიერთ შემთხვევაში წინა საბუთის ტექსტიდან და საჭიროდ მიგვაჩნია მისდა შესადარებლათ მოვიყვანოთ აქ, დაცულ მუხლებს აქაც არაბულ ციფრებს ვუსვამთ.

. . . . . .

1. ქ. ჯაღეკ ხაალის-ღების ბაყალები ერთობით ბრანჯს გაჰკეთებენ და ერბოს, თორემცა დატრა იქნება თუ ათი, და მოურავს მოართმევენ, მოურავის ხაცვალსაც ემსახურებიან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2. ქ. კიდევ ნათლისღებას ორი ცხვარი გამორჩეული ყასბებმა მოურავს უნდა მიართვან, ერთი მოურავის ნაცვალს.

3. ქ. კიდევ ნათლისღების უკან, ხორცს ნიხრი მიეცემა და მოურავს ორმოცი ლიტრა ხორცი უნდა მოართვან ყასბებმა, ათიც მოურავის ნაცვალს.

4. ქ. დიდ-მარხვა რომ დადგება, ორმოცდა ათი ლიტრა სამარხო თავისის ნიგზით და მარილით ბაყლებმა უნდა მოართვან მოურავს, მოურავის ნაცვალსაც ემსახურებიან.

5. ქ. წმინდას აღდგომას კიდევ მესამთლეები ორს ლიტრას წმინდა სამთელს მოართმევენ მოურავს.

6. ქ კიდევ წმინდას აღდგომას ყოველი ასნაფი თითო ბატკანს მოართმევენ მოურავს, და ბაზაზები ან სამს, ან ორს, ყასბები ორს გამორჩეულს ცხვარს, და მოურავის ნაცვალს ბატკანი და თითო აბაზი, და ქეთხუდებმაც უნდა მოართვან ბატკნები, ერთიანათ ხუთი იქნება, თუ ექსი.

7. ქ. სირაჯების ნიხრანა თორმეტი მინანთული წელიწადში ერთხელ, როცა მოურავი(ს) ნება(ა)., უნდა მიართვან სირაჯებმა, ერთი ოქრო მოურავის ნაცვალს უნდა მისცენ.

8. ქ. ყასბებს რამთენჯერ ნიხრი მიეცემათ, მოურავს უნდა ემსახურნენ.

9. ქ. ყასბებმა უნდა მიართვან მოურავს წელიწადში ერთხელ დუქანზე სამი ლიტრა კარგი ქონი

10. ქ. აგრეთვე ღორის ქონი, სადაც ღორი იხოცება, რამდენიც ამხანაგნი არიან, კაცის თავს სამი ლიტრა ქონი მოურავს უნდა მოართვან და დაზგაზე მხარი და ბარკალი მოურავის ნაცვლისა.

11. ქ. ჯონჯოლი რომ შემოვა, საპალნეზე ერთი ჩარექი მოურავისათვი(ნ) (ა)იღებენ.

12. ქ. რაც ჯარიმა აიღება ქალაქში, ათის-თავი მოურავისა არის, და ჯარიმა ბატონისა არის.

13. ქ. მოურავი მუდამ ქურდს და ბოზს უნდა ეძებდეს, და იქიდამ ირგებს, და ავს კაცს.

14. ქ. მოურავის ნაცვალი მუდამ ბაზარში უნდა დავიდოდეს და იჯდეს, და ადლს, ლიტრას და თუნგს უნდა შინჯავდეს, და რო-

მელსაც ნაკლები ან დიტრა, ან ალი, ან თუნგი აქ, ჯარიმა უნდა წ(ე)რთოს. ათას-თავს მოურავთათვის ალების და ხიჯის მეფის სარ-ჭარში მაბარებს.

15. ქ. მოქალაქე(ე)ბი მოურავთან უნდა ჩიოდნენ, მოურავმა ქეთხუდები უნდა დაისწრას და სამართალი ასე უნდა ქნას. თუმნიზე ხუთი აბაზი მოურავისა(ს). სადავნიეგო, ვინც ას(ს)ულია ათას(ს)ულის ალების, ნახევარი ათას(ს)ული ნაცვალისა.

16. ქ. მოურავი რომ მაბძანებელს სხვა ადგილიდამ ქალაქში, სარკაუბოში დენინა უნდა გა(ს)კეთოს და მოართოვნ ძღვენი, აგრეთვე ბაღდებმა ხილი.

17. ქ. გაზაფხულზე ცხენები რომ გაებმის, რაც ტოლდადუშაო მოუნდება, მაზმნები(მ)ა უნდა მოართოვნ მოურავს.

18. ქ. ქალაქში რამდენიც ქურა გამოვა წურწყალისა, ქურაზე ერთი კოკა და ერთი ლიტრა მოურავს უნდა მოართოვნ. ქაშნარი რომ გამოვა, ეოველს ნაწერზე თითოს ნაწერს ალებენ მოურავი-სთვინ.

19. ქ. გვრელმა რომ მოქალაქე მოკა, გზას რომ იყოს, მოურავი უნდა ნახოს და ფეშქაში უნდა მოართოვს.

20. ქ. მოურავი რომ ქალაქში იყოს, შელიქი, მამასახლისი, თუ ნაცვალი კაცს ვერ დაიჭერენ, მოურავმა უნდა დაიჭირას, ჯარიმა ბატონისა, ათას-თავი მოურავისა. თუ მოურავი ქალაქში არ იყოს, ამ სამმა მახელემ და მოურავის ნაცვალმა უნდა დაიჭირონ, ჯარიმა ბატონს მაართოვნ და ათას-თავი მოურავის ნაცვალს მააბარონ მოურავისათვინ.

21. ქ. ბაღებიდამ ზაფხულში, რადესაც მოურავი კაცს გზავნის და ხილს ითხოვს, უნდა მოართოვნ შებალე(ე)ბმა.

22. ქ. ასასები მოურავს უნდა ახდენენ, ორი და სამი ასასი მაინც გამოელეგოთ უნდა ახდენენ. ქურდსა და ბოზს უნდა მოახ-სენებენ ასასები მოურავს და მოურავი უნდა გარდა(ს)ხ(ღ)ეინებდეს.

23. ქ. კოკრას კარდამ, დიდმის კარდამ, წულის კარდამ შეშა რომ შეშოვა, აქედამ შეშის ბაჟი მოურავს ერგება.

24. ქ. ქალაქს მოურავმა სამს თვეში ერთხელ უნდა ნახრი უნდა მისცეს ქალაქს, შელიქი, მამასახლისი, ნაცვალი და ქეთხუდე-

ბი უნდა დაისწრას და ისე უნდა მისცეს ნახრა. ნახრას მიტემის უკან, რომელმაც ასნათეს დაუშაოს, მოურავმა უნდა კარდა(ს)ახდეინოს.

25. ქ. მოურავი რომ სხვაგან წაბძანდეს სადმე, ტეკი სირაჯმა უნდა აშოგ(ვ)ს და ტეკეშორა მეგზრავებმა, მაგრამ არ უნდა დაეკარგოს და ისეთე თავთავის ჰატრონებს უნდა მაბრდეს.

498. სიგელი მეფისა ირაკლი მეორისა, ბოძებული თავის მზარეულის ომან გვარიძის შვილისადმი, 78,6×38 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ძრიელ ლამაზის მრგვალის და მსხვილის მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ყოველ სიტყვას შემდეგ ნახმარია მძიმე.

1783, ივნისის 8. ქ: ნებათა და შეწყნათა დ-ისათა, ჩუნს იესიან, დავითან, სოლომონიან, ზანკრატოვნიშნ, ცხებულის მეფეს თეიმურაზის ძეშნ, იროგდი მეორეშნ, მეფეშნ და ჰატრონიშნ ქართლის, კახეთის, ყახეთის, ბორჩალის, შაშშადლოსა, შამქორის, განჯის, და ერევნის მბერობელ-მქონებელშნ, და თანშეცხულრეშნ ჩუნ-ნიშნ დადაინის ასულშნ, დედუფალშნ, ჰატრონშნ დ-ისგჯნ, ბირშიშნ და სასურველშნ ძეშნ ჩუნ-ნიშნ, ჰატრონშნ გიორგე, იულონ, გიხტანგ, მირიან, ალექსანდრე და ფარნავზ, და ძის ძეშნ ჩუნ-ნიშნის დავით, იოვანე, ბაგრატ, და თეიმურაზ, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ესე წყალობის სიგელი შენ, საგრეკოელს გვარიძის შვილს, ჩუნ-ნიშნს მზარეულს ომანს, და შვილს შენს მამუკას, იოვანეს, გიორგის და გრიგოლს, ასე რომ სათრხნის წყალობის დაგვიკე, გისმინეთ ჯან და მხსენება შენი, გათრხნეთ ჩვენის წილის სათხოვრასგან, მისის უწმინდესობის კათალიკოზის წილს გარდა, ჩუნ-ნიშნი წილი სათხოვრა ხარჯი, ბეგარა და სხვა გამოსაღები არა გეთხოვებოდეს რა არა ჩუნ-ნიშნგან და არც (სხვათა) შემდგომთა ჩუნ-ნიშნთა მეჰატრონეთაგან. ასე გიბრძანებთ, კარის ჩუნ-ნიშნის ვექილ-გუხარნი და მხედრენი, ბრძანება ესე ჩუნ-ნიში თქუნ-ნც ასე ალისრულეთ. ადიწერა კელათა კარის ჩუნ-ნიშნის მდივან-შეგნობრის, ბეგთაბეგის ძის, სულხან მდივ-

ნისშვილას, მდივნის ესვეისაა, თვესა ივნისის ჱ, ქვს უოა. |ერეკლე|, |დარუკან|, |გიორგი|, |იოსები|, |ვახტანგ|, |მირიან|, |მეფის ძე ანტონი|.

499. სიგელი მეფისა გიორგი XII-ისა, ბოძებული გიორგი ჩოლაყაშვილისადმი, დაწერილია ქაღალდზე მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია თითო წერტილი.

1799 ივნისის 3. ქ. წყალობათა დ-თაისთა ჩვენ, იესიან, დავითან, სოლომონან, ბაგრატოვნობ, ქეშან მეფეს მეორის არგალიოშან, მეფეშან სრულად ქართლისა, კახეთისა და სხვათაშან, შეთოფშეტეშან გეორგეშ, და თანა-შეცხვლრეშან ჩვენშან, ბატონას ცაგისშვილას ასულშან, დედოფალშან, ბატრონშან შვრიაშ, ბარშაშან და სასურველშან ქეშან ჩვენშან, ბატრონშან დვითო, იოანეშ, ბაგრატ, თეიმურაზ, მიხაილ, ჯობრაიდ, იდიაძ, ოქროპირ შან დაარკდეშ და ძისა ძეშან ჩვენშან გრეგორდ, ესე წყალობის წიგნი და სიგელი გაბოძეთ შენ, თაყვს ხოლუაშვილს კეორგეს, ძმისა შენსა დიმიტრეს, შვილსა შენსა ოშანს და ჯოშერს და მომავალთა სახლთა შენისათა, ასე რომ ძველთაც ჩვენის ოჯახის თქვენი მამა-პაპანი ნამსახურნი არიან და შენ გეორგეთაც ჩვენსკენ დიდი ნამსახურობა და ერთგულება გაქონიხენე, ასე რომ ასტარაბათელი მეჯმად-ასან-ხანის შვილი ადა-მეჯმად-ხან ურაეხვის დაშვრეთ ორასეკე სჯაროგულას ასახრებლად რომ მოვიდა, ჩვენ ჩვენის კერძობით თულავიდან ავეყარენით და მთიდან ჩვენი სხმინვ-ბელი ბაყრა და მოეშა დახიხნენ და შენ ჩვენს კერძობასა და ჩვენს შვილებზედ დიდად ეხმარჯე და ეგ(ე)მსახურე ამ საქართა და დახიხვნაში, შენს სახლობას ადრა დასდევ რა და ჩვენ ეგვერთგულე და ეგ(ე)მსახურე. ჩვენცა ამ შენა ნამსახურობის სანაქებო გაბოძეთ თანხვთას და ფშავისა და ჩვენ-ერთოს მოურაობა, როგორც მოურაობის რიგი იყოს, ისე უნდა იმოურაო. როდესაც შენ იქნებოდე, შენ უნდა იმოურაო და როდესაც შენი ძმა დიმიტრი იქნებოდეს, ამან უნდა იმოურაოს. ჩვენს კარზედ ეუნიშორებლად ჩვენს სახსახურში

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უნდა მამოგებოდე. როგორც სხვანი მოურავები არიან, თქვენც ისე უნდა მოიქცეთ, და ჩვენს სამსახურებად ერთგულად და უშფოთველ უნდა მსახურობდეთ. გქონდესთ და გიბრძანებდესთ ჩვენს ერთგულებასა და სამსახურში მოგახმარებდით და არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არც შემდგომთა მეფეთა და მეუტრონეთაგან. აწ გიბძანებთ, კარისა ჩვენისა გექედ-გეხარნა და სხვანი გიბეგენო, ეს ჩვენგან წყალობა და ნიშანი თქვენცა ასე დაუმტკიცეთ და ნურავინ შალდ კეცს-ჭეროფი თვისიერ თანხდგომისა და შეწუხებისგან კიდე. დაიწერა კელთით კარისა ჩვენისა მდივნის თუმანაშვილის გიორგი სწერია. წელსა ჩღჟთ, თვესა ივნისსა ბ. ქვს უვზ. □ □ □. ბეჭდებს აწერია: 1) მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი, 2) დედოფალი მარიამ, 3) დავით.

500. არზა ვახტანგ, ზაალ და ლუარსაბ ყაფლანიშვილებისა (ორბელიანებისა) მეფე ირაკლი მეორესთან, 22,2×17 სანტ., დაწერილია ლიბერ ქაღალდზე რვეულათ წვრილის და ლამაზის ნუსხა მხედრულის ხელით, შეიცავს სულ 11 გვერდს. თარიღი არა აქვს. შესაძლოა ჩვენი არზა თვით დედანი არ იყოს, არამედ პირი: არზაზე არ ჩანს არც განაჩენი მეფისა, არც თარიღი და ხელის მოწერა მომჩივანისა. ჩვენი დედანი გადაწერილია, თუ არ დაწერილი, 1793—1795 წლებში: ქაღალდის ნიშანი ანუ ფილიგრანი სხვათა შორის უჩვენებს 1793 წელს. მეფის სახელი, რომლისათვის არზა არი მირთმეული არ იხსენიება, მაგრამ არზაში მოთხრობილი ამბები ეხებიან მეფეს თეიმურაზ მეორეს და მის შვილს ირაკლი მეორეს, და ეჭვს გარეშეა, რომ არზა ირაკლი მეორისადმი არის მირთმეული. ნიშნები ყოველ სტყვას არ უზის, არამედ წერტილებია დასმული ყოველი წინადადების შემდეგ. ეს არზა სწორედ ძვირფასი მასალაა საქართველოს მე-XVIII საუკუნის ისტორიისათვის. ბევრ ამბავს და მოვლენას შუქს ფენს, ცხოველ სურათს გვიხატავს ოსმალოთ და სპარსელების საქართველოს მპყრობელობისა, ხოლო თვით მომჩივანის ზაალ და მისი ძმების რომანტიულ-ტრაგიკული თავგადასავალი დიდებული თემაა ჩვენ მწერალთათვის, რომელთაც

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომანების ან დრამების წერა ეხერხებათ. პირველ ფურცელზე მეცხრამეტე საუკუნის ხელით მინაწერია: „საჩივარი, რაც ძვირი შეუმთხვევიათ მამის ჩემისათვის ასლანის შვილებს“.

1793—1795. დ'ონ უმაღლესის კალმწიფეთა წერილი ერეკლე II-სა შეიდგებს ვახტანგს, ხახალს, ამბის შეიდების და დუარსაბს მოგვცეს! ამას მოვახსენებთ ჩვენს ეთვალად მოწყალეს კალმწიფეს: დავით სრდლს სამოცის წლისა უმასი და მამულის გამოსვლა ვოხოვთ, ამის მარჯვნისათჳს: ერასტი მდივანბეგი რომ მიცვალდა, შემდგომად სახლის-კაცების ქაიხოსრო სრდლისათჳს მიუცია თავეთი სახლის ბატონობა, უმა და მამული, ესენებული და გამდლებული საეთვლისაშვილო. წყალწყდი არ გამოსულა, ამ სახლის ბატონმა საერთო სოფლები ჩამოართვა და სახლის-კაცები შეგადარ გაუტარა. მაშ ჩემი მიაკვა და მამულში ამას ამოქმედებდა. მერე სახლის-კაცები მოვიდნენ და მაშ ჩემს უთხრეს: „ამდენი სულ, რომ გამოგვრეკა მამულდამ, შენ ერთი ხარ და შენ უფრო მოგერევი, მოდი და ჩვენ ერთობა გვიყვე და ძმობა, ფეშასთან უჩივლოთ, ჩვენს მამულს უსამართლოდ ძმისგან დაგებნიათ ნუ წავართმევთ“. მაშ ჩემსაც ჯუჯამ გაუწყრა და სახლის-კაცებს გაუერთდა. ჩამოვდნენ ქალაქსა და ფეშასთან ჩივილს უნარებდენ. ერთით შეიყარენ, და დემეტრე ეშაკაძს-ბაშა მჭმად-ბეგს*) მოგიქნელად მაუგზავნეს, ქრთამს დაჰპირდნენ, მამულს ნუ წაართმევინებ ჩვენს ძმასო. მჭმად-ბეგ ქაიხოსრო სარდლის დიდი მეგობარი იყო და ჭმობდა, მჭმად-ბეგ დიდად გაუწყრა დემეტრე ეშაკაძს-ბაშასა: თქვენ ქაიხოსრო ბეგს რაგორ უჩივიოთ, წადი. ეთვლებინათ ასე უთხარ, ჩვენ უფლას დაეწყრო. ეს ამბავი ეშაკაძს-ბაშამ სახლის-კაცებს მოუტანა, რასკვირველია. შეწუხდებოდნენ. ქაიხოსრო სარდლმა, მჭმად-ბეგის შემწეობით, სხვა სახლის-კაცები კი ადარ დაწერინა და მაშ ჩემი დაწერინა, ამ მიზეზითა, რომ მაშან მამულში ვასაქმებდაო, და დემეტრეს კალმით ორი ათასი ეურუშა და ერთი აღმასის ბეწკელი ფეშას

*) მაჰმად-ბეგ იყო მხნე ვაჟკაცი და ხახინადარი ქართლის გამგებელის ისაყ ფაშისა (1725—1732).

მოგვრდგაო. მაშა ჩემი ადრე კაკაბიჩეს, ორი ათასი ეურუში და ათასი ეურუშიდე ბეშლის ფასად, ეს სამი ათასი ეურუში წაართვეს. სახლის-კაცები რომ დაჭფანტეს და მაშა ჩემს ეს შარი მოუგონა, მას უკან მოიეყვანა ტერ-შიმონაშვილი მოსესა და საყოფლისაშვილი და სახარაისშვილი იმას დაუქცევინა. იმასი მნახველი და ეკმარათი ბეერთი გახლავან. წელიწადი არ გამთავდა, საუფლის-წულოებიდე წაართვა ეველას სახლის-კაცებსა ეშიკაცის-ბაშა ხომ თქვენს საფარველს ქვეშ ცხოვრებდა. სხვანი ეყარენ დმანისას ცილეში, ეეშო-ეშოშილო და უსარჩოო. ბაბუნა მზეკუბეგის მაშას ერთა კაკეოებული ეშა ჭეშენდა, თავისი საუფლისწულდა, ბატონ-ეშოების რაეთა გერ მივედით ქალაქისარი სარდლის შიშით. მოწყალების სათხოვნელად მივედ, სოფელში არ შეუშვეს, ქვითა და ლოდით გაგვდეს: სარდალი შეეგებეთობს და აეგიკლებსო, შენ რომ აქ ხარ გაწყმდოო. მაშა ჩემს კი გერ წაართვა საუფლისწულო გერც ოსმალობასა და გერც ეოხალხობაში, ეს მიზეზით, რომ კარხედ მეკობრეი ჰეეყინდნენ. მაშა ჩემმა საუფლისწულოს ნაკლებობაზედ უხიეთი ისაე ფაშასთან სარდალსა, ფაშასა და უსუფ-ბეგის ბრძანება მაუტანა[1]), შეადის სოფლის ნუსხა, მისცა, ეს უნდა დამადგა ჩემს საუფლისწულოზედა. ამ ბრძანების შიშით მაშინვე ადგა ის შეადა სოფელა და მაშა ჩემს მოსცა ამ წაერის ძაღათა, რომელიც თქვენს ბედნიერს ეუნს მრავალ-ჯერ მოესენია, ახლაც მზასა მაქვს აჭა. მოწყალეც კელმწიფეც, ეს ჯერი მკლავს, მაშა ჩემმა უსუფ-ბეგის ბრძანებით შეადი სოფელი გამოართო ბაბუნა მაკასს, და ეს ერთა მეტხვრე გერ დამისწია მაგის კელადამ თქვენისათვის მადლის კელმწიფის ბრძანებაო. ეს კმარა სხვაგრად, მაგრამ, რადგან მართალ-მადგებელი და მოსამართლე კელმწიფე ბრძანებაო, მოსასვენ უკედა უნდა მოგხსენდეს ჩვენი სიხვევრა. რომელსმე ხანს უკან ოსმალო წავიდა და ეოხალხში მოვიდა[2]), გერც მაშინ წაართვა საუფლისწულო მაშა ჩემსა, ეს მიზეზითა: ნა-

[1]) უსუფ-ბეგი შვილი იყო ისაე ფაშისა, შემდეგ უსუფ ფაშის სახელით გამგე ახალციხისა.

[2]) ოსმალო წავიდა და ქართლი დაიპირეს სპარსელებმა 1735 წელს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დირშა რომ ქალაქში მობძანდა, ორასი ნოქარი სახოცა სომხითა სპარსთაშეიდოსა, ის მამა ჩემს ნადირშამ მიაბარა, თვითან წაბძანდა, და სუფახან სარდალ(ი) აქ სარდლად დაიგდო[1]. სუფახან სარდლობს მამაჩემი დადო მიიჩნიეს, ეშაკაბაშობს მოუტანან ნადირშადმა, ორმოცდა ათას თუმნის ჯამაგირაო. მას უკან საერასთო დაიბარა და ასიც მამა ჩემს მიაბარა[2]. მერე მამა ჩემმა თქვენი ჭარი წაიღო. ჩვენ წერილები დავრჩით. მოკვეთ კელი, მე და ჩემი ორი ბიცარა ძმა დაგვიბერა და ამანუელა-ხანს მიგვცა დასახოცადად[3]). ყაენანმა გაასწრა და დადისტანში ნადირშასთან წაგიდა. ამ მიზეზით ამანუელა-ხანმა ჩვენ ვეღარ დაგვხოცა და გაგვაშვა. მერმე დმანისს გეიდავალტა, ოთხნი ძმანი ერთათ დაგვიბერა. ლ-ონ შეგვაბრალა: სანამ ჩვენ მოგვასწრომდა, ამანუელა-ხან გამოცვალა, ეოჯა-ხან მოვიდა. მე და ყაენანს კელ-ხუნდათ ჩამოგვასხა და ჩემი წერილი ძმები იდღეიად დაჭედნებათ, დასახოცლათ ეოჯა-ხანთან მიგვასხა. ეოჯა-ხანმა შეიტეო, რომ შერიათ ვეყოფათ ამისგან დაწერილნი. ჩვენ კელ-ხუნდი ბეგუნრა, გაგვაშვა და ის დატეტყვა და უბძანა, ამათ თავეთი მამული უნდა მისცეო. ამისას ბძანებას ძალით ჩვენ ჩვენს მამულში მივედით. მას უკან მოვადენე ორნი მამა-შვილნი ქვეშას ციხეში. ჩვენ დმანისს გავსდგით. გამოგვასია რეკაზ[4]) და ოთხნი ძმანი კიდევ დაგვიბერა. იმჟამად ეოჯა-ხან ადარ იყო, ალა-ხან იყო ქალაქში ბეგლარბეგათ. მოგეეყვნა და ოთხნივე ძმანი ამის მიგვცა დასახოცადად. დმანისიდამ რომ ჭყეშს ჩამოგვასხა, აქ ერთი თვე შეტი შეგვინახა. გუდალიას ნახევარი და ტაბახმელას მეოთხედი ჩვენი ნასიადი იყო, და ერთი

[1]) ნადირ-შაჰ შემოვიდა ტფილისს ოქტომბრის 6, 1735 წელს; სეფე-ხან დასვა ქართლში გემგედ და სარდლად 1736 წელს.

[2]) მამა ჩვენი მომჩივანის ზაალისა იყო ელიზბარ ორბელიანი. რაც აქ ელიზბარზეა ნათქვამი, გამორებულია პაპუნა ორბელიანის ისტორიაში (იხ. ქარ. ცხ. II- გე. 347).

[3]) იმან-ყული-ხან ხვარეზმელი დაინიშნა ქართლის ნაიბად 1740 წელს, შემდეგ 1741 წელს ნადირ-შაჰმ მას ქართლის ბეგლარ-ბეგობა უბოძა.

[4]) რევაზ ორბელიანი ქაიხოსროს შვილი იყო.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სუფრამდა ხრამში ხნდრის ჭქონდა ნასიედი. ეს სიმაგე სიგუდი, ზატრონისაგან მიცემული მაგვატონის და ჩვენც სიგუდი დაგვწერინს და გამოგვართვა. რა იდისკი გეგქონდა? ქმეშის კდდუზედ გადურს გეგიპირებდა. მის უკან ადა-ხანს მიეგება ოთხნივ ძმანი დასხოდდად. ადა-ხანმა ის ორი ჩემი წერილი ძმები კი გუშა, დიდ წერილები იუნენ, და ჩვენც ორნი ძმანი მოდნისზედ გამოგვსხეს დასხოდდად. იჭვიკა-ბეგ-ზედ რომ გამოეზვანა ხადირშს გორის ციხის და უორჩიკალის ასიშენებლად, ის იჭვიკა-ბეგ რიზა-ყულა-მირზის სოდბთ-ისუდი იო. ურთის ბატონის უმანი ვიყვით და ჩემი მეგობარი იო. სიწყალობედა დედ ჩემმც იდა ამისი და ჩემი მეგობრობა. მიწკრდიო და მიეკლ მოხვიდა, მიშველე, შეიდების მიხდენ უსამრთდაო. მიშინვე იჭვიკა-ბეგ წასიწყალიო და ადა-ხანისათვის ეთქვა, ორთლ თვდისშველს რაო ჭნდ უსამრთდაო? არ გეკობრ. ამის შიშია და ხთრით კაკეშა, ადარ დაგხდა. მერმე ადა-ხანმა სოდბთ-ისუდით დამიყენ მე, და მწყალობდა. ვახლდი თორმეტი დღე. რასკვირველია, სარდლის შიშთ მამიდნი ვედარ მივდიდით. მერმე ჩემმს ძმმ მოთხრა, რა ქნანო, ზაალ, რომ ამ კაცმა სუკუნად ჩვენის სამკვიდრის მამდიდა კამოგვყარო? მე უთხარ, დასტური მომეც, ნასრულა-მირზა[1]) შორგნის ირან. ადა-ხანს გავეპარები და ამასთან ჩავალ მეთქი, კიდი მომამორთა. ორის მხრით კავეპარე და ჩვენ, ნასრულა მირზასთან მიველ უდაბში, და ბაბა-ხანს ამასთან ეულებში ბერველი იო. მიველ და ამის კარვში ჩამაგხე. მივიდა და მირზას მოახსენა, რა-ყულა-მირზის ეული ზაალ გხლებიათ აქა. ნასრულა-მირზა კარგად მიეხიდა. მაშინვე დაველახნე. მამიეყანა, მოწყალებას თვალით მამხედა და დიდ ხანს შევაბარაკა, მერმე ბაბა-ხანს(ვის) მამბარა. მეორეს დღეს ბაბა-ხანან ბირით ებძანა, ჩემთან დადექი და მაჭბათს გაზამთო. მე მოვახსენე, ცოდოშიდის ბატრონი ვარ და არ შემიძლიან დგომა მეთქი. ებძანა, მაშ შენი მოდბი მოგვახსენეო. მოვახსენე: მამედი მაქვს წერომეული და მამის სახელო ეშიკაღა-ბაშობა. მამედისა რაჟამი მიბრძა ადა-ხანზედ, თავისი მამეული კამოურთვი და მოეცო, და სახელობი ასე

[1]) ნასრულა-მირზა შაჰ-ნადირის ზვილი იყო.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ებრძანა, უმამოთ სახლოს ვერ გაგიცემო. წადი მამა ჩემთან, მირზა-მეთა-ხანს მაგიწერო, შენს საქმეს ის კარგა გამოროაგმო. მუსაბეგ იყო თავიში, კარგი ჰატიოსანი კაცი. მამისაგან დაბადა ჭყვანდა მიცემული. ამას უბრძანა, მირზა მეთახანს ჩემ მაგიერ მაწერეო. ეს ჩემის ძმის მირზა-ყულა-მირზას ყულა ვარო, და ამისი სქმე შენ გამართე კარგათაო. თქვენმა სიმადლემ, ცხვირ-მაჭრილი რომ ჩაიგდეთ და მაჭეგვარეთ, ეს ამიგები მასუკან იყო[1]). ამ ჟამად მე რომ აქ გახლდი, მაჭმად-უსეინ-ბეგ იყდეკარშიდი გამოგზავნილი იყო მირზასთან ნეტარხსენებულის ბატონისაკენ. ამ ჟამად რაცამი მიბრძა, ინამი და ხალათიც მიბრძა და გამისტუმრა თავის მანსთან. მე და მაჭმად-უსეინ-ბეგ კარგადღან ერთათ მოგეთ. ის რაცამი და ზოგიერთი რამ ჩემს ძმის გამოუგზავნე მამად-უსეინ-ბეგის კედათა და მე ხანიშანთან წავედი. ხანიშან ბადიდიდან დაბრუნებულიყო და ჭმანის ქედან შემეყარე. მიველ. მეთა-ხან ფანჯ და რაც მათდაბი მქონდა, ეველა ადამირეულა. ადა-ხანმა ადრ მოგითხა, და რეგზ სარდალი თურმე გულით მეძებდა და მკითხულობდა. დმანის მეკითხეგდა, ეტეოდენ ქალქს არისო, და ქალქს მეკითხეგდა, ეტეოდენ, დმანის არისო, მაგდა დმანის, მეკითხა, რომ არ ვეცავ ატა, გული დაჯერა, რომ ქართველნი ადრ ვეყვე. მანინგე ჰაბუ გერმანოზისშვილი გაისტუმრა, ადა-ხან სარდალს მისწერა: ხასე გაექცა სეფე-მირზასთან ყარსს, ყაფალს დაეწერე. თორემ ეგეც გაიქცეგაო. შეადამისა მასულიყო და ადა-ხანისაგან არზა მეორემაა. ადა-ხანს ეთქვა, გაყენება და დავეწერ ყაფალისაო. გაეგონა, ყაფალ მაყვანანა, ჭკითხა, ხასე სად არისო? მახსენა, თავის ბატონთან წავედაო. ჭკითხა, ვინ არის ამის ბატონიო. მახსენა, ნასრულა-მირზასა. უბძანა, სტეყუეო. შერე მაიტანა ნასრულა-მირზას რაცამი და მიარიგა. სხვა ვეღარა თქვა რა: თუ კი ნასრულა-

[1]) ცხვირ-მოჭრილს ეძახიან ყაენის შვილს, რომელიც შემახიაში გამოპამცხადეს მეფედ სპარსელების ჯარმა და ლეკებმა შაჰ-ნადირის წინააღმდეგ. მერმე ოსმალეთში გაისტუმრეს, მაგრამ ირაკლიმ დახვედა ქსანზედ ყანჩაველთთან, დაიჭირა და მიგვარა შაჰ-ნადირს, რითაც დიდი მადლობა დაიმსახურა, ეს იყო 1746, ანუ 1747 წელს.

მარხასთან მივიდა, რატომ არ შეშტეობინა, რომ მართებულად გა-
მესტუმრებინა. ახლა ეს მოხსენდეს მათ სიმღდეს, ელიზბარ ასე მო(ა)კულე-
ბინა: სახლის-კაცებსა საგლახაკოო ალაჯი გაუწყდა. ამ ჟამად გიგი
ამალახვარიც უგულებს. დამშეგანშივლება გიგი ამალახვარის მოყვრე-
ბი ეყვნენ, ჯანტარე, ელიზბარის ძმა, სულხან და დავით, ამათ ბიძა
შეელება, გაექცნენ და გიგის ამალახვარობა წვიდნენ. ორს ოსმალს
ორი სპეშდნე მოჭქონდათ ცარსა, წინ შეეყარნენ, ან ერთი მოკლეს,
ენდრო აქ გაყარეს. ის ორი ხარი წაეყვანეს, წვიდნენ და გიგს ამა-
ლახვართან მივიდნენ. ის, რომელიც ოსმალო კარდარჩა, წვიდა
დადისტანში, ეყენოსნ მივიდა და მოახსენა. ეყენმა ფათალი-ბეგ-ბეგ-
ხად ითხუთად მოსცა და ქაიხოსრო სარდალს რაღაც მოსწერა, ეს
შენს ქვეყანაში მომხდარა და ესსუხი უნდა მისცეთო. რაღაც მო-
ტანა ქაიხოსრო სარდალმა. ქაიხოსრო სარდალმა ელიზბარ მისცა
კეფაში: ამისი ძმა და ბიძაშვილები არიან მაგ საქმის მქნელნიო.
ელიზბარმა ეს ესსუხი მისცა: ეგა შენ გიწყარავს და მამული, მე სა-
დაც მაყრია, იიდე და ჩვენის მამულადან მიეცო. ეს სიტყვა ქაი-
ხოსრო სარდალმა დიდ მარს დაუწარა და კიდეც ამის მაუსია. ამა-
ში ის ითხუთი დიდ მოაშლიერეს ორთავეს(მ). ამ ჟამად ნადირშას
ქართველები დაებარებინა დადისტანში, სხვა ალაჯი არა ჭქონდა და
ელიზბარც ამით გაჯეჭვა. ამაში ამან-ეულა-ხანს ბარობა გამოართო ქაი-
ხოსრო სარდალმა, მე რომ წავიდე, ყაფლან და ზაალ დაიწარე და
დახოცეო. რომ წვიდნენ, ყაფლან კი დაიწარა და მე გაჭქმენ და
ამათ განჯას მიეყოვე. ქაიხოსრო სარდალმა რომ მნახა, დიდად ეწყი-
ნა და შეწუხდა. მაშინვე მოსწერა ამან-ეულა-ხანს, ყაფლანს ნურას
ერჩი, გაუშვიო, ამ კაცს დაანარა, ყაფლანის წაგნი მოუტანე ზაალ-
სა, რომ გამიშვაო. დარბაზს რომ მიეყენოთ, ის კაცი აქ მოგეყრია
და ყაფლანის წიგნი მომიტანა. მიეყენოთ დადისტანში ნადირშასთან.
ფათალი-ბეგ დაწინაურდა და ნადირშასთან მივიდა. ნადირშამ მაშინვე
ამ ოსმალის ამბავი ჭკითხა და ქაიხოსრო სარდალი და ელიზბარც
დადათ დაბეჭდა. არც ისაუკითხა მაჭიეანეს და არცა რას შემეზოგ-
ნეთო. უბძანა, ელიზბარს გმალი შემოხსენო. ჩვენც მივეყენოთ და ქა-
შაკ-ხანამ დაესხეყენოთ. მოვიდა ფათალი-ბეგმა და ელიზბარს გმალი

შემოხსნა. ცოტა ხანი გამოვიდა, დაეგეძახა, შეეგება. ებრძანა სარდალს: „შენს ქვეყანაში ამისთანა საქმე რატომ მომხდარა?“ სარდალმა ეკითხებოდა კალიზბარს დაღვა დანაშაული. მაშინვე ბრძანა, და კალიზბარ დაარჩვეს. სარდალს უბძანა: „შენ იყავ სასიკვდილო და ჭე მოკვდა“. ამასუალს უბძანა: ახლავ წადი, ამასს შეიძლ ჩაუდეგ, ხუთას ორმოცდაათი თუმანი წაართვი და ამ ოსმალოს მოეცო. მოვიდა, სარდალს შეიძლ ჩაუდგა[1]). შე კალიზბარ იქავე დაემარხე, და სარდალს სახეთარს შეუდგებ ეკენთან ჩემის მამულის გამოსარჩენათ. ბძანდა-ბეგ და სხვა ქართველები შემომეყარნ და ეკენთან ადრ მახვედა. ჩემის მეთხუთდის წიგნი მომცა ბძანდა-ბეგანის და ქართველების ბარობითა. ფათალდა-ბეგ რომ მოვიდა, ოსმალო მოეყვანა. რეგიზმა ოსმალოსი და ფათალდა-ბეგის საქმე ას ოთხიც თუმნად გარდასწყვიტეს. ამდენი თქვენი წყალობა მაქვს, რომ(ლ)ენი ხუთას თუმნზედ მეტი მამულადამ ამან მოგართვა. მე ქალისწრო სარდალს ვახდი. დღესერასთანამ წამოველით და ქალაქს მოველით. ორნაირ ძმანი გვეგებნესენა და დმანიას დაგვყენეს. აქ ვიყვით და, რაც შეგვეძლო, ქველნას უყოდით. სარდალი მობძანდა ქვეშეს, კაცი გამოგვისია, გვითხრეს და ოთხნი ძმანი კიდევ დაგვიწერეს, ქვეშის ცხენი ჩამოგვასხეს და დიდის ტანჯვით დაგვტესიღეს. ოთხსავ ძმას კლდეზედ გადაერას გვიბრებდა. დმანელი თურმე ამ ჟამად აქ დახვდა. შეხვედნენ, შენის კეთილ ხუ დახოც, თორემ მეც, რაც უნდა უყონო. მაშინვე ტანაბმელის და გულდასის სიგლეში აქ მიგვატანეს, გამოგვართო და ჩვენც აქ დაგვყრეს სიგელი. მასუკან წამოგვასხა და ალი-ხანს მიგვცა დასახლებლად, როგორც ზემო წერილი აქ ხდების. ეს სახლის-კეთების მოგეს! და ეშის და მამულის მოყვარე ახლა მოგხვენდებით.

ქ. ერთს დღეზედ ოთხასსი და ხუთასს თუმნის ალებდა. თავის დღეში ერთი ყურუში არ გაუყენებია და არც ერთი თოფი სდგმ უსროდიათ დეკისთვის. ერთი მსახური იყო ჩვენი, წასქედაში თურმე იყო, სამი დეკი მიხდომოდა, იმის თოფი ესროდა, ერთი კი წაეტია და ორნი გაეცუდიყენ. იმ დეკის თოფ-იარაღი და

---

[1]) ეს ამბავი პაპუნა ორბელიანის ისტორიაშიც არის მოხსენებული, მაგრამ ძრიელ მოკლეთ (ქარ. ცხ. II, გვ. 353—354).

თავი რეგაზ სარდალს მიართვა დმანისს. რეგაზ სარდალმა უთხრა: ამას ბეგრი ოქრაება ექნებოდა, უნდა მამატანოო. შეჰვიცა, ვრა ჭქონიაო, ოთრემ ამ ტანისამოსსა და თოფ-იარაღს ზედ ეტეობაო. ორ დუჯერა. ჯერ ისე უწვალოდ სცა შრაგალი, შერე დაჭედა და ისე ატემანა, შერე წუწალს ჩაჩოდი გაუკეთა, თავზედ ჩამოაცვა და სადეიით გაუშვა. ვინ იცო მშეულადა და გამგეთხვედი? ოქრაება ხომ ვერ მოუტანა. შერე აიკდა, ხატრა დაუთავა, და რაც ებადა, სულ წართვა. შერმე ღ-ან სქართველოს მოხედა, თქვენი სუფრვედი დაგვეფარა, და ქართლი ნეტარხსენებულს ბატონს უბოძა ნადირშამა[1]). ნადირშას ბრძანებით და თქვენის მოწვედებით ჩვენ ჩვენს მამეულს მივეშოხვენით და სხენდობებს. შერმე ჩემა კედმწიფემ, ორსაშს წედაწედს უკან არბაბი მოგიდა[2]). დაგვიძახეთ ორთავე ბატონებმა ქართველთა, ნადირშას უკუდქით, ეკედით თქვენი ქვეყანა გაამაგრეთო. სარდალმა ქაიხასროთ და რეგაზ გაუშვეს თავისი მამული, ემა, სხენდა, გამოიქცნენ, ქართველიც ადრ მოაცდეს, ახლდობის ცხენეში ვადენენ, ის გაამაგრეს და აქ დადგნენ. მე ჩემმა ძმამ ცოდ-შენდიით ნეტარჭსენებულს ბატონს მაახდა ანხეორსა, თითონ, თავის ცოდ-შენდითა, დედითა და ორის ძმით თავის ქვეყანას მიეშენდა. ასეთს დროს მოგიდა დმანისს, რომ ბარგი აკიდებული ჭქონდათ, იფარტებოდნენ. რომ ნახეს, უოფდნენ ცოდ-შენდით მოგიდნო, მაშინვე სიხარული შეუდგათ, და ბარგი ჩამოხადეს და შემოქცევნენ[3]). ოთხმოცი დეკი იოო დმანისის კედშია და ათრებედს. ოდიდ ქქესი ტფედ ჭქვანდათ ნაშოგხი, და ერთი ჩაჩოკშენდი იასოს. გაგზავნა კაცი და ის დეკები შემოარიგა. რაც ჭქონდა, იმ დეკებს მისცა, და იმითაც

---

[1]) ნადირ-შაჰმ ქართლი უბოძა თეიმურაზ II-ს და კახეთი ირაკლი მეორეს 1744 წელს.

[2]) არბაბი—საკომლო გადასახადი. ნადირ-შაჰმ 1747 წელს ქართლს ორასი ათასი თუმანი შეაწერა, ვინაიდგან ამის გადახდა შეუძლებელი იყო, საქართველო თავის დაცვის საქმეს შეუდგა, ხალხი გაიხიზნა. ბოლოს თეიმურაზ წავიდა სპარსეთში და ახალმა შაჰიმ ეს გადასახადი მოსხნა.

[3]) ყიფლანთან იყო ერთათ პაპუნა ორბელიანი, მისი ძმა, ისტორიკოსი. ეს ამბავი დაწერილებით მოთხრობილია პაპუნა ორბელიანის მიერ (ქარ. ცხ. II, გვ. 395—397).

ის ჩაჩაკაშვილი ასრთ უფასოდ მოსტეს, ის ოდეს ქქვსი ტყეე ხუდუტის ცისუში [1]) დაუეს და დეკეები და თავისი კეცები მოუეუნა. თავისი კეცები დარიგა: ეფალეთ, კე ტყეები გაეხეროთო. ჩვენის კეტებმა ის ოდეს ქქვსი ტყეე გაეხერეს. ეთფლემა ქვეყანა გაამაგრა. ახალდაბის სრდლემა შეიტეო, ეთფლემა ქვეყანა გაამაგრაო შერმა ადრი, წამოვიდა ახალდაბიდან და ანანურს მოვიდა. ბიქუას-ბეკს აქ იყო. ქალი მისეი ამის შვილის, და ეთფლისზედ შეწუხებია ხოხობა. ხეტარხენებულს ბატონს დაეთხოვნეს და წამოვიდნენ სბარათაშვილები. ბიქუას-ბეკ სამშვილდეს მიეიდა. სრდლემა სბარათაშვილის ჯარი შემოუარა და ქალაქს შეეკრა. დეშტრე ეშიკდებაშიც თითონს შეეკა. ბიქუას-ბეკმა ეთფლის დაბარება დაუწეო, უნდოდა თავისთან მიეტეუებინა. ეთფლემ წამოვიდა ბიქუას-ბეკთან. ერთმა ბარათაშვილმა შემოუთვალა ეშიკდებაში: ვიცი, ეთფლი გეყვარსო, შეიტეობინე, ბიქუას-ბეკთან არ მიეიდეს, თორემ მაშინვე თვალები დასთხრიაო, ეს პირობა აქვს სრდლითანო. ეშიკდებაშიმ მაშინვე ხასი შეერეკისშვილი გაუგზავნა ეთფლისა: ნუ ეხდები ბიქუას-ბეკსაო, თორემ თვალებს დაგთხრიაო. თავის კეცითა და დეკეთ რომ მოვიდოდა ბიქუას-ბეკთან ეთფლი, მაშინ შემოეყარა ხალხი და ეს ამბავი უსმია. ეთფლის, რასეკვირველია, ეთერთხედა. მოვიდა და სამშვილდის პირდპირ ჩამოხდა. რაც დეკი და ქართველი ჭეყასა, აქ დაეყენა და შეუთვალა: ამდენ ეშიკდებაშს ვნახავო და სეკ ძნდ გიხლებიო. წვიდა ეთფლის და ეშიკდებაში ნახა. ეშიკდებაშა უფრო გაამაგრა, რომ ბიქუას-ბეკთან არ მისულიყო. შორეს დღეს თავისი კეცნი წაასხა და დმანისს წვიდა, ქვეშის ახალი რომ მოვიდა, სრდალი წან გადმოუდგა, ომი მოანდომა. ბარათიანი არ აჭეკრეს, ასე უთხრეს: ბატონის ბრძანება არა გვქვს, ბატონზედ დანაშაული არა აქვს რა, ან რაზედ ამოგსწეედეო, და ან რაზედ ამოგსწეეტოთო? სრდალი აქ დარჩა და ეთფლანი დმანისს მოვიდა. ამითი რომ გერა გაწეო რა სრდლემა, ადგა და ისეე ანანურს წამოვიდა. მე აქ გახდდი, ის რომ ანანურს მოვიდა. ეთფლინც

[1]) ხულუტის ციხე ხრამის პირზეა, პითარეთის მონასტრის მახლობლათ.

უგან გამოსდგომოდა, იქ მოვიდა, და თქვენი სიმადლეც იქ ბძანდებოდა. მერე ნეტარხსენებულმა ბატონმა ყველთან წასვლა ბრძანა. ყოფილან დმანისს გაისტუმრა: დეკა არ დაიფიტოს, არ წახდეინოს რაი. ენისელთ მოურაკი სარდალს გუგზავნა: მიეცა და თან უნდა წამოამყეო. სარდალმა უარი მოახსენა: არ შემიძლიან, ყერ გახვეებაო. მერმე მე დამიძახა და ყოფილის ოქმი მასწერა: ან შენ უნდა წამახვიდე და ან ხასალ უნდა გამატანოო. მე წაველ ჩემს ძმასთან, რომ თავრიგი ყველასა და ორში ერთი ვსწებოდით. ეს ჩვენი მზადება სარდალმა შეიტყო. მერე კიდევ შეეხვეწა: მე გახსნებიო, და ის იახლა. ჩვენ გახსდით აქა. მაინცა-და-მაინც მამულის წილი არა დაეცოდეს რა, სულ იმას ეშვარა. იმდენი დ'ან თქვენი წუხლობა მოგვეცეს, რამდენი იმათკან ჩვენზედ ნაუსამართლოება არზას ვაგრძელეთ ისეთის მიზეი არ დაეყენებინა. ამის ვეფიდრებით თქვენს დ'ის მოეყარებასა, როგორც ნეტარხსენებულის ბატონის მამის თქვენის ოქმი და ბრძანება იყოს, ან როგორც ჩვენ ერთმანეთში ვარიგებთ და ბარიბის წილი მიგვეცეს, ამ ოქმის ძალზედ და ამ ჩვენის ერთმანერთში მიცემულის წილების ძალზედ სამართალი გვქონდესთ, დ'თი თქვენს კელმწიფობას უმეტესად ადიმადებს, მოწყალეც კელმწიფეც.

501. ნასყიდობის წიგნი სვიმონ ბატონიშვილისა, 111×45 სანტ., დაწერილია სქელ მშვენიერ ქაღალდზე ნუსხა მხედრული ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ-ორი წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. ვრცელი შესავალი და წყვეტა გამოვუშვით.

1720, მაისის 1. ...ესე...ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგართვით ჩვენ, ჯ ე ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ მ ა, თვრისდანის შვილმა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ და ბაძმან ჩვენმა გ ო შ ე ნ, შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა თქვენ, ჩვენის კელმწიფეს შვილს, ბატონს ს ვ ი მ ო ნ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა შა(ს) ჯამსა, ოდეს დამეწერა, ჩემისვე ნება-მეთფილობით მოგეყიდით და შემოგეხვეწეთ და მოგეყიდეთ ჩვენი წილი ქ ვ ი რ ი ს ი, რაც ჩვენის კანაფოს თვრეშუხისა და ნიკოლოზისკან კიმოვიფიცეთ, შერმახანისშვილის წილს ცრდა, და ცრდაჯსა და სადავს ცრდა, რაც

გეორგი ნუფის დროს შვირას მამული: მაწა-წყალი, მთა-ბარი და ადგი ჭქონებია, ამ სამძღვრით მოგვადგა. ვიდეთ ფასი სრული და უნაკლულო, რათაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა. ადარა დარჩა რა სასჯაჭვოდ არც ერთის იოტის ფასი... ვრაინ ამისი მაწყვეტია და გარდმწყვეტელნი: თავად ლ-თა, კაცოსკენ: ამილახორის შვილი, სახლთუხუცესი ვახტანგ □, მოლარეთ-ხუცესი ჩხეიძე სეხნია □, მდივანი გიორგი □, მდივანი გიგი □, ნაზარი ქლაურ □, მდივანი თამაზა □, მდივანი ოთარი □. აგრეთვე დაესხა თავს ჩვენი წილი ხადიშენი. ამისი მაწყვიე რაწკაკუშვილი ზა(ს)ლი □, ჯავახიშვილი ფარემუზ, ჯავახიშვილი ნიკოლაზ, და ოთარი, და რანი, და ვეთანდილი. მე მდივანს ბეგთაბეგს დამიწერია და მაწყვიეცა ვერ. დაიწერა ფირმანი ქსე მაისის ა, ქვს უჯ(=უტ).

ჯავახიშვილი ქაიხოსრო.

აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ჩვენ, სჯართოველთა კათალიკოზ-პატრიარქი დამენტი ვამტკიცებ და მაწყვიე ვარ ამ ნასყიდობის წიგნის. კათალიკოზ-პატრიარქი დამენტი (ჩართულია).

ქ. ჩვენ პატონისშვილი ვახუშტი ამისი მაწყვიე □.

ქ. ჩვენ პაპუაძე ვახუშტი ამ საკდის მაწყვიე □.

502. ნასყიდობის წიგნი ალავერდელის ეკლესიისა, 136×49 სანტ., დაწერილია კარგ სქელ ქაღალდზე ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ იხმარება თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ. თავში უზის ლამაზი დახატული ასო „ქ“ ჯვარითურთ. პირველი სტრიქონი დიდრონი ჩართული ასოებით არის დაწერილი. თავში ცოტა აკლია, ვრცელი შესავალი გამოგუშვით.

1751, დეკემბრის 30. ...ესე...ნასყიდობის წიგნი და საკდი დაგიწერეთ და მოგართვეთ ჩვენ, ვაჟდიშვილმა, ნაზარმა დავით, შვილმა ჩვენმა გეორგიმ და ქაიხოსრომ და ეოანემ და მამაჯანშვილ სახლისა ჩვენისამან ყოველთავემ თქვენ, ქაზიაის მოურავის შვილს, ბატონს ალავერდელს ნიკოლაზ

ო ს ს, ასე რომე ტფილისის ქალაქს ჩ ხ ე ი ძ ე გ ო რ გ ა ს ა ლ ო ვ ა ნ ი ს ნებით და წადით ოვალი სისხლე მოშიგად ხორით და სიგლით, და ფსა სრული მაგიც და ვიცე, და მათი გული შეგოკრე, და მასი ჭეშტე ალარა დარჩა რა. და მას უკან ამ სისხლეზე დადგ გასისრულ და ჭარისხული ქქენ. რადგან რომ უბრალოდ ნაშენი იყო, დაქცეული და დაქცეული, და ალარად გრგეო, კედლის ჭეშის ხარჯით და მასლით ახალი სისხლე ალაშენე. მერმე თქვენ, ბატონმა ალავერდელმა ნიკოლოზ. ამ ჭეშის სისხლის სვიდა მოანდომეთ და წელიწადიც ერთხელ, სუფთად დღე, წმიდის შინა კედლისაში წმიდის ჯვრის წირვის ალსრულება ალგვიოქვით და გვიბრძანე, თქვენ მაერ და თქვენის კრებულითურო ჭეშის ცოდვილს სუდისა და შეიწყალის ჭეშის მოსხენებელად და სიხარ და შვილთა ჭეშთა სიცოცხლედ, და რომელნიც ჭეშს შემგებმად ალაგრდელი იქნებოდეს და მათი კრებულნი, ისინიც ესრეთვე, ამ წესით, წელიწადში ერთხელ, დიცდებელად წმიდის წირვაში თქვენს მოკსენებას ალასრულებდენო, და ამისთვის მეც უფრო სიხარ სისხლის მოსეფდეს უგრი(ვი) ალარ მოგკსენო, რომ თითოს წელიწადი თქვენ და თქვენი კრებულნი, და რომელნიც თქვენსი შემდგომად ალაგრდელი იქნებოდეს, თავისის კრებულით თითოს წირვის გარდიგდებულ ჩუენთვის, და მეც თქვენის ბრძანებისა სრულებით ვიქმენ და თქვენსა სიწმიდის და დირსების მდელო-მთავრობისა და წმიდის დიცდების მოდებისა მაერ მოქონე გარ და დიდი სისოებაც მექუს, რომ თქვენი ალთქუმი ესრეთ ალსრულებულიყოს სამარადისოდ. და მოგვიდე ქალაქს ჩხეიძის გორგასლისგან მოსეფდეი ჭემი სისხლე, ერთი გვერდი ორბელიანის, მდივანბეგის იოსები კედლიშვილ, მეორე გვერდი გზის ქუჩის შარამდის, მესამე, უკან გვერდი, ისმაილის კედლიშვილ, მეოთხე, მოკლისკენ მდივანბეგის სისხლის კედლის სისუფრ, თავისის შესავლ-გასავლითა და სამართალიანის სიმძღერითა, და ჩხეიძის გორგასლისგან მოცემული ასეთი ადგილის სისხლის საგულიც თქვენთუს მოგვითმობია, და ესრეთ წესით და სქმით ეს სისხლე თამამად თქვენთვის მოგვეთმობია. ჯიდე თქვენგან ფსი სრული და უხარჯოდ, რათც ჭემი გული შეგჯერდეთ. არა დარჩ რა ჭემი თქვენზედ არც ერთი იოტის ფსი. ცქონდესო და გიბედ-

ნიერასცა დ~ან, რაჟამსაც სხვას ადგილს მანასჳელებს ჭქონებოდეს და მაგებრებინის. ვრცენ იყოს შეიძლე და მდგეც, თვითეულ დ~ითს შეძლი. თუ გინმე წაშოგედასცა, ან ბატონი, ან ეშმა, ან ჩემი სახლისკაცი და მანაოსესგე, ან მტერი, ან მოყუარე, ან დადი, ან ტოტა, ზეარსი და ზასუხის გამცემი ჩვენ ვიეუნეთ. ვინც და რაზანც კაცმან ამ ჩვენის მოცემულის საგდის წინააღდეოშიბის ქნის და შდად კულუას, მასაც შეკდების ძრწოდა კაცისა, ტოტხლის დანოქმი დაიან და ბიორიანსი, მიტდია შეკშა ცერიდესი, შეხ-ტეხილობის დაისკეორესი, შიშიდელი იყდასი. მზედამც ალესრულების წეკეც მესდგრეც ფსალმუნისა. ნურასიმც სინანულათ ნუ იქნეს კსნი სიდასი მასისა სიკეუნის ჯოკოხეთისგან. ხალო კეშრიკეში, მშეიდობის-მეოეულ შზრახეულსი და ნების და მაწშიბის დაშრიკეული და დაშიმტკიცებელნი აკურთხეს დ~ან. ირიან ამისი მოწამე თავად დ~ით და ეოგელნი მისნი წმინდნი: კტოთკეს: ტოდელ მიტროპოლიტი, ბატონი ითისსი □, შეხრან-ბატონი, სხლთხეკესი, ბატონი კოსტანტინე □, (ბეკედს აწერია ირგვლივ: ჯ~ს. განმგედ მიწოდა მეფემა, სალთხუცად მისმა სეფემა", ხოლო ბეკდის შეკში: „მეხრანი(ს) ბატონი კოსტანტინე"), ორბელიანი, სარდალი, ბატონი რეკეზ □, ორბელიანი, შიკკალათ-ბაში, ბატონი დიმიტრი □, მისკრ-ბაში ადა □. დაიწერა კელითა ტეფდურთა მოქალაქე-ქრისტიანის, კელთანის მხატვრის, გრიგორ მელდის ძის, დეკანთხაზის ა~ლ~ქ~ი~ს~ა~თ~ა. დეკემბერს დ კსნულს, ქრისტეს კანკორციელებითგან ჩ~ო~ა~, ქნს უ~ლ~ თ~. □. ბეკედს აწერია: ეთრიან მეფესა ნახირი დავით. უ~ლ~ ხ (= 1749).

ამიახე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ჩვენ დ~ითე ცხებით გეორგეთნოსსნი, ქართლისა და ყახხბორჩხალის ეფლობით მხერობელ-მქონებელი, ბატრონი, მეფეო(ვნ) თ~ე~მ~უ~რ~ზ, ამ ნისეედობის საგდს ვამტკიცებით, იანგრის გ. ქნს უმ. ეს სასხდე ჩხეძისგან ვაკალისშვილს დავითს ეუდნი და დავითს ამისთვის მიეუდნით □.

ჩვენ მადლით მეფეთა შორვანდელი, ყოველის საქართველოსა ვათალეკოზ-ბატრიარხი, მეფის ძე ანტონი, ამ ნისეედობის ვამტკიცებით და მოწამეც ვარ, ჩ~დ~ნ~. ვ~ა~თ~ა~ლ~ე~კ~ო~ზ~ი (ხართულათ).

ქ. ჩვენ მოგრავი შ ე ვ ე უ დ ა ნ ამისი მოწამე ვარ □.
ბეჭედს აწერია: ან სულის გზასა გაგრეა.
ქ მე მედიქი სვეგმ ამის მოწმ(ე) ვარ □.
ქ. მე მამასახლისი ბაბა ამისი მოწამე ვარ □.
ქ. მე მდივან შეგნობარი თუმანისშვილი გორჯასპი, ნახარის ალრარიო ამისი მოწმე ვარ □.
ქ. მე ბასტმასშვილი მდიდასი მელქოზ ამისი მოწმე ვარ □.

503. სიგელი კათალიკოზის ანტონი II-სა, ბოძებული სოლომონ მიქაძისადმი, 73,5×52 სანტ., დაწერილია ლიბერ ქაღალდზე ლამაზის მრგვალის მხედრულის ხელით. ნიშნები არა აქვს. თავში უზის ლამაზად დახატული დიდი ასო „ქ". პირველი ორი სიტყვა ხუცურის ასოთ-მთავრულით სწერია.

1810, მარტის 27. ქ. წულდობითა ღ ა ისათა ჩუენ ყოველისა სქართუელოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან და უსუშუალოდ მწყემსმან ანტონი, სახიტრელისა მეფისა ი ო ს ე ფ ო მეორისა ძემან, ნ ტ ო ნ ი, ესე წულობის წიგნი და სიგელი გებოძეთ შენ, ერთგულად და წესისაებრ თავდებით ნამსახურის კაცისშჯას, სანანს კეკლესიის სალოხეცესს, იოანოშოსს დეკანოსის ოანეს ძეს ს ო ლ ო მ ო ნ მ ე ქ ა ძ ე ს და მამაკაცსა სხუასა შენისსა, ასე რომ კარგიგუდებული შენი წინაპარნი, და უმეტეს ბაბა შენი, სულთხუცესი ო ს ე, რომელსაც უერდგულესად მქნეველობისა მაგა კეკლესიასა ზედა სიხიტრელი და ღ ა ისადმი განსუენებული, უმადლესა ბ ა ბ ა ჩუენი, ცხებული მეფე თ ე ი მ უ რ ა ზ ბრძანებს შენისა სიხელოსად, უმოწყალესათა სიგელთა, რომელიცა თუთ ჩუენ განვიხილეთ კარეთ: ოდეს ისმაელობა ეოფილიეო ტფილისსა შინა და მასშინ, რომელსაც მსეგებრეფასა შუროთა აღძრულთა ქრისტეანეთა ზედა, ისმენთა მოკრიბებინათ მაგა კეკლესიასა შეხეთად შეცუალება. და ესე ბაბასა შენსა ისუე ეცნა. მეასეგე, კეთარცა ერთგული კეკლესიისა, კსიდენ კარკალიეო, რომელ ცხოვრებაცა თუსი თითქმის ნივთად ექცია და კსიდენ მოკმადნა გულსა მათ ისმენთათნა, რო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შენ ეკლესია ესე ოსმანთა მაოგან ტყეობაისა და შეჩათად შეტუ-
დისაგან დაუხსნა, და უკანასკნელ თუო ჩუქნათა თუალთაცა ვიხი-
დეთ, რაჟამ ადგსდა ტფილისს ზედა მთაწყა ეკკლესიაის მაგასთუს
შამაშან შენთან, რომელ თვისნი ნათესი დაუტეხეს ტფილისაგე და
ხატი ეკკლესიაის მის და ნივთნი მოარჩინა. და ესოდენის სამსახუ-
რაის ნაგზელად გუნდეგდით, რომ ტფილელის არსენისაგან უკანონად
და უსამართლოდ გქონდა ჩამორთმეული სალთხუცობა და სარგო შე-
ნი ეოველთვე. ამისთუს ჩუქნ, შეწევამს-მოაგრაბითათა ბრძანებითა
გიბრძანებთ, რომელ კუალდაგე ჭეშტელ ერეთ, ვითარცა წინაზარნი
შენნი ეკკლესიაის მის სახელობასა ზედა, და ეკკლესიაის ამის შე-
მოსვლითგან ეოველსავე მიიღებდე სრულად ათას-თავსა, და ვითაც
მოგალობა გაქუს, ეოველითურთ ეკკლესიასა მას ეერეთ უნდა ჭამსახუ-
რებდე. მაცა წუალობითი ესე საგალა ქალაქსა ტფილელს, ეზოსა
სპარტარხოსა. ადაწერა კელითა დიაკონტარაის ჩუქნისა წერეთ-
ისა, ანბანისტის დეკანოზისა დიმიტრისა და ქრისტეფორესა, მარ-
ტის კზ, წელსა ჩუე. კათალიკოზი ანტონი (ჩართულთ).

504. განახლებული ნასყიდობის წიგნი იოსებ ბარათაშვილისა, 73,7×27 სანტ., დაწერილია ლურჯ ქაღალდზე ლამაზი მრგვალი მხედრულის ხელით. ქორონიკონი უჩვენებს 1792 წელს, მაგრამ აქ აშკარა შეცდომაა ქორონიკონში, რაიცა მტკიცდება ჯერე იმით, რომ აღა მაღომეთ-ხანის მიერ ტფილის აოხრებაა შით მოხსენებული და შემდეგ იმითი, რომ ქაღალდის ნიშანი ანუ ფილიგრანი უჩვენებს 1800 წელს. ამიტომ ეს წერილი უნდა ეკუთვნოდეს დაახლოვებით 1800—1810 წლებს.

1800—1810, მარტის 15. ქ. ნებათა და შეწევნათა დ'ისათა ესე მტკიცე უტეკლებული და კახხლებული წერილი მოგვართუთ თქუენ, უფალს თავსა შამშაშს აოსებს ბარათოვს შე, კეთილშობილსა ხომხთაის შამფალისაშს რ ჩ უ ლ ა ძ ე შ, ნაღდაოზას ძეს, ბ ი ლ ი ა ნ ესრეთ, კანკლან შეინარეთა ფალიანთ ბეგ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მამა ჩემმან, ურიაერთარს ნება-მეოფლობით, სოფლისა ჩუნებისა უ ი-შ ლ ა დ ი ს კრთა ჩარქი მამული მოკვდა წერილით, რომელიც არს შეთხზული სოფლის, მას მთითა, ბარითა, წყისქვითა, ველხათა, სარწყავითა, ურწყავითა, სწულისპირთით და ეოველს თავისას შესავლითა და განსავლითა. ხოლო ვიდრ მან ესია ეოველივე უნაგლულო, რომელშიაც, მამის ჩემის მოცემულში, ცხად ჩეოფდა, კარნა წერილი იგი გქონდა ყმ რადენმე, და შემდგომად ყმთა ვითარებაის ცვლილებით დაგეკარგა დროსა, ოდეს ტფილისი წარიტყუნეს და-მაჭმად-ხანის მაერ. კარნა მე არა ვიყავ აწყვეულ, და ზედმიწევნილება ვიყავ შეცემითა მამის ჩემისთა და სხვათა კარეშეთა სარწმუნოთა მოწამეთაოთა, რომ შენი შკვრი სოფლით მამული არის მამის ჩემისაგან მოსეედული. და რადგანც არდა გქონდა წერილი და დაგკარგოდა, ამისთჳს მთხოვდ კანსხლება წერილის მის ნასეედობისა, და მე ვინდგან მაწყინა წყმნარეკმა და სინდისი, რადგანაც შენი იყო მოსეედით მამული იგი, ამისთჳს მოგართვი წერილი ესე ახლად განსხლებული, ნაშინდ წერილისა მის, მამის ჩემის მოცემულისა წერილის ნაცვლად. ესრეთ გქონია დღემდე მოსეედით მამული იგი და გაჭირვებულ ყოფ სუკუნოდ მშრომისა და ბეღნიერებისა შინა. არა რომელისმე მიზეზით ყამოცდაო არა მე, არა ჩემი შვილი და შვილის-შვილი და ჩემი ჭირიმემამავლნი და ნათესავნი. არის ამისი მოწამე თუო წყნარეკნი ღ-ია და შემდგომად მისა უბრწყინვალესობა თავადი ორიედიანი პიდკოვნიკ გიორგ *), მისი ბრწყინვალება თავადი ბრძოლი პიდკოვნიკ **), მისი ბრწყინვალება თავადი ანდრია ძღვნებეკი დვითა, და მე მისის უწმიდესობის დიპლომატიის მწერალი-მთავარს, დეკანოზს დიმიტრის ალექსს, კეთილშობილის რჩეულიძის ბიდიანს ნება-მოყოფლობით დავწერე და მოწამეც ვარ. ადრეწერ მარტის იე, ქსნ უ ჳ(?).

---

*) ეს უკანასკნელი ორი სიტყვა სხვა ხელით და სხვა მელნით არის ჩაწერილი განვეგ დატოვებულ ადგილზე.

**) ეს სიტყვაც სხვა ხელით და მელნით არის დაწერილი განვეგ დატოვებულს ადგილზე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მე გუთადშობილს რჩეულიძეს ბადაონს ამ ჩემის მოცემულის წერილის უბედური მაქვს, ეს ჩემი სელია. ბადაონ ბილიონ.

აშიაზე სხვა ხელით:

თაყვა ბარათაში მდივანბეგი, ზოლოფიცა, ამ წერილის მოწმე ვარ ᲖᲔᲖᲮ.

505. სიგელი მეფის ძის გიორგისა, ბოძებული სვიმონ მაყაშვილისადმი, 76,5×37,5 სანტ., დაწერილია კარგ ქაღალდზე ძრიელ ლამაზის მრგვალი მხედრული ხელით. ნიშნები სახოგადოთ არა აქვს, ხოლო იშვიათად აქა-იქა იხმარება წერტილი. თავში „ქ“ ლამაზათ არის დახატული.

1781, თებერვლის 28. ქ. წყალობითა დᲝთისთა ჩვენ, იესიან, დავითან, სოლომონიან, ხახუტოუანშინ, ჴირშიშით ძუმან შეორის მისის სიმღდის, შეფის არვᲔლისშინ, სქართუელის უფლისწულმან, ბატონისშვილმან გიორგიმ, და თანშეცხედრემან ჩვენმან, ქაზაეის მოურავის ასლანშინ ქოჟევნი და ძემან ჩვენმან დავით, Ეოანემ და ᲔნგრᲔშინ, ქსნისა, თანეთისა, ალგაზდისა და დორე-ფშისკის მჴერობელ-მქონებელმან, ესე ჰბერით უკუნისამდე ყმით და ხახით გასთავებული, მტკიცედ მოუშლელი წყალობის წიგნი და ნიშანი გიბოძეთ შენ, ჩვენსა ერთგულს ემსს და წესისაებრ შრვალ-რიგად ნამსახურს, ჩვენსა დალასა და ჩვენსავე უშაკდის-ბაშს მოუმეიდ სვიმონ სა, შვილსა შენსა ვდექსნდრესა, დავითსა, Ეოანესა და დომეტრეს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, ეს რომ ჩვენ წყალობაში(გი) ვინცა-ვინ დორეულები ჩვენი ემსი სახლობენ, ამთს მოურობას დაგეკუთუ, ჩვენცა ვისმეხეთ აჯა და მოხსენება შენი, და რადგანც მრავალ-რიგად თვ-დადებით ნამსახური ეყავი, ჩვენს დალასობაში ჩვენზედ ზარისხული მიგეძღოდა, ამისი სამგეური, როდორ იქნებოდა ესე, მაგრამ ეს მცირე სიხუდო გაბოძეთ, წყალობაში რამდენიც ჩვენი ემსი სახლობენ, ამთი მოურობა და ამის გარდა, იქაც ქალაქში გედეც ვინცა-ვინ დორული ხოხურშვილები არიან და რამდენიც კომლნი ჩვენი სასატოსანშეელი თათრები სახლობენ, ამთა მო-

ურაობაც შენთვის და შვილთა შენთათვის გვაბოძებია ყოველის კაცის უტყუებლად, რაგვარადც სხვანი მოურავები ყოფილან, ამ რიგითა და ამრავს კანწესებით შენც უნდა ამოურაო. კეთნდეს და გიბეძნიერის დ~თ ესე ჩვენგან ნაწყალობევი წიგნი და ნაშანი, მას სამაღდას, ბატონის შაშის ჩვენისა და ჩვენსა ერთგულობასა და სამსახურსა შინა. მოკუხმაროსო და არა მოგუშალოსო არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთაგან. ამ კაბრძანებთ, კარისა ჩვენისა კაშრაგანა, ესე ჩვენგან ნაბოძები წყალობა თქვენცა ასე დაუმტკიცეთ და ნურვინ მოუშალოთ, თვინიერ თანადგომისა და შეწევნისაგან კადეგ. ადიწერა კედითა კარისა ჩვენისა მდივნის თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ს გ ნ ა ტ ი ს ა თ ა. წელსა ჩ ღ ვ ა, თვესა ფებერვალსა კ ზ, ქ~ს უ ჲ თ. ბეჭდების წარწერა □: სიმდაბლით ჩემთვის გარდამოსულსა, იესოს გმოვნებ ღმერთ-კაცსა სრულსა. გიორგი. □: მეფის სძალი ქეთევან. □: ერთს ღმერთსა ვესავ სამობით, დავით, ღთის მამის ტომობით. □: სასოებათ მაქვს ძელი ცხოველი, მრჩობლის ცხოვრებას მისგან მოველი. იოვანე. მეორე გვერდზე პატარა ბეჭედია წარწერით: მ~ღ~ეგნატი.

თავში წარწერა სხვა ხელით:

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თ ე მ უ რ ა ზ ი ს ძე ი რ ა კ ლ ი მეორე, მეფე ყოფლისა ზემოისა სქართველოსა, ამ ჩვენის შვილის ბოძებულს სიგელს გამტკიცებთ, ჲრიდის კ~ზ, ქ~ს უ ჲ თ. □.

აშიაზე სხვა-და-სხვა ხელით:

ქ. ჩვენ, სქართველოსა და კახეთის დედოფალთ დედოფალი, ბატონის დადიანის ასული, ჴატრონა დ ა რ ე ჯ ა ნ ამ ჩვენის შვილის ბოძებულს წყალობის წიგნს გამტკიცებთ, მარტის დ, ქ~ს უ ჲ თ. □ ბეჭედს აწერია: ვინ არს მიზეზი არსთა მყობისა, მან მცა წიაღი დედოფლობისა. დარეჯან (ხუცურათ).

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილი ა უ ლ ო ნ, ამ ჩვენის ძმის ბოძებულს წყალობის წიგნს გამტკიცებთ, მარტის კ, ქ~ს უ ჲ თ. □. ბეჭედს აწერია: ქ. ღთისმშობლის სასოიანი, იულონ დავითიანი.

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილი ვ ა ხ ტ ა ნ გ, ამ ჩვენის ძმის ბოძებულს წყალობის წიგნს გამტკიცებთ, მარტის კ, ქ~ს უ ჲ თ. □. ბეჭედის წარწერა: ლომად იუდას ბაკეთად, ვახტანგ ირაკლის ნაკვეთად.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

506. სიგელი მეფისა ირაკლი მეორისა, ბოძებული იოსებ ყორღანაშვილისადმი, 51,5×42,2 სანტ., დაწერილია თეთრ ეტრატზედ ლამაზის მრგვალი მხედრულის ხელით. ნიშნებათ მძიმე ხმარება. ეტრატი ქარაფული ძველის მსგავსი კი არ არის, არამედ ახალი, რუსეთში გაკეთებული, ისეთი, როგორაც ეხლა ხმარობენ შესანიშნავ საბუთებისათვის. თავში ძრიელ ხელოვნურად დახატულია სხვა და სხვა ლამაზათ შეხვეტილს ფერადებით ასო „ქ". სიტყვები: „ირაკლი, დედოფალმან, დარეჯან" დაწერილია ოქროთი. ეტრატი ზოგ ადგილს დაზიანებულია.

1793, ივნისის 25. ქ. წყალობათა დიასახა ჩვენ, იესე, დავითან, სიდამარხიან, ბაგრატოვანშენ, ცხინვალის მეფემ თეიმურაზ ძემან ირაკლი მეორემან, ბატონიშვილმან [ქართლისა და კახეთისა და სხვათა და სხვათაშენ, და თანა-მეცხედრემან ჩვენმან, დადიანის ასულმან, დედოფალშენ, ბატონიშვ დარეჯან, და ძეთა ჩვენთა, საქართველოს უფლისწულთა: გიორგემ, იულონ, ვახტანგ, მირიან, ალექსანდრე და ფარნავაზ, და ძის ძეთა ჩვენთა: დავით, იოანე, ბაგრატ, თეიმურაზ, მიხეილ, გაბრიელ, ალექსანდრე და დუარსაბ, ესე წყალობის საგანი შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენს ერთგულს და მრავალ-გვარად თავ-დადებით ნამსახურს უორდანის შვილს, მაღახაყრის იოსებს, ძმისწულს შენსა სტეფანეს, შვილსა შენსა იოანეს და თომას, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე რომ შენ, მაღახაყრა იოსებ, ყოველის შენის შეძენებით, ჩვენის შემატებისა და ნამსახურის მცდელი იყავ, და ჩვენის სახსოვრის სიყვარულისა, მამულებისა და ცხოვრის [ამ წყალ]ობაზე დადგრძალობა გქონდა, და ამგვარი ჩვენზე შენი ერთგული ნამსახურობა მრავალი იყო და ჩვენც შენგან თავ-დადებით, ერთგულად ზემოხსენებული ნამსახურობის სანაცვლოდ შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ ჯამრეთელის თუშეთის შვიდება, ალვაურდისა და ბარანის, ეშა და მამული, რომელიც ამ ალვაურდისშვიდს, იოსებ მუშრაბს, ეჭირა. რადგან ამ თუშეთისშვიდების ოჯახში იოსებ მუშრაბის მეტი არავინ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იყო, და ამ ოხესებსაც ჯაშუშადი არ დარჩა და ხუთი ქალი დარჩა კასთხოვარი და ქვრივი შესხხხვე. ამ ოხეს მუშრაბის საკუდილს უკან ამასი ქვრივი შემოკვეხვწე, ხუთი ობოლი ქალი შავს შესხხვე და კასთხოვარეთ. ჩვენ ქვრივეს და ობლეს ერთი სარჩო და ბინა კვებოძეთ. რადგან საქროველოს კეწესება ასე არის, რომ რომელიც თავდაშუადი, თუ ხსხურშუადი მოკუდეს და ჯაშუადი არ დარჩეს, ამისი ეშო და მამული სხისო ბეთაღმხედ დაადეს, ჩვენც ამბრთალით ასე ვიქებეთ, რომ ამ ქვრივეის და ობლეების სხრდა-სამარხი და მხეთეე ბატონს დედოფალმა უბოძა და ამათი ეშო და მამული დეკუნდლიმდის ბატონს კეშორს, როკორც ამ ქვრივეის და ობლების მოცემულს წიგნში აცხადებს, რომ ეს წიგნიც შენ გაიბოძე და ეს ზემოხსენებული ოხესე შენრაბის ნაქონი ეშო და მამული სიბოლოდ სიკუდით ამით დაკემკეიდრე, და სადც ამ თუშპაისშეიდეის ეშო და მამული კეშიხნდეს, სრულებით შენთეს და შენს ძისეწუდეის და თქვენის ჩამოშთებულისაეს კეებოძებია მითით, ბარით, კუდით, ეკნაკით, წუდით, წისქუდით, ხსიედით, უსეედით, შესკედით, კასვდეთ და ყოდის თავისს სამრთდახნის სპზდეთ. კქონდეს და კებედნიერს დ-თნ ჩვენს ერთკუდად სამსხორს შინ. არ მოკუშდეს არა ჩვენკენ, არც შემდგომად ჩვენსი შოფიო შეეძით და მეხტრონეობკან კებძნებით, კარის ჩვენის ეექედ-კეზარნ და სხვა სხქმით კანმკედ დადკინებულნ, წესდობის სიკედა ესე თქვენც ასე დეუმტკედეთ და შდად ხუ ვინ კედ-ჭეოფთ, ხადა დამშტკებული ამისი აკურთხის დ-თნ. ადაწერა კედით კარის ჩვენის შდაეის სადამთნის დითნ ვით სხ, იანვრის კე, ქნს უ ნა, წედით კანორდებებითკან სატედეის დ-თის ჩ დკ. ბეჭდების წარწერები: □: მე ფეხით კანიანედით მეერ კედესა კადადე ერეკედე (ხუცურათ). □: ვან არს მაზეზი არსით მჭობისა, მან მცა წიადი დადოფლობისა. დარეკნ (ხუცურათ). გიორგი. □: ტომ-სქესით არ ხაკალისკან, იყდინ არაკალისკან. □: დამშად იყდის ბაკეთად, ვახტანგ არაკალის ხაკეთად. □: დაკითის რტო სახედ მძესა ადეკსნდრე მეფის ძესა. □: დითმშობედნ რტოდით მფარნა, კზ-ეკვიდ-რტოდ მეც შემიწყნარნა. □: ჯუართა მტერთა მძდეედი მე, დავით, კარ უძდეედი. |ᲧᲒᲩ|. □.

მეორე გვერდზე ტრატატსა ბეჭედი წარწერით: ვინ დავითს ტომობს სჭმსობით, სხვისჭე შო სალოხუცობით. დავით (ხუცურთ).

აშიაზე სხვა ხელით:

ქ. ჩუნს ყოფალის საქართუსლოსა კათალიკოზს-პატრიარხი, მე თეს ი ო ა ნ ე ს ძ ე ა ნ ტ ო ნ ი, თანაშე [ჯარ მ]ისის უშიდესობასგან [ბაძებულის] ამის საგლასა. წუდსი ჩდგ. ბ ა თ ა დ ე ო ზ ი ა ნ ტ ო ნ ი (ჩართულათ). □.

507. სიგელი გიორგი XII-ისა, ბოძებული ალექსანდრე მაყაშვილისადმი, 52×37,2 სანტ., დაწერილია კარგ ქაღალდზე ძრიელ ლამაზის ხელით. პირველი სამი სტრიქონი და სიტყვები: „პატრონშან დავით“ დაწერილია დიდრონი ჩართულის ასოებით, და სიტყვებ შუა ბალახ-ბულახია დახატული. ლამაზი ნახელავია აგრეთვე მეთაური „ქ“.

1800, მაისის 28. ქ. წუდსობითა დ-ისა ჩუნს, იესიან, დავითიან, სოდომონიან, ზაზუნაკოვნის, ქუშნ სისურველის შუთის ი ო ა ნ ე ს ძ ი შოროსიშნ, შეფეშნ სრულით საქართველოსი კახეთისა და სხუათშნ გ ი ო რ გ ი შეთ-სიშეტეშნ, და თანა-შეტხედრეშს ჩუნსინ, პატრონშს, დედოფალშ, ცოლიშეთის ისულშნ მ ი რ ი ა ნ ს, ზარმუშობ და სისურველშ ქუშნ ჩუენშნ. საქართველოს უფლისწულშნ და შემკედრეშნ, პატრონშნ დ ა ვ ი თ, ი ო ა ნ ე შ, ბ ა გ რ ა ტ, ო ქ ი მ უ რ ა ზ, მ ი ხ ა ი ლ, ჯ ი ბ რ ა ი ლ, ი ლ ი ა ნ, ო ქ რ ო ჱ რ შ ი დ ი ო ნ ე ს ძ ე ა ნ ტ ო ნ ი, და ძისი ქუშნ ჩუენშიხ გ რ ე გ ო ლ, ესე წუდსობის წაკნი და ნიშანი შეგიწყალდეთ და გიბოძეთ შენ, ჩუნს ერთგულს და მრავალ-რაგად ნამსახურს და ჩუენის წარმატებისა და კანძალებისათვის თავ-დადებულს ჩუენს სახლთხუცესს და ჩუენის ჭირშ-ხანის კშაგალის-ბაშს, თავდს შ ე ვ ი ნ ა ხ ე დ ე ქ ი ს ნ ე დ რ ე ს, შენთათ შენთა ს ვ ი შ ო ნ ს და ე ო ხ რ გ ი ს, და ძმათა შენთა დ ა ვ ი თ ს და დ ი მ ი ტ რ ი ს, და მთა მაყალთა სახლისა შენისათა, ასე რომ თუდსაის ძუელის კალაკნის აღშენება ვინებეთ და ჩუენი სახსრ კალი დავსისხლეთ და ჩუენ რომ გკუნდსებოდა იმის აღშენება, შენც ჩუენს სასაომაენოთათ ამ საქმეზედ დიდად ერთგულად და მხნეთ არჯებოდი, და კიბოძეთ ამ ძუელის კალაკნის შოგრაობა, რაც ახლა აქ კალი სახლობენ და ან ამის აქით დასისხლდებიან, ყველანი შენი სახლთანი ვრიან და აქმნებიან, და რაც

კახეთში სპმოურაობ განწესება არის, ამ სოფელს შენც ამ განწესებით უნდა ამსახურებდე. გქონდეს და გიბრძოლოთ ღ-თ ჩვენს ერთგულობასა და სამსახურს შინა. არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. არ გაბრძანებთ, კარის ჩვენისა გყოლდ-გეზარნა და სხუანი განმგენი, წყალობა ესე ჩვენი თქუენ ცრეო დაუმტკიცეთ(sic) და ხურეთ შალვ კედელეოფთა, თავიანთ შეწევნისგან კიდე. ადიწერა კედეთა კარის ჩვენისა მწერალ-მწიგნობრის ლაშქრისაის სპმოთას მ ქ ი ა შ ვ ა ლ ა ა ო ხ ს ე ბ ი ს თ ა ს. განხორციელებიდგან მტხოვრისა ჩვენისა წელსა ჩქ, ხალთ ქართველს ქნს ჯ ნ ჩ. მაისის კ ჩ. □. ბეჭედს აწერია: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი. **ᲒᲘᲠᲩᲘ.**

508. ბძანება მეფისა თეიმურაზ მეორისა, 3ბ×15,5 სანტ., დაწერილია ქალალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. ნიშნებათ ნახმარია ორ ორი წერტილი.

1756, მაისის 16. ქ. მესტუმრეო! ჩვენ მაგიერათა ჩვენსა დიდსა ამელსა და დიდთა ამელთა, მღ-თის წყალობით მასჩენელსა მასხრულსა, ყოფილს მეფისერებით ალრულებულს, დარბაზ-ბატონს ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს, სარდალს ა ნ ტ ო ნ ს დ ე ს, მრავალი მადლის სიყვათით მოუკლებრის თავის მოკითხვა მოასხენეთო! შერმე თქუენის რძალის ე კ ა ტ ე ს ბაღი თავის მხედრისწყალს, ოთხრის შვილს გ ო გ ი ს, დაუწერია და თავდები გამოურთმევია, და თურთმენი მინდობუნი თეთრი სხვისა ქონია, ისიც წაურთმევია. მაგს ამ ბაღთან რა სჯმა აქვს? თავის მხრდების ვრთი ბიცრა ბაღი ამისთავის მაუცთათ, თქვენ უფრთხი ხართ, მაგას რა ყადრი აქვს, რომ ბესიბობის დაიწეროს, ან ბაღს წა(ა)რთმევენ ვისმე და ან თეთრს! ახლა კე ბაღიც გამოართმევინეთ და რაც თეთრი გამოურთმიათ, ისიც თამამთ გამოურთვინოთ, და ბაღიც და თეთრიც გამოუგზავნეთ. მარამდინ(sic) ეს ტრტსდეა, მრთეულდა არის, რომ თავის ოჯახიდამ თავისას ხატრონს მიცემული ბაღი ამის ემსახურის და მერმე, როგორც მუნასიბი იყოს, ისე გარიგდეს. მაისის ი ბ, ქნს უ მ დ. ამის წინადაც მოგწერეთ წაგნი და დაგბარეთ, ჩამობძანდა, დრო არის ახლა

თქვენის ჩამოსულობისა, ასეთი დრო შეიქნა, ამ საგძეოსაც არ აეო შენისაბი თქვენი დგომა. ამას ნუ აეო ახდვე არ წამოხვედეო. □, ბეჭედს აწერია: უ-ჲ მიერ მეფედ ცხებული, თეიმურაზის დამტკიცებული.

509. არზა იოანე თაქთაქიშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება მეფისა ირაკლი მეორისა, 19,5×15 სანტ., დაწერილია ქაღალდზე ნუსხა მხედრულის ხელით. არზას ნიშნები არა აქვს. წარწერაში ნახმარია თითო წერტილი ყოველი სიტყვის შემდეგ.

1785, მაისის 3. ქ. დ-ნ ბეგნიერის კუმშწითის წერილ მისცეს ი ო ა ნ ე თ ა ქ თ ა ქ ი შ ვ ი ლ ს!

ქ. ბატონის თქვენის თავის წყენისაგან დიდი გეშაშვი, მაგრამ რა ვქნა, მეტად სიქმე მაშარს უემობაი. ერთი ცხენი მყავს, ჩემის კუდით უფლი, რომ ერთი ბაში ადარა მყავს, რომ მოგაგებინო. ქ. ჩემი ნასისხლი კაცი რომ ახდავს ქალაქის მოურავს თქვენის ბძანებით, თქვენს შვილს გ ი ო რ გ ი ს თ ვ ი ს და მოსიმართლებით ვილაპარაკეო და წკვიმრატის სიმართდით შე დაშრჩა, გასიჩენაც მებოძა, უმდლესობამც დაშტკიცა. გასიჩენი რომ შებოძა, მაშინვე გაიპარა.

ქ. შარშანაც მთ უმდლესობის წინ ვილაპარაკეო, მაშინაც გიდევ გაიპარა და ახლაც ჩემის ცხენითა და აირდითა და ჩემის კუდ ნაშერის თოფით. ცხრა კომლიც სხუა მოსული კაცი ამეყარა. ამას შეუბნებიან: როგორც ამ კაცის დამორჩილება შეიძლე, ისე ჩვენი პატრონობა შეგიძლიაო.

თქვენი წკვიმრატი სიმართლე დიდსა და მტარეზედ სწორეა. ერთის ოქმისა და ათასუდის წილობა გვიუყო. ჩემი კაცი მომტყა. ღ-თი გაგიმრჯეს. მაისის გ, ქწს უ ო გ.

თავში წარწერა ირაკლისა:

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ამ არზის პატრონო! შენე ამ არზითო, ვასაც ედგება, სიქვეყნის სიმეზედ ჩვენ ამას ახლა სხეაკენ ვეისტუმრებით. ღ-თით როდესაც იქიდამ შენდობით მობრუნდები, მაშინ ქალაქსა ვიყავ და შენი კაცი ვასათხუნ უნდა იყოს, თუ სიმართლით მოკეშე, იტყდე, შენი კაცი შენვე დაგესდება. მაისის ტ, ქწს უ ო გ. [ვერ ვკითხულობ].

დასასრული საქართველოს სიძველენის მეორე ტომისა.

ქრონოლოგიური საძიებელი.

(პირველი ციფირი უჩვენებს №-ს, რომლითაც სიგელი აღნიშნულია გამოცემაში, ხოლო მეორე გვერდს).

წელ.		№№	გვ.
1027—1072.	მეფე ბაგრატ IV-ის განაჩენი ოპიზის და მიჯნაძორის ბერების ადგილზე დავის შესახებ	1—	1
1266—1268.	მეფე დავით IV ნარინი უახლებს შეუვალობის წიგნს ხევინისხეველთ და წაქველებს.	2—	5
1285—1308.	კეთილ-მოყვრობის წიგნი ბექა მანდატურთ უხუცესისა და კახა ჯავახიშვილისა .	3—	7
1326.	ჭარელიძე გოგიტაშვილი აძლევს სისხლის ფასს მანგასარ მიქელაძეს მიქაელ მეფის განაჩენით .	26—	33
1338.	წყალობის წიგნი მიცემული ივანე ჯავახიშვილისადმი	4—	8
1339.	ივნისის 6. წყალობის წიგნი მიცემული შალვა ჯავახიშვილისადმი	5—	9
1345.	ოქტომბრის 12. სიგელი ბოძებული გამრეკელი ჯავახიშვილისადმი	6—	10
1346—1360.	მეფე დავით VII უწესებს სისხლის ფასს გრიგოლა გელაძეს . . .	27—	34
1348.	სიგელი მიცემული ქვენიფნაველის წითლოსანისადმი	7—	10
1360—1395.	სასისხლო სიგელი თულასძეთა მიცემული ბაგრატ V-ესაგან	8—	12
1433.	სასისხლო სიგელი იაკობიძეთა, ბოძებული მეფის ალექსანდრეს მეუღლის თამარის მიერ, რომელიც თამარ მეფედ უწოდს თავის თავს .	330—	371
1440.	თებერვლის 20. სიგელი გარეკელი ჯავახიშვილისა, ბოძებული ალექსანდრე მეფის მიერ .	9—	14
1413—1444.	ალექსანდრე მეფე აძლევს თოფურიძეთ სასისხლო სიგელს.	28—	35

1453. აგვისტოს 6. საგელი გიორგი IX-სა, ბოძებული ფალიაზე ერემაძისადმი. . . . 10— 16
1454. რიორგი IX ძლევს გაბრიელ ჯავახიშვილს სოფლების ცხორეთს, ხანაგს, ოძახს, ახალშენს და ციდანს . . . . . 29— 38
1458. აგვისტოს 27. სისხლდო საგელი გამერველაძეთა, ბოძებული გიორგი IX-ის მიერ. . 11— 17
1463. სექტემბრის 2. საგელი შეფე გიორგი IX-ისა, ბოძებული ზაქარია ჯავახიშვილისადმი . . 12— 19
1466. საგელი შეფისა გოსტანტინე III-ისა, ბოძებული ზაქარია ჯავახიშვილისადმი . . . 13— 20
1468. შეფენი ბაგრატ და გოსტანტინე ძლევენ ზაქარია ჯავახიშვილს სოფლებს ქვეშს და რატევანს სამხეთოში . . . . . 30— 39
1475. ქართლის შეფე გოსტანტინე III და ამერეთისა ბაგრატ II ძლევენ არჯევან ავშნელაძეს სასისხლო საგელს . . . . . 31— 41
1462—1478. სისხლდო საგელი აფთანთა, მოცემული ამერეთის შეფის ბაგრატ II-ის მიერ . 358—398
1501. ივნისის 7. სისხლდო საგელი აბქარიძეთა, ბოძებული შეფე ალექსანდრეს მიერ . . 14— 21
1502. დეკემბერთვე. ამერეთის შეფის ალექსანდრე II-ს საგელი. . . . . 489—516
1505. ივნვრის 15. ამერეთის შეფე ალექსანდრე II ძლევს ივანე ქერხიძეს სასისხლო საგელს . 490—516
1508. მაისის 1. ქეთევრაშვილთა ივანეს და შალვას მაუყალთო ეურეეურე ათაბაგის ცოლეფოდილის ნესტარჯანისთვის შეალებითურთ ეენხი . . 359—399
1462—1510. სისხლდო საგელი სვანეთის ერისთავებისა, ეელდვანებისა, მიცემული ამერეთის შეფის ბაგრატ II-ის მიერ და დამტკიცებული ალექსანდრე II-ის მიერ . . . . 488—514
1505—1525. ანდერძი დიდმან წმინდის გიორგის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მდგდალ ფალავნისა, მეფეთ დაჭათ V'Ш-ის დროისა . . . . . 32— 44

1531. ბასილა კათალიკოზი უმტკიცებს წყრმაულსა გაორგის, გრიგოლს და ბაბათარს სოფელს ხატის-წობენს და სხვა მამულებს მათკენე შეძენილს . . . . . 360—401

1542. ქვეს წარწერიდან გაღმოღებულა ცხობები მანასტრის მთა-წმინდის აშენების შესახებ სადღეც სჭროველდაში. . . . . 98—125

1547. იანგარი. ბატონიშვილები კოსტანტინე, გაორგი და მელქაზედეკ ძალვენ თეგდორე და ნიკოლოზ იაბაბისძეთ გენახს . . . . 331—374

1558. სადადიშვილი აქსე შეიდებათორო ეიდეულობის თურქისტან და გიორგი თურქისტანიშვილებისკენ მამულს მუსანს . . . . . 361—403

1573. მეფე სვიმონ I ძალვენ გედეონ ულიაზის ძეს სხვა-და-სხვა მამულს . . . . . 99—125

1582. მაისი 10. მეფე სვიმონ I ძალვენ სათორნის წიკნის დიმის წმინდა გიორგის მდგელს, გრიმას ძეს ნათესველს . . . . . 33— 45

1586. გიორგობისთვის 30. მეფე სვიმონ I ძალვენ ჯიმშერ ჯავახიშვილს მისი კანონიერის რაისაშვილის კერძო მამულს . . . . . 34— 46

1588. გიორგობისთვის 2. მეფე სვიმონ I ძალვენ მერაჭვს საკაძეს შილდა ჯავახიშვილის კერძო ოძისის სოფელს . . . . . 35— 47

1590. იანვრის 21. ჯავახიშვილებს მისურ და ბეკნის მიუვადით მამულები მეფის სახლის უხუცესის ზურაბისთვის. . . . . 36— 48

1590. დეკემბრისთვის 18. წესება შემოდებული მეფის სვიმონ I-ის მიერ შეკობრეთ მძებნელის და მეკობრეთა შესახებ . . . . . 15— 23

1596. მარტის 1. მეფე სვიმონ I თავის კანონიერებით

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სოფელ ნულს უმტკიცებს დავით დავითიშვილს. 184—226
1596. მარტის 12. მეფე სვიმონ I უბრუნებს სოფელ ნულს დავით დავითიშვილს შიოშ ხერხეულიძედან . . . . 185—227
1597. მზითვის წიგნი მამანდუხ ჯავახიშვილის ასულისა . . . . 37— 49
XVI საუკუნე. ყორყოლაძე ჩალათა შვილებითურთ სწირავს გელათის მონასტერს მამულებს და ინიშნავს აღაპს . . . . . . 491—518
XVI საუკუნე. იმერეთის მეფე გიორგი სწირავს გელათის მონასტერს სამს კომლს კაცს და იჩენს აღაპს . . . . 492—518
1602. ქრისტეშობისთვის 8. ბრძანება მეფე გიორგი X-სა ჯიმშერ ჯავახიშვილის დედის თუხარის შესახებ . . . . . 16— 25
1606. ნასყიდობის წიგნი ქაიხოსრო ჯავახიშვილისა . 17— 25
1607. ნასყიდობის წიგნი ქაიხოსრო ჯავახიშვილისა . 18— 26
1607. ფარსადან და შერმაზან ჯავახიშვილებს მიუყიდიათ ვენახი გიორგი სააკაძისა და მისი ძმებისათვის. . . . . . 38— 49
1608. მკათათვის 12. მეფე ლუარსაბ II აძლევს ქალაქის ამირათა ამირას, გიორგი სააკაძეს, სოფელ კრწანისს . . . . . 39— 50
1608. ენკენისთვის 7. სიგელი მეფის ლუარსაბ II-ისა, ბოძებული იესე ჯავახიშვილისადმი . . 19— 27
1609. აპრილის 7. ჯავახიშვილებს შანშეს, ბიძინას, ფარსადანს და შერმაზანს მიუყიდიათ არჯევენაული მამული გიორგი და ავთანდილ სააკაძეებისათვის . . . . . . 40— 51
1610. მაისის 13. მეფე ლუარსაბ უბოძებს დავით ბაგრატიონ დავითიშვილს გორს ორს კომლს კაცს . . . . 128—158
1613. მარიამობისთვის 25. მეფე ლუარსაბ II აძლევს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზაალ პაპაძეს მაწობალმამესეულს მამულს. . 94—121

1613. ბაბუანა სულხანა ყიდულობს ატენს ცხუა სულხანისშვილისაგან საყენასს . . . 100—127

1614. შეფე დურწისპ II უბოძებს დგეთ დგეთისშვილს შვილებს მათა მამის მამულებს . . 186—227

1614. დეკანობისთვე 25. სათარხნის წერა იესე ჯაჯანაშვილისა, ბოძებული მღვდელ ათანასე ცუცქაშვილისადმი . . . . 20— 27

1615. შეფე დურწისპ II უბოძებს დგეთ დგეთისშვილს მის მეგობარ მამულებს . , . 187—228

1616. ათანე ქართველისა გათალაგობი ძძლევს ყლიაზისძეთა სამამამთავრო მამულსა მამულს და გლეხებს შეფე თეიმურაზ I-ის თანხმობით . 116—145

1619. მაისის 21. შიო სოფლისშიდა ყიდულობს შვიდი დღის მაწყს საქედაში ბაბუანდეკან. . 362—405

1619. მარიამობისთვის 10. შეფენი ბაგრატ VI და სვიმონ II უმტკიცებენ შიოშს სოფლის შიდას მის წილს მამულს სოფელ ჭუმისში . . 363—406

1620. ხვრილის 15. განრიგება მთავარეპისკოპოსთა, მთავრების გიორგი სააკაძის და ქაიხოსრო ჯაყელისშვილის შრომაღვაწეობის საქმე საქმეების შესახებ. 41— 51

1620. მაისის 10. გიორგი ეროვნისშვილი ყიდულობს შემოზღვევებისაგან შუა-ბოდნისს ველისს. . 211—251

1620. მკათათვის 15. შერაგების წერა გიორგი მთავრისა და ქაიხოსრო ჯაყელისშვილისა . . 21— 28

1621. მაისის გასულს. გაგრიძე დათუნა ყიდულობს იესე მანიაბლისაგან სიმის დღის მაწყს . . 101—127

1523. მარტის 15. სვიმონ შეფე უბოძებს შუა-ბოდნისის მამისსხლის ბერეულ ნასოფლარ ბაღუტს. 172—206

1524. ენკენისთვის 15. შეფე სვიმონ II უბოძებს შიოშს სოფლისშვილს მისი ცხინვალის ზეურბის ჯვრის ჭუმისს . . . . 365—408

1624. გვერდწინების ბერობა ჯაყელისშვილის ზაქარიასი, იესესი და მთავრის გიორგი სააკაძისა. . 42— 61

1626. მკათათვის 1. მეფე სვიმონ II უმეგობრების ერთგულობისათვის თუმსხიშვილებს ბაჯას, ბერთუღლობასა და ლაგათს სოფელ დარბაზს . . . . . 102—128

1626. მხრაშობაითვის 22. მეფე სვიმონ II უმეგობრების ბაჯა ჯავახიშვილს წყალობის . . 22— 29

1626. ქრისტეშობაითვის 16. მეფე სვიმონ II უმეგობრების სოფელ შინდისს შაან სოლაღაშვილს . 366—409

1627. თაბახვის 24. მეფე სვიმონ II უწყალობებს ქსნისაერი ბერთაშვილს და მის შვილებს ანანურს შერმადინ საყაძეს . . . . 334—377

1628. დეკემბერსა ჯავახიშვილ უბოძებს ქსნისაერი ბერთაშვილს შვილებითურთ ნასოფლარ ბუღაშენს . . . . . 95—122

1630. მარტის 25. ბატონი ზაქე უბოძებს დიდიმაზას ხანდაკს ქვემო თამაღარას . . . 367—410

1630. ენკენისთვის 10. მეფე თეიმურაზ I უბოძებს შაან სოლაღაშვილს სომხითის სოფელს ტაღავერს . . . . . 368—410

1630. მეფე თეიმურაზ I უბოძებს ბაჯა ჯავახიშვილს სოფელ ცხრეთს . . . . . 43— 62

1631. გიორგი და იოანე ბატონიშვილები აძლევენ ფრანგ ისუობაძეს ძმებითურთ სათარხნის წაგნს და მამისსახლისაობას . . . . . 332—375

1633. მკათათვის 21. რასტომ მეფე უწყალობებს დავით დავითაშვილს სოფელ ბერეთს . . 129—159

1633. რასტომ მეფე უახლებს დავით დავითაშვილს მისი მამულის სიგელებს . . . . 188—229

1633. რასტომ მეფე აძლევს ბაჯა ჯავახიშვილს ახალდაბის მოურავობას . . . . . 23— 30

1634. დეკემბერისთვის 24. რასტომ მეფე კრებულითურთ ბრჭყვს დავით დავითაშვილის და მისი ძმისწულის რამზის ადგილებზე დავს . . 190—231

1634. რასტომ მეფე უბრუნებს დავით დავითაშვილს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სოფელ თიხრეყს, რომელიც მის ნარძღვეს დაეგორგებინა ხიზორაძისთვის. დაღაჯეს მამუდის გაყიდვა არ ეხელოდა . . . 149—180

1634. რისტომ მეფე უმტკიცებს ზემო ახალდაბის მოურაობას დავით დავითაშვილს . . . 189—230

1635. გიორგობისთვის 3. დეშტრე ყიფიანიშვილი შვილებითურთ ეიდუდობის შუა-ბოლოსს თმენ სულეთმანიშვილისკენ ზვარს . . . 336—378

1635. რისტომ მეფე უმტკიცებს დავით დავითაშვილს დარბაის მოურაობას . . . 191—232

1636. რისტომ მეფე უთარხნებს რიან ჯავახიშვილს ხოდეყს და ბაბოს . . . . . 24— 30

1636. რისტომ მეფე უმტკიცებს საყუშ?) სოლდაშვილს მის კერძს და ზურაბის კერძს სოფელს კუმისს . . . . . 369—411

1637. იანვრის 4. რისტომ მეფე უმტკიცებს საყუშ სოლდაშვილს ქალაქში უმებს . . . 370—412

1637. რისტომ მეფე აძლევს დავით დავითაშვილს ბარობას: მისთვის მწყალობელი და კარგის მდომი იქნება . . . . . 192—233

1637 რისტომ მეფე თარხნებს დიდმის წმიდი გიორგის დეკანოზს თანელს . . . . . 25— 32

1641. თებერვლის 24. რისტომ მეფე უახლებს თავიანთ მამულების სიგელს რიან და იესე ჯავახიშვილებს და ახსენიებს მათ სამსახურს . . 44— 63

1641. რისტომ მეფე უმტკიცებს დიდმის წმიდი გიორგის მდგელს თანელს დეკანოზობას და ცხოვრებაშვილის სასახლეს . . . . . 45— 64

1642. იანვრის 8. რიან ჯავახიშვილი თარხნებს ბაბოლ გლეხს ნასყიდსა რისტომ მეფის სადეკრძედ . . . . . 46— 66

1642. თებერვლის 15. რისტომ მეფე უბოძებს ფხოველ გოგრაშვილს სუფრის ჯალს. . . 130—159

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1642. როსტომ მეფე უბრუნებს კოსტანტინე და ყდიაზბარ დვითიშვილებს უსამართლოთ წართმეულს მამულს სტეფანწმს და წაბლოანს . . . 193—234

1643. მარტის 12. როსტომ მეფე აძლევს თამაზ ბარათაშვილს სასაძის ბეჟანის წილს სოფელს დორისთავს . . . . . 48— 67

1643. როსტომ მეფე უბრუნებს სააკაძოს შერმაზანის და გოდერძის შვილებს რაც მათდა მამულები წართმეული ბუსან სასაძის შვილების . . 47— 66

1643. როსტომ მეფე აძლევს თარხან და იორამ სააკაძეო მათას გაბუთოების ივანეს მამულს . . 49— 68

1643. როსტომ მეფე აძლევს ზაატ და ქაიხოსრო ჯავახიშვილებს, ასმისხურისთვის თეიმურაზ I-ის წინააღმდეგ, აის ციხეს და აგვეთს . . 50— 68

1644. თებერვალს 7. როსტომ მეფე ალუაქაშს დვითიშვილს ყდიაზბარს ანანურაშვილებს რაკაძეს ჩანელს და შამატას, რომ მათ გლეხებს ადარ გაადიდებს კოდის ბურს . . . 194— 235

1645. როსტომ მეფე უწყალობებს ყდიაზბარ დვითიშვილს ხომხეთში სოფელს . . . 195—236

1646. გაზაფხულის მდევნ-ბეჟენებისა, როსტომ მეფის ბრძანებით, შესახებ სოდადიშვილების დვისა. . 371—413

1650. როსტომ მეფე არჩევს ატენელის ზაქარია ამბრასიშვილს და წყდენელთა დვის სქემს და მათ-მათ ადგილებს უმტკიცებს . . . 103—129

1651. მაისის 22. როსტომ მეფე ათარხნებს სოდადიშვილების სასოფლოს მანასტერს . . 372—414

1651. როსტომ მეფე უმკვიდრებს ზაატ და ქაიხოსრო ჯავახიშვილების სოფელ წოდორეთს . . 51— 69

1651. როსტომ მეფე უახლებს დაშენარ სიგელების სოფლებისა და მამულებისა გაშრეკილების წანაწერებს: ნადარს, ზურაბს, შვენდას და გაშრაკს. მახსენებულია, თუ რა ასმისხური გაუწე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვაათ მათ ომებში როსტომისთვის . . 227—266

1653. ალი-ადა და მისი შვილი სოფი იღებენ სანოშინოთ ბაბუის და სხვა ორბელიანებისგან სოფელს მუხნარას . . . . . 373—415

1653. მეფე როსტომ უმტკიცებს გიორგი ანჩხაბაძეს და მის სიძეებს ქალენეს მთა მამულს . . 52— 71

1654. მარტის 11. შერაბ ეორდანიშვილი ქალწულობს ოფიანე ავსახისგან ცოლს მოქრის დასახლებულს. 375—417

1654. სექთომეის 15. როსტომ მეფე ებოძების სოფლად ბაძინას შვილებითურთ მსროტს ნასოფლარს . . . . . 374—416

1654. როსტომ მეფე ანდეგს ბაიტა ჯავახიშვილს თრიალეთის ოდათასის მოურავობას . . . 53— 72

1655 როსტომ მეფე უმკვიდრებს დვითს და სხვათ სოფლიშვილებს ცოლის ბაღთაშვილებს, რომელთაც სახიტად დგომა მოუნდომებიათ . 377—419

1655. ბაღთაშვილები ანდეგენ დათუნ სოფლიშვილს ერთგულობის ბერობის წიგნს . . . 376—418

1656. მარტის 21. მუსტაფაშვილი ვეფხა ეუმეფა ტერტერაშვილს ბაინდურას . . . . 117—146

1656. თებერვლის 28. როსტომ მეფე ამტკიცებს მღვანიძეების ვანიშვილის მესხეთ მამულა ბდოროქალას და ბაბუნა სერქისაშვილების მაწყვზე დაფასა . 57— 83

1656. როსტომ მეფე ანდეგს რომან ჯავახიშვილს სოფელ თაძამში მამულს სამსახურისათვის თავმუარზე I-ის წელსაღმდეგ . , . . 54— 73

1656. ყალიზარ დავითაშვილი ასხდეების თავის მამულში ბაბუნა მხვილაძეს და ყწესებს ადგნ ანახანუმისთვის რუისის ტაძრში, წიგნს ამტკიცებს როსტომ მეფე და დედოფალი მარიამ . 196—237

1639—1657. დეკემბერ II დღიანი ანახდეების დეკემბერ I-ის სიგელს და სწორავს წყრხურის ეკლესიას რატას, გაბრიელს და ქაიხოსრეს . . 56,— 72

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1628—1657. დადიანი დეკვან II დაბარტანი ძლევს იორდანე ქვათარის სენაკის მიტროპოლიის კანდელაკობას . . . . . 55— 74

1641—1658. წერილი როსტომ მეფისა რათა-ბეგ ჯავახიშვილთან იესე ერისთავის მკვლელობის შესახებ . . . . . 59— 85

1634—1658. განჩინება როსტომ მეფისა . . 97—124

1634—1658. როსტომ მეფე გრებულთათვის ერჩევს ბარათაშვილების ყოფილებსა, ბაღდასა და ბაღვას ადგილებზე დაგის საქმეს . . . . . 96—122

1650—1658. ათხუთმეტ კათალიკოზი ზაქარია ძლევს იოვანე ქვათარის სჯულდგმულ კეცებს მაჭაძეებს . . . . . 60— 86

1641—1658. განჩინების წიგნი რათ ჯავახიშვილის და კლურკაძეთ დაგის გამო . . . 58— 84

1658. ენკენისთვის 12. როსტომ მეფე უმკვიდრებს ბოლნის ხეობაში სოფელ ბერდავს თუმანიშვილებს თავსა, ბირთველს და სხვებს . . . 104—130

1659. შვილაყაზ მეფე (ვახტანგ V) უმტკიცებს მამულებს რათ ჯავახიშვილს . . . . 61— 87

1658—1660. გამეფე დიაბარტანი (დადიანი) სწერავს წაჩხურის კეკელისას განრიელს და ბაღვეს. . 56₂— 80

1661. ხვრილის 16. ქალიბაჯ სოლომონიდი ქიქუდოს თავის სახლის კეცებისგან სოფელ ტბეთს მეფეს შვილაყაზის და დედოფლის მარიამის ბძანებით . . . . . 378—420

1662. მეფე შვილაყაზ I, ანუ ვახტანგ V უბოძებს დინდარეს და მის ძმებს სოფელ ვერხუნდის სანადგომო ეშეს სოფელ სახუნდარში . 212—253

1663. ქაიხოსრო ჯავახიშვილი შვილებითურთ ძლევს მოურობის წიგნს დადიან მოურავის შვილს იორამ სააკაძეს, და მის შვილს გიორგის მეფეს შვილაყაზის ბძანებით ძლევს ქალს და უმტკი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცების სოფლის ძძისის ნახევარს . . . 64— 89

1664. მკათათვის 25. მეფე შაჰნავაზ I ეკმეიდრების ქალაქისა სოფლიშვილის მამულის ჭაშნაკის. . 379—423

1665. მეფე ვახტანგ V თავის განაჩენით უმტკიცებს სასახლეს ზურაბ თურქისტანაშვილს, რომელსაც ქალაქებად ბერეჯა თურქისტანაშვილი . 105—131

1665. ბარათაშვილი დასქელი ქრისტეფორე ეიდულობის შიო ბეგისშვილის ყარაბულახისაკენ ვენახის შეა-ბოლნახის. . . . . 213—254

1665. ვახტანგ V ანებებს მანათურშია სასახლეს ზურაბ თურქისტანაშვილს . . . . 226—265

1665. იარდაშვილები აძლევენ ქალაქისა და ზურაბ სოფლიშვილებს წყალს, რომლითაც უბრუნებენ თავიანთ უსამართლოთ ნაშოფ მიწებს სოფელ ასურეთში . . . . . 380—424

1666. ივნისის 27. ჯავახიშვილები ზურაბ და ჯაკობ ეიდულობენ თეიმურაზ სალეკანაშვილისაგან მიწას . . . . . 65— 90

1666. ბატონი ანა ეიდულობს ჩხეტიშვილის გრიგოლისაგან მიწას ხენაკალს. . . . 106—131

1669. ხახიტა ბერეშვილი ეიდულობს მამულს ბაბია, გოგია და დეიტრე ხატისშვილებისაგან. . 66— 91

1670. ჯავახიშვილები ბეჭენ, კახი და ქალაქისა აძლევენ მიწას თავის ეშის გიორგის ყარაულეში. . 67— 91

1670. შანშიაშვილი დანიშნა და ქალაქისა ეიდულობენ შიოშ ბარათაშვილისაგან ეშის, უმეკაშვილს კაკოზას . . . . . 68— 92

1670 მეფე ვახტანგ V (შაჰნავაზ) კრებულითურთ არჩევს ყოფილ ბარათაშვილის და ბაბუნა ვარშალიშვილის (ქსნის ერისთავის) ერთმანეთში სამკურნეველს . . . . . 107—132

1672 თებერვალ. ქალწინაწინ ფარსადან ეიდულობს ორ ქულბაქს ხასინა ბაინდურაშვილისაგან . . 381—425

1672. წინამძღვარი ბენიათიშვილი დომენტი ყიდულობს შიო წინამძღვრიშვილისაგან ვენახს . . 118—147
1674. იანვრის 11. გაყოფის წიგნი ტატიშვილებისა შაჰნავაზ I-ის დროისა . . . . 198—239
1674. გიორგი ყაფლანიშვილი ყიდულობს შუა-ბოლნისის მამასახლისის ფინეზასაგან ვენახს. . 214—255
1666—1675. კათალიკოსი დომენტი II უმტკიცებს დიდმის წმიდა გიორგის მღდელს ათინელს დეკანოზობას. . . . . . 69— 93
1675. მეფე შაჰნავაზ ანუ ვახტანგ V ათარხნებს დიდმის წმიდა გიორგის დეკანოზს გედიას ძმებითურთ. . . . . . . 70— 93
1658—1676. გიორგი აბაშიძეს მოუკლავს პაატა აბაშიძის მამა, და მეფე შაჰნავაზ I-ის შუამავლობით გიორგი უზღვევს სისხლს და აძლევს ჩხერის ციხეს . . . . 108—134
1676. მეფე ვახტანგ V უმტკიცებს ბარათაშვილს ორბელიშვილს ვახტანგს ქართლის მდივანბეგობას . . . . . . 109—137
1677. მარტის 10. ქივაზ ჩალაბი და ზალინა აძლევენ მდივანს ქრთამათ ზარაფხანის საქმეში ორმოცდა ათ თუმანს . . . . 216—258
1677. მაისის 20. გასპარა და სიმონა ყიდულობენ ნასყიდა ფასაშვილისაგნ მიწას . . . 335—377
1677. ვახტანგ ორბელიანი შვილებითურთ ყიდულობს ზვარს ზაქუ, თამაზ და სიფიულ ალიყულისშვილებისაგან. . . . . 110—138
1678. კათალიკოზი ნიკოლოოზ ამილახორი უმტკიცებს დიდმის წმიდის გიორგის ეკლესიის დეკანოზობას ათანელს. . . . . 72— 95
1679. მარტის 13. პატრონი ოთარ ყიდულობს ჩერქეზ შვილებისაგან ვენახს. . . . . 71— 94
1679. მარტის 14. ოთარ ბარათაშვილი უმტკიცებს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თვის შეუდგეს მარიამს მისგან შესვედრეს მომულებს . . . . . 382—426

1679. ჲნრიალის 29. შეუე გიორგი XI ძღუეს გახტანგ ორბელიშვილს შვილებითურო ქალაქში სისხლეს . . . . . 112—141

1679. დვინობისთვის 15. გიორგი უთქლახიშვილი უდულობის შემოხიშვილისგან გენხს . . 217—258

1661—1680. ათხუთის გათლეგახი დვით ნეკისძე ძღუეს კინკლაკს თვნე ქვითარის თუთარის სეულს ხარტახს უშბაკეს. . . . 63— 88

1661—1680. მეფნდვეე დადიანი, ანუ დეკეს III უმტკიცეს წყნსურის კედესის გბრეკელს, რატის და ჲეჯუნს . . . . . 56₃— 81

1660—1680. ათხუთის გათლეგახი დვით ნეკისძე ძღუეს კინკლაკს იოანე ქვითარის ბაკს დვითაი დისკედის . . . . 62— 87

1636—1680. დედოფალი მარიამ ათრნენის ბაქონის თბილელის უმეს . . . . . 395—441

1680. შეუე გიორგი XI ირჩეს დრბაისედო ხლებით დვით დვითაისშვილის და სეხნია სიმღვინისშვილის სისრიდო სქმეეს . . . 383—427

1681. თაბოთის დიშდეკს. გორის და ატხის ხატის დეკნოზის მრგოხის შვილები დვით, გრისკენ და თვისზ ეილოხების დორუეს ითეკრისშვილი სგენ ორის დეის შიჯს გუთთაში . . 119—149

1682. ირქედიშვილი ზურის თვის თვს მჭედის გორეკ ითრდიშვილის ჲჯუნს . . . 150—180

1683. მდვინი ზურის თუშნაშვილი ძმებითურო ედუდოის სულხნიშვილებისგან მიჰეს წდორეთს 74— 97

1684. ივნრის 17. ჲჯუნს ორბელიანი ძღუეს ბირობის წიკნს თვის ძმეს ვახტანგს და თვისს, რომ ის და მისი ნაშვილები ერისტი სუეთრისის ირ ითხოვენ . . . . . 73— 96

1684. გიორგობისთვის 1. მდვინებეი ორბელ ორბელი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შვილი შვილებითურთ ყოლდობს ხასლ ტიტიშვილისაგან ქალაქს სიბაზერთ გურგენის ნაქონს მაწყს . . . . . 114—143

1684. ვახტანგ ორბელიანი შვილებითურთ ყოლდობს ბარათა, იოთამ და ზურაბ ბარათაშვილებისაგან თავნს მაწყეს . . . . . 113—142

1675—1685. სიტიცრის წაგნი თამარ და ვახტანგ ორბელიანებისა ერთობაზე . . . . . 173—207

1685. თებერვალ 27. მდივანბეგი ვახტანგ ორბელიანი შვილებითურთ ყოლდობს სვენახეს წერეთელს მანუჩარ არაბლისშვილებისაგან . . . 115—144

1685. მეფე გიორგი XI უბრუნებს ანშენ მარტორახიშვილს ბეგთაბეგს სოფელ ნაბახტევს, რომელიც წინეთ წერთიმა ორგულობის შეწირვით და ანარეგაბი რევახს ჩასმენიო . . 75—100

1686. მეფე გიორგ XI ანდეგს დოლენჯიშვილს ხასლს ყაიეულის მეპატრობას . . . . 77—103

1686. ზურაბ ჯაყელიშვილი ყოლდობს ზურაბ მალაყაშვილისაგან ემის ნახიტაშვილს წყარასს. . 76—102

1676—1686. სიტიცრის წაგნი თამარ ორბელიანისა თავის ძმის მდივანბეგის ვახტანგისადმი მიცემული . . . . . 154—185

1675—1688. მეფე გიორგი XI უბოძებს სიბარათაშვილებს მეპატრობას ვახუშტი ორბელიანებს. 123—153

1688. მარტის 12. ბატონიშვილი დეკან ანდეგს გერმანიზახიშვილს იესეს ახალქალაქის, და ტამალის და ყოშა-გემრის მოურაობას. . . . 78—104

1688. მკათათვის ცხრაზე. ზურაბ ჯაყელ ყოლდობს ხასლ და ივანე ჯაყელიშვილისაგან ყენახს. 121—152

1688. მეფე გიორგი XI უწყალობებს მოდრეო უხუცესს გიორგი მიქელაძეს ბუჟღულიანში სასახლეს 120—150

1688. მეფე ირაკლი I უმტკიცებს მსჯულს დავით დავითიშვილებს და ჭინარგაბა წყალობას . . 197—239

1688. მეფე ერეკლე I ანდეგს ფარემუზ ჯაყელიშვილს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გლეხების ოქმის ხანდაზ . . . . . 79—104

1688. მეფე ერეკლე I უბოძებს ზალ სოდაბაშვილს სადედოფლოს სახლთუხუცესს . . . 384—428

1689. იანვარს 26. ბატონიშვილი დავით უბოძებს ბაბუა ორბელიანშვილს სპასპეთაშვილობას სპასპეხის მკრეკელობას . . . . . 218—259

1689. თებერვალს 7. გიორგი წინამძღვრიანშვილი ედუარდის ორმოცდაბასგან ხუტუნურს მოუშუშ. 124—154

1689(?). მირაბობისთვე(?). ფარშავანძაზიშვილი ბაბუა ედუარდის სისხლის მახრა და ხაზინა მეგრელიშვილებისგან . . . . . 396—442

1689. მეფე ირაკლი I უბოძებს თრიალეთის ტყიმაღიის მოურავობის ხარტა გურჩინაზიშვილს . . 122—153

1690. ოქტომბრის დამდეგს. დავით სოდაბაშვილს ეკუთვნა ნასეფარ დათუნიშვილი . . . 364—407

1690. მარტის 12. დავით ჯავახიშვილი ძმებითურთ ედუარდის კოდალიშვილებისგან სამის დღის მარხვა . . . . . 127—157

1690. აპრილის 27. მეფე ერეკლე I აძლევს ფარემუზ ჯავახიშვილს არჯევანის მეფობრულობას . . 80—105

1690. ბერია ბერაძე ძმებითურთ ედუარდის გიორგი სპასპეშვილისგან დღე ნახევრის მაწყარ . 143—174

1690 კეტრინეშვილი ხოთარ ედუარდის ზურაბ, ჯავახ და შერმაზან ჯავახიშვილებისგან სერაფინ ორ გლეხს . . . . . 125—155

1691. იანვრის 12. ქალაქ ქუთაისელი ედუარდის დომეტია კახიშვილისგან ნაფუძარს . . . . 219—259

1691. პაპიაძე ხარტა აძლევს მაშუკა ორჯონიკიძეს ჯადის თავს სიფიცხულს და სიფიცხეს . . 131—160

1675—1692. ბაბუა ტატიშვილი შეედებითურთ აძლევს ხერობის დავით დავითაშვილს, რომ დედას აქვთ მასი ერდგული იქნება . . 241—293

1675—1692, მეფე გიორგი XI ჭვირდება მდივან-

ბეგს ვახტანგ ორბელიანს, რომ თუ ის ძმებს გაუყარა, თავის გასამჟრელოს მას და მის გამოყოლილ ძმებს და შვილებს უბოძებს . 224—264

1692. იანვრის 25. მეფე ერეკლე I უბოძებს ფარემუზ ჯავახიშვილს სოფელ თუზს თრიალეთზედ 82—107

1692. მარტის 3. კახი დათუნა ყიდულობს დავით და გიორგი ურდუბეგაშვილისაგან მიწას მუხათლენისს 144—171

1692. თიბათვის 16. სარდალი თამაზ ორბელიშვილი არიგებს ერეკლე I-ის ბძანებით ოთარ გერმანოზიშვილის ძმისწულების და ოთარის ცოლის მარიამის მამულებზე დავას. . . . 83—108

1692. გიორგობისთვის 10. სეხნია ტატიშვილი უთარხნებს ვენახს მოშიტა მიქელაშვილს ძმებითურთ 133—161

1692. ქრისტეშობისთვის 5. მეფე გიორგი XI უთარხნებს ფარემუზ ჯავახიშვილს სოფელ ჭვარებს 84—109

1692. ქრისტეშობისთვის 13. მეფე ერეკლე I აძლევს სამოურაოდ სოფელ ბეთლემს ისე დოლენჯიშვილს. . . . . . . 310—358

1692. მეფე გიორგი XI აძლევს პირობას დემურაშვილებს ასლანასა და მის ძმებს, რომ, თუ ის თავის სამფლობელოში დაბრუნდა, მიუბოძებს მათ სადედოფლო თავდადიანსა . . . 132—160

1692. მეფე ერეკლე I (ნაზარალიხან) აძლევს ფარსადან ჯავახიშვილს ძმებითურთ მისი განაყოფების ზურაბის და შერმაზანის მამულს. . . 86—111

1693. მკათათვის 20. დედოფალი ელენე, დედა ირაკლი I-ისა უბოძებს ქაიხოსრო სოლადაშვილს დედოფლის კარის სახლთხუცობას . . 385—429

1693. მკათათვის გასულს. ელენე დედოფალი და მეფე ირაკლი I უახლებენ ზაალ აბაზაძეს მამულების სიგელებს . . . . . 134—163

1693. დოლმაზა მანშიაშვილი ყიდულობს ასლუაშვილებისაგან ვენახს . . . . . 85—110

1694. ივნისის 12. დეკანოზი დავით ჯავახიშვილი ედუღობს ორის დღის სვეტიცხეს ბაბაჯიშვილებისაგან . . . . . 35—164

1664—1695. ცოტნიშვილები თორმაზ, ვახტანგ, ბესიკ, ამილახორ და ზაზა ძმებენ გვერდიანებიის (ერთბერობის) წერილს ორბელიშვილებს სოფლის, ერისტის, ჯიხეთის და ეთელის ერთად მეღვინეს და გიორგი შეფის გებრძანეთ . 111—139

1685—1695. ბარობა გიჟი ამილახვარის ბიძეს ორბელიანისადმი კერძო ურთიერთობის შესახებ . 115—175

1695. შეფის გიორგი XI-ის ბძანებით ჯავახიშვილი მანგლელი, ჯავახიშვილი თორქმუზ და თუმანიშვილი დავით არჩევენ ზურაბ და შერმაზან ჯავახიშვილების და ოთარ გოგებაშვილის საქმეებს . . . . . 87—112

1695. თორქმუზ ჯავახიშვილი ედუღობს ბიძეს ტერტერისშვილისაგან მაწყვს დაჭერის თავს . . 88—113

1695. გიორგი წინამძღვრიშვილი ედუღობს მაწყვს ბაგანზე ხუციშვილებისაგან . . . 136—165

1695. შეფე ერეკლე I ებძანების ზაალ ბარათაშვილზე დედოფალის საქმეს . . . 137—166

1696. მარტის 16. შეფე ერეკლე I ითარხნების ქალაქის ტარუში შესვლის დროს სმენისხერისთავის ასულ ქალქაქს გაქვს, ბარუთს და სვეტს . 387—435

1696 მაისის 16. სვეტიცხეს ორბელიანი ძმებითურთ ედუღობს ოფიციალებისაგან სამ კომლს შიომღვიმელებს . . . . . 138—167

1696. მარიამობისთვის 12. სათალმაშო სვეტიცხეველი ედუღობს ხიდებუსს ხუდაი მამისხლისის შვილებისაგან . . . . . 388—436

1696. სექტემბრის 15. ერთობის სვიცარი ორბელიანთა . . . . . 139—169

1696. დეკემბრისთვის 1. ანნა დედოფალი, ირაკლი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

I-ის შეუდგე, უშტკაცეებს ხახადურას მოურაობის
ბაბუა ორბელიშვილს . . . . . 221—261
1696. დეკემბერისთვის 14. ერეკლე I უბოძების ბაბუა
ორბელიშვილს ხახადურის მოურაობის . . 220—269
1696. მეფე არჯელი I ამდეგს მანუჩარ მეთორაშვილის
დეკეს და ბრძის ზეურებს . . . . . 140—170
1697. იანვარი. შაშატა, იოვანე და სიხვები მაქსლას-
შვილები ედუღობენ ჯარდან და ებიტა ტბეი-
შვილებისგან ჩაჩხიძის-ველს ვენახს . . 199—241
1697. მაისის 21. ხაკო წინამძღვრისშვილი ედუღობს
თავთაშვილი ერისტისგან ეშის სასიხლეს . 141—172
1697. მაისის 27. დომხასხშვილები ედუღობენ ფრა-
დანა ამირბოქაშვილისგან ქქვსი დღის მაწეს . 392—439
1697. შეთოთვის 10. ტეო-გრიქორასშვილი საკა
ედუღობს ხაოთრა კეტრასშვილისგან ორ
სერველს გდეხს . . . . . 126—156
1697. გიორგობისთვის 11. გეგი თუმანიშვილი შედუ-
ბითურთ ედუღობს სომხითის შედექის ქამრ-
ბეგის შვილებისგან შამარხას ნასოფლარს,
ნასედობს ბრძენებულ ზარი . . . . . 91—115
1697. ოთარ შიბერიშვილი ედუღობს კობაიშვილის
გიორგი ჯაფიის ქეთისგან მამულს იფხს . 390—437
1697. მანგლელი ეფისკოპოზი ჯაფხიშვილი, ფარეშუბ
ჯაფხიშვილი და დათუნა თუმანიშვილი შეფის
გიორგის XI-ის ბძანებით არჩევენ ჯაფხიშვილე-
ბის და გოგებერიშვილების სქმეებს . . 311—359
1697. მეფე ერეკლე I უბრუნებს ასლამაზ სოფლა-
შვილს მის მიერ წართმეულს ტბახიშელის
გელეხებს 391 438
1697. მეფე ერეკლე I უთარხნებს ფარეშუბ ჯაფხიშვილს
ჭყარებს . . . . . 90—114
1681—1698. გიორგი დაბარტახი (დადიანი) ამდეგს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხუხუ ფალავას ჩხეფს პარტახს . . . 81—106

1698. დეკემბრისთვის 10. დათვაშვილები თამახა, მამისამედი, კიორგი და მახარა ედუღობენ რახტევან მახვადაძისგან მაწას . . 93—120

1698. პაპუა, გორგასლი და ზურაბ ეფხანაშვილები ედუღობენ შიოშ შუმახაშვილისინ ვენახს . 92—120

1698. ზაალ წინამძღვრიშვილი ედუღობს ბუნიათაშვილი წინამძღვრის დამენტისგან ვენახს . 142—173

1698. შედან პაულვარდაშვილი ედუღობს მაწას და ვით ჭყონაშვილისგან . . . . 222—262

1698. დოლმახაშვილები სტეფან ვენახებს ბაულამში . 393—440

1699. იდლისას 11. ჯავახიშვილები მახვილა, ზურაბ, ჯავახ და შერმახან ედუღობენ თავიანთ ბაძაშვილის ფარსადანისგან სკვემლის და ზერის ნაკურს . . . . . 147—178

1699. დეკემბრის 28. ზაალ წინამძღვრიშვილი ედუღობს ოთარ ხინჩლაძისგან ვენახს . . 146—177

XVII. სუფეი. ფიცის ვინწესება თიხრეფის დავის გამო დავითაშვილის დავითისგან . . . 406—453

1700. მარაშობისთვის 29. ზაალ წინამძღვრიშვილი ედუღობს ქუბაძე გიორგისგან ორის დღის მაწას . . . . . 148—179

1700. იდლისას 11. ზურაბ, ჯავახ, მანგლელი და შერმახან ჯავახიშვილები ედუღობენ თავის განაფოფის ფარსადან და გოშფარისგან მაწეის . 151—183

1699—1701. ამერეთის შეფე სვიმონ უბაძეს კლდაშვილებს აესეს, ბერს და ქაიხოსრის სოფელ სვიმონეთში ესია სმელაძეს . . . 223—262

1701. მარტის 24. ბერეკა წინამძღვრიშვილი უცნელის ბაძ მისს, ზაალ წინამძღვრიშვილს, ბედენზე მაწას . . . . . 155—187

1701. თებერვლის 28. ზაალ წინამძღვრიშვილი ედუღობს ცერცვაძე შალუტასგან ერთის დღის მაწას ბედენზე . . . . . 152—183

1701. მარიამობისთვის 15. ხაჭვა ორბელიშვილი ძმებთურო ყოლდობის გოგაბერაშვილებისგან გუნსს . . . . . 153—184

1701. ხვრილის 1. შეუე ერეკლე I უმჯობლრების შიო სოლდაშვილს შეილებთურო მის გვარების ტახტშვილს . . . . . 397—443

1702. ხვრილის 15. ისანი-ბეგისშვილი დურისი ორბელიანი ძმებთურო ყოლდობის დვით ურდუბეგშვილისგან ხინძორეულს მიშულს . . 398—444

1702. იანისის 20. ერისტი ორბელიშვილი ძმებთურო ყოლდობის ვარიზი გერმანოზიშვილისგან რეგუშენ ერთ სოფოლი მიწს . . 156—188

1702. ეგეისტო. ხისრი დოლმუზიშვილი ყოლდობის სულხანს ბისთოულიშვილისგან მიწს . . 389—437

1702. მანელელ ეოისუნდიზი გოსტენშიისშვილი ხიკოლოს უბრუნეს ოერეშუს ჯავხიშვილს სიმს გოშლს კიტს. რომელიც ერეკლე I-ს მისთვის წყეროშია და მანგლისს ეკლესიათვის შეუწირა. 157—189

1692—1703. მზითვის წიგნი ანა ქისნის ერისთვის ასულისა, რომელიც მაუთხოვეთ სარდარ დუარსს ორბელიანისთვის . . . . 386—429

1692—1703. განჩინების წიგნი მდივან-ბეგისა გერმანოზისშვილთა ხვეს, გუგუნის და ვარიზის სარჩულის შესახებ ადგილებზე . . . 159—191

1695—1703. წერილი შეუე ორაკლი I-ისი თავის დედის დისთან თამარიან, სპა-სულხან ორბელიანის შემოსევების შესახებ . . . 158—190

1695—1703. შეუე ნაზარალიხნ (ერეკლე I) უმძიწეს სპაში, ტორიაბეგიძის სამოსახლო ადგილი ყოთანდელ ჯავხიშვილის ჩაბარებ. . . 89—113

1703. თებერვლის 1. სეხნია გერეძე ახსნის თავს ისრამხნი დოურნშვილისგან . . . 160—194

1703. მაისის 15. წყდელი ზაქარიშვილი თამაზა თავის თავს მაჭიდის მადლსა მუსიეთრს . 399—446

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1703. ენკენისთვის 7. სჯართველოს გამგებელი, დეკვნ ბატონიშვილი, ანუ შჯეულია-ხან ძალვეს ზედუა ორბელიანისადმი ადარბეკან მოურაობის ტუძარზე . . . . . 225—264

1703. სექტემბრის 24. სვიმონ ამირეჯიბი ყიზილბაშს მაშუკა ბუდიშვილისაკენ სიჭეს სოდომანაურ ნაფუზარს . . . . . 162—195

1703. გიორგობისთვის 15. დოლმაზა შანშიაშვილი შვილებითურთ ყიზილბაშს ალიკასიშვილის ბეჭუასიკენ ქმესი დის მიწის თქმის წყარნს. . 163—196

1703. შეკონდასიშვილი გრისენს და ბერი ყიზილბაშ ასს გერშანოზაშვილისაკენ სეხნია გერგეშს. 161—195

1704. მარტის 19. ზედუა ცოსტანიასიშვილი ყიზილბაშს ნასდკენს სეფიანეშვილებისკენ . . 166—200

1704. აპრილის 3. შჯეულია-ხან, ანუ დეკენ უბრუნებს სას-სულხან ორბელიანს და მას ძმებს სოფლებს ჯილდოს და დოლმ-ოკუს, რომელიც შეფე ერეკლე I-ს წყარომა . . . . 168—201

1704. თებერთვის 6 ჯავახიშვილები ნაკოდაზე, ბეჭენ და კახ ალექენ ზაზა მახვილაძეს ენანახს ხანდაკს, გაყიდულის სანაცვლოდ . . . 165—199

1704. მკათათვის დამდეგს, გორგეჯანით მარაკანსიშვილი ვითანდალის შვილი პეტრე ანთაბისუფლებს ნადირაშვილს კაიორგის ძმებითურთ თავის უმობაისკენ . . . . . 400—446

1704. ენკენისთვის 22. შაკულია-ხანი, ანუ დეკენი უმტკებენს სას-სულხან ორბელიანს ძმებითურთ სოფელ შაშაღუას. . . . . 167—200

1704. ორბელიშვილი ორბელი ყიდულობს ბარათიანთ თავაშვილის ბარათისკენ ორ სვენახეს თფილს. 164—198

1705. მაისის 20. არაგვის ერისთავი გიორგი, ბაძაშვილებით და შვილებითურთ უბოძებს გელეხებს წინდუშეთს კობაშვილებს ქაიუბლს, თორს, რახებს, რეგახს, ხაკის და ალა-მარზას. . 401—448

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1705. ქრისტეშობისთვის 3. კათალიკოსი დამშვიდება III ათორნეს წინ-წერილად მარქარაშვილების, დურგალს გიორგის, დურგალს ისეს, მჭედელს ჯეტიაზს და ჯონ ასლამაზს . . 169—203

1706. მაისის 12. მეფე ვახტანგ VI ათორნეს თავის ბიძაშვილის ანანუმის სოფელს შინდარას მხადად ანანუმის სატახტოში . . 314—361

1706. სექტემბრის 23. ვახტანგ ჯუფანიშვილი მდივანბეგი მზეთთურთ უედულაბს ჯალაბს ემეს თამზაშვილებისაკენ. . . . . 170—205

1707. თებერვის 25. განჩინება ვახტანგ VI-ისა ხანუ გერმანოზაშვილის ბეშის შესახებ. ბეშს უსაჯავს რამოდენიმე კომლს გლეხს მცოგრეობა . 171—206

1707. თებთვის 25. დედოფალი რუსუდან უბოძებს თავის კარის მდდელს ნათის ქალაქში სასახლის ადგილს ჩუხუშში . . . . . 274—326

1707. წერილი ჯანდარიდან მდივანბეგის გიორგისა სიბ და ერასტი ორბელიანებისადმი, შათის ძმის ვახუშტის კარდაცვალების გამო . . 177—217

1707. სამძიმრის წიგნი შაჰნავაზ II-ის მიერ (გიორგი XI) ჯანდარიდან მოწერილი სიბს-სულხან ორბელიანისადმი სიბის ძმის, ვახუშტის, კარდაცვალების გამო . . . . . 178—219

1707. სამძიმრის და სიჩუქრის წიგნი შაჰნავაზ II-ისა მდივანბეგის ერასტი ორბელიანისადმი ჯანდარიდან მოწერილი ვახუშტი ორბელიანის კარდაცვალების გამო . . . . . 179—221

1707. წერილი გიორგი XI-ისა, შაჰნავაზ II-ისა, სიბ-სულხან ორბელიანისადმი ჯანდარიდან მოწერილი . . . . . 180—222

1707. ნუსხა ვახუშტი ორბელიანისთვის სასაჩუქრო გამოსაცემად . . . . . 174—209

1707. ნუსხა ამისა, თუ გან რა კარდაურა ვახუშტი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ორბელიანის ყარაულობა . . . . 228—267
1707. ნუსხა იმისი, თუ გაის რა ჯარდაბურავს ვახუშტი ორბელიანისთვის სჯაროვედლობა . . 229—268
1707. ნუსხა ვახუშტი ორბელიანის მოძრავი ქონებისა, რომელიც მეუბარებით ყარაულობა ზედ კაკონსშვილისთვის. . . . . 175—210
1707. იგივე ნუსხა ტოტა შეცვლით . . . 232—277
1707. ნუსხა იმისი, თუ რა დაუხარჯავს ზედ კაკონსშვილის მიბარებულის ნივთებიდან . . . 239—291
1707. ნუსხა იმისი, თუ ვისთვის დაურიგებიათ ვახუშტი ორბელიანისადმი ჯარდაბურვადი ნივთები. 230—272
1707. ნუსხა ხარჯისა, რომელიც გაუწევიათ ვახუშტი ორბელიანის დამარხვაში . . . 233—278
1707. კაკრძალება იმავე ნუსხისა. . . . 234—280
1707. კაკრძალება იმავე ნუსხისა. . . . 235—284
1708. ნუსხა ვახუშტი ორბელიანის კარდაცვალების წლის თავზე დახარჯულისა . . . 236—285
1708. დეკემბერსთვის 24. ბატონიშვილები კოსტანტინე და ოტია უთმობენ ადგილს ტფილისში კედმწყობის კარის მდგელს ნაძს . . 207—248
1709. მაისის 10. მღვანებეკი კრისტე ორბელიშვილი მეუბოთურთ ყადუდის მაწყ-წყალს ბექოყარში სჩინოშვილებისაკენ. . . . . 181—224
1709. თებერვალს 22. შეეკე ვახტანგ VI ძმეკეს ბატონს ფარეშუს და რომ კაკახიშვილებს, რომ ხოკეს მას მეორ სიად ეკნახში სკაკახიშვილდას კაცებს არ ამუშაკებს . . 182—225
1707—1709. წერილი სქართველდას კამებელდის დეკანისა (შახკულა-ხანისა) სპირსეთიდან მოწერილი ერისტი მღვანებეკი ორბელიანისადმი. 240—292
1703—1709. ვახტანგ VI-ის ბრძანება ყდაბრის ხასპარისადმი, რომ რამზა თთრიშვილი არ ყარის . . . . . 243—297

1710. იანვრის 27. ბატონიშვილი ქაიხოსრო უწყლობაების ერისტი მდგომნებეს ორბელიანშვილის ძმებიათური ჩაჩაგანშვილების სოფელ მოშადეთში . 183—225

1703—1711. განხილება და ბრძანება ვახტანგ VI-ისა ოვრემუზ ჯავახიშვილის და ბაჭუნა ციციშვილის ოხუნეზე დაობის შესახებ . . . . 242—296

1703—1711. ვახტანგ VI უწყლობების ზურაბ ციციანიშვილს აბაღრებეგის მოურაობის . . 206—248

1703—1711. ვახტანგ VI მრავალის დაგებულების და ბატონიშვილების თანა-დასწრებით არჩევნ და-ვის ციციშვილებისა და ჯავახიშვილებისა. . 208—249

1711. ნუსხა ვახუშტი ორბელიანის სქონელისა, რა-შელიც მოუბრებით სეხნია ძაგანიშვილისთვის. 231—274

1711. ნუსხა იმისი, თუ რაგორ დაურიგებით ვახუშტი ორბელიანის სქონელი . . . . 237—286

1711. ნუსხა ვახუშტი ორბელიანის დარჩენილი სქონელისა . . . . . 238—288

1711. მარტის დამდეგი. დარბაზშეილი ბეტრე შვილობელი ეკლესიის გულანშეილი არეთიანისგან სახლ-კარს ქალაქში . . . . . 402—449

1712. აპრილი. მეფე ვახტანგ VI თავის ბძანებით უბრუნებს ეკლესიას დავითაშვილს რეის გაორგი უგეფანძის სახლ მამულს . . . . 404—452

1712. აპრილის 4. ერისტი მდგომნებეგი ორბელიშვილი ძმებითური ეკლესიის თავის ბაძაშვილის ზურაბისგან გენახს . . . . . 200—243

1712. აპრილის 21. მეფე ვახტანგ VI ეკლესიის სვეთან ჯავახიშვილისგან წყვრებში მის წილ მამულს და ფასის მიცემის მაგიერ ანთავის უფლების სანაცვლოდ გადასახადისგან . 203—245

1712. აპრილის 23. მეფე ვახტანგ VI ათარხნებს სიონის მხატვარს გიორგის შეფეთებითური . 403—451

1712. მაისის 11. დავითაშვილები თამარ, მაშის ამე-

და და გიორგი და მხსრე ქალულობენ როსტევან მხედრულისგან ქალის ბედშეყრილებულს მაწყს . . . . . 201—244

1712. ენკენისთვის 19. სოფომან ქშაგლდ-ბაშაშვილი ძალეგს სვიმონ ჯავახიშვილს ვალის გადაწერეგის წიგნს . . . . . 202—245

1713. ივნისის 7. ზურაბ თავაშვილი ქალულობს ბეჭედ შერბისშვილისგან ტიხე-ქაბის შეობლ. 266—317

1713. თებერვის 26. ბედნიერი შვილი ხალ ძმებთური ქალულობს გოშაძრ ჯავახიშვილისგან წვიროს ხალიშვილის ნაქონ მაწს . . 204—246

1713. მკითხეგის 18. შერეგების წიგნი ნაგოდაზე, ბეჭედ, ფარეშუს და სხვებთა ჯავახიშვილებთა . 205—247

1712 1714. ბერეხიშვილი სვიმონ ალხვენს, რომ მხვილაძე როსტომ მას ჯავახეთიდან მოუყვანია და ოძილს დაუსახლებია . . . 255—309

1715. ივნისის 1. კაცია ბერჯანაძეს მიუქალია თავის თავი ორბელიშვილის მრეგების ნაგოდახისთვის . . . . . 312—360

1715. მკითხეგის 20. შრეგელს ნაგოდაზ ორბელიშვილს ეკუთვნა თამახა მყლაძე . . . 209—250

1715. ჯარგის შეთენიანის სოფელი ერასტი, მამეცა ეკიდანი, გორჯასპი, ქაიხოსრო და სხვანი ორბელიანთა . . . . . 210—251

1717. იანვრის 6. ერასტი მდივნისეკი ორბელიშვილი ქალულობს ზურაბ ორბელიშვილისგან ქალაქში სასახლეს . . . . . 246—299

1717. თებერვის 6. მეფე ბაქარ ერთმეფე როთ ჯავახიშვილს მის წილს ნაღირობაზედ და სამგზეერთ უნთავესუფლებს მამულს სამკვიდრო გადასახადისგან . . . . . 244—297

1717. დეკემბერსთვის 24. მამულის დების გაყრეტის წიგნი რომ და გამცრა და სხვათა ჯავახიშვილებთა. გამრავე ეთვალა მეფე შეჯ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნავაზ II-ის ბძანებით ცოტაშვილი ედიშერ . 247 - 301
1717. მდივანს გიორგის ჯოფლანიშვილი ქლაბაზარ ბარების ხის თუხნის . . . 313- 361
1718. ივნისის 24. სვიმონ ბატონიშვილი ეკლუტობის თათარ ჯავახიშვილისაგან ვენახის . . . 248 — 302
1718. მარაშობისთვის 23. მანგულელი ქაისაგბაზა ივანე და ფარეშუს ჯავახიშვილი უცნელიან ერთმანეთს ვენახებს . . . . . 250—305
1718. ენკენისთვის 17. რიონ ჯავახიშვილი ეკლუტობს გოშპარ და ქაიხოსრო ჯავახიშვილისაგან სამი დღის მაწყს . . . . . 251 — 307
1718. დვინობისთვის 12. მეფე ვახტანგ VI უბოძებს ასლამაზ სოფლიშვილს სიძეკლოფილო ეშიკაღასობაშობს ურეკენისა და ძველი გომარეთისა . 484 - 509
1718. ქრისტეშობისთვის 19. ერისტი მდივანბეგი ორბელიანიშვილი ეკლუტობს სვიმ და ედიშერ ბარათაშვილებისაგან მთ წილს სატრფიდან მამაგრას ხევრს. 483 — 508
1716—1719. მეფე ბაქარ თავის ბრძანებით უბოძებს ხუთ კომლს კაცს რიონ ჯავახიშვილს . . 252 - 308
1717 - 1719. განჩინებას წაგნი მეფე ბაქარისა ფარეშუს ჯავახიშვილის და მისი შვილების შესახებ. 253 — 308
1717 — 1719. მეფე ბაქარს განაჩენი ჯანიშვილების და ბაბუაშვილების მაწყვეზე დავის შესახებ . 257 — 310
1716 - 1719. მეფე ბაქარის ბძანებით ბოლოგორდიშვილები ხასა და ხახა ბბარდება სვიმონ ჯავახიშვილს . . . . . 315—362
1716—1719. მეფე ბაქარ უბრძანებს ბაბუს, გორბაკაძე ყაენის ჯოანდილ ჯავახიშვილის ადგილიდან. 316—362
1719. მაისის 12. მეფე ბაქარ თავის ბრძანებით უჩენს ფარეშუს ჯავახიშვილს მის მიერ ნაბოძებ მამულს და ბეჭედს თავის სიცოცხლეში, ხოლო ფარეშუსის სიკვდილის შემდეგ შუა უნდა კაიუონ ჯოანდილ და ერასტომ . . . 254—309

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1719. ედიშერ ციცაშვილი ედუღობს ოთარს ბერაშვილისგან ვენახს . . . . . 245—298
1720. მაისის 1. სვიმონ ბატონაშვილი ედუღობს ქაიხოსრო და გოშაჲრ ჯაყახიშვილებისგან მათ კერძს ჭვირას მამულს . . . . . 501—543
1721. ივნისის 20. ბახუტა სააკაძე ედუღობს ზურაბ სააკაძისგან ბაბისას ბაშუხის წილს ვენახს. 257—310
1721. ოქტომბრის 1. ზურაბ რატიშვილი ედუღობს ვოთხდად ჯაყახიშვილისგან ერთ კომლს, ბერძენს გეორგაშვილს, ყარადაჯში . . . . 258—311
1721. ოქტომბრის 6. ზურაბ რატიშვილი ედუღობს თვრეშუს ჯაყახიშვილისგან ერთ კომლს, იოანნანიტაშვილს, ქვემონდრას . . . . 259—312
1721. სექტომბრის 3. ზურაბ რატიშვილი ედუღობს თვრეშუს ჯაყახიშვილისგან ორ ეზს ხოდეს . 260—313
1721. მარიამობისთვის 20. ოთარ რატიშვილი ედუღობს ნიკოლოზ ჯაყახიშვილისგან ეზს და მამულს ხოდეს . . . . . 261—314
1717—1722. როინ ჯაყახიშვილი ედუღობს მუსტანბეგ მუხრანის ბატონიდან სვაყახიანის სამგლეხს. . . . . 317—363
1722. ივნისის 20. დოვლათიშვილი მამისიშვილი ედუღობს ხუტა ფეიქრაშვილისგან წყალს . . 262—315
1722. სექტომბრის 12. შეფე ბაქარ ბრძანებს: ითხუსე ახარაშვილს ხელი არ ახლოს არც ჯაყახიშვილმა, არც სხვამა . . . . . 485—511
1722. მკითხეთის 6. მეფე ვახტანგ VI უბრუნებს ედიხბარ დავითიშვილს გასამრეწოთ ადგილს რასაც ტრატიშვილს . . . . . 283—333
1722. როინ ჯაყახიშვილი ედუღობს წერეთელიშვილს დემისგან ვენახს . . . . . 263—315
1722. ივანე ედიაშვილი და მისი ძმა სეხნია სწირავენ თავის თავს მონასტერს და ერთგულობის ზი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რობას ძლევენ მთავარ-კეთილგონიერს ქრისტეფორეს . . . . . 486—511

1723. მარტის 1. გიორგი სააკაძე ეიდულობს ზურაბ და მამუკა სააკაძეებისგან ყორადის მთავრად მამულის დაწერს. . . . . 318—363

1723. აპრილის 25. ვახტანგ VI ათარხნების დემეტრე სიდამონიძეს, მდივანბეგ მარტიროზაშვილის უმს. 267—318

1723. მაისის 20. მოდრეთ-უხუცესი ბაბუნა დაჭძე ეიდულობს ქაიხოსრო ჯავახიშვილისგან ემების ყორდაჯში . . . . . 268—319

1723. ენკენისთვის 20. მეფე ვახტანგ VI ძლევს ოთარ რატიშვილის ხანდაკს კლუხებს, რომელნიც მას წინეო მიეცა ოთრის დის კახა ჯავახიშვილის ცოლისთვის . . . . . 269—320

1723. სვიმონ ჯავახიშვილი ეიდულობს ანდრიანიშვილის რეკას და ოტიასგან მაწას. . . . 265—316

1718—1724. წერადი ბატონიშვილის ვახუშტისა ორბეშთ-უხუცეს ზაალთან, თორემუზ და გოშტარ ჯავახიშვილების ყმათა ადგილზე დავის შესახებ . . . . . 264—316

1703—1724. ბატონიშვილი ხვარამზე ათარხნების მხრობლისშვილის ბაატს . . . . . 273—325

1703—1724. ვახტანგ VI სწერს მდივანბეგს ერისტი ორბელიშვილს და სრდლიშვილს მამუკას, რომ მთაწან სუფრასთა და სუმბრასთა კასპმორელთა მთა შეხვეწებისაებრ არ ადგეს. . . 275—327

1719—1724. სამ და ამრან გლურჯაძეები ეიდულობენ ბაბუა და ნაკოდზე გლურჯაძეებისგან ანტონა ვენახს . . . . . 276—328

1719—1724. მეფე ვახტანგ VI უწყალობებს რომან ჯავახიშვილს ქაიხოსრო ჯავახიშვილის წილის მამულისგან ხუთ კომლ კაცს . . . 286—337

1703—1724. მეფე ვახტანგ VI უბრძანებს ბოქაულო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უხუცეს აბაშერს, ცოლშვილების შეპყრობანის, რაჲ ფიცში გამოეყვენ . . . . . 319—364

1724. მარტის 6. დვინის და ქვრის წყლება და მოთ ფხი . . . . . 270—321

1724. ხვრილის 11. მოდარეთ-ხუცესი ზაზუნა დაქძე იღების ვაჭში ერისტი ჯავახიშვილისგან უმის ყარდაჯში . . . . . 271—321

1721. ხვრილის გასულს. კოსტანტინე დავითიშვილი უმტკიცებს სეხნია სვილისკვერაძეს დაზუშვილის მიმულს და უწესებს ჯვარცმის კვლესიასთვის სამსახურს და გადასახადს თავის შვილის იასეს სადგეგრძელოთ . . . . . 284—334

1724. მაისს. ზაზუნა დაქძე ყოლუფობის ყარდაჯში რაინ ჯავახიშვილისგან უმის, მიხნიშვილს ებრს. 272—323

1725. თებერვალს 20. ქალაზბარ და ფანტენგ ორბელიანს შვილება ყოლუფობენ თეიმურაზ ირბადიშვილისგან მიმულს იწრეშაის . . . . . 279—330

1725. ივნისის 27. სარდალს დუარსებიის კარის მდედლი ფიდაჲე ყოლუფობს დიმიტრი თუმანიშვილისგან საკომლო მიწას დხკეტს . . . . 278—329

1725. დვინობისთვის 12. უფხრაშვილი ჯუარა ყოლუფობს ასდანი დვითიშვილისგან ერთი დდის მიწას . . . . . 277—328

1726. ხვრილის 5. რაინ ჯავახიშვილი და შვილი მისი ქაიხოსრო ყოლუფობენ ხუცეშვილებისგან ვენახს. . . . . 280—331

1726. მკითხეის 25. უსუფ-ბეგ უმკვიდრებს რაინ ჯავახიშვილს ჯვარებს . . . . . 282—333

1726. ქრისტეშობისთვის 9. ბახუტა სისკაძე ყოლუფობს ადა-ყუდა სისკაძისგან ბობნარს მიმულს. . 287—337

1726. მეფე ფხტენგ VI ითარხნების კერკერეთლებს: გიორგის შვილებს და თამაზისშვილებს, რომელნიც მზითვით მოყოლიან სხვა-სუფხი ორ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბელაანის მეუღლეს, ხათბაკის ქალს თამარს, და სხვა-სუალისს სოფ. შოშელეთში დაუსხლებია. 281—331

1727. თებერვალს 20. ერასტი მდივანბეგი ორბელიანიშვილი ქალუაობს ბაატა რეგიმენტალისაგან ახალშენს . . . . . 285—335

1727. თებერვალს 22. გრიგოლ ანუ დავითაშვილი იღებს ბაზობის ბეგობისაგან ოთხ თუმანს თეთრს ყანაო და ძველეს სარგებელს თუმანზე ბაზს. 289—338

1727. მარტის 15. რაინ ჯ. ყაენაშვილი ქალუაობს ქალისწრო ჯაყანაშვილისაგან ხიდეს ვენახს . 290—339

1727. მარტამბისთვის 13. დათუნა და ბაატა გერმანოზაშვილები უმტკიცებენ თამაზა და ივანეს რეგისტრაშვილებს ამარანდოშვილის ვენახს. 291—340

1727. დეკემბრის 15. რაინ და ქალისწრო ჯაყანაშვილები სწორავენ რაინას ვალებსა წასაქცევს. 292—341

1727. დეკემბრის 21. მდივანბეგი ერასტი ორბელიანი ქალუაობს დიმიტრე თაყაშვილისაგან ტენარს დიმიტრეს სამკვიდროს . . . . . 293—341

1727. მდივანბეგი ერასტი ორბელიშვილი ხათარნებს არაქელს და ოსია თერდაშვილებს, რომლებისთვისც მიუცია ყოანძე კაეის მამული . . 288—338

1724—1728. მეფე იესე სწერს სარდალს ლუარსაბს და მდივანბეგს ერასტი ორბელიანებს, რამ მან ოთხი ხათს ორას ყურუშთ დახსნა სიკვდილს მთა სახლის-კაცი, და წინადადებას ძღვენს, რამ ამ ვალის გადახდაში მოუდგენ . . . 294—343

1724—1728. მეფე იესე თავის ბრძანებით უბრუნებს მამულს სვიმონ შერმაზანაშვილს. . . . 295—343

1724—1728. იესე მეფის განჩენი ქალაქურ ცილობაშვილის და ქალაზარ დავითაშვილის დავის გამო, შესხვა ერთა კომლის კაცის ყეენანძასა . 407—454

1728. ივანერი. უფლანაშვილი-ხერხეიძიანი დიმიტრე ქალუაობს ანდრიას კლესს ქონესაშვილს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბარათაშვილის-თავაშვილის დემეტრესკენ. . 296—344

1728. თებერვლის 6. დავით დავითაშვილი ყოფლობს ხარება ჭოლოძესგან გენახს . . . 297—344

1728. მარტი. გახუშტი ორბელიანის შვილი გახტანგი და ამ უკანასკნელის შვილი ერასტი ყოფლობენ მღვდლის თეიმურაზისგან ერთ სასმელ მამულს სოფელს . . . . . 298—345

1728. მარიამობისთვის 27. ანუკა ბატონიშვილი შეიწირავს ყოფლობს ტაშახ-კარს ენახს სრულიად შვილებისგან . . . . . 299—346

1728. გიორგობისთვის 9. ჭეჯუბაშვილი ხახუა ყოფლობს ტბახმელას ზაალიშვილებისგან ადგილებს . . . . . 487—512

1728. გახტანგ ყიფლიანიშვილი ყოფლობს ქახაბორო და იესე თავაშვილებისგან მამულებს ცხინარს და სოფელს . . . . . 300—347

1723—1729. გახუთის მეფე გიორგი ბატონიშვილ-ყოფლიანის ძმა-ყოფლიანის ძეს ვახტანგს, რომელსაც საქართველოს ბატონი გახდება, მისცემს მის სახელთანახ სიდიდებს, შეიკვეთის მოურავობ.ს და თავის მამულის უფროსობას . . 302—349

1729. თებერვლის 21. წყეძის ანისუმი და მისი შვილდე გახტანგ ორბელიანი ყოფლობენ ზაალ ზაზუნაშვილისგან ცხინარს ორ სოფლობს. 303—350

1729. მაისის 1. აბო დიდუკიშვილი იღებს ნასყიდობით თავის შვილებისგან მაწყს ბოდბისში. 301—349

1729. თიბათვის დიდგენ. მანუჩარ ციციშვილი ყოფლობს ბაცა გერმანოზიშვილი-გუგუნაშვილისგან ერთ სასმელ ადგილ თავსს . . . 30 —352

1729. დეკემბრის 1. ბეჭენა და ანუკა მერაბიშვილები ყიდიან მურადიშვილის გოგის ნასყიდს ენახს თოთხმეტ მანდატურად . . . 428—468

1729. ქრისტეშობისთვის 15. ჯავახიშვილი ქაიხოსრო იღების ვალით სოლომონ მღდლისშვილისგან ხუთ თუმან ნახევარს, თვეში ბაზით თუმანს. . 304—351

1727—1730 *). წიგნი მდივანბეგ ერისტო ორბელიანისა თავის ძმისწულების ელიზბარ და ვახტანგისადმი მიცემული. . . . . 176—216

1730. მრტის ცხრილს. ელიზბარ და ვახტანგ ორბელიშვილები ეიდულობენ გიორგი ზახუაშვილისგან ზვრის ნაწურს სვეტს . . . . 320—365

1730. მაისის 21. მამუკა და თამარა იღებენ თავის ბაძაშვილებისგან მურგახისა, ბაკისა, დურისბისა და რეგახისა თვრამეტ თუმანს ვალით და ძღვენ გაუთავ ბაჯანის ორ სვომლის და სურამის თავიანთ წილს . . . . 306—353

1730. სვეტიცხოვრის 25. ორბელიშვილი ვახტანგ და მეუღლე მისი ანასიუმ ეიდულობენ ალექსანდრე ჭურაკვის შვილისგან მამულს ცხრარს და სვეტს . . . . . 307—354

1730. ქრისტეშობისთვის 20. მარაგების წყვილი ტფილისში სასახლის შესახებ ქაიხოსრო, ელიზბარ და ვახტანგ ორბელიანების შორის . . 308—356

1730. მეფე ვახტანგ VI მოახსენიების ორბელიანთ სამსახურს მისთვის და მისი წინაპრებისთვის და ჰბარდება ელიზბარ და ვახტანგ ორბელიშვილებს სოფელ წოფისს, რომელსაც ეს სქართველოში მეფედ დაბრუნდება . . . . 309—357

1731. იანვრის 20. ანუკა-თვშა უბრძანების ელიზბარ და ვახტანგ ქაფლანიშვილებს სახარკოთვშვილის სოფლების მირა (კაკასახლი) მაჭმადბეგს, მის შვილს, მიახარონ . . . . 321—366

1732. აპრილის 20. მეფურნიშვილი ბერუა ეიდულობს

*) ეს თარიღი უნდა და არა 1707—1708. ნახე შენიშვნა ბოლოს ცთომილებათა ნუსხაში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საძგელნი

ნადარბაშევლებისაგან უცრაზე, თბილისში, სწერა სქვილელ ადგილს . . . . . 249—303

1732. ივრისის 26. ელიზბარ და ვახტანგ ორბელიანიშვილები ეიდულობენ ხახუნაშვილებისაგან სპეტეს ხრეზაშვილის საკომლოს . . . . 322—366

1732. მარიამობისთვის 20. დემეტრე თუმანიშვილი იდებს გალათ ელიზბარ ციტლანაშვილისაგან ორ თუმან-ნახევარს ახალ თეთრს, თუმანს ბაზრათ თვეში. . . . . 323—367

1732. კაიხოსროშვილი დიმიტრი აძლევს მის ბიძაშვილებს ელიზბარ და ვახტანგ მდივან-ბეგოიშვილებს (ორბელიანებს) ძმობის წიგნს . . . . 324—368

1733. გიორგობისთვის 1. ქაიხოსრო ორბელიშვილი აძლევს ზარობის ელიზბარს და ვახტანგს, არ სიხოფის მეხრე ტუსიაშვილს ვარტაჯს არაყათორი ვედისხიდი ხარჯის გორდ. . . . 326—369

1733. დვინობისთვის . ჯაჯახიშვილები ქაიხოსრო, ზაალ და გრიგოლ ეიდულობენ წაწეიშვილებისაგან ვენახს. . . . . 325—368

1733. ქრისტეშობისთვის 27. სვიმონ ჯაჯახიშვილი უწეალობებს ათორ ბებერაძეშვილს თავის სახლთუხუცესს და ორ კომლს ჯიქს . . 327—370

1734. ივრილის 15. მაკაშვილი ვართანა ეიდულობს ბაზეს ანდარეხისშვილისაგან ვენახს . . . 328—370

1734. ივრილის 15. ბაზეს სვეთისშვილი უწეალობებს დაკაშვილს ვართანს მისი ბაზის და მამის მამულს . . . . . 329—371

1735. მარტის 2. სქაროველის გიმეე უბოძებს ქაიხოსრო ყიოფლიანშვილს სიბარათიშვილის მეზობლობას . . . . . 333—376

1735. მაისის 11. სქაროველის გიმეე უბოძებს დემეტრე ყიოფლიანშვილს ყვნიდარბეგის ეულარის ტრუდობას*) . . . . . 337—380

*) ამ ორი სიგლის სათაურში შეცდომით არის ნაჩვენები სათაურათ „აიდარბეგის ბრძანება“. აიდარბეგი—სოფელია.

1735. ქალისბარ და ვახტანგ ორბელიანება ქადულობენ ფანაშვილებისაგან ტიხუ-ქვაბში მახულს. . 338—380

1736. თებერვლის 3. ვახტანგ ჯავახიშვილი თავის ბიძაშვილს ქაიხოსროს ანძელეს ურთ ბაქს. . 345—387

1736. ხბრილის 12. ქალისბარ და ვახტანგ ორბელიანშვილები ქადულობენ მარხს კავშვილებისაგან. 339—381

1736. თაბაოვე. კაცია და თორ მხსრობლისშვილები მაჭუეიდან თავიანთ თავს ბატონიშვილს ქლენენ. 340—382

1736. ენკენისთვის 1. ვაზახლილ კავახიშვილი ქადულობს მდივან სოდოძის მაღალიშვილისაგან ხანდაზე ერთ ეშს . . . . . 341—383

1736. სექტემბრის 8. ქალისბარ ორბელიშვილი ქადულობს გაორგი ბატონიშვილისაგან სოფელ სატრედს . . . . . 342—384

1736. ნოემბრის 15. დავით ქიფიანიშვილი ძმებითურთ ქადულობს შუა ბოლხისს ფენახს ოხსე ბეგიშვილისაგან . . . . . 343—385

1736. ქრისტეშობისთვის 24. მეფე არჩილი (ბრძანებე) ეშტეფეს შინშიაშვილებს წალექის მამულს. 344—386

1736. ქალისბარ და ვახტანგ ორბელიანება ქადულობენ ზახა ზახუნიშვილისაგან წანარს მამულს. . 346—388

1736. ისუ-ბეგ უბოძეს ქსნის ხეობის ხახლ-დაბის მოურავობს ქალიბარ დავითისშვილს . . 442—478

1736. ზახა ერისთავი(?) ხახლ-დაბის მოურავთ ანწყესებს ქალიბარ დავითისშვილს . . . 443—478

1737. მრტის 15. ბერეთ ბეგი ქადულობს ბაღეს გერშანზიშვილისაგან მარბადს მამულს. . 349—390

1737. ხბრილის 1. ორბელ, დავით, გიორგი და სულხან ეფენდიშვილები ქადულობენ ჭერაქეტიშვილის დამზისაგან ფენახს . . . . . 347—389

1737. ხბრილის 13. ვახტანგ ეფენდიშვილი ბაბრეს სრიდან ეფენდიშვილს მოსკოვიდან გამოგზავნილს სქონელს . . . . . 348—390

1737. ივნისიდ ჯავახიშვილი ძღვენს ოთარ ბეჭდიშვილს მამულის ხაგლეს . . . . . 350—391

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1737. ყდასბარ ეპფდანიშვილის დამოწმება ნაზარაშვილის მიწების შესახებ . . . . . 354—395

1738. მარტის 1. დუმეტრე ეპფდანიშვილი ყაღუდობს თურქისტანშვილებისგან გორუნჯეს მამულს . . . . . 351—392

1738. თებერვის 9. დუმეტრე ეპფდანიშვილი ყაღუდობს ზაზა თურქისტანშვილისგან უკან-გორს მამულებს . . . . . 352—393

1738. მკოთხეის 2. მზეჭაბუკ ჯაყსხიშვილი ყაღუდობს ხოფლის მთავლაშვილის მამულს ივანე დვითისგრისშვილისგან . . . . . 353—394

1738. წერილი მეფისა თეიმურაზ II, რომლითაც ის თხოვს ყდაბასბარს და ვასტანგ ეპფდანიშვილებს ქალს მისი შვილის გრეკლე შეორასთვის. . 335—395

1738. ამერეთის მეფე ალექსანდრე V ასდევნს თავის დეს თუთას ტყავით ვეზუნა ჩიჩუას . . 356—396

1738. ამერეთის მეფე ალექსანდრე V ასდევნს ვარდაბას ვეზუნა ჩიჩუას, რომ ქსნის ერისთვის ქალს, რომელიც ვეზუნისთვის ჭეშმარიტად შეპირებული და რომლის მაციერად მას თავის დედ შერთო, ტყვანის წყლის გადმა არავის არ მისცემს. . 357—397

1750. მაისის 3. ივანე დვითიშვილი გრებულთაურთ არჩევს სადა სუმბებს ბანელი და გოგია რეკლებისა . . . . . 444—478

1750. თებერვის 30. მეფე თეიმურაზ II ადნიშნებს, თუმაზ, ბადთარ, როსტომ და გოგია ტბილელებს მან გასამრედოთ აიყვანა . . 445—480

1750. მკოთხეის 28. გუთიის წერილი ბიგრატიონდვითიშვილებისა, თუ ვის რა რგებია . . 446—481

1750. ენკენისთვის 28. ლეშურ და დვითი დვითიშვილები ასდევნებ თავის ძმებს იოანეს, შიოს, ყდაბასბარს და როსტომს სანადგეოთ აქ ეშვიბის და მამულებისა, რომელნიც მეფეს გასამრედოთ ჰყიან. . . . . 448—483

1751. დეკემბრის 30. ალავერდელი ნაკადაულ ყოლუდოს ნაზარის დაგით ავალიშვილისაგან სასახლეს ტბილისში . . . . . 502—544

1752. მკათათვის 3. სეფასკვაერაძესა ბაგრე და ჭუტრე ყოლუდობენ ქალიშერ და დავით დავითაშვილებისაგან ეფიანაძისაგან შეძენილ მიწებს . . 449—484

1853. ენკენისთვის 1. შეუე ერეკლე II ბრძანებს: ბერი დავითაშვილას ქცრთვი, ობოლი და მშული წინეთ ქალიშერ დავითაშვილის მავბარეთ და ეზლა გამოგბარეთ . . . . . 450—485

1754. ანყარი 23. ქსნის ერისთავი დავითი ალექუს არჯყვან ფიცხელაურს ახალ-გორის მოურავობს ქსნის ხეობაში . . . . . 408—455

1756. მაისის 16. შეუე თეიმურაზ II უბრძანებს ხრდილს ალექსანდრე ცილეშვილს, გამოუშვას მისი რძალის ქალენე ბიცა, რომელიც ქალენე მზლაისწულს გოგას დაუწერია . . . 508—555

1757. აპრილის 15. შალვრაშვილი გოგა ყოლუდობს ფარხნარისშვილას ჰოფსაგან ყანახს . . 428—468

1744—1760. ამერეკობს აბანოელები ჰუერა და გუეადა, ისინი დახდომიან და დაუჭერიათ ამარეკობა. სამართალით ამერეკობს რვა თუმანი დასდება . . . . . 451—485

1763. აგვისტოს 16. ბერი დავითაშვილას ქვრივი უჩაგა მის ვანაყოფს დავითს მისი ქალიხის საქონლის მათვისებას. ორკალი II სექმის ყარჩაგას ზაზა ამოდახვარს ანდობს . . 456—488

1764. თებერვლის 14. გურიელი მამია IV უბოძებს გურიაის ერისთავს ზაალს სოფელ ერეკეს, ოქრას-ქედ და ვანა-ქედს . . . . 493—519

1764. აპრილის 20. ფიცხელაური არჯყვან მოურავი ყოლუდობის ბეყან ფიცხელაურისაგან ნაფუზარს . 429—469

1765. დეკემბრის 22. დარეჯან დედოფალს წერილი ნინოწმინდის დასთან. დარეჯან ხოხავ მოგიდეს მისთან, ... 409—456

1767. იგლისი. ქალაქსა დავითაშვილი უჩავის შეწერაებს რუისელ სეხნაშვილს. მეფე ირაკლი ასე მდგანაგეს ანდაის საქმეს . . . 452—486

1767. ვეზარი ასნა-ფაშა უმტკიცებს გურიას ერისთავს ზაალს ვანის-ქედს, ატრარა-ქედს და სხვა მის მაშულებს . . . . . 494—520

1764—1770. გურიას ერისთავს ზაალს და მის ძმას ერეთის წინამძღვარს მაქსიმეს აძლევენ პირობას, რომ ხალხის ტყეისკენ ნასვლა ნაშთენ სხოთელს და გამოსვლის ათის თავს კუმათის მთავარ-ანგელოზის ეკლესიას მიართმევენ . 495—521

1772. ივნისის 25. დიოუნა ბეჟლიშვილი უჩავის ადგილს ქალაქსა დავითაშვილს. ეროკლე სწერს, ვარგა იფიქრე, თუ შეორედ გამტკიცდა, მაგ მაწასაც წაგართმევ . . . . . 457—489

1772. ივნისის. ქალაქსა დავითაშვილი უჩავის მდივან-ბეგთან რუისელ ჯაგრაშვილს დაუწერს ნავენახევის წართმევას. ქორ-ათასულ-ბაშის კამაელეთ და განსჩინეთ ადგილი დაუბრუნდა დავითაშვილს. . . . . 453—486

1772. ივორგობისთვის 8. მეფე ერეკლე დავით დავითაშვილს უბოძებს სამი კაცს რუსთაშვილებს, წინათ მისგანვე ტყვეობით გაყიდულს . . 455—488

1773. თებერვალს 3. მდივან-ბეგის განჩინება ქალაქსა და ზაალ დავითაშვილებს დავის გამო . . 458—489

1772. ივნისის 27. გიორგი ბუხიაშვილის არზა და არზაზე მეწერილი ბძანება ირაკლი II-ისა. 459—491

1776. ივლისის 5. ზაალ დავითაშვილი უიდუმბს რომან ჰმირეკაბისგან დაჭირვებულს მაწას . 460—491

1777. ივნისის 25. მეფის ძე გიორგი უმტკიცებს ირკვევან ფიცხელაურს ყმას ყოველს . . 411—456

1777. დეკემბერისთვის 8. მეფე ერეკლე II უბძანებს ირკვევან ფიცხელაურს, რომ ის მისგან დახსნა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაი და არავის მასთან ხედა არა აქვს . . 410—456
1778. ივნისის 20. მეფე ერეკლე II ავხსდების ბრძანებას, რომ ქსნი და დაახვა მას სახასოთ არის დაღებული და კომლზე გაცს იბარებს ახალ-გორს, სადაც თვითან მობძანდება. . . . 412—457
1778. თებთვის 19. მეფის ძე გიორგი თავის ბრძანებით უმტკიცებს ყველა შეწირულობის დარგვასის მთხსრტერს ქსნზედ და აგრეთვე რაც დებულება ყოფილა. . . . . 413—458
1780. ივნისის 8. მეფე არაკლი II უბძანებს დავითაშვილს ზასს შეიდებითურთ მას მიერ გასმერულთო ადებულს ივანე ტატიშვილს . . 461—492
1780. ენკენისთვის 25. არზა ელიზბარ დავითაშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება ბატონიშვილის დეკანისა . . . . . 462—493
1781. თებერვლის 28. მეფის ძე გიორგი უბოძებს თავის დედას და ეშიკაღას-ბაშს სვიმონ მაყაშვილს აყლაბარში დასხდებულის მისი ემების, ხნაურების და თათრების მოურაობას . 505—550
1781. იყლისის 10. არზა ელიზბარ დავითაშვილისა და არზაზე მინაწერი ბძანება არაკლი მეორისა. 463—494
1781. არჯევნ ფიცხელაური თავის ხმალის დაბრუნებას სთხოვს გეორგიაშვილისგან ბატონიშვილს გიორგის. ხოდო გიორგი უბძანებს ნაზარს დაყოს, ეს საქმე შენ გაურგეთ . . . 414—458
1782. ივნისის 10. დავითაშვილი ელიზბარ უჩივის თავის ბიძაშვილს ზასს. მეფე არაკლი ზარზა უორ-ასპიელ-ხიან-ეშიკაღასს ანდობს საქმეს, უკან წასულა საქმის გარჩევის გადანდობის ფანდისშეილს . . . . . 454—487
1782. თებთვის 18. არზა არჯევნ ფიცხელაურისა მეფის ძის გიორგისთან, რომელთაც ხასელ-გორის სომხურთა ათის თავს თხოვს. გიორგი სწერს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კშაკალთაბაშს სვიმონს, მისცეს ათას თავი ახალ-გორელებმაო . . . . . 415—459

1782. სექტემბრის 11. არხა ყალიბარ დაყოთაშვილის დედისა და არხაზე მაწყრალი ბძანება არაკლი II-სა . . . . . 464—495

1782. ენკენისთვის **25.** ფიცხელაური არჯევან მოურავი ყაღულობს ბაქალო ხუცაშვილის დეგოშანაძემ მიწას აგოთის მანდარს . . 430—466

1783. თებერვლის 3. არჯევან ფიცხელაური ყაღულობს ბერი ფიცხელაურისგან ახშადს დემეტრეს ნაჭონ მაშულს . . . . . 431—470

1783. ივნისის 8. მეფე არაკლი II ათარხნებს თავის მზარეულს საგაროჯოლ ომან გვარძისშვილს. 398—531

1784. აპრილის **5.** არჯევან ფიცხელაური ყაღულობს ასან ფიცხელაურისგან სარაჯასშვილის ნაჭონ მაშულს. . . . . 432—471

1784. მაისის 6. არჯევან ფიცხელაური ყაღულობს თუქოშან ფიცხელაურისგან მიწას არჯევანის გოშაის გზპირზე . . . . . 431—472

1784. გიორგობისთვის 3. ავთანდილ ფიცხელაურის შვილი მოურავი არჯევან ყაღულობს დეგოშან ფიცხელაურისგან სახდა-ყარას ადგს . . 432—472

1785. აპრილი **30.** არჯევან ფიცხელაური ყაღულობს ბერი ფიცხელაურისგან მიწას . . . 435—473

1785. მაისის **3.** არხა ივანე ოყრუაშვილისა და არხაზე მანაწერი განჯარგულება არაკლი II-სა. 509—556

1785. გიორგობისთვის 10. ოსეფ უორდანშვილი აძლევს ზარობას ყალიბარ დაყოთაშვილს, რომ მისი წილის გოგი სოფლის დაღას მისცემს. 465—495

1785. დეკემბრის **8.** დამის ყანელი სახარულ მკვდლაშვილი უჩიგის შეფის ძის გიორგისთან არჯევან ფიცხელაურს შეგიწერებს. გიორგი სწერს არჯევანს შეღვათით მოქცეთ . . . 416—460

ეროვნული ბიბლიოთეკა

1786. იანვრის 2. მეფე ირაკლი II იბარებს ქალაქ-ბარ დავითაშვილს სამართალში სადაზვრაგოთ შანშე მილახვართან . . . . . 466—496

1786. იანვრის 10. წერილი ხალ დავითაშვილისა ქალაქბარ დავითაშვილისადმი, რაკიძის ემსი და მამულს არ გაქვებაო . . . . . 467—496

1786. ნოემბრის 8. მეფე ერეკლე II იბარებს არჯევან ფიცხელაურს . . . . . 417—461

1787. მაისის 26. არზა ქალაქბარ დავითაშვილისა, რომ ჩემგან ხაზალისათვის მიცემული ვენი ომში მოკვდა და ახლა მაგიერს შვილებსა . . . 468—496

1787. მკათათვის 7. არზა-პასუხი ქალაქბარ დავითაშვილისა იოთამ ცერტაშვილის სამაგრის გამო. 469—497

1788. ქრისტეშობისთვის 12. არჯევან ფიცხელაური უდელობს ბერი ფიცხელაურისაგან მიწას ერეკლეს და სპარის ხევს . . . . . 436—473

1789. იანვრის 4. არჯევან ფიცხელაური სახლთ-ხუცესი უდელობს ბერი ფიცხელაურისაგან მამულს ერეკლეს . . . . . 437—474

1789. მკათათვის 10. სახლთ-ხუცის გიორგი მაღალაშვილის ქალი მარიხ და შვილი მისი ნაჯოდრობ უდელობენ მრტერობა არუთინაშვილისაგან ვენახს. . . . . 438—475

1784—1790. ქალაქის მოურავის სარგო და უფლებანი, 45 მუხლი . . . . . 496—522

1784—1790. მეორე გვრიანტა ქალაქის მოურავის სარგოსი . . . . . 497—528

1790. აპრილის 15. ქალაქბარ დავითაშვილის წერილის გამო მორდალი იესე თუმანიშვილი უმოწმებს, როგორ და რა ფასში გაუყიდია მიწები დავითაშვილს . . . . . 470—498

1790. ივნისის 2. არზა ქალაქბარ დავითაშვილისა და არზაზე მიწერილი ბძანება ირაკლი II-ისა . 471—499

1790. დეკემბრის 5. მეფის ძე გიორგი აძლევს არჯევან ფიცხელაურის ქალის შრანეს ახალ-გორს ტაბუაშვილის ბეღლობაში. . . . 418—461

1791. იანვრის 16. ოთარ ამილახვარი ტყუპიების ველაზარ დვითაშვილს, შენი ბიძაშვილი აქ არის და ჩვენსა, მაგი და შენსა ბექმია . 472—500

1791. მაისის 29. მახხიძე თევდორე მოახსენებს არზით მეფის ძეს გიორგის, მე წმინდის სისშეიას შეწირული გარდ და ჭემს მამულს დაგონი გორანთელი არ მანებობს. გიორგი სწერს სახლთუხუცეს არჯევან ფიცხელაურს, გორიოულის ამის მამულთან ხელი არა აქვსო . . . 419—462

1792. ნოემბრის 19. მეფის ძე გიორგი უმტკიცებს უმას და მამულს არჯევან ფიცხელაურს დამასუანს და ახალ-გორს . . . . 420—463

1793. იანვრის 25. მეფე არკადი II უბოძებს იოსებ ყორდანაშვილს გამრეკელაძის თუშმდის შვილებისა ადგილებს და ამპრანისა ცმა და მამულს, რომელიც ალავერდაშვილს იოსებ შეშრომეს ცხენა. 506—552

1793. თებერვლის 16. მეფის ძე გიორგი სწერს ფიცხელაურს არჯევანს, რომ მის არჯევანის შვილთან დამის-ყანის და ძველების არაფის. ხელი არა აქვს . . . . . 422—464

1793. მაისის 15. არზა ველაზარ დავითაშვილისა და არზაზე მაწერალი ბრძანება არკადი II-ისა . 474—501

1793. ივნისის 3. ეროგულობის წიგნი იოთამ ტატიშვილისა ზაალ დავითაშვილისადმი . . 475—502

1793. დეკემბრისთვის 9. მეფის ძე გიორგი უმტკიცებს არჯევან ფიცხელაურის შვილს გიგოლას უმას, მამულს და სახლთან, რომელიც გარდაცვლებულს არჯევანს სწერია . . . . 421—463

1793. ნუნეხ ხარჯისა და ვალისა დავითაშვილისა . 473—500

1794. თვალისა 6. მეფე გრიგოლ II უბრძანებს ზურაბ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტატიშვილს და სესია ცომაკურაძეს, კარგად შესხურონ ედემბარ დვითიშვილის ობლებს . 476—502

1794. ოქტომბრის 10. არხა ბერი რახმანიშვილისა და არხაზე მაწერილი ბძანება ბატონიშვილის გაორგისა . . . . . 477—503

1793—1795. არხა ვასტანგ, ზაალ და ლუარსაბ ყიფიანიშვილებისა მეფე არკალი მეორისადმი, რომელშიაც მოახსენებიდა მათი და მათი მამის თავგადასავალი სამოცი წლისა . . . . 500—533

1796. დეკემბრის 30. მეფე გაორგი XII სწერს იოანეს (ცგრაეს მას ძეს) კახიშვილი ბერი, ან შეარიგე ფაღიწულაურის არჯევანის შვილს ნაგოლოხსო, ან აყარე ძეკლეშიდან, თუ მასი ემობა არ უნდა . . . . . 423—464

1797. თებერვლის 18. ანტონ მეორე კათალიკოსი სწერს დასითეოს ფაღიწულაურს, რომ ხოფის მონასტრის არხიმანდრიტი ქსანზე შენ გაგიურთხო და აკლესია განახლეო . . . 424—465

1797. დეკემბრის 12. ზაალ დვითისშვილი უილულობს ბერი მდაიხანისაკან ემის, ბაბუნა ტორთიშვილაძეს . . . . . 478—503

1798. მარტის 18. სვიმონ ტატიშვილი იდგინს ყანდაურაშვილის ალხასაკან ერთ თუშინს და შეგორაკეს მაწეს . . . . . 479—504

1798. აპრილი 14. ბატონიშვილის იოანეს განაჩენი აბრამ აშარულის გოგოს მოტაცების და ცოლად შერთვის შესახებ. რადგან იქცა ოთხი თუშინი თეთრი კერ მასაც დაშინაკეთ გოგოს ბატრონს, ემად დარჩა მას . . . 425—566

1798. აპრილის 20. დათუნა მაწიაშვილი უილულობს ნასუდა ჯავახიშვილისაკან მამულს . . 439—476

1799. ივნისის 3. მეფე გაორგი XII უბოძებს ჩაღაეშვილს გაორგის ძმებითურთ თავისთანა, ფშაველი და ხევსურეთის მოურავობის ნამსახურობისათვის . . . . . 499—532

XVIII საუკ. ბაბუნა ხუხიშვილი უილულობს ბაბუნა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საძებარი

ბახტაძისგან მიწას . . . . . 405—452

1800. მაისის 28. მეფე გიორგი XII ძმებს სახლთა ხუცესს და ჭანრა-ხანის ეშაკდაწ-ბაშს, თავდა ალექსანდრე მაყაშვილს თელავის, ძმებს კალაგანის მოურაობას . . . . . 507—554

1801. თებერვლის 14. ბატონიშვილი დავით უბოძებს არხამანდრიტს დასიათოზ ფაცხელურს ეპორთის დეკანოზობას . . . . . 426—427

1804. მარტის 6. ზაალ დავითისშვილი უმეგობრებს ფცას მამულს დათუა ოსაძეს . . . . 481—507

1804. სექტემბრის 2. შედიტორეთა განჩინება ზაალ დავითიშვილის და ტატიშვილების დავის შესახებ. 480—504

1805. მაისის 16. ზაალ დავითიშვილი უბოძებს რაჭაძეს კალახის მამულს . . . . . 482—507

1807. მარტის 18. მოურავი ნაკოდაზ ფაცხელურიძმებითურთ ყაღუდობს ბეჭან ფაცხელურის და მისი შვილებისგან მამულს . . . . 440—476

1807. ივლისის 1. რეკრუტ ერისთავი უწყალობებს მოურავს ნაკოდაზს ფაცხელურს თავის წილს ძეკლეულს . . . . . 427—467

1800—1810. მარტის 15. ბაღდათ რჩეულიძე უახლების დაკარგულ ნასყიდობის წიგნს ეთმაღების შესახებ იოსებ ბარათაშვ. . . . . 504—548

1810. მარტის 27. კათალიკოზი ანტონი II მოახსენებს დიდ დედოფალ სოფიოშიან და ოსე შაქაძისას სიონის კედლების დაცემის შესახებ თათრებიდან და სპარსელებიდან და უბოძებს სოფიოშიან მაქაძეს უსპარიდოთ წარმოუფლის ტფილელი არსენისგან სახლთ-უხუცობის და მოურაობის სიონის კედლებისა და შემოსავლის ათის თავს . . . . . 503—547

1823. აპრილის 16. ნაკოდაზ ფაცხელურიი აბრეულს დათუნა მაყაშვილის ოთხ თუმნის ვალისა სესხიდან და თუ ერთი თვის განმავლობაში ნასესხობის ბარათი არ მისცა მაყაშვილმა, თვეში თუმნზე ორი შაური უნდა აძლიოს . . 441—477

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცთომილებანი, შესწორებანი და დამატებანი.

გვ.	სტრიქონი.	დაბეჭდილია.	უნდა იყოს.
20	5 ზემოდან	1463	1466
29	5 ქვემოდან	ტდ	ტიდ
66	5 —	სასახლეს შიგან	სასახლეებისგან
96	12 —	სიბრაყვემ	სიბრკვემ
—	14 —	და ძმანი	ძმანი
103	5 ზემოდან	IX	XI
142	11 —	წყალობის	ნასყიდობის
145	12 —	ნასყიდობის	წყალობის
155	12 ქვემოდან	კიტარაშვილისა	კიტარაშვილისა
159	14 ზემოდან	მეფმა	მეფისა
199	2 ქვემოდან	ნასყიდობის	ნასყიდობის
235	11 —	რიკაძეს, ჩინელსა	რიკაძეს ჩინელსა,
239	5 —	II	I
319	5 ზემოდან	დოკიმისა	დოკიძისა
330	3 —	გოსტაშაბიშვილისა	ორბელიშვილისა
346	14 ქვემოდან	17	27
369	2 —	ნასყიდობის	წყალობის
376	9 —	აიდარბეგის	სპარსული
—	11 —	აიდარბეგის	ქართლის გამგებელის
446	6 —	ნასყიდობის	თავის დასწინს
493	10 —	ირაკლი მეორისა	ლევან ბატონიშვილისა
499	4 ზემოდან	თქვნც	თქვენც

მე-190 გვერდზე, სტრიქონი 13 ქვემოდან სიტყვების, მაგიერ: „[და დაუ]ვიწყარო“ უნდა მიემატოს: „იმედო და დიდად იმედად მღოის წყალობად საიმედოვნე[ე], ჩვენო არაოდეს არ დასავიწყარო“. ნაფლეთი ამ ტექსტით შემდეგ დაბეჭდვისა ვიპოვნეთ.

მე-216 გვერდზე მოყვანილი სიგელი № 176 უნდა ეკუთვნოდეს 1727—1730 წლებს შემდეგის საბუთის ძალით: ახალშენი, რომელიც ამ სიგელში იხსენიება, შეიძინა ერასტიმ 1727 წელს (იხ. გვ. 335) და 1730 წელს ერასტი გარდაცვლილათ იხსენიება და მის თბილისის სასახლის ვალს იხდის ვახტანგ და ელიზბარ. უკანასკნელნი არიან ყანდაარში გარდაცვლილის ვახუშტის შვილები, რაც მტკიცდება სიგელებით №№ 308 და 309 (გვ. 356, 357). ერასტი მდივანბეგს ისინი უშვილებია ვახუშტის გარდაცვალების შემდეგ და მიტომ ეძახის თავის შვილებს. ესეც იმეორება სიგლებში №№ 285 და 295 (გვ. 335, 441).

საჯარო ბიბლიოთეკა